

V Bruseli 19. decembra 2024
(OR. en)

17045/24

SOC 925
EMPL 623
EDUC 456
ECOFIN 1521

NÁVRH

Od:	Martine DEPREZOVÁ, riaditeľka, v zastúpení generálnej tajomníčky Európskej komisie
Dátum doručenia:	18. decembra 2024
Komu:	Thérèse BLANCHETOVÁ, generálna tajomníčka Rady Európskej únie
Č. dok. Kom.:	COM(2024) 701 final
Predmet:	NÁVRH SPOLOČNEJ SPRÁVY KOMISIE A RADY O ZAMESTNANOSTI

Delegáciám v prílohe zasielame dokument COM(2024) 701 final.

Príloha: COM(2024) 701 final

V Bruseli 17. 12. 2024
COM(2024) 701 final

NÁVRH SPOLOČNEJ SPRÁVY KOMISIE A RADY O ZAMESTNANOSTI

Obsah

HLAVNÉ ZÁVERY	3
KAPITOLA 1. PREHĽAD TRENDOV NA TRHU PRÁCE A SOCIÁLNYCH TRENDOV, POKROK PRI DOSAHOVANÍ CIEĽOVÝCH HODNÔT DO ROKU 2030 A KLÚČOVÉ HORIZONTÁLNE ZISTENIA O SOCIÁLNEJ KONVERGENCII	28
1.1. Klúčové trendy na trhu práce	28
1.2. Hlavné sociálne trendy	32
1.3. Pokrok v hlavných cieľových hodnotách EÚ a národných cieľových hodnotách do roku 2030	34
1.4. Klúčové horizontálne zistenia z analýzy jednotlivých krajín v prvej fáze zameranej na sociálnu konvergenciu	42
KAPITOLA 2. ZAMESTNANOSŤ A SOCIÁLNE REFORMY – VÝSLEDKY A OPATRENIA ČLENSKÝCH ŠTÁTOV	51
2.1. Usmernenie č. 5: Zvyšovanie dopytu po pracovnej sile	51
2.1.1. Klúčové ukazovatele	51
2.1.2. Opatrenia prijaté členskými štátmi	65
2.2. Usmernenie č. 6: Zvyšovanie ponuky pracovnej sily a zlepšovanie prístupu k zamestnaniu, ako aj celoživotného získavania zručností a kompetencií	69
2.2.1. Klúčové ukazovatele	69
2.2.2. Opatrenia prijaté členskými štátmi	98
2.3. Usmernenie č. 7: Zlepšovanie fungovania trhov práce a účinnosti sociálneho dialógu	107
2.3.1. Klúčové ukazovatele	108
2.3.2. Opatrenia prijaté členskými štátmi	126
2.4. Usmernenie č. 8: Presadzovanie rovnakých príležitostí pre všetkých, podpora sociálneho začlenenia a boj proti chudobe	131
2.4.1. Klúčové ukazovatele	131
2.4.2. Opatrenia prijaté členskými štátmi	164
KAPITOLA 3. ANALÝZA JEDNOTLIVÝCH KRAJÍN V PRVEJ FÁZE	170
Belgicko	172
Bulharsko	174
Česko	176
Dánsko	178
Nemecko	180
Estónsko	182
Írsko	184
Grécko	186

Španielsko	188
Francúzsko	190
Chorvátsko	192
Taliansko	194
Cyprus	196
Lotyšsko	198
Litva.....	200
Luxembursko.....	202
Maďarsko	204
Malta.....	206
Holandsko.....	208
Rakúsko	210
Poľsko	212
Portugalsko.....	214
Rumunsko.....	216
Slovinsko.....	218
Slovensko	220
Fínsko.....	222
Švédsko	224

HLAVNÉ ZÁVERY

Spoločnou správou Európskej komisie a Rady o zamestnanosti (SSZ) sa monitoruje situácia v oblasti zamestnanosti v Únii a vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti v súlade s článkom 148 ZFEÚ. V súlade s usmerneniami pre politiky zamestnanosti členských štátov¹ poskytuje táto správa ročný prehľad kľúčového vývoja v oblasti zamestnanosti a v sociálnej oblasti v Únii a najnovších politických opatrení v členských štátoch a takisto identifikuje súvisiace kľúčové prioritné oblasti opatrení politiky. Naďalej sa výrazne zameriava na vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv, najmä prostredníctvom tematických rámcov týkajúcich sa rôznych zásad piliera vzhľadom na sociálno-ekonomický výhľad a najnovšie politické iniciatívy. V kapitole 1 správy sa uvádza prehľad kľúčových trendov v oblasti zamestnanosti a sociálnych trendov a pokroku pri dosahovaní hlavných cieľových hodnôt EÚ a národných cieľových hodnôt do roku 2030. Uvádzajú sa v nej aj horizontálne zistenia založené na analýze rizík pre vzostupnú sociálnu konvergenciu. V kapitole 2 sa analyzujú výzvy a politické reakcie v členských štátoch pre každé zo štyroch usmernení pre politiky zamestnanosti. V kapitole 3 sa uvádza analýza pre každý členský štát na základe zásad rámca sociálnej konvergenencie (SCF)². Analýza je v súlade s článkom 148 ZFEÚ. Reaguje aj na článok 3 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2024/1263 o účinnej koordinácii hospodárskych politík a mnohostrannom rozpočtovom dohľade, na základe ktorého dohľad Komisie nad vykonávaním usmernení pre politiky zamestnanosti v rámci európskeho semestra zahŕňa rámec na identifikáciu rizík pre sociálnu konvergenciu³. Riešením výziev identifikovaných v SSZ sa prispeje k dosiahnutiu vzostupnej sociálnej konvergenencie, posilní sa úsilie Únie o spravodlivú zelenú a digitálnu transformáciu a prispeje sa k riešeniu demografických zmien, ako aj k dosahovaniu cieľov udržateľného rozvoja a vykonávaniu stratégií Únie rovnosti⁴. Na základe návrhu Komisie a po výmene informácií medzi príslušnými poradnými výbormi Rady konečné znenie textu správy prijme Rada pre zamestnanosť, sociálnu politiku, zdravie a spotrebiteľské záležitosti (Rada EPSCO).

V správe sa monitoruje pokrok pri dosahovaní hlavných cieľových hodnôt EÚ do roku 2030 v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ktoré uvítali vedúci predstavitelia EÚ na sociálnom samite v Porte, ako aj Európska rada na zasadnutí v júni 2021. EÚ je na dobrej ceste k splneniu svojej hlavnej cieľovej hodnoty pre mieru zamestnanosti do roku 2030 napriek spomaleniu hospodárskeho rastu, ale na dosiahnutie hlavných cieľových hodnôt EÚ v oblasti zručností a znižovania chudoby je potrebné ďalšie výrazné úsilie:

¹ Poslednú aktualizáciu usmernení pre politiky zamestnanosti prijala Rada Európskej únie v novembri 2024 ([Ú. v. EÚ L 2024/3134, 13.12.2024](#)).

² V nadväznosti na rokovania na zasadnutí Rady EPSCO v júni 2023 o rámci sociálnej konvergenencie a [kľúčových posolstvách Výboru pre zamestnanosť \(EMCO\) a Výboru pre sociálnu ochranu \(SPC\)](#) na základe práce, ktorú vykonala špecializovaná spoločná pracovná skupina Výboru pre zamestnanosť a Výboru pre sociálnu ochranu od októbra 2022 do mája 2023.

³ Okrem toho sa v odôvodnení 8 toho istého nariadenia uvádza, že „Ako súčasť integrovanej analýzy vývoja v oblasti zamestnanosti a v sociálnej oblasti vykonávanej v kontexte európskeho semestra Komisia posudzuje riziká pre vzostupnú sociálnu konvergenciu v členských štátoch a monitoruje pokrok pri vykonávaní zásad Európskeho piliera sociálnych práv na základe sociálneho prehľadu a zásad rámca sociálnej konvergenencie“.

⁴ Stratégia pre rodovú rovnosť na roky 2020 – 2025, akčný plán EÚ proti rasizmu na roky 2020 – 2025, strategický rámec EÚ pre rovnosť, začleňovanie a účasť Rómov na roky 2020 – 2030, stratégia pre rovnosť LGBTIQ osôb, stratégia v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím na roky 2021 – 2030.

- Miera zamestnanosti v EÚ dosiahla v roku 2023 úroveň 75,3 %, čo je len o 2,7 percentuálneho bodu menej ako cieľová hodnota 78 %, ktorá sa má dosiahnuť do roku 2030. Väčšina členských štátov dosiahla v roku 2023 ďalší pokrok pri dosahovaní svojich národných cieľových hodnôt v oblasti zamestnanosti, pričom päť členských štátov ich už dosiahlo alebo prekročilo.
- Pokiaľ ide o zručnosti, miera účasti dospelých na vzdelávaní zaznamenala v EÚ len obmedzený pokrok, a to z 37,4 % v roku 2016 na 39,5 % v roku 2022, čo je stále ďaleko od hlavnej cieľovej hodnoty EÚ 60 %. Väčšina členských štátov takisto zaostáva pri plnení svojich národných cieľových hodnôt. To poukazuje na potrebu značného ďalšieho úsilia v súlade s ambíciou Európy zostať konkurencieschopnou, inovatívnou a inkluzívnou v kontexte zelenej a digitálnej transformácie a starnutia obyvateľstva.
- Počet ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením bol v EÚ v roku 2023 približne o 1,6 milióna nižší ako v roku 2019, a to napriek kríze spôsobenej ochorením COVID-19, vysokým nákladom na energiu a inflácii. Je to stále ďaleko od hlavnej cieľovej hodnoty EÚ do roku 2030 – zníženie aspoň o 15 miliónov ľudí. V takmer polovici členských štátov sa počet ohrozených ľudí zvýšil, čo poukazuje na opačný smer v porovnaní s ambíciami zakotvenými v národných cieľových hodnotách. Vzhľadom na to bude potrebné, aby sa úsilie v zostávajúcej časti desaťročia výrazne zintenzívnilo.

Vykonávaním reforiem a investícií uvedených v plánoch obnovy a odolnosti členských štátov sa spolu s fondmi politiky súdržnosti podporuje spravodlivý, inkluzívny a udržateľný rast. Okrem podpory poskytovanej na politické intervencie v príslušných oblastiach politiky z Európskeho sociálneho fondu plus (ESF+), Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR), Fondu na spravodlivú transformáciu (FST) a Nástroja technickej podpory (TSI) podporuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti hospodársku, sociálnu a územnú súdržnosť Únie zlepšovaním konkurencieschopnosti, odolnosti, pripravenosti na krízy, adaptačnej kapacity a rastového potenciálu členských štátov a posilňovaním vytvárania kvalitných pracovných miest prostredníctvom príslušných reforiem a investícií. Týmto spôsobom mechanizmus prispieva aj k vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv.⁵ Členským štátom sa na sociálne výdavky vyčlenila celková suma približne 162,5 miliardy EUR, čo predstavuje asi 25 % celkových odhadovaných výdavkov.⁶ Komisia v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti doteraz vyplatila približne 269 miliárd EUR vo forme grantov a úverov, ako aj predbežného financovania. Očakáva sa, že zo 7 129 míľnikov a cieľov zahrnutých v 27 plánoch obnovy a odolnosti prispeje 2 201 z nich k sociálnym politikám (približne 31 %). Z 1 742 míľnikov a cieľov splnených k 14. novembru prispeje 505 z nich k sociálnym politikám (približne 30 %). Ako súčasť analýzy politickej reakcie SSZ obsahuje aj výber opatrení podporovaných z finančných prostriedkov EÚ, najmä z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ESF+, EFRR, FST a Nástroja technickej podpory. Všetkými týmito opatreniami sa podporia vyhliadky na rast a zamestnanosť, ako aj sociálna a hospodárska súdržnosť a odolnosť v Únii.

⁵ Nariadenie (EÚ) 2021/241, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).

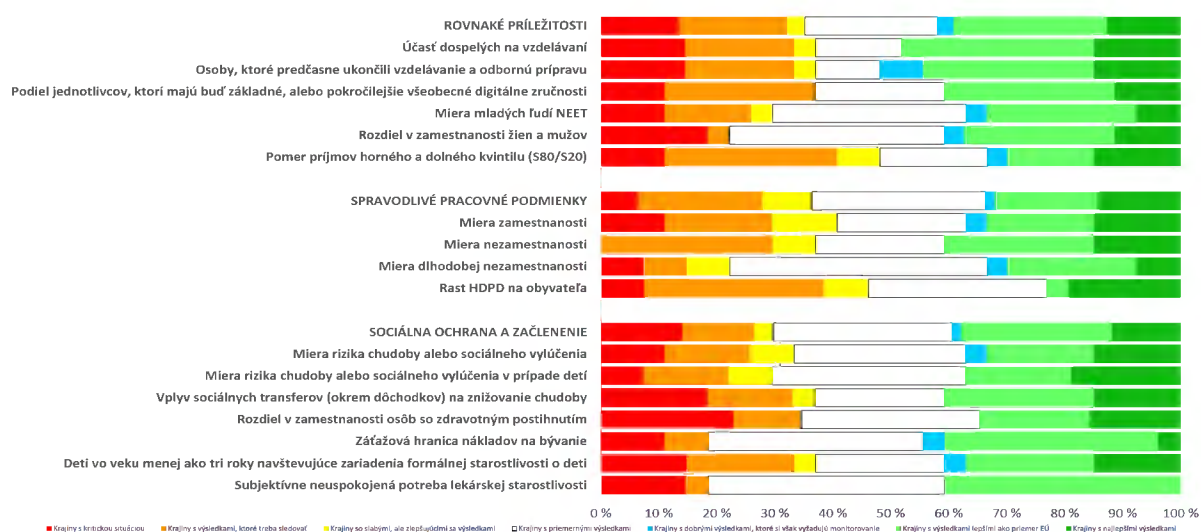
⁶ Kategórie sociálnych výdavkov sa vymedzujú a uplatňujú na základe metodiky prijatej Komisiou po konzultácii s Európskym parlamentom a členskými štátmi v delegovanom nariadení 2021/2105.

Spoločná správa o zamestnanosti na rok 2025 poskytuje analýzu jednotlivých krajín na základe zásad rámca sociálnej konvergencie (SCF) v súlade s článkom 3 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2024/1263. Pomocou existujúcich nástrojov (sociálny prehľad a dohodnutá semaforová metodika SSZ) sa analyzujú výzvy v oblasti trhu práce, zručností a v sociálnej oblasti v členských štátoch s cieľom identifikovať potenciálne riziká pre vzostupnú sociálnu konvergenciu, ktoré si v druhej fáze vyžadujú hlbšiu analýzu. Celkovo analýza v prvej fáze stanovená v rámci sociálnej konvergenzie poukazuje na:

- i) pokračujúcu vzostupnú konvergenciu na trhu práce v roku 2023, zatiaľ čo výsledky v oblasti zamestnanosti nedostatočne zastúpených skupín sa ešte musia zlepšiť;
- ii) mierne zlepšenia na úrovni EÚ, pokiaľ ide o zručnosti, hoci v tejto oblasti pretrvávajú riziká pre vzostupnú konvergenciu;
- iii) všeobecnú stabilitu miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia na úrovni EÚ, zatiaľ čo v súvislosti so sociálnymi výstupmi pretrvávajú určité riziká pre vzostupnú konvergenciu.

Útvary Komisie vykonajú podrobnejšiu analýzu v druhej fáze (s využitím širšieho súboru kvantitatívnych a kvalitatívnych dôkazov) v súvislosti s krajinami, v prípade ktorých boli v prvej fáze identifikované potenciálne riziká pre vzostupnú sociálnu konvergenciu. Ide o Bulharsko, Estónsko, Španielsko, Taliansko, Litvu, Maďarsko a Rumunsko, ktoré boli v druhej fáze aj minulý rok, ako aj Grécko, Chorvátsko a Luxembursko, ktoré v nej budú prvýkrát v tomto roku. V prípade Grécka je to spôsobené určitým zhoršením alebo všeobecnou stabilitou na úrovniach, ktoré sú stále ďaleko od priemeru EÚ v sociálnej oblasti (záťažová hranica nákladov na bývanie, subjektívne neuspokojené potreby lekárskej starostlivosti, miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia – celkovo a v prípade detí, vplyv sociálnych transferov na znižovanie chudoby, príjmová nerovnosť), pretrvávajúcimi výzvami na trhu práce pre ženy a mládež a nízkou a zhoršujúcou sa účasťou dospelých na vzdelávaní. Chorvátsko bolo identifikované na analýzu v druhej fáze v súvislosti s oblasťou zručností (nízka a zhoršujúca sa účasť na vzdelávaní dospelých, výrazné zhoršenie podielu dospelých, ktorí majú aspoň základné digitálne zručnosti), celkovou mierou zamestnanosti, ktorá je napriek zlepšeniam naďalej nižšia ako priemer EÚ, a stále zložitou situáciou v oblasti zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím, ako aj s niektorými výzvami v sociálnej oblasti (vplyv sociálnych transferov na znižovanie chudoby, príjmová nerovnosť). Luxembursko bolo identifikované na analýzu v druhej fáze v súvislosti s nedávnym výrazným zhoršením niektorých sociálnych ukazovateľov (miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia – celkovo a v prípade detí, vplyv sociálnych transferov na znižovanie chudoby) a takisto pretrvávajúcou vysokou záťažovou hranicou nákladov na bývanie, nedávnym zhoršením, pokiaľ ide o trendy na trhu práce (nezamestnanosť a miery dlhodobej nezamestnanosti, rozdiel v zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím), ako aj v súvislosti s poklesom podielu dospelých, ktorí majú aspoň základné digitálne zručnosti, aj keď štatistiky zostávajú výrazne nad priemerom EÚ. Podrobnejšia analýza sa uvádza v kapitole 3 správy pre každý z 27 členských štátov.

Výzvy v oblasti zamestnanosti, zručností a v sociálnej oblasti vo všetkých členských štátoch EÚ podľa hlavných ukazovateľov sociálneho prehľadu

Poznámka: Pri niektorých ukazovateľoch chýbajú údaje za niektoré krajiny – pozri tabuľku 1.4.1 v oddiele 1.4. Legenda sa vysvetľujú v prílohe 6.

Napriek slabému hospodárskemu prostrediu v roku 2023 zostali výsledky v oblasti trhu práce v EÚ v priemere silné a rast zamestnanosti bol stále výrazný. Miera zamestnanosti v EÚ dosiahla v roku 2023 nové rekordné maximum na úrovni 75,3 % (o 0,7 percentuálneho bodu viac ako v roku 2022), pričom v druhom štvrťroku 2024 ďalej vzrástla na 75,8 %. Ročná miera rastu na úrovni 1,1 % znamenala návrat k priemeru pred pandémie COVID-19 (2013 – 2019) po rýchlom oživení po pandémii v roku 2022 (+ 2,3 %). Miera nezamestnanosti v EÚ zároveň v roku 2023 klesla na historické minimum 6,1 % a v septembri 2024 dosiahla úroveň 5,9 %. Kým pred pandémiou COVID-19 bolo hlavnou hnacou silou rastu zamestnanosti znižovanie nezamestnanosti, nízke úrovne nezamestnanosti viedli k tomu, že sa za hlavný zdroj rastu zamestnanosti začal pokladať rast pracovnej sily. V roku 2023 sa približne 90 % rastu zamestnanosti dalo pripísať rozšíreniu pracovnej sily. Išlo najmä o pracovníkov v produktívnom veku (25 – 54 rokov) s terciárnym vzdelaním, pričom mnohí z nich boli štátnymi príslušníkmi tretích krajín, ako aj o starších pracovníkov so sekundárnym alebo terciárnym vzdelaním. Rast zamestnanosti bol takisto silnejší v odvetviach, v ktorých dochádza k značnému nedostatku pracovnej sily, ako sú IKT a stavebníctvo. Možno to pripísať rastúcej ponuke pracovnej sily, ako aj redistribúcií pracovných miest do týchto odvetví s vysokým dopytom. Celkovo možno medzi členskými štátmi pozorovať konvergenciu mier zamestnanosti, hoci v mnohých členských štátoch pretrvávajú významné regionálne rozdiely. Nedávne závery Rady sa zaoberajú otázkami prístupu k podporným službám a službám zamestnanosti na podporu sociálneho začlenenia ľudí ohrozených chudobou vrátane Rómov znižovaním územných nerovností⁷.

Silný trh práce napriek pomalšiemu hospodárskemu rastu

75,8 %

miera zamestnanosti

(20 – 64 rokov)
v 2. štvrtroku 2024
(medziročne +0,5
percentuálneho bodu)

75,4 %

**miera účasti na
trhu práce (15 – 64
rokov) v 2. štvrtroku
2024**

(medziročne +0,4 per
centuálneho bodu)

6,0 %

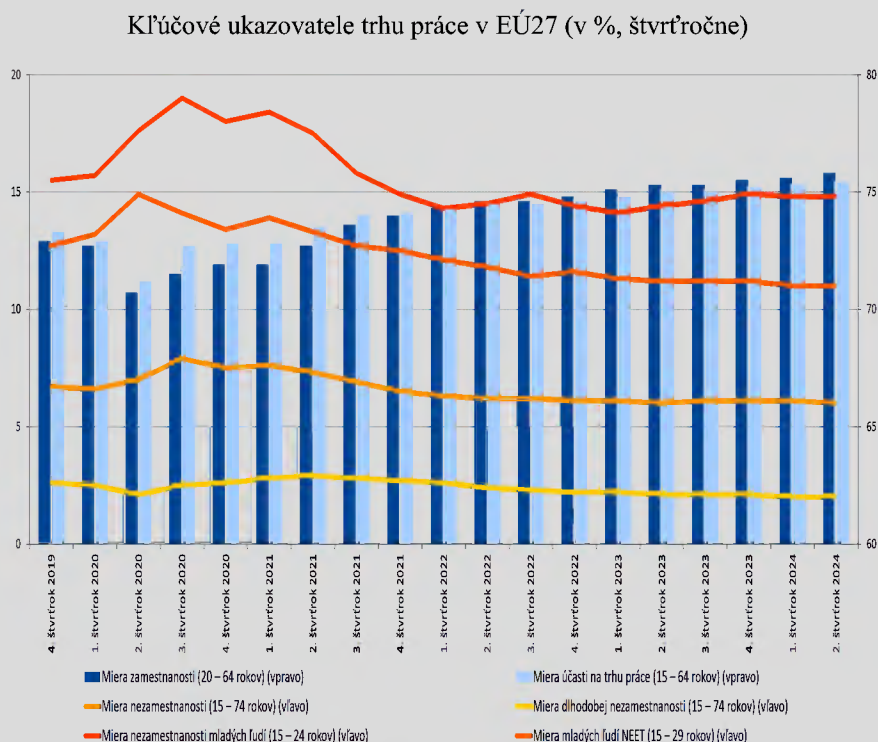
**miera
nezamestnanosti**

(15 – 74 rokov)
v 2. štvrtroku 2024
(medziročne bez
zmeny)

14,8 %

**miera
nezamestnanosti
mladých ľudí (15 –
24 rokov)**

v 2. štvrtroku 2024
(medziročne +0,4
percentuálneho
bodu)

Zdroj: Eurostat [[lfsl emp q](#)], [[une rt q](#)], [[une ltu q](#)] a [[lfsl neet q](#)]. Sezónne očistené, kalendárne neočistené údaje.

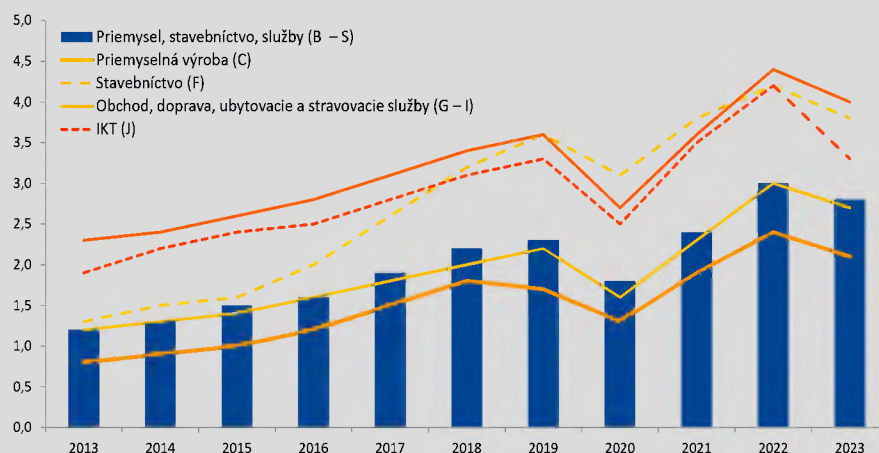
Rast produktivity práce v EÚ je pomalý. Zatiaľ čo miera rastu produktivity práce bola pred rokom 2007 v priemere približne 1,4 % ročne, v rokoch 2010 až 2019 sa spomalila na 0,8 % a v roku 2023 ďalej klesla na 0,7 %. Preto zostáva štrukturálne nízka a hrozí, že oslabí globálnu konkurencieschopnosť EÚ a jej výkonnosť, pokiaľ ide o rastový potenciál, vytváranie pracovných miest a životnú úroveň v budúcnosti. Hlavným faktorom tohto nízkeho rastu produktivity práce je slabý rast celkovej produktivity faktorov. Medzi hlavné príčiny tejto situácie sa v správe Maria Draghiho o budúcnosti európskej konkurencieschopnosti zdôrazňujú významné nedostatky v špecializácii, inováciách a investíciách EÚ v oblasti špičkových technológií, najmä v porovnaní so Spojenými štátmi. Za dôležité faktory sa označuje aj fragmentácia jednotného trhu a regulačná zložitosť. Významným faktorom je aj skutočnosť, že nedostatok pracovnej sily a zručností oddiaľuje prijatie technológií a zvyšuje náklady, čím sa ďalej znižuje dopyt po pracovnej sile. Ako sa zdôrazňuje v Draghiho správe, na zvýšenie konkurencieschopnosti je nevyhnutné prispôsobiť systémy vzdelávania a odbornej prípravy vyvíjajúcim sa potrebám v oblasti zručností, najmä pokiaľ ide o dvojakú transformáciu, pričom prioritou je vzdelávanie dospelých a odborné vzdelávanie a príprava. Znižovanie administratívnych prekážok, regulačnej záťaže a záťaže spojené s podávaním správ, podpora inovácií a podpora účinného kolektívneho vyjednávaného môžu pomôcť zabezpečiť zvýšenie produktivity a udržať rast miezd a konkurencieschopnosť.

Nedostatok pracovnej sily je v Únii naďalej značný

Miera voľných pracovných miest na úrovni 3 % alebo vyššej v odborných, vedeckých a technických činnostiach, informačnom a komunikačnom odvetví a stavebníctve v roku 2023.

O 20 % vyšší nedostatok pracovnej sily v roku 2023 v porovnaní s rokom 2019

Miera voľných pracovných miest v EÚ podľa ekonomických činností (v %, ročné údaje)

Poznámka: Činnosti NACE 2, B-S (priemysel, stavebníctvo a služby) (s výnimkou činností domácností ako zamestnávateľov a extrateritoriálnych organizácií a združení), C (priemyselná výroba), F (stavebníctvo), G-I (veľkoobchod a maloobchod, doprava, ubytovacie a stravovacie služby), J (informácie a komunikácia), M-N (odborné, vedecké a technické činnosti).

Zdroj: Eurostat [[ljsv_a_rate_r2](#)].

Nedostatok pracovnej sily a nedostatok zručností zaznamenali klesajúci trend, ale v EÚ sú stále významné. Ich riešenie má zásadný význam pre posilnenie konkurencieschopnosti, inovačnej kapacity a inkluzívneho a udržateľného rastu EÚ. Počas posledných desiatich rokov sa vo všetkých členských štátoch zvýšil nedostatok pracovnej sily a zručností. Hoci sa sezónne upravená miera voľných pracovných miest znížila z 2,9 % v prvom štvrtroku 2023 na 2,4 % v 2. štvrtroku 2024, čo odráža slabší hospodársky rast a tlmenejšie očakávania, pokiaľ ide o prijímanie zamestnancov, zostáva výrazne nad priemerom pred pandémie (2013 – 2019) na úrovni 1,7 %. Tieto nedostatky sú spôsobené demografickými zmenami, dopytom po nových zručnostiach spojených s technologickým vývojom a dvojakou transformáciou (vrátane inžinierskych, technických, vedeckých, prevádzkových a monitorovacích zručností)⁸, ako aj zlými pracovnými podmienkami v určitých odvetviach. Uvádzajú ich spoločnosti všetkých veľkostí a zo všetkých odvetví a sú obzvlášť pretrvávajúce v odvetví starostlivosti, vzdelávania, STEM (najmä IKT), stavebníctva, dopravy a určitých povolani založených na poskytovaní služieb (napr. kuchári a čašníci). Hoci nedostatok pracovnej sily môže naznačovať potenciálne silné hospodárstvo, ktoré pracovníkom umožňuje rokovať o lepších mzdách a pracovných podmienkach, zároveň, najmä ak je zdĺhavý, bráni produktivite a inovačnej kapacite, oslabuje konkurencieschopnosť EÚ, vytvára prekážky rastu a brzdí pokrok v oblasti zelenej a digitálnej transformácie. Kľúčom k riešeniu tohto nedostatku sú koordinované a posilnené opatrenia na úrovni EÚ, členských štátov a regiónov, do ktorých sú zapojení aj sociálni partneri a iné príslušné zainteresované strany. V marci 2024 Komisia predložila Akčný plán⁹ na riešenie nedostatku pracovnej sily a zručností, ktorý bol vypracovaný v úzkej spolupráci so sociálnymi partnermi. Vychádza z početných iniciatív, ktoré sa už prijali, a stanovujú sa v ňom nové opatrenia, ktoré EÚ, členské štáty a sociálni partneri prijímajú alebo by mali prijať na riešenie nedostatku

⁸ Pozri článok [What are green skills? \(Čo sú to zelené zručnosti\)](#), UNIDO, 2023.

⁹ Pozri Európska komisia, [Commission sets out actions to tackle labour and skills shortages \(Komisia stanovila opatrenia na riešenie nedostatku pracovnej sily a zručností\)](#), 2024.

pracovnej sily a zručností. Patria medzi ne opatrenia týkajúce sa aktivácie nedostatočne zastúpených skupín na trhu práce, podpora zručností a vzdelávania, zlepšenie pracovných podmienok, posilnenie spravodlivej mobility v rámci EÚ a jej doplnenie prilákaním talentov z krajín mimo EÚ.

Rast miezd v EÚ zostal v roku 2023 stabilný, pričom v jednotlivých členských štátoch sa výrazne líšil. Ročný rast nominálnej odmeny na zamestnanca dosiahol v EÚ rekordnú úroveň 6,1 % (medziročne), pričom v roku 2022 táto úroveň v kontexte stále vysokej inflácie a napätých trhov práce dosahovala 4,9 %. Po zmiernení inflácie sa v 2. štvrťroku 2024 znížila na 5,0 %. Po výraznom poklese (–3,7 %) v roku 2022 začali reálne mzdy v druhom polroku 2023 rásť a v 2. štvrťroku 2024 dosiahli 2,4 % (medziročne). Tento nárast bol spôsobený klesajúcou infláciou a pokračujúcim výrazným rastom nominálnych miezd. Napriek týmto nedávnym zlepšeniam zostávajú reálne mzdy v EÚ a v ôsmich členských štátoch (Česko, Dánsko, Fínsko, Taliansko, Francúzsko, Nemecko, Grécko a Švédsko) v roku 2024 v priemere pod úrovňou pred pandémie. Zvýšenia zákonných minimálnych miezd do veľkej miery kompenzujú stratu kúpnej sily osôb s minimálnou mzdou vo väčšine členských štátov. Boli predovšetkým výsledkom bežných ročných aktualizácií v januári 2023 a 2024 spolu so značnými úpravami počas obidvoch rokov. Na zabezpečenie kúpnej sily osôb s nízkymi mzdami, ako aj na predchádzanie rizikám chudoby medzi zamestnanými osobami a boj proti nim a zároveň na posilnenie pracovných stimulov bude nevyhnutná transpozícia smernice o primeraných minimálnych mzdách¹⁰. Smernica obsahuje aj opatrenia zamerané na podporu kolektívneho vyjednávania, ako aj na zlepšenie mechanizmov presadzovania a dohľadu vo všetkých členských štátoch.

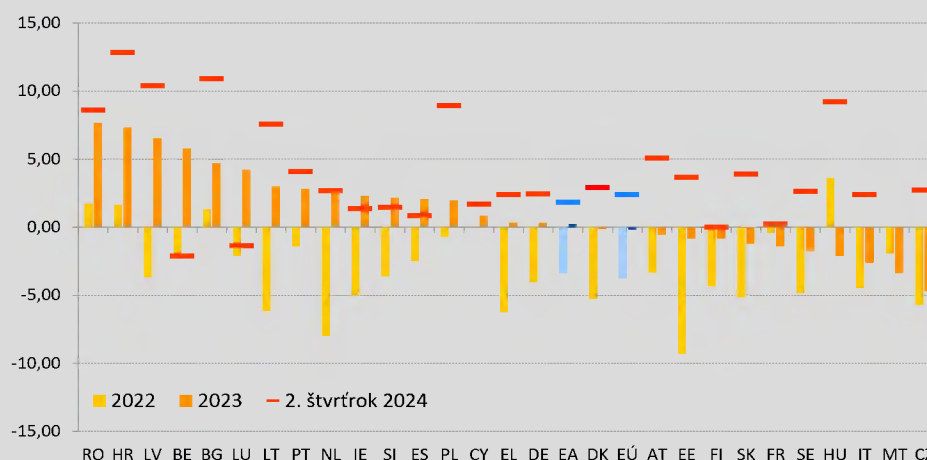
¹⁰ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2022/2041 z 19. októbra 2022 o primeraných minimálnych mzdách v Európskej únii (Ú. v. EÚ L 275, 25.10.2022, s. 33).

Reálne mzdy rastú, ale nezotavili sa zo strát v predchádzajúcich rokoch

Nominálna odmena na zamestnanca sa v roku 2023 zvýšila o 6,1 % a v 2. štvrťroku 2024 o 5 %

Reálne mzdy sa však v roku 2023 znížili o 0,2 % a v 2. štvrťroku 2024 zvýšili o 2,4 %

Reálna hrubá mzda a plat na zamestnanca
(medziročná zmena v %; 2022, 2023 a 2. štvrťrok 2024)

Zdroj: Európska komisia, databáza AMECO, nominálna hrubá mzda a plat na zamestnanca [hwwdw]; deflátor: harmonizovaný index spotrebiteľských cien [pre_hicp_midx]. Za 2. štvrťrok 2024: Výpočty GR EMPL na základe údajov Eurostatu, mzdy a platy [namq_10_gdp], celková zamestnanosť (domáci koncept) [namq_10_a10_e] a harmonizovaný index spotrebiteľských cien [pre_hicp_midx].

Chudoba zamestnaných osôb sa v roku 2023 v EÚ mierne znížila, stále však postihovala jedného z dvanástich pracovníkov a bola výrazne vyššia v prípade neštandardných foriem práce. Celkovo sa tento podiel znížil z 8,5 % v roku 2022 na 8,3 % v roku 2023 a bol nižší v porovnaní s predchádzajúcim desaťročím a obdobím tesne pred pandémiou COVID-19. Chudoba zamestnaných osôb v roku 2023 klesla takmer v polovici členských štátov napriek tomu, že mnohé z nich čelili vysokej inflácii a výraznému poklesu reálnych miezd v roku 2022. To naznačuje, že mediány príjmov v týchto krajinách klesali výraznejšie ako príjmy chudobných pracujúcich, ktoré boli podporené aktualizáciou minimálnych miezd a sociálnych transferov. Z počiatočných odhadov Eurostatu vyplýva, že chudoba zamestnaných osôb zostane v roku 2024 stabilná (na základe príjmov v roku 2023). Podobne ako v predchádzajúcich rokoch bola chudoba zamestnaných osôb v celej EÚ výrazne vyššia u občanov krajín mimo EÚ a osôb narodených mimo EÚ (22,5 % a 18,5 %), pracovníkov s nízkym vzdelaním (18,4 %), zamestnancov na kratší pracovný čas a dočasných pracovníkov (12,6 % v oboch prípadoch) a domácností so závislými deťmi (10,0 %). Chudoba zamestnaných osôb bola vyššia u ľudí v neštandardných formách zamestnania (dočasní zamestnanci, zamestnanci na kratší pracovný čas, samostatne zárobkovo činné osoby), aj keď dávky sociálnej ochrany zohrávali relatívne dôležitejšiu úlohu pri znižovaní rizika chudoby. Pokrytie sociálnymi dávkami sa značne líšilo v závislosti od členského štátu a kategórie pracovníkov. V prípade samostatne zárobkovo činných osôb ohrozených chudobou pred sociálnymi transfermi bola najmenšia pravdepodobnosť, že poberajú sociálne dávky, s pokrytím v EÚ v roku 2023 na úrovni 12,7 %. Pokiaľ ide o formálne pokrytie¹¹, na jar 2023 v 15 členských štátoch pretrvávali rozdiely minimálne v prípade jednej skupiny pracovníkov s neštandardnou formou zamestnania aspoň v jednej oblasti sociálnej ochrany, pričom najčastejšie išlo o dávky v nezamestnanosti, nemocenské dávky a/alebo dávky v materstve.

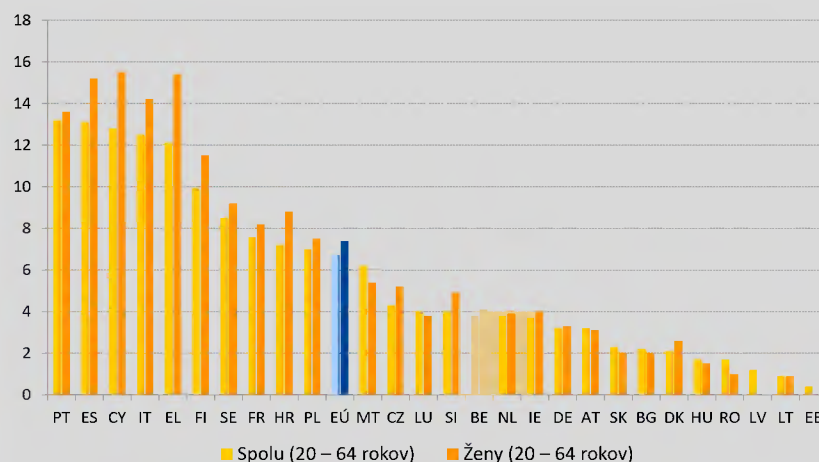
¹¹ Formálne pokrytie znamená, že v konkrétnej oblasti sociálnej ochrany (napr. staroba, choroba, nezamestnanosť, materstvo) sa v existujúcich právnych predpisoch alebo kolektívnej zmluve stanovuje, že jednotlivci v danej skupine majú nárok na účasť v systéme sociálnej ochrany, ktorý pokrýva konkrétnu oblasť.

Medzi členskými štátmi existujú veľké rozdiely v podiele nedobrovoľnej dočasnej práce, s častejším výskytom u žien

Nedobrovoľní dočasní zamestnanci ako percentuálny podiel celkového počtu zamestnancov (20 – 64 rokov) (v %, 2023)

12,3 %
pracovníkov
(20 – 64 rokov)
s **dočasnými**
pracovnými
zmluvami v roku
2023 v EÚ

7,4 %
žien (20 – 64
rokov) s
nedobrovoľnou
dočasnou zmluvou
(oproti 6,2 %
mužov)

Zdroj: Eurostat [[lfsa_etgar](#)] a [[lfsa_etgar](#)], VZPS EÚ.

Hoci niektorí pracovníci veľmi oceňujú flexibilitu, segmentácia trhu práce, ktorá pretrváva dlhšie, môže mať negatívny vplyv na sociálnu spravodlivosť. Pre niektoré skupiny, najmä pre mladých a vysokokvalifikovaných ľudí, môžu dočasné pracovné miesta a zamestnanie na kratší pracovný čas uľahčiť vstup na trh práce a rozvoj zručností a tiež poskytnúť väčšiu flexibilitu a rovnováhu medzi pracovným a súkromným životom. Pretrvávajúce nedostatky v oblasti istoty zamestnania a pracovných podmienok medzi pracovníkmi (často s dôsledkami z hľadiska prístupu k sociálnej ochrane) však vytvárajú rozdiely s tendenciou zvyšovať nerovnosť. Najmä dočasné zamestnanie je spojené s vyššou neistotou zamestnania, keď nefunguje ako odrazový mostík smerom k trvalejším pracovným zmluvám. Neistota, ktorá z toho vyplýva, prispieva aj k menej priaznivým pracovným podmienkam v určitých odvetviach a povolaniach s vysokým a pretrvávajúcim nedostatkom pracovnej sily. V kontexte vysokej zamestnanosti v EÚ sa podiel pracovníkov s dočasnými zmluvami medzi všetkými zamestnancami mierne znížil (z 12,9 % v roku 2022 na 12,3 % v roku 2023), pričom medzi členskými štátmi boli značné rozdiely (od viac ako 15 % v niektorých do menej ako 3 % v iných). Konkrétne, niektoré členské štáty majú naďalej vysoký podiel dočasných pracovných zmlúv spolu s nízkou mierou prechodu na trvalé pracovné miesta. Dočasné pracovné zmluvy sú takisto naďalej rozšírenejšie u mladých ľudí a žien. Okrem toho v roku 2023 viac ako polovica dočasných pracovníkov mala v EÚ takúto zmluvu uzavretú nedobrovoľne, pričom v porovnaní s rokom 2022 došlo k miernemu poklesu (a opäť výrazným rozdielom medzi členskými štátmi), ako aj k väčšiemu výskytu v prípade žien. Podiel zamestnania na kratší pracovný čas sa v EÚ v roku 2023 zároveň mierne zvýšil. Napriek zlepšeniu sa v niektorých členských štátoch stále prejavuje významný nedobrovoľný podiel, pokiaľ ide o zamestnanie na kratší pracovný čas. Segmentáciu trhu práce možno riešiť okrem iného prostredníctvom prispôbených aktívnych politík trhu práce, ktoré podporujú profesijné zmeny s kariérnym postupom, ako aj prostredníctvom stimulov pre zamestnávateľov, aby prijímali a udržiavali si pracovníkov.

Digitálne pracovné platformy predstavujú čoraz dôležitejšiu súčasť hospodárstva EÚ, poskytujú pracovné príležitosti, ale predstavujú aj osobitné výzvy, najmä v súvislosti s postavením pracovníkov v zamestnaní. V rokoch 2016 až 2020 sa príjmy z platformového hospodárstva EÚ zvýšili takmer päťnásobne a odhaduje sa, že v roku 2020 prostredníctvom digitálnych pracovných platforiem pracovalo viac ako 28 miliónov ľudí, pričom sa usudzuje, že ich počet stále rastie¹². Väčšina týchto osôb sú skutočne samostatne zárobkovo činné osoby, ale odhadovalo sa, že 5,5 milióna z týchto osôb bolo nesprávne klasifikovaných ako samostatne zárobkovo činné osoby. Zárobok viac ako polovice ľudí pracujúcich prostredníctvom platforiem je nižší ako minimálna mzda¹³. V tejto súvislosti je cieľom smernice o zlepšení pracovných podmienok v oblasti práce pre platformy¹⁴ okrem iného riešiť otázku nepravej samostatnej zárobkovej činnosti na digitálnych pracovných platformách uľahčením správneho určenia postavenia v zamestnaní prostredníctvom právnej domnienky o pracovnoprávnom vzťahu. Okrem toho poskytuje zamestnaným aj samostatne zárobkovo činným pracovníkom platforiem nové práva, čím sa zabezpečuje väčšia transparentnosť, spravodlivosť a zodpovednosť v oblasti algoritmického riadenia. Smernicou sa takisto posilňuje sociálny dialóg a kolektívne vyjednávanie.

Rýchly pokrok v oblasti umelej inteligencie a iných digitálnych technológií vrátane analýzy údajov, virtuálnych svetov, kybernetickej bezpečnosti, kvantového, cloudového a edge computingu prináša hlbokú transformáciu na trhu práce, ktorá si vyžaduje pozorné monitorovanie a primeranú reakciu politiky. Možno očakávať, že to ovplyvní kvantitu a kvalitu pracovných miest a kvalitu života pracovníkov. Hoci nedávne štúdie¹⁵ potvrdzujú, že v krátkodobom horizonte môže byť hlavný čistý vplyv zavádzania umelej inteligencie na zamestnanosť pozitívny a zvýšiť dopyt po zručnostiach potrebných na jej rozvoj a zavádzanie, rast zamestnanosti by sa mal opatrne vyvážiť s potenciálom umelej inteligencie nahradiť rutinné pracovné miesta¹⁶. Okrem toho by generatívna umelá inteligencia na rozdiel od predchádzajúcich vln automatizácie mohla výrazne ovplyvniť vysokokvalifikovaných pracovníkov. Automatizácia prostredníctvom pokročilých robotických technológií založených na umelej inteligencii môže navyše výrazne ovplyvniť výrobné procesy a poskytovanie služieb a zároveň zmeniť profily pracovných miest a zvýšiť potrebu digitálnych, analytických a mäkkých zručností¹⁷. V tejto súvislosti je cieľom aktu EÚ

¹² Európska komisia, [Pracovný dokument útvarov Komisie – Zhrnutie správy o posúdení vplyvu, Sprievodný dokument k návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o zlepšení pracovných podmienok v oblasti práce pre platformy](#), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2021.

¹³ Európska komisia, [Study to collect evidence on the working conditions of platform workers \(Štúdia na zhromaždenie dôkazov o pracovných podmienkach pracovníkov platforiem\)](#), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

¹⁴ [Smernica Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2024/2831 z 23. októbra 2024 o zlepšení pracovných podmienok v oblasti práce pre platformy \(Ú. v. EÚ L 2024/2831, 11.11.2024\)](#).

¹⁵ Pozri Albanesi, S., Da Silva, A., Jimeno, J., Lamo, A., & Wabitsch, A., [New technologies and jobs in Europe, ECB Working Paper No. 2023/2831](#) (Nové technológie a pracovné miesta v Európe, pracovný dokument ECB č. 2023/2831), 2023 a Hayton, J., Rohenkohl, B., Christopher, P., Liu, HY, [What drives UK firms to adopt AI and robotics, and what are the consequences for jobs?](#) (Prečo podniky v Spojenom kráľovstve zavádzajú umelú inteligenciu a robotiku a aký to má vplyv na pracovné miesta?), University of Sussex, 2023.

¹⁶ Európska komisia, [Artificial Intelligence: Economic Impact, Opportunities, Challenges, Implications for Policy \(Umelá inteligencia: hospodársky vplyv, príležitosti, výzvy a dôsledky pre politiku\)](#), (diskusný dokument 210), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

¹⁷ Eurofound, [Human-robot interaction: What changes in the workplace? \(Interakcia človek – robot: čo sa zmení na pracovisku?\)](#), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

o umelej inteligencii¹⁸ (ktorý nadobudol účinnosť v auguste 2024) zabezpečiť, aby bola umelá inteligencia dôveryhodná, bezpečná a v súlade so základnými právami EÚ.

Telepráca ponúka príležitosti, ako sú väčšia autonómia a flexibilita. Nový pracovný model založený na hybridných pracovných podmienkach môže zároveň podporovať kultúru „nepretržitého pripojenia“, ktorá môže viesť k častým nadčasom a nepredvídateľnosti pracovného času, čo môže mať nepriaznivý vplyv na rovnováhu medzi pracovným a súkromným životom pracovníkov, ich zdravie a pohodu. Dôkazy naznačujú, že hoci stresové faktory, ako sú intenzita práce, zasahovanie práce do súkromného života a práca vo voľnom čase, ovplyvňujú všetkých pracovníkov, ich účinok je silnejší v prípade zamestnancov, ktorí pracujú na diaľku, ako v prípade tých, ktorí pracujú v priestoroch zamestnávateľa. Úzkosť, emocionálna únava, vyčerpanie v dôsledku dlhého vystavenia virtuálnym stretnutiam a izolácia predstavujú niektoré z najviac hlásených problémov v oblasti duševného zdravia medzi pracovníkmi na diaľku¹⁹. S cieľom zmierniť riziká spojené s kultúrou „nepretržitého pripojenia“ by „právo na odpojenie sa“ mohlo pomôcť vytvoriť jasnejšie hranice medzi pracovným a súkromným životom, a tým prispieť k ochrane zdravia, bezpečnosti a rovnováhe medzi pracovným a súkromným životom pracovníkov. V tejto súvislosti Komisia v nadväznosti na uznesenie Európskeho parlamentu o predložení legislatívneho návrhu o práve na odpojenie a o legislatívnom rámci EÚ pre prácu na diaľku²⁰ začala štúdiu s cieľom zhromaždiť dôkazy a analyzovať pridanú hodnotu a vplyv potenciálnych možností politiky iniciatívy týkajúcej sa telepráce a práva na odpojenie sa a začala formálnu dvojfázovú konzultáciu.

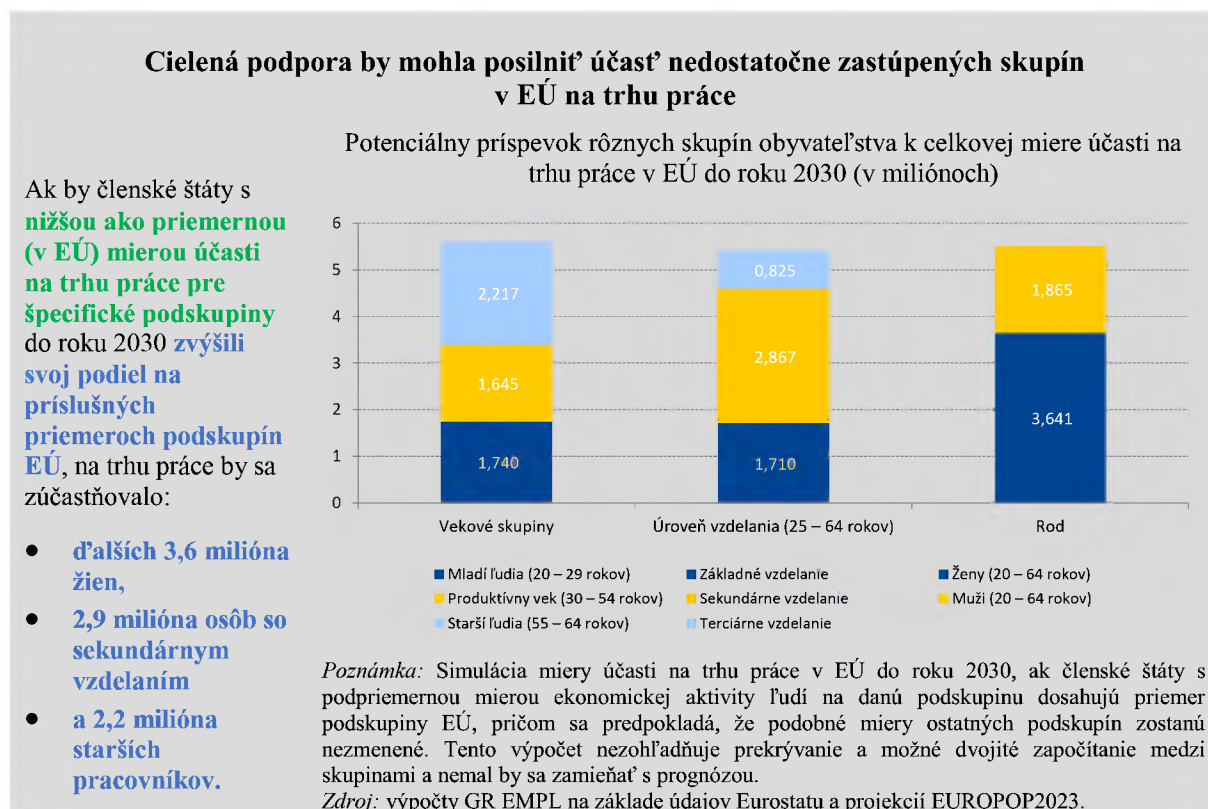
Zatiaľ čo miera nezamestnanosti mladých ľudí opäť narastá vo väčšine členských štátov v dôsledku slabšieho hospodárskeho rastu, podiel mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET), naďalej klesá, no s rodovými rozdielmi a výzvami pre mladých ľudí s migrantským pôvodom. Od vrcholu pandémie COVID-19 sa miera nezamestnanosti mladých ľudí (vo veku 15 – 24 rokov) stabilne zotavovala a v roku 2023 zostala na úrovni 14,5 %, čo v porovnaní s predchádzajúcim rokom nevykazuje žiadnu zmenu v dôsledku slabšieho hospodárskeho rastu. Zatiaľ čo miery v krajinách s veľmi vysokými úrovňami naďalej klesali, čo potvrdzuje trend konvergenzie v celej EÚ za posledných päť rokov, v mnohých ďalších začali opäť rásť. Miera nezamestnanosti mladých ľudí zároveň zostáva viac ako dvakrát vyššia ako celková miera nezamestnanosti a je obzvlášť rozšírená u mladých ľudí s nízkou kvalifikáciou a tých, ktorí sa narodili mimo EÚ. Pozitívne je, že podiel NEET naďalej klesá, pričom v roku 2023 dosiahol 11,2 %. Tento trend sa zhoduje so zvyšujúcou sa účasťou mladých ľudí na trhu práce, pričom vykazuje určité známky konvergenzie v celej EÚ. Miera mladých ľudí NEET je však naďalej vyššia u žien (o 2,4 percentuálneho bodu) v porovnaní s mužmi a u osôb

¹⁸ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1689 z 13. júna 2024, ktorým sa stanovujú harmonizované pravidlá v oblasti umelej inteligencie a ktorým sa menia nariadenia (ES) č. 300/2008, (EÚ) č. 167/2013, (EÚ) č. 168/2013, (EÚ) 2018/858, (EÚ) 2018/1139 a (EÚ) 2019/2144 a smernice 2014/90/EÚ, (EÚ) 2016/797 a (EÚ) 2020/1828 ([akt o umelej inteligencii](#)) (Ú. v. EÚ L 2024/1689, 12.7.2024).

¹⁹ Európska komisia, [Study exploring the social, economic and legal context and trend of telework and the right to disconnect, in the context of digitalisation and the future of work, during and beyond the COVID-19 pandemic](#) (Štúdia skúmajúca sociálny, hospodársky a právny kontext a trend telepráce a práva na odpojenie sa v kontexte digitalizácie a budúcnosti v oblasti práce, počas pandémie COVID-19 a po nej), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

²⁰ P9_TA (2021)0021 [Uznesenie Európskeho parlamentu z 21. januára 2021 s odporúčaniami pre Komisiu, pokiaľ ide o právo na odpojenie](#) [2019/2181(INL)].

narodených mimo EÚ v porovnaní s osobami narodenými v EÚ (o 9,3 percentuálneho bodu). To všetko zdôrazňuje potrebu pokračovať v opatreniach na riešenie štrukturálnych výziev, ktoré bránia pokroku mladých ľudí na trhu práce, najmä vzhľadom na zelenú a digitálnu transformáciu, rozsiahly nedostatok pracovnej sily a zručností a dlhodobé riziká, ktoré pre ich kariérne vyhliadky predstavuje oneskorená integrácia do trhu práce. V tomto kontexte posilnená záruka pre mladých ľudí podporuje NEET poskytovaním kvalitného zamestnania, ďalšieho vzdelávania, učňovských príprav alebo stáží do štyroch mesiacov od straty zamestnania alebo ukončenia formálneho vzdelávania²¹.

Zatiaľ čo miera zamestnanosti starších ľudí sa od roku 2009 výrazne zvýšila, medzi jednotlivými členskými štátmi pretrvávajú výrazné rozdiely. Napriek nedávnym zlepšeniam sa očakáva, že starnutie obyvateľstva zvýši hospodársku závislosť v EÚ a v prípade absencie politických opatrení bude mať negatívny vplyv na dlhodobú konkurencieschopnosť a potenciál hospodárskeho rastu. Do roku 2045 bude na každých 10 dôchodcov len 16 pracovníkov, pričom v roku 2022 to bolo 22 pracovníkov, a do roku 2070 by tento počet mohol ďalej klesnúť na 14²². V kontexte starnúcej spoločnosti nadobúda účasť starších ľudí na trhu práce a aktívne starnutie osobitný význam, o to viac vzhľadom na značný nedostatok pracovnej sily. V roku 2023 dosiahla miera zamestnanosti starších ľudí (55 – 64 rokov) 63,9 %, čo je takmer o 20 percentuálnych bodov viac ako v roku 2009, pričom miera zamestnanosti žien zaznamenala výraznejšie zvýšenie. Hoci bol nárast zamestnanosti starších ľudí viac ako štyrikrát vyšší ako v prípade obyvateľstva v

²¹ [Odporúčanie Rady](#) z 30. októbra 2020 o moste k pracovným miestam – posilnení záruky pre mladých ľudí, a ktorým sa nahrádza odporúčanie Rady z 22. apríla 2013 o zavedení záruky pre mladých ľudí 2020/C 372/01 (Ú. v. EÚ C 372, 4.11.2020, s. 1).

²² Európska komisia, [2024 Ageing Report](#) (Správa o starnutí obyvateľstva z roku 2024), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

produktívnom veku (25 – 54 rokov), ich miera zamestnanosti zostala o 18 percentuálnych bodov nižšia, čo poukazuje na značný priestor na ďalší pokrok. Zaznamenaný rast sa pripisoval predovšetkým zvýšenému udržiavaniu pracovných miest, a nie novým náborom pracovníkov, ktoré boli počas tohto obdobia stále nízke. Najmä starší ľudia s vysokoškolským vzdelaním majú tendenciu zostať na trhu práce dlhšie, zatiaľ čo u starších ľudí s nižším vzdelaním je väčšia pravdepodobnosť predčasného odchodu. Zlé pracovné podmienky – fyzické aj psychologické – sú kľúčovými faktormi, ktoré vedú k predčasnému odchodu do dôchodku a bránia opätovnému vstupu na trh práce²³. Významnými dôvodmi, prečo ľudia zostávajú neaktívni, sú okrem toho choroba alebo zdravotné postihnutie, ako aj opatrovateľské povinnosti, faktory súvisiace s pracoviskom a inštitucionálne prekážky, ako sú predpisy v oblasti sociálneho zabezpečenia a dôchodkov, ktoré je potrebné riešiť, aby sa umožnila väčšia účasť na trhu práce v súlade so súborom demografických nástrojov.

Rozdiely v zamestnanosti a odmeňovaní žien a mužov prispievajú k pretrvávajúcim rodovým rozdielom na trhu práce a vykazujú len mierne známky konvergenzie. V roku 2023 bol rozdiel v zamestnanosti žien a mužov v EÚ 10,2 percentuálneho bodu. Tento rozdiel sa v posledných rokoch mierne znížil, čo je odrazom výraznejšieho nárastu zamestnanosti žien, zostáva však značný a poukazuje na veľké rozdiely medzi členskými štátmi a regiónmi. Vzhľadom na vyšší výskyt práce na kratší pracovný čas u žien (takmer štyrikrát vyšší v porovnaní s mužmi) sa rozdiel v zamestnanosti žien a mužov, keď sa uvedená skutočnosť zohľadní, zvýši (na 15,7 percentuálneho bodu „v ekvivalente plného pracovného času“). Rozdiely v zamestnanosti žien a mužov sú ešte väčšie v prípade ľudí s deťmi, pričom rodičovstvo má väčší vplyv na kariéru žien ako na kariéru mužov. Vo väčšine krajín je to evidentné z nižších mier zamestnanosti žien, ako aj vyššej miery práce na kratší pracovný čas medzi ženami. Hoci sa rozdiel v odmeňovaní žien a mužov za posledné desaťročie znížil, vo väčšine členských štátov zostáva značný. V roku 2022 bol v EÚ v priemere na úrovni 12,7 %. Rozdiely v odmeňovaní sú okrem iného spôsobené rodovými rozdielmi v hospodárskych činnostiach a povolaniach, nedostatočným zastúpením žien na vyšších pozíciách, nadmerným zastúpením žien v zamestnaniach na kratší pracovný čas a dočasných formách zamestnania, ťažkosťami pri zosúladovaní práce s opatrovateľskými povinnosťami, ako aj diskrimináciou a netransparentnými mzdovými štruktúrami. Súhrn týchto rozdielov v príjmoch (ktoré sú znásobené prerušením kariéry z dôvodu starostlivosti) časom vedie k značným rodovým rozdielom v dôchodkoch. Existuje preto priestor na udržateľné politické opatrenia na riešenie prekážok účasti žien na trhu práce, a to aj zlepšením poskytovania a dostupnosti kvalitného a cenovo dostupného vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve a dlhodobej starostlivosti, ako aj fungovania daňového systému s cieľom vytvoriť lepšie stimuly a v súlade s cieľmi stanovenými v stratégii EÚ pre rodovú rovnosť na roky 2020 – 2025, odporúčaniach Rady o vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve (vrátane nových barcelonských cieľov) a o prístupe k cenovo dostupnej vysokokvalitnej dlhodobej starostlivosti²⁴.

Zhoršenie základných zručností európskych žiakov spolu s pretrvávajúcim nedostatkom učiteľov môžu ovplyvniť produktivitu práce, konkurencieschopnosť a sociálnu súdržnosť. Základné zručnosti slúžia ako stavebné prvky, ktoré ľuďom umožňujú orientovať sa v zložitých otázkach života, neskôr v živote sa ďalej vzdelávať a zmysluplne

²³ Pozri: Eurofound, [Keeping older workers engaged: Policies, practices and mechanisms](#) (Udržanie angažovanosti starších pracovníkov: politiky, postupy a mechanizmy), pracovný dokument Eurofoundu, Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

²⁴ [Odporúčanie Rady z 8. decembra 2022 o vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve: barcelonské ciele do roku 2030 \(2022/C 484/01\)](#) a [odporúčanie Rady z 8. decembra 2022 týkajúce sa prístupu k cenovo dostupnej, vysokokvalitnej dlhodobej starostlivosti \(2022/C 476/01\)](#).

prispievať k životu spoločnosti a hospodárstvu. Podporujú produktivitu práce a tempo inovácií, ktoré si vyžaduje digitálna transformácia. Z výsledkov Programu OECD pre medzinárodné hodnotenie žiakov (PISA) z roku 2022 vyplynulo, že takmer jednému z troch 15-ročných chýbajú základné zručnosti a nedosahuje minimálnu úroveň kompetencií v matematike a každý štvrtý v čítaní a prírodných vedách. EÚ sa dnes ešte viac odchyľila od svojej cieľovej hodnoty európskeho vzdelávacieho priestoru, aby do roku 2030 bolo maximálne 15 % žiakov vo veku 15 rokov, ktorí nedosiahli dostatočné výsledky. Pokles bol najvýraznejší v matematike (–6,6 percentuálneho bodu od roku 2018). Najlepšie výsledky sa takisto všeobecne znížili a zhoršujúci sa trend sa týka všetkých sociálno-ekonomických skupín, čo poukazuje na celkové veľké výzvy v oblasti rozvoja základných zručností. Zároveň, keďže podvýkonnosť je oveľa častejšia u znevýhodnených žiakov, nerovnosti vo vzdelávaní sa ešte viac prehĺbili. Takmer polovica (48 %) znevýhodnených žiakov dosahuje slabé výsledky v matematike, pričom došlo k výraznému nárastu z 38,2 % v roku 2018. V tejto súvislosti hrozí, že pretrvávajúci nedostatok kvalifikovaných učiteľov v celej EÚ, ktorý sa v posledných rokoch zhoršil okrem iného v dôsledku pandémie COVID-19, znásobí výzvy spojené so zlepšovaním základných zručností mladých ľudí. Z výsledkov medzinárodnej štúdie o počítačovej a informačnej gramotnosti (ICILS) z roku 2023 zároveň vyplýva, že 43 % mladých ľudí vo veku 13 – 14 rokov nemá žiadne alebo má len obmedzené digitálne zručnosti. Tieto nedávne trendy poukazujú na potrebu obnoveného a zvýšeného úsilia vychádzajúceho z existujúcich iniciatív a ďalšieho posilnenia vykonávania odporúčania týkajúceho sa iniciatívy Cesta k úspechu v škole²⁵.

²⁵

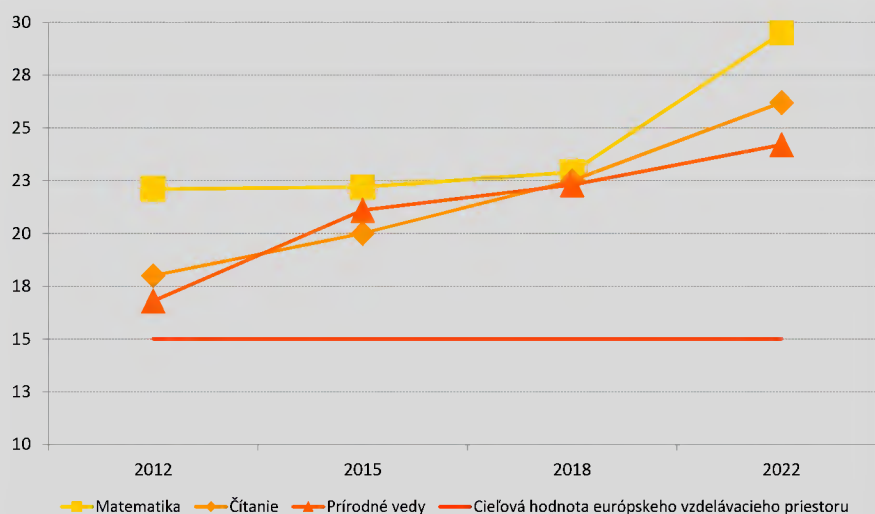
[Odporúčanie Rady z 28. novembra 2022 týkajúce sa iniciatívy Cesta k úspechu v škole](#), ktorým sa nahrádza odporúčanie Rady z 28. júna 2011 o politikách na zníženie predčasného ukončovania školskej dochádzky (2022/C 469/01).

Základné zručnosti európskych žiakov sa naďalej zhoršujú

Podiel žiakov, ktorí nie sú schopní dosiahnuť minimálnu referenčnú hodnotu kompetencií PISA úroveň 2 (%)

Miery podvýkonnosti sa vo veľkej miere zvýšili **v matematike (+6,6 percentuálneho bodu)** a **čítaní (+3,7 percentuálneho bodu)** a v nižšej miere v **prírodných vedách (+1,9 percentuálneho bodu)**

Miera najlepších výsledkov sa znížila: **-3,1 percentuálneho bodu v matematike** a **-1,6 percentuálneho bodu v čítaní**, pričom sa mierne zvýšila v **prírodných vedách (+0,6 percentuálneho bodu)**

Poznámka: Pri výklade hodnoty EÚ za rok 2022 je potrebná opatrnosť: Dánsko, Írsko, Lotyšsko a Holandsko nespĺnili jednu alebo viacero noriem pri výbere vzorky v rámci PISA [pozri [OECD, výsledky PISA 2022 \(zväzok 1\)](#), A2 a A4]. V prípade Malty chýbajú údaje za rok 2012.

Zdroj: OECD, [PISA 2012](#), [2015](#), [2018](#), [2022](#), výpočty GR EAC.

Zatiaľ čo predčasné ukončenie školskej dochádzky, dosiahnuté vysokoškolské vzdelanie a výsledky absolventov odborného vzdelávania a prípravy (OVP) na trhu práce sa zlepšili, pretrvávajú výzvy súvisiace so systémami vzdelávania a odbornej prípravy, ako sú regionálne rozdiely, rodové rozdiely, sociálne nerovnosti a nedostatočné množstvo absolventov v odboroch STEM. Miera predčasného ukončenia školskej dochádzky sa v EÚ od roku 2022 mierne znížila, pričom v roku 2023 sa týkala 9,5 % mladých ľudí vo veku 18 – 24 rokov (o 2,3 percentuálneho bodu menej ako pred 10 rokmi). Nič však nenasvedčuje vzostupnej konvergencii medzi členskými štátmi. U mladých mužov je oveľa väčšia pravdepodobnosť, že predčasne ukončia školskú dochádzku. Hoci pozitívny trend za posledné desaťročie pretrváva v prípade dievčat, zdá sa, že u chlapcov sa zastavil. Okrem toho je pravdepodobnejšie, že mladí ľudia narodení mimo EÚ, mladí Rómovia a mladí ľudia so zdravotným postihnutím predčasne ukončia vzdelávanie a odbornú prípravu. EÚ je na dobrej ceste k splneniu svojej cieľovej hodnoty v oblasti ukončeného terciárneho vzdelania po náraste vo všetkých členských štátoch okrem troch z nich za posledných päť rokov. V roku 2023 malo v EÚ vysokoškolský diplom 43,1 % osôb vo veku 25 – 34 rokov, čím sa tento stupeň vzdelania stal najbežnejším medzi mladými dospelými (pričom však u mladých žien je oveľa väčšia pravdepodobnosť, že majú vysokoškolský diplom, než u mužov). Pretrvávajú rodové rozdiely pri rozhodovaní o študijných predmetoch (napr. pokiaľ ide o vzdelávanie a zdravie, dominujú ženy, a pokiaľ ide o IKT a strojárstvo, dominujú muži). Keďže prístup mladých ľudí zo znevýhodneného prostredia k vysokoškolskému vzdelávaniu zostáva výzvou, hrozí posilnenie už existujúcich sociálno-ekonomických rozdielov. Podiel osôb s ukončeným terciárnym vzdelaním rastie, a tak je na riešenie nedostatku zručností, najmä v odboroch STEM, dôležité zvýšiť flexibilitu vysokoškolského vzdelávania a jeho relevantnosť pre trh práce. Výsledky v oblasti zamestnanosti čerstvých absolventov OVP sa v celej EÚ naďalej zlepšovali. V roku 2023 boli štyria z piatich čerstvých absolventov OVP

zamestnaní a takmer dve tretiny získali skúsenosti na pracovisku, čo sa pre nich premietlo do vyššej miery zamestnanosti oproti iným absolventom OVP bez týchto skúseností (84,8 % oproti 71,5 %). Medzi jednotlivými krajinami však pretrvávajú veľké rozdiely, pokiaľ ide o učenie sa na pracovisku, ako aj vyhliadky absolventov OVP na zamestnanie.

Zlepšenie zručností dospelých je nevyhnutné pre produktivitu, konkurencieschopnosť a zachovanie sociálnej súdržnosti a posilnenie začlenenia do trhu práce a zároveň podporuje dvojakú transformáciu, účasť na vzdelávaní dospelých sa však v jednotlivých členských štátoch a skupinách obyvateľstva výrazne líši. V prieskume Eurobarometra o malých a stredných podnikoch (MSP) z mája 2023²⁶ sa zistilo, že viac ako polovica MSP uviedla ťažkosti pri hľadaní pracovníkov so správnymi zručnosťami a približne štvrtina z nich (26 %) uviedla, že to bolo „stredne ťažké“. Takmer pre dve tretiny z nich to predstavuje prekážku v ich všeobecných obchodných činnostiach. Nedávne výsledky Programu medzinárodného hodnotenia kompetencií dospelých (PIAAC)²⁷ vykonávaného OECD zároveň ukazujú, že gramotnosť dospelých (veková skupina 15 – 64 rokov) sa za posledné desaťročie zlepšila v piatich z dvadsiatich zúčastnených členských štátov, pričom vo väčšine z nich stagnovala alebo výrazne klesla (dvanásť). Pokiaľ ide o schopnosť počítať, výsledky vykresľujú o niečo priaznivejší obraz, keďže desať členských štátov zaznamenalo zlepšenie výsledkov, zatiaľ čo úroveň schopností dospeléj populácie stagnovala alebo výrazne klesla len v šiestich z nich. Okrem toho v roku 2023 desať zúčastnených členských štátov výrazne prekročilo alebo sa približovalo priemeru, pokiaľ ide o ich spôsobilosť v oblasti adaptívneho riešenia problémov. V tejto súvislosti a vzhľadom na nedostatok pracovnej sily a zručností a starnutie obyvateľstva je podpora širokej účasti na vzdelávaní dospelých kľúčom k zabezpečeniu aktualizácie zručností pracovnej sily EÚ. Nedávne údaje zo zisťovania o vzdelávaní dospelých (AES) však naznačujú v EÚ len mierny nárast miery účasti na vzdelávaní dospelých (okrem riadenej odbornej prípravy na pracovisku) za posledných 12 mesiacov, a to z 37,4 % v roku 2016 na 39,5 % v roku 2022, pričom medzi jednotlivými členskými štátmi existujú veľké rozdiely. Pokrok v oblasti digitálnych zručností bol takisto celkovo pomalý a medzi jednotlivými krajinami existujú značné rozdiely. Napriek tomu, že viac ako 90 % ľudí v EÚ používalo internet v roku 2023 aspoň raz týždenne²⁸, len 55,6 % malo aspoň základné digitálne zručnosti, čo je odrazom len mierneho nárastu od roku 2021 (53,9 %). Pri súčasnom tempe by do konca desaťročia malo aspoň základné digitálne zručnosti len 59,8 % dospelých, čo je výrazne pod cieľovou hodnotou EÚ na úrovni 80 %²⁹. Účasť na celoživotnom rozvoji zručností je mimoriadne dôležitá pre ľudí s nízkou kvalifikáciou (t. j. nanajvýš nižšie sekundárne vzdelanie), nezamestnaných, neaktívne osoby a starších obyvateľov, ktorí by to zároveň najviac potrebovali. V tomto kontexte sa v Európskom programe v oblasti zručností z roku 2020 vyzvalo na radikálne zvyšovanie úrovne zručností a rekvalifikáciu. Okrem toho sa v odporúčaní Rady z júna 2022 týkajúcom sa individuálnych vzdelávacích účtov uvádza, ako môžu členské štáty účinne kombinovať

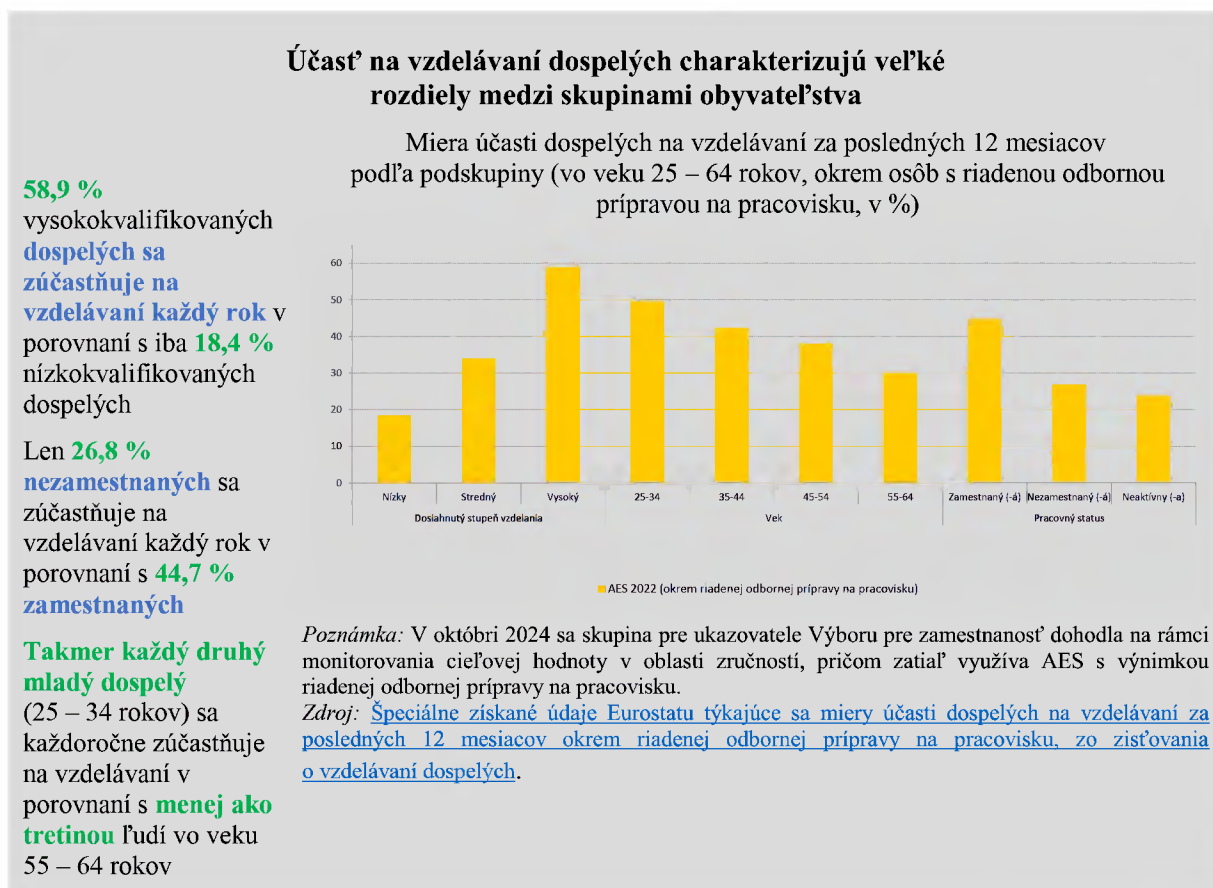
²⁶ Pozri Európska komisia, [rýchly prieskum Eurobarometra 529 – Skills shortages, recruitment and retention strategies in small and medium-sized enterprises](#) (Nedostatok zručností, stratégie náboru a udržania zamestnancov v malých a stredných podnikoch), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2023.

²⁷ OECD, [Do Adults Have the Skills They need to Thrive in a Changing World?](#) (Majú dospelí zručnosti, ktoré potrebujú, aby prosperovali v meniacom sa svete?): [prieskum zručností dospelých \(2023\)](#), štúdie OECD o zručnostiach, OECD Publishing, Paríž, 2024. Získané po uverejnení 10. decembra 2024.

²⁸ Pozri Európska komisia, [Digitalisation in Europe – 2024 edition](#) (Digitalizácia v Európe – vydanie 2024), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

²⁹ Pozri [prílohu k oznámeniu Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Stav digitálneho desaťročia 2024](#) [COM(2024) 260 final].

finančnú a nefinančnú podporu s cieľom umožniť dospelým rozvíjať svoje zručnosti počas celého pracovného života.³⁰ Na základe odporúčania Rady z júna 2022 týkajúceho sa európskeho prístupu k mikrocertifikátom zohrávajú v tejto súvislosti dôležitú úlohu takisto mikrocertifikáty, keďže môžu stimulovať účasť pracovníkov a uchádzačov o zamestnanie na ciele zvyšovania úrovne zručností a rekvalifikácii³¹.

Pri reálnom hrubom disponibilnom príjme domácností (HDPD) sa v EÚ v rokoch 2023 a 2024 obnovil rast, čo pomohlo domácnostiam obnoviť kúpnu silu a zabrániť zvyšovaniu chudoby. Reálne príjmy domácností celkovo rástli od 2. štvrťroka 2023 rýchlejšie ako HDP, čím sa zvrátil trend spomalenia v predchádzajúcich dvoch rokoch. Zatiaľ čo odmeny samostatne zárobkovo činných osôb sa zvyšovali miernym tempom, odmeny zamestnancov v 4. štvrťroku 2023 a 1. štvrťroku 2024 rástli rýchlejšie. Tým sa viac ako kompenzoval účinok daní, ktoré začali byť brzdou rastu príjmov na konci roka 2023 po tom, ako v predchádzajúcom roku pozitívne prispievali, najmä v dôsledku dočasných opatrení súvisiacich s infláciou. Čisté sociálne dávky prispeli do istej miery pozitívne v prvom polroku 2024.

Podiel osôb ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením sa v EÚ v roku 2023 mierne znížil aj vďaka rozhodným politickým opatreniam prijatým na zmiernenie nepriaznivých sociálnych dôsledkov vysokých životných nákladov, ale stále pretrvávajú výzvy, pričom medzi regiónmi sú výrazné rozdiely. Napriek tomu bol v roku 2023 v EÚ

³⁰ Pozri: [ODPORÚČANIE RADY zo 16. júna 2022 týkajúce sa individuálnych vzdelávacích účtov \(2022/C 243/03\).](#)

³¹ Pozri: [ODPORÚČANIE RADY zo 16. júna 2022 týkajúce sa európskeho prístupu k mikrocertifikátom pre celoživotné vzdelávanie a zamestnateľnosť \(2022/C 243/02\).](#)

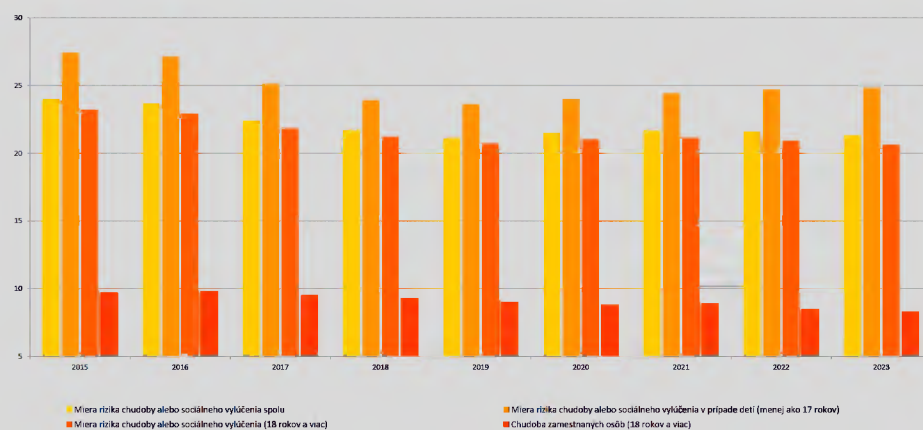
približne každý piaty človek naďalej ohrozený chudobou alebo sociálnym vylúčením (AROE), zatiaľ čo celkový počet sa v porovnaní s rokom 2019 znížil približne o 1,6 milióna (v porovnaní s cieľovou hodnotou do roku 2030 zníženia aspoň o 15 miliónov ľudí). Rôznorodosť medzi členskými štátmi a v rámci nich, ako aj rozdiely medzi skupinami obyvateľstva boli veľké, pričom deti, starší ľudia, osoby so zdravotným postihnutím, osoby narodené mimo EÚ a Rómovia sú vystavení vyššiemu riziku chudoby. Z rýchlych odhadov Eurostatu na základe príjmov v roku 2023 vyplýva, že miery rizika chudoby v EÚ zostali v priemere a vo väčšine členských štátov stabilné. Nezamestnanosť zostala kľúčovým dôvodom chudoby, pričom sociálne dávky sa nedostali ku všetkým domácnostiam v núdzi. Vplyv sociálnych transferov (okrem dôchodkov) na znižovanie chudoby sa v roku 2023 mierne znížil, pričom medzi členskými štátmi existujú určité rozdiely, čo zdôrazňuje význam ďalšieho posilnenia úsilia o zabezpečenie primeranej podpory príjmu a pokrytia. Napriek zlepšeniam v posledných rokoch prakticky vo všetkých členských štátoch podpora minimálneho príjmu vo všeobecnosti nepostačuje na vymanenie ľudí z chudoby. Kľúčom k riešeniu tejto výzvy je vykonávanie odporúčania Rady o minimálnom príjme zaručujúcom aktívne začleňovanie vo všetkých členských štátoch³². Energetická chudoba (meraná podľa podielu ľudí, ktorí nedokážu doma udržať primerané teplo) sa v roku 2023 v EÚ už druhý rok po sebe zvýšila. Skutočnosť, že nárast bol nižší ako v roku 2022, zatiaľ čo energetický cenový šok bol v zime 2022 výrazne vyšší ako v zime 2021, naznačuje, že výnimočné podporné opatrenia, ktoré prijala EÚ a jej členské štáty, tento vplyv účinne zmiernili. Osobitne dôležité sú posúdenia distribučného vplyvu reforiem a investícií s cieľom zohľadniť vplyv na riziko chudoby a príjmovú nerovnosť a získať informácie na účely tvorby politik *ex ante*.

Miery chudoby alebo sociálneho vylúčenia sa v jednotlivých vekových skupinách výrazne líšia, pričom najviac ohrozené sú často deti, ale vplyv pociťujú aj pracujúci ľudia

Miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia – spolu a podľa vekových skupín do a nad 18 rokov; miera chudoby zamestnaných osôb (18 rokov a viac) (v %)

Jeden z piatich ľudí a jedno zo štyroch detí ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením v EÚ v roku 2023

Jeden z 12 pracovníkov ohrozený chudobou v EÚ v roku 2023

Poznámka: Zlom v časovom rade, pokiaľ ide o 2020. Odhadované hodnoty za roky 2015 – 2019, pokiaľ ide o mieru rizika chudoby zamestnaných osôb (18 rokov alebo viac).

Zdroj: Eurostat [ilc peps01n], [ilc li02], [ilc li04], EU-SILC.

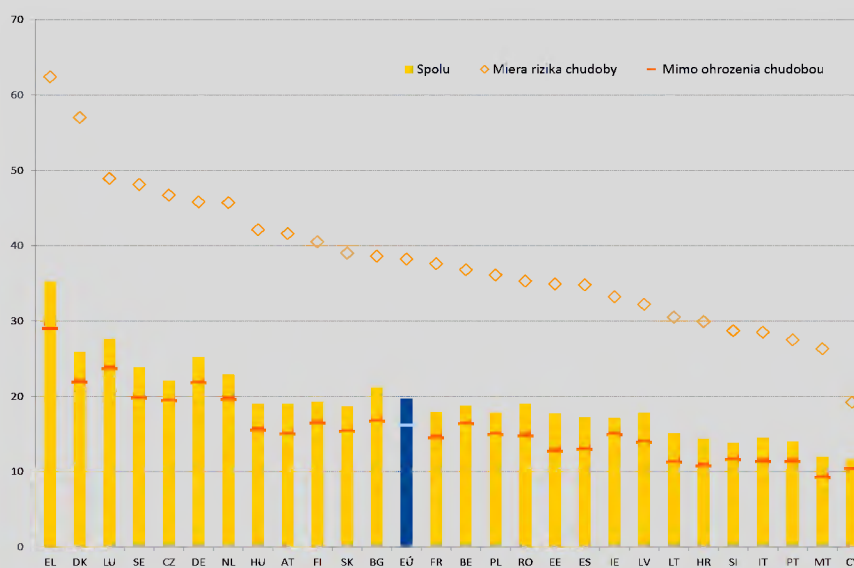
Podiel detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením v EÚ zostal vo všeobecnosti stabilný, pričom ich počet v roku 2023 mierne klesol. Situácia osôb so zdravotným postihnutím sa ďalej zhoršila. V tomto roku sa po prvýkrát od pandémie COVID-19 počet detí, ktoré čelia riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia, v EÚ mierne znížil (19,9 milióna oproti približne 20 miliónom v roku 2022). Takmer každé štvrté dieťa v EÚ zostalo ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením, pričom celkový počet detí sa v porovnaní s rokom 2019 zvýšil o 0,6 milióna, čo sa odchyľilo od cieľa EÚ do roku 2030, ktorým je zníženie aspoň o 5 miliónov. Vymanenie detí z chudoby a sociálneho vylúčenia má zásadný význam, ako im pomôcť naplno realizovať svoj potenciál v spoločnosti a na trhu práce a prerušiť medzigeneračný cyklus chudoby. Vykonávanie Európskej záruky pre deti³³ vo všetkých členských štátoch je v tom kľúčové. Riziká chudoby alebo sociálneho vylúčenia zostávajú zvýšené aj v prípade osôb so zdravotným postihnutím. Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia, pokiaľ ide o osoby so zdravotným postihnutím (na úrovni 28,8 % v roku 2023) bola v roku 2023 o 10,8 percentuálneho bodu vyššia ako v prípade zvyšku obyvateľstva. Stále veľké rozdiely v mierach zamestnanosti medzi osobami so zdravotným postihnutím a osobami bez zdravotného postihnutia a vyššia pravdepodobnosť predčasného ukončenia vzdelávania v prípade osôb so zdravotným postihnutím úzko súvisia s vyšším rizikom chudoby, ktoré bolo v súvislosti s nimi zistené.

Domácnosti, ktoré čelia chudobe, používajú značnú časť svojich disponibilných príjmov na výdavky na bývanie, pričom medzi jednotlivými členskými štátmi sú veľké rozdiely

Podiel nákladov na bývanie na disponibilnom príjme domácností, 2023 (v %)

V roku 2023 domácnosti **vo viac ako tretine členských štátov** vynakladali **približne pätinu svojho disponibilného príjmu alebo viac na náklady na bývanie**

Domácnosti, ktoré čelia riziku chudoby, boli **dvakrát viac zaťažené nákladmi na bývanie** v takmer všetkých členských štátoch

Zdroj: Eurostat [ilc_mdcd01].

Prístup ku kvalitnému sociálnemu bývaniu alebo pomoci pri bývaní pre ľudí v núdzi je kľúčovou prioritou EÚ. Prístup k bývaniu má zásadný význam pri ochrane pred rizikom chudoby alebo sociálneho vylúčenia a má takisto vplyv na prístup k vzdelávaniu a zamestnaniu, ako aj na mobilitu v súvislosti s prácou v rámci členských štátov a na jednotnom trhu EÚ. Náklady na bývanie zaťažujú rozpočty domácností EÚ, čo obzvlášť

³³ [Odporúčanie Rady \(EÚ\) 2021/1004 zo 14. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európska záruka pre deti \(Ú. v. EÚ L 223, 22.6.2021, s. 14 – 23\).](#)

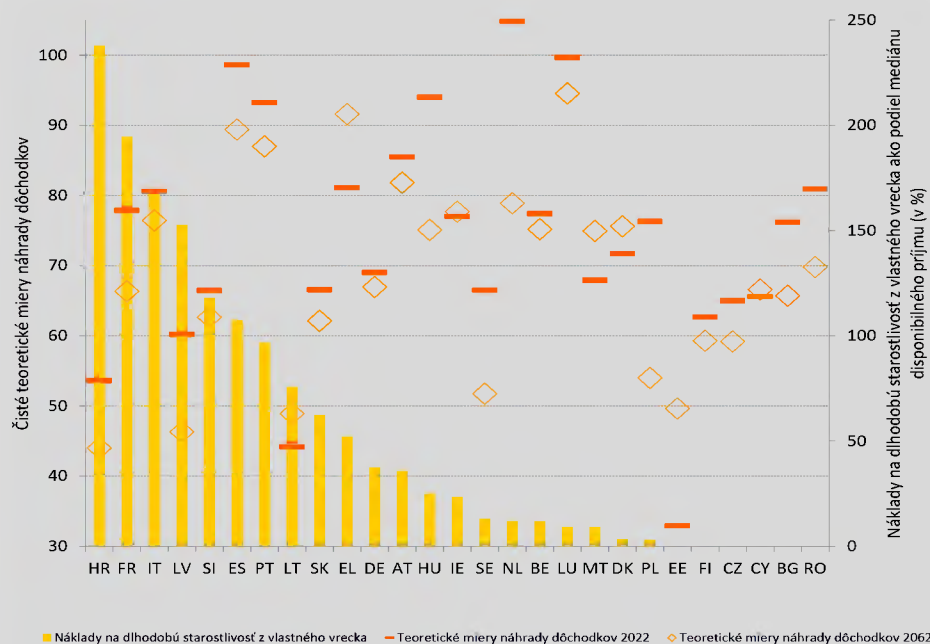
tvrdí postihuje tie domácnosti, ktoré už čelia riziku chudoby. Takmer polovica domácností v EÚ ich v roku 2023 považovala za „finančnú záťaž“. Zároveň až 8,9 % obyvateľov EÚ žilo v domácnosti, v ktorej celkové náklady na bývanie predstavovali viac ako 40 % ich celkového disponibilného príjmu domácnosti, ktorý je nadmerne zaťažený nákladmi na bývanie. Táto miera dosiahla 33,5 % v prípade ľudí, ktorí už čelia riziku chudoby. Zvýšenie nájomného a cien nehnuteľností prevyšujúce rast príjmov zhoršilo cenovú dostupnosť bývania, najmä vo veľkých mestách EÚ. Okrem toho sociálne bývanie, ktoré mnohé krajiny poskytujú, nedostatočne pokrýva potreby, keďže fond sociálneho bývania sa znižuje a čakacie zoznamy sú dlhé. Najvýznamnejšie prekážky investícií do sociálneho bývania súvisia s celkovými prekážkami v sektore stavebníctva, ako sú postupy vydávania povolení a využívanie pôdy, rozpočtové obmedzenia, prístup k financovaniu a dostupnosť kvalifikovanej pracovnej sily. A napokon, aj bezdomovectvo, ako najväčšia výzva v súvislosti s prístupom k bývaniu, sa ešte viac zhoršilo v dôsledku zvýšených životných nákladov. Problémy s prenájmom za posledných 12 mesiacov nahlásila viac ako štvrtina ľudí vo veku 30 – 54 rokov, ktorí čelia riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia. Členské štáty už zaviedli rôzne regulačné a neregulačné reformy a investičné programy na podporu cenovej dostupnosti bývania a zväčšenie svojho fondu sociálneho bývania. Vykonávanie týchto reforiem a investícií možno podporiť z finančných prostriedkov EÚ.

Predpokladá sa, že náklady na dlhodobú starostlivosť sa budú ďalej zvyšovať, zatiaľ čo sa očakáva, že miery náhrady dôchodku sa znížia

Čisté teoretické miery náhrady dôchodkov (TRR), 2022, 2062 (muži, percentuálne body); Náklady na dlhodobú domácu starostlivosť z vlastného vrecka ako podiel mediánu disponibilného príjmu (%)

Náklady na dlhodobú starostlivosť z vlastného vrecka prekročili medián disponibilného príjmu osôb, ktoré ju potrebujú, v päťtine členských štátov EÚ

Očakávané zníženie mier náhrady dôchodku pravdepodobne zhorší záťaž vyplývajúcu z vysokých nákladov na dlhodobú starostlivosť

Poznámka: Čisté teoretické miery náhrady dôchodkov sa vzťahujú na 40-ročnú kariéru, ktorá sa končí vo veku odchodu do dôchodku, a na osobu s priemerným zárobkom, 2022 a 2062. Náklady na dlhodobú starostlivosť z vlastného vrecka sa vzťahujú na osobu s vysokým stupňom odkázanosti po vyplatení podpory, ktorú dostávajú od štátu. Podrobnosti o metodike sú uvedené v poznámkach ku grafu v rámci piliera 7.

Zdroj: Vlastné výpočty Komisie založené na údajoch OECD a členských štátov. Správa o primeranosti dôchodkov za rok 2024 a analýza OECD na základe dotazníka OECD zameraného na sociálnu ochranu pri dlhodobej starostlivosti, SHARE (8. kolo prieskumu, 2019, okrem Portugalska, v súvislosti s ktorým sa odkazuje na 6. kolo prieskumu, 2015) a TILDA (3. kolo, 2015).

Modernizácia systémov sociálnej ochrany môže prispieť k inkluzívnemu hospodárskemu rastu s primeranou a udržateľnou sociálnou ochranou a sociálnymi službami. Napriek určitým zlepšeniam v posledných rokoch sa prístup k sociálnej ochrane v jednotlivých členských štátoch stále líši. Vykonávanie odporúčania Rady z roku 2019 o prístupe k sociálnej ochrane pre pracovníkov a samostatne zárobkovo činné osoby³⁴ by sa malo posilniť s cieľom riešiť pretrvávajúce štrukturálne výzvy. V tejto súvislosti je dôležité zabezpečiť transparentnosť a zjednodušenie prístupu k sociálnej ochrane. Digitálne riešenia môžu prispieť k zlepšeniu transparentnosti, efektívnosti, ako aj účinnosti prístupu k sociálnej ochrane, je však potrebné zabrániť zvýšenému riziku digitálnej priepasti. V starnúcej spoločnosti si zabezpečenie primeranosti a fiškálnej udržateľnosti dôchodkov a dlhodobej starostlivosti vyžaduje široký súbor politík, ktorý zahŕňa investovanie do aktívneho a zdravého starnutia, predĺženie pracovného života a podporu prispôsobených a flexibilných foriem organizácie práce spolu s účinnými a efektívnymi dôchodkovými systémami a systémami dlhodobej starostlivosti. Sociálno-ekonomické nerovnosti, ako aj nárast neštandardných foriem práce takisto predstavujú čoraz väčšie výzvy v súvislosti s nárastom dlhovekosti. Hoci sa predpokladá, že miery náhrady dôchodku³⁵ sa v nasledujúcich štyroch desaťročiach znížia, očakáva sa, že potreby dlhodobej starostlivosti sa zvýšia. Primerané dôchodky budú čoraz viac závisieť od dlhšieho pracovného života. Nižšie dôchodky by zároveň sťažili pokrytie nákladov na dlhodobú starostlivosť z vlastného vrečka. Tie môžu byť veľmi vysoké v prípade osôb s vysokým stupňom odkázanosti na starostlivosť a medzi krajinami EÚ existujú veľké rozdiely. Z dlhodobého hľadiska sa predpokladá, že vzhľadom na demografický vývoj dôjde do roku 2050 k zvýšeniu počtu ľudí, ktorí budú potenciálne potrebovať dlhodobú starostlivosť, o 6,6 milióna³⁶, čo zhorší súčasné štrukturálne výzvy týkajúce sa dostupnosti, cenovej dostupnosti a kvality dlhodobej starostlivosti. V tomto kontexte sa v odporúčaní Rady týkajúcom sa prístupu k cenovo dostupnej vysokokvalitnej dlhodobej starostlivosti³⁷ od členských štátov vyžaduje, aby zabezpečili primerané služby dlhodobej starostlivosti, ako aj kvalitné zamestnanie a spravodlivé pracovné podmienky v sektore starostlivosti, riešili potreby zručností pracovníkov a zároveň podporovali neformálnych opatrovateľov. V záveroch Rady z júna 2024 o primeranosti dôchodkov³⁸ sa opätovne potvrdzuje potreba pokračovať v ďalších reformách, a to aj zlepšením účasti na trhu práce, prístupu k systémom sociálnej ochrany a príspevkom z nich pre všetkých a posilnením prístupu k vysokokvalitnej a cenovo dostupnej zdravotnej a dlhodobej starostlivosti. V záveroch Rady o výzvach v oblasti fiškálnej udržateľnosti vyplývajúcich zo starnutia obyvateľstva sa okrem toho opätovne potvrdzuje potreba ďalej riešiť hospodárske a rozpočtové dôsledky starnutia, a to aj prijatím zdravých verejných financií, zvýšením produktivity, ako aj mier účasti a zamestnanosti a prispôbením dôchodkových systémov, systémov zdravotnej starostlivosti a systémov dlhodobej starostlivosti³⁹.

³⁴ [Odporúčanie Rady z 8. novembra 2019 o prístupe k sociálnej ochrane pre pracovníkov a samostatne zárobkovo činné osoby \(2019/C 387/01\).](#)

³⁵ Teoretické miery náhrady merajú, aký by bol hypotetický dôchodkový príjem dôchodcu v prvom roku po odchode do dôchodku v porovnaní s jeho príjmami bezprostredne pred odchodom do dôchodku.

³⁶ Podľa prognóz základného scenára. Pozri: GR ECFIN Európskej komisie (2024) 2024 ageing report – Economic & budgetary projections for the EU Member States (2022-2070) (Správa o starnutí z roku 2024 – hospodárske a rozpočtové projekcie členských štátov EÚ na roky 2022 – 2070), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie.

³⁷ Pozri 2022/C 476/01.

³⁸ Pozri závery Rady o primeranosti dôchodkov z 20. júna 2024, 11398/24.

³⁹ Pozri závery Rady zo 14. mája 2024, 9159/24.

Dobre fungujúci sociálny dialóg a kolektívne vyjednávanie sú kľúčové na zlepšenie pracovných podmienok a zmiernenie nedostatku pracovnej sily. Na samite sociálnych partnerov vo Val Duchesse 31. januára 2024 Komisia, belgické predsedníctvo a medziodvetvoví sociálni partneri podpísali „Tripartitné vyhlásenie o dynamickom sociálnom dialógu“. Predstavuje obnovený záväzok k posilneniu sociálneho dialógu na úrovni EÚ a k spojeniu síl pri riešení kľúčových výziev, ktorým čelia naše hospodárstva a trhy práce⁴⁰. Pravidelný dialóg a konzultácie s organizáciami občianskej spoločnosti majú zásadný význam aj pre realizáciu účinných a inkluzívnych politík. Ako sa uznáva vo vyhlásení z La Hulpe o budúcnosti Európskeho piliera sociálnych práv z roku 2024, občianska spoločnosť zohráva kľúčovú úlohu v boji proti sociálnemu vylúčeniu a nerovnostiam, ako aj v súvislosti s politikami, ktoré sa týkajú nedostatočne zastúpených a zraniteľných skupín. Na úrovni EÚ sa sociálni partneri a organizácie občianskej spoločnosti aktívne zapájajú do európskeho semestra prostredníctvom pravidelných výmen názorov a tematických diskusií o oblastiach osobitného významu.

Členské štáty by mali prijať opatrenia na riešenie výziev v oblasti politiky zamestnanosti, zručností a sociálnej politiky identifikované v tejto spoločnej správe o zamestnanosti. V súlade s usmerneniami pre politiky zamestnanosti sa najmä vyzývajú, aby:

- posilnili zvyšovanie úrovne zručností a rekvalifikáciu dospelých s cieľom zabezpečiť konkurencieschopnosť, riešiť nedostatok pracovnej sily a zručností a prispôsobiť sa meniacemu trhu práce a vyhliadkam na trhu práce a podporovali zelenú a digitálnu transformáciu – a to aj integráciou využívania nástrojov informovanosti pre oblasť zručností, posilnili poskytovanie individuálnych nárokov na odbornú prípravu, ako sú individuálne vzdelávacie účty, a podporili rozvoj, vykonávanie a uznávanie mikrocertifikátov, a to v súlade s odporúčaním Rady týkajúcim sa individuálnych vzdelávacích účtov a odporúčaním Rady týkajúcim sa európskeho prístupu k mikrocertifikátom,
- posilnili aktívne politiky trhu práce a kapacitu a účinnosť verejných služieb zamestnanosti, – a to aj investovaním do digitálnej infraštruktúry a služieb, zlepšenia poradenstva pre voľbu povolania, poradenských služieb, informovanosti pre oblasť zručností a odbornej prípravy zamestnancov – s cieľom podporiť vytváranie kvalitných pracovných miest a profesijné zmeny,
- v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi a/alebo postupmi a pri plnom rešpektovaní úlohy a autonómie sociálnych partnerov presadzovali vývoj miezd, ktorým sa zmierňuje strata kúpnej sily, najmä v prípade zamestnancov s nízkou mzdou, a zároveň podporovali vzostupnú sociálnu konvergenciu, zohľadnili vývoj produktivity a vytváranie kvalitných pracovných miest a zabezpečili konkurencieschopnosť,
- zaistili dostupnosť systémov podpory navrhnutých tak, aby sa zachoval a ďalej rozvíjal ľudský kapitál prostredníctvom súvisiaceho zvyšovania úrovne zručností a rekvalifikácie s cieľom podporiť podľa potreby spravodlivé procesy reštrukturalizácie, uľahčiť profesijné zmeny a pomáhať modernizácii hospodárstva,
- poskytovali podporu pracovníkom a domácnostiam najviac zasiahnutým hospodárskymi a sociálnymi vplyvmi adaptácie na zmenu klímy a novými zelenými a digitálnymi technológiami, najmä zraniteľným pracovníkom a domácnostiam, a to aj

⁴⁰

Pozri: [Tripartitné vyhlásenie o prosperujúcom európskom sociálnom dialógu](#).

prostredníctvom účinných služieb zamestnanosti a opatrení odbornej prípravy, dobre navrhnutých, cielených a časovo ohrozených programov zamestnanosti a stimulov na prijímanie do zamestnania a zmenu pracovného miesta, primeranej príjmovej istoty s prístupom aktívneho začleňovania a podpory podnikania v súlade s odporúčaním Rady týkajúcim sa zabezpečenia spravodlivej transformácie na klimaticky neutrálne hospodárstvo,

- podporovali mobilitu v rámci EÚ a zvažili prilákanie kvalifikovaných pracovníkov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín, okrem toho, aby zabezpečili dodržiavanie a presadzovanie pracovných a sociálnych práv a nasmerovali štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí vstupujú do EÚ, prostredníctvom legálnych spôsobov migrácie do povolání, ktoré čelia nedostatku, s podporou účinnej integračnej politiky, a to v plnej komplementárnosti s využívaním talentov z Únie,
- prispôsobili predpisy týkajúce sa trhu práce, ako aj daňovo-dávkové systémy s cieľom znížiť segmentáciu trhu práce a rodové rozdiely na trhu práce, ako aj podporovať vytváranie kvalitných pracovných miest vrátane možného zníženia daňovo-odvodového zaťaženia, najmä osôb s nízkymi príjmami, bez toho, aby sa narušil prechod smerom k pracovným miestam s vyššou úrovňou odmeňovania a posun od zdaňovania práce k environmentálnym daniam,
- zaistili zdravé, bezpečné a prispôbené pracovné prostredia,
- podporovali kolektívne vyjednávanie a sociálny dialóg, v súlade s odporúčaním Rady týkajúcim sa posilnenia sociálneho dialógu, spolu s včasným a zmysluplným zapojením sociálnych partnerov do tvorby príslušných politík na úrovni EÚ a na vnútroštátnej úrovni, a to aj v súvislosti s vykonávaním plánov obnovy a odolnosti členských štátov a v kontexte európskeho semestra,
- zlepšili vyhliadky mladých ľudí na trhu práce, a to aj prostredníctvom inkluzívneho a kvalitného odborného vzdelávania a prípravy a terciárneho vzdelávania, cielenej podpory služieb zamestnanosti (vrátane mentorstva, profesijnej orientácie a poradenstva), ako aj kvalitnej učňovskej prípravy a stáží, a to v súlade s posilnenou zárukou pre mladých ľudí,
- podporovali rovnosť, kvalitu a relevantnosť vysokoškolského vzdelávania pre trh práce, ako aj automatické uznávanie kvalifikácií s cieľom riešiť nedostatok zručností a nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami, a to aj zvýšením počtu absolventov v niektorých disciplínach STEM, znižovaním rodových rozdielov a posilňovaním postavenia univerzít, aby sa stali aktérmi zmeny v zelenej a digitálnej transformácii,
- zaistili nediskrimináciu, podporovali rodovú rovnosť, zlepšili začleňovanie otázok rovnosti a posilnili účasť žien a znevýhodnených skupín na trhu práce, a to aj podporovaním rovnakých príležitostí a kariérneho postupu, zaistením rovnakej odmeny za rovnakú prácu alebo za prácu rovnakej hodnoty a transparentnosti v štruktúrach odmeňovania, ako aj presadzovaním zosúladenia pracovného, rodinného a súkromného života– a to aj prístupom k cenovo dostupnej vysokokvalitnej starostlivosti (vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve a dlhodobá starostlivosť), dovolenke z rodinných dôvodov a flexibilným formám organizácie práce pre rodičov a iných neformálnych opatrovateľov v súlade s európskou stratégiou v oblasti starostlivosti,
- podporovali rovnaké príležitosti pre deti s cieľom riešiť vysokú úroveň chudoby detí a čo najlepšie využívali zdroje EÚ a členských štátov, urýchlili vykonávanie Európskej záruky pre deti, a to aj poskytovaním cenovo dostupného a kvalitného vzdelávania

a starostlivosti v ranom detstve a riešením predčasného ukončenia školskej dochádzky a nedostatku učiteľov, podporovali prístup detí a mladých ľudí zo znevýhodnených skupín a odľahlých oblastí ku kvalitnému vzdelávaniu, zlepšovali ich vzdelávacie výstupy a presadzovali odbornú prípravu na všetkých úrovniach kvalifikácie,

- prijali komplexné opatrenia na zlepšenie základných zručností a vo všeobecnosti aj rozvoja kľúčových kompetencií (vrátane prierezových zručností) žiakov a riešili štrukturálne výzvy spojené s výkonnosťou a spravodlivosťou systémov vzdelávania a odbornej prípravy, a to aj prostredníctvom účinných prístupov k výučbe, učeniu sa a hodnoteniu, podpory odbornej praxe edukátorov a vedúcich pracovníkov škôl, presadzovania podporného vzdelávacieho prostredia, poskytovania cielej podpory znevýhodneným školám a učiacim sa a riešenia nedostatku učiteľov a zvyšovania atraktívnosti učiteľského povolania (aj vytvorením atraktívnych kariérnych rámcov, podporou edukátorov počas celej ich kariéry a primeranou podporou učiteľov v znevýhodnených, vidieckych a vzdialených regiónoch),
- posilňovali digitálne zručnosti a kompetencie žiakov a dospelých všetkých vekových skupín, zlepšovali kritické myslenie a mediálnu gramotnosť a rozširovali okruh digitálnych talentov na trhu práce, a to vývojom digitálnych ekosystémov vzdelávania a odbornej prípravy podporovaných kľúčovými faktormi, ako sú vysokorýchlostné pripojenie pre školy, vybavenie a vzdelávanie učiteľov, a podporovali inštitúcie s know-how o digitalizácii s osobitným zameraním na začlenenie a znižovanie digitálnej priepasti,
- zaistili primeranú a udržateľnú sociálnu ochranu pre všetkých v súlade s odporúčaním Rady o prístupe k sociálnej ochrane, zlepšili ochranu osôb, na ktoré sa ochrana nevzťahuje dostatočne, ako sú pracovníci v neštandardných formách zamestnania vrátane platformovej práce a samostatnej zárobkovej činnosti, zlepšili primeranosť dávok, prevoditeľnosť práv a prístup ku kvalitným službám pri súčasnom zabezpečení udržateľnosti verejných financií a účinne podporovali začleňovanie do trhu práce tých, ktorí sú schopní pracovať,
- rozvíjali a posilňovali systémy minimálneho príjmu, ktoré poskytujú primeranú podporu, a uplatňovali prístup aktívneho začleňovania v súlade s odporúčaním Rady o primeranom minimálnom príjme zaručujúcom aktívne začleňovanie a podporovali prístup k základným službám vrátane energie, najmä pre nízkopříjmové a zraniteľné domácnosti,
- posúdili distribučné vplyvy reforiem a investícií na príjmy rôznych skupín obyvateľstva v súlade s oznámením o zlepšení posudzovania distribučného vplyvu politik členských štátov,
- poskytlí všetkým deťom ohrozeným chudobou alebo sociálnym vylúčením bezplatný a účinný prístup k zdravotnej starostlivosti, vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve a vzdelávacím aktivitám, aktivitám odbornej prípravy a školským aktivitám, ako aj účinný prístup k zdravej výžive a primeranému bývaniu v súlade s Európskou zárukou pre deti a so súvisiacimi národnými akčnými plánmi,
- podporovali prístup ku kvalitnému a cenovo dostupnému bývaniu, k sociálnemu bývaniu alebo podľa potreby k pomoci pri bývaní, riešili bezdomovectvo ako najextrémnejšiu formu chudoby, podporovali obnovu rezidenčného a sociálneho bývania, ako aj integrované sociálne služby,
- investovali do kapacít systému zdravotnej starostlivosti, a to aj pokiaľ ide o kapacity v oblasti prevencie a primárnej zdravotnej starostlivosti, ako aj do kapacít v oblasti

verejného zdravia, koordinácie starostlivosti, zdravotníckych pracovníkov a používania elektronického zdravotníctva a umelej inteligencie, v prípade potreby znížili platby z vlastného vrecka, zlepšili dostupnosť zdravotnej starostlivosti a podporovali lepšie pracovné podmienky, ako aj zvyšovanie úrovne zručností a rekvalifikáciu zdravotníckych pracovníkov,

- posilňovali poskytovanie kvalitných, cenovo dostupných a udržateľných služieb dlhodobej starostlivosti v súlade s odporúčaním Rady o prístupe k cenovo dostupnej vysokokvalitnej dlhodobej starostlivosti,
- zaistili inkluzívne a udržateľné dôchodkové systémy, ktorými sa umožnia primerané príjmy v starobe a medzigeneračná spravodlivosť.

Členské štáty majú na zintenzívnenie politických opatrení v týchto oblastiach k dispozícii finančné prostriedky EÚ vrátane z ESF+, EFRR, FST, Nástroja technickej podpory a Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti na oprávnené investície a reformy.

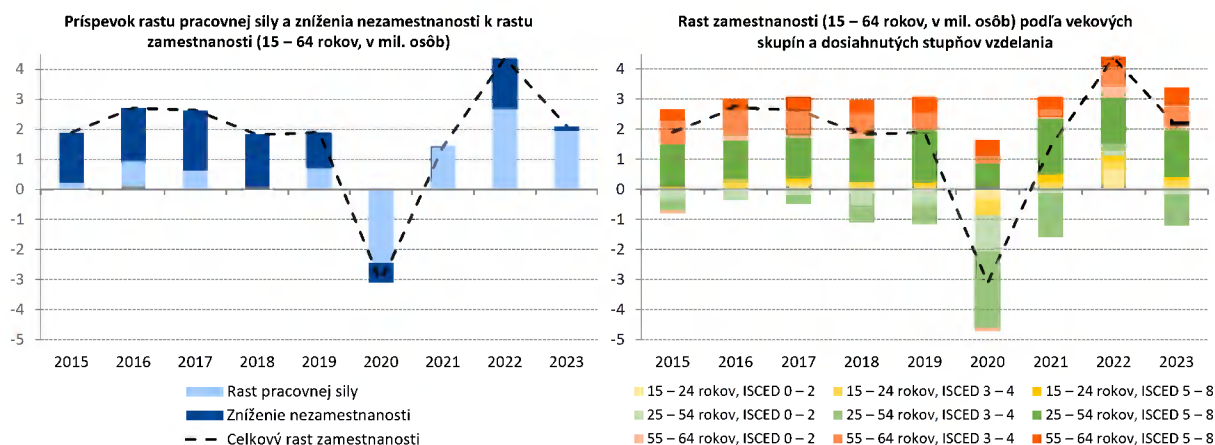
KAPITOLA 1. PREHLAD TRENDOV NA TRHU PRÁCE A SOCIÁLNYCH TRENDOV, POKROK PRI DOSAHOVANÍ CIEĽOVÝCH HODNÔT DO ROKU 2030 A KĽÚČOVÉ HORIZONTÁLNE ZISTENIA O SOCIÁLNEJ KONVERGENCII

1.1. Kľúčové trendy na trhu práce

Napriek náročnému hospodárskemu prostrediu v roku 2023 zamestnanosť v EÚ naďalej výrazne rástla vo väčšine odvetví, hoci pomalšie ako pozoruhodný rast zaznamenaný v predchádzajúcom roku. Zamestnanosť sa celkovo zvýšila o 2,4 milióna ľudí na 217,5 milióna. V tomto kontexte dosiahla miera zamestnanosti (veková skupina 20 – 64 rokov⁴¹) novú rekordnú úroveň 75,3 %, pričom v 2. štvrtroku 2024 ďalej vzrástla na 75,8 %. Ročná miera rastu na úrovni 1,1 % znamená návrat k priemeru pred pandémie COVID-19 (2013 – 2019) po rýchlom oživení po pandémii v roku 2022 (+2,3 %). Rast zamestnanosti bol relatívne vyvážený vo všetkých odvetviach, pričom vo väčšine z nich až na niekoľko výnimiek sa úroveň pohybovala od 0,9 % do 1,7 %. Pokiaľ ide o odvetvie IKT, došlo k nárastu o 4,3 %, čo je odrazom jeho silného dlhodobého trendu a prebiehajúcej digitálnej transformácie. Naopak zamestnanosť v priemysle vo všeobecnosti stagnovala (+0,1 %). Najvýraznejší pokles bol zaznamenaný v súvislosti s odvetvím poľnohospodárstva, a to o 1,9 %, čo je v súlade s dlhodobým trendom v tomto odvetví. Po tom, čo odvetvie ubytovacích a stravovacích služieb prišlo o takmer 18 % pracovníkov počas krízy spôsobenej ochorením COVID-19, v roku 2023 toto odvetvie zaznamenalo nárast o 5,6 %, čím po prvýkrát prekročilo svoju najvyššiu mieru zamestnanosti pred pandémiou, zatiaľ čo odvetvie stavebníctva ešte stále nie je úplne zotavené a nedosahuje úroveň pred finančnej krízy, a to napriek zvýšenému dôrazu na bývanie a zelenú obnovu. Do budúcnosti sa predpokladá, že rast zamestnanosti dosiahne v roku 2024 0,8 %, v roku 2025 0,6 % a v roku 2026 0,5 %⁴².

Graf 1.1.1: Rast zamestnanosti v roku 2023 bol spôsobený rozšírením pracovnej sily, v rámci ktorého viedli vysoko vzdelaní a starší pracovníci

Rast zamestnanosti (veková skupina 15 – 64 rokov) rozčlenený podľa rastu pracovnej sily a zníženia nezamestnanosti, ako aj podľa prierezných vekových skupín a dosiahnutého stupňa vzdelania

Zdroj: Vlastné výpočty založené na údajoch Eurostatu [[lfsa_agan](#)], [[lfsa_uhan](#)], [[lfsa_egaed](#)].

⁴¹ V kapitole 1 sa pre ukazovateľ „miera zamestnanosti“ vždy používa veková skupina 20 – 64 rokov, pokiaľ nie je uvedené inak.

⁴² Na základe [jesennej hospodárskej prognózy Európskej komisie z roku 2024 \(15. novembra 2024\)](#).

V kontexte historicky nízkej nezamestnanosti a klesajúceho počtu obyvateľov v produktívnom veku bol rast zamestnanosti spôsobený predovšetkým rastúcou pracovnou silou, k čomu výrazne prispeli štátni príslušníci tretích krajín a starší pracovníci. Po rekordne nízkej úrovni v roku 2022 klesla miera nezamestnanosti⁴³ v EÚ v roku 2023 v ročnom vyjadrení o 0,1 percentuálneho bodu na úroveň 6,1 % a v septembri 2024 dosiahla úroveň 5,9 %. Kým pred pandémiou COVID-19 (v rokoch 2015 – 2019) bolo hlavnou hnacou silou rastu zamestnanosti znižovanie nezamestnanosti, nízke úrovne nezamestnanosti viedli k tomu, že sa za hlavný zdroj súčasného a budúceho rastu zamestnanosti začal pokladať rast pracovnej sily. V roku 2023 bolo približne 92 % rastu zamestnanosti vo vekovej skupine 15 – 64 rokov možné vysvetliť rozšírením pracovnej sily (v porovnaní s menej ako 8 %, ktoré bolo možné vysvetliť nižšou nezamestnanosťou). K tomuto rozšíreniu prispeli najmä pracovníci vo veku 25 – 54 rokov s terciárnym vzdelaním, pričom mnohí z nich boli štátnymi príslušníkmi tretích krajín, ako aj starší pracovníci (vo veku 55 – 64 rokov) so sekundárnym alebo terciárnym vzdelaním – pozri graf 1.1.1. Je to v súlade s rastúcou profesionalizáciou a postupnou redistribúciou zamestnanosti do vysokokvalifikovaných povolání. Zároveň pretrvávajú výrazné regionálne rozdiely v rámci členských štátov so stabilne nižšími mierami zamestnanosti v najvzdialenejších regiónoch a v mnohých vidieckych oblastiach.

Výsledky nedostatočne zastúpených skupín na trhu práce sa neustále zlepšujú, ale stále existuje značný priestor na zlepšenie. Starší pracovníci, mladí ľudia a osoby s nízkou kvalifikáciou, ako aj ženy, štátni príslušníci tretích krajín a osoby so zdravotným postihnutím majú naďalej miery zamestnanosti a účasti na trhu práce (veková skupina 15 – 64 rokov) výrazne pod príslušnými priermi EÚ (75,3 % a 75,0 % v roku 2023). Okrem toho sú miery nezamestnanosti mladých ľudí, nízkokvalifikovaných osôb a štátnych príslušníkov tretích krajín približne dvojnásobné v porovnaní s priemerom EÚ. Zlepšenia sú však viditeľné takmer vo všetkých skupinách. Obyvateľstvo vo veku 55 – 64 rokov, ktoré sa v posledných dvoch desaťročiach rozšírilo rýchlejšie než ktorákoľvek iná veková skupina, zaznamenalo rýchly nárast účasti na trhu práce, ktorá v roku 2023 dosiahla 67,0 %, čo bolo čiastočne spôsobené zvýšenou strednou dĺžkou života, lepšou zdravotnou starostlivosťou a vyšším vekom odchodu do dôchodku. Ich miera zamestnanosti sa v roku 2023 takisto zvýšila na 63,9 %, pričom ich podiel na celkovej zamestnanosti sa takmer zdvojnásobil (z 10 % v roku 2003 na takmer 20 % v roku 2023). Miera účasti mladých ľudí (veková skupina 15 – 24 rokov) na trhu práce (41,2 %) a miera zamestnanosti (35,2 %) sa v roku 2023 vrátili na úroveň pred finančnou krízou v roku 2008 a miera mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET) (veková skupina 15 – 29 rokov) dosiahla nové rekordné minimum 11,2 %. Okrem toho rozdiely v účasti žien a mužov a v zamestnanosti v roku 2023 pokračovali vo svojom dlhodobom klesajúcom trende, teraz sú celkovo na úrovni 10,4 percentuálneho bodu a 10,2 percentuálneho bodu, ale stále sú viac ako dvojnásobne vyššie v prípade štátnych príslušníkov tretích krajín a osôb s nízkou kvalifikáciou. Osoby s terciárnym vzdelaním majú zďaleka najvyššiu mieru zamestnanosti (86,3 % v roku 2023) a naďalej významne prispievajú k rastu zamestnanosti⁴⁴, k čomu

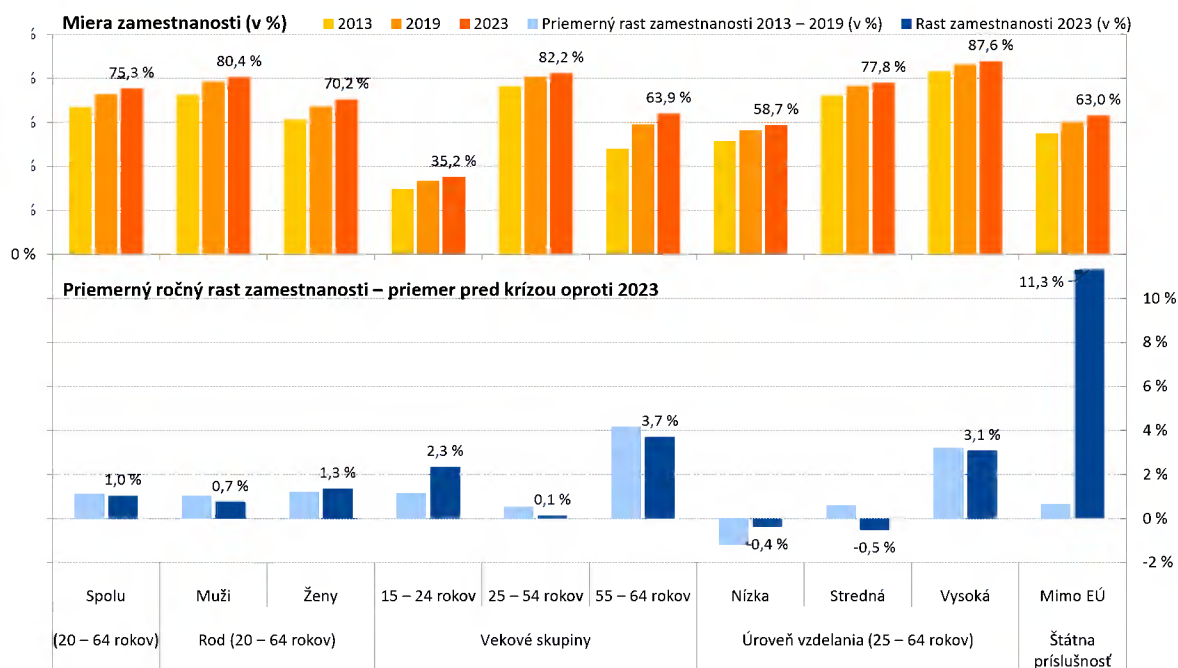
⁴³ V kapitole 1 sa pre ukazovateľ „miera nezamestnanosti“ vždy používa veková skupina 15 – 74 rokov, pokiaľ nie je uvedené inak.

⁴⁴ Nárast zamestnanosti vysokokvalifikovaných osôb o 3,1 % v porovnaní s poklesom o 0,5 % v prípade stredne kvalifikovaných osôb a o 0,4 % v prípade nízkokvalifikovaných osôb v roku 2023. „Nízkokvalifikované osoby“ sú osoby s nižším než základným a nižším sekundárnym vzdelaním (ISCED 0 – 2). „Stredne kvalifikované osoby“ sú osoby s vyšším sekundárnym a postsekundárnym vzdelaním (nezahrňovaným do terciárneho) (ISCED 3 – 4).

prispieva aj to, že sú rastúcou zložkou podielu počtu obyvateľov. Miery zamestnanosti sa však v roku 2023 zvýšili pri všetkých dosiahnutých stupňoch vzdelania, pričom rozdiel medzi mierami zamestnanosti osôb (veková skupina 25 – 64 rokov) s dobrými a slabými výsledkami v oblasti vzdelávania sa znížil na stále značnú úroveň 28,0 percentuálneho bodu. V posledných dvoch rokoch došlo k nezvyčajne veľkému nárastu počtu štátnych príslušníkov tretích krajín v rámci pracovnej sily EÚ, pričom takmer tri štvrtiny z nich sú z Ukrajiny⁴⁵ a 40 % je vysoko vzdelaných. To predstavovalo viac ako polovicu nárastu pracovnej sily v rokoch 2022 a 2023, hoci štátni príslušníci tretích krajín stále predstavujú len 6,7 % obyvateľstva v produktívnom veku (nárast z 5,7 % v roku 2021). Ich miera účasti na trhu práce sa zvýšila na 68,5 % a ich miera zamestnanosti dosiahla 63,0 %. Rozdiel v zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím sa medzitým v roku 2023 mierne zvýšil o 0,1 percentuálneho bodu (o 4,1 percentuálneho bodu viac v prípade mužov ako žien) po rekordne nízkej úrovni, ktorá v roku 2022 predstavovala 21,4 percentuálneho bodu.

Graf 1.1.2: Výsledky na trhu práce sa zlepšili vo väčšine nedostatočne zastúpených skupín

Výsledky v oblasti zamestnanosti v EÚ27 podľa rodu, vekovej skupiny, dosiahnutého stupňa vzdelania a štátnej príslušnosti

Zdroj: Eurostat [[lfsa_ergaeadn](#)], [[lfsa_egaead](#)], [[lfsa_egan](#)].

Podiel dočasných pracovníkov a pracovníkov na kratší pracovný čas zostáva výrazne pod úrovňou spred pandémie, ale rovnako aj počet odpracovaných hodín na osobu. V roku 2023 sa celkový počet odpracovaných hodín zvýšil o 0,9 %, čo je mierne pod nárastom celkovej zamestnanosti o 1,1 %, čím pokračoval dlhodobý pokles odpracovaných hodín na zamestnanú osobu (hlavnou výnimkou sú odvetvia poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a rybolovu). Tento trend je spôsobený predovšetkým klesajúcim počtom hodín odpracovaných na pracovných miestach na plný pracovný čas. Hoci podiel zamestnanosti na kratší pracovný čas (veková skupina 20 – 64 rokov) v roku 2023 dosiahol 17,1 %, zostáva na

⁴⁵ Podľa odhadov, pozri v rámci 1 dokumentu Európskej komisie *Labour market and wage developments in Europe 2024* [Vývoj na trhu práce a vývoj miezd v Európe (2024)], Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

historickom minime. V roku 2023 vyjadriilo 15,2 % zamestnancov na kratší pracovný čas želanie pracovať viac hodín, čo predstavuje pokles zo 16,0 % v roku 2022 a 22,5 % v predchádzajúcom desaťročí. Zmluvy na kratší pracovný čas boli aj naďalej 3,6-krát rozšírenejšie u žien ako u mužov, hoci u žien je menej pravdepodobné, že sú nedobrovoľné (v roku 2023 13,3 % v porovnaní s 20,8 % v prípade mužov). Podiel dočasného zamestnania zároveň klesol v roku 2023 na najnižšiu zaznamenanú úroveň (10,6 %), najmä pokiaľ ide o nízkokvalifikovaných manuálnych pracovníkov, jednotlivcov s nižším alebo neodborným (vyšším) sekundárnym vzdelaním a štátnych príslušníkov tretích krajín. Väčšina (54,9 %) všetkých dočasných zamestnancov mala takéto zmluvy, pretože si nedokázali nájsť trvalé pracovné miesto.

Nedostatok pracovnej sily a zručností je naďalej zvýšený, čo bráni rastu produktivity a konkurencieschopnosti, hoci spomalenie hospodárskeho rastu, lepšie zosúladenie ponúkaných a požadovaných zručností a zvýšené prísťahovalectvo štátnych príslušníkov tretích krajín v produktívnom veku do určitej miery prispeli k zníženiu tohto nedostatku. Na vrchole v roku 2022 viac ako tretina spoločností v celej EÚ uviedla nedostatok pracovnej sily ako faktor obmedzujúci ich výrobu⁴⁶. Hoci tento podiel v roku 2023 klesol, v októbri 2024 zostal na úrovni 18 %, a preto naďalej predstavuje výzvu pre európsku konkurencieschopnosť. Miera voľných pracovných miest dosiahla vrchol na úrovni 3,0 % v roku 2022, potom klesla na 2,8 % v roku 2023 a ďalej na 2,4 % v 2. štvrtroku 2024, čo je odrazom slabšieho hospodárskeho rastu a očakávaní slabšieho prijímania zamestnancov. Táto miera zostáva takmer dvakrát vyššia ako pred desiatimi rokmi, ale zdá sa, že niektoré faktory spôsobujúce nedostatok pracovnej sily sa zlepšujú. Pokles voľných pracovných miest a stabilná nezamestnanosť by mohli naznačovať vyššiu efektívnosť zosúladenia voľných pracovných miest s disponibilnou pracovnou silou podporenú znížením nesúladu medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami súvisiaceho so vzdelaním (merané makroekonomickým nesúlodom⁴⁷ medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami a mierou nadmernej kvalifikácie) a sektorovým nesúlodom (merané rozdielom v miere voľných pracovných miest v jednotlivých odvetviach), ale mohol by to byť aj cyklický vývoj, keďže voľné pracovné miesta zvyčajne reagujú na hospodársky vývoj rýchlejšie ako nezamestnanosť. V roku 2023 zaznamenali odvetvia s nadpriemernou mierou voľných pracovných miest (ubytovanie a stravovacie služby, IKT, stavebníctvo, administratívna podpora, ako aj odborné, vedecké a technické činnosti) najväčší pokles týchto mier, zatiaľ čo odvetvia ťažby a poskytovania energie mali naďalej najnižšiu mieru voľných pracovných miest. K zmierneniu nedostatku pracovnej sily a zručností v roku 2023 prispel aj prílev štátnych príslušníkov tretích krajín v produktívnom veku. Veľká časť nedostatku pracovnej sily a zručností je však štrukturálnej povahy a poháňa ju presun dopytu po pracovnej sile vzhľadom na dvojakú transformáciu a starnutie obyvateľstva a je potrebné to riešiť prostredníctvom politik zameraných na zručnosti, aktiváciu, mobilitu pracovnej sily a migráciu⁴⁸.

Rast miezd zostal v roku 2023 silný, a to aj v dôsledku nedostatku pracovnej sily, ale aj tak ho prekonala inflácia. Na napätom trhu práce sa nominálna odmena na zamestnanca v roku 2022 zvýšila o 4,9 % a v roku 2023 o 6,1 %. Nedokázala však udržať krok s infláciou,

⁴⁶ [Európsky obchodný a spotrebiteľský prieskum](#), október 2024.

⁴⁷ Pozri Európska komisia, [Analytical web note – Measuring skills mismatch](#) (Analytická webová správa – Meranie nesúladu medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami) – 7/2015, Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2015.

⁴⁸ Pozri [Akčný plán na riešenie nedostatku pracovnej sily a zručností, ktorý Európska komisia predložila v marci 2024](#).

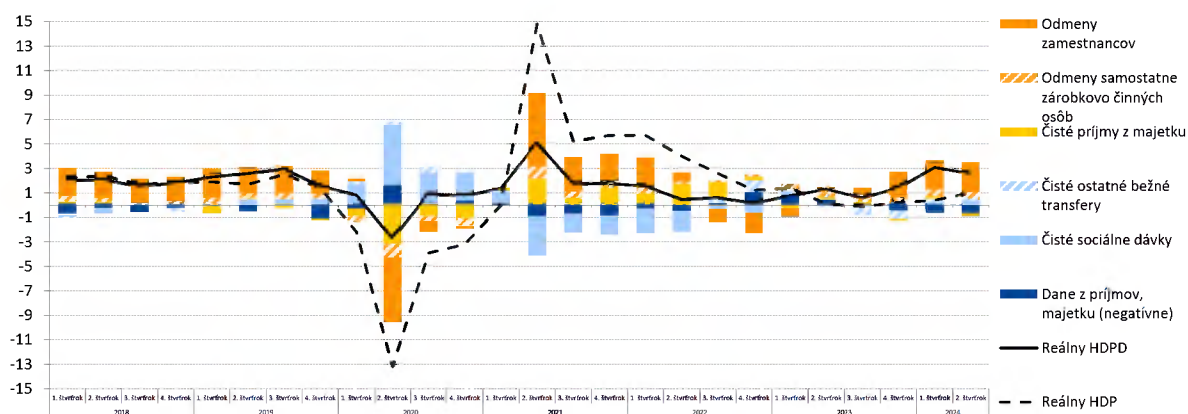
čo viedlo k stratám reálnych miezd vo výške 3,7 % v roku 2022 a 0,2 % v roku 2023⁴⁹. Pokiaľ ide o ďalší vývoj, očakáva sa, že reálne mzdy sa v roku 2024 zvýšia o 2,1 %⁵⁰ v dôsledku pokračujúcej dezinflácie a (postupne klesajúceho, ale stále stabilného) rastu nominálnych miezd. Napriek tomu by v roku 2024 zostali v priemere o 1,1 % pod úrovňou z roku 2019 (v porovnaní s 3,3 % v roku 2023). Za posledné dva roky zvýšenia minimálnej mzdy prekonalí infláciu takmer vo všetkých členských štátoch, čím sa v roku 2023 mierne znížila chudoba zamestnaných osôb (veková skupina 18 – 64 rokov) na 8,3 % (na základe príjmov v roku 2022). Nezdá sa však, že by sa to premietlo do nižšej deprivácie, keďže miera materiálnej a sociálnej deprivácie zamestnaných osôb (veková skupina 18 – 64 rokov) sa zvýšila zo 7,2 % v roku 2021 na 9,1 % v roku 2023.

1.2. Hlavné sociálne trendy

Pri reálnom hrubom disponibilnom príjme domácností (HDPD) sa v EÚ v roku 2023 obnovil rast a v roku 2024 sa ďalej zrýchlil. Príjmy domácností celkovo rástli od 2. štvrťroka 2023 rýchlejšie ako HDP, čím sa zvrátil trend spomalenia z rokov 2021 a 2022. Zatiaľ čo odmeny samostatne zárobkovo činných osôb sa naďalej zvyšovali miernym tempom, odmeny zamestnancov v 4. štvrťroku 2023 a 1. štvrťroku 2024 rástli rýchlejšie, pričom v 2. štvrťroku 2024 zostali silné. Po pozitívnom príspevku k rastu príjmov v prvých troch štvrťrokoch 2023 mali dane v 4. štvrťroku 2023 a v prvom štvrťroku 2024 negatívny účinok, zatiaľ čo čisté sociálne dávky predstavovali mierny pozitívny príspevok.

Graf 1.2.1: Pri reálnom hrubom disponibilnom príjme domácností (HDPD) sa v roku 2023 obnovil rast a začiatkom roku 2024 sa zrýchlil

Rast reálneho hrubého disponibilného príjmu domácností (HDPD) a jeho hlavné zložky a rast reálneho HDP (EÚ27, medziodročne štvrťročné miery rastu)

Poznámka: Výpočty GR EMPL. Nominálny HDPD je deflovaný s použitím cenového indexu výdavkov domácností na konečnú spotrebu. Miera rastu reálneho HDPD pre EÚ sa odhaduje ako vážený priemer hodnôt členských štátov zo štvrťročne dostupných údajov na základe ESA2010 (celkovo 95 % HDPD EÚ).

Zdroj: Eurostat, národné účty [[nasq_10_nf_tr](#)] a [[namq_10_gdp](#)]. Sezónne neočistené.

Chudoba sa v roku 2023 v EÚ mierne znížila. Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (AROE) bola na úrovni 21,3 %, čo predstavuje pokles z 21,6 % v roku 2022 a 21,7 % v roku 2021, a teda pokračuje jej všeobecne klesajúci trend od roku 2015. Toto ďalšie zlepšenie odráža účinnosť rozhodných politických opatrení na úrovni EÚ a na vnútroštátnej

⁴⁹ Pri použití harmonizovaného indexu spotrebiteľských cien (HICP) ako deflátor.

⁵⁰ Na základe [jesennej hospodárskej prognózy Európskej komisie z roku 2024](#).

úrovni zameraných na zmiernenie sociálneho vplyvu vysokých cien energie a životných nákladov. V roku 2023 bol pre EÚ v prípade dvoch z troch podzložiek miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia zaznamenaný pokles. Miera rizika chudoby (AROP) sa znížila o 0,3 percentuálneho bodu na 16,2 % (na základe príjmov za rok 2022), pričom rýchle odhady Eurostatu na základe príjmov v roku 2023 naznačujú celkovú stabilitu⁵¹. Podiel ľudí žijúcich v domácnostiach (takmer) bez zamestnania sa v roku 2023 takisto znížil o 0,3 percentuálneho bodu na 8,0 % (na základe ekonomickej aktivity v roku 2022). Naopak, podiel ľudí, ktorí čelia závažnej materiálnej a sociálnej deprivácii, zostal vo všeobecnosti stabilný, a to na úrovni 6,8 % v porovnaní so 6,7 % v roku 2022. Vplyv sociálnych transferov (iných ako dôchodky) na znižovanie chudoby sa v EÚ v roku 2023 mierne znížil, ale na úrovni 34,7 % bol stále vyšší ako pred pandémiou, hoci medzi členskými štátmi existujú veľké rozdiely. Takisto pretrvávajú veľké rozdiely v chudobe v rámci členských štátov, pričom niektoré regióny majú sústavne vyššie miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia ako vnútroštátne priemery alebo priemery EÚ.

Chudoba detí zostala vo všeobecnosti stabilná, ale stále vyššia ako v prípade celkového obyvateľstva. V roku 2023 bola miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia v prípade detí 24,8 %, čo predstavuje mierne zvýšenie oproti 24,7 % v roku 2022. Táto všeobecná stabilita účinným spôsobom prerušila nárast chudoby detí zaznamenaný v EÚ od roku 2020, čo zodpovedá poklesu v absolútnom počte. Všetky tri podzložky miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia zostali vo všeobecnosti stabilné. Miera rizika chudoby v prípade detí bola 19,4 % (na základe príjmov v roku 2022) po nepatrnom zvýšení od roku 2022 (+0,1 percentuálneho bodu), pričom rýchle odhady Eurostatu na základe príjmov za rok 2023 takisto naznačujú pokračujúcu stabilitu. Podobne podiel detí, ktoré zažívajú závažnú materiálnu a sociálnu depriváciu, zostal na úrovni 8,4 %, zatiaľ čo podiel detí žijúcich v domácnostiach (takmer) bez zamestnania bol stabilný na úrovni 7,5 % (na základe aktivity v roku 2022).

Chudoba zamestnaných osôb sa už druhý rok po sebe mierne znížila, stále však postihovala jednu z dvanástich zamestnaných osôb, pričom niektoré skupiny ňou boli zasiahnuté neúmerne. Podiel pracovníkov ohrozených chudobou sa v roku 2023 znížil o 0,2 percentuálneho bodu na 8,3 % (na základe príjmov v roku 2022). To bolo menej ako o desať rokov skôr a pred pandémiou COVID-19 (9,1 % v roku 2013 a 9,0 % v roku 2019, na základe príjmov v rokoch 2012 a 2018). Chudoba zamestnaných osôb však postihuje niektoré skupiny pracovníkov viac ako iné. V roku 2023 ňou bolo postihnutých výrazne viac osôb s nízkym stupňom vzdelania (18,4 %), zamestnancov na kratší pracovný čas (12,6 %), osôb s dočasnou pracovnou zmluvou (12,6 %), osôb narodených mimo EÚ (18,6 %) a štátnych príslušníkov tretích krajín (22,5 %). Domácnosti so závislými deťmi takisto častejšie čelili riziku chudoby zamestnaných osôb (10,0 %) v porovnaní s domácnosťami bez závislých detí (6,8 %).

Určité skupiny obyvateľstva stále čelili výrazne vyššiemu riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia ako celková populácia. Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia zostala veľmi vysoká v prípade ľudí narodených mimo EÚ (39,2 %) a osôb so zdravotným postihnutím (28,8 %), čo je výrazne nad priemerom EÚ (21,3 %). Aj Rómovia bývajú vystavení oveľa väčšiemu riziku chudoby⁵². Na druhej strane podiel starších ľudí (viac ako 65 rokov) ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením sa na úrovni EÚ v

⁵¹ [Rýchle odhady príjmových nerovností a ukazovateľov chudoby na rok 2023 \(Rýchle odhady 2023\).](#)

⁵² [Roma in 10 European Countries – Main results – Roma survey 2021](#) (Rómovia v desiatich európskych krajinách – hlavné výsledky – Prieskum o rómskom obyvateľstve z roku 2021), Agentúra Európskej únie pre základné práva, Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2023.

roku 2023 mierne znížil na 19,7 %. Toto zlepšenie bolo spôsobené znížením miery u starších žien, ktorá je napriek tomu výrazne vyššia ako u mužov (22,1 % oproti 16,6 %).

Príjmová nerovnosť zostala do veľkej miery stabilná, ale energetická chudoba sa už druhý rok po sebe zvýšila. Pomer príjmov horného a dolného kvintilu (S80/S20) bol v roku 2023 (na základe príjmov v roku 2022) vo všeobecnosti stabilný na úrovni 4,72 a očakáva sa, že v roku 2024 (na základe príjmov v roku 2023) zostane nezmenený.⁵³ Zatiaľ čo inflácia neúmerne zasiahla domácnosti s nízkym a nižším stredným príjmom, ktoré vynakladajú pomerne viac na základné potreby, ako sú energia a potraviny, ciele opatrenia na podporu príjmu a úpravy sociálnych dávok a daní v členských štátoch zmiernili potenciálne zvýšenie príjmovej nerovnosti a riziko chudoby. Na druhej strane podiel ľudí, ktorí nedokážu doma udržiavať primerané teplo, sa v roku 2023 zvýšil o 1,3 percentuálneho bodu na 10,6 % (+3,7 percentuálneho bodu v porovnaní s rokom 2021), pričom zostal výrazne vyšší v prípade ľudí ohrozených chudobou, a to na úrovni 22,2 % (+2,1 percentuálneho bodu od roku 2022).

Cenová dostupnosť bývania je v EÚ stále výzvou. V roku 2023 žilo 8,8 % obyvateľstva EÚ v domácnostiach, v ktorých celkové náklady na bývanie presiahli 40 % celkového disponibilného príjmu, čo predstavuje nárast o 0,1 percentuálneho bodu v porovnaní s predchádzajúcim rokom a pokles o 2,8 percentuálneho bodu v porovnaní s hodnotou špičky desaťročia. Podiel ľudí nadmerne zaťažených nákladmi na bývanie je viac ako dvakrát vyšší v prípade domácností jednotlivcov v produktívnom veku (24,4 %) a viac ako trojnásobne vyšší v prípade ľudí ohrozených chudobou (33,5 % v roku 2023). Výrazne zasiahnutí sú aj cudzí štátni príslušníci EÚ (dvakrát vyššie) a štátni príslušníci tretích krajín (2,5-krát vyššie). Hoci v roku 2023 zostala miera preplnenia obydľí v EÚ celkovo stabilná na úrovni 16,8 %, v prípade ľudí ohrozených chudobou sa v tom istom roku zvýšila na 29,6 %.

1.3. Pokrok v hlavných cieľových hodnotách EÚ a národných cieľových hodnotách do roku 2030

Cieľové hodnoty v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby sú hnacou silou politických opatrení v príslušných oblastiach politiky na úrovni EÚ a v členských štátoch. Tieto tri hlavné cieľové hodnoty EÚ predložila Komisia v marci 2021 v rámci Akčného plánu na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv:

- i) miera zamestnanosti obyvateľstva v produktívnom veku na úrovni najmenej 78 %;
- ii) miera účasti na vzdelávaní dospelých na úrovni najmenej 60 % každý rok a
- iii) zníženie počtu ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením v porovnaní s rokom 2019 o minimálne 15 miliónov, z čoho aspoň 5 miliónov detí⁵⁴.

Tieto cieľové hodnoty uvítali členské štáty na sociálnom samite v Porte v máji 2021 a rovnako aj Európska rada vo svojich záveroch z júna 2021. Všetky členské štáty v týchto troch oblastiach predložili svoje národné cieľové hodnoty, ktoré prispievajú k príslušným hlavným cieľovým hodnotám EÚ. Akčný plán na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv obsahuje aj doplňujúce cieľové hodnoty na úrovni EÚ, pokiaľ ide o znižovanie rozdielov v zamestnanosti žien a mužov, zvýšenie poskytovania formálneho vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, zníženie miery mladých ľudí NEET, zvýšenie podielu dospelých, ktorí majú aspoň základné digitálne zručnosti, obmedzenie predčasného ukončenia vzdelávania a odbornej prípravy a zníženie chudoby detí. Väčšina členských štátov

⁵³ [Rýchle odhady – experimentálne výsledky](#), na základe príjmov v roku 2023.

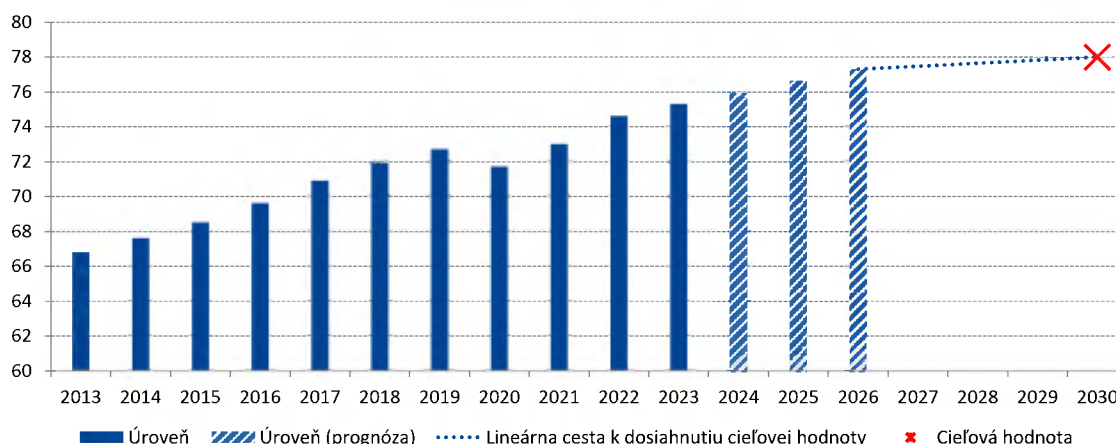
⁵⁴ Pozri: Európska komisia, [Akčný plán na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv](#), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2021.

stanovila ďalšie doplnkové národné cieľové hodnoty v (niektorých) týchto oblastiach a/alebo v ďalších oblastiach podľa potreby. V tomto oddiele sa monitoruje pokrok pri dosahovaní troch hlavných cieľových hodnôt EÚ a národných cieľových hodnôt do roku 2030.

Napriek spomaleniu hospodárskeho rastu bol rast zamestnanosti v roku 2023 výrazný a EÚ je naďalej na dobrej ceste k splneniu svojej hlavnej cieľovej hodnoty v oblasti miery zamestnanosti do roku 2030. Po zvýšení na 75,3 % v roku 2023 je miera zamestnanosti v EÚ len o 2,7 percentuálneho bodu menej ako cieľová hodnota 78 % do roku 2030 a v 2. štvrtroku 2024 ďalej vzrástla na 75,8 %. Vzhľadom na úroveň dosiahnutú v roku 2023 a zohľadnenie najnovších demografických projekcií Eurostatu by EÚ na dosiahnutie svojej súčasnej cieľovej hodnoty do roku 2030 potrebovala len priemernú ročnú mieru rastu zamestnanosti na úrovni 0,4 % v porovnaní s výrazne vyšším priemerom pred pandémie (2013 – 2019) na úrovni 1,1 % ročne (pozri grafy 1.3.1 a 1.3.3). Podľa jesennej prognózy Komisie z roku 2024 sa takisto predpokladá, že zamestnanosť v EÚ v nasledujúcich troch rokoch vzrastie o viac ako požadovaných 0,4 %, t. j. o 0,8 % v roku 2024, 0,6 % v roku 2025 a o 0,5 % v roku 2026. EÚ preto v súčasnosti dobre napreduje smerom k svojej cieľovej hodnote v oblasti miery zamestnanosti do roku 2030.

Graf 1.3.1: EÚ je na ceste k dosiahnutiu svojej hlavnej cieľovej hodnoty v oblasti miery zamestnanosti do roku 2030

Miera zamestnanosti v EÚ27 a súvisiaca hlavná cieľová hodnota EÚ do roku 2030 (osoby vo veku 20 – 64 rokov, v % obyvateľstva)

Poznámka: Hodnoty do rokov 2024, 2025 a 2026 vychádzajú z jesenných prognóz Komisie o raste zamestnanosti z roku 2024, ako aj z predpokladaného rastu populácie a obyvateľstva v produktívnom veku z demografických projekcií Eurostatu na rok 2023.

Zdroj: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)]; prognóza rastu zamestnanosti, [jesenná prognóza Európskej komisie z roku 2024](#); [demografické projekcie podľa Eurostatu, Europol 2023](#).

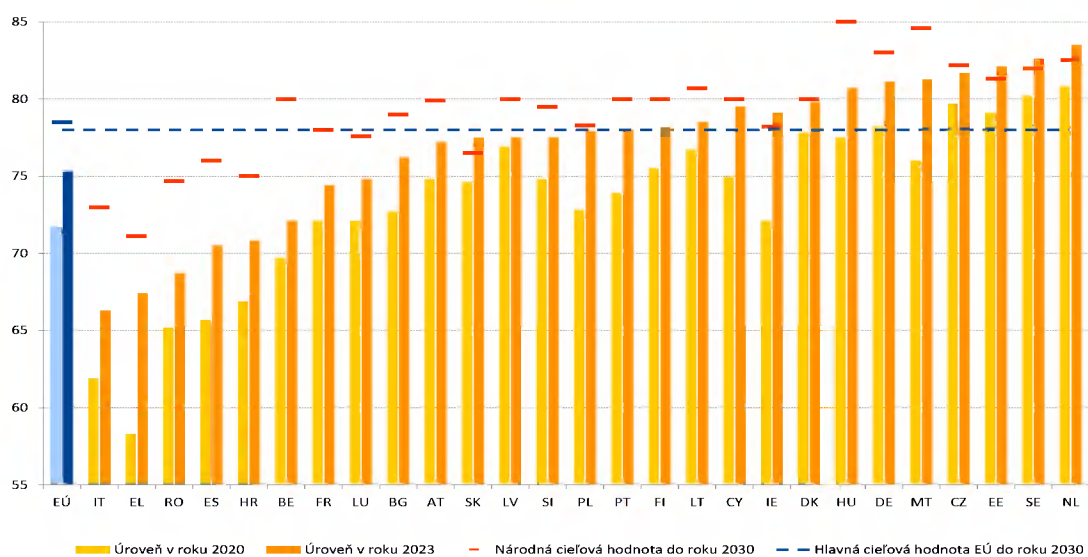
Väčšina členských štátov dosiahla v roku 2023 ďalší pokrok pri dosahovaní svojich národných cieľových hodnôt v oblasti miery zamestnanosti⁵⁵. V piatich krajinách bola miera zamestnanosti dosiahnutá v roku 2023 už vyššia ako príslušná národná cieľová hodnota do roku 2030 (pozri graf 1.3.2). Ide o Slovensko (+1 percentuálneho bodu v porovnaní s jeho

⁵⁵ V októbri 2022 sa skupina pre ukazovatele Výboru pre zamestnanosť dohodla na metodickom prístupe k monitorovaniu pokroku pri dosahovaní národných cieľových hodnôt v oblasti zamestnanosti v kontexte európskeho semestra. Tento oddiel bol vypracovaný na základe dohodnutej metodiky. Pozri správy Výboru pre zamestnanosť [Výročná správa o výsledkoch v oblasti zamestnanosti z roku 2023](#) a [Monitor výsledkov v oblasti zamestnanosti z roku 2023](#).

národnou cieľovou hodnotou), Holandsko (+1 percentuálneho bodu), Írsko (+0,9 percentuálneho bodu), Estónsko (+0,8 percentuálneho bodu) a Švédsko (+0,6 percentuálneho bodu), zatiaľ čo Dánsko zaznamenalo mierny pokles pod úroveň cieľovej hodnoty do roku 2030. Z 22 krajín, ktoré stále nedosahujú svoje národné cieľové hodnoty do roku 2030, sa v roku 2023 osemnástim z nich podarilo k týmto hodnotám priblížiť. Najväčšie úsilie je stále potrebné v prípade Belgicka (s rozdielom 7,9 percentuálneho bodu oproti jeho ambiciózne cieľovej hodnote do roku 2030), Talianska (6,7 percentuálneho bodu), Rumunska (6,0 percentuálneho bodu) a Španielska (5,5 percentuálneho bodu). Viac ako polovica členských štátov zaznamenala rast zamestnanosti, ktorý je nižší ako priemerná miera pred pandémiou (2013 – 2019) (pozri graf 1.3.3)⁵⁶ v kontexte vyššej miery zamestnanosti a klesajúceho počtu obyvateľov v produktívnom veku. V prípade veľkého počtu krajín (20) však ročný rast zamestnanosti zostáva na úrovni priemernej ročnej miery potrebnej na dosiahnutie národnej cieľovej hodnoty v oblasti zamestnanosti alebo nad ňou⁵⁷. Len Česko, Rumunsko, Bulharsko, Belgicko, Maďarsko a Fínsko zaznamenali v roku 2023 rast zamestnanosti, ktorý zaostával za priemerom pred pandémie aj za priemernou ročnou mierou potrebnou na dosiahnutie ich ambiciózných cieľových hodnôt, hoci Fínsko sa veľmi približuje k obom mieram a Česko už svoju cieľovú hodnotu takmer dosiahlo.

Graf 1.3.2: Väčšina členských štátov dosiahla v roku 2023 ďalší pokrok pri dosahovaní svojich národných cieľových hodnôt v oblasti miery zamestnanosti

Miera zamestnanosti (v rokoch 2020 a 2023, osoby vo veku 20 – 64 rokov, v % obyvateľstva); národné cieľové hodnoty a cieľové hodnoty EÚ do roku 2030

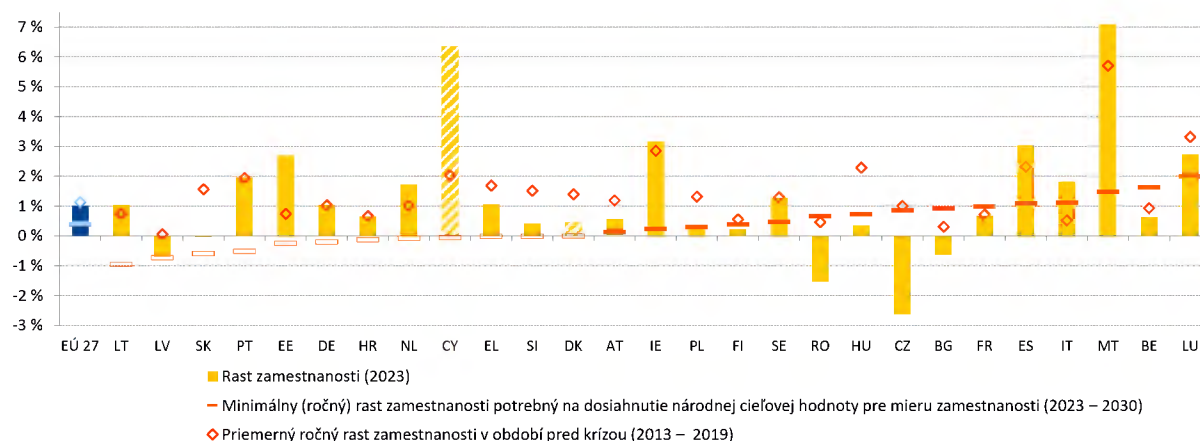
Zdroj: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)] a tabuľka týkajúca sa národných cieľových hodnôt do roku 2030 v prílohe 1.

⁵⁶ V dôsledku poklesu počtu obyvateľov sa zistilo, že väčšina členských štátov potrebuje na dosiahnutie svojich národných cieľových hodnôt nižší minimálny ročný rast zamestnanosti ako v období pred krízou. Pozri správu Výboru pre zamestnanosť [Výročná správa o výsledkoch v oblasti zamestnanosti z roku 2024](#).

⁵⁷ V prípade niektorých členských štátov je takýto minimálny požadovaný rast zamestnanosti záporný, čo odráža predpokladaný pokles počtu obyvateľov v produktívnom veku a/alebo skutočnosť, že ich národné cieľové hodnoty už boli dosiahnuté.

Graf 1.3.3: V dvoch tretinách členských štátov bol rast zamestnanosti v roku 2023 na ceste k dosiahnutiu národnej cieľovej hodnoty do roku 2030

Rast zamestnanosti v roku 2023 v porovnaní s priemerným ročným rastom zamestnanosti v rokoch 2013 – 2019 a minimálny ročný rast zamestnanosti potrebný na dosiahnutie národnej cieľovej hodnoty miery zamestnanosti do roku 2030

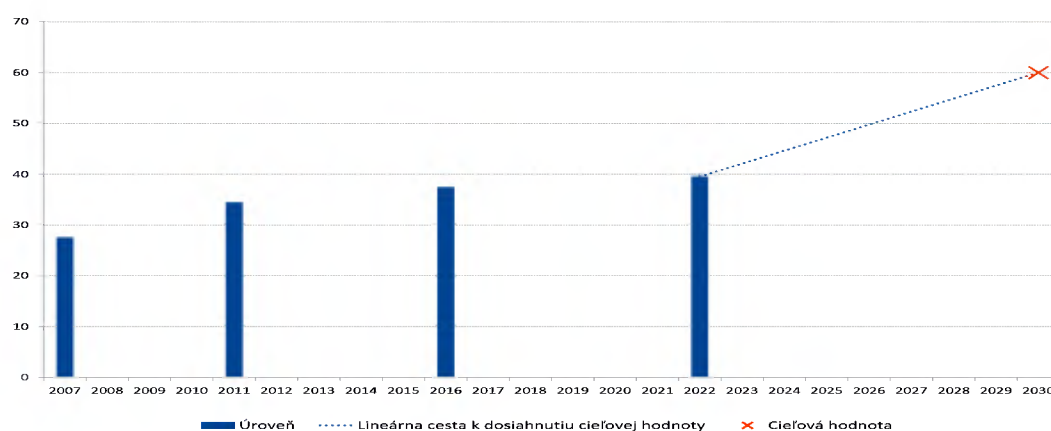

Poznámka: Zlomy v časovom rade v prípade DK a CY v roku 2023 (uvedené vo vytyčovaných stĺpcoch).

Zdroj: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [Europop 2023, na základe metodológie Monitora výsledkov v oblasti zamestnanosti z roku 2024](#).

Graf 1.3.4: Hoci sa na vzdelávaní zúčastňuje viac dospelých, dosiahnutie hlavnej cieľovej hodnoty EÚ do roku 2030 si vyžaduje obnovené úsilie

Miera účasti dospelých na vzdelávaní za posledných 12 mesiacov v EÚ27 a hlavná cieľová hodnota EÚ do roku 2030 (dospelí vo veku 25 – 64 rokov, v %)

Poznámka: Prieskum AES z roku 2007 bol pilotným projektom na základe veľkej vzorky, ktorý sa uskutočnil na dobrovoľnom základe vo všetkých členských štátoch okrem Írska a Luxemburska v rokoch 2005 až 2008. Na tomto základe sa v ďalšom kole vykonali úpravy. Od roku 2011 sa AES opiera o európsky právny akt, a teda sa povinne vykonáva vo všetkých členských štátoch⁵⁸. Zlomy v časovom rade v roku 2011 v prípade EÚ, FR, HU, v roku 2016 v prípade IE, LU, SE a v roku 2022 v prípade FR, IT, RO.

Zdroj: [Špeciálne získané údaje Eurostatu týkajúce sa miery účasti dospelých na vzdelávaní za posledných 12 mesiacov okrem riadenej odbornej prípravy na pracovisku, zo zisťovania o vzdelávaní dospelých](#).

⁵⁸

V nariadení Komisie (EÚ) č. [823/2010](#) sa stanovujú vykonávacie opatrenia základného právneho aktu [nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. [452/2008](#)] pre AES na rok 2011.

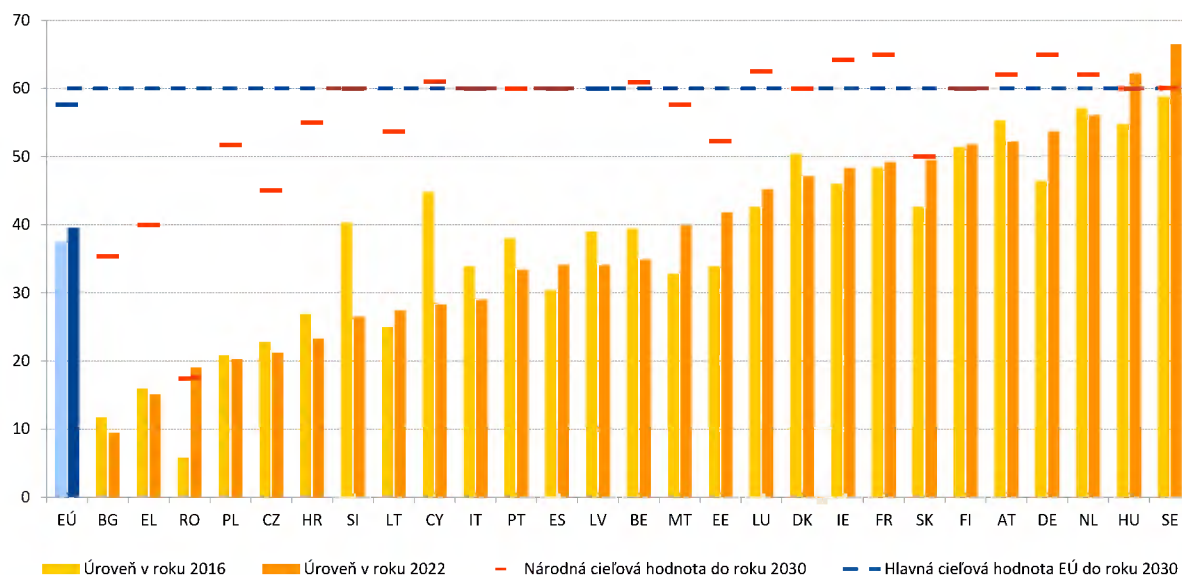
Pri dosahovaní hlavnej cieľovej hodnoty v oblasti vzdelávania dospelých nastal len obmedzený pokrok, a preto je na jej dosiahnutie do roku 2030 potrebné značné a zrýchlené úsilie. Z nových údajov zo zisťovania o vzdelávaní dospelých (AES) vyplýva zvýšenie miery účasti dospelých na vzdelávaní za posledných 12 mesiacov (okrem riadenej odbornej prípravy na pracovisku) v EÚ z 37,4 % v roku 2016 na 39,5 % v roku 2022 (pozri graf 1.3.4)⁵⁹. Tento veľmi mierny vzostupný trend sa bude musieť podstatne urýchliť, aby sa do roku 2030 dosiahla cieľová hodnota EÚ v oblasti zručností na úrovni 60 %. Je to nevyhnutný predpoklad vzhľadom na to, že je potrebné, aby Európa mala pracovnú silu, ktorá sa prispôsobí meniacim sa potrebám v oblasti zručností, znížila nedostatok zručností a pracovnej sily a zostala konkurencieschopná, inovatívna a inkluzívna v kontexte zelenej a digitálnej transformácie a demografických zmien.

Väčšina členských štátov zaostáva pri plnení svojich národných cieľových hodnôt do roku 2030 v oblasti vzdelávania dospelých. Švédsko, Maďarsko a Rumunsko už v roku 2022 prekročili svoje príslušné národné cieľové hodnoty, pričom Slovensko sa k tej svojej blíži, ale ešte stále ju nedosiahlo (pozri graf 1.3.5). Rumunsko, ktoré začalo s najnižšou úrovňou účasti na vzdelávaní dospelých v EÚ, si stanovilo pomerne nízku, ale ambicióznú cieľovú hodnotu do roku 2030 a v roku 2022 ju prekročilo, čo predstavuje najväčší nárast v EÚ od roku 2016 (+229 %, hoci to môže byť spôsobené aj zlomom v radoch). Naopak, v 24 krajinách zostal podiel dospelých, ktorí sa zúčastňujú na vzdelávaní, pod úrovňou ich cieľových hodnôt do roku 2030, pričom Slovinsko, Cyprus, Chorvátsko, Poľsko a Taliansko čelia najväčším rozdielom (viac ako 31 percentuálnych bodov). Spomedzi týchto 24 krajín len 10 krajín dosiahlo pokrok pri plnení svojich cieľových hodnôt (v porovnaní s rokom 2016), najmä Estónsko (+23 %), Malta (+22 %), Slovensko (+16 %), Nemecko (+16 %) a Španielsko (+12 %). Okrem toho je miera účasti na vzdelávaní a odbornej príprave často výrazne nižšia aj v najvzdialenejších, vzdialených a vidieckych regiónoch.

⁵⁹ V septembri 2024 dosiahla skupina pre ukazovatele Výboru pre zamestnanosť predbežnú dohodu o rámci monitorovania cieľovej hodnoty v oblasti zručností s použitím údajov AES s výnimkou riadenej odbornej prípravy na pracovisku. Pozri tiež správu [Výročná správa o výsledkoch v oblasti zamestnanosti z roku 2024](#).

Graf 1.3.5: Na dosiahnutie stanovených národných cieľových hodnôt v oblasti vzdelávania dospelých do roku 2030 sa vyžaduje značné úsilie na úrovni členských štátov

Miera účasti dospelých na vzdelávaní za posledných 12 mesiacov v EÚ27 a národné cieľové hodnoty členských štátov do roku 2030 (dospelí vo veku 25 – 64 rokov, v %)

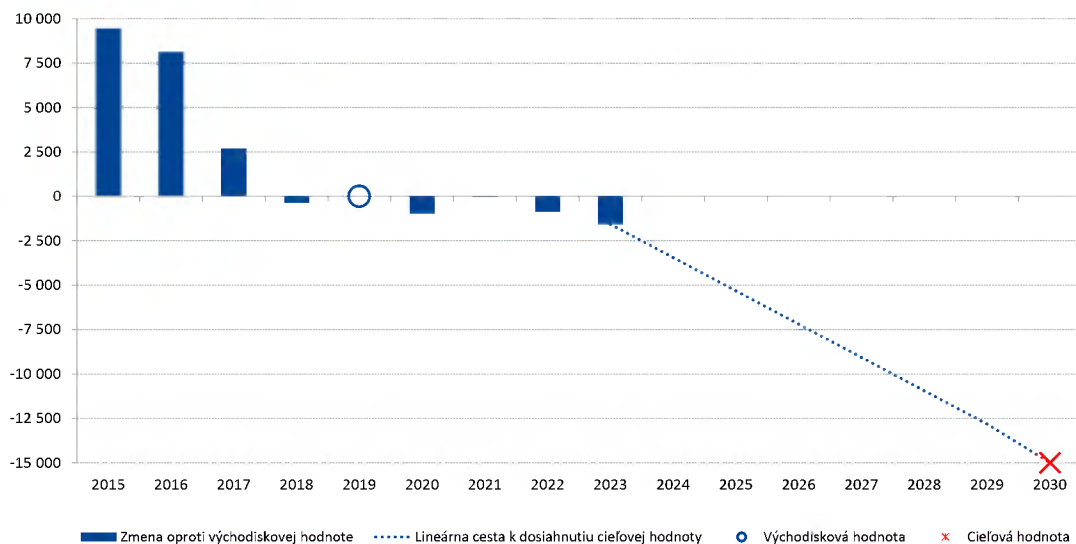
Poznámka: Zlomy v časovom rade v roku 2016 v prípade IE, LU, SE a v roku 2022 v prípade FR, IT, RO.

Zdroj: [Špeciálne získané údaje Eurostatu týkajúce sa účasti dospelých na vzdelávaní za posledných 12 mesiacov okrem riadenej odbornej prípravy na pracovisku zo zisťovania o vzdelávaní dospelých](#) a tabuľka týkajúca sa národných cieľových hodnôt do roku 2030 v prílohe 1.

Chudoba klesla napriek náročnému sociálno-ekonomickému kontextu, ktorý charakterizuje kríza spôsobená ochorením COVID-19, vysoké náklady na energiu a inflácia. V roku 2023 sa počet osôb ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením znížil o 703 000 v porovnaní s rokom 2022 a o 1 571 000 v porovnaní s východiskovým rokom 2019 (pozri **Error! Reference source not found.**3.6). Toto posledné čítanie údajov predstavuje druhý po sebe nasledujúci rok poklesu po období stability v rokoch 2018 – 2021. Dosiahnutie hlavnej cieľovej hodnoty EÚ do roku 2030 v oblasti zníženia chudoby, ktorým je zníženie aspoň o 15 miliónov ľudí, si však bude vyžadovať výrazné zrýchlenie počas zostávajúceho desaťročia.

Graf 1.3.6: Počet ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením v EÚ od roku 2019 klesol, ale na dosiahnutie cieľovej hodnoty EÚ do roku 2030 je stále potrebné značné úsilie

Zmena v úrovni miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia v EÚ27 vzhľadom na východiskový rok 2019 a súvisiaca hlavná cieľová hodnota EÚ do roku 2030 (celkové obyvateľstvo, v tisícoch osôb)

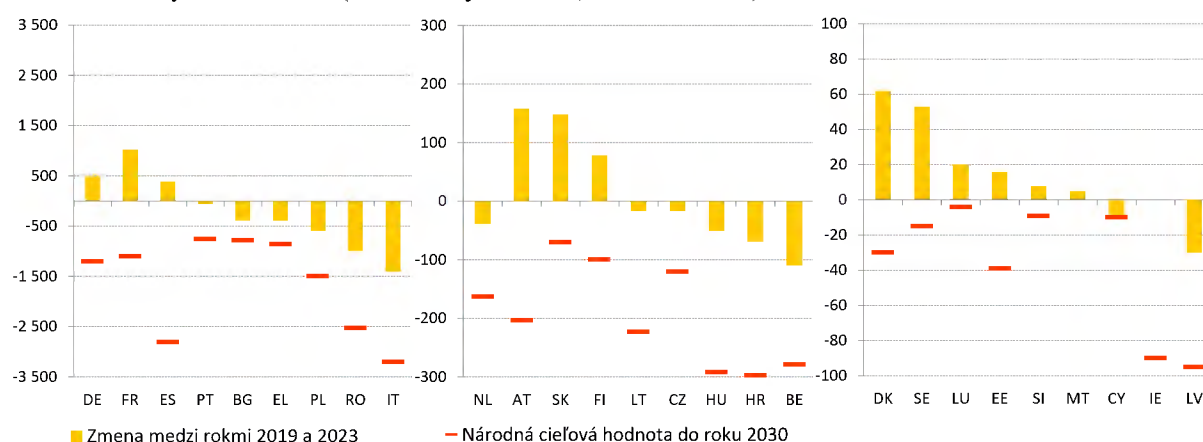

Poznámka: Výpočty sú založené na časovom rade bez zlomov s odhadovanou hodnotou na rok 2019 a prepočty sú založené na hodnotách pre metropolitné Francúzsko namiesto hodnôt pre Francúzsko v rokoch 2022 a 2023, aby boli v súlade s východiskovou hodnotou z roku 2019.

Zdroj: [Výročná správa Výboru pre sociálnu ochranu na rok 2024](#).

Graf 1.3.7: Iba približne polovica členských štátov zaznamenala určitý pokrok pri dosahovaní svojich národných cieľových hodnôt, je však potrebné vyvinúť väčšie úsilie

Zmeny v úrovniach miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia od roku 2019 do roku 2023 a národné cieľové hodnoty do roku 2030 (celkové obyvateľstvo, v tisícoch osôb)

Poznámka: Zlom v časovom rade v roku 2020 v prípade FR, IE, DK, LU, v roku 2021 v prípade LU, v roku 2022 v prípade FR a LU. DK a DE vyjadrujú svoje národné cieľové hodnoty znižovania chudoby ako zníženie počtu ľudí žijúcich v domácnostiach (takmer) bez zamestnania (t. j. domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce), [čo by sa malo v priebehu desaťročia prejavovať v poklese počtu ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením (AROE)]. DE vyjadruje svoju národnú cieľovú hodnotu v porovnaní s rokom 2020 ako referenčným rokom. FR stanovilo svoju národnú cieľovú hodnotu s ohľadom na metropolitné Francúzsko a monitorovanie je prispôbené tomuto geografickému rozsahu. HU vyjadruje svoju národnú cieľovú hodnotu znižovania chudoby ako zníženie miery materiálnej a sociálnej deprivácie rodín s deťmi [čo sa môže premietnuť do zníženia miery chudoby a sociálneho vylúčenia (AROE), ak budú prevládať súčasné podmienky]. MT vyjadruje svoju národnú cieľovú hodnotu znižovania chudoby ako zníženie miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia z hľadiska percentuálnych bodov (t. j. -3,1 percentuálneho bodu).

Zdroj: Eurostat [[ilc_pecs01](#)] a tabuľka týkajúca sa národných cieľových hodnôt do roku 2030 v prílohe 1.

Pokrok pri dosahovaní národných cieľových hodnôt sa v jednotlivých členských štátoch výrazne líši. Od roku 2019 zaznamenala pokrok v plnení svojich národných cieľových hodnôt do roku 2030 len približne polovica členských štátov. Tretina z nich (Belgicko, Bulharsko, Cyprus, Česko, Grécko, Lotyšsko, Poľsko a Rumunsko, Taliansko) je zhruba na dobrej ceste k dosiahnutiu svojich národných cieľových hodnôt, keďže dosiahli tretinovú alebo vyššiu mieru pokroku. Na druhej strane takmer polovica z nich (Rakúsko, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Holandsko, Luxembursko, Malta, Nemecko, Slovensko, Slovinsko, Španielsko a Švédsko) zaznamenala zhoršenie a posunula sa opačným smerom (pozri graf 1.3.7)⁶⁰. Okrem toho sa v rokoch 2019 až 2023 v EÚ zvýši počet detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením o 583 000. Pozitívny vývoj bol napriek tomu zaznamenaný v 13 krajinách (Belgicko, Bulharsko, Estónsko, Írsko, Grécko, Chorvátsko, Cyprus, Malta, Portugalsko, Rumunsko, Slovinsko, Fínsko a Švédsko) spomedzi 21 krajín, ktoré si stanovili doplnkové cieľové hodnoty v oblasti znižovania chudoby detí⁶¹. Opačný trend bol zaznamenaný v Česku, Francúzsku, Luxembursku, Nemecku, Poľsku, Rakúsku, na Slovensku a v Španielsku.

⁶⁰ Monitorovanie cieľových hodnôt EÚ a národných cieľových hodnôt znižovania chudoby, ako aj vysvetlenie zlomov v radoch a súvisiacich úprav údajov nájdete aj vo [výročnej správe Výboru pre sociálnu ochranu za rok 2024](#).

⁶¹ Cieľovú hodnotu v oblasti znižovania chudoby detí si stanovili Belgicko, Bulharsko, Cyprus, Česko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Grécko, Chorvátsko, Írsko, Luxembursko, Malta, Nemecko, Poľsko, Portugalsko, Rakúsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, Španielsko a Švédsko. Monitorovanie týchto cieľových hodnôt je uvedené vo [výročnej správe Výboru pre sociálnu ochranu za rok 2024](#).

1.4. Kľúčové horizontálne zistenia z analýzy jednotlivých krajín v prvej fáze zameranej na sociálnu konvergenciu

V analýze jednotlivých krajín v prvej fáze sa skúma vývoj na trhu práce, v oblasti zručností a sociálny vývoj v každom členskom štáte s cieľom odhaliť potenciálne riziká pre vzostupnú sociálnu konvergenciu, ktoré si vyžadujú ďalšiu analýzu v druhej fáze. Návrh Komisie na spoločnú správu o zamestnanosti (SSZ) na rok 2025 zahŕňa takúto analýzu jednotlivých krajín v prvej fáze založenú na zásadách rámca sociálnej konvergenzie v nadväznosti na pilotné zahrnutie tejto analýzy do SSZ na rok 2024⁶². Analýza je v súlade s článkom 148 ZFEÚ. Reaguje aj na článok 3 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2024/1263 o účinnej koordinácii hospodárskych politík a o mnohostrannom rozpočtovom dohľade, v ktorom sa uvádza, že ročný dohľad Komisie nad plnením usmernení pre politiky zamestnanosti v rámci európskeho semestra zahŕňa pokrok pri vykonávaní zásad Európskeho piliera sociálnych práv a jeho hlavných cieľových hodnôt prostredníctvom sociálneho prehľadu a rámca na identifikáciu rizík pre sociálnu konvergenciu⁶³. Analýza v prvej fáze vykonaná v uvedenom rámci vychádza z hlavných ukazovateľov sociálneho prehľadu a identifikuje *potenciálne riziká* pre vzostupnú sociálnu konvergenciu (ďalšie podrobnosti sú uvedené v rámčeku o metodike na konci tohto oddielu). S cieľom určiť existenciu *skutočných výziev* pre vzostupnú sociálnu konvergenciu a kľúčové faktory, ktoré tieto výzvy spôsobujú, bude nasledovať analýza v druhej fáze, ktorá sa oprie o širší súbor kvantitatívnych a kvalitatívnych dôkazov a zohľadní sa v nej opatrenia, ktoré členské štáty prijali alebo plánujú prijať na riešenie týchto výziev. V tomto oddiele sa uvádzajú kľúčové horizontálne zistenia z analýzy jednotlivých krajín v prvej fáze vykonanej v rámci sociálnej konvergenzie (pozri kapitolu 3), s uvedením krajín, v prípade ktorých sa vyžaduje ďalšia analýza v druhej fáze.

V analýze jednotlivých krajín v prvej fáze sa poukazuje na celkovo dobrú výkonnosť trhu práce so vzostupnou konvergenciou, zatiaľ čo v oblasti zručností a sociálnej politiky bolo zaznamenané obmedzené zlepšenie, ako aj riziká pre vzostupnú konvergenciu. Uplatňovanie semaforovej metodiky SSZ na hlavné ukazovatele sociálneho prehľadu pomáha identifikovať výzvy, ktoré majú osobitný význam pre vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv (pozri prílohy 6 a 2). Agregácia signálov z ukazovateľov sociálneho prehľadu podľa jednotlivých krajín (ďalšie vysvetlenia o metodike nájdete v rámčeku na konci tohto oddielu) umožňuje celkové hodnotenie potenciálnych rizík pre vzostupnú sociálnu konvergenciu, ktorým čelí EÚ a jej členské štáty. Zhrnutie kľúčových horizontálnych zistení sa uvádza ďalej v texte (pozri aj tabuľku 1.4.1 a graf 1.5.1).

- **Vzostupná konvergencia na trhu práce v roku 2023 celkovo pretrvávala, pričom stále je potrebné zlepšenie, pokiaľ ide o výsledky v oblasti zamestnanosti nedostatočne zastúpených skupín.** Celkovo sa miera zamestnanosti v EÚ zvýšila,

⁶² V nadväznosti na rokovania na zasadnutí Rady EPSCO v júni 2023 o rámci sociálnej konvergenzie a [kľúčových posolstvách Výboru pre zamestnanosť \(EMCO\) a Výboru pre sociálnu ochranu \(SPC\)](#) na základe práce, ktorú vykonala špecializovaná spoločná pracovná skupina Výboru pre zamestnanosť a Výboru pre sociálnu ochranu od októbra 2022 do mája 2023. Rada EPSCO vo februári 2024 vyzvala Výbor pre zamestnanosť a Výbor pre sociálnu ochranu, aby preskúmali vplyv uvedenej pilotnej analýzy na svoje činnosti a na cyklus európskeho semestra 2024.

⁶³ Okrem toho sa v odôvodnení 8 nariadenia objasňuje, že „Ako súčasť integrovanej analýzy vývoja v oblasti zamestnanosti a v sociálnej oblasti vykonávanej v kontexte európskeho semestra Komisia posudzuje riziká pre vzostupnú sociálnu konvergenciu v členských štátoch a monitoruje pokrok pri vykonávaní zásad Európskeho piliera sociálnych práv na základe sociálneho prehľadu a zásad rámca sociálnej konvergenzie“.

ale v jednotlivých členských štátoch bol rast pomalší a nerovnomerný, pričom v piatich krajinách s priemernými až dobrými výsledkami bol zaznamenaný pokles. Aj niektoré z krajín s podpriemernými výsledkami ešte viac zaostali, čo viedlo k určitým rozdielom vo výsledkoch v oblasti zamestnanosti. Dôkazom toho je osem členských štátov označených ako „krajina s kritickou situáciou“ (červená) alebo „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“ (oranžová) (na základe dohodnutej metodiky SSZ). Nezamestnanosť a jej dlhodobá zložka zaznamenali v priemere mierne zlepšenie, ako aj konvergenčný trend, ktorý bol spôsobený prírastkami v krajinách s najhoršími výsledkami. Napriek tomu sa nezamestnanosť v roku 2023 zvýšila v dvanástich členských štátoch a celkovo osem z nich je označených ako „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“. Napriek zlepšeniu výsledky na trhu práce pre osoby so zdravotným postihnutím, ženy a mladých ľudí naďalej zaostávali. Šesť členských štátov je označených ako „krajina s kritickou situáciou“ a ďalšie tri ako „krajina, ktorej výsledky treba sledovať“ v prípade rozdielu v zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím a päť členských štátov je označených ako „krajina s kritickou situáciou“ a jeden ako „krajina, ktorej výsledky treba sledovať“ v prípade rozdielu v zamestnanosti žien a mužov, pričom v prípade oboch ukazovateľov je zjavná len malá alebo žiadna konvergencia. Podiel mladých ľudí (vo veku 15 – 29 rokov), ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET), sa zlepšil, pričom v roku 2023 zostal vysoký, s obmedzenou konvergenciou, keďže tí s najlepšími výsledkami zaznamenali mierne zhoršenie, zatiaľ čo tí s najhoršími výsledkami zaznamenali mierny pokrok.

- **Napriek miernemu zlepšeniu na úrovni EÚ pretrvávajú riziká pre vzostupnú konvergenciu, pokiaľ ide o zručnosti, čo môže zhoršiť problémy súvisiace so zamestnateľnosťou, produktivitou práce, konkurencieschopnosťou a nedostatkom pracovnej sily a zručností, ak sa výrazne nezintenzívni politické úsilie.** Štyri hlavné ukazovatele sociálneho prehľadu, ktoré sa týkali zručností (účasť detí vo veku do troch rokov na formálnej starostlivosti o deti; osoby, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a odbornú prípravu účasť dospelých na vzdelávaní; jednotlivci, ktorí majú aspoň základné digitálne zručnosti), zaznamenali na úrovni EÚ mierne celkové zlepšenie. Medzi členskými štátmi však pretrvávali značné rozdiely. Napríklad rozdiel medzi krajinami s najlepšími a najhoršími výsledkami v oblasti vzdelávania dospelých a digitálnych zručností presiahol 55 percentuálnych bodov, zatiaľ čo v oblasti účasti na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve bol rozdiel väčší ako 70 percentuálnych bodov. Okrem toho sa neobjavili žiadne známky konvergenzie, pričom krajiny s dobrými výsledkami sa zlepšujú rýchlejšie a krajiny s horšími výsledkami ešte viac zaostávajú. Tento vývoj sa odráža vo veľkom počte krajín, ktoré sú označené ako „krajiny s kritickou situáciou“ a „krajiny, ktorých výsledky treba sledovať“ (9 – 10) v prípade každého z uvedených štyroch ukazovateľov. To zdôrazňuje rozsah výzvy, ktorej čelia členské štáty, od vzdelávania v ranom veku až po celoživotné vzdelávanie a prispôbenie pracovnej sily vyvíjajúcim sa potrebám trhu práce v oblasti zručností v kontexte dvojakej transformácie, ako aj v záujme zabezpečenia produktivity, konkurencieschopnosti a inkluzívneho rastu.
- **Hoci sa chudoba na úrovni EÚ v roku 2023 mierne znížila, zostala nad úrovňou pred pandémie COVID-19, pričom niektoré ukazovatele súvisiace s chudobou vykazujú rastúce rozdiely medzi členskými štátmi.** Hrubý disponibilný príjem domácností na obyvateľa v roku 2023 v priemere rástol, hoci v členských štátoch sa väčšinou naďalej líšil a desať z nich bolo označených ako „krajiny, ktorých výsledky

treba sledovať“ alebo „krajiny s kritickou situáciou“. Vplyv sociálnych transferov (okrem dôchodkov) na znižovanie chudoby sa v roku 2023 mierne znížil, hoci zostal vyšší ako v roku 2019, pričom deväť krajín v tomto ohľade bolo označených ako „krajiny s kritickou situáciou“ alebo „krajiny, ktorých výsledky treba sledovať“. Podiel detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením zostal v podstate stabilný, ale v rámci celkovej populácie sa miera ešte nevrátila na úroveň pred pandémie. Okrem toho, zatiaľ čo celkové miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia sa naďalej zblížovali, miery v prípade detí sa v jednotlivých členských štátoch naďalej vyvíjali rozdielne. Sedem krajín je označených ako „krajina s kritickou situáciou“ alebo „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“, pokiaľ ide o mieru rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia, a šesť krajín, pokiaľ ide o mieru rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia v prípade detí. Pokiaľ ide o príjmovú nerovnosť (meranú pomerom príjmov horného a dolného kvintilu), došlo k určitej konvergencii, ktorá bola spôsobená zlepšením v krajinách s najhoršími výsledkami. Napriek tomu zostáva v niektorých členských štátoch zvýšená a v roku 2023 sa zhoršila v niekoľkých krajinách s priemernými výsledkami, čo viedlo k tomu, že jedenásť krajín bolo v rámci tohto rozmeru označených ako „krajiny s kritickou situáciou“ alebo „krajiny s výsledkami, ktoré treba sledovať“. Nakoniec, záťažová hranica nákladov na bývanie a subjektívne neuspokojené potreby lekárskej starostlivosti sa mierne zvýšili, pričom sa výrazne líšili a päť členských štátov bolo v oboch prípadoch označených ako „krajiny s kritickou situáciou“ alebo „krajiny s výsledkami, ktoré treba sledovať“.

V rámci analýzy jednotlivých krajín v prvej fáze bolo identifikovaných desať členských štátov, ktoré si vyžadujú hlbšiu analýzu v druhej fáze vzhľadom na výzvy, ktoré naznačujú hlavné ukazovatele sociálneho prehľadu, čo signalizuje potenciálne riziká pre vzostupnú sociálnu konvergenciu. Tieto riziká, na ktoré sa upozorňuje v kapitole 3 tejto správy, sa posudzujú pomocou metodiky rámca sociálnej konvergenencie, ako sa uvádza v súvisiacich kľúčových posolstvách EMCO a SPC a v podkladovej správe pracovnej skupiny (pozri rámček na konci tohto oddielu). Dotknutými členskými štátmi sú Bulharsko, Estónsko, Španielsko, Taliansko, Litva, Maďarsko, Rumunsko, Grécko, Chorvátsko a Luxembursko. Z nich prvých sedem členských štátov bolo v druhej fáze aj v predchádzajúcom roku, zatiaľ čo posledné tri sú v nej tento rok po prvýkrát⁶⁴ (základná

64

V prípade Grécka je to spôsobené určitým zhoršením alebo všeobecnou stabilitou na úrovniach, ktoré sú stále ďaleko od priemeru EÚ v sociálnej oblasti (záťažová hranica nákladov na bývanie; subjektívne neuspokojené potreby lekárskej starostlivosti; miera rizika chudoby – celkovo a v prípade detí; vplyv sociálnych transferov na znižovanie chudoby; príjmová nerovnosť); pretrvávajúce výzvy na trhu práce pre ženy a mládež; a nízka a zhoršujúca sa účasť dospelých na vzdelávaní. Chorvátsko bolo identifikované na analýzu v druhej fáze v súvislosti s oblasťou zručností (nízka a zhoršujúca sa účasť na vzdelávaní dospelých; výrazné zhoršenie podielu dospelých, ktorí majú aspoň základné digitálne zručnosti); celková miera zamestnanosti, ktorá je napriek zlepšeniam naďalej nižšia ako priemer EÚ, a stále zložitá situácia v oblasti zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím; ako aj niektoré výzvy v sociálnej oblasti (vplyv sociálnych transferov na znižovanie chudoby; príjmová nerovnosť). Luxembursko bolo identifikované na analýzu v druhej fáze v súvislosti s nedávnym výrazným zhoršením niektorých sociálnych ukazovateľov (mieru rizika chudoby – celkovo a v prípade detí; vplyv sociálnych transferov na znižovanie chudoby), ako aj pretrvávajúcou vysokou záťažovou hranicou nákladov na bývanie; nedávnym zhoršením, pokiaľ ide o trendy na trhu práce (nezamestnanosť a miery dlhodobej nezamestnanosti; rozdiel v zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím), ako aj v súvislosti s poklesom podielu dospelých, ktorí majú aspoň základné digitálne zručnosti, aj keď štatistiky zostávajú výrazne nad priemerom EÚ. Podrobnejšia analýza v súvislosti s každým z 27 členských štátov sa uvádza v kapitole 3 správy.

analýza je uvedená v kapitole 3). V prípade všetkých týchto krajín sa identifikovali potenciálne riziká pre vzostupnú sociálnu konvergenciu v súvislosti s náročnými situáciami vo veľkom počte oblastí politiky, zatiaľ čo v Bulharsku, Estónsku, Španielsku, Litve a Luxembursku zohrávalo kľúčovú úlohu aj zhoršenie v priebehu času v menšom počte oblastí politiky. Ukazovatele naznačujúce potenciálne riziká pre vzostupnú sociálnu konvergenciu vo väčšine uvedených krajín zahŕňajú podiel mladých ľudí NEET, pomer príjmov horného a dolného kvintilu, celkovú mieru rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia, mieru rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia detí a rozdiel v zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím, po ktorých nasleduje účasť dospelých na odbornej príprave, podiel obyvateľstva aspoň so základnými digitálnymi zručnosťami a vplyv sociálnych transferov (iných ako dôchodky) na znižovanie chudoby. V prípade týchto desiatich členských štátov útvary Komisie vykonajú hlbšiu analýzu v druhej fáze.

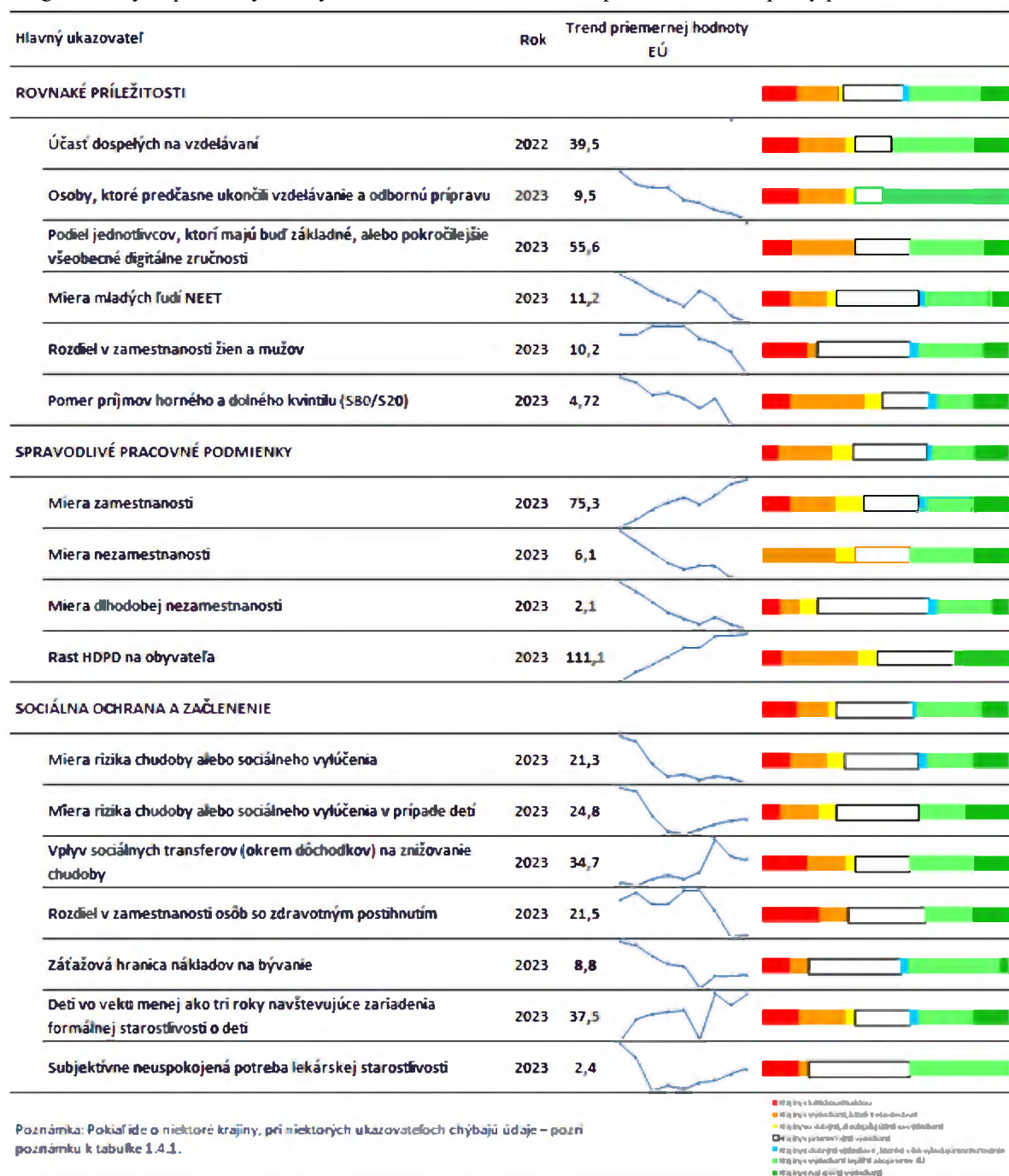
Tabuľka 1.4.1: Sociálny prehľad: prehľad výziev v členských štátoch podľa hlavných ukazovateľov

			Krajiny s najlepšimi výsledkami	Krajiny s výsledkami lepšími ako priemer EÚ	Krajiny s dobrými výsledkami, ktoré si však vyžadujú monitorovanie	Krajiny s priemernými výsledkami	Krajiny so slabšími, ale zlepšujúcimi sa výsledkami	Krajiny s výsledkami, ktoré treba sledovať	Krajiny s kritickou situáciou
Rovnaké príležitosti	Účasť dospelých na vzdelávaní (za posledných 12 mesiacov, bez riadenej odbornej prípravy na pracovisku, v % obyvateľstva vo veku 25 – 64 rokov)	2022	DE, HU, NL, SE	DK, EE, IE, FR, LU, MT, AT, SK, FI		BE, ES, LV, PT	RO	HR, IT, CY, LT, SI	BG, CZ, EL, PL
	Osoby, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a odbornú prípravu (v % obyvateľstva vo veku 18 – 24 rokov)	2023	EL, HR, IE, PL	BE, BG, CZ, EE, LU, NL, SE, SK	LT, SI	AT, FR, LV	IT	CY, DK, FI, MT, PT	DE, ES, HU, RO
	Podiel jednotlivcov, ktorí majú buď základné, alebo pokročilejšie všeobecné digitálne zručnosti (v % obyvateľstva vo veku 16 – 74 rokov)	2023	FI, IE, NL	AT, BE, CZ, DK, EE, ES, HU, SE		DE, EL, FR, LT, MT, PT		CY, HR, IT, LU, LV, SI, SK	BG, PL, RO
	Miera mladých ľudí NEET (v % celkovej populácie vo veku 15 – 29 rokov)	2023	NL, SE	DE, DK, IE, MT, PL, PT, SI	LU	AT, BE, CZ, EE, FI, HR, HU, LV, SK	IT	BG, ES, FR, LT	CY, EL, RO
	Rozdiel v zamestnanosti žien a mužov (v percentuálnych bodoch)	2023	EE, FI, LV	CY, DK, FR, HR, IE, PT, SE	LT	AT, BE, BG, DE, ES, HU, LU, NL, SI, SK		PL	CZ, EL, IT, MT, RO
	Pomer príjmov horného a dolného kvintilu (S80/S20)	2023	BE, CZ, FI, SI	DK, IE, NL, PL	SK	AT, CY, DE, FR, LU	BG, IT	EE, EL, ES, HR, HU, MT, PT, SE	LT, LV, RO
Spravidlivé pracovné podmienky	Miera zamestnanosti (v % obyvateľstva vo veku 20 – 64 rokov)	2023	CZ, EE, NL, SE	CY, DE, HU, MT, PL	DK	BG, IE, LU, LV, PT, SK	EL, ES, IT	AT, FI, FR, LT, SI	BE, HR, RO
	Miera nezamestnanosti (v % pracovnej sily vo veku 15 – 74 rokov)	2023	CZ, DE, MT, PL	BG, CY, HR, HU, IE, NL, SI		AT, BE, LV, PT, RO, SK	EL, ES	DK, EE, FI, FR, IT, LT, LU, SE	
	Miera dlhodobej nezamestnanosti (v % pracovnej sily vo veku 15 – 74 rokov)	2023	DK, NL	AT, DE, EE, IE, MT, PL	CZ	BE, BG, CY, FI, FR, HR, LT, LV, PT, RO, SE, SI	EL, ES	HU, LU	IT, SK
	Rast HDPD na obyvateľa (2008=100)	2023	HU, LT, MT, PL, RO	HR		CY, DE, DK, IE, LU, LV, PT, SI	EL, ES	BE, CZ, EE, FI, FR, NL, SE, SK	AT, IT
Sociálna ochrana a začlenenie	Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (v % celkového obyvateľstva)	2023	CZ, FI, NL, SI	AT, CY, DK, IT, PL	SK	BE, DE, FR, HR, IE, MT, PT, SE	BG, RO	EE, HU, LT, LU	EL, ES, LV
	Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia detí (v % obyvateľstva vo veku 0 – 17 rokov)	2023	CZ, DK, FI, NL, SI	BE, CY, EE, HR, PL		AT, DE, IE, LT, LV, MT, PT, SE, SK	IT, RO	EL, FR, HU, LU	BG, ES
	Vplyv sociálnych transferov (okrem dôchodkov) na znižovanie chudoby (v % zníženia miery rizika chudoby)	2023	BE, DK, FI, IE	AT, CZ, DE, FR, IT, NL, SK		CY, HU, LT, PL, SE, SI	BG	EE, LU, LV, MT	EL, ES, HR, PT, RO
	Rozdiel v zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím (v percentuálnych bodoch)	2023	ES, IT, PT, SI	EE, FI, FR, LV, MT		AT, CY, CZ, DE, EL, NL, SE, SK		HU, LU, RO	BE, BG, HR, IE, LT, PL
	Zátťažová hranica nákladov na bývanie (v % celkového obyvateľstva)	2023	CY	AT, BG, FI, HR, IE, IT, LT, PL, PT, SI	SK	BE, CZ, EE, ES, FR, HU, LV, NL, RO, SE		DE, MT	DK, EL, LU
	Deti vo veku menej ako tri roky navštevujúce zariadenia formálnej starostlivosti o deti (v % obyvateľstva vo veku do troch rokov)	2023	FR, LU, NL, SE	BE, CY, ES, MT, PT, SI	DK	EE, EL, FI, HR, IT, LV	HU	AT, BG, DE, IE, LT	CZ, PL, RO, SK
	Subjektívne neuspokojená potreba lekárskej starostlivosti (v % obyvateľstva vo veku nad 16 rokov)	2023		AT, BE, BG, CY, CZ, DE, HR, HU, LU, MT, NL		DK, ES, FR, IE, IT, LT, PL, PT, SE, SI, SK		RO	EE, EL, FI, LV

Poznámka: Aktualizácia z novembra 2024. Predposledná hodnota ukazovateľa účasti dospelých na vzdelávaní sa vzťahuje na rok 2016 a kategorizácia vychádza zo zmeny od tohto roku do roku 2022. Keďže údaje pre ukazovateľ podielu jednotlivcov, ktorí majú aspoň základné všeobecné digitálne zručnosti, sa zbierajú každý druhý rok, kategorizácia sa opiera o zmenu medzi rokmi 2021 až 2023. Údaje o raste HDPD na obyvateľa nie sú k dispozícii za Bulharsko. Zlomy v časových radoch a iné značky sú uvedené v prílohách 3 a 4.

Graf 1.4.1: Prehľad trendov a výziev v oblasti zamestnanosti, zručností a v sociálnej oblasti podľa hlavných ukazovateľov sociálneho prehľadu

Priemer EÚ, trendy a rozdelenie členských štátov so špecifickou kategorizáciou SSZ medzi všetkými kategorizovanými pre každý hlavný ukazovateľ a takisto súhrnne pre uvedené tri kapitoly piliera

Metodický prístup k identifikácii potenciálnych rizík pre vzostupnú sociálnu konvergenciu v analýze jednotlivých krajín v prvej fáze zameranej na sociálnu konvergenciu

Analýza sa opiera o existujúce nástroje, ktoré boli vyvinuté v spolupráci s členskými štátmi v posledných rokoch, a to najmä na základe sociálneho prehľadu a tzv. (semaforovej) metodiky SSZ⁶⁵. Analýza jednotlivých krajín v prvej fáze vychádza z celého súboru hlavných ukazovateľov sociálneho prehľadu. Každý z ukazovateľov sa skúma na základe metodiky SSZ, ktorá určuje relatívne postavenie členských štátov vyjadrené z hľadiska štandardných odchýlok od priemeru absolútnej úrovne hodnôt ukazovateľov a ich zmeny v porovnaní s predchádzajúcim rokom (technické podrobnosti pozri v prílohe 4). Výsledky sú zhrnuté do jednej zo siedmich možných kategórií každého ukazovateľa za dotknutú krajinu („krajina s najlepšimi výsledkami“, „krajina s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“, „krajina s dobrými výsledkami, ktoré si však vyžadujú monitorovanie“, „krajina s priemernými výsledkami“, „krajina so slabými, ale zlepšujúcimi sa výsledkami“, „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“ a „krajina s kritickou situáciou“). Toto zodpovedá farebnej škále od zelenej po červenú.

Každý z hlavných ukazovateľov sociálneho prehľadu sa posudzuje tak, aby sa stanovilo, či vedie k potenciálnym rizikám pre vzostupnú sociálnu konvergenciu, a teda či je v druhej fáze potrebná ďalšia analýza.⁷⁹ Označenie „krajina s kritickou situáciou“ sa priradzuje členskému štátu, ktorého výsledky v prípade konkrétneho ukazovateľa sú omnoho horšie ako priemer EÚ, pričom v porovnaní s predchádzajúcim rokom sa situácia zhoršuje alebo nezlepšuje dostatočne rýchlo. Označenie ako „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“, sa uplatňuje v dvoch prípadoch: a) keď sú výsledky členského štátu v prípade konkrétneho ukazovateľa horšie ako priemer EÚ, pričom v porovnaní s predchádzajúcim rokom sa situácia zhoršuje alebo nezlepšuje dostatočne rýchlo, a b) keď výsledky z hľadiska úrovni zodpovedajú priemeru EÚ, ale situácia sa zhoršuje omnoho rýchlejšie ako v prípade priemeru EÚ. Ďalšia analýza v druhej fáze sa považuje za opodstatnenú v prípade členských štátov, v ktorých je šesť alebo viac hlavných ukazovateľov sociálneho prehľadu označených červenou farbou („krajina s kritickou situáciou“) alebo oranžovou farbou („krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“) v poslednom vydaní SSZ. Ďalší dôvod domnievať sa, že si situácia vyžaduje ďalšiu analýzu, je prípad, keď ukazovateľ s červenou alebo oranžovou farbou (ako už bolo vysvetlené) vykazuje v kategorizácii SSZ zhoršenie dvakrát *za sebou*. Príkladom je zmena označenia ako „krajina s priemernými výsledkami“ na „krajina so slabými, ale zlepšujúcimi sa výsledkami“ v roku 2024, po ktorej nasleduje ďalšie zhoršenie na „krajina s kritickou situáciou“ vo vydaní spoločnej správy o sociálnych otázkach a zamestnanosti na rok 2025. Toto by sa považovalo za ďalšiu „značku“ smerom k minimálnej prahovej hodnote celkovo šiestich značiek. Ak má napríklad krajina v SSZ na rok 2025 päť hlavných ukazovateľov sociálneho prehľadu označených červenou alebo oranžovou farbou a jeden z nich vykazuje v SSZ na rok 2024 a 2025 dva po sebe nasledujúce roky zhoršenia, krajina sa považuje za krajinu, ktorá má v SSZ na rok 2025 celkovo šesť značiek (päť červených/oranžových signálov na základe ukazovateľov v SSZ na rok 2025 + 1 z nich s dvomi po sebe nasledujúcimi zhoršeniami). V dôsledku toho by sa vyžadovala aj ďalšia analýza v druhej fáze. Pri hodnotení celkového počtu značiek smerom k prahovej hodnote sa zohľadňuje akýkoľvek zlom v časovom rade a problémy v súvislosti s kvalitou a výkladom údajov.

⁶⁵

Pozri [kľúčové posolstvá EMCO a SPC](#) založené na [správe pracovnej skupiny EMCO – SPC o zavedení rámca sociálnej konvergenzie do európskeho semestra](#).

Hlavné ukazovatele sociálneho prehľadu a ich hodnotenie vychádzajú z najaktuálnejších dostupných údajov k dátumu uzávierky údajov⁶⁶. Ak chýbajú relevantné údaje na posúdenie kategorizácie SSZ pre danú krajinu, na vyplnenie chýbajúcich informácií sa použije príslušná kategorizácia SSZ z predchádzajúceho vydania SSZ (ak je k dispozícii). Ak v ukazovateli chýbajú hodnoty za posledné vydanie SSZ a predchádzajúce vydanie, príslušné kategorizácie SSZ sa nezapočítavajú do orientačnej prahovej hodnoty šiestich značiek na účely analýzy v druhej fáze.

⁶⁶ Dátum uzávierky údajov pre SSZ na rok 2025 je 4. november 2024.

KAPITOLA 2. ZAMESTNANOSŤ A SOCIÁLNE REFORMY – VÝSLEDKY A OPATRENIA ČLENSKÝCH ŠTÁTOV

2.1. Usmernenie č. 5: Zvyšovanie dopytu po pracovnej sile

Tento oddiel sa zaoberá vykonávaním usmernenia č. 5 týkajúceho sa zamestnanosti, v ktorom sa odporúča, aby členské štáty zabezpečili podmienky, ktoré podporujú dopyt po pracovnej sile a vytváranie pracovných miest, v súlade so zásadou piliera č. 4 (aktívna podpora zamestnanosti) a zásadou piliera č. 6 (mzdy). Oddiel 2.1.1 sa zameriava na kľúčové trendy vývoja na trhu práce, v ktorých sa zohľadňuje aj vplyv vysokej inflácie a životných nákladov. Oddiel 2.1.2 obsahuje informácie o opatreniach zavedených členskými štátmi v týchto oblastiach s osobitným dôrazom na politiky zamerané na zvýšenie zamestnanosti a podporu vytvárania pracovných miest v kontexte nedostatku pracovnej sily a zručností.

2.1.1. Kľúčové ukazovatele

Trh práce v EÚ zostal v roku 2023 silný, s miernym, ale stále silným rastom zamestnanosti napriek nedávnomu hospodárskemu spomaleniu. V porovnaní s rokom 2022 pribudlo viac ako dva a pol milióna pracovníkov, čím sa celkový počet zvýšil na 217,5 milióna. Miera zamestnanosti (veková skupina 20 – 64 rokov) v roku 2023 dosiahla 75,3 % (o 0,7 percentuálneho bodu viac ako v roku 2022) a v 2. štvrtroku 2024 rekordnú úroveň 76,0 %, pričom je reálne splnenie hlavnej cieľovej hodnoty EÚ, aby do roku 2030 bolo zamestnaných najmenej 78,0 % ľudí⁶⁷. Celkovo sa rast zamestnanosti spomalil (z 2,0 % v roku 2022 na 1,2 % v roku 2023), ale zostal silný a odolal slabšej hospodárskej aktivite. Miera zamestnanosti sa zvýšila vo väčšine členských štátov, a to najmä na Cypre, Malte, v Taliansku, Španielsku, Poľsku a Grécku (graf 2.1.1). Naopak, pokles bol zaznamenaný v Rakúsku, Fínsku, Dánsku, Slovinsku a Litve. Rumunsko, Belgicko a Chorvátsko patria medzi „krajiny s kritickou situáciou“, pričom miera zamestnanosti zostáva na relatívne nízkej úrovni (pod 72,5 %) a nárast v porovnaní s minulým rokom je v prípade prvých dvoch krajín obzvlášť nízky. Francúzsko, Rakúsko, Fínsko, Slovinsko a Litva sú „krajiny s výsledkami, ktoré treba sledovať“, buď po podpriemernom zlepšení z relatívne nízkych úrovní (Francúzsko), alebo po poklese z nadpriemerných úrovní (ostatné štyri krajiny). Na druhej strane Holandsko, Švédsko, Estónsko a Česko sú „krajiny s najlepšimi výsledkami“ s mierami zamestnanosti nad úrovňou 80 %. Celkovo možno medzi členskými štátmi pozorovať konvergenciu miery zamestnanosti. Napriek tomu v mnohých členských štátoch pretrvávajú výrazné regionálne rozdiely (pozri graf 5 v prílohe 5), a to aj v najvzdialenejších regiónoch.

Rast zamestnanosti bol podporovaný rastúcou pracovnou silou a bol silnejší v odvetviach, ktoré pociťujú relatívne veľký nedostatok pracovnej sily. Po pandémie COVID-19 sa od roku 2020 zvýšila zamestnanosť o 9 miliónov ľudí vďaka súčasnému nárastu pracovnej sily o 6,9 milióna a zníženiu nezamestnanosti o 2,1 milióna. V roku 2023 sa vytváranie pracovných miest sústredilo do odvetví, ako je obchod, doprava, ubytovanie a stravovacie služby⁶⁸. Rast zamestnanosti bol celkovo vyšší v odvetviach, ktoré čelia výraznému nedostatku pracovnej sily. Možno to pripísať rastúcej ponuke pracovnej sily, ako

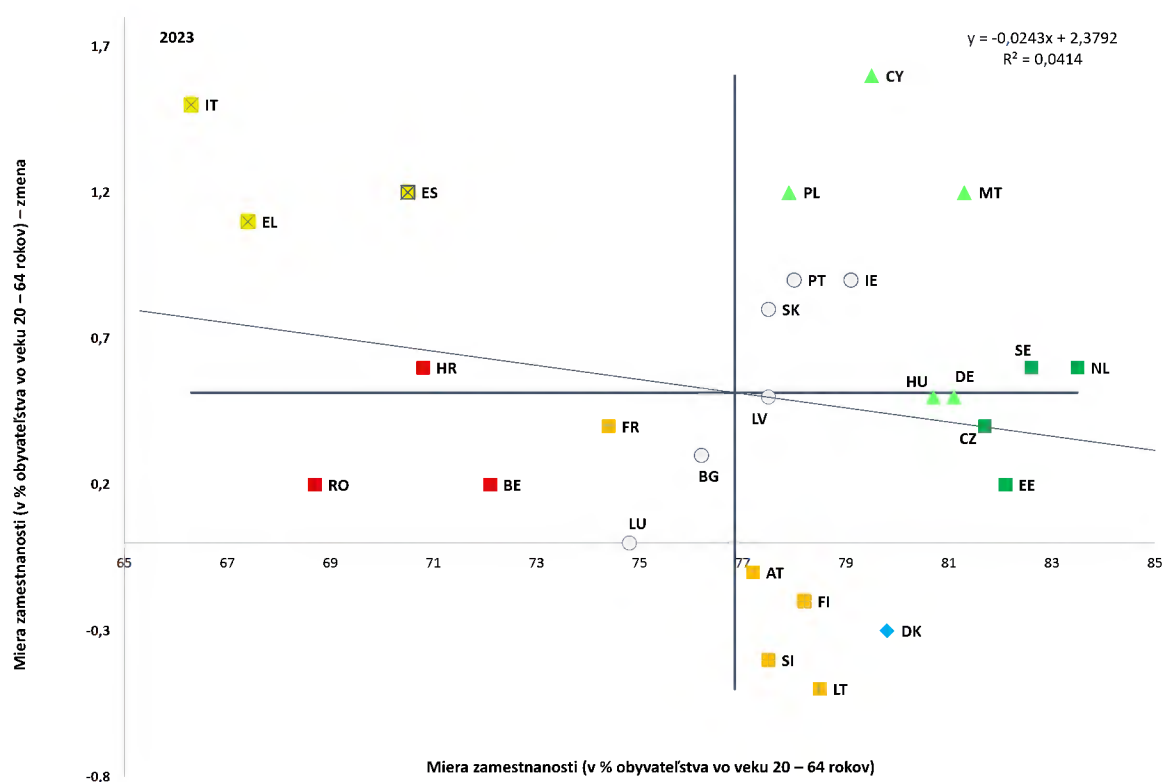
⁶⁷ Pozri Európska komisia, [Portské vyhlásenie a cieľové hodnoty](#), 2021.

⁶⁸ Pozri [Európska komisia, Employment and Social Developments in Europe 2024 \[Vývoj v oblasti zamestnanosti a sociálnej situácie v Európe \(2024\)\]](#), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

aj redistribúciu pracovných miest do týchto odvetví s vysokým dopytom. Okrem toho pretrvávajúci nedostatok pracovnej sily v odvetviach s výrazným rastom zamestnanosti naznačuje pretrvávajúci potenciál, pokiaľ ide o vytváranie pracovných miest. Dopyt po pracovnej sile zostal odolný voči spomaleniu hospodárskeho rastu, čo prispelo k pretrvávajúcemu napätiu na trhu práce. Miera voľných pracovných miest sa znížila z 2,9 % v 1. štvrtroku 2023 na 2,4 % v 2. štvrtroku 2024 (sezónne očistené údaje), čo je stále výrazne nad priemerom 1,7 % zaznamenaným pred pandémiou v rokoch 2013 až 2019⁶⁹.

Graf 2.1.1: Miera zamestnanosti sa v roku 2023 zvýšila vo väčšine členských štátov, hoci pomalším tempom

Miera zamestnanosti (osôb vo veku 20 – 64 rokov), úrovne v roku 2023 a zmeny v porovnaní s predchádzajúcim rokom (v %, hlavný ukazovateľ sociálneho prehľadu)

Poznámka: Osi sú orientované podľa neváženého priemeru v EÚ. Legenda sa uvádza v prílohe. Vymedzenie sa líši v prípade ES a FR. Zlom v časovom rade v prípade CY a DK.

Zdroj: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], VZPS v EÚ.

Vo väčšine členských štátov vzrástla zamestnanosť aj celkový počet odpracovaných hodín, čo svedčí o silnom trhu práce v EÚ. Zamestnanosť v súčasnosti prekračuje úroveň spred pandémie COVID-19 vo všetkých členských štátoch s výnimkou Lotyšska, Rumunska a Slovenska. Celkový počet odpracovaných hodín sa v roku 2023 zvýšil o 0,9 % a v 2. štvrtroku 2024 bol vyšší ako úroveň spred pandémie vo väčšine členských štátov s výnimkou Bulharska, Česka, Nemecka, Lotyšska, Rakúska a Slovenska. V roku 2023 bol nárast zamestnanosti rýchlejší než rast celkového počtu odpracovaných hodín, čo viedlo k poklesu priemerného počtu odpracovaných hodín na zamestnanca o 0,2 %. Priemerný počet

⁶⁹ Eurostat [[jvs_q_nace2](#)]. Miera voľných pracovných miest je daná celkovým počtom voľných pracovných miest (t. j. platených pracovných miest, ktoré sú novovytvorené, neobsadené alebo sa majú čoskoro uvoľniť) ako percentuálny podiel obsadených a voľných pracovných miest.

odpracovaných hodín na zamestnanca v EÚ zostáva pod úrovňou spred pandémie COVID-19. Pomalší rast celkového počtu odpracovaných hodín v porovnaní so zamestnanosťou odráža dlhodobý klesajúci trend znižovania priemerného počtu hodín na pracovníka. Čiastočne to môže byť spôsobené silnejším rastom zamestnanosti v službách a iných odvetviach, kde pracovníci zvyčajne pracujú menej hodín⁷⁰, ale aj zmenou preferencií pracovníkov.

Režimy skráteného pracovného času sa ukázali ako účinný politický nástroj na zmiernenie dočasných hospodárskych otrasov. Počas krízy COVID-19 dobre navrhnuté režimy skráteného pracovného času a podobné režimy na udržanie pracovných miest úspešne chránili pracovné miesta a príjmy v EÚ. Ich širokému využívaniu pomohla dostupnosť finančných prostriedkov prostredníctvom európskeho nástroja dočasnej podpory na zmiernenie rizík nezamestnanosti v núdzovej situácii (SURE). Podľa empirickej analýzy Eurofoundu sa vďaka režimom na udržanie pracovných miest zachovalo 24,8 milióna pracovných miest v roku 2020 a 2,1 milióna v roku 2021, čo zodpovedá 13,3 %, resp. 1,1 % celkovej zamestnanosti⁷¹. Počet zachránených pracovných miest bol obzvlášť vysoký vo Francúzsku, v Taliansku a Nemecku, kde sa odhaduje, že vďaka využitiu režimov na udržanie pracovných miest počas prvého roka pandémie sa zachovalo 6,6 milióna pracovných miest (25,0 % celkovej zamestnanosti), 4,7 milióna pracovných miest (21,8 %) a 4,7 milióna pracovných miest (12,2 %). V relatívnom vyjadrení prispeli režimy na udržanie pracovných miest k záchrane značného počtu pracovných miest aj v mnohých krajinách s menšími trhmi práce (napríklad viac ako 14,5 % pracovných miest v roku 2020 v Chorvátsku, na Cypre, v Luxembursku, na Malte a v Holandsku).

Samostatná zárobková činnosť má v EÚ klesajúci trend, pričom medzi jednotlivými krajinami a odvetviami existujú určité rozdiely. Podiel samostatne zárobkovo činných osôb na celkovej zamestnanosti klesol zo 14,8 % v roku 2010 na 13,3 % v roku 2023. Počas tohto obdobia sa najväčšie zníženie zaznamenalo v poľnohospodárstve a obchode, ale k výraznému zvýšeniu došlo aj vo verejnom sektore a v poloverejných sektoroch (vrátane verejnej správy, vzdelávania a zdravotníctva) a IKT. Zmenila sa aj štruktúra zručností samostatne zárobkovo činných osôb, pričom 39 % z nich malo v roku 2023 terciárne vzdelanie v porovnaní s 28,0 % v roku 2010. Miera rizika chudoby u samostatne zárobkovo činných osôb (vo veku 18 až 64 rokov) je vyššia ako u zamestnancov (22,1 % v porovnaní s 9,6 %). V roku 2023 sa podiel samostatne zárobkovo činných osôb v jednotlivých členských štátoch výrazne líšil, pričom v Taliansku a Grécku sa blížil k 20 % alebo ich prekročoval a v Nemecku a Dánsku zostával pod 8 % (pozri aj oddiel 2.3.1). Najväčší podiel samostatne zárobkovo činných osôb v EÚ (približne 70 %) a vo väčšine členských štátov tvorili samostatne zárobkovo činné osoby bez zamestnancov. V rokoch 2013 až 2023 sa podiel samostatne zárobkovo činných osôb bez zamestnancov na celkovej zamestnanosti znížil z 10,3 % na 9,0 %, pretože menej mladých ľudí začalo vykonávať samostatnú zárobkovú činnosť, v dôsledku čoho sa nekompenzovalo ukončenie tejto činnosti zo strany starších pracovníkov.

Strednodobé výzvy súvisiace s nízkym rastom produktivity v EÚ pretrvávajú. Zatiaľ čo pred rokom 2007 dosahoval rast produktivity v priemere približne 1,4 % ročne, v rokoch

⁷⁰ Pozri Európska komisia, *Labour market and wage developments in Europe 2023* [Vývoj na trhu práce a vývoj miezd v Európe (2023)], Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2023.

⁷¹ Eurofound, *Vysporiadanie sa s krízou: ako režimy na udržanie pracovných miest zachovali zamestnanosť a príjmy počas pandémie*, Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

2010 až 2019 klesol na 0,8 % a v roku 2023 sa ďalej znížil na 0,7 %⁷². Napriek prognózam, ktoré predpovedajú mierne zlepšenie, rast produktivity zostáva štrukturálne nízky, čo oslabuje globálnu konkurencieschopnosť EÚ. Rast zamestnanosti v súčasnosti poháňa rast HDP viac ako produktivita vo väčšine členských štátov s výnimkou Dánska, Poľska, Portugalska, Rumunska a Slovenska. Pretrvávajúca nízka produktivita práce, ktorú zhoršuje starnutie obyvateľstva, ohrozuje konkurencieschopnosť, hospodársky rast, vytváranie pracovných miest a životnú úroveň. V správe Maria Draghiho o budúcnosti európskej konkurencieschopnosti sa poukazuje na výrazné nedostatky v špecializácii EÚ v oblasti špičkových technológií, inovácií a investícií, najmä v porovnaní so Spojenými štátmi⁷³. Slabý rast celkovej produktivity faktorov bol hlavným faktorom neuspokojivého rastu produktivity práce a súvisí najmä s poklesom technologických inovácií a ich zavádzania, nedostatočnou redistribúciou kapitálu a práce medzi firmami, pričom významnú úlohu zohráva aj starnutie pracovnej sily, ktoré znižuje ochotu podstupovať riziko, a slabšia akumulácia ľudského kapitálu. Nedostatok pracovnej sily a zručností oddŕaľuje zavádzanie technológií, zvyšuje náklady a znižuje ďalší dopyt po pracovnej sile. Z krátkodobého hľadiska môže tento nedostatok nútiť firmy, aby si udržiavali pracovníkov, čo bráni redistribúcii pracovnej sily, a nútiť zamestnancov pracovať viac hodín. To môže znížiť produktivitu a zhoršiť kvalifikačný nesúlad a viesť k vyššej štrukturálnej nezamestnanosti. Ako sa zdôrazňuje v Draghiho správe, prispôsobenie systémov vzdelávania a odbornej prípravy vyvíjajúcim sa potrebám v oblasti zručností, najmä v súvislosti s dvojakou transformáciou, a uprednostňovanie vzdelávania dospelých a odborného vzdelávania a prípravy sú nevyhnutné na zvýšenie konkurencieschopnosti. Zníženie administratívnych prekážok, podpora inovácií a účinné kolektívne vyjednávanie môžu pomôcť zabezpečiť zvýšenie produktivity a udržať rast miezd a konkurencieschopnosť.

Nedostatok pracovnej sily a zručností je v EÚ nadďalej výrazný a rozšírený, ale oproti maximálnej hodnote sa znižuje. Počas posledných desať rokov sa vo všetkých členských štátoch zvýšil nedostatok pracovnej sily a zručností. S nedávnym hospodárskym poklesom sa podiel manažérov, ktorí označili nedostatok pracovnej sily za obmedzujúci faktor výroby, mierne znížil (18,0 % v októbri 2024 oproti 22,4 % v októbri 2023 a 25,9 % v októbri 2022), ale zostáva pomerne vysoký⁷⁴. Nedostatok pracovníkov prevládal v odvetviach STEM (najmä IKT), stavebníctve, zdravotníctve a dlhodobej starostlivosti, doprave, cestovnom ruchu a ďalších odvetviach, ktoré sú dôležité pre zelenú a digitálnu transformáciu. Podľa správy EURES za rok 2023⁷⁵ bol najvypuklejší nedostatok zaznamenaný v povolaniach, ako sú vodiči ťažkých nákladných vozidiel, zdravotnícki pracovníci (vrátane špecialistov), lekári, elektrikári, pokrývači, čašníci a stavební robotníci. Rámček piliera 1 obsahuje podrobnejšiu analýzu dôležitých výziev, ktorým v tejto súvislosti čelíme.

Rámček piliera 1: Riešenie nedostatku pracovnej sily a zručností v EÚ

Riešenie nedostatku pracovnej sily a zručností je kľúčové pre zvýšenie konkurencieschopnosti EÚ, jej inovačnej kapacity a inkluzívneho a udržateľného rastu. Už takmer desať rokov sa vo všetkých členských štátoch zvyšuje nedostatok pracovnej sily a zručností a očakáva sa, že v súvislosti s digitálnou a so zelenou transformáciou sa bude

⁷² Európska komisia, *Labour market and wage developments in Europe 2024* [Vývoj na trhu práce a vývoj miezd v Európe (2024)], Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

⁷³ Draghi, M. (2024a), Draghi, M. (2024b).

⁷⁴ Európska komisia, [Obchodný a spotrebiteľský prieskum](#).

⁷⁵ Európsky orgán práce, [Labour shortages and surpluses in Europe 2023](#) [Nedostatok a nadbytok pracovnej sily v Európe (2023)], Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2023.

naďalej zvyšovať. Nedostatok pracovnej sily sa výrazne neznížil ani v súvislosti s nedávnym spomalením hospodárskeho rastu. Tento nedostatok je spôsobený demografickými zmenami, dopytom po nových zručnostiach v súvislosti s technologickým vývojom a dvojakou transformáciou, ako aj zlými pracovnými podmienkami v niektorých odvetviach. Hlásia ho spoločnosti všetkých veľkostí a pôsobiace vo všetkých odvetviach a obzvlášť pretrvávajú v zdravotníctve, v oblastiach STEM (najmä IKT), v stavebníctve, v doprave a v niektorých povolaniach v oblasti služieb (napr. kuchári a čašníci)⁷⁶. Nedostatok pracovnej sily môže byť síce znakom silného hospodárstva, pretože umožňuje pracovníkom vyjednávať o lepších mzdových a pracovných podmienkach, ale zároveň môže brzdiť produktivitu a inovačnú kapacitu, oslabovať konkurencieschopnosť EÚ, predstavovať prekážky rastu a brzdiť pokrok v oblasti zelenej a digitálnej transformácie. K riešeniu nedostatku pracovnej sily a zručností prispeje aj vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv, najmä pokiaľ ide o vzdelávanie, odbornú prípravu a celoživotné vzdelávanie (zásada č. 1), aktívnu podporu zamestnanosti (zásada č. 4) a bezpečné a adaptabilné zamestnanie (zásada č. 5).

Nedostatok pracovnej sily sa v jednotlivých členských štátoch výrazne líši a nie je rovnomerne rozložený v jednotlivých odvetviach a povolaniach. V 2. štvrtroku 2024 bola miera voľných pracovných miest (sezónne očistená) najvyššia v Belgicku (4,4 %), Holandsku (4,3 %), Rakúsku (4,0 %), Česku (3,4 %), Nemecku (3,2 %) a na Malte (3,0 %). Naopak, najnižšie miery (všetky pod 1 %) mali Bulharsko, Rumunsko, Španielsko a Poľsko – pozri graf nižšie. Nedostatok pracovnej sily vo výrobnom sektore je obzvlášť vysoký a v rokoch 2022 a 2023 naďalej rástol v Chorvátsku, Slovinsku a Bulharsku. V stavebníctve majú najväčšie problémy s náborom pracovníkov Slovinsko, Grécko a Chorvátsko, zatiaľ čo v službách je nedostatok pracovnej sily najvypuklejší na Malte, v Holandsku a v Nemecku. Komisia nedávno identifikovala 42 povolání, ktoré považuje za povolania s nedostatkom pracovnej sily v celej EÚ⁷⁷. Medzi nedostatkové odvetvia patria administratívne a podporné služby, ubytovacie a stravovacie služby, IKT a stavebníctvo. Firmy navyše v prieskumoch čoraz častejšie uvádzajú, že nemôžu nájsť ľudí so špecifickými zručnosťami, ktorí sú potrební na obsadenie voľných pracovných miest^{78 79}.

⁷⁶ Eurofound, [Európsky prieskum podnikov \(2019\)](#) a Európska komisia, [Vývoj v oblasti zamestnanosti a sociálnej situácie v Európe \(2023\): Addressing labour shortages and skills gaps in the EU](#) (Riešenie nedostatku pracovnej sily a zručností v EÚ), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2023.

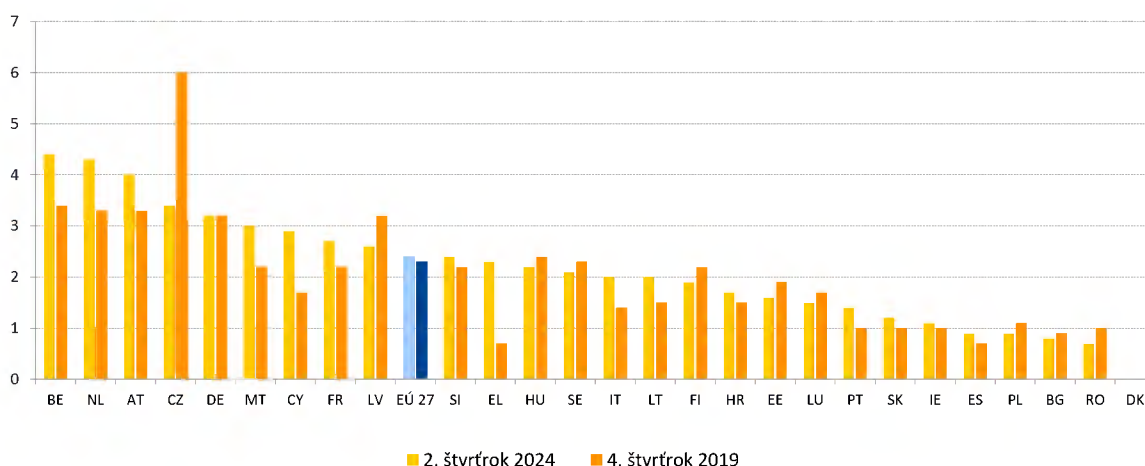
⁷⁷ [Oznámenie: Akčný plán na riešenie nedostatku pracovnej sily a zručností v EÚ \(2024\) – Zamestnanosť, sociálne záležitosti a začlenenie – Európska komisia.](#)

⁷⁸ Európska komisia, [Rýchly prieskum Eurobarometra FL529: Európsky rok zručností – Nedostatok zručností, stratégie prijímania a udržiavania zamestnancov v malých a stredných podnikoch](#), 2023.

⁷⁹ EIB, [Investičný prieskum EIB \(EIBIS\) 2023.](#)

Nedostatok pracovnej sily je vo väčšine členských štátov stále vyšší ako v roku 2019

Miera voľných pracovných miest, 4. štvrťrok 2019 v porovnaní s 2. štvrťrokom 2024

Poznámka: Činnosti NACE 2, B – S (priemysel, stavebníctvo a služby).

Zdroj: Eurostat [[ei_lmiv_q_r2](#)], sezónne očistené, kalendárne neočistené údaje.

Kľúčom k riešeniu nedostatku pracovnej sily a zručností sú zosúladené a posilnené opatrenia na úrovni EÚ, členských štátov a regiónov, do ktorých sú zapojení aj sociálni partneri a ďalšie príslušné zainteresované strany. V marci 2024 Komisia predložila Akčný plán na riešenie nedostatku pracovnej sily a zručností, ktorý bol vypracovaný v úzkej spolupráci so sociálnymi partnermi⁸⁰. Vychádza z mnohých už prijatých iniciatív a stanovuje sa v ňom 87 nových opatrení, ktoré EÚ, členské štáty a sociálni partneri prijímajú alebo by mali prijať na riešenie nedostatku pracovnej sily a zručností. Tieto opatrenia patria do piatich oblastí politiky: i) aktivácia nedostatočne zastúpených osôb na trhu práce; ii) podpora zručností, odbornej prípravy a vzdelávania; iii) zlepšenie pracovných podmienok; iv) posilnenie spravodlivej mobility v rámci EÚ a v) prilákanie talentov z krajín mimo EÚ. Komisia dosahuje dobrý pokrok pri plnení svojich záväzkov. Na základe prijatých aktualizácií možno konštatovať, že z 30 nových záväzkov, ktoré Komisia prijala v akčnom pláne, bolo 6 úplne splnených (20 %) a 22 sa plní priebežne (73 %). Podobne sa sociálni partneri zaviazali k celkovo 34 opatreniam a na základe informácií, ktoré zozbierala Komisia, prebieha vykonávanie jednej tretiny týchto záväzkov (11 opatrení, 32 % ich celkových záväzkov). Komisia bude pokrok vo vykonávaní tohto akčného plánu naďalej monitorovať v rámci európskeho semestra. Okrem toho vyzve členské štáty na pôde Výboru pre zamestnanosť (EMCO) a Výboru pre sociálnu ochranu (SPC), aby s európskymi a vnútroštátnymi sociálnymi partnermi o týchto otázkach viedli tripartitné diskusie. Vykonávanie tohto akčného plánu je takisto kľúčové pre dosiahnutie hlavných a národných cieľových hodnôt EÚ v oblasti zamestnanosti a zručností do roku 2030⁸¹.

Niekoľko členských štátov prijalo opatrenia na riešenie nedostatku pracovnej sily a zručností, a to aj prilákaním štátnych príslušníkov tretích krajín. V marci 2024 vstúpil v Nemecku do platnosti zákon o prisťahovalectve kvalifikovaných pracovníkov, ktorým sa revidujú a rozširujú predpisy pre kvalifikovaných pracovníkov s terciárnym vzdelaním a opiera sa o rozšírený zoznam povolání, ktoré čelia nedostatku pracovnej sily (pozri oddiel 2.2.2). V decembri 2023 Francúzsko zreformovalo svoje verejné služby zamestnanosti (teraz

⁸⁰ [Oznámenie: Akčný plán na riešenie nedostatku pracovnej sily a zručností v EÚ \(2024\) – Zamestnanosť, sociálne záležitosti a začlenenie – Európska komisia.](#)

⁸¹ Pozri Európska komisia, [Portské vyhlásenie a cieľové hodnoty](#), 2021.

pod názvom „*France Travail*“) s cieľom posilniť podporu uchádzačov o zamestnanie a lepšie riešiť ich nedostatok (pozri oddiel 2.3.2). V roku 2023 **Rakúsko** zaviedlo „Akčný plán na boj proti nedostatku kvalifikovaných pracovníkov“, v ktorom vyčlenilo 75 miliónov EUR na aktívne politiky trhu práce na roky 2024 a 2025. Plán zahŕňa aj opatrenia na podporu integrácie žiadateľov o azyl a osôb s poskytnutou doplnkovou ochranou do trhu práce. Vo februári 2024 **Slovinsko** prijalo ustanovenia na určenie príplatkov/prémii za mimoriadnu pracovnú záťaž v určitých nedostatkových profesiách v sektore zdravotníctva (napr. rodinné lekárstvo). **Malta** v decembri 2023 predĺžila „program rozvoja zručností“ na podporu získavania zručností pracovnou silou. V októbri 2023 **Taliansko** aktualizovalo svoje právne predpisy a zvýšilo investície do programov na zvyšovanie úrovne zručností a rekvalifikáciu s cieľom uľahčiť prístup vysokokvalifikovaných odborníkov na svoj trh práce a lepšie reagovať na nedostatok pracovnej sily a zručností, a to aj v rámci plánu obnovy a odolnosti. V auguste 2023 **Luxembursko** zmenilo právne predpisy s cieľom zjednodušiť proces prijímania štátnych príslušníkov tretích krajín a zlepšiť prilákanie a udržanie talentov.

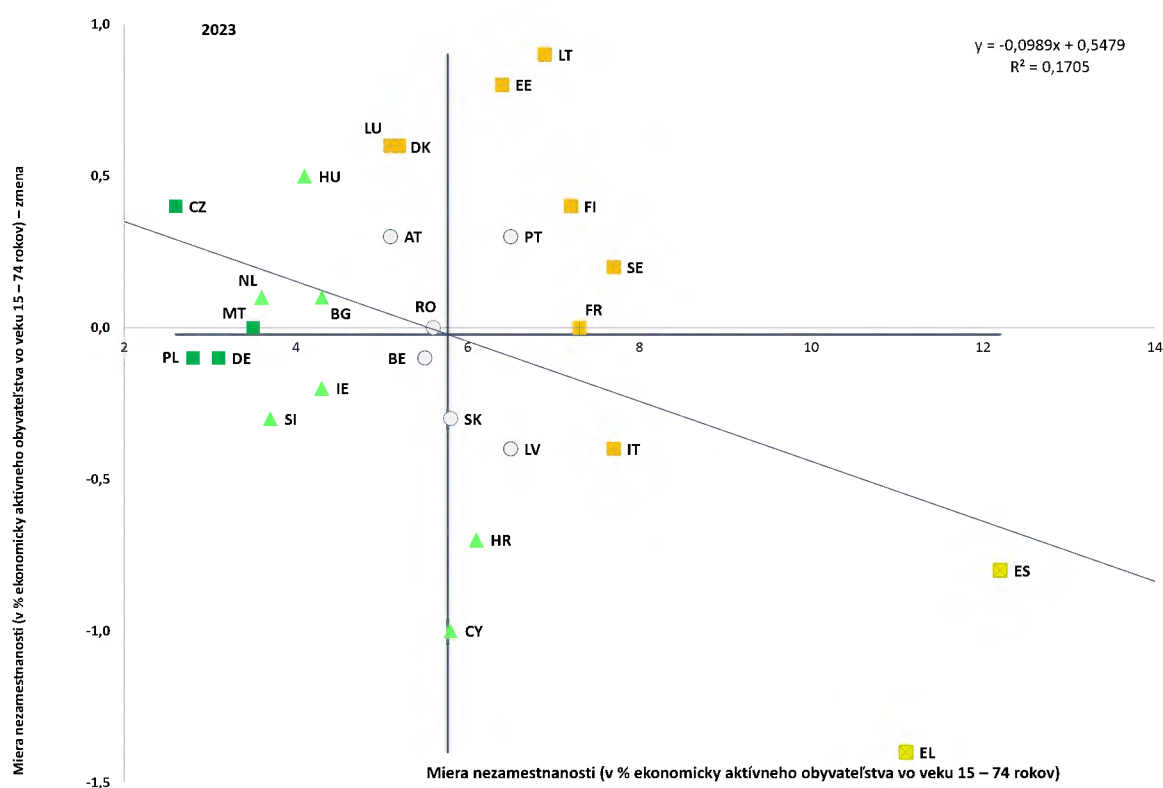
Miera nezamestnanosti v EÚ dosiahla v roku 2023 a začiatkom roka 2024 rekordne nízke hodnoty napriek spomaleniu hospodárskeho rastu. Priemerná miera nezamestnanosti v EÚ (veková skupina 15 – 74 rokov) klesla na 6,1 % (zo 6,2 % v roku 2022), čo predstavuje najnižšiu zaznamenanú úroveň (graf 2.1.2). Najväčší pokles zaznamenali Grécko, Cyprus a Španielsko, a to o 1,4 percentuálneho bodu, 1,0 percentuálneho bodu a 0,8 percentuálneho bodu. Naopak Litva, Estónsko, Dánsko, Luxembursko a Maďarsko zaznamenali nárast o 0,5 percentuálneho bodu alebo viac. Situáciu v Taliansku, vo Francúzsku, Švédsku, Fínsku, v Litve, Dánsku, Estónsku a Luxembursku „treba sledovať“, a to buď z dôvodu relatívne vysokej nezamestnanosti, alebo podpriemerného zlepšenia. Hoci Španielsko a Grécko majú zďaleka najvyššiu mieru nezamestnanosti, 12,2 %, resp. 11,1 %, nachádzajú sa v situácii so „slabými, ale zlepšujúcimi sa výsledkami“, keďže obe krajiny zaznamenali pokles výrazne nad priemerom EÚ. Najlepšie výsledky dosiahli Česko, Poľsko, Nemecko a Malta s mierou nezamestnanosti od 2,6 % do 3,1 %. Do septembra 2024 sa priemerná miera nezamestnanosti v EÚ ďalej znížila na 5,9 %. Vysoký, aj keď klesajúci⁸² nedostatok pracovnej sily viedol k tomu, že si firmy udržiavali zamestnancov napriek slabšiemu dopytu po ich výrobkoch a službách, čo pomáhalo udržiavať nízku mieru nezamestnanosti⁸³. Nedostatok pracovnej sily a zručností mohol takisto prispieť k nízkej miere prechodu zo zamestnania do nezamestnanosti. Rozdiely v miere nezamestnanosti medzi krajinami EÚ sa po dosiahnutí najvyššej úrovne v roku 2013 postupne znižujú a sú takmer také nízke ako pred finančnou krízou v rokoch 2008 – 2009. V mnohých krajinách však pretrvávajú výrazné regionálne rozdiely (pozri graf 6 v prílohe 5), a to aj v najvzdialenejších regiónoch.

⁸² Pozri Európska komisia: [Hospodárska prognóza z jesene 2024 – postupné oživenie v nepriaznivom prostredí](#).

⁸³ Pozri Európska komisia, *Labour market and wage developments in Europe 2024* [Vývoj na trhu práce a vývoj miezd v Európe (2024)], Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

Graf 2.1.2: Miera nezamestnanosti sa v roku 2023 znížila v takmer polovici členských štátov

Miera nezamestnanosti (osôb vo veku 15 – 74 rokov), úrovne v roku 2023 a zmeny v porovnaní s predchádzajúcim rokom (v %, hlavný ukazovateľ sociálneho prehľadu)

Poznámka: Osi sú orientované podľa neváženého priemeru v EÚ. Legenda sa uvádza v prílohe. Vymedzenie sa líši v prípade ES a FR. Zlom v časovom rade v prípade CY a DK.

Zdroj: Eurostat [[une_rt_a](#)], VZPS v EÚ.

Zelená transformácia mení podobu hospodárstva, čo vedie k dopytu po nových úlohách a zručnostiach v existujúcich odvetviach, k redistribúcii pracovnej sily medzi odvetviami a k vytvoreniu nových pracovných miest v „zelenom hospodárstve“, ktoré môžu pri vhodnej politickej podpore viesť k čistému vytváraniu pracovných miest. Prechod na obehové a nízkouhlíkové hospodárstvo spôsobuje presun pracovníkov medzi odvetviami, najmä v energetike, ťažbe, stavebníctve, výrobe, doprave a odpadovom hospodárstve. Nedávna analýza ukázala, že v priemere 1,8 % až 3,9 % pracovníkov v EÚ každoročne zmení odvetvie. Tento údaj zostal v priebehu času stabilný približne na úrovni roku 2016, s miernym nárastom v niektorých krajinách⁸⁴. Zároveň sa podiel pracovníkov v zelenom hospodárstve v EÚ zvýšil z 2,2 % v roku 2015 na 2,5 % v roku 2021, pričom medzi jednotlivými členskými štátmi sú výrazné rozdiely (od 0,9 % v Maďarsku a 1,4 % na Malte po 4,9 % v Estónsku a 5,4 % v Luxembursku v roku 2021)⁸⁵. Alternatívne merania naznačujú, že zelené hospodárstvo by mohlo byť väčšie a mohlo by predstavovať až 11,3 %

⁸⁴ Fulvimari A. a kol., *Estimating labour market transition costs and social investment needs of the green transition – a new approach* (Odhad nákladov na transformáciu trhu práce a potrieb sociálnych investícií v rámci zelenej transformácie – nový prístup), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024 (pripravuje sa).

⁸⁵ Na základe údajov Eurostatu [[env_ac_egss1](#)] a [[nama_10_a10_e](#)].

pracovnej sily v EÚ (oproti 10,8 % v roku 2015) ⁸⁶. Medzitým emisne náročné odvetvia⁸⁷ naďalej zamestnávajú významný podiel pracovníkov (3,5 % v EÚ v roku 2023) a rozdiely sa pohybujú od 0,8 % na Cypre a 0,9 % v Írsku až po 7,4 % v Česku. Dôkazy naznačujú, že okrem riešenia nedostatku pracovnej sily v profesiách, ktoré sú nevyhnutné pre emisne neutrálne hospodárstvo, a zabezpečenia spravodlivej transformácie môžu dobre navrhnuté politiky podporujúce pracovníkov pri zmene charakteru ich práce alebo pri ich prechode do nových odvetví alebo pracovných miest – najmä tých, ktoré sú najviac ovplyvnené prechodom na klimatickú neutralitu – viesť k čistému vytváraniu pracovných miest v Únii⁸⁸.

Digitálna transformácia podporuje vytváranie pracovných miest v určitých odvetviach.

Počet odborníkov na IKT v EÚ od roku 2013 neustále rastie (o 59,3 %) a v roku 2023 dosiahne viac ako 9,5 milióna. Pri súčasnom tempe dosiahne počet odborníkov v oblasti IKT do roku 2030 len 12 miliónov, čo je výrazne pod cieľovou hodnotou 20 miliónov a v podmienkach rastúcej súťaže o digitálne kvalifikované talenty⁸⁹. Ženy sú však aj naďalej výrazne nedostatočne zastúpené, pričom v roku 2023 bolo medzi odborníkmi v oblasti IKT len 19 % žien. Okrem toho hospodárstva a trhy práce ďalej transformuje technologický pokrok v oblastiach, ako je umelá inteligencia, analýza údajov, virtuálne svety, kybernetická bezpečnosť, kvantová výpočtová technika, cloud computing a edge computing. Digitálne zručnosti tak budú čoraz dôležitejšie, pričom v súčasnosti 4 z 10 dospelých a tretina pracovníkov v Európe nemá ani základné digitálne zručnosti (pozri oddiel 2.2.1). Najväčší nedostatok je hlásený v oblastiach, ako je tvorba digitálneho obsahu a počítačové programovanie, najmä v Lotyšsku, Dánsku, Poľsku a Španielsku⁹⁰.

⁸⁶ Na základe výpočtov Spoločného výskumného centra vykonaných v rámci projektu GreenJobs, v nadväznosti na zavedenie prístupu založeného na úlohách s využitím databázy ONET, ktorý navrhli Gili, Verdolini a Vona (2020) na meranie zamestnanosti v sektore environmentálnych tovarov a služieb v EÚ.

⁸⁷ Medzi priemyselné, emisne náročné odvetvia patrí ťažba a dobývanie, výroba chemikálií a chemických výrobkov, výroba ostatných nekovových minerálnych výrobkov, výroba základných kovov a výroba motorových vozidiel, prívesov a návesov.

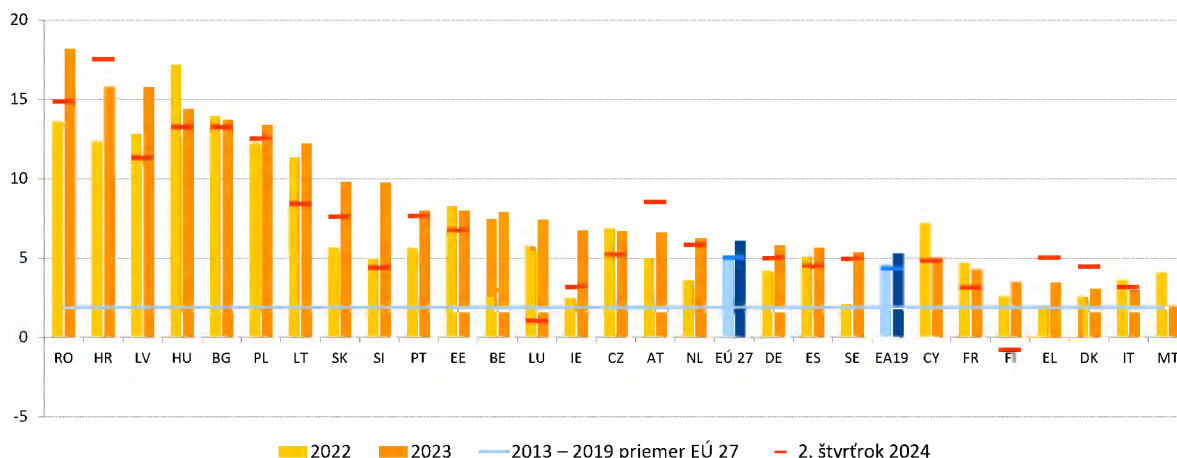
⁸⁸ Európska komisia, [SWD\(2020\) 176 final](#). Projekcie podľa modelu EQUEST s použitím scenára „nižšieho zdanenia nízkokvalifikovanej pracovnej sily“, 2020.

⁸⁹ Európska komisia, [Digitálne desaťročie Európy: digitálne ciele na rok 2030](#), 2023.

⁹⁰ OECD, [Skills for Jobs 2022 \[Zručnosti pre pracovné miesta \(2022\)\]](#), 2022.

Graf 2.1.3: V kontexte stále vysokej inflácie a napätej situácie na trhu práce rast miezd v roku 2023 pokračoval

Nominálne odmeny na zamestnanca, ročná percentuálna zmena

Poznámka: Poznámka: Eurozóna 20, 20 krajín, ktoré prijali euro. Nominálna odmena na zamestnanca sa vypočítava ako celková odmena zamestnancov vydelená celkovým počtom zamestnancov. Nominálna odmena zahŕňa okrem hrubej mzdy aj príspevky zamestnávateľa.

Zdroj: Databáza AMECO a Eurostat, národné účty [namq_10_gdp], [namq_10_a10_e].

Rast miezd v EÚ zostal v roku 2023 silný, ale medzi jednotlivými členskými štátmi sa výrazne líšil. Medziročný rast nominálnej odmeny na zamestnanca dosiahol rekordnú úroveň 6,1 % (medziročne) po 4,9 % v roku 2022, a to v kontexte stále vysokej inflácie⁹¹ a napätých trhov práce. Po zmiernení inflácie sa v 2. štvrťroku 2024 znížil na 5,0 %. Rast miezd sa v jednotlivých členských štátoch výrazne líšil (graf 2.1.3). V 2. štvrťroku 2024 prekročil rast nominálnych miezd (medziročne) 11 % v Bulharsku, Chorvátsku, Maďarsku, Lotyšsku, Poľsku a Rumunsku a pohyboval sa v rozmedzí 6 % až 10 % v Estónsku, Litve, na Slovensku, v Rakúsku a Portugalsku. Tento rast bol pod 3,2 % v Belgicku, vo Fínsku, Francúzsku, v Írsku, Taliansku, Luxembursku a na Malte.

Výrazný rast zaznamenali aj dohodnuté mzdy, a to v dôsledku zvyšujúcich sa požiadaviek na kompenzáciu straty kúpnej sily. Dohodnuté mzdy v eurozóne v 2. štvrťroku 2024 vzrástli o 3,6 % (medziročne), čo odráža spomalenie tempa rastu z úrovne 4,4 % až 4,7 % zaznamenananej od 1. štvrťroka 2023⁹². Napriek tomu zostáva posledný nárast výrazne vyšší ako nárasty zaznamenané v roku 2022, ktoré sa pohybujú v rozmedzí od 2,6 % do 3,1 %. V roku 2023 sa vyskytlo niekoľko pracovných sporov, ktoré boli vyvolané obavami, že mzdy nedržia krok s rastúcimi životnými nákladmi⁹³.

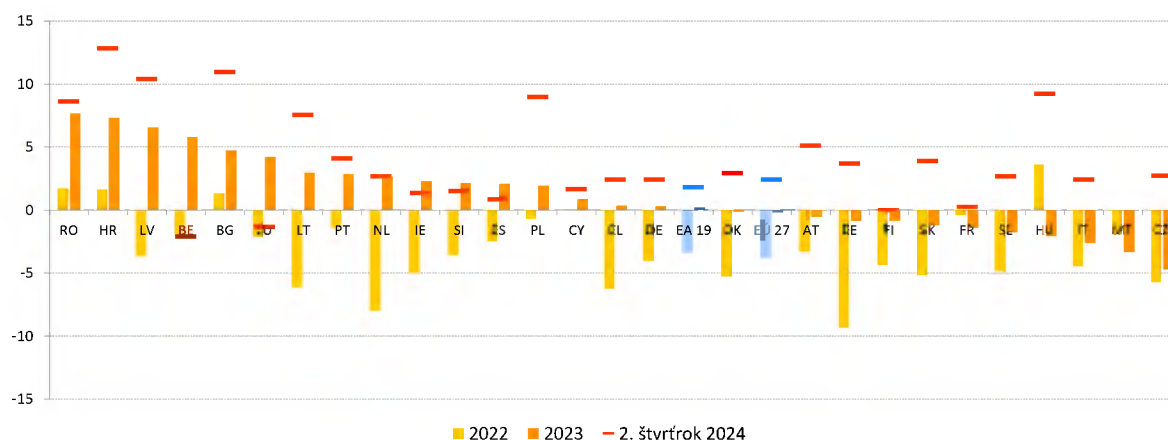
⁹¹ Inflácia ešte v septembri 2023 dosiahla medziročnú úroveň 4,9 %, potom vo štvrtom štvrťroku výraznejšie klesla a v decembri dosiahla 3,1 %.

⁹² Rast dohodnutých miezd predstavuje priamy výsledok vyjednávania o mzdách medzi sociálnymi partnermi. Zahŕňa novo dohodnuté aj predtým dohodnuté mzdy. Vo všeobecnosti sa do nej nezahŕňajú prémie, nadčasy a iné individuálne odmeny, ktoré nie sú spojené s kolektívnym vyjednaním. V porovnaní s vyplatenými mzdami dohodnuté mzdy takisto nezávisia od počtu odpracovaných hodín (keďže sú stanovené na základe plného pracovného času) a v niektorých odvetviach predstavujú minimálnu mzdu.

⁹³ Eurofound, *Labour disputes across Europe in 2023: Ongoing struggle for higher wages as cost of living rises* (Pracovné spory v Európe v roku 2023: Pretrvávajúci boj o vyššie mzdy pri rastúcich životných nákladoch), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

Graf 2.1.4: Reálne mzdy sa zvyšujú, ale ešte sa nezotavili zo strát v predchádzajúcich rokoch

Reálna hrubá mzda a plat na zamestnanca, ročná zmena v percentách

Poznámka: Eurozóna alebo Eurozóna 20 znamená 20 krajín, ktoré prijali euro. Reálne mzdy boli vypočítané s použitím harmonizovaného indexu spotrebiteľských cien ako deflátor.

Zdroj: Ameco [5000 HWWDW, 5000 ZCPIH] a Eurostat [[namq_10_gdp](#), [namq_10_a10_e](#), [prc_hicp_midx](#)].

Po výraznom poklese v roku 2022 začali reálne mzdy od 3. štvrťroka 2023 rásť, najmä v dôsledku zmiernenia inflácie. Reálne mzdy v EÚ klesli v roku 2022 o 3,7 % a začiatkom roka 2023 pokračovali v poklese, čo znamená ročný pokles o 0,2 %⁹⁴. Rast reálnych miezd sa však od druhej polovice roka 2023 obnovil a v 2. štvrťroku 2024 dosiahol 2,4 % (medziročne) – pozri graf 2.1.4. Tento nárast bol spôsobený klesajúcou infláciou a pokračujúcim výrazným rastom nominálnych miezd. V 2. štvrťroku 2024 prekročil rast reálnych miezd 4,0 % v Rakúsku, Bulharsku, Chorvátsku, Lotyšsku, Litve, Poľsku, Portugalsku, Maďarsku a Rumunsku. Naopak, vo Fínsku, Francúzsku a v Španielsku bol nižší ako 1,0 %, v Luxembursku klesol o 1,4 % a v Belgicku o 2,1 % po výrazných zvýšeníach v roku 2023 v posledných dvoch menovaných krajinách. Napriek týmto nedávnym zlepšeniam zostávajú reálne mzdy v EÚ a vo väčšine členských štátov pod úrovňou pred pandémie. Očakáva sa, že reálne mzdy dosiahnu úroveň roku 2019 v roku 2025 v EÚ a v roku 2026 v eurozóne⁹⁵.

Zvýšenie zákonnej minimálnej mzdy vo väčšine členských štátov do značnej miery kompenzuje stratu kúpnej sily osôb zarábajúcich minimálnu mzdu. V období od januára 2022 do januára 2024 vzrástli zákonné minimálne mzdy v nominálnom vyjadrení o viac ako 7 % vo všetkých členských štátoch, v ktorých sú takéto mzdy zavedené⁹⁶. V Poľsku, Bulharsku a Lotyšsku sa zvýšili o viac ako 40 % a v Chorvátsku, Belgicku, Nemecku, Estónsku, Írsku, Litve, Maďarsku, Holandsku a Rumunsku o viac ako 20 %⁹⁷. Tieto zvýšenia

⁹⁴ Reálne mzdy sa počítajú s použitím harmonizovaného indexu spotrebiteľských cien ako deflátor.

⁹⁵ Európska komisia, [Hospodárska prognóza z jesene 2024: Postupné oživenie v nepriaznivom prostredí](#), november 2024.

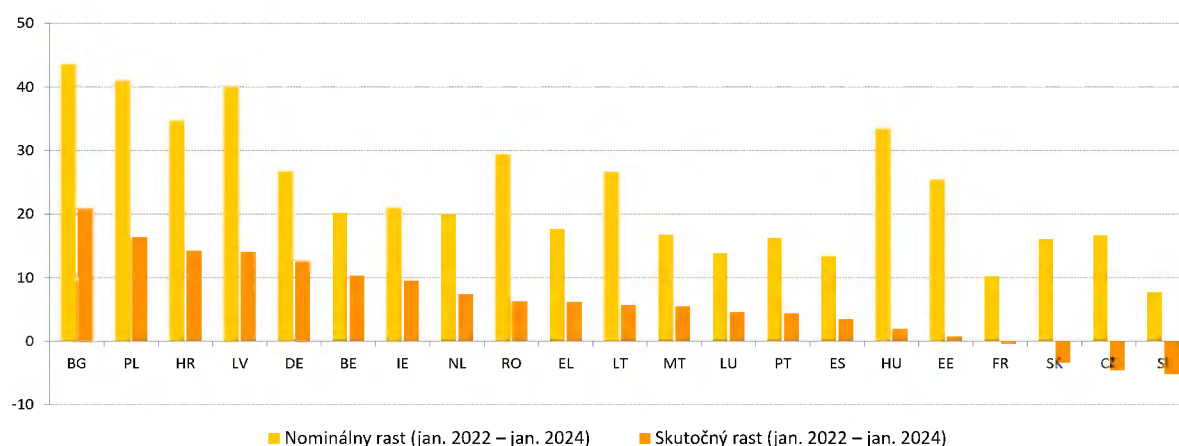
⁹⁶ Zákonnú minimálnu mzdu má 22 členských štátov: Belgicko, Bulharsko, Cyprus, Česko, Estónsko, Francúzsko, Grécko, Holandsko, Chorvátsko, Írsko, Litva, Lotyšsko, Luxembursko, Maďarsko, Malta, Nemecko, Poľsko, Portugalsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko a Španielsko. Päť členských štátov, ktoré nemajú zákonnú minimálnu mzdu: Dánsko, Fínsko, Rakúsko, Švédsko a Taliansko.

⁹⁷ Minimálna mzda sa často aktualizuje každý rok na začiatku roka. V období od januára 2022 do januára 2024 bol najväčší nárast zaznamenaný v Poľsku (49 %), Bulharsku (44 %), Lotyšsku (40 %) a Chorvátsku (34 %). V Belgicku, Nemecku, Estónsku, Írsku, Litve, Maďarsku, Holandsku a Rumunsku sa zvýšila o 20 % až 30 %.

boli predovšetkým výsledkom bežných ročných aktualizácií v januári 2023 a januári 2024, spolu s výraznými úpravami v priebehu rokov 2022 a 2023. V reálnom vyjadrení sa zákonná minimálna mzda zvýšila o viac ako 10 % v Belgicku, Bulharsku, Chorvátsku, Nemecku, Lotyšsku a Poľsku a o 5 % až 10 % v Grécku, Írsku, Litve, na Malte, v Holandsku a Rumunsku (graf 2.1.6). V Estónsku, vo Francúzsku, v Maďarsku, Luxembursku, Portugalsku a Španielsku sa reálna zákonná minimálna mzda v období od januára 2022 do januára 2024 zvýšila o menej ako 5 %. Naopak, v Česku, na Slovensku a v Slovinsku reálne mzdy klesli o viac ako 3 %.

Graf 2.1.5: Zvýšenie zákonnej minimálnej mzdy podporilo kompenzáciu straty kúpnej sily zamestnancov s minimálnou mzdou

Vývoj minimálnej mzdy v členských štátoch so zákonnou minimálnou mzdou (zmena v %)

Poznámka: Cyprus bol vylúčený, keďže zákonná minimálna mzda bola zavedená v roku 2023.

Zdroj: Eurofound a Eurostat [[earn_mw_cur](#), [prc_hicp_midx](#)].

Chudoba zamestnaných osôb sa v EÚ v roku 2023 mierne znížila, ale stále sa týkala každého dvanásteho pracujúceho. Podiel zamestnaných osôb vo veku 18 rokov a viac, ktorým hrozí chudoba, sa v roku 2023 znížil na 8,3 % z 8,5 % v roku 2022 (na základe príjmov v roku 2022, resp. 2021)⁹⁸. Tento podiel bol nižší aj v porovnaní s predchádzajúcim desaťročím a s obdobím tesne pred pandémiou COVID-19 (9,1 % v roku 2013 a 9 % v roku 2019, na základe príjmov v roku 2012, resp. 2018). V roku 2023 zaznamenalo dvanásť členských štátov pokles chudoby zamestnaných osôb napriek tomu, že mnohé z nich čelili v roku 2022 vysokej inflácii a výraznému poklesu reálnych miezd. To naznačuje, že mediány príjmov v týchto krajinách klesali výraznejšie ako príjmy chudobných pracujúcich, ktoré boli podporené aktualizáciou minimálnych miezd a sociálnych transferov⁹⁹. Najvýraznejšie zníženie zaznamenalo Taliansko (–1,6 percentuálneho bodu) a Grécko (–0,7 percentuálneho bodu) na 9,9 %, hoci obe krajiny stále prekračujú priemer EÚ (8,3 %). Naopak, v Luxembursku, Bulharsku, Chorvátsku a na Slovensku sa chudoba zamestnaných osôb zvýšila o 1 percentuálny bod alebo viac. Najvyššiu mieru zaznamenali Rumunsko (15,3 %), Luxembursko (14,8 %) a Bulharsko (11,4 %), pričom Španielsko, Estónsko a Portugalsko zaznamenali takisto mieru 10 % alebo viac. Prvé odhady Eurostatu naznačujú, že chudoba zamestnaných osôb zostala v roku 2024 stabilná (na základe príjmov v roku 2023)¹⁰⁰. Podobne ako v predchádzajúcich rokoch bola chudoba zamestnaných osôb v EÚ vyššia

⁹⁸ Eurostat [[ilc_iw01](#)], EU-SILC, zlom v časovom rade v prípade Chorvátska.

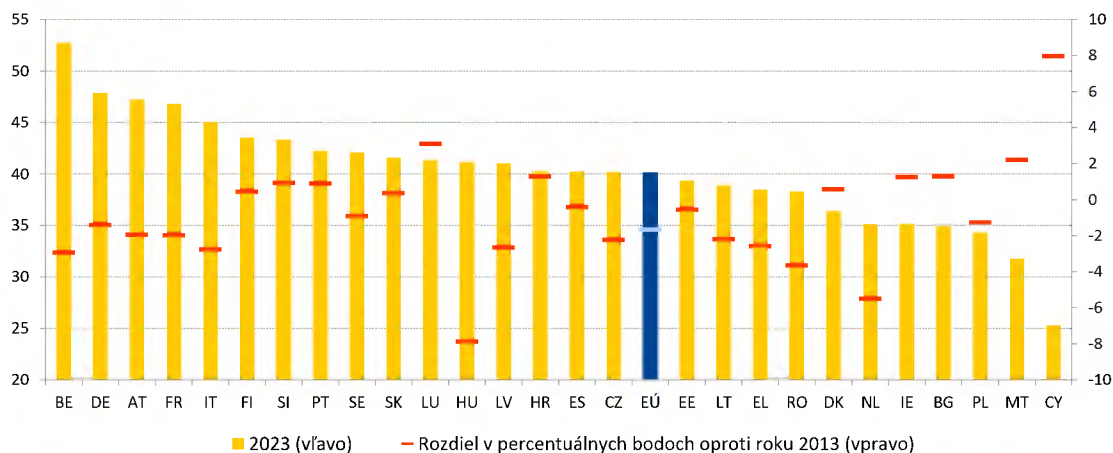
⁹⁹ Pozri Európska komisia, *Labour market and wage developments in Europe 2024* [Vývoj na trhu práce a vývoj miezd v Európe (2024)], Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

¹⁰⁰ [Najnovší vývoj dynamiky príjmov a chudoby – Statistics Explained](#), jún 2024.

medzi občanmi krajín mimo EÚ (22,5 %), osobami narodenými mimo EÚ (18,5 %), pracovníkmi s nízkym vzdelaním (18,4 %), zamestnancami na kratší pracovný čas (12,6 %), dočasnými pracovníkmi (12,6 %) a domácnosťami so závislými deťmi (10,0 %).

Graf 2.1.6: V roku 2023 bolo daňovo-odvodové zaťaženie jednotlivca s priemernou mzdou vo väčšine členských štátov nižšie ako pred desiatimi rokmi

Daňovo-odvodové zaťaženie jednotlivca s priemernou mzdou, 2023

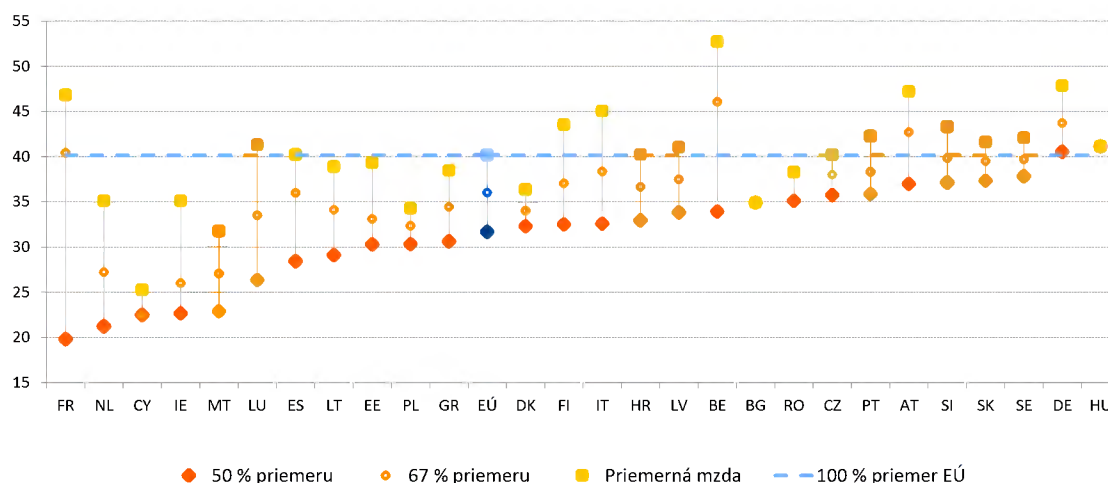

Poznámka: údaje za rok 2013 za Cyprus boli nahradené údajmi za rok 2014, pretože rok 2013 nie je k dispozícii.
Zdroj: Európska komisia, GR ECFIN, databáza daní a dávok, podľa modelu daňových výhod OECD (aktualizované v apríli 2024).

Zdaňovanie práce má významný vplyv na pracovné stimuly a stimuly na prijímanie do zamestnania. Daňovo-odvodovým zaťažením sa meria rozdiel medzi nákladmi práce zo strany zamestnávateľov a čistou mzdou zamestnancov, pričom sa vyjadruje ako percento celkových mzdových nákladov. Vysoké daňovo-odvodové zaťaženie práce môže tlmiť pracovné stimuly a stimuly na prijímanie do zamestnania, najmä v prípade špecifických skupín, ako sú druhé zárobkovo činné osoby v domácnosti, ktorých pracovná dostupnosť je na takéto stimuly citlivejšia. Od roku 2013 sa daňovo-odvodové zaťaženie jednotlivca s priemernou mzdou v EÚ znížilo o 2,2 percentuálneho bodu a v roku 2023 dosiahne 40,2 % (graf 2.1.6). To je však stále nad priemerom OECD, ktorý je 34,8 %. Za rovnaké obdobie zaznamenalo trinásť členských štátov vo svojom daňovo-odvodovom zaťažení priemerne zarábajúcej osoby výrazný pokles (o viac ako 1 percentuálny bod), pričom najväčší pokles bol zaznamenaný v Maďarsku (o –7,9 percentuálneho bodu), Holandsku (o –5,5 percentuálneho bodu), Rumunsku (o –3,7 percentuálneho bodu), a Belgicku (o –2,9 percentuálneho bodu). Naopak, k výraznému nárastu (o viac ako 1 percentuálny bod) došlo v šiestich krajinách, pričom k najväčšiemu nárastu došlo na Cypre (8,0 percentuálnych bodov), v Luxembursku (3,1 percentuálneho bodu) a na Malte (2,2 percentuálneho bodu). V prípade osôb s nižšími príjmami (50 % priemerného príjmu) daňovo-odvodové zaťaženie jednotlivca v roku 2023 predstavovalo 31,7 %, čo znamená pokles o 3,1 percentuálneho bodu od roku 2013 a o 0,1 percentuálneho bodu od roku 2022.

Graf 2.1.7: Daňovo-odvodové zaťaženie práce je nižšie v prípade pracovníkov s nízkymi mzdami

Daňovo-odvodové zaťaženie jednotlivca s nízkou mzdou (50 % a 67 % priemernej mzdy) v porovnaní s priemernou mzdou v roku 2023

Poznámka: Členské štáty sú zoradené zostupne podľa úrovne progresivity (daňovo-odvodové zaťaženie, daňovo-odvodové zaťaženie priemernej mzdy je 50 % priemernej mzdy).

Zdroj: Európska komisia, GR ECFIN, databáza daní a dávok, podľa modelu daňových výhod OECD (aktualizované v apríli 2024).

Systémy dane z príjmov fyzických osôb zvyčajne bývajú progresívne s nižším daňovo-odvodovým zaťažením práce osôb s nižšími zárobkami. Progresivita je obzvlášť výrazná v krajinách ako Francúzsko, Belgicko a Luxembursko, zatiaľ čo v Bulharsku a Maďarsku sa uplatňujú systémy paušálnej dane (graf 2.1.7). Nižšie daňové zaťaženie osôb s nízkymi príjmami znižuje deformácie dopytu po práci aj ponuky práce a uľahčuje prijímanie pracovníkov s nízkou kvalifikáciou. Nižšie daňové zaťaženie osôb s nízkymi príjmami je síce prínosom pri znižovaní prekážok prijatia do zamestnania, ale malo by byť navrhnuté tak, aby neodrádzalo od prechodu na lepšie platené pracovné miesta.

Inflácia môže spôsobovať deformácie daňových systémov, ktoré ovplyvňujú progresivitu aj spravodlivosť. Deformácie v daňových systémoch často vyplývajú z nominálne vymedzených prahových hodnôt, ako sú daňové pásma, zápočty, odpočty alebo oslobodenia od dane. V progresívnych daňových systémoch inflácia zvyčajne vedie k presunu do vyššieho daňového pásma, keď pevné nominálne prahové hodnoty posúvajú viac daňovníkov do vyšších daňových pásiem, čím sa zvyšuje ich daňové zaťaženie. To môže spolu so znižovaním zápočtov daní a dávok zvýšiť riziko chudoby, ak sa nezavedú úpravy inflácie alebo iné politické opatrenia. Ak sa daňové pásma (a iné pevné parametre daňového systému) prispôbia inflácii, či už automaticky prostredníctvom indexácie, alebo diskrečných opatrení, možno zmierniť presun do vyšších daňových pásiem a iné deformácie spôsobené infláciou. V roku 2023 a začiatkom roka 2024 mnohé členské štáty vykonali takéto úpravy svojich systémov dane z príjmov fyzických osôb s cieľom odstrániť takéto deformácie (pozri oddiel 2.1.2).

Presunutie daňového zaťaženia z práce na iné základy dane v súlade s environmentálnymi cieľmi môže posilniť stimuly na trhu práce, podporiť spravodlivosť a zároveň klimatickú neutralitu. Navrhované zmeny smernice o zdaňovaní

energie¹⁰¹, o ktorých v súčasnosti rokujú spoluzákonnodarcovia, sú v súlade s týmito cieľmi, pretože sa nimi stanovujú ceny, ktoré znižujú spotrebu fosílnych palív a podporujú investície do udržateľnej a čistej energie. Okrem toho sa v odporúčaní Rady o zabezpečení spravodlivej transformácie na klimaticky neutrálne hospodárstvo¹⁰² presadzuje zníženie daňového zaťaženia práce, najmä pre skupiny s nízkymi a so strednými príjmami, a prechod na zdroje príjmov, ktoré podporujú environmentálnu udržateľnosť. Hoci daň z uhlíka môže mať regresívne účinky, možno ich zmierniť starostlivo navrhnutými kompenzačnými opatreniami. Podporné opatrenia na zabezpečenie cenovo dostupnej energie pre zraniteľné skupiny alebo daňové opatrenia, ktoré motivujú k úsporám energie a znižujú spotrebu fosílnych palív, najmä v kontexte stále vysokých cien energie, sú v súlade s týmito cieľmi v oblasti klímy a spravodlivosti.

2.1.2. Opatrenia prijaté členskými štátmi

Niekoľko členských štátov zaviedlo stimuly na prijímanie do zamestnania a dotácie na vytváranie pracovných miest so zameraním na podporu zamestnanosti v kľúčových odvetviach a podporu znevýhodnených skupín. **Grécko** využíva s podporou Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti dotácie na prijímanie do zamestnania, ktoré umožňujú zamestnať na plný pracovný čas 67 000 nezamestnaných so zameraním na najzraniteľnejšie skupiny (dlhodobo nezamestnaní, osoby so zdravotným postihnutím, utečenci, Rómovia). Na **Malte** bude program A2E spolufinancovaný z ESF+ a maltskou vládou trvať do roku 2029. Ponúka finančnú podporu zamestnávateľom na zamestnávanie znevýhodnených osôb a tým podporuje rozmanitú a inkluzívnu pracovnú silu. **Fínsko** v roku 2023 zaviedlo reformu mzdových dotácií pre zamestnávateľov, ktorí zamestnávajú nezamestnaných uchádzačov o zamestnanie. Zamestnávateľia môžu získať finančnú podporu pokrývajúcu 50 % mzdových nákladov alebo 70 % v prípade prijatia pracovníkov so zníženými pracovnými schopnosťami. V roku 2024 **Česko** pokračovalo v pilotnom projekte, v ktorom sa kombinujú mzdové dotácie na prijímanie znevýhodnených skupín do zamestnania s integračnými aktivitami, ako je odborná príprava, sociálna práca, pracovná asistencia a komplexné poradenstvo a konzultácie na podporu osobného rozvoja počas dotovaného zamestnania. **Taliansko** zaviedlo prostredníctvom zákonného dekrétu č. 60 zo 7. mája 2024 stimuly pre samostatnú zárobkovú činnosť v strategických odvetviach pre rozvoj nových technológií a dvojakej transformácie. Stimuly zahŕňajú oslobodenie od príspevkov na sociálne zabezpečenie až do výšky 800 EUR mesačne pre nezamestnané osoby mladšie ako 35 rokov, ktoré začnú podnikáť v týchto odvetviach a zamestnávajú stálych pracovníkov v období od 1. júla 2024 do 31. decembra 2025. Okrem toho môžu príjemcovia požiadať INPS (Národný inštitút sociálneho zabezpečenia) o nezdanieľný mesačný príspevok vo výške 500 EUR na pracovníka, a to až na 3 roky. **Portugalsko** s podporou Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti zaviedlo program „Závazok týkajúci sa udržateľnej zamestnanosti“, v rámci ktorého ponúka zamestnávateľom finančné dotácie a úľavy v oblasti sociálneho zabezpečenia s cieľom podporiť vytvorenie 30 000 stálych pracovných miest, znížiť segmentáciu trhu práce a podporiť rodovú rovnosť a zároveň uľahčiť integráciu mladých ľudí do trhu práce.

Okrem toho na základe skúseností z krízy COVID-19 viaceré krajiny zaviedli alebo upravili režimy skráteného pracovného času. V máji 2024 **Estónsko** prijalo právne predpisy o „prevencii týkajúcej sa pracovnej schopnosti“ s cieľom zabezpečiť flexibilné

¹⁰¹ [COM\(2021\) 563 – Revízia smernice o zdaňovaní energie.](#)

¹⁰² [Odporúčanie Rady o zabezpečení spravodlivej transformácie na klimaticky neutrálne hospodárstvo 2022/C 243/04.](#)

pracovné podmienky pre zamestnancov, ktorí sa vracajú do práce po dlhodobej pracovnej neschopnosti, a podporiť integráciu osôb s chronickými ochoreniami do trhu práce. V rámci tohto systému zamestnávateľia hradia najmenej 50 % plnej mzdy, zatiaľ čo zvyšok hradí štátny fond zdravotného poistenia. V júli 2023 **Španielsko** prijalo ustanovenia, ktoré ďalej rozvíjajú právny režim mechanizmu RED s cieľom zvýšiť flexibilitu a stabilizáciu zamestnanosti, pričom podrobne stanovujú obmedzenia nadčasov, pravidiel prijímania a udržiavania pracovných miest a podmienky externého zamestnávania. V decembri 2023 **Taliansko** rozšírilo svoj systém skráteného pracovného času („Cassa Integrazione Guadagni“) o prípady skráteného pracovného času v dôsledku extrémnych klimatických podmienok. Toto rozšírenie, ktoré sa bude uplatňovať od júla do decembra 2023, sa zameriava najmä na odvetvia, ako je poľnohospodárstvo, stavebníctvo a ťažba.

Niekoľko členských štátov zmenilo alebo plánuje zmeniť svoje rámce minimálnej mzdy. **Cyprus** zaviedol v januári 2023 univerzálnu zákonnú minimálnu mzdu, ktorej cieľom je zabezpečiť kúpnu silu zamestnancov s nízkou mzdou. Od januára 2024 sa bude minimálna mzda upravovať každé dva roky na základe osobitných kritérií vrátane kúpnej sily zamestnancov s minimálnou mzdou vo vzťahu k životným nákladom. Prvá revízia sa už uskutočnila od januára 2024, pričom minimálna mzda sa zvýšila z 940 EUR na 1 000 EUR mesačne. V roku 2024 v **Lotyšsku** a **Grécku** vláda a sociálni partneri diskutovali o reformách s cieľom zmeniť mechanizmus stanovovania minimálnej mzdy, pričom sa odvolávali na hodnoty uvedené v smernici o primeraných minimálnych mzdách¹⁰³. V **Lotyšsku** bude minimálna mzda od roku 2025 predstavovať 740 EUR, čo bude znamenať začiatok stanovovania úrovne na základe mediánu mzdy. **Bulharsko** a **Litva** nanovo vymedzili svoj proces stanovovania minimálnej mzdy tak, aby zahŕňal orientačnú referenčnú hodnotu, najmä vo vzťahu ku skutočným mzdám, zatiaľ čo **Holandsko** zmenilo vymedzenie minimálnej mzdy z mesačnej na hodinovú sadzbu. V **Rumunsku** bol v novembri 2024 v rámci plánu obnovy a odolnosti prijatý nový zákon, ktorým sa má zaviesť nový mechanizmus a vzorec na systematické stanovovanie a aktualizáciu úrovne minimálnej mzdy po konzultácii so sociálnymi partnermi, a to v súlade so smernicou o primeranej minimálnej mzde. Tieto zmeny sú súčasťou širšej transpozície smernice v členských štátoch, ktorá sa má uskutočniť do 15. novembra 2024. V **Chorvátsku** bol v rámci plánu obnovy a odolnosti zmenený zákon o minimálnej mzde tak, aby sa stanovilo minimálne zvýšenie mzdy za nadčasy, nočnú prácu, prácu v nedeľu a počas sviatkov, ako aj zákaz možnosti vzdať sa minimálnej mzdy. Ďalej plánuje zvýšiť minimálnu mzdu na 50 % priemernej mzdy z predchádzajúceho roka.

Boli prijaté alebo sa zvažujú rôzne opatrenia týkajúce sa miezd vo verejnom sektore. V **Chorvátsku** je súčasťou plánu obnovy a odolnosti zákon o platoch, ktorý vstúpil do platnosti v roku 2024 a ktorého cieľom je štandardizovať kritériá stanovovania miezd a harmonizovať platy v štátnej správe a vo verejných službách po konzultácii so sociálnymi partnermi. V **Taliansku** sa v zákone o rozpočte vyčlenili 3 miliardy EUR na rok 2024 a 5 miliárd EUR ročne od roku 2025 na obnovu národnej kolektívnej zmluvy pre štátnych zamestnancov. **Grécko** plánuje zvýšiť mzdy vo verejnom sektore v roku 2025 po prijatí nového jednotného mzdového systému. V **Slovinsku** bol v októbri 2024 prijatý zákon o spoločných základoch platového systému vo verejnom sektore, ktorý je súčasťou plánu obnovy a odolnosti a nadobudne účinnosť v januári 2025. Reformou sa zrušili platové triedy pod úrovňou

¹⁰³ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2022/2041 z 19. októbra 2022 o primeraných minimálnych mzdách v Európskej únii (Ú. v. EÚ L 275, 25.10.2022, s. 33).

minimálnej mzdy a zvýšili sa odmeny pre všetkých úradníkov a štátnych zamestnancov slovinského verejného sektora.

Uskutočnili sa aj ďalšie revízie systémov stanovovania miezd, najmä v súvislosti s kolektívnym vyjednávaním. V **Poľsku** je cieľom predloženého návrhu zákona aktualizovať pravidlá uzatvárania a registrácie kolektívnych zmlúv, rozšíriť témy rokovaní, zjednodušiť proces registrácie v Národnom registri kolektívnych zmlúv, zjednodušiť predlžovanie platnosti zmlúv a umožniť podnikom odstúpiť od dohôd medzi viacerými podnikmi z obchodných dôvodov. Vo **Francúzsku** bol vydaný nový dekrét, ktorý má urýchliť rozšírenie kolektívnych zmlúv na všetkých pracovníkov a spoločnosti v odvetví, čím sa zabezpečí, aby minimálne mzdy v odvetví neklesli pod zákonnú minimálnu mzdu (SMIC)¹⁰⁴. Okrem toho bola v marci 2024 zriadená nová Vysoká rada pre odmeňovanie, zamestnanosť a produktivitu, ktorá má lepšie zosúladiť produktivitu, tvorbu hodnôt a mzdy a zároveň monitorovať mzdové determinanty. V **Portugalsku** sa nedávna aktualizácia Zákonníka práce zaoberá postupmi ukončenia kolektívnych zmlúv, pričom sa sťažuje ukončenie zmlúv a zavádza sa nový spôsob rozhodcovského konania¹⁰⁵. V **Belgicku** sa sociálni partneri nedohodli na mzdách, na základe čoho federálna vláda rozhodla nezvyšovať mzdový normatív na roky 2023 a 2024 a obmedzila zvyšovanie miezd na bežnú indexáciu o infláciu. Sociálni partneri sa však môžu dohodnúť na jednorazovej prémii na zamestnanca až do výšky 500 EUR alebo 750 EUR, ak spoločnosti dosiahnu mimoriadne vysoké zisky.

Členské štáty podnikajú kroky na posilnenie sociálneho hospodárstva, pričom využívajú impulz, ktorý vytvoril akčný plán pre sociálne hospodárstvo¹⁰⁶ a odporúčanie Rady týkajúce sa vypracovania rámcových podmienok sociálneho hospodárstva¹⁰⁷. Vo februári 2024 podpísalo devätnásť členských štátov Plán pre sociálne hospodárstvo v Európskej únii z Liège¹⁰⁸, v ktorom sa navrhujú priority a hlavné úvahy pre sociálne hospodárstvo v ďalšej európskej sociálnej agende. Členské štáty v súčasnosti vypracúvajú alebo aktualizujú svoje stratégie sociálneho hospodárstva, čo je nevyhnutné na vytvorenie priaznivých rámcových podmienok. V júli 2024 **Írsko** predstavilo svoju národnú politiku sociálneho podnikania na roky 2024 – 2027. V auguste 2023 **Slovensko** prijalo akčný plán na podporu sociálneho hospodárstva a sociálnych podnikov do roku 2030. **Slovinsko** pripravilo stratégiu rozvoja sociálneho hospodárstva, ktorá v súčasnosti čaká na schválenie vládou. V **Belgicku** Nemecky hovoriace spoločenstvo prijalo v januári 2024 svoj vlastný prvý dekrét o uznávaní a podpore podnikov sociálneho hospodárstva a v apríli 2024 ho nasledovalo Flámsko s dekrétom o podpore sociálneho hospodárstva a sociálnej zodpovednosti podnikov. Na **Cypre** boli v decembri 2023 schválené zmeny zákona o sociálnych podnikoch z roku 2020 a nariadenie, ktorým sa vytvára register sociálnych podnikov, pričom register je teraz otvorený na predkladanie žiadostí. V **Česku** sa má návrh zákona o sociálnom hospodárstve predložiť parlamentu v roku 2024. Cieľom tohto právneho predpisu je podporiť subjekty sociálneho hospodárstva vytvorením rámca, ktorý posilní ich úlohu v hospodárstve, a to aj

¹⁰⁴ Eurofound, *France: Developments in working life 2023 (Francúzsko: Vývoj pracovného života v roku 2023)*, pracovný dokument, WPEF24045, Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

¹⁰⁵ Eurofound (2024), *Portugal: Developments in working life 2023 (Vývoj pracovného života v roku 2023)*, pracovný dokument, WPEF24057, Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

¹⁰⁶ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov s názvom *Budovanie hospodárstva, ktoré pracuje v prospech ľudí: akčný plán pre sociálne hospodárstvo [COM(2021) 778 final]*.

¹⁰⁷ *Odporúčanie Rady z 27. novembra 2023 týkajúce sa vypracovania rámcových podmienok sociálneho hospodárstva (C/2023/1344)*.

¹⁰⁸ Vyhlásenie nájdete na internete.

prostredníctvom uľahčenia prístupu k financovaniu, zlepšenia regulačných podmienok a podpory udržateľných modelov sociálneho podnikania. **Portugalsko** spustilo iniciatívu „Portugal Social Innovation 2030“ na podporu podnikania, sociálnych inovácií a spoločensky prospešných investícií v krajine. Hlavnými príjemcami sú verejné a súkromné subjekty vrátane subjektov sociálneho hospodárstva, ktoré vyvíjajú, propagujú alebo podporujú projekty sociálnej inovácie a zabezpečujú pre ne odbornú prípravu. V **Nemecku** sa v rámci nového podporného programu spolufinancovaného z ESF+ do roku 2028 investuje 110 miliárd EUR na posilnenie podnikov vo verejnom záujme, pričom sa podporujú spoločné pracovné priestory, univerzity alebo podnikateľské inkubátory, ktoré následne poskytujú poradenstvo a odbornú prípravu sociálnym podnikom.

Niekoľko členských štátov zaviedlo opatrenia na zvýšenie daňovej spravodlivosti a podporu účasti na trhu práce. V **Taliansku** bolo na rok 2024 potvrdené zníženie daňovo-odvodového zaťaženia pre zamestnancov, ktoré bolo pôvodne zavedené v roku 2022 a predĺžené v roku 2023¹⁰⁹. Okrem toho majú podniky a odborníci, ktorí zamestnávajú ďalších zamestnancov na základe zmlúv na neurčitý čas, nárok na 120 % odpodet mzdových nákladov za zdaňovacie obdobie 2024. **Lotyšsko** bude od roku 2025 realizovať reformu zdaňovania pracovnej sily prostredníctvom zníženia daňového zaťaženia pracovníkov s nižšími a strednými príjmami. **Portugalsko** zahrnuje do návrhu štátneho rozpočtu na rok 2025 úpravu režimu zdaňovania mladých jednotlivcov platného od roku 2025. Tým sa rozšíri oprávnenosť na osoby do 35 rokov bez ohľadu na úroveň ich vzdelania a predĺži sa trvanie oslobodenia od dane až na 10 rokov (predtým 5 rokov). Ďalším príkladom je **Fínsko**, kde vláda znížila zdanenie pracovného príjmu zdvojnásobením zápočtu pre pracovný príjem pre osoby staršie ako 65 rokov a zároveň ho zrušila pre osoby vo veku 60 – 64 rokov. Cieľom tejto zmeny zacielenia je zlepšiť pracovné stimuly pre osoby staršie ako 65 rokov.

Systémy dane z príjmov fyzických osôb boli takisto upravené tak, aby zmiernili vplyv inflácie na pracovníkov¹¹⁰. Ak sa prahové hodnoty daňového sadzovníka nemenia, inflácia môže posunúť domácnosti do vyšších daňových pásiem, čo vedie k tzv. presunu do vyššieho daňového pásma. Zatiaľ čo väčšina krajín upravuje daňové pásma na základe vlastného uváženia, **Belgicko, Dánsko, Litva, Holandsko, Slovensko, Slovinsko, Švédsko** a nedávno aj **Rakúsko** majú zavedené mechanizmy automatickej úpravy¹¹¹. **Nemecko, Litva, Luxembursko, Írsko a Portugalsko** diskrečne upravili svoje daňové pásma v roku 2023 a/alebo 2024, pričom **Portugalsko** znížilo aj marginálnu sadzbu dane pre druhé pásmo. **Taliansko** v roku 2024 zlúčilo dve najnižšie (zo štyroch) daňových pásiem a uplatnilo daňovú sadzbu 23 % s cieľom znížiť zaťaženie stredných príjmov. **Španielsko** napokon v rokoch 2023 a 2024 indexovalo základy a sadzby príspevkov na sociálne zabezpečenie. Popri týchto úpravách dane z príjmov fyzických osôb zaviedli členské štáty ďalšie fiškálne opatrenia zamerané na boj proti inflácii.

¹⁰⁹ Sadzba oslobodenia od dane zostáva na úrovni 6 % pre mesačné zdaniteľné mzdy do výšky 2 692 EUR a 7 % pre mzdy do výšky 1 923 EUR. Už zavedené zníženie daňovo-odvodového zaťaženia vo výške 15 % hrubej odmeny vyplatennej za nočnú prácu a nadčasy odpracované počas štátnych sviatkov bolo potvrdené aj na prvých šesť mesiacov roku 2024.

¹¹⁰ Pozri: Európska komisia, [Výročná správa o zdaňovaní za rok 2024](#), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

¹¹¹ Podrobný opis rôznych prístupov k indexácii v EÚ nájdete v tabuľke 3 vo výročnej správe o zdaňovaní za rok 2023 (o opatreniach prijatých v roku 2022).

2.2. Usmernenie č. 6: Zvyšovanie ponuky pracovnej sily a zlepšovanie prístupu k zamestnaniu, ako aj celoživotného získavania zručností a kompetencií

Tento oddiel sa zaoberá vykonávaním usmernenia pre politiky zamestnanosti č. 6, v ktorom sa odporúča, aby členské štáty vytvorili podmienky na podporu zvyšovania ponuky pracovnej sily, podporovali získavanie zručností a kompetencií počas celého života ľudí, podporovali rovnaké príležitosti pre všetkých, odstraňovali prekážky a poskytovali stimuly na účasť na trhu práce, a to v súlade so zásadami Európskeho piliera sociálnych práv č. 1 (vzdelávanie, odborná príprava a celoživotné vzdelávanie), č. 2 (rodová rovnosť), č. 3 (rovnaké príležitosti), č. 4 (aktívna podpora zamestnanosti), č. 9 (rovnováha medzi pracovným a súkromným životom), č. 11 (starostlivosť o deti a podpora detí) a č. 17 (začleňovanie ľudí so zdravotným postihnutím). V oddiele 2.2.1 sa uvádza kľúčový vývoj v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a zručností, ako aj situácia na trhu práce v súvislosti so zraniteľnými a nedostatočne zastúpenými skupinami. V oddiele 2.2.2 sa uvádzajú politické opatrenia, ktoré jednotlivé členské štáty v týchto oblastiach politiky realizovali.

2.2.1. Kľúčové ukazovatele

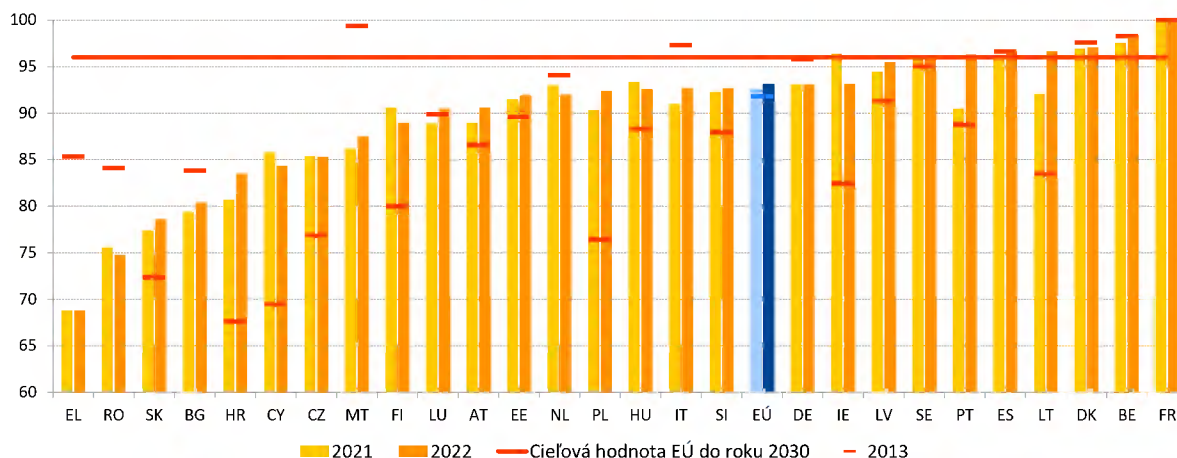
Účasť na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve na úrovni EÚ zaznamenala v poslednom desaťročí pomalý pokrok, pričom medzi jednotlivými členskými štátmi sú značné rozdiely. V roku 2022 bolo 93,1 % detí vo veku od 3 rokov do začiatku povinnej základnej školskej dochádzky zapísaných do systému vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve (VSRD), čo odráža nárast o 0,6 percentuálneho bodu od roku 2021 a o 1,9 percentuálneho bodu od roku 2014. Tento celoeurópsky priemer však zakrýva značné rozdiely medzi jednotlivými krajinami. Sedem členských štátov (Belgicko, Dánsko, Francúzsko, Španielsko, Litva, Portugalsko, Švédsko) už dosiahlo cieľovú hodnotu na úrovni EÚ, ktorou je 96 % miera účasti do roku 2030, zatiaľ čo v piatich krajinách (Bulharsko, Chorvátsko, Cyprus, Rumunsko a Slovensko, pričom v posledných dvoch krajinách je táto miera nižšia ako 80 %) zostáva táto miera pod 85 %. Niektoré členské štáty dosiahli v uplynulých rokoch výrazný pokrok, pričom najväčší nárast v rokoch 2021 až 2022 zaznamenali Portugalsko (5,8 percentuálneho bodu), Litva (4,6 percentuálneho bodu), Chorvátsko (2,8 percentuálneho bodu) a Poľsko (2 percentuálne body). Naopak, šesť členských štátov zaznamenalo pokles, najmä Cyprus (–1,4 percentuálneho bodu), Fínsko (–1,6 percentuálneho bodu) a Írsko (–3,2 percentuálneho bodu). Cenová dostupnosť a nedostatok kapacít vrátane personálu zostávajú dôležitými prekážkami prístupu, najmä pre mladšie deti a deti zo znevýhodneného sociálno-ekonomického prostredia. Účasť rómskych detí na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve zostáva naďalej významnou výzvou, keďže je približne na polovici priemeru EÚ (42 – 44 % v roku 2021) a je výrazne pod cieľovou hodnotou do roku 2030, ktorá je podľa nového strategického rámca EÚ pre rovnosť, začlenenie a účasť Rómov aspoň 70 %¹¹².

¹¹²

Na základe najnovších [výsledkov prieskumu Agentúry pre základné práva \(FRA\) o Rómoch za rok 2021](#), zverejneného v roku 2022. Viac informácií je k dispozícii v [strategickom rámci EÚ pre rovnosť, začleňovanie a účasť Rómov na roky 2020 – 2030](#).

Graf 2.2.1: Účasť na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve vykazuje na úrovni EÚ pomalý pokrok, ale s veľkými rozdielmi medzi jednotlivými krajinami

Účasť detí vo veku od troch rokov do veku začiatku povinnej školskej dochádzky na VSRD (v %)

Poznámka: 2013: vymedzenie sa líši v prípade EL a PT. 2021: vymedzenie sa líši v prípade EÚ a PT. Predbežné údaje za FR. 2022: vymedzenie sa líši v prípade EÚ a PT. Predbežné údaje za FR, MT, PL a PT. Najnovšie dostupné údaje za EL sú z roku 2019.

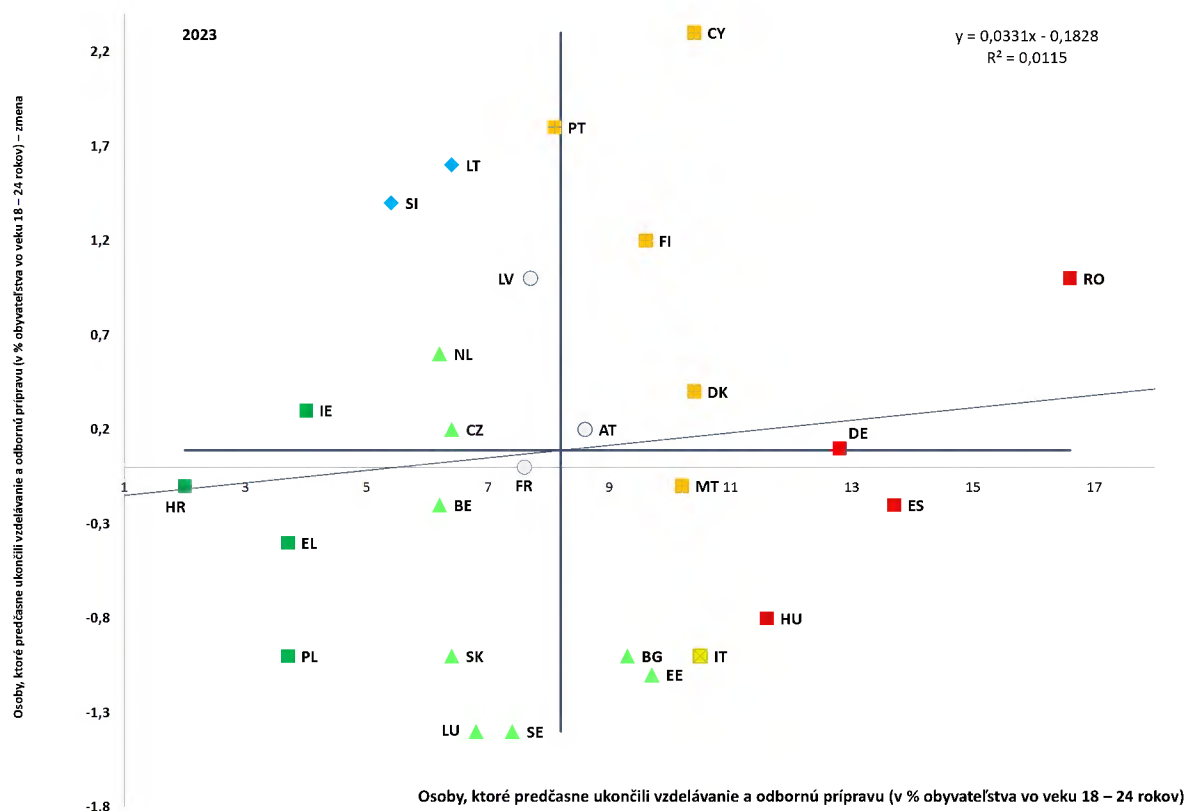
Zdroj: Eurostat, [educ_uoe_enra21].

Predčasné ukončenie vzdelávania a odbornej prípravy sa v celej EÚ znižuje, ale naďalej zostáva problémom, najmä medzi mladými mužmi. V roku 2023 predčasne ukončilo vzdelávanie alebo odbornú prípravu 9,5 % osôb vo veku 18 – 24 rokov, čo je o 0,2 percentuálneho bodu menej ako v roku 2022. To je o 2,3 percentuálneho bodu menej ako pred desiatimi rokmi, pričom päť krajín (Grécko, Španielsko, Taliansko, Malta a Portugalsko) dosiahlo v tomto období zníženie o viac ako 5 percentuálnych bodov. Napriek tomu v roku 2023 v EÚ predčasne ukončilo vzdelávanie alebo odbornú prípravu približne 3,1 milióna mladých ľudí s maximálne nižším sekundárnym vzdelaním. Šestnásť členských štátov už dosiahlo cieľovú hodnotu európskeho vzdelávacieho priestoru, t. j. zníženie počtu osôb, ktoré predčasne ukončia školskú dochádzku do roku 2030 pod 9 %. V Rumunsku, Španielsku, Nemecku a Maďarsku sa však táto miera naďalej pohybuje nad alebo okolo 12 %, čo poukazuje na „krajiny s kritickou situáciou“ s len malým zlepšením alebo dokonca zvýšením oproti predchádzajúcemu roku – pozri graf 2.2.2. Najväčší nárast v roku 2023 zaznamenal Cyprus (o 2,3 percentuálneho bodu), za ktorým nasledovali Fínsko, Slovinsko, Portugalsko a Litva, kde podiel osôb, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a odbornú prípravu, vzrástol o viac ako 1 percentuálny bod. Zároveň sa medzi „krajiny s najlepšimi výsledkami“ zaradili Chorvátsko (2,0 %), Grécko (3,7 %), Poľsko (3,7 %) a Írsko (4,0 %). Napriek celkovo mierne pozitívnemu trendu nie sú medzi členskými štátmi žiadne známky vzostupnej konvergenencie. Okrem toho pretrvávajú výrazné rodové rozdiely, keďže je oveľa menej pravdepodobné, že mladé ženy predčasne ukončia vzdelávanie alebo odbornú prípravu (7,7 %) v porovnaní s mladými mužmi (11,3 %). Medzi mladými ľuďmi narodenými mimo EÚ je pravdepodobnosť predčasného ukončenia školskej dochádzky takmer trikrát vyššia (21,6 %) v porovnaní s tými, ktorí sa narodili v členskom štáte EÚ (8,2 %). Situácia je obzvlášť znepokojujúca v prípade mladých Rómov (18 – 24 rokov), kde viac ako dve tretiny (71 %) ukončili v rokoch 2020 – 2021 vzdelávanie pred dosiahnutím vyššieho sekundárneho

vzdelania¹¹³. Okrem toho je znepokojujúca aj situácia mladých ľudí so zdravotným postihnutím v rovnakej vekovej skupine, kde miera predčasného ukončenia školskej dochádzky v roku 2022 dosiahla 22,2 %¹¹⁴. Takisto sú výrazné regionálne rozdiely v členských štátoch, ako je Bulharsko, Francúzsko, Maďarsko, Portugalsko a Španielsko (pozri graf 1 v prílohe 5), a to aj v najvzdialenejších regiónoch.

Graf 2.2.2: Podiel osôb, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a odbornú prípravu, sa naďalej pomaly znižuje, pričom medzi jednotlivými členskými štátmi sú značné rozdiely

Osoby, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a odbornú prípravu (veková skupina 18 – 24 rokov), úrovne z roku 2023 a zmeny oproti predchádzajúcemu roku (v %, hlavný ukazovateľ sociálneho prehľadu)

Poznámka: Osi sú orientované podľa neváženého priemeru v EÚ. Legenda sa uvádza v prílohe. Zlom v časovom rade v prípade SK a CY. Nízka spoľahlivosť údajov za HR a LU.

Zdroj: Eurostat [[edat_lfse_14](#)], VZPS v EÚ.

Rámček piliera 2: Zlepšenie základných zručností

Základné zručnosti sú základom osobného a profesijného rozvoja mladých ľudí, ako aj budúcej konkurencieschopnosti a sociálnej súdržnosti EÚ. Základné zručnosti slúžia ako stavebné kamene, ktoré ľuďom umožňujú orientovať sa v zložitých životných situáciách, zapojiť sa do života svojich komunit, pokračovať vo vzdelávaní aj v neskoršom veku a zmysluplne prispievať k rozvoju spoločnosti a hospodárstva. Podporujú produktivitu práce

¹¹³ Pozri Agentúra Európskej únie pre základné práva, *Roma in 10 European Countries – Main results* (Rómovia v 10 európskych krajinách – hlavné výsledky), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2023.

¹¹⁴ Pozri EDE, *European comparative data on persons with disabilities* (Európske porovnávacie údaje o osobách so zdravotným postihnutím), 2022. Vyššia miera predčasného ukončenia školskej dochádzky u osôb so zdravotným postihnutím môže byť okrem iného spôsobená problémami s prístupnosťou (napr. fyzickými a architektonickými bariérami) a absenciou prispôbených programov.

a tempo inovácií, ktoré si vyžaduje digitálna transformácia a v čoraz väčšej miere vedomostná ekonomika¹¹⁵. Kvalifikovanejší mladí ľudia majú lepšie vyhliadky na zamestnanie, sú menej ohrození tým, že ukončia vzdelávanie s nízkou kvalifikáciou, a je väčšia pravdepodobnosť, že sa budú zúčastňovať na vzdelávaní dospelých¹¹⁶. V kontexte európskeho vzdelávacieho priestoru stanovila EÚ cieľové hodnoty v oblasti základných zručností (meraných v rámci Programu OECD pre medzinárodné hodnotenie žiakov, PISA), podľa ktorých by sa do roku 2030 mali miery podvýkonnosti v čítaní, matematike a prírodných vedách znížiť pod 15 %. Najnovšie trendy poukazujú na potrebu obnoviť a zvýšiť úsilie na európskej úrovni. Tieto snahy by mali vychádzať z existujúcich iniciatív a ďalej podporovať vykonávanie odporúčania týkajúceho sa iniciatívy Cesta k úspechu v škole z novembra 2022, v ktorom sa načrtáva politický rámec pre systémový a mnohostranný prístup k zlepšeniu výsledkov v oblasti vzdelávania¹¹⁷. Komisia okrem toho v rámci nového funkčného obdobia predloží osobitný akčný plán pre základné zručnosti. Okrem toho sa strategický plán vzdelávania v oblastiach STEM bude zaoberať špecifickými a pretrvávajúcimi výzvami v oblasti vzdelávania v oblastiach STEM.

Nedávne údaje potvrdzujú dlhodobý pokles výkonnosti v oblasti základných zručností, čo predstavuje veľké riziko pre budúcu produktivitu práce a konkurencieschopnosť EÚ a spochybňuje rozmary spravodlivosti a excelentnosti vzdelávacích systémov EÚ. Od roku 2012 sa na úrovni EÚ neustále zvyšovali miery podvýkonnosti vo všetkých troch dimenziách PISA, pričom výsledky programu PISA 2022 dokumentujú najdramatickejší pokles výkonnosti v oblasti základných zručností za toto obdobie. Najnovšie zistenia naznačujú, že miery podvýkonnosti sa vo veľkej miere zvýšili v matematike (6,6 percentuálneho bodu) a čítaní (3,7 percentuálneho bodu) a miernejšie v prírodných vedách (1,9 percentuálneho bodu), pričom tento trend sa prejavil aj v individuálnych výsledkoch väčšiny členských štátov¹¹⁸. Na úrovni EÚ dosahuje miera podvýkonnosti v súčasnosti 29,5 % v matematike, 26,2 % v čítaní a 24,2 % v prírodných vedách (v porovnaní s 22,9 %, 22,5 % a 22,3 % v roku 2018), pričom 18 členských štátov vykazuje miery podvýkonnosti viac ako 25 % v matematike a 14 štátov vykazuje podobne vysoké miery podvýkonnosti v čítaní. Výsledkom je, že EÚ sa ešte viac vzdialila od svojej cieľovej hodnoty európskeho vzdelávacieho priestoru, t. j. zníženie podvýkonnosti na 15 %, pričom súčasný rozdiel je väčší ako pred 10 rokmi. Nedávne údaje programu PISA zároveň poukazujú na pokles miery najlepších výsledkov, t. j. podielu žiakov, ktorí dosiahli vysokú

¹¹⁵ Pozri: OECD (2014), *A New Macroeconomic Measure of Human Capital Exploiting PISA and PIAAC: Linking Education Policies to Productivity* (Nové makroekonomické opatrenie využívania ľudského kapitálu PISA a PIAAC: prepojenie politík vzdelávania s produktivitou), OECD Economics Department Working Papers, č. 1709, 2022; Európska komisia, *Investing in People's Competences – A Cornerstone for Growth and Wellbeing in the EU* (Investovanie do kompetencií ľudí – základ rastu a blahobytu v EÚ), *European Economy Discussion Papers* (Diskusný dokument o európskom hospodárstve), 139, 2021; Woessmann L., *The Economic Case for Education* (Hospodársky význam vzdelávania), *Analytická správa EENEE* č. 20, 2014.

¹¹⁶ Európska komisia, *Investing in education in a post-Covid EU* (Investovanie do vzdelávania v EÚ po pandémie COVID-19), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2022.

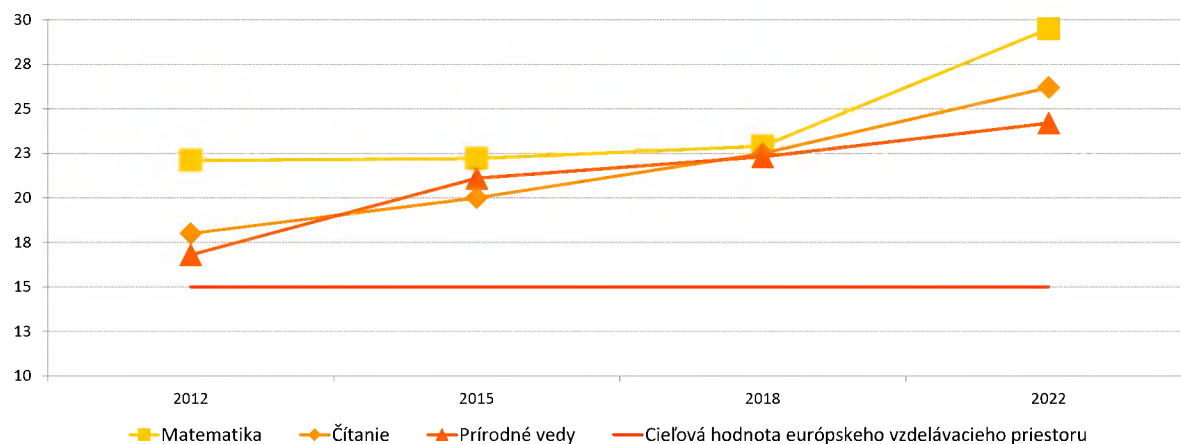
¹¹⁷ *Odporúčanie Rady z 28. novembra 2022 týkajúce sa iniciatívy Cesta k úspechu v škole, ktorým sa nahrádza odporúčanie Rady z 28. júna 2011 o politikách na zníženie predčasného ukončovania školskej dochádzky* (Text s významom pre EHP) 2022/C 469/01.

¹¹⁸ Európska komisia, *The twin challenge of equity and excellence in basic skills in the EU* (Dvojitá výzva: rovnosť a excelentnosť v základných zručnostiach v EÚ), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

úroveň kompetencií, vo všetkých sociálno-ekonomických skupinách¹¹⁹. V matematike a čítaní sa táto miera vo všetkých krajinách výrazne znížila, zatiaľ čo v prírodných vedách zostala vo väčšine krajín v podstate stabilná. V roku 2022 dosiahlo vysokú úroveň kompetencií v matematike len 7,9 % žiakov EÚ, v čítaní 6,5 % a v prírodných vedách 6,9 % (oproti 11 %, 8,1 % a 6,3 % v roku 2018). Hoci sa dá predpokladať, že kríza pri poklese výkonnosti zohrala úlohu COVID-19, viaceré krajiny zaznamenávali klesajúci trend výkonnosti už pred pandémiou.

Miery podvýkonnosti sa vo veľkej miere zvýšili v matematike a čítaní a miernejšie v prírodných vedách

Podiel žiakov, ktorí nie sú schopní dosiahnuť minimálnu referenčnú hodnotu kompetencií PISA úroveň 2 (%)

Poznámka: Pri výklade hodnoty EÚ za rok 2022 je potrebná opatrnosť: jednu alebo viacero noriem pre výber vzoriek PISA nesplnili Dánsko, Írsko, Lotyšsko a Holandsko [pozri [OECD, výsledky PISA za rok 2022 \(zv. 1\)](#), A2 a A4]. V prípade Malty chýbajú údaje za rok 2012.

Zdroj: OECD, [PISA 2012](#), [2015](#), [2018](#), [2022](#), výpočty GR EAC.

Viaceré krajiny v reakcii na znepokojujúce výsledky PISA zaviedli alebo zvažujú nové opatrenia. V **Poľsku** boli vykonané niektoré okamžité nápravné opatrenia a od roku 2026 sa plánuje reforma učebných osnov založená na kompetenciách, ktorá využíva partnerské poradenstvo v rámci strategického rámca európskeho vzdelávacieho priestoru, a to na predškolskej úrovni a na úrovni primárneho vzdelávania. **Fínsko** zvýši minimálny počet povinných hodín čítania, písania a počítania na úrovni primárneho vzdelávania. Reforma sa zavedie od augusta 2025 a financovanie základného vzdelávania sa zvýši o 200 miliónov EUR. Cieľom projektu financovaného z Nástroja technickej podpory EÚ je podporiť **Bulharsko** a **Rumunsko** pri posilňovaní ich kapacít navrhovať a realizovať reformy učebných osnov prostredníctvom preskúmania prioritných potrieb a formulovania odporúčaní na zlepšenie návrhu, zavádzania, monitorovania a hodnotenia učebných osnov. **Malta** prijala v máji 2024 novú národnú stratégiu vzdelávania (2024 – 2030), v ktorej sa navrhuje postupný prechod od poskytovania vedomostí k systému založenému na kompetenciách. Počíta sa v nej aj so stratégiou matematickej gramotnosti a so záväzkom posilniť gramotnosť. V **Holandsku** sa v rámci hlavného plánu pre základné zručnosti podporuje vzdelávanie založené na dôkazoch, v rámci ktorého zúčastnené školy dostávajú 500 EUR na žiaka na zlepšenie základných zručností pod podmienkou, že budú používať

¹¹⁹

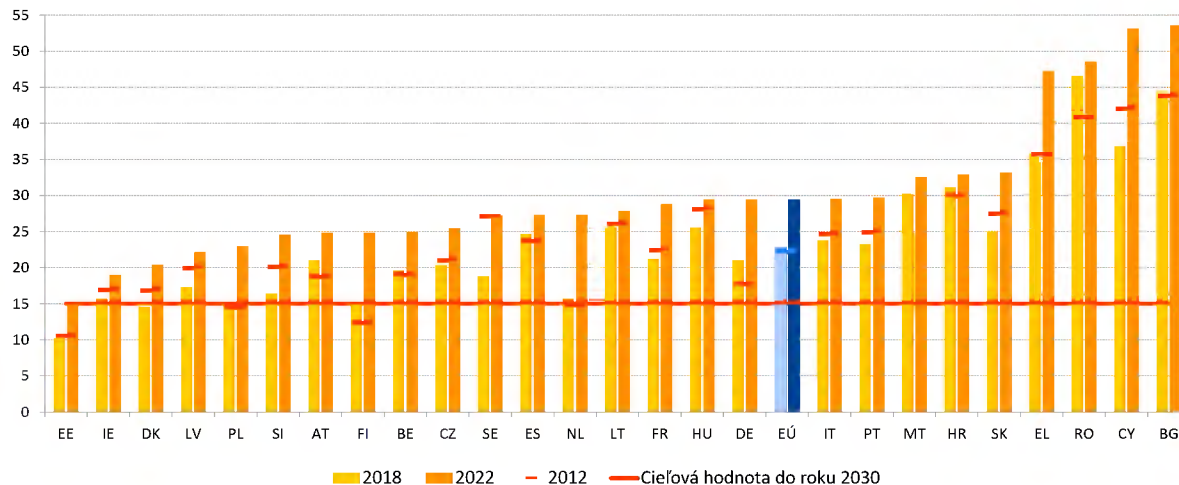
V programe PISA je to zachytené indexom ekonomického, sociálneho a kultúrneho postavenia (ESKP). Kategória zvýhodneného sociálno-ekonomického prostredia zahŕňa 25 % všetkých žiakov s najvyšším skóre ESKP v danej krajine, zatiaľ čo kategória znevýhodneného sociálno-ekonomického prostredia zahŕňa 25 % všetkých žiakov s najnižším skóre ESKP.

metódy, ktoré sa ukázali ako účinné, napríklad menšie počty žiakov v triedach, pričom rozpočet sa v rámci jeho rozšírenia zvýši približne o 50 %. **Švédsko** sa zameriava na bezplatný prístup k učebniciam, podporu knižníc a analógových učebných zdrojov s cieľom zlepšiť základné zručnosti, čo odráža prechod od digitálnych metód k analógovým metódam vyučovania a učenia. **Rumunsko** s podporou ESF+ vytvára národný program na prevenciu a znižovanie funkčnej negramotnosti.

Vo väčšine členských štátov sa výrazne zhoršila úroveň základných zručností, čo predstavuje veľké riziko pre budúcu produktivitu práce a konkurencieschopnosť EÚ. Z výsledkov Programu OECD pre medzinárodné hodnotenie žiakov (PISA) za rok 2022 vyplýva, že takmer každý tretí 15-ročný žiak nemá základné zručnosti v matematike a každý štvrtý v čítaní a prírodných vedách. EÚ sa ešte viac vzdialila od svojej cieľovej hodnoty, t. j. zníženie podvýkonnosti na 15 %, pričom súčasný rozdiel je väčší ako pred 10 rokmi. Zhoršenie od posledných dostupných údajov v roku 2018 bolo najvýraznejšie v matematike (+6,6 percentuálneho bodu) – pozri graf 2.2.3. Len Estónsko spĺňa cieľovú hodnotu vo všetkých troch oblastiach a Írsko v čítaní. Osobitné znepokojenie vyvoláva skutočnosť, že 18 krajín v súčasnosti vykazuje miery podvýkonnosti v matematike vyššie ako 25 % a 14 krajín vykazuje podobne vysokú mieru v čítaní. V matematike je situácia obzvlášť znepokojujúca v Bulharsku, na Cypre, v Rumunsku a v Grécku, kde podvýkonnosť dosahuje viac ako 45 %. Okrem toho sa podiel študentov, ktorí dosiahli vysokú úroveň kompetencií, znížil vo všetkých sociálno-ekonomických skupinách, čo poukazuje na rozsiahlosť problému. Tento vývoj poukazuje na veľké prekážky v rozvoji základných zručností v celej EÚ, ktoré ohrozujú produktivitu práce a konkurencieschopnosť v strednodobom horizonte.

Graf 2.2.3: Miery podvýkonnosti v matematike sa výrazne zvýšili

Podiel žiakov, ktorí nie sú schopní dosiahnuť minimálnu referenčnú hodnotu kompetencií PISA úroveň 2 (%)

Poznámka: Pri interpretácii údajov za rok 2022 v Dánsku, Írsku, Lotyšsku a Holandsku je potrebná opatrnosť, pretože nebola splnená jedna alebo viacero noriem pre výber vzoriek PISA. V prípade Malty chýbajú údaje za rok 2012.

Zdroj: OECD, [PISA 2012](#), [2018](#), [2022](#), výpočty GR EAC.

Nerovnosti vo vzdelávaní sa prehĺbili, čo ešte viac zhoršilo zraniteľnosť študentov zo znevýhodneného prostredia a študentov s migrantským pôvodom. Takmer polovica (48 %) znevýhodnených žiakov dosiahla v roku 2022 v matematike slabšie výsledky, čo je výrazný nárast oproti roku 2018 (38,2 %). Podvýkonnosť znevýhodnených žiakov sa takisto zvýšila, aj keď oveľa miernejšie (z 8,6 % na 10,9 %), čím sa ešte viac prehĺbili existujúce sociálno-ekonomické rozdiely. Vo všetkých členských štátoch s výnimkou Malty sa tento rozdiel zvýšil (hoci nie vždy je štatisticky významný). Znevýhodnení žiaci zaznamenali aj

neúmerný nárast vážnej podvýkonnosti (t.j. podiel žiakov, ktorí nedosahujú dostatočné výsledky vo všetkých troch oblastiach), ktorý vzrástol z 23,3 % na 28,8 %. Najvýraznejší nárast bol zaznamenaný na Cypre (16,2 percentuálneho bodu), v Holandsku (13,8 percentuálneho bodu), na Slovensku (11,5 percentuálneho bodu) a v Bulharsku (10 percentuálnych bodov). Naopak, výsledky zvýhodnených žiakov sa v rokoch 2018 až 2022 znížili len o 0,5 percentuálneho bodu. Rozdiel vo vážnej podvýkonnosti žiakov zo zvýhodneného a znevýhodneného sociálno-ekonomického prostredia je najvýraznejší v Rumunsku, na Slovensku, v Bulharsku a Maďarsku. Študenti narodení v zahraničí takisto dosahujú vo väčšine krajín výrazne horšie výsledky ako ich rovesníci narodení v krajine, ktorých rodičia nemajú migrantský pôvod, zatiaľ čo domáci študenti s rodičmi narodenými v zahraničí ich čiastočne dobiehajú. Len v niekoľkých členských štátoch (Chorvátsko, Malta, Írsko a Cyprus) sa zistilo, že rozdiely medzi všetkými skupinami študentov sú malé. Tieto zistenia sú v súlade s nedávnym výskumom vplyvu pandémie COVID-19 na vzdelávacie výstupy, ktorý ukázal, že sociálno-ekonomicky znevýhodnení študenti utrpeli počas pandémie v priemere väčšie straty vo vzdelávaní ako ich zvýhodnení rovesníci.

Poskytovanie vysokokvalitného digitálneho vzdelávania a odbornej prípravy vrátane zabezpečenia toho, aby vzdelávacie systémy držali krok s technologickým pokrokom, ako je umelá inteligencia, je kľúčom k podpore spravodlivej digitálnej transformácie. V tejto súvislosti Rada v novembri 2023 prijala dve odporúčania, ktoré majú členské štáty usmerniť a podporiť pri poskytovaní vysokokvalitného, inkluzívneho a prístupného digitálneho vzdelávania a odbornej prípravy a rozvíjať digitálne zručnosti pre všetkých. Tieto odporúčania, ktoré boli prijaté v rámci vykonávania Akčného plánu digitálneho vzdelávania EÚ (2021 – 2027), sú krokom k dosiahnutiu cieľových hodnôt európskeho vzdelávacieho priestoru a európskeho digitálneho desaťročia. Po prvé v odporúčaní o kľúčových faktoroch umožňujúcich úspešné digitálne vzdelávanie a odbornú prípravu sa členské štáty vyzývajú, aby zabezpečili všeobecný prístup k inkluzívnemu a vysokokvalitnému digitálnemu vzdelávaniu a odbornej príprave¹²⁰. Po druhé v odporúčaní o zlepšení poskytovania digitálnych zručností a kompetencií vo vzdelávaní a odbornej príprave sa členské štáty vyzývajú, aby poskytovali digitálne zručnosti koherentným spôsobom vo všetkých odvetviach vzdelávania a odbornej prípravy¹²¹. Tieto dve odporúčania spoločne riešia potrebu prispôsobiť vzdelávanie digitálnej transformácii a udržať krok s prebiehajúcim technologickým vývojom vrátane umelej inteligencie. Rada v odporúčaníach označuje umelú inteligenciu za tému kľúčového strategického významu, ktorá si vyžaduje koordinovaný prístup na úrovni EÚ. Dopĺňa to iniciatívy Komisie v rámci akčného plánu digitálneho vzdelávania zamerané na podporu systémov vzdelávania a odbornej prípravy členských štátov pri riešení nástupu umelej inteligencie, ako sú Etické usmernenia pre pedagógov týkajúce sa používania umelej inteligencie a údajov pri výučbe a vzdelávaní, aktualizovaný rámec digitálnych kompetencií pre občanov („DigComp 2.2“) a príspevok programu Erasmus+ na rozvoj inovatívnych pedagogických postupov a zručností súvisiacich s využívaním umelej inteligencie. Okrem toho sprevádza podporu poskytovanú v rámci programu Digitálna Európa na podporu využívania moderných technológií vo vzdelávacom sektore, ako aj rozvoj programov vysokoškolského vzdelávania a krátkodobých kurzov odbornej prípravy pokrývajúcich široké spektrum kľúčových digitálnych oblastí. V členských štátoch podporuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti investície do infraštruktúry,

¹²⁰ Pozri [odporúčanie Rady z 23. novembra 2023 týkajúce sa kľúčových faktorov umožňujúcich úspešné digitálne vzdelávanie a odbornú prípravu \(C/2024/1115\)](#).

¹²¹ Pozri [odporúčanie Rady z 23. novembra 2023 na zlepšenie sprostredkovania digitálnych zručností a kompetencií vo vzdelávaní a odbornej príprave \(C/2024/1030\)](#).

odbornej prípravy a reforiem učebných osnov s cieľom zlepšiť digitálne kompetencie, zabezpečiť inkluzívnosť, inovácie a súlad s akčným plánom digitálneho vzdelávania a cieľmi európskeho digitálneho desaťročia. Najnovšie Komisia začala štúdiu o dôsledkoch siedmich digitálnych *acquis* vrátane aktu o umelej inteligencii na postupy v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy s cieľom ďalej zlepšiť pripravenosť všetkých verejných a súkromných subjektov v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy. Okrem toho Komisia v rámci nového funkčného obdobia predloží revíziu akčného plánu digitálneho vzdelávania spolu s prijatím plánu pre budúcnosť digitálneho vzdelávania a odbornej prípravy.

Výsledky zamestnanosti čerstvých absolventov odborného vzdelávania a prípravy (OVP) sa v celej EÚ naďalej zlepšujú. Cieľom odborného vzdelávania a prípravy je poskytnúť mladým ľuďom a dospelým vedomosti, zručnosti a kompetencie potrebné pre konkrétne povolania a v širšom zmysle pre trh práce. V roku 2022 bola viac ako polovica (52,8 %) študentov a žiakov s vyšším sekundárnym alebo postsekundárnym vzdelaním nezahrňovaným do terciárneho (stredný stupeň vzdelávania) zapísaná do odborných programov¹²². V roku 2023 bolo v EÚ zamestnaných 81,0 % čerstvých absolventov odborného vzdelávania a prípravy (vo veku 20 – 34 rokov), čo predstavuje nárast o 1,2 percentuálneho bodu oproti predchádzajúcemu roku¹²³. Tento pozitívny trend naznačuje, že EÚ môže dosiahnuť svoju cieľovú hodnotu, aby do roku 2025 bolo zamestnaných aspoň 82 % čerstvých absolventov odborného vzdelávania a prípravy¹²⁴, po tom, ako už prekročila cieľovú hodnotu 60 % absolventov odborného vzdelávania a prípravy, ktorí sa učia na pracovisku¹²⁵, pričom 64,5 % z nich získalo v roku 2023 skúsenosti na pracovisku¹²⁶ ako súčasť učebných osnov odborného vzdelávania a prípravy¹²⁷. Tí, ktorí sa zúčastnili na učení na pracovisku, majú vyššiu mieru zamestnanosti (84,8 % v roku 2023) ako tí, ktorí sa na ňom nezúčastnili (71,5 %). Medzi členskými štátmi zároveň pretrvávajú výrazné rozdiely: miera zamestnanosti absolventov odborného vzdelávania a prípravy sa pohybuje od menej ako 70 % v Taliansku, Španielsku, Rumunsku a Grécku po viac ako 90 % v Holandsku, Nemecku a na Malte¹²⁸. Výrazne sa líši aj účasť na učení sa na pracovisku, od menej ako 20 % v Rumunsku a Česku po viac ako 90 % v Rakúsku, Nemecku, Holandsku a Španielsku. V rámci nového funkčného obdobia Komisia vypracuje európsku stratégiu pre odborné vzdelávanie a prípravu vrátane zvýšenia počtu osôb so sekundárnym vzdelaním v oblasti odborného vzdelávania a prípravy vrátane učňovskej prípravy.

EÚ je na dobrej ceste k dosiahnutiu svojej cieľovej hodnoty v oblasti ukončeného terciárneho vzdelania, ale pretrvávajú značné rodové rozdiely a existujú len malé známky konvergenencie. V roku 2023 bude mať 43,1 % mladých ľudí (vo veku 25 – 34 rokov)

¹²² Eurostat, na základe zberu údajov UNESCO-OECD-Eurostat [[educ uoe enra16](#)]. Stredný stupeň vzdelávania sa vzťahuje na vyššie sekundárne (úroveň ISCED 3) alebo postsekundárne vzdelanie nezahrňované do terciárneho (úrovne ISCED 4).

¹²³ Eurostat, [[edat lfse 24](#)].

¹²⁴ Pozri [odporúčanie Rady z 24. novembra 2020 týkajúce sa odborného vzdelávania a prípravy \(OVP\) pre udržateľnú konkurencieschopnosť, sociálnu spravodlivosť a odolnosť](#).

¹²⁵ Pozri [odporúčanie Rady z 24. novembra 2020 týkajúce sa odborného vzdelávania a prípravy \(OVP\) pre udržateľnú konkurencieschopnosť, sociálnu spravodlivosť a odolnosť, 2020/C 417/01, a uznesenie Rady o strategickom rámci pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave v záujme vytvorenia európskeho vzdelávacieho priestoru a neskôr \(2021 – 2030\), 2021/C 66/01](#).

¹²⁶ Nad rámec alebo ako doplnok školského vzdelávania alebo praktických cvičení v stredisku odbornej prípravy.

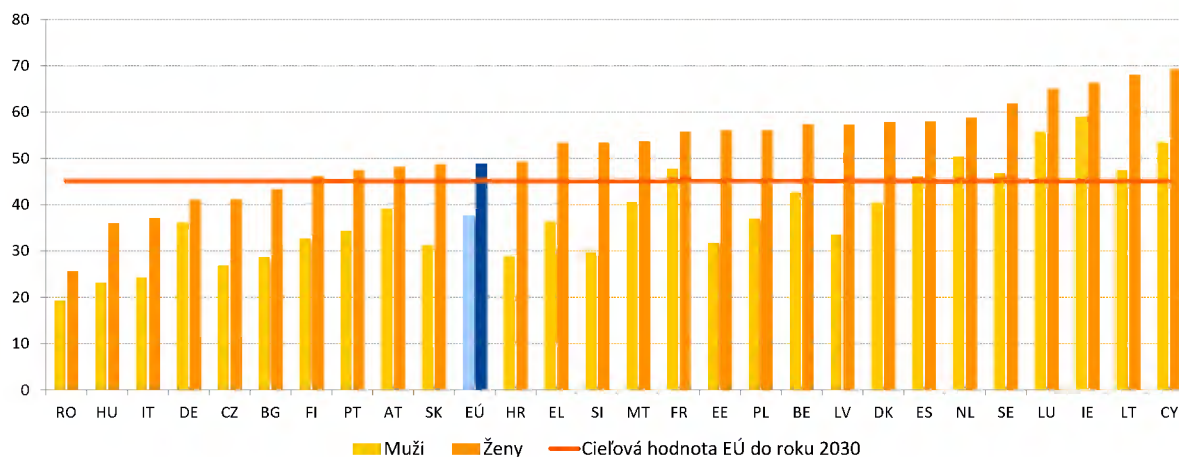
¹²⁷ Eurostat, výberové zisťovanie pracovných síl [[tps00215](#)].

¹²⁸ Vlastný výpočet Európskej komisie, pozri Európska komisia, [Monitor vzdelávania a odbornej prípravy 2024](#), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

v EÚ vysokoškolský diplom. Vo všetkých členských štátoch okrem troch (Fínsko, Maďarsko, Rumunsko) došlo za posledných päť rokov k nárastu, ale medzi jednotlivými členskými štátmi pretrvávajú značné rozdiely. Najnižšiu mieru ukončeného terciárneho vzdelania v EÚ zaznamenalo Rumunsko (22,5 %), zatiaľ čo najvyššiu Írsko (62,7 %). 13 členských štátov už prekročilo cieľovú hodnotu európskeho vzdelávacieho priestoru do roku 2030 na úrovni 45 %, pričom osem z nich prekročilo 50 %¹²⁹, zatiaľ čo osem krajín zostáva pod úrovňou 40 %. Zároveň je u mladých žien oveľa väčšia pravdepodobnosť, že budú mať vysokoškolský diplom (48,8 %), ako u mužov (37,6 %) – pozri graf 2.2.4. Rodové rozdiely sú výrazné vo všetkých krajinách, pričom v piatich členských štátoch (Chorvátsko, Litva, Slovinsko, Lotyšsko a Estónsko) je rozdiel vyšší ako 20 percentuálnych bodov. Okrem toho pretrvávajú rodové rozdiely v jednotlivých oblastiach, keďže ženy dominujú v oblasti vzdelávania a zdravotníctva a muži sú viac zastúpení v oblasti IKT a inžinierstva. Okrem toho, keďže primeraný prístup k vysokoškolskému vzdelávaniu zostáva problémom pre mladých ľudí zo znevýhodneného prostredia, hrozí, že sa prehĺbia už existujúce sociálno-ekonomické rozdiely vo vzdelávaní. Zistilo sa aj, že miera dosiahnutého terciárneho vzdelania je nižšia (38 %) u ľudí narodených v cudzej krajine. Celkovo sú rozdiely medzi jednotlivými krajinami v miere ukončeného terciárneho vzdelania naďalej veľké a vykazujú len malé známky vzostupnej konvergencie¹³⁰. Okrem toho pretrvávajú výrazné regionálne rozdiely, ktoré sa od roku 2015 neustále prehlbujú, pričom niektorým regiónom hrozí, že budú zaostávať za dynamickejšími oblasťami, pretože sa prehlbujú rozdiely v oblasti talentov a hospodárstva¹³¹, ako sa uvádza aj v oznámení Komisie o využití talentov v regiónoch Európy¹³².

Graf 2.2.4: Ukončené terciárne vzdelanie majú častejšie ženy

Podiel osôb (vo veku 25 – 34 rokov) s ukončeným terciárnym vzdelaním (ISCED 5 – 8 %, 2023)

Zdroj: Eurostat, [edat lfse 03].

¹²⁹ Podrobné informácie sú uvedené v [oznámení Európskej komisie o využití talentov v regiónoch Európy, COM\(2023\) 32 final](#).

¹³⁰ Eurofound, [Úloha nerovností v ľudskom kapitáli pri sociálnej súdržnosti a konvergencii](#), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

¹³¹ Pozri Európska komisia, [Employment and Social Developments in Europe 2024 \[Vývoj v oblasti zamestnanosti a sociálnej situácie v Európe \(2024\)\]](#), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

¹³² Európska komisia, [Využívanie talentov v Európe: nový stimul pre regióny EÚ](#), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2023.

Posilnenie vzdelávacej mobility vo vysokoškolskom vzdelávaní zostáva kľúčovou prioritou na zlepšenie zručností študentov a rozšírenie ich obzorov v zahraničí. V roku 2022 len 4,3 % absolventov terciárneho vzdelávania v EÚ ukončilo svoje vysokoškolské štúdium v inej krajine, než v ktorej získali maturitné vysvedčenie (mobilita na účely získania diplomu), zatiaľ čo 6,7 % malo dočasnú skúsenosť v zahraničí (mobilita na účely získania kreditov). Celkovo bol podiel absolventov terciárneho vzdelávania v EÚ s nejakou formou vzdelávacej mobility v zahraničí na úrovni 11,0 % o 12 percentuálnych bodov nižší ako cieľová hodnota do roku 2030, ktorá je 23 %¹³³. Väčšina krátkodobých študijných pobytov v zahraničí bola financovaná z programov EÚ, ako je Erasmus+ (54,6 %). Zároveň sa podiel zahraničných absolventov vysokoškolského štúdia v jednotlivých krajinách výrazne líšil, a to aj z hľadiska kontinentu pôvodu, okrem iného v závislosti od historických väzieb, geografickej blízkosti a jazykovej podobnosti. V roku 2022 takmer tretina (30 %) prichádzajúcich študentov v krajinách EÚ pochádzala z iných členských štátov, pričom v tretine krajín tvorila mobilita v rámci EÚ viac ako polovicu všetkej mobility prichádzajúcich študentov na účely získania diplomu.

Účinné opatrenia na podporu zručností pracovnej sily sú nevyhnutné na podporu konkurencieschopnosti, presadzovanie kvalitného zamestnania a zachovanie sociálneho modelu EÚ, a to aj vzhľadom na zelenú a digitálnu transformáciu a demografické zmeny. Prieskum Eurobarometra z mája 2023 medzi malými a strednými podnikmi (MSP)¹³⁴ ukázal, že 95 % respondentov považuje kvalifikovaných pracovníkov za „stredne“ alebo „veľmi dôležitých“. V tejto súvislosti a vzhľadom na rozšírený nedostatok pracovnej sily a zručností viac ako polovica MSP (52 %) uviedla, že majú problémy nájsť pracovníkov s vhodnými zručnosťami, a takmer dve tretiny (63 %) brzdí nedostatok zručností ich všeobecné podnikateľské aktivity. V tejto súvislosti sú dobre fungujúce a účinné systémy vzdelávania a odbornej prípravy kľúčové pre to, aby mladí ľudia a dospelí získali zručnosti relevantné pre trh práce a kvalitné pracovné miesta, a to aj vzhľadom na veľké transformácie, ktorým EÚ čelí. Fondy politiky súdržnosti EÚ¹³⁵ podporujú členské štáty v tomto úsilí, pričom na rozvoj zručností je v programovom období 2021 – 2027 vyčlenených 44 miliárd EUR¹³⁶. Vo viacerých členských štátoch sa z finančných prostriedkov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti podporuje rozvoj dostupných vzdelávacích programov relevantných pre trh práce, okrem iného zameraných na zvyšovanie digitálnych zručností a ekologických kompetencií, ktoré pomáhajú riešiť kritický nedostatok pracovnej sily. Na opatrenia súvisiace so vzdelávaním dospelých vrátane ďalšieho odborného vzdelávania a prípravy, ako aj na uznávanie a potvrdzovanie zručností je vyčlenených celkovo 17,8 miliárd EUR. Výzva v Európskom programe v oblasti zručností do roku 2020

¹³³ Tento podiel sa týka mobility na účely získania diplomu a kreditov. Priemer EÚ a výsledky jednotlivých krajín sú pravdepodobne podhodnotené z dôvodu viacerých obmedzení, ktoré ovplyvňujú údaje o vzdelávacej mobilite. Ďalšie informácie sú dostupné na stránke: Európska komisia, [Monitor vzdelávania a odbornej prípravy 2024 – porovnávací správa](#), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

¹³⁴ Pozri Európska komisia, [Flash Eurobarometer 529 - Skills shortages, recruitment and retention strategies in small and medium-sized enterprises](#) (Rýchly prieskum Eurobarometra 529 – Nedostatok zručností, stratégie náboru a udržania zamestnancov v malých a stredných podnikoch), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2023.

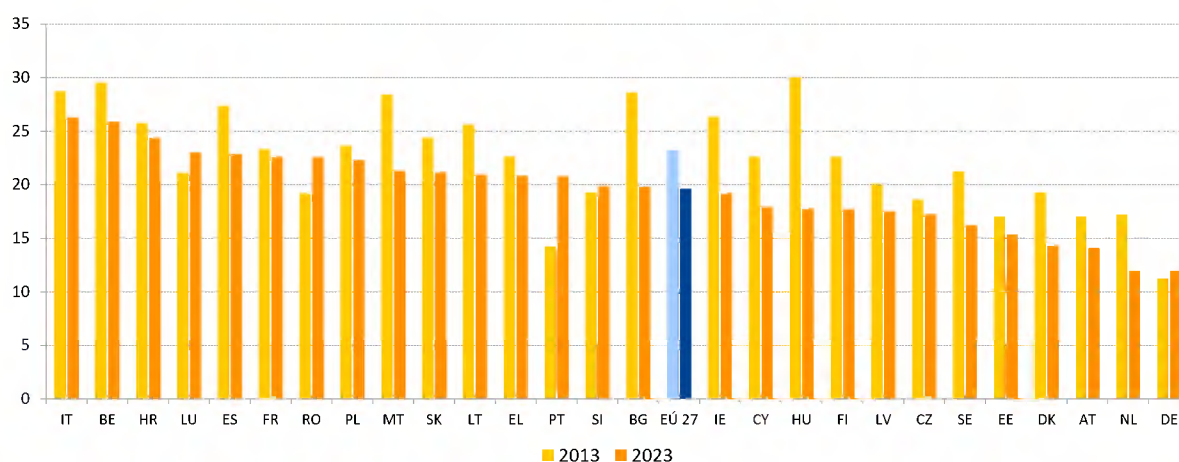
¹³⁵ Európsky sociálny fond plus (ESF+), Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR), Fond na spravodlivú transformáciu (JTF).

¹³⁶ Viac informácií o investíciách EÚ určených na podporu zručností nájdete v dokumente Európskej komisie [An in-depth overview of the EU cohesion funds' investments in skills in the context of the European Year of Skills](#) (Hĺbkový prehľad investícií fondov súdržnosti EÚ do zručností v kontexte Európskeho roka zručností), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

na radikálne zvyšovanie úrovne zručností a rekvalifikáciu sa bude ďalej presadzovať prostredníctvom únie zručností, ktorá už bola oznámená v nových politických usmerneniach. Okrem toho sa v odporúčaní Rady z júna 2022 týkajúcom sa individuálnych vzdelávacích účtov uvádza, ako môžu členské štáty účinne kombinovať finančnú a nefinančnú podporu s cieľom umožniť dospelým rozvíjať svoje zručnosti počas celého pracovného života.¹³⁷ Na základe odporúčania Rady z júna 2022 týkajúceho sa európskeho prístupu k mikrocertifikátom zohrávajú v tomto smere dôležitú úlohu aj tieto, aby sa pracovníkom a uchádzačom o zamestnanie ponúkli flexibilné, kvalitné a cielené možnosti zvyšovania úrovne zručností a rekvalifikácie¹³⁸.

Graf 2.2.5: Nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami na makroekonomickej úrovni sa v EÚ v poslednom desaťročí znižuje

Relatívny rozptyl miery zamestnanosti pracovníkov s rôznym dosiahnutým stupňom vzdelania, vážený podielom každej skupiny na celkovom počte obyvateľov v produktívnom veku (vo veku 20 – 64 rokov)

Poznámka: Tento ukazovateľ zdôrazňuje relatívne väčšie ťažkosti osôb s nízkou a so strednou kvalifikáciou pri vstupe na trh práce v porovnaní s osobami s vysokou kvalifikáciou.

Zdroj: výpočty GR EMPL na základe údajov Eurostatu [[lfsq_egaed](#); [lfsq_pgaed](#); [lfsq_agaed](#)], VZPS v EÚ.

Nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami na makroekonomickej úrovni sa v EÚ v poslednom desaťročí znižuje. Makroekonomický ukazovateľ nesúladu medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami (ktorý meria relatívny rozptyl miery zamestnanosti medzi pracovníkmi vo veku 20 – 64 rokov s rôznou úrovňou dosiahnutého vzdelania – nízkou, strednou a vysokou) odráža mieru nesúladu medzi dopytom po zručnostiach a ich ponukou v rámci pracovnej sily – pozri graf 2.2.5. Ukazovateľ odráža relatívne väčšie ťažkosti osôb s nízkou a so strednou kvalifikáciou pri vstupe na trh práce v porovnaní s osobami s vysokou kvalifikáciou. Od roku 2013 sa makroekonomický nesúlad zručností vo väčšine krajín EÚ znižuje, s výnimkou Portugalska, Rumunska, Luxemburska a Slovinska, kde sa nesúlad zvýšil, a Nemecka, kde zostal stabilný. Tento celkový pokles je spôsobený najmä zlepšením úrovne dosiahnutého vzdelania a rastúcim počtom pracovných miest, v prípade ktorých sa vyžaduje aspoň sekundárne vzdelanie. Zlepšenie v menšej miere odráža aj znižovanie rozdielov v zamestnanosti medzi skupinami obyvateľstva s rôznou úrovňou vzdelania. Krajiny ako Taliansko, Belgicko a Chorvátsko však naďalej vykazujú vysokú úroveň nesúladu medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami. V týchto

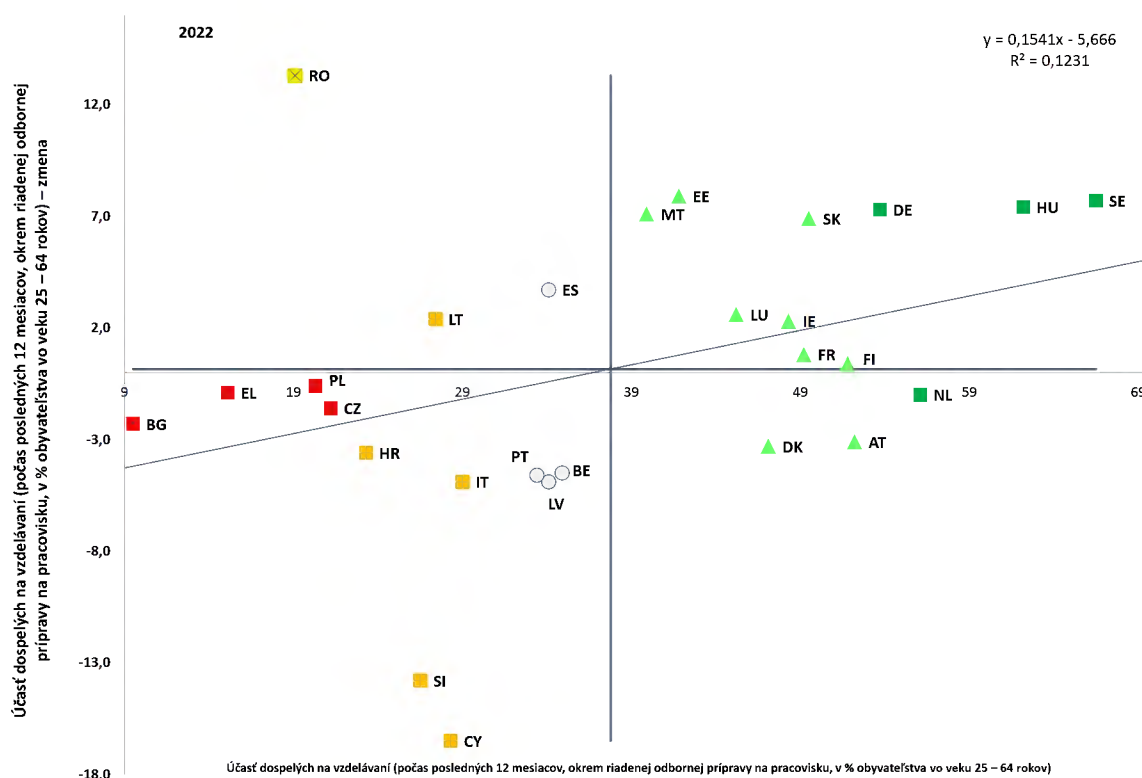
¹³⁷ Podrobné informácie sú uvedené v: [ODPORÚČANIE RADY zo 16. júna 2022 týkajúce sa individuálnych vzdelávacích účtov \(2022/C 243/03\)](#).

¹³⁸ Podrobné informácie sú uvedené v [ODPORÚČANÍ RADY zo 16. júna 2022 týkajúcom sa európskeho prístupu k mikrocertifikátom pre celoživotné vzdelávanie a zamestnateľnosť, 2022/C 243/02](#).

krajínach by zlepšenie výstupov vzdelávania a zvyšovanie úrovne zručností prostredníctvom vzdelávania dospelých mohlo pomôcť lepšie zosúladiť zručnosti pracovnej sily s potrebami trhu práce.

Graf 2.2.6: Účasť dospelých na vzdelávaní sa od roku 2016 zvýšila len mierne, pričom v jednotlivých členských štátoch sú veľké rozdiely

Miera účasti dospelých na vzdelávaní počas posledných 12 mesiacov v EÚ27 (vo veku 25 – 64 rokov), úroveň v roku 2022 a zmeny oproti roku 2016 (v %, hlavný ukazovateľ sociálneho prehľadu)

Poznámka: V septembri 2024 dosiahla skupina pre ukazovatele Výboru pre zamestnanosť predbežnú dohodu o rámci monitorovania cieľovej hodnoty v oblasti zručností s použitím údajov AES s výnimkou riadenej odbornej prípravy na pracovisku. Pozri tiež správu [Výročná správa o výsledkoch v oblasti zamestnanosti z roku 2024](#). Zmena do roku 2022 sa vypočíta na základe hodnoty z roku 2016, ktorá je poslednou dostupnou hodnotou pred rokom 2022. Zlom v časovom rade v roku 2022 v prípade FR, IT a RO.

Zdroj: [Špeciálne získané údaje Eurostatu týkajúce sa miery účasti dospelých na vzdelávaní za posledných 12 mesiacov okrem riadenej odbornej prípravy na pracovisku, zo zisťovania o vzdelávaní dospelých](#).

Napriek miernemu nárastu zostáva účasť na vzdelávaní dospelých výrazne pod hlavnou cieľovou hodnotou EÚ do roku 2030, ktorá je 60 %, a medzi jednotlivými členskými štátmi pretrvávajú veľké rozdiely, čo poukazuje na význam rozhodných politických opatrení. Nedávne údaje zo zisťovania o vzdelávaní dospelých (AES) naznačujú mierny nárast podielu dospelých, ktorí sa zúčastňujú na vzdelávaní v EÚ (okrem riadenej odbornej prípravy na pracovisku), a to z 37,4 % v roku 2016 na 39,5 % v roku 2022, pričom medzi členskými štátmi sú veľké rozdiely¹³⁹. Najvyššia miera účasti bola zaznamenaná vo Švédsku (66,5 %), v Maďarsku (62,2 %), Holandsku (56,1 %) a Nemecku (53,7 %), čo z nich robí „krajiny s najlepšimi výsledkami“ – pozri graf 2.2.6. Všetky tieto krajiny zaznamenali od

¹³⁹

V septembri 2024 dosiahla skupina pre ukazovatele Výboru pre zamestnanosť predbežnú dohodu o rámci monitorovania cieľovej hodnoty v oblasti zručností s využitím údajov AES s výnimkou riadenej odbornej prípravy na pracovisku. Pozri tiež správu [Výročná správa o výsledkoch v oblasti zamestnanosti z roku 2024](#).

roku 2016 nárast o viac ako 7 percentuálnych bodov s výnimkou Holandska, kde účasť klesla o 1 percentuálny bod. Naopak, mimoriadne nízke a zhoršujúce sa úrovne účasti, čo odráža trochu odlišný trend v rámci EÚ, boli zaznamenané v Bulharsku (9,5 %), Grécku (15,1 %), Poľsku (20,3 %) a Česku (21,2 %), ktoré sú všetky „krajiny s kritickou situáciou“. V týchto krajinách sa účasť na vzdelávaní dospelých od roku 2016 znížila, pričom najvýraznejší pokles zaznamenali Bulharsko (–2,3 percentuálneho bodu) a Česko (–1,6 percentuálneho bodu). Rumunsko, ktoré má síce stále nízku celkovú účasť, zaznamenalo najväčší nárast v EÚ (13,3 percentuálneho bodu, hoci to môže byť spôsobené aj zlomom v časovom rade) a ide o „krajinu so slabými, ale zlepšujúcimi sa výsledkami“. Zatiaľ čo v rámci hlavnej cieľovej hodnoty do roku 2030 sa požaduje, aby sa každoročne na vzdelávaní zúčastňovalo aspoň 60 % dospelých, v roku 2022 až 24 krajín zostalo pod svojimi národnými cieľovými hodnotami, pričom len 13 krajín zaznamenalo nárast účasti (pozri oddiel 1.3). Na prispôbenie pracovnej sily meniacim sa potrebám v oblasti zručností, riešenie nedostatkov a zachovanie jej konkurencieschopnosti, inovatívnosti a inkluzívnosti v kontexte dvojakej transformácie a demografických zmien je potrebné koordinované politické úsilie a obnovenie ambícií¹⁴⁰.

Ľudia s nízkou kvalifikáciou, neaktívne osoby a starší ľudia sa menej často zúčastňujú na odbornej príprave, čo si vyžaduje ciele politické opatrenia. Hoci je celoživotný rozvoj zručností na dnešnom rýchlo sa vyvíjajúcom trhu práce a v spoločnosti potrebný pre všetkých, je obzvlášť dôležitý pre určité skupiny, najmä pre ľudí s nízkou kvalifikáciou (t. j. s maximálne nižším sekundárnym vzdelaním) a neaktívne osoby, ako aj pre starších ľudí. Tieto skupiny sú obzvlášť ohrozené zaostávaním na pracovisku s meniacimi sa požiadavkami na kvalifikáciu. Najnovšie údaje AES (2022) odhaľujú výrazné rozdiely v miere účasti na trhu práce v závislosti od úrovne dosiahnutého vzdelania, pracovného stavu a veku – pozri graf 2.2.7. Vysokokvalifikované osoby s podielom 58,9 % (v porovnaní s 58,1 % v roku 2016) sa naďalej viac ako trikrát častejšie zúčastňujú na vzdelávaní ako nízkokvalifikované osoby s podielom 18,4 % (v porovnaní so 17,9 % v roku 2016), čím sa ďalej prehĺbujú rozdiely v zručnostiach po ukončení počiatočného vzdelávania. Zatiaľ čo účasť zamestnaných osôb a neaktívnych osôb sa zvýšila na 44,7 %, resp. 23,7 % (o 1,4 percentuálneho bodu a 2,4 percentuálneho bodu v porovnaní s rokom 2016), účasť nezamestnaných osôb zostala takmer nezmenená na úrovni 26,8 % (26,0 % v roku 2016). Pretrvávajú aj rozdiely súvisiace s vekom: takmer každý druhý mladý dospelý vo veku 25 – 34 rokov (49,5 %) sa v roku 2022 zúčastnil na vzdelávacích aktivitách, zatiaľ čo vo vekovej skupine 55 – 64 rokov to bola menej ako tretina (29,9 %). Účasť sa od roku 2016 výrazne zvýšila v oboch skupinách, ale v prípade mladých dospelých rýchlejšie ako v prípade starších ľudí (o 3,7 percentuálneho bodu, resp. o 2,5 percentuálneho bodu). Ako bolo zdôraznené v hodnotení iniciatívy Cesty zvyšovania úrovne zručností¹⁴¹, je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie na zvýšenie účasti týchto skupín na vzdelávaní. Iniciatívy, ako sú individuálne vzdelávacie účty, môžu sprístupniť vzdelávacie príležitosti pre všetkých vrátane skupín s horšími výsledkami, ktoré možno ďalej podporovať prostredníctvom doplnkových platieb, vhodného kariérneho poradenstva a cieľených informačných a osvetových aktivít. V členských štátoch sa prostredníctvom Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a ESF+ podporuje

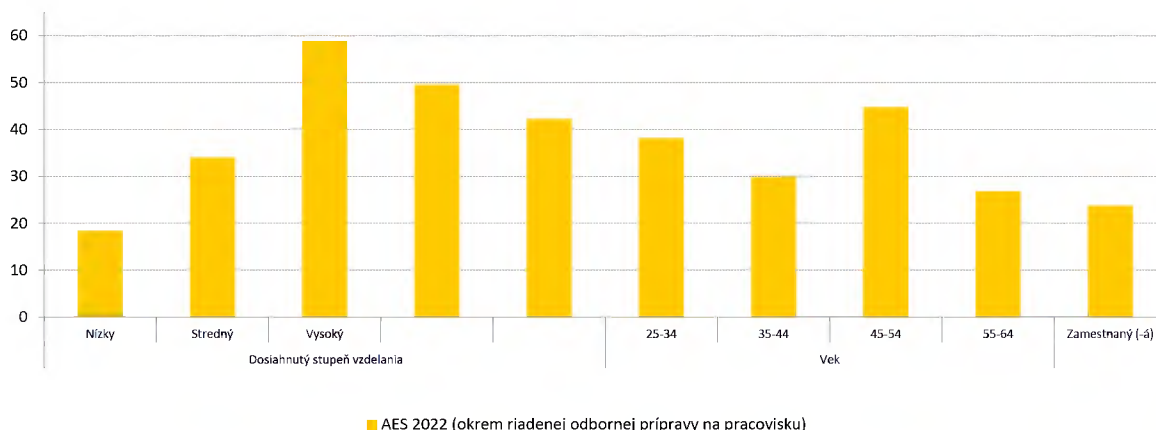
¹⁴⁰ Pozri [Európska komisia, Employment and Social Developments in Europe 2024 \[Vývoj v oblasti zamestnanosti a sociálnej situácie v Európe \(2024\), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.](#)

¹⁴¹ Európska komisia, [SWD\(2023\) 460 final – Hodnotenie odporúčania Rady z 19. decembra 2016 s názvom Cesty zvyšovania úrovne zručností: nové príležitosti pre dospelých](#), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie.

vykonávanie cielených opatrení zameraných na zabezpečenie inkluzívneho prístupu k možnostiam rekvalifikácie, prípravu zraniteľných skupín na adaptáciu na zelenú a digitálnu transformáciu a zlepšenie ich zamestnateľnosti.

Graf 2.2.7: Účasť na vzdelávaní dospelých sa vyznačuje veľkými rozdielmi medzi jednotlivými skupinami obyvateľstva

Miera účasti dospelých na vzdelávaní za posledných 12 mesiacov podľa podskupín (vo veku 25 – 64 rokov, v %), 2022

Poznámka: V septembri 2024 dosiahla skupina pre ukazovatele Výboru pre zamestnanosť predbežnú dohodu o rámci monitorovania cieľovej hodnoty v oblasti zručností s použitím údajov AES s výnimkou riadenej odbornej prípravy na pracovisku. Pozri tiež správu [Výročná správa o výsledkoch v oblasti zamestnanosti z roku 2024](#).

Zdroj: [Špeciálne získané údaje Eurostatu týkajúce sa miery účasti dospelých na vzdelávaní za posledných 12 mesiacov okrem riadenej odbornej prípravy na pracovisku, zo zisťovania o vzdelávaní dospelých.](#)

Pokrok v oblasti digitálnych zručností je celkovo pomalý, pričom medzi členskými štátmi existujú značné rozdiely. V digitálne transformovanej Európe sú základné digitálne zručnosti predpokladom zamestnanosti a sociálneho začlenenia, čo sa odráža v cieľovej hodnote stanovenej na úrovni EÚ do roku 2030, aby aspoň 80 % dospelých (vo veku 16 – 74 rokov) malo aspoň základné digitálne zručnosti¹⁴². V roku 2023 napriek tomu, že viac ako 90 % ľudí v EÚ využíva internet aspoň raz týždenne¹⁴³, len 55,6 % malo aspoň základné digitálne zručnosti, čo predstavuje mierny nárast oproti roku 2021 (53,9 %). Týmto tempom by do konca desaťročia malo aspoň základné digitálne zručnosti len 59,8 % dospelých¹⁴⁴. Rozdiely vo výkonnosti medzi členskými štátmi sú veľké a ďalej sa prehľbujú. Rumunsko, krajina s najnižším podielom dospelých, ktorí majú aspoň základné digitálne zručnosti (27,7 % v roku 2023), nezaznamenalo v rokoch 2021 až 2023 žiadny pokrok. Bulharsko (35,5 %) a Poľsko (44,3 %), kde je výskyt digitálnych zručností medzi dospelými takisto nízky, zaznamenali určité zlepšenie (o 4,3 percentuálneho bodu a 1,4 percentuálneho bodu). Napriek tomu sa v metodike sociálneho prehľadu pri všetkých troch krajinách uvádza, že ide o „krajiny s kritickou situáciou“. Naopak, Holandsko (82,7 %) aj Fínsko (82,0 %) prekročili cieľovú hodnotu EÚ na rok 2030 a spolu s Írskom (72,9 %), ktoré takisto zaznamenalo nárast, sa považujú za krajiny s najlepšimi výsledkami. Trendy v krajinách okolo priemeru EÚ sa líšia, pričom v niektorých krajinách došlo k zlepšeniu a v iných k zhoršeniu – pozri

¹⁴² Cieľová hodnota vymedzená v [Akčnom pláne na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv](#) a v [Digitálnom kompase pre digitálne desaťročie](#).

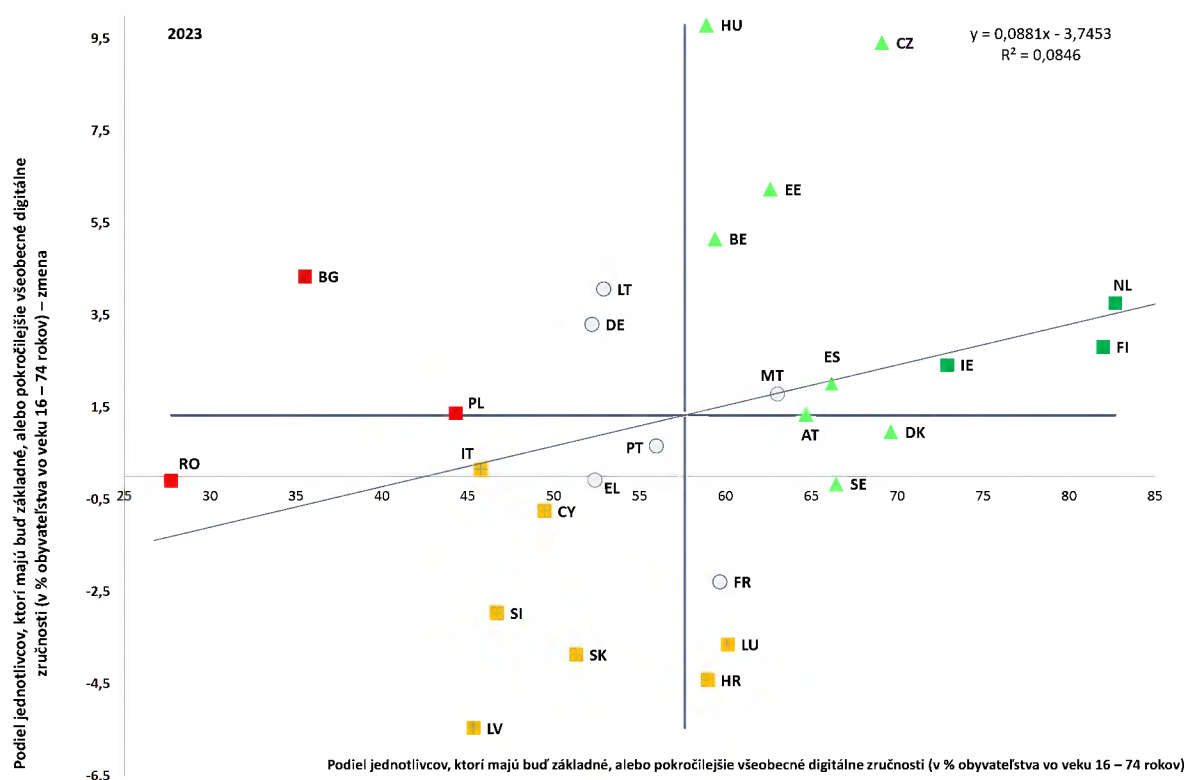
¹⁴³ Pozri Európska komisia, [Digitalisation in Europe – 2024 edition \(Digitalizácia v Európe – vydanie z roku 2024\)](#), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

¹⁴⁴ Trajektóriu smerovania k cieľu 2030 pozri v [Správe o stave digitálneho desaťročia 2024](#), Európska komisia, Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

graf 2.2.8. Väčšina členských štátov (17) v zlepšovaní digitálnych zručností celkovo dosiahla pokrok. Najnovšie údaje však ukazujú mierny pokles základných digitálnych zručností mladých ľudí vo veku 16 – 24 rokov (zo 71,2 % v roku 2021 na 70,0 % v roku 2023), čo je v rozpore s predstavou, že všetci mladí ľudia sú „digitálnou generáciou“. Vo všeobecnosti sú digitálne zručnosti nízke najmä u ľudí bez formálnej kvalifikácie alebo s nízkou kvalifikáciou (33,6 % v roku 2023), u starších ľudí (37,1 % vo veku 55 – 74 rokov), u ľudí žijúcich vo vidieckych oblastiach (47,5 %) a u nezamestnaných osôb (47,7 %). Počet odborníkov v oblasti IKT je zároveň oveľa nižší, ako sa predpokladalo. V roku 2023 pracovalo ako špecialisti v oblasti IKT takmer 9,8 milióna ľudí, čo predstavovalo 4,8 % všetkých zamestnaných, pričom pretrvával výrazný rodový rozdiel (len 19,4 % špecialistov v oblasti IKT tvorili ženy). Pri súčasnom tempe a rastúcej súťaži o digitálne kvalifikované talenty dosiahne počet odborníkov v oblasti IKT do roku 2030 len 12 miliónov, čo je výrazne menej ako cieľ digitálneho desaťročia EÚ, ktorý je 20 miliónov, čo môže mať negatívne dôsledky na budúcu konkurencieschopnosť a inovácie EÚ.

Graf 2.2.8: Medzi krajinami boli pozorované veľké rozdiely v oblasti digitálnych zručností dospelých

Podiel obyvateľstva so základnou alebo s vyššou úrovňou všeobecných digitálnych zručností (vo veku 16 – 74 rokov, úrovne v roku 2023 v porovnaní so zmenami z roku 2021, v % hlavný ukazovateľ sociálneho prehľadu)

Poznámka: Všeobecné digitálne zručnosti sa vzťahujú na päť oblastí: zručnosti v oblasti informačnej a údajovej gramotnosti, zručnosti v oblasti komunikácie a spolupráce, zručnosti v oblasti tvorby digitálneho obsahu, zručnosti v oblasti bezpečnosti a zručnosti v oblasti riešenia problémov. Aby mali ľudia aspoň základné všeobecné digitálne zručnosti, musia vedieť vykonávať aspoň jednu činnosť súvisiacu s každou oblasťou. Viac informácií nájdete na stránke [Eurostatu](https://ec.europa.eu/eurostat).

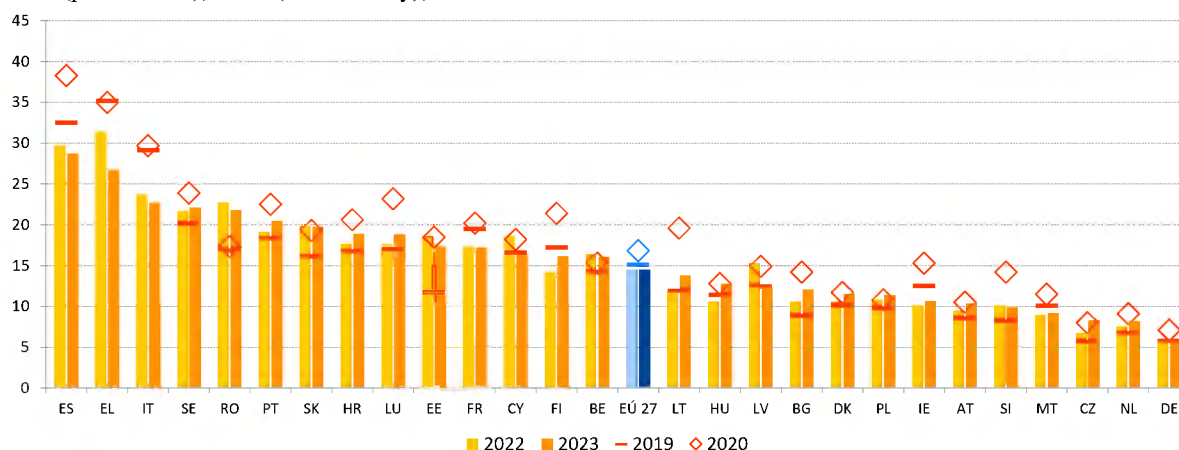
Zdroj: Eurostat, [tepsr_sp410].

Zatiaľ čo na úrovni EÚ nezamestnanosť mladých ľudí naďalej klesá, vo väčšine členských štátov sa opäť zvyšuje. Po vrchole krízy spôsobenej pandémiou COVID-19 (16,8 % v EÚ v roku 2020) sa miera nezamestnanosti mladých ľudí (vo veku 15 – 24 rokov) postupne znižovala a v roku 2023 dosiahla 14,5 %, pričom v roku 2019 to bolo 15,1 %. V

roku 2023 sa táto miera stabilizovala a v prostredí slabšieho hospodárskeho rastu nevykazovala žiadne ďalšie zlepšenie, zatiaľ čo v 15 členských štátoch sa tento trend obrátil. Zatiaľ čo v siedmich členských štátoch bol nárast nižší ako 1 percentuálny bod, v šiestich krajinách sa pohyboval medzi 1 a 2 percentuálnymi bodmi a vo Fínsku dokonca na úrovni 2 percentuálnych bodov a v Maďarsku 2,2 percentuálneho bodu. Medzitým miera nezamestnanosti mladých ľudí naďalej klesala v krajinách s veľmi vysokou mierou nezamestnanosti, napríklad v Grécku (–4,7 percentuálneho bodu), Španielsku, Taliansku a Rumunsku (–1,0 percentuálneho bodu), čo potvrdzuje konvergenčný trend v celej EÚ za posledných päť rokov – pozri graf 2.2.9. Miera nezamestnanosti mladých ľudí je však stále viac ako dvakrát vyššia ako miera nezamestnanosti ľudí vo veku 15 – 74 rokov (6,1 %). Nezamestnanosť je obzvlášť rozšírená medzi mladými ľuďmi s nízkou kvalifikáciou (19,3 %) a osobami narodenými mimo EÚ (20,5 %). Tento vývoj zdôrazňuje potrebu pokračovať v opatreniach na riešenie štrukturálnych problémov, ktoré bránia integrácii mladých ľudí do trhu práce, najmä vzhľadom na rozsiahly nedostatok pracovnej sily a zručností a dlhodobé riziká pre kariérne vyhliadky mladých ľudí.

Graf 2.2.9: Miera nezamestnanosti mladých ľudí sa zvýšila vo väčšine členských štátov

Miera nezamestnanosti mladých ľudí (vo veku 15 – 24 rokov, % ekonomicky aktívneho obyvateľstva) za rok 2019 (pred krízou), 2020 (vrchol krízy), 2022 a 2023

Poznámka: Zlom v časovom rade v prípade BG, HR, NL a PL v roku 2019. Zlom v časovom rade v prípade všetkých členských štátov v roku 2021. Vymedzenie sa líši v prípade FR v roku 2021. Vymedzenie sa líši v prípade ES a FR v roku 2022. Zlom v časovom rade v prípade DK, SI a CY v roku 2023. Vymedzenie sa líši v prípade ES a FR v roku 2023.

Zdroj: Eurostat [[lfsa_urgacd](#)], VZPS v EÚ.

Pozitívne je, že podiel mladých ľudí NEET naďalej klesá, pričom sú určité známky konvergencie v celej EÚ. Po dosiahnutí vrcholu na úrovni 13,9 % v roku 2020 sa miera NEET (vo veku 15 – 29 rokov) v EÚ neustále znižovala na úroveň 11,2 % v roku 2023. Tento trend je v súlade s rastúcou účasťou mladých ľudí na trhu práce, čo výrazne prispieva k rastu pracovnej sily¹⁴⁵. V jednotlivých členských štátoch je však pozorovaná výrazná rôznorodosť, pričom najvyššiu mieru NEET v roku 2023 zaznamenali Rumunsko (19,3 %), Taliansko (16,1 %), Grécko (15,9 %) a Cyprus (13,9 %) – pozri graf 2.2.10. V Rumunsku a na Cypre sa miera znížila len mierne (v oboch prípadoch o –0,5 percentuálneho bodu) a v Grécku sa dokonca zvýšila (o 0,6 percentuálneho bodu), pričom v týchto prípadoch išlo o „krajiny s kritickou situáciou“. Litva a Francúzsko, kde sa miery NEET zvýšili, a Cyprus,

¹⁴⁵ Pozri Európska komisia, *Labour market and wage developments in Europe 2024* [Vývoj na trhu práce a vývoj miezd v Európe (2024)], Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

Bulharsko a Španielsko, ktoré zaznamenali určitý pokles, sú „krajiny s výsledkami, ktoré treba sledovať“. Najvýraznejšie zlepšenie zaznamenalo Taliansko (–2,9 percentuálneho bodu), čo poukazuje na krajinu so „slabými, ale zlepšujúcimi sa výsledkami“. Najlepšie výsledky dosiahlo Holandsko (4,7 %) a Švédsko (5,7 %). Osoby, ktoré si aktívne hľadajú prácu a sú k dispozícii na prácu, t. j. miera nezamestnaných NEET, zostali v roku 2023 stabilne na úrovni 4,3 %¹⁴⁶. Najvyššia bola v Grécku (8,6 %) a v Španielsku (6,8 %), hoci v oboch prípadoch došlo v porovnaní s rokom 2022 k zlepšeniu (9,2 %, resp. 7,1 %). Podiel neaktívnych NEET sa mierne zlepšil (7,0 % v roku 2023 oproti 7,4 % v roku 2022), ale zostal vysoký v Rumunsku (14,3 %) a Bulharsku (10,8 %). Pokiaľ ide o podiel NEET, ktorých ovládla beznádej, na úrovni EÚ možno pozorovať klesajúci trend (zo 4,9 % na vrchole pandémie v roku 2020 na 4,2 % v roku 2023). Pretrvávajú regionálne rozdiely v mierach NEET (pozri graf 2 v prílohe 5) vrátane najvzdialenejších regiónov, ale celkovo sa vnútroštátne a regionálne rozdiely znižujú, čo naznačuje rastúcu konvergenciu v celej EÚ¹⁴⁷. V tomto kontexte posilnená záruka pre mladých ľudí podporuje NEET poskytovaním kvalitného zamestnania, ďalšieho vzdelávania, učňovských príprav alebo stáží do štyroch mesiacov od straty zamestnania alebo ukončenia formálneho vzdelávania¹⁴⁸ a iniciatíva Aim, Learn, Master, Achieve (ALMA) pomáha znevýhodneným NEET získať odbornú prax v zahraničí¹⁴⁹.

¹⁴⁶ Eurostat [[edat_lfse_20](#)], VZPS.

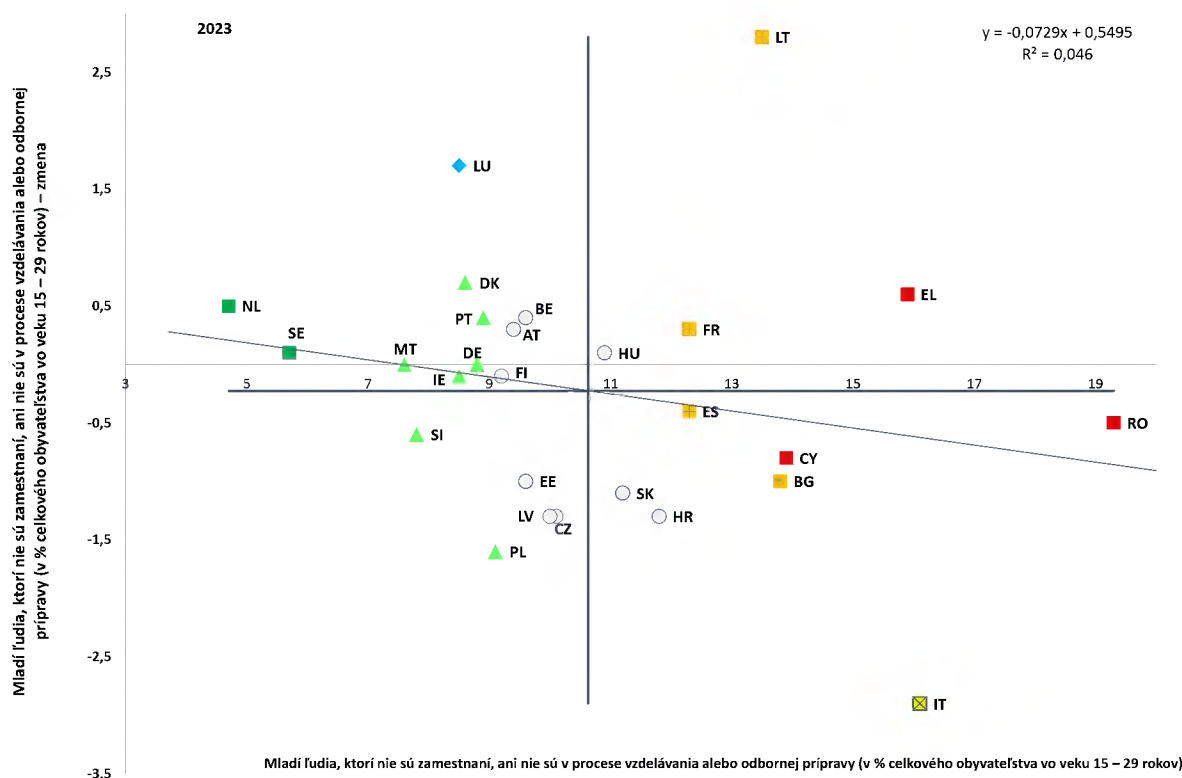
¹⁴⁷ Pozri Európska komisia, *Employment and Social Developments in Europe 2024 [Vývoj v oblasti zamestnanosti a sociálnej situácie v Európe za rok (2024)]*, Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

¹⁴⁸ Pozri [odporúčanie Rady z 30. októbra 2020 o moste k pracovným miestam – posilnení záruky pre mladých ľudí](#), a ktorým sa nahrádza odporúčanie Rady z 22. apríla 2013 o zavedení záruky pre mladých ľudí 2020/C 372/01 (Ú. v. EÚ C 372, 4.11.2020, s. 1).

¹⁴⁹ Ďalšie informácie sú k dispozícii na: [ALMA \(Aim, Learn, Master, Achieve – vytýčiť si cieľ, naučiť sa, zvládnuť, dosiahnuť\) – Zamestnanosť, sociálne záležitosti a začlenenie – Európska komisia \(europa.eu\)](#).

Graf 2.2.10: Rozdiely v mierach NEET klesajú, ale zostávajú výrazné

Miera NEET (vek 15 – 29 rokov), úrovne v roku 2023 a zmeny v porovnaní s predchádzajúcim rokom (v %, hlavný ukazovateľ sociálneho prehľadu)

Poznámka: Osi sú orientované podľa neváženého priemeru v EÚ. Legenda sa uvádza v prílohe. Vymedzenie sa líši v prípade ES a FR. Zlom v časovom rade v prípade DK a CY.

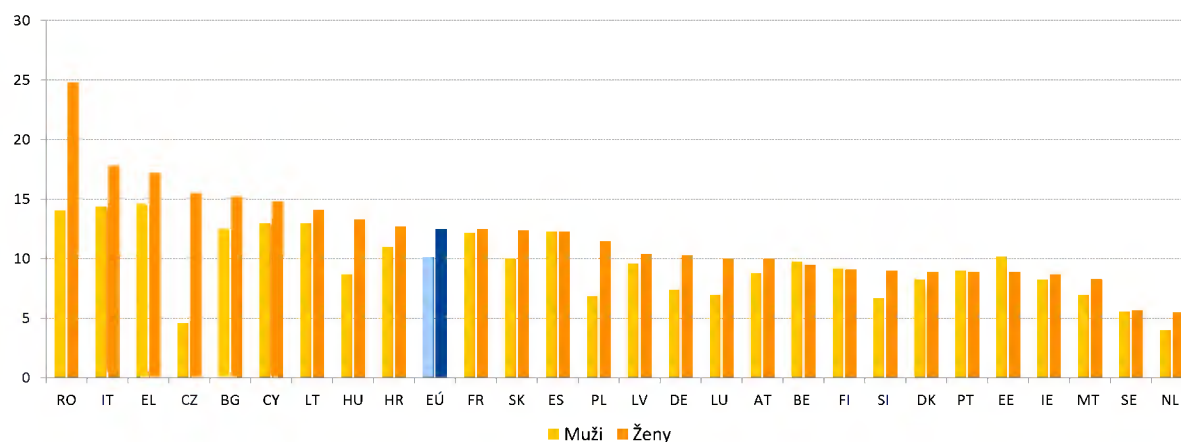
Zdroj: Eurostat [[lfsi_neet_a](#)], VZPS v EÚ.

Miera NEET je naďalej vyššia u žien a u ľudí s migrantským pôvodom. V roku 2023 podiel žien NEET (12,5 %) naďalej klesal (z 13,0 % v roku 2022 a 15,4 % v roku 2020). Stále však bol o 2,4 percentuálneho bodu vyšší ako u mužov (10,1 %) – pozri graf 2.2.11. Zatiaľ čo v niektorých členských štátoch (Belgicko, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Lotyšsko, Írsko, Portugalsko, Španielsko a Švédsko) bol tento rozdiel menší ako 1 percentuálny bod, v iných (Česko a Rumunsko) presahoval 10 percentuálnych bodov, čo poukazuje na značné prekážky pre mladé ženy v týchto krajinách. Napriek tomu sa od roku 2007 zaznamenala značná konvergencia miery NEET medzi mužmi a ženami. Medzi ženami NEET je neaktívnosť viac ako dvakrát častejšia než nezamestnanosť (8,7 % oproti 3,8 % v roku 2023 v porovnaní s 5,4 % oproti 4,7 % u mužov). Miera NEET u mladých ľudí narodených mimo EÚ je takisto výrazne vyššia ako v prípade mladých ľudí narodených v EÚ (19,6 % v porovnaní s 10,3 %), pričom sa tu takisto ukazujú značné rozdiely z hľadiska rodového rozmeru: miera u žien narodených mimo EÚ (25,2 %) je o viac ako 14 percentuálnych bodov vyššia ako u žien narodených v EÚ (11,1 %) a takmer o 11 percentuálnych bodov vyššia ako u mladých mužov narodených mimo EÚ. Okrem toho sú rozdiely medzi kontinentálnymi a najvzdialenejšími regiónmi a existuje jasný rozdiel medzi

mestom a vidiekom, pričom je väčšia pravdepodobnosť, že mladí ľudia z vidieckych oblastí budú NEET¹⁵⁰.

Graf 2.2.11: Takmer vo všetkých členských štátoch je miera NEET vyššia u žien

Miera NEET u mužov a žien (vo veku 15 – 29 rokov, v %, za rok 2023)

Poznámka: Vymedzenie sa líši v prípade ES a FR.

Zdroj: Eurostat [[lfsi_neet_a](#)], VZPS v EÚ.

Hoci sa miera zamestnanosti starších osôb od roku 2009 výrazne zvýšila, v jednotlivých členských štátoch pretrvávajú výrazné rozdiely¹⁵¹, čo naznačuje ďalší priestor na zlepšenie. V roku 2023 dosiahne miera zamestnanosti starších osôb (vo veku 55 – 64 rokov) 63,9 %, čo je takmer o 20 percentuálnych bodov viac ako v roku 2009, pričom miera zamestnanosti žien vykazuje výraznejší nárast (o 4,9 percentuálneho bodu viac ako u mužov). Napriek tomuto celkovému zlepšeniu pretrvávajú v EÚ značné rozdiely: zatiaľ čo vo Švédsku, Fínsku, v Estónsku, Holandsku, Nemecku, Česku a Lotyšsku bola miera zamestnanosti starších osôb vyššia ako 70 %, v Luxembursku, Rumunsku, Chorvátsku, Grécku a Slovinsku bola nižšia ako 55 %. Hoci nárast zamestnanosti starších osôb bol viac ako štvornásobne vyšší ako v prípade populácie v hlavnom produktívnom veku (vo veku 25 – 54 rokov), miera ich zamestnanosti zostala o 18 percentuálnych bodov nižšia (63,9 % v porovnaní s rokom 82,2 %). Pripisuje sa to predovšetkým väčšiemu počtu udržaných pracovných miest než prijímaniu nových zamestnancov, ktoré bolo v tomto období stále nízke. Najmä starší ľudia s vysokoškolským vzdelaním majú tendenciu zostať na trhu práce dlhšie, zatiaľ čo u starších ľudí s nižším vzdelaním je väčšia pravdepodobnosť predčasného odchodu. Kľúčovými faktormi, ktoré viedli k predčasnemu odchodu do dôchodku, boli zlé fyzické aj psychologické pracovné podmienky, ktoré takisto bránili mnohým starším pracovníkom v návrate na trh práce¹⁵².

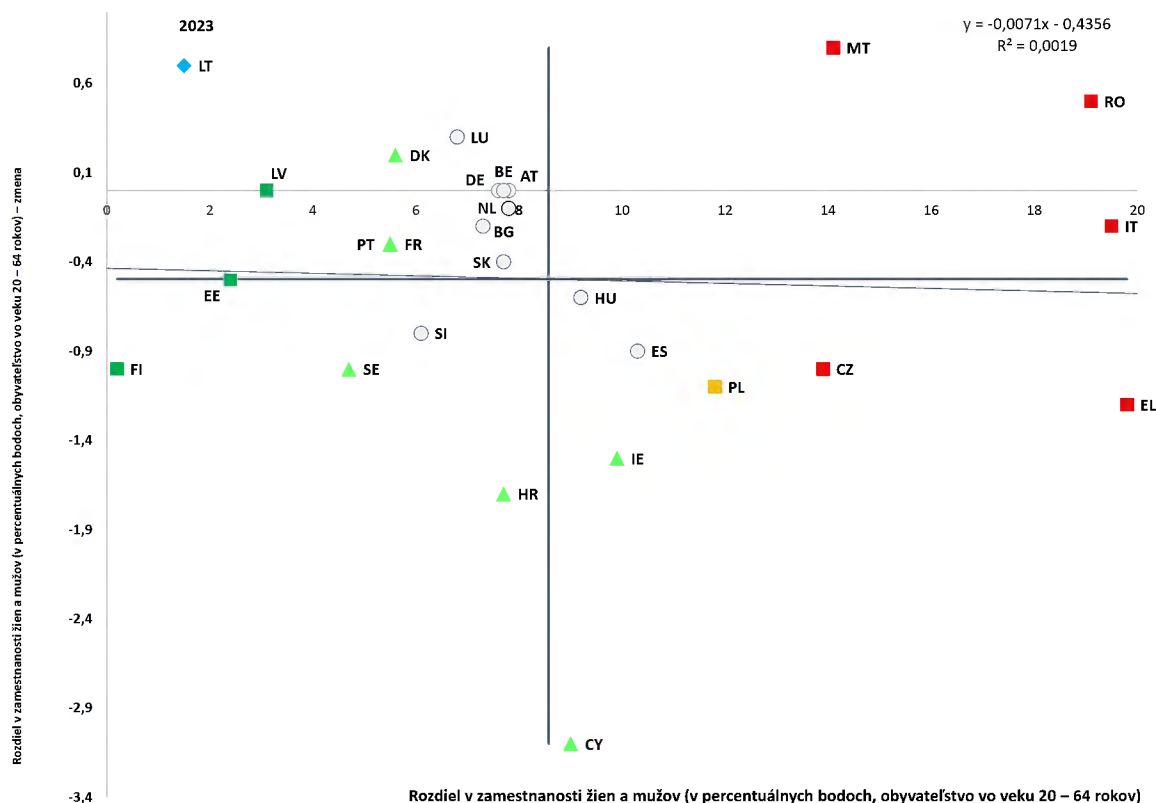
¹⁵⁰ Pozri: Eurofound, [Dospievanie: mladí ľudia vo svete po pandémie](#), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

¹⁵¹ Podrobnú analýzu situácie starších pracovníkov na trhu práce nájdete v: Európska komisia, *Labour market and wage developments in Europe 2024* [Vývoj na trhu práce a vývoj miezd v Európe (2024)], Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

¹⁵² Pozri: Eurofound, [Keeping older workers engaged: Policies, practices and mechanisms](#) (Udržanie angažovanosti starších pracovníkov: politiky, postupy a mechanizmy), pracovný dokument Eurofoundu, Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

Graf 2.2.12: Rozdiel v zamestnanosti žien a mužov sa vo väčšine krajín znížil, ale zostáva výrazný a v členských štátoch nevykazuje žiadne známky vzostupnej konvergenencie

Rozdiel v zamestnanosti žien a mužov (veková skupina 20 – 64 rokov), úroveň z roku 2023 a zmena oproti predchádzajúcemu roku (v percentuálnych bodoch, hlavný ukazovateľ sociálneho prehľadu)

Poznámka: Osi sú orientované podľa neváženého priemeru v EÚ. Legenda sa uvádza v prílohe. Vymedzenie sa líši v prípade ES a FR. Zlom v časovom rade v prípade DK a CY.

Zdroj: Eurostat [tesem060], VZPS v EÚ.

Rodové nerovnosti na trhu práce pretrvávajú, pričom rozdiely v zamestnanosti mužov a žien vykazujú len mierne známky konvergenencie¹⁵³. V roku 2023 bola miera zamestnanosti mužov 80,4 % v porovnaní so 70,2 % v prípade žien, čo viedlo k rozdielu v zamestnanosti žien a mužov na úrovni 10,2 percentuálneho bodu. Tento rozdiel sa v posledných rokoch mierne zmenšil (z 10,9 percentuálneho bodu v roku 2021 na 10,7 percentuálneho bodu v roku 2022), čo odráža výraznejší nárast zamestnanosti žien (o 1 percentuálny bod) ako mužov (o 0,5 percentuálneho bodu) aj v roku 2023. Napriek tomu pretrvávajú výrazné rozdiely, najmä v Grécku (19,8 percentuálneho bodu) a Taliansku (19,5 percentuálneho bodu), kde bola zamestnaná len o niečo viac ako polovica žien (57,6 % a 56,5 %) – pozri graf 2.2.12. V Rumunsku, kde bol rozdiel takisto veľký (19,1 percentuálneho bodu), sa dokonca ešte prehĺbil. Malta a Česko takisto vykazovali výrazné rodové rozdiely (14,1 percentuálneho bodu a 13,9 percentuálneho bodu). Pri všetkých piatich krajinách ide v súvislosti s rodovými rozdielmi v zamestnanosti o „krajiny s kritickou situáciou“. Na druhej strane bol rozdiel v zamestnanosti žien mužov pomerne malý

¹⁵³

Z dlhodobiejšieho hľadiska pozri Európska komisia, [Employment and Social Developments in Europe 2024 \[Vývoj v oblasti zamestnanosti a sociálnej situácie v Európe \(2024\)\]](#), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

v pobaltských krajinách (1,5 percentuálneho bodu v Litve, 2,4 percentuálneho bodu v Estónsku a 3,1 percentuálneho bodu v Lotyšsku) a takmer žiadny vo Fínsku (0,2 percentuálneho bodu). Tieto krajiny, s výnimkou Litvy, kde sa rozdiel nedávno zvýšil, patrili medzi „krajiny s najlepšimi výsledkami“ vzhľadom na ich malé a stabilné alebo zmenšujúce sa rozdiely. Okrem toho sa v niektorých členských štátoch vrátane Rakúska, Belgicka, Dánska, Nemecka a Španielska (pozri graf 3 v prílohe 5) pozorovali výrazné regionálne rozdiely v rozdieloch v zamestnanosti žien a mužov, a to vrátane najvzdialenejších regiónov. Prekážky brániace účasti žien na trhu práce môžu pomôcť riešiť sústavné politické opatrenia v súlade s cieľmi stanovenými v stratégii EÚ v oblasti rodovej rovnosti na roky 2020 – 2025¹⁵⁴. Takéto opatrenia môžu prispieť aj k dosiahnutiu cieľovej hodnoty do roku 2030, t. j. zníženie rozdielov v zamestnanosti žien a mužov na polovicu, ktorá je stanovená v Akčnom pláne na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv.

Ženy pracujú na kratší pracovný čas častejšie ako muži, čo vedie k väčším rozdielom v zamestnanosti žien a mužov, ak sa berie do úvahy zamestnanosť v ekvivalentoch plného pracovného času. V roku 2023 pracovalo v EÚ na kratší pracovný čas 27,9 % žien (vo veku 20 – 64 rokov), čo je viac ako trojnásobok podielu mužov (7,7 %), čo vedie k rodovému rozdielu v zamestnanosti na kratší pracovný čas vo výške 20,2 percentuálneho bodu, ktorý sa oproti roku 2022 nezmenil. Najväčšie rozdiely v práci na kratší pracovný čas boli zaznamenané v Holandsku (41,8 percentuálneho bodu), Rakúsku (38,6 percentuálneho bodu), Nemecku (36,9 percentuálneho bodu) a Belgicku (27,4 percentuálneho bodu), zatiaľ čo najmenšie rozdiely boli zaznamenané v Bulharsku (0,2 percentuálneho bodu) a Chorvátsku (1,5 percentuálneho bodu). Rumunsko bolo jedinou krajinou, kde boli muži o niečo častejšie zamestnaní na kratší pracovný čas ako ženy (–0,7 percentuálneho bodu). Vzhľadom na vyššiu prevalenciu práce na kratší pracovný čas medzi ženami rozdiel v zamestnanosti žien a mužov z hľadiska zamestnanosti v ekvivalentoch plného pracovného času¹⁵⁵ v roku 2023 bol 15,7 percentuálneho bodu, čo je o viac ako 50 % (5,5 percentuálneho bodu) viac ako pri vylúčení rozdielov v práci na kratší pracovný čas. Najväčšie rozdiely v zamestnanosti žien a mužov upravené o ekvivalent plného pracovného času boli v Taliansku (24,1 percentuálneho bodu), Grécku (21,5 percentuálneho bodu) a Rakúsku (19 percentuálnych bodov), čo odráža oveľa väčšie rozdiely, ako keď sa nezohľadňovala práca na kratší pracovný čas, zatiaľ čo najmenšie rozdiely boli v Litve a vo Fínsku (2,5 percentuálneho bodu).

Rozdiely v zamestnanosti žien a mužov sú ešte väčšie v prípade ľudí s deťmi, pričom rodičovstvo má väčší vplyv na kariéru žien ako na kariéru mužov. V roku 2023 bola miera zamestnanosti žien vo veku 25 – 54 rokov s deťmi 74,9 % v porovnaní s 91,9 % u mužov, čo viedlo k rodovému rozdielu v zamestnanosti žien a mužov vo výške 17 percentuálnych bodov oproti 4 percentuálnym bodom u bezdetných osôb. Spomedzi zamestnaných žien s deťmi pracovalo na kratší pracovný čas 31,8 %, zatiaľ čo u mužov to bolo len 5,0 %. Vo väčšine krajín vrátane Nemecka, Rakúska a Talianska sa vplyv rodičovstva prejavuje v nižšej miere zamestnanosti žien, ako aj vo vyššom počte žien

¹⁵⁴ Ďalšie informácie: Európska komisia, [2023 report on gender equality in the EU](#) (Správa o rodovej rovnosti v EÚ za rok 2023), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2023.

¹⁵⁵ Mierou zamestnanosti v ekvivalentoch plného pracovného času sa porovnávajú rozdiely medzi skupinami v priemernom počte odpracovaných hodín. Miera zamestnanosti v ekvivalentoch plného pracovného času sa vypočíta vydelením celkového počtu odpracovaných hodín v hospodárstve (prvé zamestnanie, druhé zamestnanie atď.) priemerným počtom hodín práce na plný pracovný čas (približne 40) a počtom ľudí vo veku 20 – 64 rokov. Zdroj: rámec spoločného hodnotenia, výpočet na základe údajov Eurostatu.

pracujúcich na kratší pracovný čas. Neformálne povinnosti v oblasti dlhodobej starostlivosti takisto prispievajú k rozdielom v zamestnanosti žien a mužov, keďže neformálnu starostlivosť poskytuje 19,1 % žien v EÚ v porovnaní so 14,8 % mužov. Je pravdepodobné, že ženy venujú významnú časť svojho času opatrovateľským povinnostiam¹⁵⁶, pravdepodobne preto, že muži opatrovatelia (73 %) dostávajú väčšiu podporu od formálnych služieb dlhodobej starostlivosti ako ženy opatrovatelky (61 %)¹⁵⁷. Na podporu neformálnych opatrovateľov sa v odporúčaní Rady týkajúcom sa prístupu k cenovo dostupnej vysokokvalitnej dlhodobej starostlivosti zdôrazňuje potreba primeranej odbornej prípravy, poradenstva, psychologickéj podpory, respitnej starostlivosti, opatrení na dosiahnutie rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom, prístupu k sociálnej ochrane a/alebo primeranej finančnej podpory. Členské štáty by sa zároveň mali snažiť zosúladiť ponuku služieb dlhodobej starostlivosti s potrebami starostlivosti¹⁵⁸.

Rozdiely v odmeňovaní žien a mužov sa za posledné desaťročie znížili, ale vo väčšine členských štátov zostávajú značné. V rokoch 2021 a 2022 predstavoval rozdiel v odmeňovaní žien a mužov v EÚ 12,7 %, pričom v Estónsku, Rakúsku, Česku, na Slovensku, v Nemecku, Maďarsku, Lotyšsku a Fínsku prekročil 15 %¹⁵⁹. Rozdiely v odmeňovaní sú okrem iných faktorov spôsobené rodovými rozdielmi v ekonomických činnostiach a povolaniach, nedostatočným zastúpením žien vo vedúcich pozíciách, nadmerným zastúpením žien v zamestnaniach na kratší pracovný čas a v zamestnaniach na dobu určitú, ťažkosťami pri zosúladzovaní práce so starostlivosťou, ako aj diskrimináciou a netransparentnými mzdovými štruktúrami¹⁶⁰. Rozdiely v odmeňovaní žien a mužov významne ovplyvňujú rozhodovanie v rodine, najmä čo sa týka matiek zažívajúcich kumulatívne znevýhodnenie, ktoré ešte viac sťažuje ich možnosti zamestnať sa. Časom sa tieto rozdiely vo výške zárobku – umocnené prerušením kariéry z dôvodu starostlivosti o dieťa – prejavujú v značných rodových rozdieloch v dôchodkoch. Aj keď sa tento rozdiel mierne znížil, v roku 2023 dostávali ženy vo veku 65 – 79 rokov hrubé dôchodky, ktoré boli v priemere o 25,4 % nižšie ako dôchodky mužov v rovnakej vekovej skupine. Tento rozdiel v dôchodkoch sa v jednotlivých krajinách značne líši a pohybuje sa od 43,9 % na Malte, 39,9 % v Holandsku a 36,4 % v Luxembursku až po 4 % v Slovinsku, 4,6 % v Dánsku a 5,8 % v Estónsku.

Zlepšenie poskytovania a dostupnosti kvalitného a cenovo dostupného vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve môže podporiť rovnováhu medzi pracovným a súkromným životom, rodovú rovnosť a rozvoj detí, ale miera účasti je stále nízka. V roku 2023 predstavoval podiel detí mladších ako 3 roky navštevujúcich zariadenia formálnej starostlivosti o deti v EÚ 37,5 %, čo v porovnaní s rokom 2022 predstavuje nárast o 1,7 percentuálneho bodu, ale stále je to menej ako úroveň 37,9 % z roku 2021 a výrazne

¹⁵⁶ Pozri [Európske zisťovanie o zdraví formou rozhovoru \(vlna EHIS 3\)](#), 2019.

¹⁵⁷ EIGE: 2022 [Prieskum rodových rozdielov v neplatenej starostlivosti, individuálnych a sociálnych aktivitách \(CARE\)](#).

¹⁵⁸ Podrobné informácie sú uvedené v [odporúčaní Rady z 8. decembra 2022 týkajúcom sa prístupu k cenovo dostupnej vysokokvalitnej dlhodobej starostlivosti \(2022/C 476/01\)](#).

¹⁵⁹ Tu sa používa neupravený rozdiel v odmeňovaní žien a mužov. Neupravený rozdiel v odmeňovaní žien a mužov je definovaný ako rozdiel medzi priemerným hrubým hodinovým zárobkom mužov a žien vyjadrený ako percento priemerného hrubého hodinového zárobku mužov.

¹⁶⁰ Pozri Európska komisia, [Employment and Social Developments in Europe 2024 \[Vývoj v oblasti zamestnanosti a sociálnej situácie v Európe \(2024\)\]](#), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

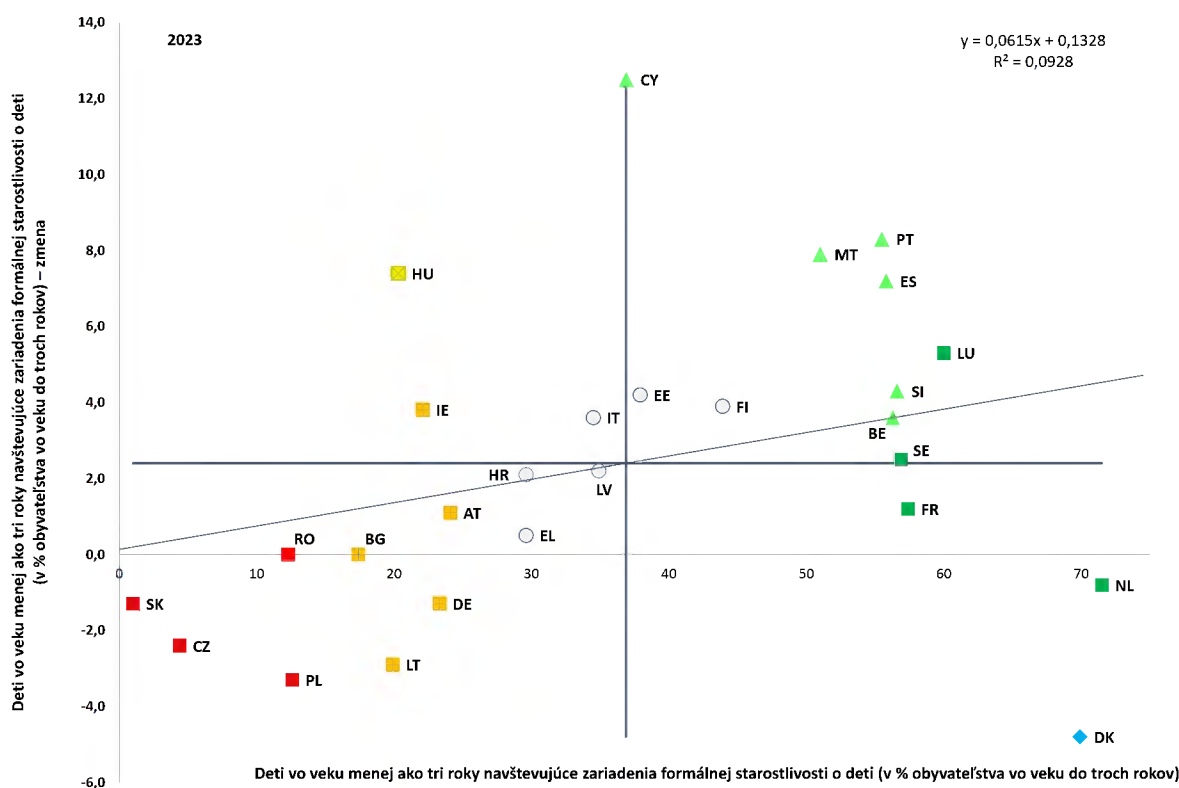
menej ako revidovaný barcelonský cieľ 45 %¹⁶¹. Iba desať členských štátov prekročilo 50 % a medzi členskými štátmi pretrvávajú výrazné rozdiely – pozri graf 2.2.13. Slovensko a Česko zaznamenali najnižšiu mieru účasti na úrovni 1 %, resp. 4,4 %, a výrazný pokles oproti predchádzajúcemu roku (–1,3 percentuálneho bodu, resp. –2,4 percentuálneho bodu). Nízke a zhoršujúce sa úrovne v oboch krajinách, ako aj v Rumunsku (12,3 %) a Poľsku (12,6 %) poukazujú na „krajiny s kritickou situáciou“ a vyžadujú si osobitnú pozornosť. Hoci sa uvádza o niečo vyššia úroveň, účasť na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve bola nízka aj v Bulharsku (17,4 %), Írsku (22,1 %) a Rakúsku (24,1 %). Vo všetkých týchto krajinách zostala miera účasti stabilná alebo sa zvýšila – na rozdiel od Litvy (19,9 %) a Nemecka (23,3 %), kde účasť v roku 2023 klesla. Vo všetkých piatich krajinách sa situácia považuje za situáciu, ktorú „treba sledovať“. Naopak, Švédsko (56,9 %), Francúzsko (57,4 %), Luxembursko (60 %) a Holandsko (71,5 %) sú „krajiny s najlepšimi výsledkami“ s vysokou a rastúcou mierou účasti. Účasti na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve môže brániť niekoľko prekážok vrátane finančných, kultúrnych a jazykových bariér, ako aj rozdielov v regionálnych a vnútroštátnych politikách v súvislosti s rodičovskou dovolenkou a príspevkami alebo zákonnými právami na starostlivosť o deti. Z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti sa financujú ciele reformy a investície podporujúce rozširovanie služieb v oblasti vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, rozvoj infraštruktúry a odbornú prípravu pracovnej sily. Nízke tempo zlepšovania si vyžaduje zvýšené úsilie v súlade s Európskou zárukou pre deti, európskou stratégiou v oblasti starostlivosti a odporúčaním Rady o vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve.

¹⁶¹

Pozri [odporúčanie Rady z 8. decembra 2022 o vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve: barcelonské ciele do roku 2030 \(2022/C 484/01\)](#). V odporúčaní sa stanovujú nové ciele vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, ktoré odrážajú cieľové hodnoty stanovené v iniciatíve Európsky vzdelávací priestor. Do roku 2030 by malo byť aspoň 45 % detí vo veku do troch rokov a 96 % detí vo veku od troch rokov do veku, v ktorom majú začať povinnú školskú dochádzku, zapojených do VSRD. Členské štáty, ktorých priemerná účasť v období 2017 – 2021 bola nižšia ako 20 %, budú musieť zvýšiť účasť o 90 %, zatiaľ čo členské štáty, ktorých priemerná účasť bola 20 % – 33 %, budú musieť zvýšiť účasť o 45 %, pričom limit je 45 %.

Graf 2.2.13: Účast' na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve zostáva vo väčšine členských štátov nízka

Deti vo veku do troch rokov navštevujúce zariadenia formálnej starostlivosti o deti a ročná zmena, úrovne v roku 2023 a zmeny v porovnaní s predchádzajúcim rokom (v %, hlavný ukazovateľ sociálneho prehľadu)

Poznámka: Osi sú orientované podľa neváženého priemeru v EÚ. Legenda sa uvádza v prílohe. Zlom v časovom rade v prípade DK.

Zdroj: Eurostat [tepsr_sp210], EU-SILC.

Daňové štruktúry vo väčšine členských štátov odrádzajú druhé zárobkovo činné osoby v domácnosti, najmä ženy, od plnej účasti na trhu práce, čím prispievajú k rodovej nerovnosti v zamestnanosti. Systémy spoločného zdanenia, ktoré umožňujú rodinám podávať spoločné daňové priznanie za potenciálne nižšie dane, zvyšujú marginálnu sadzbu dane pre druhé zárobkovo činné osoby v domácnosti, zvyčajne ženy (v roku 2022 tvorili 78 % druhých zárobkovo činných osôb ženy¹⁶²), ktoré tak s väčšou pravdepodobnosťou čelia zníženej motivácii pracovať alebo predĺžiť si pracovný čas¹⁶³. Okrem toho daňové úľavy podmienené spoločným podaním daňového priznania alebo úľavy zamerané len na jedného z manželov ďalej odrádzajú ženy od účasti na trhu práce¹⁶⁴. V roku 2023 boli najvyššie „pasce neaktivity“ (keď odňatie daní a dávok výrazne odrádza druhé zárobkovo činné osoby v domácnosti od vstupu na trh práce) zaznamenané v Litve, Slovinsku, Dánsku, Luxembursku, Belgicku a Nemecku – pozri graf 2.2.14. V týchto krajinách môžu druhé

¹⁶² Pozri Európska komisia, [2023 report on gender equality in the EU \(Správa o rodovej rovnosti v EÚ za rok 2023\)](#), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2023.

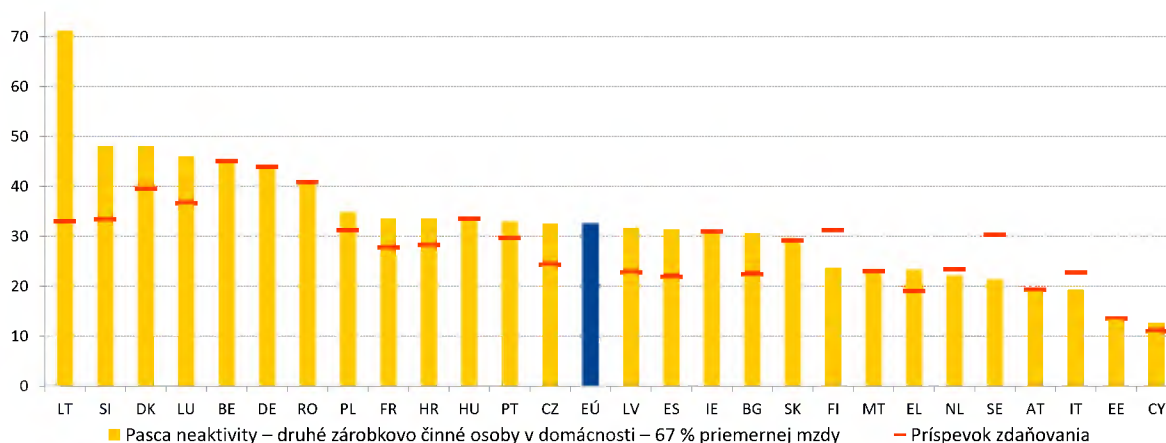
¹⁶³ Pozri Coelho, M. a kol., *Gendered Taxes: The Interaction of Tax Policy with Gender Equality. (Dane podľa pohlavia: Interakcia daňovej politiky s rodovou rovnosťou)*. Medzinárodný menový fond, 2022.

¹⁶⁴ Rozsiahlu diskusiu o zdaňovaní práce nájdete aj v oddiele 3.2 a 4.2.3 dokumentu Európska komisia, [Annual Report on Taxation 2024](#) (Výročná správa o zdaňovaní z roku 2024), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

zárobkovo činné osoby v domácnosti, ktoré vstupujú na trh práce, stratíť približne 50 % alebo viac zárobkov v dôsledku daní a odňatých dávok. Naopak, medzi krajiny s nižšou pascou neaktivity, kde táto strata môže byť nižšia ako 20 %, patria Rakúsko, Taliansko, Estónsko a Cyprus. Odstránenie týchto štrukturálnych prekážok by mohlo znížiť rozdiely v zamestnanosti žien a mužov a zvýšiť HDP, pričom podľa odhadov Svetovej banky by pre Európu mohlo predstavovať 10 % ekonomický zisk, ak by sa odstránili rozdiely v zamestnanosti mužov a žien¹⁶⁵.

Graf 2.2.14: Zdanenie významne prispieva k pasce neaktivity pre druhé zárobkovo činné osoby v domácnosti

Pasca neaktivity pre druhé zárobkovo činné osoby v domácnosti (v %, za rok 2023)

Poznámka: Údaje sa týkajú druhej zárobkovo činnnej osoby v domácnosti s príjmom na úrovni 67 % priemernej mzdy v rodine s dvoma zárobkovo činnými osobami a dvoma deťmi; hlavná zárobkovo činná osoba zarába priemernú mzdu. „Príspevok zdaňovania“ odkazuje na percentuálny podiel dodatočného hrubého príjmu, ktorý sa odníma daňou v rámci daňového systému a príspevkov na sociálne zabezpečenie (ďalšími prvkami prispievajúcimi k pasce neaktivity sú odňaté dávky v nezamestnanosti, sociálna pomoc a príspevok na bývanie).

Zdroj: Európska komisia, GR ECFIN, [databáza daní a dávok](#), podľa modelu daňových výhod OECD (aktualizované v apríli 2024).

Ženy sú neúmerne zasiahnuté „pasťou nízkej mzdy“, v rámci ktorej prudké zvýšenie daní a zníženie dávok znižuje ich dodatočné príjmy, keď sa ich zárobky zvyšujú. Vo väčšine členských štátov, podobne ako v prípade pasce neaktivity, zohráva daňová politika kľúčovú úlohu pri určovaní úrovne pasce nízkej mzdy pre druhé zárobkovo činné osoby v domácnosti, z ktorých prevažnú väčšinu tvoria ženy¹⁶⁶. Táto situácia sa však líši od pasce neaktivity, keď sú jednotlivci neaktívni. Ako je znázornené v grafe 2.2.15, podiel dodatočného príjmu, ktorý je v skutočnosti „odňatý daňou“ vtedy, ak druhé zárobkovo činné osoby v domácnosti zvýšia zárobok z jednej tretiny priemerného zárobku na dve tretiny zvýšením počtu odpracovaných hodín, môže byť značný – v priemere v EÚ približne tretina (36,6 %) ich dodatočného príjmu, pričom v Litve táto strata presahuje 105 % v dôsledku zrušenia príspevku na bývanie. Tento vplyv môže byť významný aj v Belgicku (60,3 %) a Luxembursku (53 %), zatiaľ čo sa zdá, že najnižší je na Cypre (14,6 %). Dostupnosť

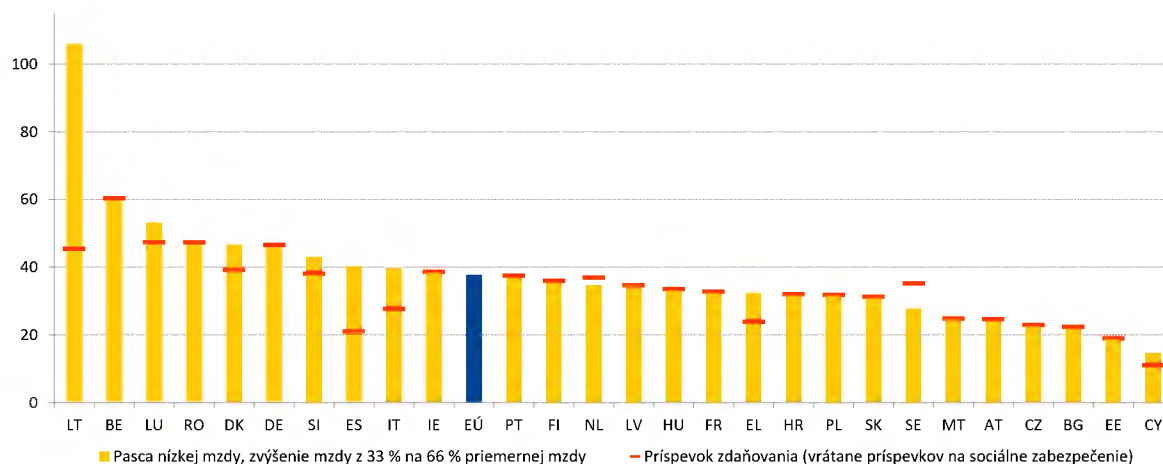
¹⁶⁵ Pennings, S. M., *A Gender Employment Gap Index (GEGI): A Simple Measure of the Economic Gains from Closing Gender Employment Gaps, with an Application to the Pacific Islands (Index rozdielu zamestnanosti žien a mužov: jednoduché meranie hospodárskych prínosov vyplývajúcich z odstraňovania rozdielov v zamestnanosti žien a mužov s uplatňovaním na tichomorské ostrovy)*. World Bank Group, Development Economics Research Group. Washington: Svetová banka, 2022.

¹⁶⁶ Pozri Európska komisia, [2023 report on gender equality in the EU \(Správa o rodovej rovnosti v EÚ za rok 2023\)](#), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2023.

a prístup k cenovo dostupným, vysokokvalitným službám starostlivosti spolu s dobre navrhnutými politikami na zosúladienie pracovného a súkromného života sú nevyhnutné na to, aby sa jednotlivci rozhodli zvýšiť si počet odpracovaných hodín.

Graf 2.2.15: V mnohých členských štátoch dane odrádzajú zamestnancov s nízkou mzdou od toho, aby pracovali viac hodín

Pasca nízkej mzdy pre druhé zárobkovo činné osoby v domácnosti (v %, za rok 2023)

Poznámka: Pasca nízkej mzdy – dochádza k nej vtedy, ak sa mzda druhej zárobkovo činné osoby v domácnosti zvýši z 33 % na 66 %, pričom hlavná zárobkovo činná osoba v domácnosti zarába 100 % priemernej mzdy a v rodine sú dve deti.

Zdroj: Európska komisia, GR ECFIN, [databáza daní a dávok](#), podľa modelu OECD na výpočet daní a dávok (aktualizované v apríli 2024).

Začlenenie osôb so zdravotným postihnutím do trhu práce stagnovalo, pričom v jednotlivých členských štátoch boli zaznamenané rozdielne trendy. Rozdiel v zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím (t. j. rozdiel v miere zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím a bez neho) zostal v roku 2023 takmer nezmenený na úrovni 21,5 percentuálneho bodu (21,4 percentuálneho bodu v roku 2022), čím sa zastavil predchádzajúci dvojročný pozitívny trend. Zatiaľ čo v 15 členských štátoch sa tento rozdiel znížil vrátane výrazného zlepšenia v Estónsku (–6,0 percentuálneho bodu) a na Malte (–4,3 percentuálneho bodu), v iných štátoch, ako napríklad v Luxembursku (15,2 percentuálneho bodu) a Bulharsku (10,0 percentuálneho bodu), sa výrazne zvýšil. Najmenšie rozdiely boli zaznamenané v Španielsku (13,8 percentuálneho bodu), Portugalsku (14,0 percentuálneho bodu) a Taliansku (15,9 percentuálneho bodu), čo sa čiastočne vysvetľuje relatívne nižšou celkovou mierou zamestnanosti, ako aj v Slovinsku (17,3 percentuálneho bodu.), pričom išlo „krajiny s najlepšimi výsledkami“. Naopak, ako „krajiny s kritickou situáciou“ boli označené Litva, Belgicko, Poľsko a Írsko, kde rozdiel presiahol 30 percentuálnych bodov, ako aj Chorvátsko a Bulharsko, kde sa rozdiel blížil k 40 percentuálnym bodom. Osoby so zdravotným postihnutím majú aj vysoký podiel neaktivity: v roku 2022 bolo v 20 členských štátoch viac ako 40 % obyvateľov so zdravotným postihnutím v produktívnom veku (vo veku 15 – 64 rokov) neaktívnych, pričom v Bulharsku, Grécku, Rumunsku, Maďarsku, Chorvátsku a Poľsku táto miera presahovala 60 %¹⁶⁷. Za vysokou mierou neúčasti na trhu práce pravdepodobne naďalej stojí nedostatok primeraných opatrení na začlenenie a udržanie osôb so zdravotným postihnutím na trhu

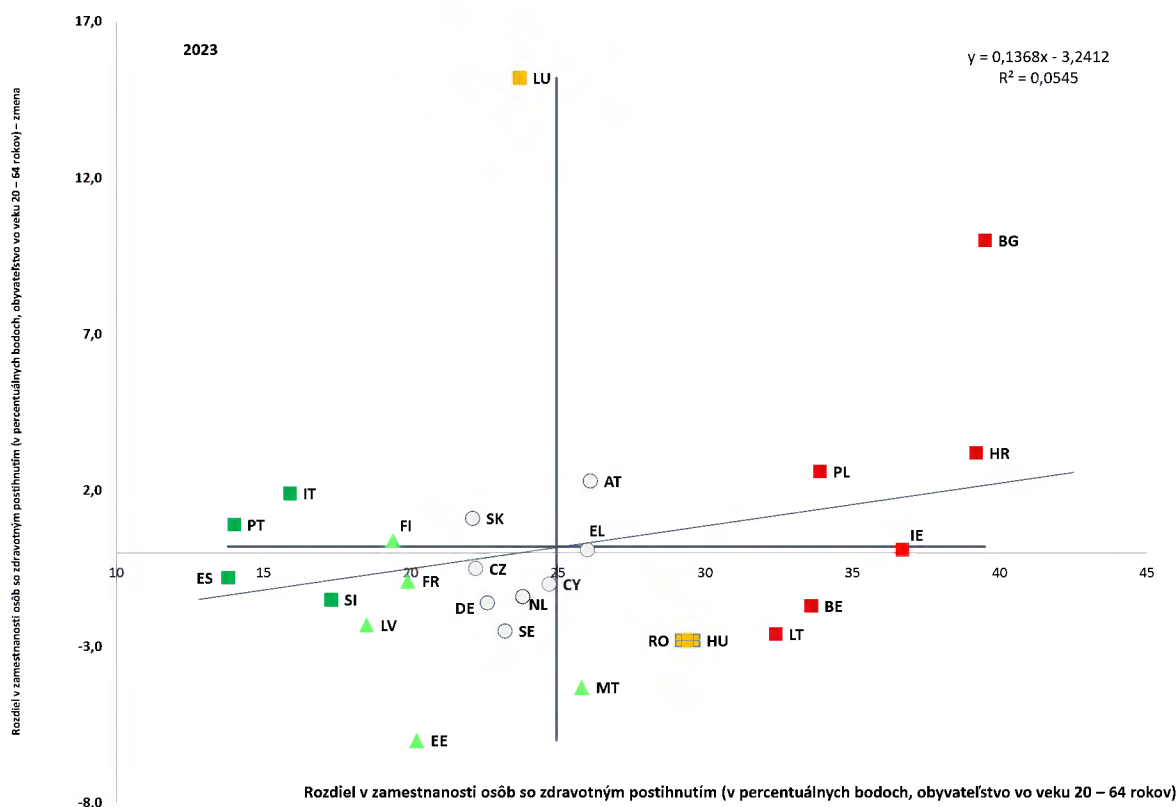
¹⁶⁷

Eurostat, [[lfsa_argaedd](#)].

práce, nedostatok primeraných zručností, ako aj celková neinformovanosť zamestnávateľov o právnych povinnostiach a podporných politických opatreniach.

Graf 2.2.16: Rozdiel v zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím je stále veľký, pričom medzi členskými štátmi možno pozorovať veľmi rozdielne trendy

Rozdiel v zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím v porovnaní s osobami bez zdravotného postihnutia (vo veku 20 – 64 rokov), úrovne z roku 2023 a zmeny oproti predchádzajúcemu roku (v %, hlavný ukazovateľ sociálneho prehľadu)

Poznámka: Osi sú orientované podľa neváženého priemeru v EÚ. Legenda sa uvádza v prílohe. Zlom v časovom rade v prípade HR. Odhadovaná hodnota pre DE. Nízka spolaľivosť pre PL. Chýbajúca kategorizácia pre DK.
Zdroj: Eurostat [tepsr_sp200], EU-SILC.

Integrácia štátnych príslušníkov tretích krajín do trhu práce sa naďalej zlepšovala, ale naďalej pretrvával výrazný nesúlad medzi úrovňou ich kvalifikácie a postavením v zamestnaní. Miera zamestnanosti štátnych príslušníkov tretích krajín v roku 2023 dosiahla 63 %, čo je výrazne menej ako miera zamestnanosti osôb narodených v EÚ a nič nenasvedčuje tomu, že by sa tento rozdiel mal zmenšiť. Po pandémie COVID-19 sa štátni príslušníci tretích krajín podieľali na náraste pracovnej sily v EÚ v roku 2022 viac ako dvoma tretinami (70 %) ¹⁶⁸, hoci naďalej čelili vysokej miere nezamestnanosti (12,2 % v roku 2023 oproti 5,4 % v prípade štátnych príslušníkov) a miere prekvalifikovanosti (39,4 % oproti 20,8 %) ¹⁶⁹. Ženy narodené mimo EÚ boli v obzvlášť zraniteľnej situácii, pričom rozdiel v zamestnanosti žien a mužov predstavoval 24 percentuálnych bodov a 44 % z nich bolo

¹⁶⁸ Pozri Európska komisia, *Labour market and wage developments in Europe 2024* [Vývoj na trhu práce a vývoj miezd v Európe (2024)], Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

¹⁶⁹ Európska komisia, *štúdia EMN 2023: Annual Report on Migration and Asylum* (Výročná správa o migrácii a azyle), 2023.

prekvalifikovaných¹⁷⁰. Všeobecný trend smerom k stabilnejšiemu zamestnaniu možno pozorovať u všetkých skupín, ale štátni príslušníci tretích krajín boli častejšie zamestnaní na určitý čas ako osoby narodené v EÚ (vrátane občanov a prisťahovaných občanov EÚ). V roku 2024 EÚ pokračovala v realizácii svojho akčného plánu pre integráciu a začlenenie na roky 2021 – 2027, ktorý poskytuje spoločný politický rámec na podporu členských štátov pri vytváraní vnútroštátnych politík v oblasti integrácie migrantov¹⁷¹.

Miera zamestnanosti osôb z Ukrajiny s poskytnutou dočasnou ochranou sa vo väčšine členských štátov zvýšila, čo svedčí o rýchlejšej integrácii do trhu práce v porovnaní s inými skupinami utečencov¹⁷². Do mája 2024 malo v EÚ štatút dočasnej ochrany približne 4,3 milióna ľudí, z toho 2,5 milióna vo veku 18 až 64 rokov. Ukrajinci majú vysoké vyhliadky na integráciu vzhľadom na ich pomerne vysokú úroveň vzdelania, vybudované sociálne siete a okamžitý prístup k zamestnaniu. V treťom štvrtroku 2023 bolo zamestnaných viac ako 40 % osôb v produktívnom veku (18 – 64 rokov), na ktoré sa vzťahovala dočasná ochrana, ale s výraznými rozdielmi v jednotlivých krajinách, od približne dvoch tretín (66 %) v Litve po menej ako 20 % v Belgicku a Chorvátsku. Ukrajinci pod dočasnou ochranou, ktorí zostávajú neaktívni, často uvádzajú opatrovateľské povinnosti, zatiaľ čo nezamestnaní označujú za hlavnú prekážku jazyk. Napriek tomu vysídlené osoby z Ukrajiny výrazne prispievajú k rastu pracovnej sily v EÚ, ako ukazujú rôzne odhady¹⁷³. Hoci mnohí z nich sú mladí a vysoko vzdelaní, pracovné príležitosti zodpovedajúce ich kvalifikácii sú stále obmedzené¹⁷⁴.

Rámček piliera 3: Odstraňovanie prekážok brániacich účasti na trhu práce v EÚ

V kontexte pretrvávajúceho nedostatku pracovnej sily a starnutia obyvateľstva je aktivácia neaktívnych osôb veľkou výzvou, ktorá si vyžaduje politické opatrenia. Vysoký podiel neaktívnych osôb môže obmedziť hospodársky rast, pretože zhoršuje existujúci nedostatok pracovnej sily a kvalifikovaných pracovníkov a tým brzdí produktivitu a konkurencieschopnosť. Ohrozujú aj fiškálnu udržateľnosť a primeranosť systémov sociálnej ochrany vzhľadom na starnutie obyvateľstva. Napriek zlepšeniu miery zamestnanosti v EÚ neaktívne osoby (ani zamestnaní, ani nezamestnaní) stále tvoria 20 % súčasnej populácie EÚ vo veku 20 – 64 rokov, pričom medzi jednotlivými členskými štátmi sú značné rozdiely. Zároveň sa predpokladá, že počet obyvateľov v produktívnom veku sa v EÚ v nasledujúcich desaťročiach zníži. Očakáva sa, že do roku 2045 bude na každých desať neaktívnych osôb nad 65 rokov pripadať 16 zamestnaných a do roku 2070 len 14, čo je pokles z 22 v roku 2022¹⁷⁵. Táto predpokladaná rastúca nerovnováha si vyžaduje politické riešenia. Odhady naznačujú, že zvýšenie účasti na trhu práce v EÚ bude kľúčové na dosiahnutie cieľovej hodnoty 78 % stanovenej pre mieru zamestnanosti do roku 2030.

¹⁷⁰ OECD/Európska komisia, *Indicators of Immigrant Integration 2023: Settling In* (Ukazovatele týkajúce sa integrácie prisťahovalcov 2023: usadenie sa), OECD Publishing, Paríž, 2023.

¹⁷¹ Pozri Európska komisia, *Akčný plán pre integráciu a začlenenie na roky 2021 – 2027*.

¹⁷² Európska migračná sieť (EMN), *Labour market integration of beneficiaries of temporary protection from Ukraine: Joint EMN-OECD inform* (Integrácia príjemcov z Ukrajiny s poskytnutou dočasnou ochranou do trhu práce: spoločná informácia EMS a OECD), 2024.

¹⁷³ Podrobnejšiu analýzu výsledkov ľudí, ktorí utiekli pred vojnou na Ukrajinu do EÚ, na trhu práce nájdete v publikácii Európskej komisie *Labour market and wage developments in Europe 2024* [Vývoj na trhu práce a vývoj miezd v Európe (2024)], Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

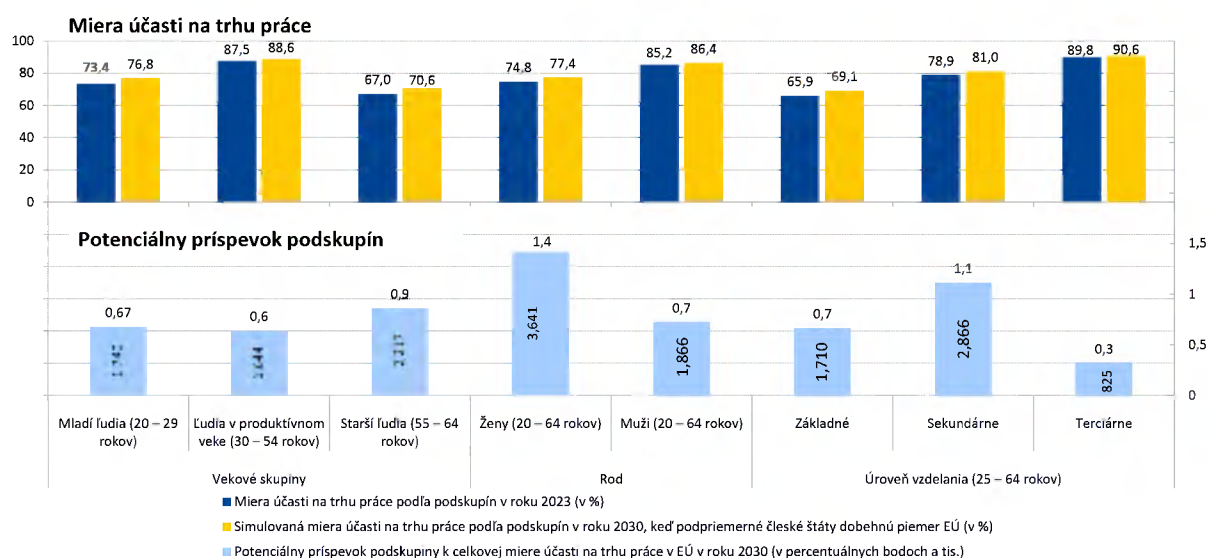
¹⁷⁴ Výročná správa Európskej siete verejných služieb zamestnanosti za rok 2023, Európska sieť verejných služieb zamestnanosti (PES).

¹⁷⁵ Európska komisia, *2024 Ageing Report* (Správa o starnutí), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

Silnejšia aktivácia a integrácia do trhu práce sú nevyhnutné na dosiahnutie pokroku v oblasti zásady č. 4 (aktívna podpora zamestnanosti) Európskeho piliera sociálnych práv. V súlade s tým Komisia zaviedla celý rad iniciatív na riešenie vysokého podielu neaktívnych osôb, napríklad posilnenú záruku pre mladých ľudí, smernicu o rovnováhe medzi pracovným a súkromným životom a najnovšie aj Akčný plán na riešenie nedostatku pracovnej sily a zručností (pozri aj rámček piliera v oddiele 2.1.), v ktorom sa stanovujú nové opatrenia pre EÚ, členské štáty a sociálnych partnerov, okrem iného na podporu aktivácie nedostatočne zastúpených skupín¹⁷⁶.

Významný počet osôb by mohol vstúpiť na trh práce EÚ prostredníctvom cielenej a prispôbenej podpory pre najväčšie nedostatočne zastúpené skupiny

Potenciálny príspevok rôznych skupín obyvateľstva k celkovému podielu ekonomicky aktívneho obyvateľstva v EÚ do roku 2030

Poznámka: Simulácia podielu ekonomicky aktívneho obyvateľstva v EÚ v roku 2030, ak by členské štáty s podpriemerným podielom ekonomicky aktívneho obyvateľstva na podskupinu dohnali priemer EÚ danej podskupiny, pričom sa predpokladá, že podiel ekonomicky aktívneho obyvateľstva pre ostatné podskupiny zostane konštantný. Tento výpočet nezohľadňuje prekryvanie a možné dvojité započítanie medzi skupinami a nemal by sa zamieňať s prognózou.

Zdroj: výpočty GR EMPL na základe údajov Eurostatu a projekcií EUROPOP2023.

Napriek zlepšeniu je niekoľko skupín obyvateľstva na trhu práce EÚ stále výrazne nedostatočne zastúpených. Patria medzi ne ženy, starší ľudia, osoby s nízkou a so strednou kvalifikáciou, osoby so zdravotným postihnutím a osoby s migračným alebo menšinovým pôvodom, v závislosti od kontextu konkrétnej krajiny. Z nich ženy, osoby so sekundárnym vzdelaním a starší ľudia predstavujú celkovo najväčšie neaktívne skupiny v EÚ, ktoré by mohli byť potenciálne začlenené do zamestnania prostredníctvom vhodných aktivačných opatrení¹⁷⁷. Z odhadov Komisie vyplýva, že ak by členské štáty s nižším ako priemerným podielom ekonomicky aktívneho obyvateľstva v každej z uvedených podskupín zvýšili do roku 2030 účasť na trhu práce na úroveň príslušných priemerov v podskupinách EÚ, na trhu práce by sa ocitlo ďalších 3,6 milióna žien, 2,9 milióna osôb so sekundárnym vzdelaním a 2,2 milióna starších pracovníkov (pri zanedbaní prekryvania a možného dvojitého

¹⁷⁶ Európska komisia, [Nedostatok pracovnej sily a zručností v EÚ: akčný plán.COM\(2024\) 131 final](#).

¹⁷⁷ 32 miliónov žien (25,2 %), 20 miliónov starších ľudí (33 %) a 25 miliónov osôb so sekundárnym vzdelaním (21,1 %) nebolo v roku 2023 súčasťou trhu práce EÚ.

započítania medzi skupinami) – pozri graf¹⁷⁸. K tomuto cieľu prispieva vytvorenie spravodlivejšieho rozdelenia neplatenj práce v domácnosti a opatrovateľských povinností, ako aj zlepšenie prístupu k vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve (VSRD), ich cenovej dostupnosti a kvality, čím sa znižujú prekážky brániace ženám v účasti na trhu práce. Hlavnými dôvodmi, prečo starší ľudia zostávajú neaktívni, sú popri povinnostiach súvisiacich so starostlivosťou, faktoroch súvisiacich s pracoviskom a inštitucionálnych prekážkach, ako sú predpisy o sociálnom a dôchodkovom zabezpečení, ktoré je potrebné riešiť, aby sa umožnila ich väčšia účasť na trhu práce, choroba alebo zdravotné postihnutie. Osoby so sekundárnym alebo nižším vzdelaním často čelia ťažkostiam pri prístupe na trh práce, čo si vyžaduje primerané politiky v oblasti získavania zručností, ako aj cieľenú a individualizovanú podporu. Ľudia s migračným alebo menšinovým pôvodom môžu mať značný prospech z cieľených opatrení na riešenie nesúladu medzi zručnosťami, zlepšenie jazykových znalostí, boj proti diskriminácii a poskytovanie prispôbených a integrovaných podporných služieb. Zlepšenie prístupu k vysokokvalitným pracovným príležitostiam pri súčasnom zabezpečení nárokov súvisiacich so zdravotným postihnutím môže znížiť faktory, ktoré potenciálne odrádzajú osoby so zdravotným postihnutím od vstupu na trh práce.

V posledných rokoch niekoľko členských štátov prijalo špecializované opatrenia na odstránenie prekážok účasti nedostatočne zastúpených skupín na trhu práce. V septembri 2023 **Chorvátsko** v rámci svojho plánu obnovy a odolnosti prijalo model spolufinancovania prevádzkových nákladov zariadení predškolskej výchovy pre obce s nižšou finančnou kapacitou s cieľom zabezpečiť udržateľnosť investícií do rekonštrukcie existujúcich zariadení na vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve alebo do výstavby nových zariadení. Miestne a regionálne samosprávy tak môžu zvýšiť dostupnosť a zlepšiť udržateľnosť a cenovú dostupnosť vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve. V **Írsku** majú osoby s opatrovateľskými povinnosťami od marca 2024 právo požiadať o flexibilný pracovný čas vrátane skráteného a zhusteného pracovného času. V rámci programu zamestnanosti na roky 2024 – 2029 majú ľudia v dôchodkovom veku v **Estónsku** okrem iného prístup k odbornej príprave a podpore pri získavaní kvalifikácie. Národná stratégia celoživotného vzdelávania na **Malte** na roky 2023 – 2030 sa zameriava najmä na dospelých s nízkou úrovňou zručností a nízkou kvalifikáciou s cieľom riešiť nedostatky a medzery v základných zručnostiach. V **Rakúsku** má „Intensivprogramm Arbeitsmarktintegration“ v rokoch 2024 a 2025 podporovať rýchlu integráciu ľudí s migrantským pôvodom prostredníctvom kurzov nemeckého jazyka, uznávania kvalifikácie a kariérnej orientácie. **Nemecko** v roku 2023 zvýšilo strop príjmu z práce pre osoby so zdravotným postihnutím, ktoré poberajú dôchodok pre osoby so zníženou pracovnou schopnosťou.

2.2.2. Opatrenia prijaté členskými štátmi

Členské štáty prijímajú opatrenia na zvýšenie účasti na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve, pričom sa zameriavajú na cenovú dostupnosť a rozširovanie kapacít. V **Litve** budú mať od septembra 2024 právo na prístup k vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve všetky trojročné deti a do septembra 2025 všetky dvojročné deti. Rozširovanie zariadení na vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve v celej EÚ pokračuje s podporou fondov EÚ. V **Chorvátsku** je do plánu obnovy a odolnosti zahrnutých 343 projektov s celkovým rozpočtom 214 miliónov EUR, ktoré zabezpečia najmenej 22 500 ďalších miest s cieľom zvýšiť účasť na 90 % do roku 2026. V rámci programu „Aktívne batola“ na roky

¹⁷⁸ Keďže sa podskupiny prekrývajú, súčty údajov o dodatočnom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov medzi jednotlivými skupinami nesedia.

2022 – 2029 a s podporou fondov EÚ (ESF+ a RRF) vytvorí **Pol'sko** viac ako 100 000 nových miest v oblasti starostlivosti o deti, predovšetkým v oblastiach s nedostatočnou starostlivosťou, a jeho cieľom je vytvoriť udržateľný model financovania. S podporou Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti krajina prijíma aj nové normy kvality pre poskytovateľov a s pomocou ESF+ chce vyškoliť 9 000 pracovníkov v oblasti starostlivosti o deti a 2 500 vedúcich pracovníkov, ako aj 1 400 zástupcov obcí, pričom zamestnanci v oblasti starostlivosti o deti sa zároveň transformujú na verejných činiteľov. V **Rumunsku** sa s podporou Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti pripravuje rozsiahly program nepretržitej odbornej prípravy pre zamestnancov v oblasti vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve na podporu zavádzania nových učebných osnov a monitorovania kvality a budujú a rekonštruujú sa zariadenia na vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve s cieľom riešiť nedostatok kapacít, najmä v oblastiach s nedostatočnou starostlivosťou. **Slovensko** v súčasnosti rozvíja systém podpory inkluzívneho vzdelávania prostredníctvom programov ďalšieho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov, a to aj v oblasti vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve. **Taliansko** zvýšilo *bonus asilo nido*. Bonus poskytovaný na úhradu poplatkov v materskej škole sa zvýšil až na 3 600 EUR pre deti narodené 1. januára 2024 alebo neskôr, ktorých rodiny majú ukazovateľ ekvivalentnej majetkovej situácie (ISEE) do 40 000 EUR a ktoré už majú dieťa mladšie ako 10 rokov. **Bulharsko** zverejnilo svoj akčný plán na podporu rozvoja detí v ranom veku do roku 2024 s cieľom vypracovať holistický politický prístup, ktorý by sa zameriaval aj na vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve. **Cyprus** v súlade s reformou zahrnutou do svojho plánu obnovy a odolnosti postupne znižuje vek, od ktorého sú vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve povinné, zo 4 rokov a 8 mesiacov na 4 roky; v školskom roku 2024 – 2025 sa zníži o 2 mesiace a v školskom roku 2025 – 2026 o ďalší mesiac.

Uskutočnili sa rozsiahle reformy a investície na zvýšenie základných zručností vrátane komplexnej revízie učebných osnov, ale na zvrátenie klesajúcich trendov je v celej EÚ potrebné ďalšie úsilie. **Cyprus** uskutočnil desaťročnú reformu vzdelávania a odbornej prípravy vrátane revízie učebných plánov (zahrnutých do plánu obnovy a odolnosti), prechodu na formatívne hodnotenie žiakov, rámca riadenia zameraného na riešenie problému odchodu žiakov zo školy a vzdelávania na začiatku školskej dochádzky a celodennej školskej dochádzky v nižšom sekundárnom vzdelávaní. V septembri 2024 **Španielsko** spustilo plán na posilnenie zručností v oblasti matematiky a čítania s porozumením, z ktorého bude mať prospech viac ako päť miliónov žiakov na školách financovaných z verejných zdrojov vďaka zvýšenej podpore učiteľov, dodatočným školským zdrojom a mimoškolským hodinám. Okrem toho je v rámci plánu obnovy a odolnosti španielsky Program na usmernenie, pokrok a obohatenie vzdelávania (PROA+) zameraný na zlepšenie vzdelávacích výsledkov žiakov s najväčšími problémami v najmenej 2 700 školách, pričom finančné prostriedky sa poskytujú do roku 2024. V rokoch 2025 až 2028 pomôže ESF+ mobilizovať dodatočné finančné prostriedky vo výške 105 miliónov EUR ročne. V **Litve** sa v rokoch 2023 a 2024 v dvoch fázach zaviedli nové učebné osnovy založené na kompetenciách, ale ich vplyv sa ešte len ukáže. Od roku 2025 **rumunské** ministerstvo školstva vyvíja intervenčný mechanizmus pre funkčnú gramotnosť v preduniverzitnom vzdelávaní s cieľom riešiť problematickú úroveň základných zručností rumunských študentov primárneho a sekundárneho vzdelávania.

Viacere členské štáty v reakcii na pokles základných zručností posilňujú aj učiteľské povolanie. V **Pol'sku** sa na základe nových právnych predpisov prijatých vo februári 2024 zvýšili platy učiteľov o 30 % a od januára 2024 o 33 % pre nových učiteľov. V **Rumunsku** boli zavedené nové legislatívne opatrenia na zosúladenie platov učiteľov s národnou

priemernou hrubou mzdou, ktoré predstavujú zvýšenie plátov v priemere o 25 % v roku 2023 a ďalšie zvýšenie na začiatku roka 2024. Na **Slovensku** sa platy učiteľov v roku 2023 zvýšili dvakrát: o 10 % v januári a o ďalších 12 % v septembri. **Estónsko** v roku 2023 zvýšilo platy učiteľov o 23,9 % s cieľom riešiť vysokú infláciu a vláda načrtla plány na zvýšenie plátov učiteľov na 120 % priemernej mzdy do roku 2027. V decembri 2023 **Maďarsko** zaviedlo výrazné zvýšenie plátov učiteľov, ktoré bolo spolufinancované z ESF+ a zahrnuté aj do plánu obnovy a odolnosti ako súčasť programu na zvýšenie atraktívnosti učiteľského povolania. Prvým krokom bolo priemerné zvýšenie o 32 % v januári 2024. Vláda sa zaviazala, že do roku 2025 zvýši platy učiteľov na 80 % plátov ostatných vysokoškolsky vzdelaných odborníkov a túto úroveň udrží aspoň do roku 2030. **Česko** dosiahlo dôležité míľniky v reforme počiatočného vzdelávania učiteľov, keď v roku 2023 zverejnilo nový rámec kompetencií absolventov a v roku 2024 ho začlenilo do akreditácie programov odbornej prípravy učiteľov; posilnilo aj praktické zameranie odbornej prípravy učiteľov. V akademickom roku 2023/2024 sa vo Francúzskom spoločenstve **Belgicka** po takmer dvoch desaťročiach priprav začali realizovať nové programy počiatočnej odbornej prípravy učiteľov. Reformou sa predlžuje obdobie odbornej prípravy z 3 rokov na 4 roky (tzv. *masterisation*) a zavádza diagnostický test na posilnenie jazykových kompetencií budúcich učiteľov francúzštiny.

Iniciatívy na riešenie predčasného ukončenia školskej dochádzky a nerovností vo vzdelávaní sa realizujú s výraznou podporou z fondov EÚ. V **Bulharsku** sa projekt „Úspech pre teba“ (2023 – 2027) spolufinancovaný z ESF+ zameriava na viac ako 96 000 študentov zo zraniteľných skupín, ktorí čelia vzdelávacím problémom a majú medzery vo vzdelávaní a ktorým sa poskytne dodatočná odborná príprava v bulharskom jazyku, matematike a iných predmetoch. Poskytne sa aj odborná príprava pre viac ako 4 500 pedagógov. V **Rumunsku** je v plnom prúde realizácia národného programu na zníženie predčasného ukončenia školskej dochádzky s podporou Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a ESF+. V rámci programu sa najprv prostredníctvom mechanizmu včasného varovania identifikuje najmenej 2 500 škôl s vyšším rizikom predčasného ukončenia školskej dochádzky a oprávnené školy potom dostanú granty na realizáciu plánov s opatreniami prispôbenými ich špecifickým potrebám. V **Nemecku** sa v školskom roku 2024/2025 začína nový 10-ročný spolkový program „Startchancen“, ktorý je určený až pre 4 000 škôl (približne 10 % všetkých nemeckých škôl) a poskytuje podporu vo vzdelávaní všetkým deťom a mladým ľuďom bez ohľadu na sociálnu situáciu ich rodičov. Spolková vláda bude ročne investovať 1 miliardu EUR (v plnej výške ju dorovná spolková krajina). Francúzske spoločenstvo v **Belgicku** prijalo s podporou Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti komplexný akčný plán na boj proti predčasnému ukončovaniu školskej dochádzky a absentizmu v roku 2024, a to aj prostredníctvom individuálneho poradenstva pre žiakov s vysokým počtom neospravedlnených absencií, do ktorého sú zapojené ich rodiny a pedagogický intervenčný tím, ako aj IT systém na monitorovanie absencií.

Členské štáty podnikajú prvé kroky na začlenenie umelej inteligencie do vzdelávania a odbornej prípravy, čím reagujú na jej rastúcu úlohu v diskusiách o vnútroštátnych politikách. Hoci žiadna krajina zatiaľ neprijala súvisiacu národnú stratégiu, niekoľko členských štátov začalo vykonávať iniciatívy zamerané na začlenenie umelej inteligencie do rôznych aspektov vzdelávania. Vo **Švédsku** sa od roku 2024 – 2025 stane umelá inteligencia novým predmetom vo vyššom sekundárnom vzdelávaní a v obcami poskytovanom vzdelávaní dospelých pre študentov v oblasti prírodných vied a technológií a možným doplnkom pre študentov v iných odboroch. Vo Flámskom spoločenstve v **Belgicku** poskytuje znalostné centrum Digisprong od roku 2023 usmernenia a ďalšie školenia na podporu digitalizácie v povinnom vzdelávaní. **Chorvátska** stratégia Digitálne Chorvátsko 2023 sa

zameriava na rozvoj umelej inteligencie a digitálnych kompetencií a zahŕňa digitálnu transformáciu v rámci podpory rozvoja vzdelávacieho a výskumného systému. V **Nemecku** ponúka Deutsches Schulportal platformu, ktorá pomáha používateľom oboznámiť sa s umelou inteligenciou. V **Luxembursku** je výskumná skupina Computational Law and Machine Ethics (CLAiM) na Luxemburskej univerzite univerzitnou pracovnou skupinou, ktorej úlohou je od roku 2021 skúmať etický a vedecký rozmer umelej inteligencie, pričom v budúcnosti sa plánuje zriadenie centra pre digitálnu etiku. V **Poľsku** viaceré univerzity stanovili interné usmernenia a normy na reguláciu používania umelej inteligencie študentmi. **Grécko** plánuje seminár pre 800 učiteľov, ku ktorému budú pripojené usmernenia pre učiteľov. **Rakúsko** vybaví 100 pilotných škôl softvérom umelej inteligencie a pripraví digitálne učebné materiály. V **Holandsku** sa budú v spolupráci so školami, spoločnosťami a vedcami pripravovať projekty na získanie poznatkov o umelej inteligencii vo vzdelávaní, pričom finančné prostriedky sa čiastočne poskytnú z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. V **Rumunsku** sa z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti vyčleňujú finančné prostriedky na podporu účasti vysokoškolských študentov na vzdelávacích programoch zameraných na pokročilé digitálne zručnosti, investuje sa do inteligentných laboratórií, ktoré umožňujú študentom získať digitálnu a technologickú gramotnosť potrebnú na trhu práce, alebo sa školia štátni zamestnanci v oblasti pokročilých digitálnych zručností.

Modernizácia a zvyšovanie atraktívnosti systémov odborného vzdelávania a prípravy (OVP) sú v politickom programe mnohých členských štátov na poprednom mieste. **Estónsko** začalo reformu s cieľom zvýšiť atraktívnosť systému odborného vzdelávania a prípravy vrátane vypracovania nových učebných osnov, v ktorých sa uprednostňujú kompetencie, a silnejšej integrácie odborného vzdelávania a prípravy s ostatnými vzdelávacími cestami (prepojenie formálneho a neformálneho vzdelávania, ako aj prepojenie všeobecného, odborného a aplikovaného vysokoškolského vzdelávania). V roku 2023 sa začali poskytovať nové služby, ako je kariérne poradenstvo a flexibilné študijné podmienky, ktoré majú udržať študentov a znížiť mieru predčasného ukončenia štúdia, pričom sa do nich zapojili zainteresované strany. V januári 2024 **Grécko** zaviedlo nové právne predpisy s cieľom rozšíriť spoluprácu v rámci svojho systému odborného vzdelávania a prípravy a vytvoriť synergie medzi rôznymi úrovňami národného kvalifikačného rámca (NKR). S podporou Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti orgány ďalej zavádzajú systém kontroly kvality odborného vzdelávania a prípravy (OVP) s cieľom posúdiť jeho výsledky a zlepšiť jeho relevantnosť pre trh práce. **Španielsko** prostredníctvom série regulačných zmien od polovice roka 2023 do roku 2024 zvýšilo flexibilitu riadenia odborného vzdelávania a prípravy, začlenilo digitálne zručnosti, upravilo organizačné aspekty učebných osnov cykly odbornej prípravy základnej, strednej a vysokej úrovne, ako aj súčasti systému odborného vzdelávania, napríklad vypracovanie Národného katalógu odborných kvalifikácií a registrov, aktualizovalo a harmonizovalo pravidlá činnosti Generálnej rady pre odborné vzdelávanie a zaviedlo vyššie odborné kvalifikácie a súvisiace minimálne požiadavky na výučbu. Od júna 2024 **Cyprus** s podporou Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti aktualizuje učebné osnovy odborného vzdelávania a prípravy s cieľom znížiť nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami na trhu práce. **Nemecko** v júli 2023 novelizovalo svoj zákon o vzdelávaní a odbornej príprave, pričom zaviedlo dotované stáže zamerané na kariérnu orientáciu, granty na mobilitu, inkluzívnejšie kvalifikácie na vstup do odborného vzdelávania pre osoby so zdravotným postihnutím a zároveň rozšírilo možnosti odborného vzdelávania financované štátom, najmä v oblastiach s obmedzenými možnosťami.

Niektoré krajiny takisto výrazne investujú do svojich systémov odborného vzdelávania a prípravy. **Cyprus** v rámci svojho plánu obnovy a odolnosti modernizuje svoju infraštruktúru odborného vzdelávania a prípravy prostredníctvom iniciatív, ako je výstavba

novej technickej školy v Limassole, ktorá má byť dokončená do júna 2026, a modernizácia 20 laboratórií, ktoré majú riešiť nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami na trhu práce. V rozpočte **Švédska** na rok 2024 bolo na regionálne odborné vzdelávanie a prípravu dospelých vyčlenených 1,36 miliardy švédskych korún (15,2 miliardy EUR), pričom v odbornom vzdelávaní dospelých pribudlo približne 16 500 miest na celý rok a vo vyššom odbornom vzdelávaní približne 3 000 miest. Okrem toho sa zo švédskeho plánu obnovy a odolnosti podporuje ďalších 16 900 miest na celoročné štúdium v regionálnom odbornom vzdelávaní dospelých a 14 900 miest vo vyššom odbornom vzdelávaní. **Poľsko** v rámci svojho plánu obnovy a odolnosti pracuje na zriadení centier zručností pre jednotlivé odvetvia v duchu centier odbornej excelentnosti, ktoré slúžia potrebám viacerých skupín, napr. dospelých, študentov, mladých ľudí, učiteľov odborného vzdelávania a zamestnancov. Hlavnými partnermi v tomto úsilí budú okrem iného odborné školy, inštitúcie vysokoškolského vzdelávania, podniky a organizácie zamestnávateľov, miestne orgány, ako aj výskumné a vývojové centrá. **Španielsko** využitím podpory z ESF+ a v rámci svojho plánu obnovy a odolnosti investuje do digitálnej a zelenej transformácie odborného vzdelávania so zameraním na odbornú prípravu učiteľov, modernizované učebne simulujúce technologické pracoviská, ako aj sieť 50 centier excelentnosti na podporu výskumu a inovácií. **Portugalsko** sa v rámci plánu obnovy a odolnosti zameriava na realizáciu reformy zameranej na posilnenie celkovej koordinácie politiky vzdelávania a odbornej prípravy, aktualizáciu národného katalógu kvalifikácií s cieľom zahrnúť nové zručnosti a profesie, podporu cielených programov gramotnosti dospelých pre nízkokvalifikované osoby a riešenie sociálno-ekonomických nerovností prostredníctvom prerozdelenia siete odborného vzdelávania a prípravy. Túto reformu dopĺňajú značné investície do zriadenia a rekonštrukcie 365 špecializovaných technologických centier v školách a odborných inštitúciách, ako aj investície do 111 verejných centier odborného vzdelávania prostredníctvom výstavby nových alebo rekonštrukcie existujúcich centier a nákupu moderného technologického vybavenia v oblastiach, ako je digitalizácia, obnoviteľné zdroje energie a priemysel 4.0.

Vo viacerých členských štátoch sa podporuje učenie sa na pracovisku a učňovská príprava. V marci 2024 **Bulharsko** v rámci svojho plánu obnovy a odolnosti zmenilo svoj regulačný rámec odborného vzdelávania a prípravy s cieľom rozšíriť spoluprácu so zamestnávateľmi, najmä prostredníctvom učenia sa na pracovisku a duálneho odborného vzdelávania a prípravy. **Francúzsko** v júli 2023 prijalo nový zákon na podporu medzinárodnej mobility učňov prostredníctvom programu „Erasmus pre učňov“. V máji 2023 predstavila **nemecká** Aliancia pre počiatkové a ďalšie vzdelávanie a odbornú prípravu svoje priority na roky 2023 – 2026 vrátane posilnenia duálneho vzdelávania spolkovou vládou, spolkovými krajinami, priemyslom a odbormi. V decembri 2023 **Estónsko** v záujme zosúladenia odborného vzdelávania a prípravy so spoločenskými potrebami predĺžilo svoj program rozvoja odborného vzdelávania a prípravy a vysokoškolského vzdelávania PRŮM+ do roku 2027. V rámci programu sa vytvoria nové miesta odbornej prípravy v odvetviach s národnou prioritou a hospodárskym rastom na základe potrieb a pripravenosti zamestnávateľov, pričom najmenej 30 % miest sa prideli mladým ľuďom do 26 rokov bez odbornej kvalifikácie. **Grécko** plánuje do konca roka 2024 obnoviť učňovské odborné školy verejných služieb zamestnanosti (DYPA EPAS), ktoré sú spolufinancované z ESF+ a sú súčasťou vládnej stratégie odborného vzdelávania a prípravy a zamestnanosti mladých ľudí.

Členské štáty naďalej podporujú modernizáciu vysokoškolského vzdelávania prostredníctvom reforiem riadenia a opatrení na podporu internacionalizácie. **Rumunsko** v rámci svojho programu obnovy a odolnosti prideliilo granty na digitalizáciu približne 70 % svojich univerzít (61 inštitúcií) s cieľom posilniť digitálny ekosystém a najmenej 100 000 učiteľov absolvuje odbornú prípravu na zlepšenie digitálnych

pedagogických zručností. S podporou ESF+ krajina v septembri 2024 spustila aj program „Prvý študent v rodine“, ktorého cieľom je zvýšiť prístup znevýhodnených a nedostatočne zastúpených skupín k vysokoškolskému vzdelávaniu a znížiť počet študentov, ktorí predčasne ukončia štúdium. Vo viacerých členských štátoch sa zavádzajú reformy riadenia zamerané na podporu excelentnosti, výskumu a internacionalizácie. Cieľom nového zákona o vedeckom výskume a inováciách, ktorý bol v **Bulharsku** prijatý v apríli 2024 v rámci reformy plánu obnovy a odolnosti, je vytvoriť dynamické, na výsledky orientované a efektívne prostredie pre výskum a inovácie. **Benelux** a **pobaltské štáty** zaviedli od mája 2024 zmluvu o uznávaní diplomov, ktorá umožňuje vzájomné uznávanie vysokoškolských kvalifikácií. Niektoré členské štáty takisto prijímajú opatrenia na zlepšenie prístupu znevýhodnených skupín. V **Litve** je približne 1 300 študijných miest, teda približne 10 % z celkového počtu štátom financovaných miest, vyčlenených pre študentov zo sociálne slabších rodín. Od septembra 2024 sa môžu študenti, ktorí spĺňajú podmienky, prihlásiť do samostatného poradovníka na prijatie na základe rovnakých akademických prijímacích požiadaviek **Portugalsko** takisto zavádza kvóty pre ekonomicky znevýhodnených študentov, rozširuje prístup portugalskej diaspóry a zvyšuje kvóty pre dospelých študentov starších ako 23 rokov. Očakáva sa, že kapacita ubytovania pre študentov sa v rokoch 2021 až 2026 zvýši o 78 %, a to najmä vďaka prebiehajúcim investíciám v rámci plánu obnovy a odolnosti. **Španielsko** rozširuje štipendiá pre sociálne slabších študentov, pričom v rokoch 2023 – 2024 sa na ne vyčlení 1 miliarda EUR, ktoré dostane 300 000 študentov, čo predstavuje približne 25 % študentov bakalárskeho a magisterského štúdia na verejných univerzitách. Zvýšenie počtu štipendií podporuje aj španielsky plán obnovy a odolnosti ako súčasť širšej reformy univerzitného systému, ktorá má okrem iného podporiť prístup k vysokoškolskému vzdelávaniu. Zároveň sa priemerná výška štipendia za posledných päť rokov zvýšila o 29 %. **Francúzsko** udelilo v roku 2024 šiestim univerzitám finančné prostriedky vo výške 10 miliónov EUR na rozvoj a výmenu najlepších postupov v oblasti inkluzívneho vzdelávania a prístupnej výučby s cieľom zlepšiť prístup študentov so zdravotným postihnutím.

Zavádzajú sa nové systémy prognózovania, aby sa predvídali potreby zručností na trhu práce. V decembri 2023 **Fínsko** spustilo „Program dobrej práce“ na riešenie personálnych potrieb v oblasti zdravotníctva, sociálnej starostlivosti a záchranných služieb prostredníctvom rozšírenia vedomostnej základne a schopnosti predvídať budúce požiadavky na personál a odbornú prípravu. **Španielsko** a **Švédsko** v rámci svojich plánov obnovy a odolnosti identifikujú potreby v oblasti zručností s cieľom zosúladiť úsilie v oblasti odbornej prípravy a rekvalifikácie s požiadavkami trhu práce vrátane zručností, ktoré sú rozhodujúce pre digitálnu a zelenú transformáciu. Španielsko to dosiahne prostredníctvom výskumných programov založených na prieskumoch v rôznych odvetviach.

Členské štáty zaviedli opatrenia na ďalší rozvoj digitálnych zručností obyvateľstva, aby splnili požiadavky digitálnej transformácie. **Bulharsko** v marci 2024 zmenilo svoj regulačný rámec odborného vzdelávania a prípravy ako súčasť svojho plánu obnovy a odolnosti s cieľom zohľadniť vyvíjajúce sa odborné potreby vrátane zeleného a digitálneho sektora. V júni 2024 krajina vytvorila modul IKT na testovanie a samocertifikáciu digitálnych zručností bez formálnej odbornej prípravy, ktorý je k dispozícii ako súčasť jej plánu obnovy a odolnosti. **Portugalsko** začalo v januári 2024 druhú fázu odborného programu „Zamestnanosť + Digital 2025“. V roku 2024 začalo **Maďarsko** realizovať projekty zamerané na navrhovanie a realizáciu odbornej prípravy v oblasti digitálnych zručností v rámci operačného programu Digitálna obnova Plus na roky 2021 – 2027, spolufinancovaného z ESF+. **Španielsko** v júli 2023 upravilo postup uznávania digitálnych kompetencií vo výučbe a v rámci svojho plánu obnovy a odolnosti si kladie za cieľ vyškoliť

do konca roka 2025 najmenej 825 000 osôb v oblasti digitálnych a zelených zručností, ako aj zručností súvisiacich s produktívnou transformáciou. V rámci plánu obnovy a odolnosti **Lotyšsko** v júli 2023 vytvorilo spoločný rámec založený na európskom rámci digitálnych kompetencií pre občanov (DigComp) na hodnotenie a plánovanie vzdelávacích výstupov v oblasti digitálnych zručností vrátane neformálneho vzdelávania. **Luxembursko** v októbri 2023 predstavilo bielu knihu o nových učebných osnovách pre základné vzdelávanie, ktorá ako jeden zo štyroch hlavných tematických pilierov zahŕňa digitálne zručnosti súvisiace s kybernetickou bezpečnosťou a mediálnou gramotnosťou. Členské štáty takisto zaviedli stratégie na podporu digitálnych zručností. V **Rumunsku** sa v národnej stratégii vzdelávania dospelých na roky 2023 – 2027, prijatej v decembri 2023, a v národnej stratégii celoživotného vzdelávania dospelých na roky 2024 – 2030, prijatej v máji 2024, kladie dôraz na rozvoj zelených a digitálnych zručností. V auguste 2023 **Lotyšsko** v kontexte plánu obnovy a odolnosti spustilo stratégiu digitálneho zdravotníctva, ktorá zahŕňa rôzne aspekty, napríklad cezhraničnú výmenu údajov a digitálne zručnosti. Plán digitálneho začlenenia **Írska** bol vydaný v auguste 2023 s cieľom zabezpečiť, aby každý mohol využívať digitálne príležitosti, a to aj prostredníctvom digitálnych zručností a gramotnosti. **Česko** v rámci plánu obnovy a odolnosti vytvorilo verejnú databázu kurzov zlepšovania zručností a rekvalifikačných kurzov a do konca roka 2025 by malo najmenej 65 000 osôb absolvovať zvyšovanie úrovne zručností alebo rekvalifikáciu v oblasti digitálnych zručností.

Prebiehajú regulačné a investičné iniciatívy na podporu zručností a kompetencií potrebných pre zelenú transformáciu. V septembri 2023 **Malta** zaviedla finančné stimuly na podporu miestnych zamestnávateľov a zamestnancov pri zvyšovaní kvalifikácie vrátane ekologických kompetencií. **Cyprus** sa zameria na investície do zelenej infraštruktúry pre školy odborného vzdelávania a prípravy a od júla 2023 skúma plány výstavby zelenej školy odborného vzdelávania a prípravy v Larnake financovanej z Fondu na spravodlivú transformáciu. V **Portugalsku** verejný úrad práce a Združenie pre obnoviteľné zdroje energie v júni 2023 vytvorili protokol o vytvorení strediska odbornej prípravy pre energetickú transformáciu (CTE), ktoré bude poskytovať odbornú prípravu v oblasti energetickej transformácie a opatrení v oblasti klímy vrátane odbornej prípravy v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov a zelenej vodíkovej energie, a to pre pracovníkov aj nezamestnané osoby. V rámci programov podporovaných z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti bude v oblasti zelených zručností vyškolených približne 25 000 osôb. Niekoľko členských štátov vrátane **Španielska** a **Česka** v rámci svojich plánov obnovy a odolnosti takisto investuje do zručností pre zelenú transformáciu. V septembri 2024 spustila **grécka** verejná služba zamestnanosti s podporou z plánu obnovy a odolnosti nový program na získavanie a zlepšovanie zelených zručností pre 50 000 zamestnancov.

Zvýšenie účasti dospelých na vzdelávaní zostáva kľúčovým politickým cieľom vo všetkých členských štátoch s osobitným dôrazom na pracovníkov s nízkou kvalifikáciou, a mnohé krajiny vytvárajú individuálne vzdelávacie účty a mikrocertifikáty. **Španielsko** v rámci svojho plánu obnovy a odolnosti a s podporou ESF+ vytvorilo referenčný rámec na hodnotenie a osvedčovanie základných kompetencií, ktoré dospelí získali prostredníctvom pracovných skúseností, neformálnej odbornej prípravy a informálneho učenia sa, aby pomohlo dospelým s nízkou úrovňou základných zručností zapojiť sa do odbornej prípravy. V novembri 2023 **Malta** spustila národnú stratégiu celoživotného vzdelávania na roky 2023 – 2030, ktorá sa zameriava na najzraniteľnejšie skupiny prostredníctvom rôznorodých vysokokvalitných príležitostí celoživotného vzdelávania. Niekoľko členských štátov takisto vyvíja systémy individuálnych vzdelávacích účtov, aby sa dospelí mohli zapojiť do individuálnych vzdelávacích dráh. **Belgický** plán obnovy a odolnosti zahŕňa reformu, ktorou sa má od roku 2023 zaviesť individuálny nárok na štyri dni odbornej prípravy pre každého

zamestnanca pracujúceho na plný úväzok, ktorý sa od roku 2024 zvýši na päť dní a bude sa spravovať prostredníctvom platformy federálneho vzdelávacieho účtu (FLA), ktorá sa spustí v apríli 2024. **Slovensko** plánuje zaviesť nový systém financovania vzdelávania dospelých prostredníctvom individuálnych vzdelávacích účtov a riešiť medzirezortnú koordináciu celoživotného vzdelávania s podporou rozvoja elektronickej platformy individuálnych vzdelávacích účtov (EPIVU) s využitím fondov EÚ. **Lotyšsko, Litva, Cyprus a Chorvátsko** takisto rozvíjajú individuálne vzdelávacie účty s podporou Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti+ a/alebo ESF+, čím rozširujú prístup k vzdelávaniu dospelých prostredníctvom personalizovaných a dostupných platforiem. Na podporu celoživotného vzdelávania okrem toho členské štáty rozvíjajú systémy mikrocertifikátov. V roku 2023 **Estónsko** zmenilo svoj zákon o vzdelávaní dospelých s cieľom rozšíriť systém mikrokvalifikácií na odborné vzdelávanie a odbornú prípravu dospelých a zaviesť vymedzenia mikrokvalifikácií, požiadavky na obsah programu, zásady poskytovania a mechanizmus zabezpečovania kvality. **Španielsko** chce v rámci svojho plánu obnovy a odolnosti zverejniť akčný plán na vytvorenie rámca mikrocertifikátov, ktorý má vypracovať ministerstvo vzdelávania po konzultáciách so zainteresovanými stranami. To okrem iného zahŕňa podporu mikrocertifikátov s cieľom zvýšiť dopyt medzi dospelými a zamestnávateľmi, propagovať ich kvalitu a relevantnosť a podporovať rovnosť prístupu.

Posilnená záruka pre mladých ľudí spolu s ďalšími iniciatívami naďalej podporuje štrukturálne reformy a opatrenia na podporu zamestnatel'nosti mladých ľudí. V rámci posilnenej záruky pre mladých ľudí sa členské štáty zaviazali zabezpečiť, aby všetci ľudia do 30 rokov dostali do štyroch mesiacov od straty zamestnania alebo ukončenia formálneho vzdelávania kvalitnú ponuku zamestnania, ďalšieho vzdelávania, učňovskej prípravy alebo stáže. **Maďarsko** poskytuje mzdové dotácie a odbornú prípravu NEET vo veku 15 – 29 rokov v rokoch 2024 – 2029 prostredníctvom svojho národného programu záruky pre mladých ľudí plus, ktorý je spolufinancovaný z ESF+ v rámci operačného programu pre hospodársky rozvoj a inovácie plus. V **Portugalsku** sa v národnom pláne záruky pre mladých ľudí reviduje profil mladých ľudí NEET, prostredníctvom štúdie podporovanej MOP so zameraním na mapovanie nezaregistrovaných nezamestnaných a neaktívnych mladých ľudí. **Španielsko** v kontexte plánu obnovy a odolnosti zaviedlo svoj národný plán záruky pre mladých ľudí plus, ktorého cieľom je zlepšiť kvalifikáciu mladých ľudí NEET, aby získali zručnosti potrebné na vstup do procesu registrácie mladých ľudí NEET na trhu práce. V **Taliansku** sa od septembra 2024 „dekrétom v oblasti súdržnosti o bonuse pre mladých ľudí“ zaviedlo oslobodenie od príspevkov na sociálne zabezpečenie pre pracovníkov mladších ako 35 rokov, ktorí sú zamestnaní na trvalú pracovnú zmluvu, za predpokladu, že nikdy predtým nemali trvalú pracovnú zmluvu. V **Belgicku** bol v apríli 2024 s podporou ESF+ a Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti rozšírený projekt „Coup de Boost“, ktorý podporuje neaktívnych mladých ľudí vo veku 18 – 29 rokov pri získavaní kvalifikácie, začatí štúdia alebo hľadani práce.

Niektoré členské štáty zavádzajú opatrenia na zvládnutie demografických zmien prostredníctvom podpory rozšíreného zamestnávania starších pracovníkov. Vo **Fínsku** majú osoby vo veku 55 rokov, ktorým hrozí prepustenie zo zamestnania, od roku 2023 nárok na „príspevok na zabezpečenie prechodu“, ktorý poskytuje prístup k možnostiam odbornej prípravy a predĺženú platenú dovolenku na opätovné zamestnanie počas výpovednej lehoty. **Estónsky** program zamestnanosti na roky 2024 – 2029 ponúka služby trhu práce pre dôchodcov, ktorí hľadajú zamestnanie, vrátane odbornej prípravy a podpory kvalifikácie a podnikania. Tieto iniciatívy na podporu neskoršieho odchodu do dôchodku by sa mali posudzovať v spojení s dôchodkovými opatreniami (pozri oddiel 2.4.2). **Luxembursko** v rámci svojho plánu obnovy a odolnosti spustilo program odbornej prípravy *FutureSkills* so

špecifickým zameraním na uchádzačov o zamestnanie vo veku 45 rokov a viac s cieľom poskytnúť im mäkké, digitálne a manažérske zručnosti, ktoré im uľahčia krátkodobú opätovnú integráciu do trhu práce.

Prijímajú sa opatrenia na podporu zamestnanosti žien a riešenie rozdielov v odmeňovaní žien a mužov vrátane úsilia o zníženie rodovej segregácie v zamestnaní a zlepšenie transparentnosti odmeňovania. Od januára 2025 bude na **Malte** právne zakotvená zásada rovnakej odmeny za prácu rovnakej hodnoty, čím sa nariadi rovnaká odmena pre všetkých zamestnancov vrátane dočasných agentúrnych a externých pracovníkov. Malta ďalej spustila pilotný projekt „Equal Pay Tool“, ktorého cieľom je uľahčiť uplatňovanie zásady rovnakého odmeňovania a identifikovať a riešiť potenciálne neodôvodnené nerovnosti v odmeňovaní v organizáciách, ktoré zamestnávajú najmenej 50 zamestnancov a sú certifikované značkou Equality. V **Írsku** sa požiadavky na vykazovanie rodových rozdielov v odmeňovaní rozšíria na zamestnávateľov s viac ako 150 zamestnancami v roku 2024 a na zamestnávateľov s 50 a viac zamestnancami v roku 2025. Írsko v rámci svojho plánu obnovy a odolnosti investuje do programu rekvalifikácie a zvyšovania kvalifikácie, pričom si kladie za cieľ zvýšiť podiel žien. V apríli 2024 **Estónsko** v rámci svojho plánu obnovy a odolnosti spustilo nový digitálny nástroj, tzv. Pay Mirror, ktorý má zamestnávateľom pomôcť analyzovať a znižovať rozdiely v odmeňovaní žien a mužov. V **Taliansku** sú podľa zákona o rozpočte z roku 2024 zamestnávateľia zo súkromného sektora, ktorí zamestnávajú nezamestnané ženy, obete násillia a poberateľky „reddito di libertà“, oslobodení od platenia časti príspevkov na sociálne zabezpečenie do výšky 100 % a 8 000 EUR. Okrem toho krajina zvýšila finančné prostriedky pre „Fondo per il reddito di libertà“ na pomoc ženám, ktoré sú obeťami násillia a žijú v chudobe, aby dosiahli ekonomickú nezávislosť a emancipáciu. Finančné príspevky sa v rokoch 2024 až 2026 zvyšujú o 10 miliónov EUR ročne a od roku 2027 o 6 miliónov EUR ročne. Do konca roka 2025 **Španielsko** v rámci svojho plánu obnovy a odolnosti zriadi novú službu sociálneho a pracovného poradenstva na podporu žien, ktoré sa stali obeťami násillia vrátane obetí obchodovania s ľuďmi a sexuálneho vykorisťovania, a to prostredníctvom pomoci pri pracovnom umiestňovaní, právneho poradenstva a psychologickej a emocionálnej podpory. Intenzívny program **Rakúska** pre integráciu do trhu práce na roky 2024 – 2025 v rámci strategického akčného plánu proti nedostatku kvalifikovaných pracovníkov poskytuje utečenkám prispôsobenú podporu, ponúka kurzy nemeckého jazyka, uznávanie kvalifikácií a kariérnu orientáciu. **Francúzsko** prijalo v júli 2023 právne predpisy, podľa ktorých sa pomoc od roku 2024 okrem iného poskytuje nemocenské dávky ženám, ktoré potratili, ako aj 10-týždňovú ochranu pred prepustením, psychologická starostlivosť a lepšia lekárska.

Členské štáty prijali opatrenia na zlepšenie rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom, najmä prostredníctvom transpozície smernice o rovnováhe medzi pracovným a súkromným životom¹⁷⁹ vrátane zlepšenia rodinnej dovolenky. **Luxembursko** od júla 2023 poskytuje otcovskú dovolenku osobe, ktorá je podľa vnútroštátneho práva uznaná za druhého rodiča. Od marca 2024 sa novelizovaným **dánskym** zákonom o materskej dovolenke zabezpečuje, že rodičovská dovolenka (48 týždňov) je rozdelená rovnomerne medzi oboch rodičov (po 24 týždňoch), pričom rodiny s jedným rodičom môžu niekoľko týždňov dovolenky preniesť na blízkeho rodinného príslušníka. Podľa zákona o rozpočte z roku 2024 je rodičovská dovolenka v **Taliansku** teraz odmeňovaná takto: 80 % mzdy pracovníka za

¹⁷⁹

Pozri [smernicu Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2019/1158 z 20. júna 2019 o rovnováhe medzi pracovným a súkromným životom rodičov a osôb s opatrovateľskými povinnosťami, ktorou sa zrušuje smernica Rady 2010/18/EÚ](#).

prvý mesiac, 60 % (80 % len v roku 2024) za druhý mesiac a 30 % za ďalšie mesiace. Pokiaľ ide o flexibilné pracovné podmienky, **Írsko** začlenilo návrh zákona o práve žiadať o prácu na diaľku do zákona o rovnováhe medzi pracovným a súkromným životom a rôznych ustanoveniach z roku 2023, ktorým sa s účinnosťou od marca 2024 stanovuje právo požiadať o prácu na diaľku a flexibilná práca pre osoby s opatrovateľskými povinnosťami vrátane zhusteného alebo skráteného pracovného času. Tento zákon takisto umožňuje päťdňovú ročnú dovolenku na vážnu zdravotnú starostlivosť a predlžuje súčasný nárok na prestávky na dojčenie/laktáciu zo šiestich mesiacov na dva roky. Nový zákon vo **Francúzsku** prijatý v apríli 2024 umožní zamestnancom čerpať najmenej štyri týždne platenej dovolenky ročne, bez ohľadu na obdobia pracovnej neschopnosti.

V súčasnosti prebieha úsilie o posilnenie integrácie osôb so zdravotným postihnutím do trhu práce. V **Írsku** sa v septembri 2023 začala poskytovať finančná podpora zamestnávateľom, ktorí zamestnávajú osoby so zdravotným postihnutím; od apríla 2024 sa minimálny týždenný pracovný čas, ktorý je podmienkou nároku na príspevok v rámci tohto systému, skrátil z 21 na 15 hodín. Okrem toho **Írsko** s podporou ESF+ zaviedlo v auguste 2024 program „WorkAbility“, ktorý bude okrem iného podporovať organizácie, ktoré môžu účastníkom poskytnúť progresívne cesty k vzdelávaniu, odbornej príprave a zamestnaniu (vrátane samostatnej zárobkovej činnosti). **Rakúsko** vyčlenilo v rokoch 2023 a 2024 ďalších 30 miliónov EUR na zlepšenie účasti osôb so zdravotným postihnutím na trhu práce vrátane zmiernenia vplyvu vysokej inflácie. Vo **Švédsku** sa v regulačnom liste verejných služieb zamestnanosti (VSZ) na rok 2024 nariaďuje rýchlejšia identifikácia zdravotného postihnutia, ktoré ovplyvňuje pracovnú schopnosť uchádzačov o zamestnanie, čo umožňuje relevantnejšie intervencie a zvýšenie počtu účastníkov, ktorí dostávajú mzdové dotácie na podporu väčšej zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím.

Bolo zavedených niekoľko iniciatív na zlepšenie integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín. V januári 2024 vstúpil v **Luxembursku** do platnosti nový zákon o medzikultúrnosti, ktorý pripravil pôdu pre hladšiu integráciu osôb s migrantským pôvodom. **Grécko** bude podporovať štátnych príslušníkov tretích krajín s cieľom uľahčiť ich integráciu do trhu práce v rámci ESF+. Okrem toho sa s podporou Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti 8 000 utečencov v krajine zúčastňuje na programoch stáží vo firmách súkromného sektora, ktoré im umožňujú integrovať sa do trhu práce. **Rakúsko** poskytuje osobám s poskytnutou dočasnou ochranou „modrú kartu EÚ“, ktorá uľahčuje prístup k rôznym výhodám, starostlivosti a službám. Okrem toho sa držiteľom modrej karty poskytuje podpora pri ich integrácii do trhu práce, a to prostredníctvom ponúk zameraných na ich potreby, ako sú viacjazyčné informačné materiály, kvalifikácie, ako aj poradenstvo v oblasti uznávania kvalifikácií, kurzy nemčiny, hodnotenie kompetencií a aktívne pracovné umiestňovanie. Od novembra 2023 môžu osoby s uznanou kvalifikáciou v **Nemecku** získať kvalifikované zamestnanie v neregulovaných povolaniach a požiadavky na „modrú kartu EÚ“ sa zmiernili znížením mzdových prahov a zjednodušením vstupu pre IT špecialistov. Od marca 2024 môžu zahraniční pracovníci s najmenej dvojročnou praxou a pracovnou ponukou pracovať v neregulovaných povolaniach bez formálneho uznania kvalifikácie.

2.3. Usmernenie č. 7: Zlepšovanie fungovania trhov práce a účinnosti sociálneho dialógu

Tento oddiel sa zaoberá vykonávaním usmernenia pre politiky zamestnanosti č. 7, v ktorom sa odporúča, aby členské štáty zlepšovali fungovanie trhov práce a účinnosť sociálneho dialógu. Týka sa napríklad vyvažovania flexibility a istoty, pokiaľ ide o politiky trhu práce, predchádzania segmentácii trhu práce, adaptácie na nové metódy práce, ako aj zabezpečenia

účinnosti aktívnych politík trhu práce a boja proti nedeklarovanej práci. Uvedené ciele sú v súlade so zásadami Európskeho piliera sociálnych práv č. 4 (aktívna podpora zamestnanosti), č. 5 (bezpečné a adaptabilné zamestnanie), č. 7 (informácie o podmienkach zamestnania a ochrana v prípade prepustenia), č. 8 (sociálny dialóg a zapojenie pracovníkov), č. 10 (zdravé, bezpečné a prispôsobené pracovné prostredie) a č. 13 (dávky v nezamestnanosti). Takisto sa zaoberá nadviazaním na existujúce vnútroštátne postupy, podporou sociálneho dialógu a zapojením organizácií občianskej spoločnosti. V oddiele 2.3.2 sa uvádzajú politické opatrenia jednotlivých členských štátov v týchto oblastiach.

2.3.1. Kľúčové ukazovatele

Hoci niektorí pracovníci veľmi oceňujú flexibilitu, segmentácia trhu práce, ktorá pretrváva dlhšie, môže mať negatívny vplyv na sociálnu spravodlivosť. Pre niektoré skupiny, najmä pre mladých a vysokokvalifikovaných ľudí, môžu dočasné pracovné miesta a zamestnanie na kratší pracovný čas uľahčiť vstup na trh práce a rozvoj zručností a tiež poskytnúť väčšiu flexibilitu a rovnováhu medzi pracovným a súkromným životom. Pretrvávajúce rozdiely v istote zamestnania a pracovných podmienkach medzi pracovníkmi (často s dôsledkami z hľadiska prístupu k sociálnej ochrane) však vytvárajú rozdiely, ktoré sa nepovažujú za sociálne spravodlivé a majú tendenciu zvyšovať nerovnosti¹⁸⁰. Najmä dočasné zamestnanie je spojené s vyššou neistotou zamestnania, keď nefunguje ako odrazový mostík smerom k trvalejším pracovným zmluvám. Neistota, ktorá z toho vyplýva, prispieva aj k menej priaznivým pracovným podmienkam v niektorých odvetviach a povolaniach, ktoré sa vyznačujú vysokým a pretrvávajúcim nedostatkom pracovnej sily¹⁸¹. Segmentáciu trhu práce možno riešiť okrem iného prostredníctvom prispôbených aktívnych politík trhu práce, ktoré podporujú profesijné zmeny s kariérnym postupom, ako aj prostredníctvom stimulov pre zamestnávateľov, aby prijímali a udržiavali si pracovníkov.

V kontexte vysokej miery zamestnanosti v EÚ mal podiel dočasných pracovníkov naďalej mierne klesajúci trend¹⁸². Medzi všetkými zamestnancami vo veku 20 – 64 rokov sa podiel znížil z 12,9 % v roku 2022 na 12,3 % v roku 2023, čo je o 2 percentuálne body menej ako pred pandémiou. Rozdiely medzi členskými štátmi sú však naďalej značné, pričom rozdiel medzi najvyšším a najnižším podielom je 21,7 percentuálnych bodov. Zatiaľ čo v Holandsku, Portugalsku, Španielsku a Taliansku dosahoval podiel dočasnej práce v roku 2023 viac ako 15 %, v Bulharsku, Estónsku, Lotyšsku, Rumunsku a Litve je to menej než 3 % – pozri graf 2.3.1.

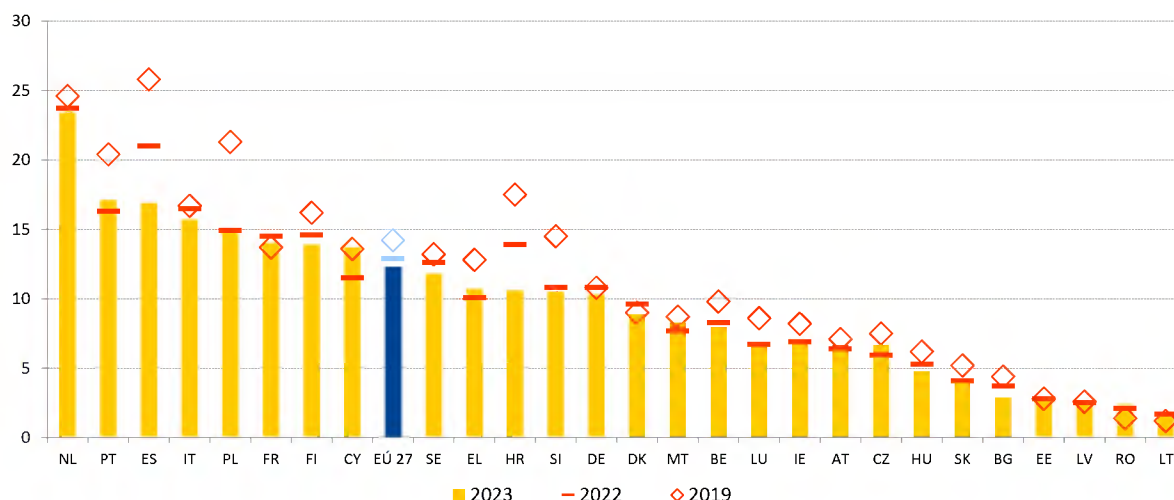
¹⁸⁰ Eurofound, [Labour market segmentation](#) (Segmentácia trhu práce), Európsky slovník priemyselných vzťahov, 2019.

¹⁸¹ Pozri Európska komisia, [Employment and Social Developments in Europe 2024](#) [Vývoj v oblasti zamestnanosti a sociálnej situácie v Európe za rok (2024)], Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

¹⁸² Zamestnanci s dočasnou zmluvou sú vymedzení ako zamestnanci so zmluvou na dobu určitú, ktorých hlavné zamestnanie sa skončí buď po vopred stanovenom období, alebo po období, ktoré nie je vopred známe, ale napriek tomu je vymedzené objektívnymi kritériami, ako je ukončenie úlohy alebo obdobie neprítomnosti dočasne nahradeného zamestnanca (ukazovateľ Eurostatu [[lfsi_pt_a](#)]).

Graf 2.3.1: Podiel dočasného zamestnania má klesajúcu tendenciu, pričom stále vykazuje značné rozdiely medzi členskými štátmi

Podiel dočasných zamestnancov zo všetkých zamestnancov (vo veku 20 – 64 rokov, v %, ročné údaje)

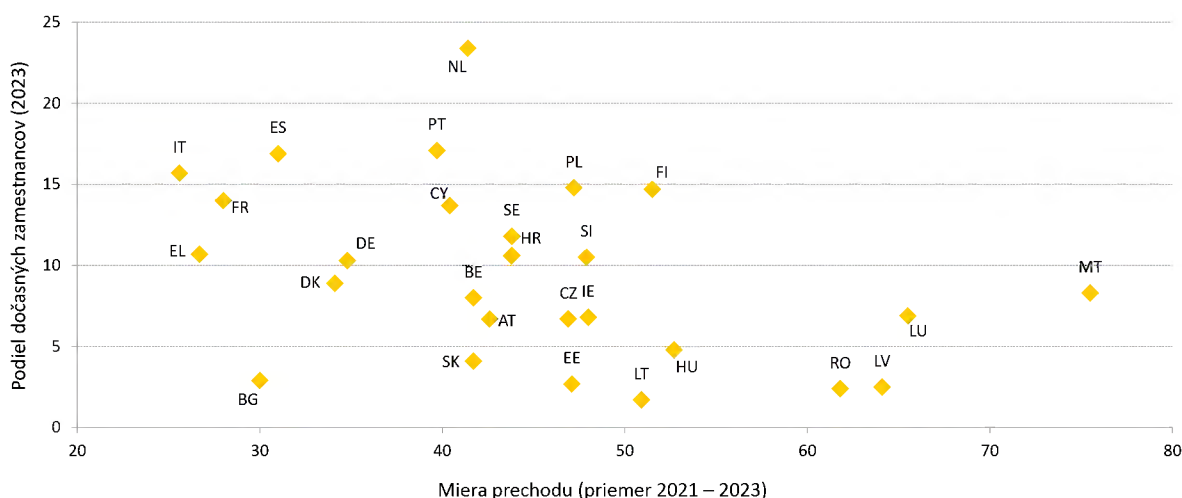
Poznámka: Vymedzenie sa líši v prípade ES a FR v rokoch 2022 a 2023 (pozri metaúdaje). Zlom v časovom rade v prípade CY a DK.

Zdroj: Eurostat, [\[lfsi_pt_a\]](#), VZPS v EÚ.

V niektorých členských štátoch je naďalej vysoký podiel dočasných zmlúv a nízka miera prechodu na trvalé pracovné miesta. V roku 2023 Taliansko a Španielsko zaznamenali vysokú mieru dočasných zmlúv (nad 15 %) v kombinácii s nízkou mierou prechodu (pod a okolo 30 %, pozri graf 2.3.2). Fínsko, Poľsko, Holandsko, Portugalsko a Cyprus mali mieru dočasného zamestnania nad priemerom EÚ, ale ich miera prechodu na trvalé pracovné zmluvy bola relatívne vysoká (od 40 % do 51 %), čo poukazuje na flexibilné, ale pomerne dynamické trhy práce. Na druhej strane Lotyšsko, Rumunsko a Litva vykazovali kombináciu nízkeho podielu dočasných zmlúv (pod 3 %) a vysokej miery prechodu (medzi 50 % a 64 %), čo naznačuje veľkú mieru stability pracovných miest.

Graf 2.3.2: Medzi členskými štátmi existuje rôznorodosť, pokiaľ ide o podiel dočasných zmlúv a mieru ich prechodu na trvalé pracovné miesta

Podiel dočasných zamestnancov spomedzi všetkých zamestnancov (vo veku 20 – 64 rokov) v roku 2023 a miera prechodu na trvalé pracovné miesta (vo veku 15 – 64 rokov) (priemerná hodnota za roky 2021, 2022 a 2023)

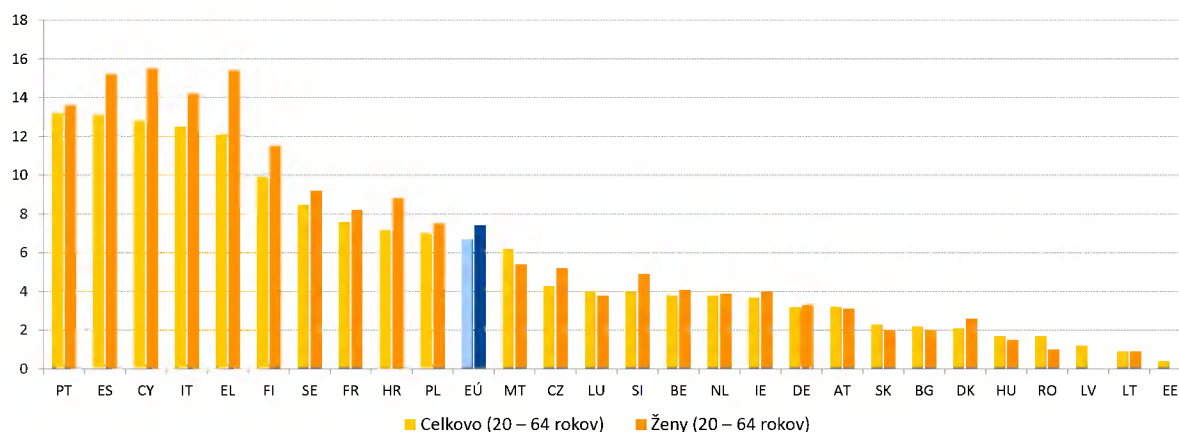

Poznámka: V prípade miery prechodu z dočasnej na trvalú pracovnú zmluvu sa berie do úvahy širšia veková skupina 15 – 64 rokov. Miery prechodu na trhu práce v prípade DE, FR, LV sa vzťahujú na rok 2023 a hodnota pre LU sa vzťahuje na rok 2022. V prípade dočasnej práce sa používa veková skupina 20 – 64 rokov v súlade s hlavným ukazovateľom sociálneho prehľadu týkajúcim sa zamestnanosti a so súvisiacou analýzou v tomto oddiele. Vymedzenie sa líši v prípade ES a FR. Zlom v časovom rade v prípade CY, DK a FR.

Zdroj: Eurostat, [lfsi_pt_a], VZPS v EÚ a [ilc_lvhl32], EU-SILC.

Graf 2.3.3: Nedobrovoľné dočasné zamestnanie je rozšírenejšie medzi ženami

Podiel nedobrovoľných dočasných zamestnancov zo všetkých zamestnancov (vo veku 20 – 64 rokov) v roku 2023

Poznámka: Vymedzenie sa líši v prípade ES a FR. Údaje s nízkou spoľahlivosťou v prípade BG, EE, HR, LV, LT, LU, MT, AT, SI, SK. Celkové údaje pre EE, LV len za kategóriu „práca dostupná len s dočasnou zmluvou“. Údaje len za ženy a mužov za kategóriu „práca dostupná len s dočasnou zmluvou“ v prípade LU a AT. Údaje len za ženy a mužov len v prípade SK len za kategóriu „nebolo nájdené žiadne trvalé pracovné miesto“. Údaje len za ženy pri kategórii „nebolo nájdené žiadne trvalé pracovné miesto“ za RO. Údaje za ženy a mužov len za kategóriu „práca dostupná len s dočasnou zmluvou“ v prípade MT.

Zdroj: [lfsa_etgar] a [lfsa_etgar].

Nedobrovoľné dočasné zamestnanie takisto vykazuje značné rozdiely medzi členskými štátmi EÚ a má tendenciu postihovať relatívne viac žien. Spomedzi všetkých dočasných pracovníkov je podiel tých, ktorí sú v takejto situácii nedobrovoľne, dôležitým ukazovateľom ťažkostí zamestnancov pri hľadaní trvalého zamestnania¹⁸³. Podiel týchto zamestnancov (vo veku 20 – 64 rokov) bol v roku 2023 v EÚ 6,7 %, čo je o 0,7 percentuálneho bodu menej ako v predchádzajúcom roku. Medzi jednotlivými členskými štátmi však pretrvávajú výrazné rozdiely, pričom hodnoty sa pohybujú od viac ako 10 % v Portugalsku, Španielsku, na Cypre, v Taliansku a Grécku až po menej ako 2 % v Maďarsku, Rumunsku, Lotyšsku, Litve a Estónsku. Podiel nedobrovoľného dočasného zamestnania je vo všeobecnosti vyšší u zamestnaných žien (až na pár výnimiek ako Rumunsko, Malta, Bulharsko a Maďarsko) – pozri graf 2.3.3, hoci rozdiel je naďalej celkovo pomerne malý (1,2 percentuálneho bodu) s výnimkou Grécka, Cypru, Španielska, Fínska a Chorvátska (kde je väčší ako 3 percentuálne body).

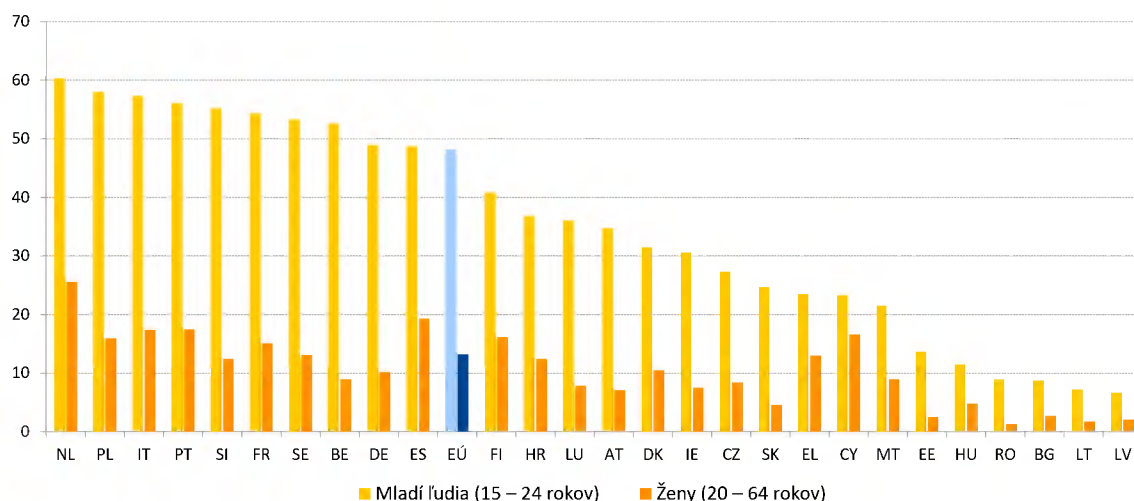
Dočasné pracovné zmluvy sú naďalej rozšírenejšie medzi mladými ľuďmi a ženami. Podiel dočasne zamestnaných mladých ľudí (vo veku 15 – 24 rokov) v EÚ sa od roku 2022 znížil o 1,5 percentuálneho bodu a v roku 2023 dosiahol 48,1 %. Toto číslo je však o 37,1 percentuálneho bodu vyššie ako v prípade zamestnancov vo veku 25 – 54 rokov. V roku 2023 bol najvyšší podiel mladých ľudí s dočasnou pracovnou zmluvou zaznamenaný v Holandsku, Poľsku, Taliansku, Portugalsku a Slovinsku (v rozmedzí od 55 % do 60 %), zatiaľ čo najnižší bol v Rumunsku, Bulharsku, Litve a Lotyšsku (menej než 10 %) – pozri graf 2.3.4. Podiel zamestnaných žien (vo veku 20 – 64 rokov) s dočasnou pracovnou zmluvou sa v EÚ mierne znížil z 13,9 % v roku 2022 na 13,2 % v roku 2023. Najväčšie podiely boli zaznamenané v Holandsku, Španielsku, Portugalsku a Taliansku (nad 17 %), zatiaľ čo najnižšie v Rumunsku, Litve, Lotyšsku, Estónsku a Bulharsku (menej než 3 %). Celkovo zostal rodový rozdiel v oblasti dočasného zamestnávania v EÚ stabilný na úrovni približne 2 percentuálnych bodov. V roku 2023 (na základe príjmov v roku 2022) boli pracovníci v dočasnom zamestnaní vystavení výrazne vyššiemu riziku chudoby zamestnaných osôb (12,6 %) v porovnaní s pracovníkmi s trvalou pracovnou zmluvou (5,2 %)¹⁸⁴.

¹⁸³ Nedobrovoľné dočasné zamestnanie je vymedzené ako zamestnanie, ku ktorému dochádza v nasledujúcich dvoch situáciách: nebolo nájdené žiadne trvalé pracovné miesto [[lfsa_etgar](#)] a pracovné miesto bolo k dispozícii len s dočasnou zmluvou [[lfsa_etgar](#)].

¹⁸⁴ Eurostat [[ilc_iw05](#)], EU-SILC.

Graf 2.3.4: Podiel dočasného zamestnania mladých ľudí a žien sa v jednotlivých členských štátoch výrazne líši

Podiel dočasných zamestnancov spomedzi všetkých mladých (vo veku 15 – 24 rokov) zamestnancov (v %, 2023) a podiel dočasných zamestnancov spomedzi všetkých zamestnaných žien (v %, 2023)

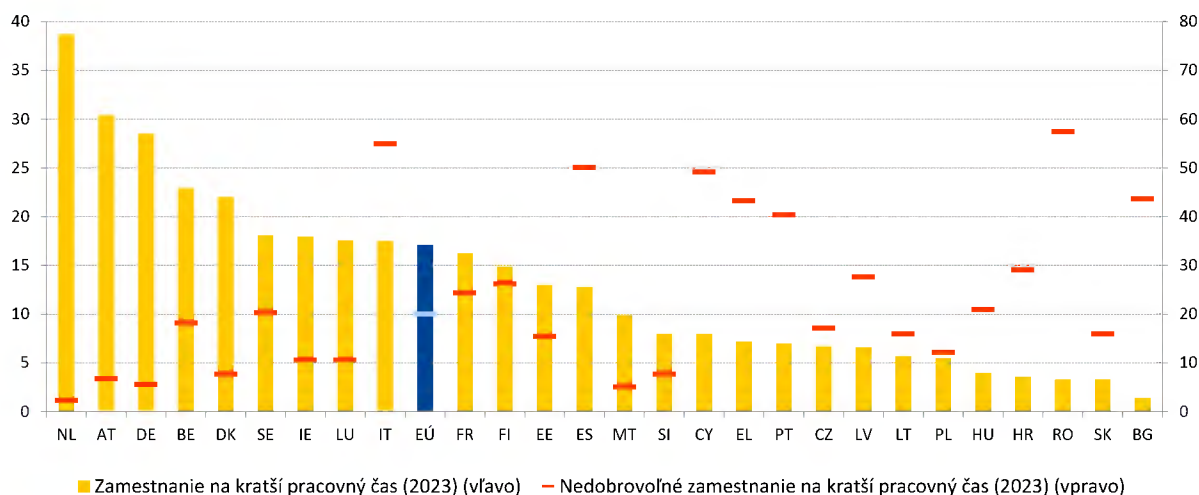
Poznámka: Vymedzenie sa líši v prípade ES a FR (pozri metaúdaje).

Zdroj: Eurostat [[lfsi_pt_a](#)] – mladí ľudia a [[lfsi_pt_a](#)] – ženy, VZPS EÚ.

Podiel zamestnania na kratší pracovný čas sa po pomalom, ale stabilnom poklese v posledných ôsmich rokoch mierne zvýšil a niekoľko členských štátov naďalej vykazuje významný podiel nedobrovoľného zamestnania na kratší pracovný čas. V kontexte rekordne vysokej miery zamestnanosti sa podiel zamestnaných osôb (vo veku 20 – 64 rokov) pracujúcich na kratší pracovný čas v EÚ zvýšil zo 16,9 % v roku 2022 na 17,1 % v roku 2023. Päť členských štátov (Holandsko, Rakúsko, Nemecko, Belgicko a Dánsko) naďalej zaznamenalo hodnoty nad 20 %, zatiaľ čo päť ďalších (Bulharsko, Slovensko, Rumunsko, Chorvátsko a Maďarsko) zostalo pod 5 % (graf 2.3.5). Podiel nedobrovoľného zamestnania na kratší pracovný čas z celkovej zamestnanosti na kratší pracovný čas klesol v roku 2023 v EÚ o 1,6 percentuálneho bodu na 20 %, pričom stále zostáva na relatívnej vysokej úrovni. Najvyššie podiely nad 50 % zaznamenali Rumunsko, Taliansko a Španielsko, zatiaľ čo v Holandsku, na Malte a v Nemecku sa podiely pohybovali okolo 5 % alebo pod touto hranicou.

Graf 2.3.5: Podiel zamestnania na kratší pracovný čas sa mierne zvýšil, pričom rozdiely v podiele nedobrovoľnosti v tejto súvislosti zostávajú v jednotlivých členských štátoch výrazné

Podiel zamestnania na kratší pracovný čas z celkovej zamestnanosti (osôb vo veku 20 – 64 rokov) a nedobrovoľného zamestnania na kratší pracovný čas ako percentuálny podiel z celkového počtu zamestnancov na kratší pracovný čas (vo veku 20 – 64 rokov), (v %, ročné údaje)

Poznámka: Vymedzenie sa líši v prípade ES a FR (pozri metaúdaje). Nízka spoľahlivosť v časovom rade týkajúcom sa nedobrovoľnosti v prípade MT a SI.

Zdroj: Eurostat, [lfsi_pt_a] a [lfsa_cppgai], VZPS v EÚ.

Podiel samostatne zárobkovo činných osôb bez zamestnancov zostal v EÚ relatívne stabilný, pričom medzi jednotlivými členskými štátmi boli značné rozdiely. V roku 2023 bolo v Únii približne 17,8 milióna samostatne zárobkovo činných osôb bez zamestnancov, čo predstavovalo 9,1 % celkovej zamestnanosti vo vekovej skupine 20 – 64 rokov¹⁸⁵. Samostatná zárobková činnosť by mohla poukazovať na podnikateľskú iniciatívu, ale mohla by sa použiť aj ako zástupný ukazovateľ „fiktívnej“ samostatnej zárobkovej činnosti, za ktorou sa skrýva závislý pracovný pomer¹⁸⁶. V roku 2023 bol najvyšší podiel samostatne zárobkovo činných osôb bez zamestnancov (nad 13 %) zaznamenaný v Grécku, Poľsku, Česku a Taliansku a najnižší (pod 6 %) v Nemecku, Luxembursku, Dánsku a Švédsku.

Digitálne pracovné platformy predstavujú čoraz dôležitejšiu súčasť hospodárstva EÚ, poskytujú pracovné príležitosti, ale predstavujú aj osobitné výzvy, najmä v súvislosti s postavením pracovníkov v zamestnaní. V rokoch 2016 až 2020 sa príjmy z platformového hospodárstva EÚ zvýšili takmer päťnásobne, zo zhruba 3 miliárd EUR na približne 14 miliárd EUR. V roku 2021 bolo identifikovaných viac ako 500 digitálnych pracovných platforiem pôsobiach v EÚ. Podľa štúdie Komisie¹⁸⁷ sa odhaduje, že v roku 2020 bude v EÚ pracovať prostredníctvom digitálnych pracovných platforiem viac ako 28 miliónov ľudí a tento počet bude neustále rásť. Hoci väčšina týchto ľudí je skutočne samostatne zárobkovo

¹⁸⁵ Eurostat, [lfsa_egaps] a [lfsi_emp_a], VZPS v EÚ. Vymedzenie sa líši v prípade ES a FR (pozri metaúdaje).

¹⁸⁶ Pozri Európska komisia, *Employment and Social developments in Europe 2023* [Vývoj v oblasti zamestnanosti a sociálnej situácie v Európe (2023)], Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2023.

¹⁸⁷ Európska komisia, *Pracovný dokument útvarov Komisie – Zhrnutie správy o posúdení vplyvu, ktoré je priložené k návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o zlepšení pracovných podmienok v oblasti práce pre platformy*, Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2021.

činná, odhaduje sa, že 5,5 milióna z nich bolo nesprávne klasifikovaných ako samostatne zárobkovo činné osoby. Zárobok viac ako polovice ľudí pracujúcich prostredníctvom platforiem je nižší ako minimálna mzda¹⁸⁸. V tejto súvislosti je cieľom smernice EÚ o zlepšení pracovných podmienok v oblasti práce pre platformy¹⁸⁹ okrem iného riešiť problém fiktívnej samostatnej zárobkovej činnosti na digitálnych pracovných platformách uľahčením správneho určenia postavenia v zamestnaní prostredníctvom právnej domnienky o pracovnoprávnom vzťahu. Okrem toho poskytuje zamestnaným aj samostatne zárobkovo činným pracovníkom platforiem nové práva, čím sa zabezpečuje väčšia transparentnosť, spravodlivosť a zodpovednosť v oblasti algoritmického riadenia. Vytvára aj rámec pre vnútroštátne orgány a zástupcov pracovníkov, aby mali lepší prístup k informáciám z digitálnych pracovných platforiem, a posilňuje sociálny dialóg a kolektívne vyjednávanie.

Celkovo možno očakávať, že rýchly pokrok v oblasti umelej inteligencie a ďalších digitálnych technológií bude hnacou silou zásadných zmien na trhu práce. Možno očakávať, že to ovplyvní kvantitu a kvalitu pracovných miest a kvalitu života pracovníkov. MMF odhaduje, že zavádzanie aplikácií umelej inteligencie môže ovplyvniť až 60 % zamestnancov vo vyspelých ekonomikách, pričom na polovicu z nich môže mať negatívny vplyv¹⁹⁰. Viac ako 75 % spoločností na celom svete plánuje v rokoch 2023 až 2027 zaviesť aplikácie využívajúce umelú inteligenciu a približne 70 % z nich považuje technologickú gramotnosť v tomto časovom horizonte za čoraz dôležitejšiu¹⁹¹. Zamestnávateľia však čelia prekážkam pri prijímaní ľudí s potrebnými zručnosťami. Na základe indexu digitálnej ekonomiky a spoločnosti 3 zo 4 spoločností v EÚ (najmä MSP) uvádzajú, že majú problémy nájsť pracovníkov s požadovanými zručnosťami¹⁹². Hoci nedávne štúdie¹⁹³ potvrdzujú, že v krátkodobom horizonte môže byť hlavný čistý vplyv zavádzania umelej inteligencie na zamestnanosť pozitívny a zvýšiť dopyt po zručnostiach potrebných na jej rozvoj a zavádzanie, rast zamestnanosti by sa mal opatrne vyvážiť s potenciálom umelej inteligencie nahradiť bežné pracovné miesta¹⁹⁴. Okrem toho by generatívna umelá inteligencia na rozdiel od predchádzajúcich vĺn automatizácie mohla výrazne ovplyvniť vysokokvalifikovaných pracovníkov. Podľa MOP je viac ako 5 % zamestnanosti v krajinách s vysokými príjmami potenciálne vystavených účinkom automatizácie generatívnej umelej inteligencie¹⁹⁵. Automatizácia prostredníctvom pokročilých robotických technológií založených na umelej inteligencii môže navyše výrazne ovplyvniť výrobné procesy a poskytovanie služieb a

¹⁸⁸ Európska komisia, [Study to collect evidence on the working conditions of platform workers \(Štúdiá na zhromaždenie dôkazov o pracovných podmienkach pracovníkov platforiem\)](#), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2020.

¹⁸⁹ [Smernica Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2024/2831 z 23. októbra 2024 o zlepšení pracovných podmienok v oblasti práce pre platformy \(Ú. v. EÚ L, 2024/2831, 11.11.2024\)](#).

¹⁹⁰ Medzinárodný menový fond (2024), *Svetový hospodársky výhľad*.

¹⁹¹ Svetové ekonomické fórum, [Správa o budúcnosti pracovných miest 2023](#), 2023.

¹⁹² Index digitálnej ekonomiky a spoločnosti (DESI) Európskej komisie je k dispozícii [tu](#).

¹⁹³ Pozri Albanesi, S., Da Silva, A., Jimeno, J., Lamo, A., & Wabitsch, A. (2023), [New technologies and jobs in Europe](#) (Nové technológie a pracovné miesta v Európe), pracovný dokument ECB č. 2023/2831 a Hayton, J., Rohenkohl, B., Christopher, P., Liu, HY (2024). [What drives UK firms to adopt AI and robotics, and what are the consequences for jobs? \(Čo vedie britské firmy k zavádzaniu umelej inteligencie a robotiky a aké sú dôsledky pre pracovné miesta?\)](#), University of Sussex. Správa.

¹⁹⁴ Európska komisia, [Artificial Intelligence: Economic Impact, Opportunities, Challenges, Implications for Policy \(Umelá inteligencia: hospodársky vplyv, príležitosti, výzvy a dôsledky pre politiku\)](#), (diskusný dokument 210), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

¹⁹⁵ Medzinárodná organizácia práce, [Generative AI and jobs: A global analysis of potential effects on job quantity and quality](#) (Generatívna umelá inteligencia a pracovné miesta: globálna analýza potenciálnych účinkov na množstvo a kvalitu pracovných miest), 2023.

zároveň zmeniť profily pracovných miest a zvýšiť potrebu digitálnych, analytických a mäkkých zručností¹⁹⁶. V tejto súvislosti je cieľom aktu EÚ o umelej inteligencii (nadobudol účinnosť v auguste 2024) zabezpečiť, aby bola umelá inteligencia dôveryhodná, bezpečná a v súlade so základnými právami EÚ. Hoci sa v akte poskytuje všeobecný regulačný rámec, obsahuje aj niektoré odkazy na používanie umelej inteligencie na pracovisku (napríklad zákaz uvádzania na trh alebo do prevádzky systémov umelej inteligencie na odvodzovanie emócií osôb na pracovisku)¹⁹⁷.

Rámček piliera 4: Nové pracovné metódy a právo na odpojenie

Telepráca prináša do sveta práce mnoho príležitostí. Pandémia COVID-19 mala významný vplyv na pracovné modely. Vďaka rastúcej digitalizácii sa rozšírenosť práce z domu v EÚ zvýšila z 11,1 % v roku 2019 na 19,8 % v roku 2023¹⁹⁸. Výsledky prieskumu Eurofoundu ukazujú, že telepráca je v Európe už trvalou súčasťou našich pracovných postupov, pričom viac ako 60 % pracovníkov uviedlo, že by radšej pracovali z domu aspoň niekoľkokrát za mesiac. Telepráca ponúka možnosti v oblasti samostatnosti, flexibility, inkluzívnosti, ako aj potenciálne úspory nákladov pre pracovníkov aj zamestnávateľov. Tí, ktorí môžu, stále využívajú aj svoje kancelárie. V dôsledku toho sa ako významný model organizácie práce objavujú hybridné formy práce, ktoré rôznymi spôsobmi kombinujú prácu v priestoroch zamestnávateľa a teleprácu¹⁹⁹. Možnosť pracovať kedykoľvek by však mohla viesť aj k predĺženiu dostupnosti pracovníkov, čím by sa podporila kultúra „permanentného pripojenia“.

Kultúra „permanentného pripojenia“, ktorá často vedie k dodatočnému a nepredvídateľnému pracovnému času, by mohla mať negatívny vplyv na rovnováhu medzi pracovným a súkromným životom, zdravie a pohodu pracovníkov. Na základe prieskumu na úrovni podnikov, ktorý v roku 2022 uskutočnila nadácia Eurofound v štyroch krajinách (Belgicko, Francúzsko, Taliansko a Španielsko), viac ako 80 % respondentov uviedlo, že boli kontaktovaní na pracovné účely mimo svojho zmluvného pracovného času, pričom deväť z desiatich na takéto kontakty reagovalo. Hlavnými uvádzanými dôvodmi boli: pocit zodpovednosti za svoje úlohy (82 %), želanie mať „veci pod kontrolou“ (75 %), pretože sa to očakávalo (75 %), strach z negatívnych dôsledkov v prípade, že by nereagovali (61 %), a očakávanie lepšieho kariérneho postupu (50 %)²⁰⁰. Nadmerné pripojenie, ktoré umožňuje digitalizácia sveta práce, pracovníci často vnímajú ako negatívny vplyv na rovnováhu medzi pracovným a súkromným životom, zdravie a pohodu (pozri graf nižšie). Dôkazy naznačujú, že hoci stresory ako intenzita práce, zasahovanie do pracovného a súkromného života a práca vo voľnom čase (ako aspekt nesociálneho pracovného času) ovplyvňujú všetkých

¹⁹⁶ Eurofound, [Human-robot interaction: What changes in the workplace? \(Interakcia človek – robot: čo sa zmení na pracovisku?\)](#), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

¹⁹⁷ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1689 z 13. júna 2024, ktorým sa stanovujú harmonizované pravidlá v oblasti umelej inteligencie a ktorým sa menia nariadenia (ES) č. 300/2008, (EÚ) č. 167/2013, (EÚ) č. 168/2013, (EÚ) 2018/858, (EÚ) 2018/1139 a (EÚ) 2019/2144 a smernice 2014/90/EÚ, (EÚ) 2016/797 a (EÚ) 2020/1828 ([akt o umelej inteligencii](#)) (Ú. v. EÚ L, 2024/1689, 12.7.2024).

¹⁹⁸ Eurostat [[lfsa_chomp](#)], podiel zamestnancov vo veku 15 – 74 rokov, ktorí uvádzajú, že niekedy a zvyčajne pracujú z domu.

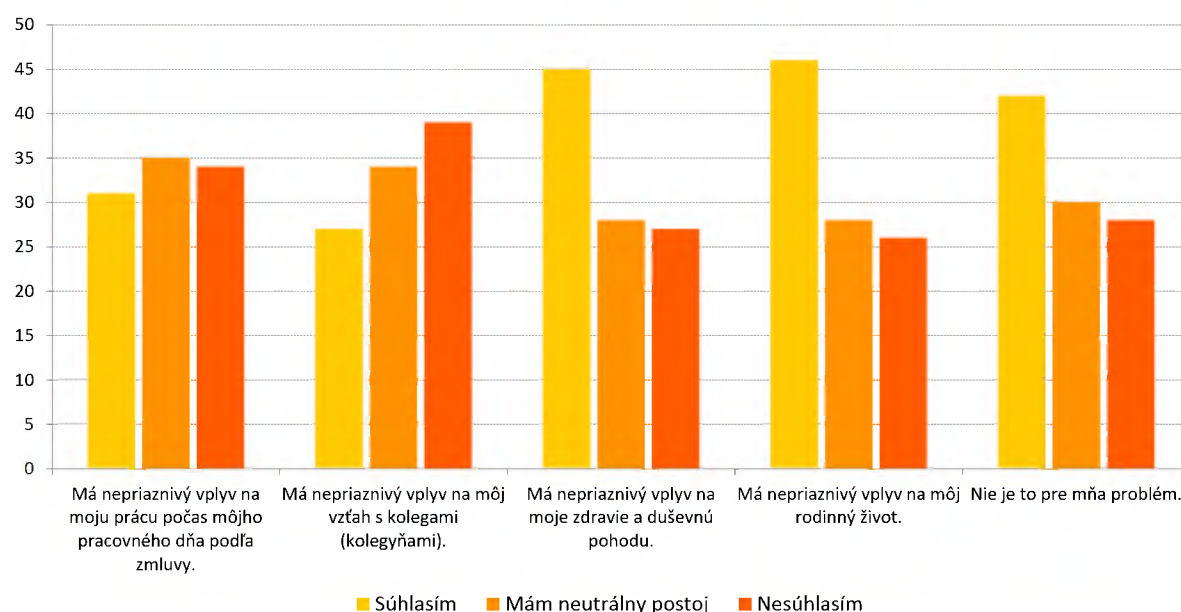
¹⁹⁹ Eurofound, [Fifth round of the Living, working and COVID-19 e-survey: Living in a new era of uncertainty \(Piate kolo elektronického prieskumu Život, práca a COVID-19: život v novej ére neistoty\)](#), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2022.

²⁰⁰ Eurofound, [Právo na odpojenie sa: implementácia a vplyv na úrovni spoločnosti](#), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2023.

pracovníkov, ich účinok je silnejší u zamestnancov, ktorí pracujú na diaľku, ako u tých, ktorí pracujú v priestoroch svojho zamestnávateľa. Úzkosť, emocionálna únava, vyčerpanie v dôsledku dlhého vystavenia virtuálnym stretnutiam a izolácia predstavujú niektoré z najviac hlásených problémov v oblasti duševného zdravia medzi pracovníkmi na diaľku²⁰¹. Právo na odpojenie by mohlo pomôcť zmierniť riziká a stresové faktory spojené s kultúrou „permanentného pripojenia“, a tým prispieť k jasnejšiemu vymedzeniu hraníc medzi pracovným a súkromným životom, čo by prispelo k zdraviu, bezpečnosti a rovnováhe medzi pracovným a súkromným životom pracovníkov. Údaje naznačujú, že na úrovni podniku existuje pozitívny vzťah medzi uplatňovaním práva na odpojenie a rovnováhou medzi pracovným a súkromným životom zamestnancov, ich zdravím, pohodou, ako aj celkovou spokojnosťou s prácou²⁰².

Nadmerné pripojenie je často vnímané ako faktor, ktorý má negatívny vplyv na rovnováhu medzi pracovným a súkromným životom, zdravie a pohodu

Vnímaný vplyv nadmerného pripojenia na zdravie a pohodu (v %)

Zdroj: Výpočty Eurofoundu, [na základe prieskumu o práve na odpojenie](#) 2022.

V tejto súvislosti Európsky parlament v roku 2021 prijal uznesenie, v ktorom vyzval Komisiu, aby predložila legislatívny návrh o práve na odpojenie a legislatívny rámec EÚ pre teleprácu²⁰³. V nadväznosti na toto uznesenie Komisia uverejnila štúdiu, v ktorej skúma sociálne, hospodárske a právne súvislosti a trendy telepráce a právo na odpojenie²⁰⁴. Hoci

²⁰¹ Európska komisia, [Study exploring the social, economic and legal context and trend of telework and the right to disconnect, in the context of digitalisation and the future of work, during and beyond the COVID-19 pandemic](#) (Štúdia skúmajúca sociálny, hospodársky a právny kontext a trend telepráce a práva na odpojenie sa v kontexte digitalizácie a budúcnosti v oblasti práce, počas pandémie COVID-19 a po nej), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

²⁰² Eurofound, [Právo na odpojenie sa: implementácia a vplyv na úrovni spoločnosti](#), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2023.

²⁰³ P9_TA (2021)0021 [Uznesenie Európskeho parlamentu z 21. januára 2021 s odporúčaniami pre Komisiu, pokiaľ ide o právo na odpojenie](#) [2019/2181(INL)].

²⁰⁴ Európska komisia, [Study exploring the social, economic and legal context and trend of telework and the right to disconnect, in the context of digitalisation and the future of work, during and beyond the COVID-19 pandemic](#) (Štúdia skúmajúca sociálny, hospodársky a právny kontext a trend telepráce a

sociálni partneri nedosiahli dohodu o revízii rámcovej dohody o telepráci, Komisia začala formálnu dvojfázovú konzultáciu o potenciálnej iniciatíve EÚ týkajúcej sa telepráce a práva na odpojenie. Prvá etapa tejto konzultácie²⁰⁵ prebiehala od 30. apríla do 25. júla 2024. Okrem toho Komisia v júli 2024 začala štúdiu s cieľom zhromaždiť dôkazy a analyzovať pridanú hodnotu a vplyv potenciálnych politických možností iniciatívy v oblasti telepráce a práva na odpojenie. Okrem toho sa zavedenie práva na odpojenie spomína v poverovacom liste výkonnej podpredsedníčky pre sociálne práva a zručnosti, kvalitné pracovné miesta a pripravenosť Roxany Mînzatuovej²⁰⁶.

Niektoré členské štáty už zaviedli opatrenia zamerané na teleprácu a právo na odpojenie. Od vypuknutia pandémie COVID-19 niektoré členské štáty prijali alebo zmenili právne predpisy týkajúce sa zákonného vymedzenia telepráce. V súčasnosti existujú príslušné právne predpisy o práve na odpojenie v 13 členských štátoch, ale s rozdielmi v rozsahu pôsobnosti, vo vymedzení, vykonávaní a v presadzovaní. **Francúzsko, Španielsko, Belgicko a Taliansko** boli prvými štyrmi krajinami, ktoré prijali vnútroštátne právne predpisy o práve na odpojenie, pričom ďalších deväť krajín, konkrétne **Bulharsko, Cyprus, Grécko, Chorvátsko, Írsko, Luxembursko, Portugalsko, Slovinsko a Slovensko**, zaviedlo nové právne predpisy, zmeny existujúcich vnútroštátnych právnych predpisov alebo vnútroštátne usmernenia na zavedenie tohto práva.

Inšpektoráty práce zohrávajú kľúčovú úlohu v odhaľovaní a prevencii zlých pracovných podmienok a v boji proti nedeklarovanej práci. Zvýšené používanie informačných a komunikačných technológií (IKT) a rozvoj platformového hospodárstva priniesli inšpektorátom práce nové výzvy pri plnení ich úloh. Nástroje umelej inteligencie môžu výrazne zlepšiť odhaľovanie podvodov a posudzovanie rizík, pričom je naďalej dôležité zabezpečiť transparentnosť a to, aby boli tieto nástroje vyvinuté so všetkými potrebnými zárukami pre podniky a občanov. V tejto súvislosti je rozhodujúce dodržiavanie pravidiel EÚ v oblasti ochrany údajov a transparentnosti. Inšpektoráty práce musia mať zároveň k dispozícii primerané zdroje na plnenie svojich úloh²⁰⁷. Ukazovatele MOP týkajúce sa inšpektorátov práce ukazujú, že kapacity a zdroje sú v tomto smere v jednotlivých krajinách EÚ veľmi rozdielne. Ukazovateľ MOP týkajúci sa počtu inšpektorov na 10 000 zamestnaných osôb sa v roku 2021 pohyboval od 0,18 na Malte po 1,8 v Rumunsku. V rokoch 2009 až 2021 sa počet inšpektorov výrazne zvýšil v Česku (+58,1 %) a Portugalsku (+36,8 %), zatiaľ čo v Litve (–38 %), Rumunsku (–28,8 %), Írsku (–25,4 %) a Chorvátsku

[práva na odpojenie sa v kontexte digitalizácie a budúcnosti v oblasti práce, počas pandémie COVID-19 a po nej](#)), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

²⁰⁵ Európska komisia, [Consultation document: First-phase consultation of social partners under Article 154 TFEU on possible EU action in the area of telework and workers' right to disconnect](#) (Konzultačný dokument: Prvá fáza konzultácií so sociálnymi partnermi podľa článku 154 ZFEÚ o možných opatreniach EÚ v oblasti telepráce a práva pracovníkov na odpojenie), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

²⁰⁶ [Poverovací list](#) výkonnej podpredsedníčky Európskej komisie pre sociálne práva a zručnosti, kvalitné pracovné miesta a pripravenosť Roxany Mînzatuovej.

²⁰⁷ Viac informácií nájdete na webovom sídle Európskeho orgánu práce (ELA): www.ela.europa.eu; Európsky orgán práce, [The rise of teleworking: improvements in legislation and challenges for tackling undeclared work](#) (Nárast telepráce: zlepšenia v legislatíve a výzvy v oblasti boja proti nedeklarovanej práci), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2023; Európsky orgán práce, [Methods and instruments to gather evidence of undeclared work](#) (Metódy a nástroje zhromažďovania dôkazov o nedeklarovanej práci), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2023.

(–22,6 %) klesol. Počet inšpekcií práce má celkovo klesajúcu tendenciu²⁰⁸. Európska platforma na riešenie problému nedeklarovanej práce, ktorú koordinuje Európsky orgán práce (ELA), naďalej podporuje úsilie členských štátov o vypracovanie komplexných prístupov k riešeniu tohto problému.

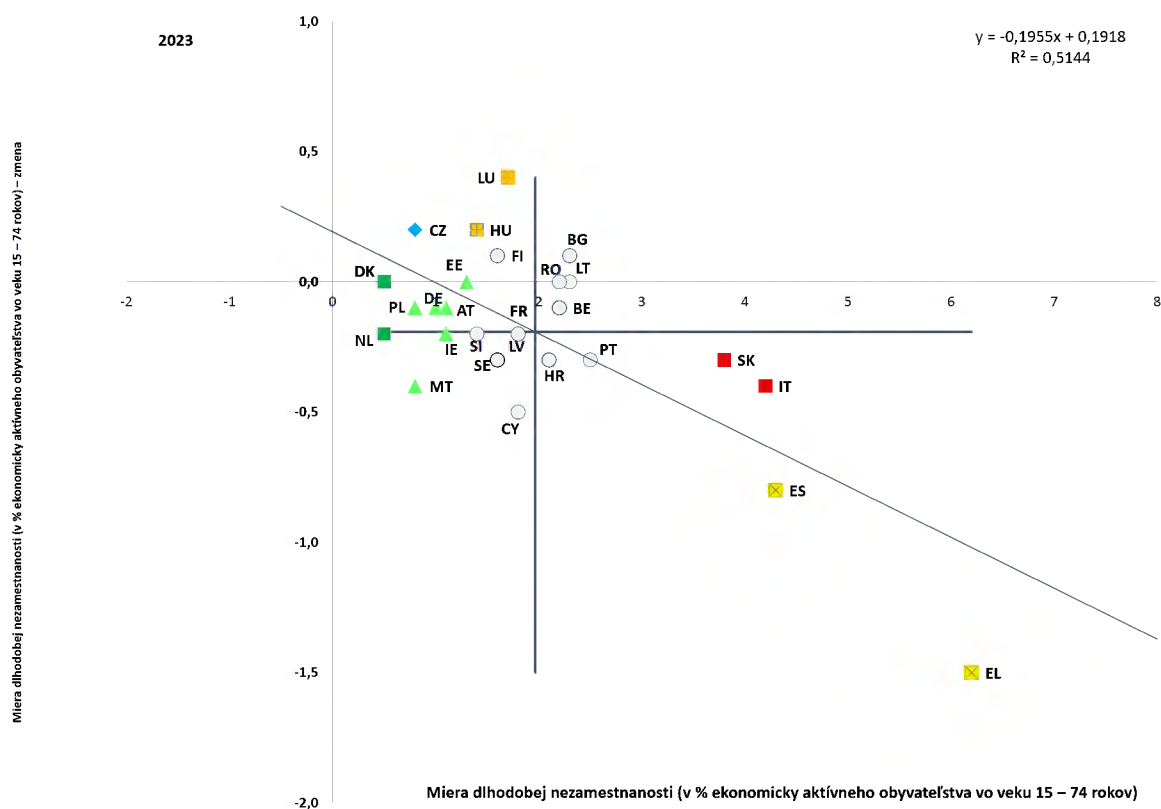
Dlhodobá nezamestnanosť v EÚ naďalej klesala, najmä v členských štátoch s najvyššou úrovňou. V roku 2023 bola miera dlhodobej nezamestnanosti v EÚ na úrovni 2,1 %, čo je o 0,3 percentuálneho bodu menej ako v roku 2022. Rozdiel medzi najvyššími a najnižšími mierami v členských štátoch sa ďalej znížil zo 7,2 percentuálneho bodu v roku 2022 na 5,7 percentuálneho bodu v roku 2023 (graf 2.3.6). Výrazný pokles bol zaznamenaný v Grécku (–1,5 percentuálneho bodu na 6,2 %) a v Španielsku (–0,8 percentuálneho bodu na 4,3 %). Taliansko s tretou najvyššou mierou v EÚ (4,2 %) sú spolu so Slovenskom „krajiny s kritickou situáciou“. Maďarsko a Luxembursko, ktoré zaznamenali nárast, sa v súčasnosti považujú za „krajiny s výsledkami, ktoré treba sledovať“, zatiaľ čo Česko predstavuje kategóriu „krajiny s dobrými výsledkami, ktoré si však vyžadujú monitorovanie“. Na druhej strane Dánsko a Holandsko sú „krajiny s najlepšimi výsledkami“ s celkovo veľmi nízkymi mierami v roku 2023. Rodový rozdiel v miere dlhodobej nezamestnanosti bol v roku 2023 vo väčšine členských štátov nízky (menej než 0,5 percentuálneho bodu), s výnimkou Grécka (4,5 percentuálneho bodu), Španielska (1,5 percentuálneho bodu) a Talianska (1 percentuálny bod). Veľké regionálne rozdiely možno pozorovať vo viacerých členských štátoch vrátane Rumunska, Bulharska, Maďarska, Slovenska a Francúzska (pozri graf 7 v prílohe 5), a to aj v najvzdialenejších regiónoch.

²⁰⁸

Eurofound, [Minimálne mzdy: Nesúlad s právnymi predpismi a presadzovanie práva v členských štátoch EÚ – porovnávací správa](#), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2023.

Graf 2.3.6: Miera dlhodobej nezamestnanosti v prevažnej väčšine členských štátov nad'alej klesala

Miera dlhodobej nezamestnanosti, úrovne v roku 2023 a zmeny oproti roku 2022 (v %, hlavný ukazovateľ sociálneho prehľadu)

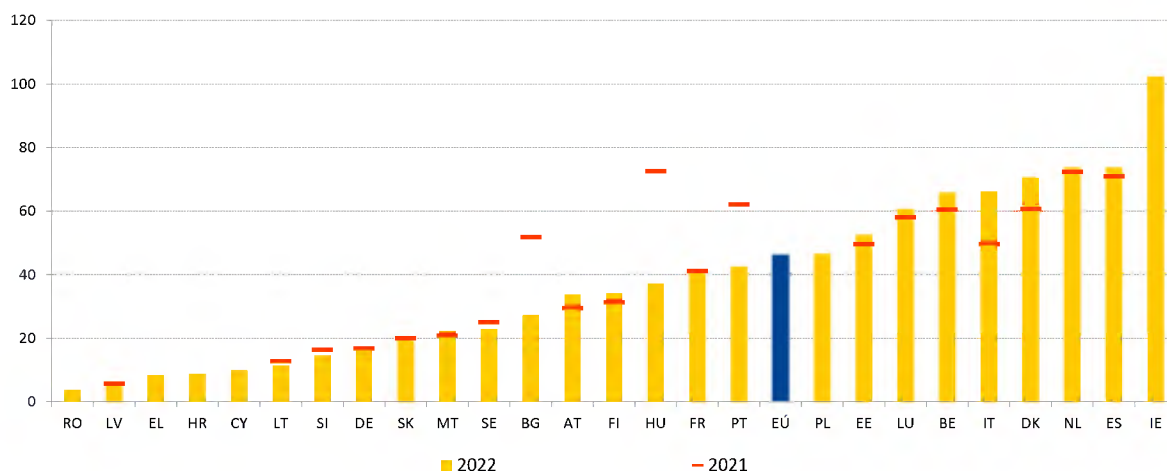
Poznámka: Osi sú orientované podľa neváženého priemeru v EÚ. Legenda sa uvádza v prílohe. Vymedzenie sa líši v prípade ES a FR. Zlom v časovom rade v prípade CY a DK.

Zdroj: Eurostat [tesem130], VZPS v EÚ.

Vzhľadom na napätú situáciu na trhu práce sa miera účasti na aktívnych politikách trhu práce v jednotlivých členských štátoch nad'alej výrazne líši. V roku 2022 zostal podiel nezamestnaných osôb ochotných pracovať, ktoré sa zúčastnili na opatreniach aktívnej politiky trhu práce, vo väčšine členských štátov v porovnaní s rokom 2021 relatívne stabilný, pričom v niektorých prípadoch bol zaznamenaný prudký pokles (graf 2.3.7). Najnižšia miera účasti (pod 10 %) bola v roku 2022 zaznamenaná v Rumunsku, Lotyšsku, Grécku, Chorvátsku a na Cypre. Na druhej strane Dánsko, Holandsko, Španielsko a Írsko zaznamenali hodnoty nad 70 %. V porovnaní s rokom 2021 sa miera účasti znížila takmer o polovicu v Maďarsku (zo 72,5 % na 37,3 %) a Bulharsku (z 51,9 % na 27,3 %), pričom v Portugalsku sa takisto výrazne znížila, a to zo 62,0 % na 42,5 %. Výrazný nárast o 16,7 percentuálneho bodu bol zaznamenaný v Taliansku. Z dlhodobšieho hľadiska sa podiel nezamestnaných, ktorí sa zúčastňujú na aktívnych politikách trhu práce, v EÚ od roku 2013 neustále zvyšuje o viac ako 50 %.

Graf 2.3.7: Miera účasti na aktívnych politikách trhu práce vo väčšine členských štátov stagnovala alebo klesala

Účastníci pravidelných intervencií v rámci politiky trhu práce (kategórie 2 – 7) na 100 nezamestnaných osôb, ktoré chcú pracovať, všetky vekové kategórie

Poznámka: Časový rad pre CZ nie je k dispozícii. Najnovšie dostupné údaje za EÚ a RO (2020) a CY, EL, HR, IE (2021). Časový rad pre DK, NL a SE založený na odhadoch. Údaje sú v prípade EL a LT málo spoľahlivé. Údaje pre PL (2021) nie sú k dispozícii. Hodnoty nad 100 % by mohli naznačovať, že ľudia sú registrovaní v súbore údajov aktívnej politiky trhu práce viac než raz z dôvodu ich účasti na rôznych kategóriách opatrení alebo preto, že účastníci nie sú registrovaní ako uchádzači o zamestnanie.

Zdroj: Eurostat [[imp_ind_actsup](#)].

V jednotlivých členských štátoch stále pretrváva nejednotnosť pri vykonávaní opatrení v prospech dlhodobo nezamestnaných. Zo zberu údajov v roku 2022 v súvislosti s monitorovaním odporúčania Rady o dlhodobej nezamestnanosti²⁰⁹ vyplýva, že len o niečo viac ako polovica členských štátov (15) dosiahla aspoň 90 % pokrytie pri poskytovaní dohôd o pracovnej integrácii všetkým dlhodobo nezamestnaným, ktorí sú evidovaní aspoň 18 mesiacov. V šiestich členských štátoch aspoň každý tretí z nich nemal dohodu o pracovnej integrácii. Naopak, v 13 ďalších členských štátoch viac ako 95 % všetkých dlhodobo nezamestnaných získalo dohodu o pracovnej integrácii alebo jej ekvivalent, pričom celkový podiel sa v porovnaní s rokom 2021 zvýšil. Vyhliadky používateľov dohody o pracovnej integrácii na nájdenie zamestnania sa v roku 2022 mierne zhoršili. Z dostupných údajov za 23 členských štátov vyplýva, že obdobie nezamestnanosti ukončilo celkovo necelých 3,7 milióna používateľov dohody o pracovnej integrácii, z toho 1,7 milióna (alebo 47,6 %) sa zamestnalo (oproti 49,1 % v roku 2021). Dôležitejšie je, že údaje neustále ukazujú, že skupina členských štátov, ktoré poskytujú individuálne akčné plány s hĺbkovým hodnotením, zaznamenáva výrazne lepšie výsledky, pokiaľ ide o integráciu dlhodobo nezamestnaných do trhu práce²¹⁰.

Účinné a efektívne aktívne politiky trhu práce sú dôležité na podporu dobrých výsledkov na trhu práce. Výdavky členských štátov na aktívne politiky trhu práce vykazujú výrazné rozdiely. V roku 2022 Grécko, Taliansko, Slovensko a Portugalsko zaznamenali mieru dlhodobej nezamestnanosti vyššiu ako priemer EÚ, ktorý bol 2,4 %, pričom výdavky na aktívne intervencie na trhu práce boli nižšie ako priemer EÚ, ktorý bol 0,6 % HDP

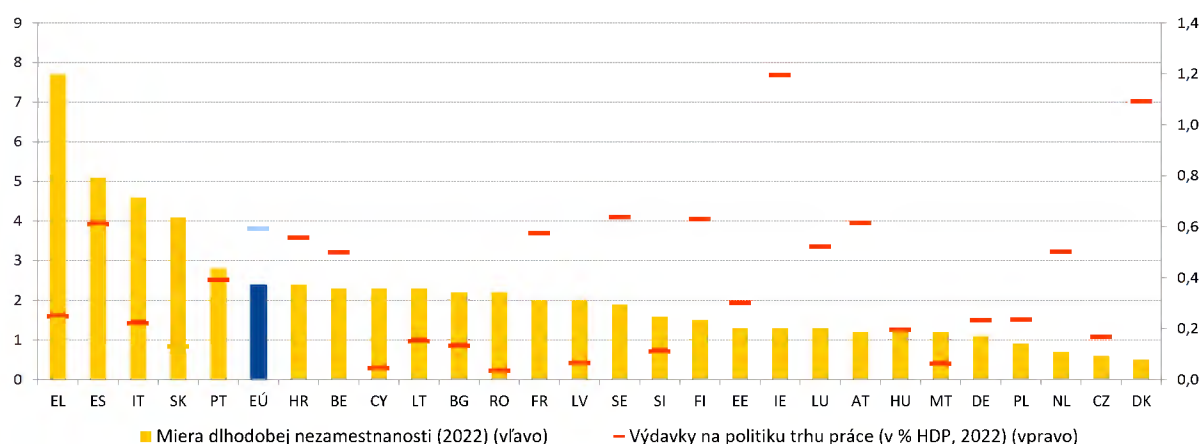
²⁰⁹ [Odporúčanie Rady z 15. februára 2016 týkajúce sa integrácie dlhodobo nezamestnaných do trhu práce.](#)

²¹⁰ Európska komisia, [Data collection for monitoring of the LTU Recommendation: 2022 results \(Zber údajov na účely monitorovania odporúčania týkajúceho sa dlhodobej nezamestnanosti: výsledky za rok 2022\)](#), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

(graf 2.3.8). Na druhej strane Írsko, Dánsko, Fínsko, Švédsko a Rakúsko, ktoré majú dlhodobú mieru nezamestnanosti pod 2 %, vyčlenili najvyššie podiely HDP na aktívne politiky trhu práce (v rozmedzí približne 0,5 % až 1,2 %). Španielsko naďalej vynakladalo viac prostriedkov v pomere k HDP na aktívne opatrenia na trhu práce, pričom zaznamenalo vysokú dlhodobú nezamestnanosť (po poklese zo 6,2 % na 5,1 %). Napokon Chorvátsko, Belgicko a Francúzsko vykazovali hodnoty relatívne blízke priemeru EÚ, pokiaľ ide o výdavky na aktívnu politiku trhu práce aj dlhodobú nezamestnanosť.

Graf 2.3.8: Výdavky na opatrenia aktívnej politiky trhu práce sa medzi jednotlivými členskými štátmi výrazne líšia

Výdavky na intervencie vo forme aktívnych politík trhu práce (kategórie 2 – 7, v percentuálnom podiele HDP, 2022) a miera dlhodobej nezamestnanosti (vo veku 15 – 74 rokov) (v %, 2022)

Poznámka: Najnovšie dostupné údaje o výdavkoch na politiku trhu práce za EÚ, IT, CY a RO (2020) a HR a IE (2021). Údaje o výdavkoch na politiky trhu práce pre DE, NL a SE vychádzajú z odhadov. Predbežné údaje o politike trhu práce za FR. Vymedzenie dlhodobej nezamestnanosti sa líši v prípade ES a FR.

Zdroj: Eurostat [[lmp_expsumm](#)], databáza politiky trhu práce a [[tesem130](#)], VZPS v EÚ.

V roku 2023 fungovali verejné služby zamestnanosti (VSZ) v prostredí nedostatku pracovnej sily sprevádzanom nízkou mierou nezamestnanosti, a teda poklesom počtu evidovaných nezamestnaných vo väčšine členských štátov. V reakcii na nedostatok pracovnej sily sieť verejných služieb zamestnanosti²¹¹ upravila referenčný rámec inštitucionálnej excelentnosti verejných služieb zamestnanosti, pričom kladie väčší dôraz na aktiváciu a partnerstvá viacerých aktérov²¹². VSZ v 26 členských štátoch stanovili stratégie a cieľové hodnoty na uľahčenie prístupu na trh práce pre najzraniteľnejšie skupiny. V roku 2023 VSZ pracovali aj na podpore spravodlivej zelenej a digitálnej transformácie so silným zameraním na zručnosti a na podporu pracovníkov, ktorí čelia profesijným zmenám. Konkrétne VSZ z 18 členských štátov spolupracovali so zamestnávateľmi na identifikácii potrieb zručností pre zelené pracovné miesta, podpore reštrukturalizácie priemyslu a pomoci pri zavádzaní dotácií na zamestnávanie na zelených pracovných miestach. Verejné služby zamestnanosti zo 17 členských štátov zabezpečovali pracovníkom rekvalifikáciu a zvyšovanie úrovne zručností. S cieľom podporiť MSP, aby našli pracovníkov so správnymi zručnosťami, prijali verejné služby zamestnanosti opatrenia na prechod od prístupov založených na povolaniach k prístupom založeným na zručnostiach v rámci ich profilovania a vyhľadávania pracovníkov. V posledných rokoch sa rozvíja aj spolupráca medzi verejnými

²¹¹ Pozri: [Európska sieť verejných služieb zamestnanosti](#).

²¹² Európska komisia, [PES Network Benchmarking manual](#) (Príručka o referenčnom učení sa siete verejných služieb zamestnanosti), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

a súkromnými službami zamestnanosti, pričom viaceré VSZ rozšírili a posilnili spoluprácu so súkromnými portálmi práce a súkromnými agentúrami zamestnania alebo ju plánujú rozšíriť²¹³.

Podiel krátkodobo nezamestnaných, na ktorých sa vzťahujú dávky v nezamestnanosti, sa v EÚ v roku 2023 mierne zvýšil, aj keď s rozdielmi v jednotlivých členských štátoch. Tento podiel vzrástol z 35,8 % v roku 2022 na 36,6 % v roku 2023 (graf 2.3.9)²¹⁴. Zatiaľ čo najväčší pokles zaznamenalo Slovinsko (–5,9 percentuálneho bodu), Írsko (–5 percentuálnych bodov) a Belgicko (–4 percentuálne body), vysoký nárast pokrytia bol zaznamenaný v Estónsku (5,9 percentuálneho bodu) a Bulharsku (5,3 percentuálneho bodu). V roku 2023 bola najvyššia miera pokrytia zaznamenaná v Nemecku, vo Fínsku a v Rakúsku (viac ako 50 %), nasledovali Estónsko, Francúzsko a Litva (viac ako 40 %). Naopak, najnižšie pokrytie bolo zaznamenané v Rumunsku a Poľsku (pod 15 %). V porovnaní s rokom 2022 zostal podiel nezamestnaných evidovaných menej ako jeden rok, ktorí poberali dávky alebo podporu, v EÚ v roku 2023 relatívne stabilný, na úrovni približne 35 %. Podiel krátkodobo nezamestnaných, na ktorých sa vzťahujú dávky v nezamestnanosti, vykazuje pozitívnu koreláciu s vyššou mierou prechodu z krátkodobej nezamestnanosti do zamestnania a nižším výskytom dlhodobej nezamestnanosti. Celkovo zostali pravidlá týkajúce sa obdobia poistenia takmer vo všetkých členských štátoch stabilné, pričom medzi nimi existujú veľké rozdiely, od 13 týždňov príspevkov na poistenie v Taliansku, 51 týždňov v Maďarsku, Portugalsku alebo Španielsku až po 104 týždňov na Slovensku²¹⁵. Vo väčšine členských štátov sa nezmenila ani maximálna dĺžka poberania dávok v nezamestnanosti pre osoby s jednoročnou pracovnou históriou. Celkovo je v 16 krajinách EÚ možné požiadať o dávku v nezamestnanosti s ročnou pracovnou históriou najviac na šesť mesiacov. Náhrada príjmu je takisto úzko spojená s dĺžkou obdobia nezamestnanosti. Čisté miery náhrady pre nízkopríjmové osoby s krátkou pracovnou históriou sa v jednotlivých členských štátoch výrazne líšia. V druhom mesiaci sa čistá miera náhrady pohybuje od 6,9 % predchádzajúceho (čistého) príjmu v Maďarsku po 90 % v Belgicku (graf 2.3.10). V Luxembursku, Dánsku, Francúzsku a Fínsku je miera náhrady (vo všetkých týchto krajinách presahuje 60 % a v niektorých prípadoch je výrazne vyššia) rovnaká v druhom aj v dvanástom mesiaci nezamestnanosti.

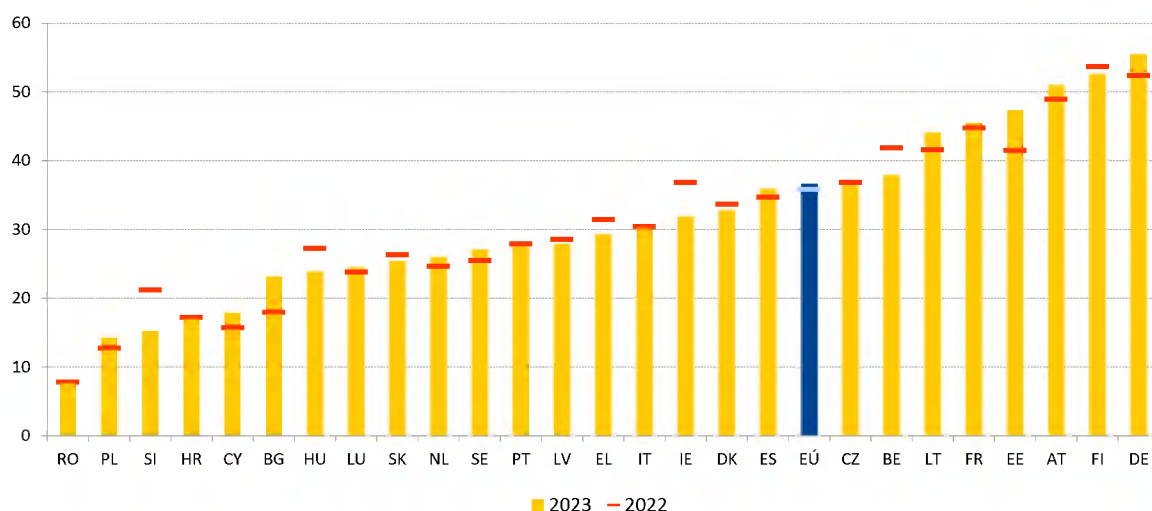
²¹³ Európska komisia, *Trends in PES: Assessment report on PES capacity* (Trendy v oblasti verejných služieb zamestnanosti: hodnotiaca správa o kapacite verejných služieb zamestnanosti), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2023, údaje boli upravené tak, aby reprezentovali len EÚ.

²¹⁴ Krátkodobo nezamestnané osoby sú osoby, ktoré sú nezamestnané menej ako 12 mesiacov.

²¹⁵ Analýza sa týka dávok v nezamestnanosti, ktoré sa vo všeobecnosti poskytujú osobám zaevidovaným po tom, ako sa stali nezamestnanými bez vlastného zavinenia, bez zahrnutia systémov dočasnej povahy.

Graf 2.3.9: V pokrytí dávok v nezamestnanosti pre krátkodobo nezamestnaných došlo k obmedzeným zmenám s pretrvávajúcimi rozdielmi v jednotlivých členských štátoch

Miera pokrytia dávkami v nezamestnanosti pre krátkodobo nezamestnaných (kratšie ako 12 mesiacov, veková skupina 15 – 64 rokov, v %)

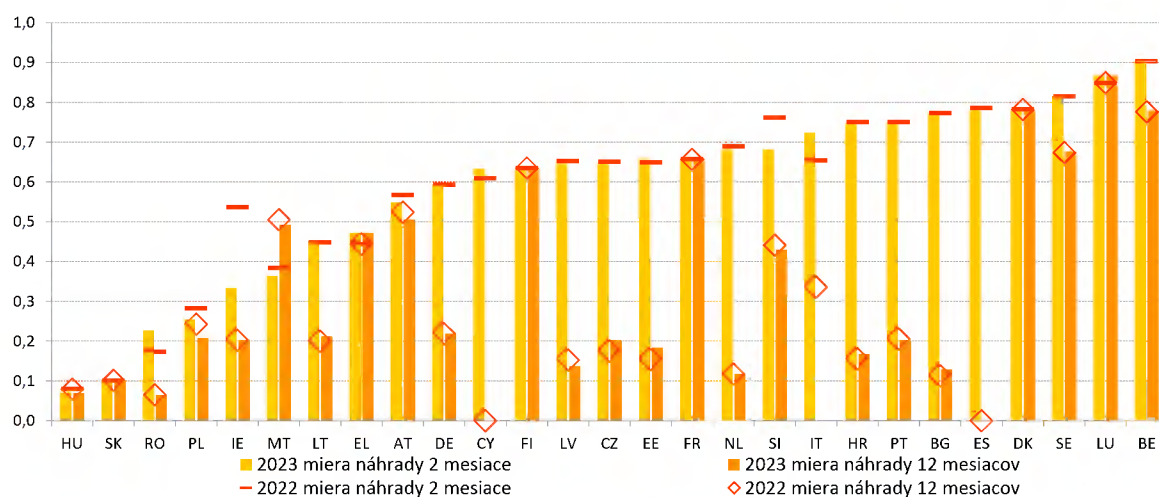

Poznámka: Údaje za MT nie sú k dispozícii. Vymedzenie sa líši pre ES a FR (pozri metaúdaje). Zlom v časovom rade v prípade DK a CY. Nízka spoľahlivosť údajov za LU a SI.

Zdroj: Eurostat [[lfsa_ugadra](#)], VZPS v EÚ.

Graf 2.3.10: Medzi členskými štátmi existujú výrazné rozdiely v miere náhrady v prípade krátkodobej aj dlhodobej nezamestnanosti

Čistá miera náhrady dávok v nezamestnanosti na úrovni 67 % priemernej mzdy v druhom a dvanástom mesiaci nezamestnanosti (2023 a 2022)

Poznámka: Tento ukazovateľ sa vypočíta v prípade bezdetného jednotlivca vo veku 20 rokov s krátkou pracovnou históriou (jeden rok). Zahrnuté sú rôzne zložky príjmu, dávky v nezamestnanosti a ďalšie dávky (napríklad sociálna pomoc a príspevky na bývanie). Všetky údaje sú za rok 2023, okrem BE, CY, DK, FI a PT, ktorých údaje sú za rok 2022.

Zdroj: Výpočty Európskej komisie, na základe [modelu OECD na výpočet daní a dávok](#).

Výsledky na trhu práce pre prisťahovaných občanov EÚ²¹⁶ sa naďalej zlepšujú. Celkový počet a miera zamestnanosti prisťahovaných občanov EÚ v produktívnom veku majú stúpajúcu tendenciu a v roku 2023 dosiahnu 10,1 milióna a mieru zamestnanosti 78 % (oproti 76 % v prípade štátnych príslušníkov). V tom istom roku bol celkový počet cezhraničných pracovníkov v EÚ 1,8 milióna (o 3 % viac ako v roku 2022) a 1,5 milióna občanov EÚ zmenilo krajinu, v ktorej pracovali. Väčšina mobilných pracovníkov sa vracia do krajiny pôvodu, pričom ich počet v EÚ v roku 2023 vzrástol o 6 % a medzi jednotlivými členskými štátmi sú značné rozdiely²¹⁷. V roku 2024 Komisia uverejnila preskúmanie postupov spolupráce a výziev týkajúcich sa vyslaných pracovníkov v EÚ so zameraním na ich práva, najmä pokiaľ ide o ubytovanie a prístup k informáciám o podmienkach zamestnania²¹⁸.

Dobre fungujúci sociálny dialóg a kolektívne vyjednávanie sú kľúčom k zlepšeniu pracovných podmienok a zmierneniu nedostatku pracovnej sily, ale zapojenie sociálnych partnerov sa v jednotlivých oblastiach politiky líši. V období od apríla 2020 do júla 2024 bola najväčšia miera zapojenia sociálnych partnerov zaznamenaná v súvislosti s politikami týkajúcimi sa pandémie COVID-19, pričom takmer 37 % z nich bolo dohodnutých alebo konzultovaných so sociálnymi partnermi. Nasledovali opatrenia na zmiernenie vplyvu vyšších životných nákladov (31 %), opatrenia súvisiace so zelenou transformáciou (27 %), nástroje na podporu reštrukturalizácie (26 %) a opatrenia súvisiace s vojnou na Ukrajine (25 %). Najnižšia miera zapojenia bola zaznamenaná v prípade politických opatrení v súvislosti s digitálnou transformáciou (22 %) alebo v súvislosti s extrémnymi poveternostnými javmi (13 %). To odráža skutočnosť, že sociálni partneri sa zvyčajne v najväčšej miere zapájajú do oblastí politiky týkajúcich sa pracoviska (ktoré ovplyvňujú podniky a pracovníkov) (graf 2.3.11). Vo výročnom viacstrannom preskúmaní sociálneho dialógu v rámci dohľadu Výboru pre zamestnanosť (EMCO) z novembra 2023 sa zdôraznilo, že pri dosahovaní účinnejšieho sociálneho dialógu a zapojenia sociálnych partnerov do tvorby politík sa dosiahol len obmedzený pokrok. Aj to, ako vnútroštátni sociálni partneri posudzujú kvalitu svojho zapojenia do vykonávania Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti v roku 2023, bolo nerovnomerné. Každý členský štát si na realizáciu svojho plánu obnovy a odolnosti zvolil štruktúru riadenia prispôbenú svojim vnútroštátnym rámcom sociálneho dialógu. Inštitucionálne rámce na zapojenie sociálnych partnerov sa preto líšia, keďže niektoré členské štáty vytvorili osobitné prostredie a postupy a iné využili existujúce kanály sociálneho dialógu. V niekoľkých krajinách boli sociálni partneri zapojení prostredníctvom nových orgánov alebo osobitných pracovných skupín vytvorených v rámci európskeho semestra alebo na monitorovanie vykonávania plánov obnovy a odolnosti²¹⁹.

²¹⁶ Osoby sťahujúce sa v rámci EÚ a EZVO sú občania EÚ alebo EZVO, ktorí majú bydlisko v inej krajine EÚ alebo EZVO, ako je krajina ich občianstva (pozri [výročné správy o pracovnej mobilite v rámci EÚ](#)).

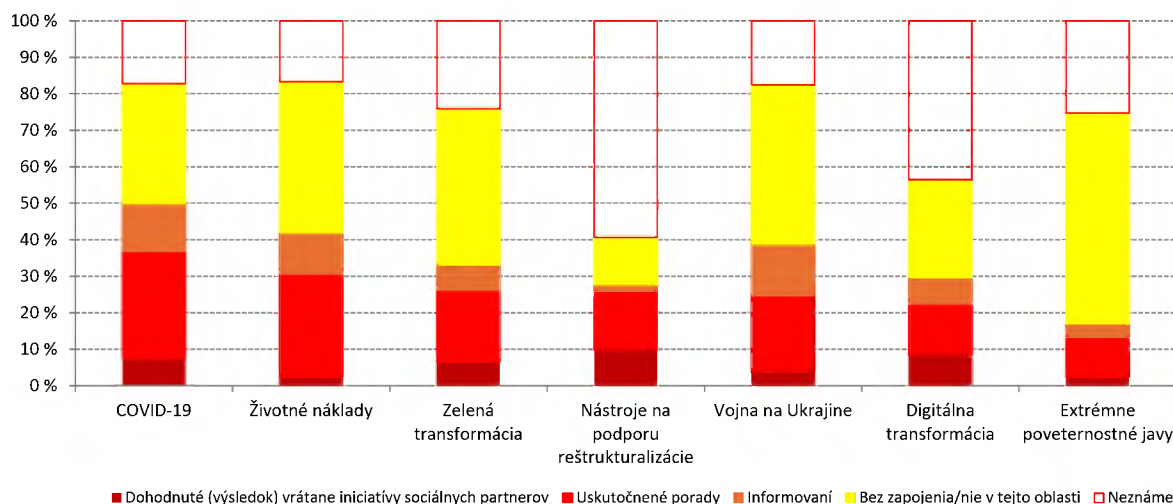
²¹⁷ Európska komisia (pripravuje sa), *Výročná správa o pracovnej mobilite v rámci EÚ, 2024*.

²¹⁸ Pozri pracovný dokument útvarov Komisie, ktorý je k dispozícii [tu](#).

²¹⁹ Eurofound, *Správa sociálnych záležitostí Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti: zapojenie národných sociálnych partnerov*. Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

Graf 2.3.11: Miera zapojenia sociálnych partnerov sa líši v závislosti od kontextu politiky

Zapojenie sociálnych partnerov do tvorby vnútroštátnych politík podľa kontextu politiky

Poznámka: Graf zahŕňa 2 290 politík označených príslušným kontextom (určité dvojité započítanie z dôvodu možnosti, že jedna politika sa môže týkať viacerých kontextov), ktoré boli zhromaždené v období od apríla 2020 do júla 2024. Politiky zahŕňajú len právne predpisy alebo iné zákonné nariadenia a trojstranné dohody. Zapojenie sociálnych partnerov prezentované ako priemer zapojenia zamestnávateľov a odborov v každej kategórii podľa kontextu. Rozdiely v miere zapojenia zamestnávateľov a odborov sú malé.

Zdroj: databáza EU PolicyWatch nadácie Euroufound.

Na samite sociálnych partnerov vo Val Duchesse 31. januára 2024 Komisia, belgické predsedníctvo a medziodvetvoví sociálni partneri podpísali „Tripartitné vyhlásenie o dynamickom sociálnom dialógu“. Predstavuje obnovený záväzok k posilneniu sociálneho dialógu na úrovni EÚ a k spojeniu síl pri riešení kľúčových výziev, ktorým čelia naše hospodárstva a trhy práce²²⁰. Vo vyhlásení sa oznámilo, že Komisia vymenovala nového vyslanca pre európsky sociálny dialóg a začala proces smerujúci k uzatvoreniu paktu pre sociálny dialóg, ktorý sa má uzavrieť začiatkom roka 2025. Vyslanec bude podporovať a koordinovať vykonávanie oznámenia o posilnení sociálneho dialógu v EÚ do roku 2023, ako aj reakciu Komisie na spoločné správy európskych sociálnych partnerov o sociálnom dialógu na úrovni EÚ. Pokiaľ ide o pakt pre európsky sociálny dialóg, uskutoční sa séria trojstranných a dvojstranných stretnutí s európskymi sociálnymi partnermi s cieľom identifikovať nové návrhy na posilnenie európskeho sociálneho dialógu. Tieto stretnutia sa budú okrem iného zaoberať inštitucionálnou a finančnou podporou EÚ pre európsky sociálny dialóg na všetkých úrovniach, budovaním kapacít sociálnych partnerov (aj prostredníctvom ESF+), dohodnutým dvojstranným prístupom k rokovaniam, podpore a vykonávaniu dohôd sociálnych partnerov.

Pravidelný dialóg a konzultácie s organizáciami občianskej spoločnosti majú zásadný význam pre vytváranie účinných a inkluzívnych politík. Ako sa uznáva vo vyhlásení z La Hulpe o budúcnosti Európskeho piliera sociálnych práv z roku 2024, občianska spoločnosť zohráva kľúčovú úlohu v boji proti sociálnemu vylúčeniu a nerovnostiam, ako aj v súvislosti s politikami, ktoré sa týkajú nedostatočne zastúpených a zraniteľných skupín. Na úrovni EÚ sa organizácie občianskej spoločnosti aktívne zapájajú do európskeho semestra, v rámci ktorého si pravidelne vymieňajú názory a vedú tematické diskusie o oblastiach osobitného

220

[Tripartitné vyhlásenie o prosperujúcom európskom sociálnom dialógu.](#)

významu. Najnovší výskum Eurofoundu skúma zapojenie organizácií občianskej spoločnosti do počiatočného vykonávania plánov spravodlivej transformácie územia v niektorých členských štátoch. Prvý empirický výskum naznačuje, že zmysluplný dialóg s občianskou spoločnosťou o politických opatreniach a podpore zraniteľných pracovníkov, komunit a priemyselných odvetví si stále vyžaduje zníženie prekážok účasti, vytvorenie príležitostí na spoločné posúdenie potrieb, podporu budovania kapacít a uľahčenie výmeny poznatkov²²¹.

2.3.2. Opatrenia prijaté členskými štátmi

V niektorých členských štátoch pokračuje úsilie o riešenie príčin segmentácie trhu práce. Po verejnej konzultácii, ktorá sa začala v júli 2023, **Holandsko** pripravuje návrh zákona zameraný na zvýšenie istoty pracovníkov v rámci flexibilných pracovných zmlúv zrušením zmlúv na nulový počet hodín, nahradením zmlúv na vyžiadanie novým typom zmluvy, ktorý by pracovníkom poskytoval väčšiu istotu príjmu, a zlepšením istoty zamestnania dočasných agentúrnych pracovníkov. Okrem toho **Holandsko** v októbri 2023 začalo verejnú konzultáciu o návrhu zákona, ktorým sa objasňuje pojem pracovný pomer a zavádza sa právna domnienka zamestnania pre samostatne zárobkovo činné osoby bez zamestnancov (pracujúce za sadzbu nižšiu ako 36 EUR). V **Českej republike** vstúpila v januári 2024 do platnosti novela zákona o zamestnanosti, ktorej cieľom je spresniť a zjednodušiť podmienky poskytovania služieb agentúrami zamestnania. Právne predpisy boli sprísnené v oblasti nelegálneho zamestnávania a nepravnej samostatnej zárobkovej činnosti a teraz zahŕňajú aj pokuty. **Fínsko** vo svojom vládnom programe na rok 2023 oznámilo reformu pracovných zmlúv na určitý čas. Hoci pracovné zmluvy by sa mohli uzatvárať na určitý čas jedného roka bez osobitného dôvodu, právnymi predpismi sa zabezpečí, aby nevedli k neodôvodnenému využívaniu po sebe nasledujúcich zmlúv na určitý čas. **Španielsko** pripravuje zmenu regulačného vývoja zmlúv o odbornej príprave, čím sa rozvinie postup prepojenia študentov s podnikmi. Táto zmena sa zameriava na aspekty odbornej prípravy v rámci zmluvy o striedavej odbornej príprave, ktorej cieľom je zosúladiť platenú prácu s procesmi odbornej prípravy v rámci Katalógu odborného vzdelávania Národného systému zamestnanosti. **Slovinsko** v rámci svojho plánu obnovy a odolnosti pripravuje zákon, ktorým sa zavádza stály režim skráteného pracovného času aj pre prípady vážneho hospodárskeho poklesu, pričom vychádza zo skúseností získaných počas krízy COVID-19. Zákon zahŕňa povinnosti v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy počas práce na kratší pracovný čas s cieľom posilniť kompetencie a zvýšiť zamestnateľnosť dotknutých pracovníkov vzhľadom na rastúcu digitalizáciu a automatizáciu podnikových procesov.

Niekoľko členských štátov prijalo opatrenia zamerané na posilnenie svojich rámcov ochrany zamestnanosti. V apríli 2024 **Slovinsko** zaviedlo regulačné opatrenia, ktoré posilňujú práva pracovníkov na informácie a konzultácie, ako aj spolurozhodovanie v riadiacich alebo dozorných orgánoch spoločnosti v prípade cezhraničnej fúzie, rozdelenia alebo premeny spoločnosti. V máji 2024 vstúpili v **Estónsku** do platnosti právne predpisy o prevencii týkajúcej sa pracovnej schopnosti, ktoré umožňujú dlhodobo pracovne neschopnej osobe pracovať za podmienok prispôbených jej zdravotnému stavu po dvoch mesiacoch pracovnej neschopnosti. Táto reforma by mala podporiť proces uzdravovania zamestnancov s chronickým ochorením počas ich dlhodobej pracovnej neschopnosti a zároveň znížiť závislosť a riziko straty zamestnania a/alebo trvalej pracovnej neschopnosti.

²²¹ Eurofound, [Creating a new social contract for the just transition: Is partnership working? \(Vytvorenie novej sociálnej zmluvy pre spravodlivú transformáciu: funguje partnerstvo?\)](#), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

V júli 2024 vstúpili v **Španielsku** do platnosti zmeny týkajúce sa právnych predpisov o hromadnom prepúšťaní. Podniky, ktoré majú v úmysle zatvoriť jedno alebo viacero pracovísk, čo má za následok definitívne ukončenie činnosti a prepustenie päťdesiatich alebo viac pracovníkov, majú povinnosť oznámiť túto skutočnosť šesť mesiacov vopred. V septembri 2024 **Grécko** spustilo pilotné zavedenie digitálnej pracovnej karty v sektore stravovania a cestovného ruchu s cieľom bojovať proti neohláseným nadčasom a nadmernému pracovnému času. Pilotný projekt sa už uplatňuje na zamestnancov bánk, veľkých supermarketov, poisťovní, bezpečnostných spoločností a verejných podnikov.

Niektoré členské štáty podnikli ďalšie kroky na zlepšenie svojich rámcov bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. V júni 2023 vstúpil v **Taliansku** do platnosti zákon o naliehavých opatreniach na ochranu pracovníkov v prípade núdzovej situácie v oblasti klímy. Jedno z jeho ustanovení sa týka úlohy ministerstva práce pri podpore sociálneho dialógu s cieľom dosiahnuť sektorové dohody, ktoré zaistia bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci v prípade núdzových situácií v oblasti klímy vrátane vln horúčav. Okrem toho **Taliansko** v októbri 2023 ratifikovalo základné dohovory MOP C155 (Dohovor o bezpečnosti a zdraví pracovníkov) a C187 (Dohovor o podpornom rámci pre bezpečnosť a zdravie pri práci). V decembri 2023 **švédsko** vláda poverila Agentúru pre pracovné prostredie, aby predložila návrhy iniciatív, ktoré by mohli viesť k tomu, že viac pracovníkov prejaví záujem o úlohu zástupcu pre bezpečnosť. Agentúra predložila správu ministerstvu práce v apríli 2024. V decembri 2023 **Dánsko** novelizovalo zákon o odškodňovaní pracovníkov s cieľom posilniť systém náhrady škody v oblasti práce (napr. prostredníctvom nového príspevku na odbornú prípravu, revízie času vybavovania prípadov, zvýšenia úrovne náhrady škody, zavedenia systému poistenia pre prípady násillia na pracovisku pre opatrovateľov). Okrem toho sa týmto zákonom zaviedla aj kompenzácia pre závislé osoby pre deti a mladých ľudí. V septembri 2024 **Španielsko** prijalo nariadenie o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci v domácnosti. V nariadení sa uvádza zoznam práv pracovníkov v domácnosti a povinností zamestnávateľov, čím sa zabezpečuje potrebná právna istota pre ich účinnosť. V apríli 2024 **Bulharsko** ratifikovalo základné dohovory MOP C155 a C187 a v októbri 2024 **Holandsko** ratifikovalo dohovor C187 týkajúci sa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.

Nové pracovné podmienky, napríklad pružná práca, telepráca a práca na diaľku, sú na programe viacerých členských štátov. V septembri 2023 nadobudli účinnosť novely **českého** zákonníka práce, pričom jednou z kľúčových zmien je úprava práce na diaľku. Aj rodičia malých detí a opatrovatelia majú zvýšenú podporu pri zosúladzovaní rodinného života s prácou. Ďalšou novinkou je možnosť poskytnúť pracovníkom na diaľku náhradu najbežnejších nákladov spojených s ich domácou kanceláriou vo forme paušálu. V **Írsku** bol návrh zákona o práve požiadať o prácu na diaľku začlenený do zákona o rovnováhe medzi pracovným a súkromným životom a rôznych ustanoveniach a zmeny nadobudli účinnosť v marci 2024. Zákon zahŕňa právo pracovníkov požiadať o prácu na diaľku a právo osôb s opatrovateľskými povinnosťami požiadať o pružný pracovný čas vrátane práva na zhustený alebo skrátený pracovný čas pre dojčiace matky. **Cyprus** v rámci svojho plánu obnovy a odolnosti zaviedol v marci 2024 systém, ktorý má poskytovať stimuly na zamestnávanie nezamestnaných ľudí prostredníctvom flexibilných foriem telepráce. V marci 2024 **Bulharsko** vykonalo reformu zahrnutú do svojho plánu obnovy a odolnosti, prostredníctvom ktorej boli zmenené pravidlá práce na diaľku stanovené v zákonníku práce s cieľom uľahčiť prístup k práci na diaľku poskytnutím právnej istoty pre pracovníkov aj zamestnávateľov, objasnením pravidiel týkajúcich sa zdravia a bezpečnosti a monitorovania a vykazovania pracovného času.

Niektoré členské štáty prijali legislatívne opatrenia na zlepšenie pracovných podmienok pri práci v platformách a na riešenie problémov vyplývajúcich z používania algoritmického riadenia v pracovnom priestore. V rámci zmien **chorvátskeho** pracovného zákona, ktoré nadobudli účinnosť 1. januára 2024 a sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti, sa stanovuje, že digitálne pracovné platformy a agregátori (sprostredkovatelia spájajúci takéto platformy s pracovníkmi) sú spoločne zodpovední za vyplácanie mzdy pracovníkom platformiem. Musia informovať pracovníkov platformy o organizácii práce a rozhodovacích procesoch a zabezpečiť transparentnosť údajov. **Cyprus** v rámci svojho plánu obnovy a odolnosti reformuje svoje sociálne poistenie tak, aby sa vzťahovalo na samostatne zárobkovo činné osoby a osoby v neštandardných formách zamestnania, ako sú pracovníci platformiem. V **Nemecku** vláda v súčasnosti pracuje na osobitnom zákone o ochrane údajov zamestnancov, ktorý sa bude okrem iného zaoberať typickými situáciami, ktoré vznikajú v súvislosti s algoritmickým riadením na pracovisku, ako je napríklad kamerový dohľad a používanie systémov umelej inteligencie. **Portugalsko** nedávno zaviedlo nariadenie o algoritmickom riadení práce v rámci programu dôstojnej práce do roku 2023. V zákone sa okrem iného stanovuje, že v kolektívnych zmluvách sa môže upravovať používanie algoritmov a umelej inteligencie.

Niektoré členské štáty prijali opatrenia na zníženie výskytu nedeklarovanej práce. **Grécko** v rámci svojho plánu obnovy a odolnosti pripravuje zavedenie IT systému na monitorovanie trhu práce (ARIADNE), ktorý zabezpečí digitálne zaznamenávanie pracovného času a bude slúžiť ako jednotná brána pre administratívne údaje o zamestnanosti a sociálnom poistení. **Talianska** daňová agentúra a Národný inštitút sociálneho zabezpečenia majú od decembra 2023 dosiahnuť úplnú interoperabilitu svojich databáz s cieľom riešiť daňové úniky v sektore domácej práce. Od apríla 2024 **Taliansko** v rámci svojho plánu obnovy a odolnosti posilnilo činnosti inšpekcie práce a zaviedlo odstraňujúce a motivačné opatrenie na zníženie výskytu nedeklarovanej práce. V roku 2024 vstúpili v **Litve** do platnosti zmeny pravidiel povinného vymáhania, ktorých cieľom je väčšmi motivovať nezamestnaných k návratu na trh práce a tým obmedziť tieňovú ekonomiku. Po zaregistrovaní sa na verejnom úrade práce môžu zadĺžení nezamestnaní využiť obdobie 6 mesiacov (dostupné najviac dvakrát počas 5 rokov), počas ktorého sa voči nim nepodniká žiadne opatrenie na povinné vymáhanie dlhov.

Členské štáty pokračujú v riešení dlhodobej nezamestnanosti prostredníctvom rôznych cielených opatrení. V **Rakúsku** sa program Springboard (spustený v roku 2021 s cieľom bojovať proti dlhodobej nezamestnanosti prostredníctvom dotovaného zamestnávania buď v sociálnych podnikoch, alebo prostredníctvom mimoriadne priaznivých podmienok pomoci pri integrácii) stal od roku 2023 súčasťou pravidelného rozpočtu verejných služieb zamestnanosti. V tom istom roku **Portugalsko** zaviedlo výnimočné opatrenie, ktoré umožňuje čiastočnú kumuláciu dávok v nezamestnanosti s príjmom z práce s cieľom povzbudiť dlhodobo nezamestnaných k návratu na trh práce. V apríli 2024 **Slovensko** spustilo národný projekt Finančné stimuly pre zamestnanosť s cieľom podporiť nezamestnaných v znevýhodnenom postavení z dôvodu veku, komplikovanej rodinnej situácie, nízkeho vzdelania, straty pracovných návykov, zdravotného postihnutia a iných dôvodov. Od apríla do septembra 2024 vyhlásilo **Maďarsko** výzvu na pilotný program Job Trial, ktorého cieľom je riešiť potreby podnikov v oblasti pracovnej sily zvýšením ponuky domácej pracovnej sily a podporou zamestnávania dlhodobo nezamestnaných osôb. Zúčastnené MSP dostávajú podporu nielen na mzdy (až na 9 mesiacov), ale aj na individuálny rozvoj a mentoring dlhodobo nezamestnaných na základe posúdenia ich kompetencií. Dlhodobo nezamestnaní dostávajú dodatočný príspevok (okrem mzdy) ako motiváciu, aby zostali zamestnaní, a to až na 9 mesiacov. V roku 2023 spustilo **Chorvátsko**

cielený program aktívnej politiky trhu práce („Job plus“) pre dlhodobo nezamestnaných a zraniteľné skupiny. V závislosti od vzdialenosti od trhu práce ponúka dlhodobo nezamestnaným ľuďom súbor 2 – 3 opatrení (aktivačný program, pracovná integrácia a/alebo zvyšovanie kvalifikácie/odborná príprava) na podporu ich integrácie do trhu práce.

Niekoľko členských štátov prijalo opatrenia na posilnenie svojich aktívnych politik trhu práce a pomoci poskytovanej rôznym skupinám. **Fínsko** pripravuje reformu služieb zamestnanosti a hospodárskeho rozvoja. Zodpovednosť za organizáciu týchto služieb bude prenesená na obce alebo oblasti spoločného riadenia obcí, ktoré budú zriadené 1. januára 2025. Vytvorí sa model financovania pre obce na rozvoj ich aktivít na podporu zamestnanosti. **Slovinské** ministerstvo práce, rodiny, sociálnych vecí a rovnosti príležitostí reviduje a aktualizuje vykonávacie dokumenty k Usmerneniam na vykonávanie aktívnej politiky trhu práce na roky 2021 – 2025 s osobitným zameraním na Plán aktívnej politiky zamestnanosti a Katalóg opatrení aktívnej politiky zamestnanosti. V **Belgicku** prijala federálna vláda balík opatrení na podporu postupného návratu pracovníkov po dlhodobej pracovnej neschopnosti. V novembri 2023 bola spustená komunikačná kampaň s cieľom informovať týchto pracovníkov o všetkých dostupných možnostiach návratu do zamestnania. Kráľovským dekrétom z marca 2024 sa zaviedli tri povinné poradenské stretnutia na zlepšenie aktivácie. Od apríla 2025 budú k dispozícii poukážky vo výške 1 800 EUR na prispôbené kariérne poradenstvo pre pracovníkov, ktorí boli aspoň rok práceneschopní. Na opätovné začlenenie nezamestnaných ľudí starších ako 50 rokov do trhu práce využíva **Rakúsko** celý rad služieb a finančných nástrojov vrátane kombinovanej dotácie na mzdy (v roku 2023 bolo na dotácie vyčlenených približne 286,3 milióna EUR). Na **Malte** sa v rámci programu Prístup k zamestnaniu, ktorý bude prebiehať v rokoch 2023 až 2029 a bude spolufinancovaný z ESF+, poskytuje finančná pomoc zamestnávateľom a pracovné príležitosti pre osoby vzdialené od zárobkovej činnosti. V **Portugalsku** sa program „Qualifica On“, ktorý bol zavedený v roku 2024, zameriava na podporu (opätovnej) kvalifikácie pracovníkov z podnikov, ktorých výroba sa zastavila v dôsledku reštrukturalizácie. **Bulharsko** si vo svojom ročnom národnom akčnom pláne zamestnanosti na rok 2024 kladie za cieľ zvýšiť úroveň zručností/rekvalifikovať 9 000 osôb a poskytnúť podporu zamestnanosti pre takmer 10 000 osôb. Okrem toho **Bulharsko** v rokoch 2023 až 2026 investuje 153 miliónov EUR s podporou ESF+ do komplexného prístupu k integrácii neaktívnych ľudí do trhu práce prostredníctvom silnejšej aktivácie, odbornej prípravy a zvyšovania informovanosti. Na **Slovensku** je nový národný projekt „Zručnosti pre trh práce“, spolufinancovaný z ESF+ do roku 2026, zameraný na podporu uchádzačov o zamestnanie v ich úsilí nájsť si prácu prostredníctvom rekvalifikácie. Cieľovou skupinou sú znevýhodnení uchádzači o zamestnanie podľa zákona o službách zamestnanosti (napr. mladí ľudia do 26 rokov; občania starší ako 50 rokov; dlhodobo nezamestnané osoby; osoby s nízkou kvalifikáciou).

Niekoľko členských štátov prijíma opatrenia s cieľom posilniť kapacity a výkonnosť svojich verejných služieb zamestnanosti (VSZ) vzhľadom na existujúci nedostatok pracovnej sily a potreby zručností. V rokoch 2021 až 2023 sa z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti podporil súbor akcií ďalšieho vzdelávania pre zamestnancov VSZ v **Španielsku**. **Španielsko** v rámci svojho plánu obnovy a odolnosti dokončilo v roku 2023 investíciu zameranú na modernizáciu verejných služieb zamestnanosti zlepšením vnútorných systémov riadenia, modernizáciou pracovných miest a digitalizáciou služieb podpory občanov. V roku 2023 **Chorvátsko** pristúpilo k digitalizácii chorvátskych služieb zamestnanosti. V rámci tejto investície sa vytvoril systém riadenia digitálnej identity a systém riadenia ľudských zdrojov. Od roku 2024 **Cyprus** zaviedol mobilné jednotky VSZ, ktoré budú do konca roku 2029 vykonávať prehliadky vo všetkých okresoch vo vidieckych

a mestských oblastiach. Mobilné jednotky sú spolufinancované z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti do prvej polovice roka 2026 a z ESF+ od druhej polovice roka 2026 do konca roka 2029. V januári 2024 bol v rámci zákona o plnej zamestnanosti z decembra 2023 **francúzsky** systém verejných služieb zamestnanosti „Pôle Emploi“ postupne nahradený systémom „France Travail“. Očakáva sa, že tento nový systém zlepši koordináciu aktérov VSZ, reorganizáciu podpory a monitorovania nezamestnaných osôb a posilní opatrenia na integráciu pracovníkov so zdravotným postihnutím.

Niektoré členské štáty posilnili spoluprácu medzi verejnými službami zamestnanosti a sociálnymi službami s cieľom zvýšiť vplyv svojich aktívnych politík trhu práce. V apríli 2024 **Rumunsko** v rámci svojho plánu obnovy a odolnosti spustilo digitálnu platformu na správu poukážok pre pracovníkov v domácnosti. Okrem iného sa očakáva, že platforma bude interoperabilná s inými príslušnými databázami, ako sú databázy verejných služieb zamestnanosti, ministerstva práce a sociálnej ochrany a ministerstva financií. V máji 2024 vstúpili v **Taliansku** do platnosti nové pravidlá s cieľom posilniť digitálnu platformu, ktorá zhromažďuje informácie zo sociálnych služieb a z verejných služieb zamestnanosti. Celkovým cieľom je lepšie zosúladiť dopyt po práci a jej ponuku.

Vo viacerých členských štátoch sa prijali opatrenia na prilákanie zahraničných talentov a zmiernenie napätia situácie na trhu práce. V novembri 2024 **Španielsko** zaviedlo komplexnú reformu zameranú na modernizáciu migračnej politiky s cieľom riešiť demografické výzvy a výzvy trhu práce. Reforma sa zameriava na zjednodušenie administratívnych postupov a posilnenie integrácie podporou prístupu k zamestnaniu, odbornej príprave a zlúčeniu rodiny ako kľúčovým pilierom, pričom sa zároveň predchádza situáciám neregulárneho postavenia. **Francúzsko** prijalo v januári 2024 zákon na lepšiu kontrolu prisťahovalectva vrátane opatrenia na uľahčenie prístupu k povoleniam pre štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí pracujú v nedostatkových profesiách alebo v geografických oblastiach, ktoré majú problémy s náborom pracovníkov. V marci 2024 **Švédsko** posilnilo spoluprácu medzi verejnými službami zamestnanosti a 10 ďalšími vládnymi orgánmi (napr. Sociálnou poisťovňou, Daňovou agentúrou, Migračnou agentúrou) s cieľom lepšie koordinovať opatrenia na prilákanie a udržanie vysokokvalifikovanej medzinárodnej pracovnej sily. Okrem toho majú od decembra 2023 štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sa zúčastňujú na záruke zamestnania a rozvoja vo **Švédsku**, ľahší prístup k jazykovému vzdelávaniu a ďalšiemu vzdelávaniu dospelých. V júli 2024 **Česko** zaviedlo výnimku z udeľovania pracovných povolení pre vysokokvalifikovaných pracovníkov z desiatich krajín mimo EÚ. V novembri 2023 **Malta** aktualizovala nariadenie o agentúrach zamestnania, čím prijala dôležité opatrenia na reguláciu činnosti agentúr pre nábor zamestnancov, dočasnú prácu a využívanie externých zdrojov s cieľom chrániť štátnych príslušníkov tretích krajín pred vykorisťovaním.

Niekoľko členských štátov uskutočnilo reformy s cieľom zosúladiť svoje systémy dávok v nezamestnanosti s prevládajúcimi sociálno-ekonomickými podmienkami. V júli 2023 **Nemecko** zaviedlo dočasné ustanovenia v rámci zákona o občianskych príspevkoch, ktoré zvyšujú finančnú podporu pre osamelé osoby (z 502 EUR na 563 EUR) a podporujú poskytovanie odbornej prípravy. Tieto zmeny zostanú v platnosti do 31. decembra 2024. **Švédsko** v júni 2024 zreformovalo svoje poistenie v nezamestnanosti s cieľom zvýšiť krytie osôb bez zamestnania a zároveň lepšie zosúladiť sociálne dávky s obdobím vyplácania náhrady (t. j. zníženie náhrady o 5 percentuálnych bodov každých 100 dní). Zvýši sa aj minimálna úroveň podpory činnosti. Očakáva sa, že zmenené právne predpisy nadobudnú účinnosť od 1. októbra 2025. Vo **Fínsku** sa reformou príspevku na bývanie, ktorá bola prijatá v apríli 2024, zrušil odpočet všeobecného príjmu v hodnote 300 EUR. Táto zmena je však čiastočne kompenzovaná inými zvýšeniami príspevku. V januári 2024 **Malta** zreformovala

svoj systém dávok v nezamestnanosti, aby lepšie zosúladila sadzby dávok s posledným platom poberateľa, pričom zohľadnila národnú minimálnu mzdu. Počas prvých šiestich týždňov budú dávky predstavovať 60 % predchádzajúceho platu, počas nasledujúcich 10 týždňov sa znížia na 55 % a počas posledných 10 týždňov na 50 %. Okrem toho **Malta** v rámci plánu obnovy a odolnosti vykonáva proces monitorovania politických opatrení týkajúcich sa dávok v nezamestnanosti. Prvá správa má byť predbežne predložená do konca roka 2024 a po nej bude o päť rokov nasledovať nová správa. **Španielsko** v rámci svojho plánu obnovy a odolnosti reformovalo systém nepríspevkových dávok v nezamestnanosti. Zákon rozširuje tieto dávky na osoby mladšie ako 45 rokov bez rodinných povinností a na pracovníkov v poľnohospodárstve, upravuje stupnicu progresivity a umožňuje zlučiteľnosť dávok so zamestnaním. V novembri 2023 **Portugalsko** rozšírilo dávky v nezamestnanosti na obeť domáceho násillia, čím sa zosúladiť s programom dôstojnej práce a nedávnymi zmenami zákonníka práce.

Niektoré členské štáty prijali opatrenia na zlepšenie reprezentatívosti zamestnaneckých organizácií a podporu budovania kapacít sociálnych partnerov. V júli 2023 **Luxembursko** upravilo pravidlá týkajúce sa členských a volebných zoznamov profesijných komôr tak, aby zahŕňali učňov, uchádzačov o zamestnanie v osobitnom pracovnom pomere, ako aj zamestnancov a učňov na rodičovskej dovolenke. V máji 2024 **Španielsko** prijalo v rámci svojho plánu obnovy a odolnosti reformu, ktorou znížilo počet odpracovaných rokov potrebných na hlasovanie a kandidatúru vo voľbách do orgánov zastupujúcich zamestnancov v podnikoch pracujúcich v kultúrnom a kreatívnom sektore. V apríli 2024 **Maďarsko** spustilo opatrenie spolufinancované z ESF+, ktoré podporuje budovanie kapacít sociálnych partnerov tým, že ponúka možnosti financovania miezd nových zamestnancov, odbornej prípravy, organizácie podujatí, študijných pobytov alebo účasti na medzinárodných podujatiach.

2.4. Usmernenie č. 8: Presadzovanie rovnakých príležitostí pre všetkých, podpora sociálneho začlenenia a boj proti chudobe

Tento oddiel sa zaoberá vykonávaním usmernenia pre politiky zamestnanosti č. 8, v ktorom sa odporúča, aby členské štáty presadzovali rovnaké príležitosti pre všetkých, podporovali sociálne začlenenie a bojovali proti chudobe v súlade so zásadami piliera č. 2 (rodová rovnosť), č. 3 (rovnaké príležitosti), č. 11 (starostlivosť o deti a podpora detí), č. 12 (sociálna ochrana), č. 14 (minimálny príjem), č. 15 (príjem v starobe a dôchodky), č. 16 (starostlivosť o zdravie), č. 17 (začleňovanie ľudí so zdravotným postihnutím), č. 18 (dlhodobá starostlivosť), č. 19 (bývanie a pomoc pre bezdomovcov) a č. 20 (prístup k základným službám). V oddiele 2.4.1 sa uvádza analýza kľúčových ukazovateľov, zatiaľ čo v oddiele 2.4.2 sa uvádzajú politické opatrenia prijaté členskými štátmi.

2.4.1. Kľúčové ukazovatele

Rast hrubého disponibilného príjmu domácností (HDPD) na obyvateľa sa na úrovni EÚ v roku 2023 mierne zvýšil. V roku 2023 bol na úrovni 111,1 (úroveň v roku 2008 = 100), čo je o 0,6 bodu viac ako v roku 2022. Najväčší nárast bol zaznamenaný na Malte, zatiaľ čo menší, no aj tak výrazný nárast vykázali Chorvátsko, Španielsko a Grécko (pozri graf 2.4.1). Rumunsko, Maďarsko, Malta, Poľsko a Litva boli v roku 2023 „krajinami s najlepšimi výsledkami“ vďaka vysokým úrovňam (viac ako 140 % v porovnaní s rokom 2008). Naopak, najväčší pokles zaznamenalo Estónsko, po ktorom nasledovalo Slovensko a Česko, ktoré však stále zostávajú na relatívne vysokej úrovni. Vzhľadom na výkonnosť Talianska a Rakúska v roku 2023 sa tieto krajiny označili za „krajiny s kritickou situáciou“ z dôvodu

nízkych úrovni, a to aj po zhoršení. Situáciu bolo v roku 2023 „treba sledovať“ v Estónsku, na Slovensku, v Česku a vo Švédsku (kde sa úrovne blížili k priemeru EÚ, ale po zhoršení oproti predchádzajúcemu roku), rovnako ako vo Fínsku, v Holandsku, vo Francúzsku a v Belgicku (kde boli úrovne pod priemerom EÚ napriek celkovej stabilite alebo malému zlepšeniu oproti predchádzajúcemu roku).

Graf 2.4.1: Rast hrubého disponibilného príjmu domácností (HDPD) na obyvateľa sa v roku 2023 v EÚ mierne zvýšil a v jednotlivých členských štátoch sa líšil

Rast reálneho hrubého disponibilného príjmu domácností na obyvateľa, úrovne v roku 2023 a zmeny v porovnaní s predchádzajúcim rokom (2008 = 100, hlavný ukazovateľ sociálneho prehľadu)

Poznámka: Osi sú orientované podľa neváženého priemeru v EÚ. Legenda je uvedená v prílohe. Údaje týkajúce sa BG nie sú k dispozícii.

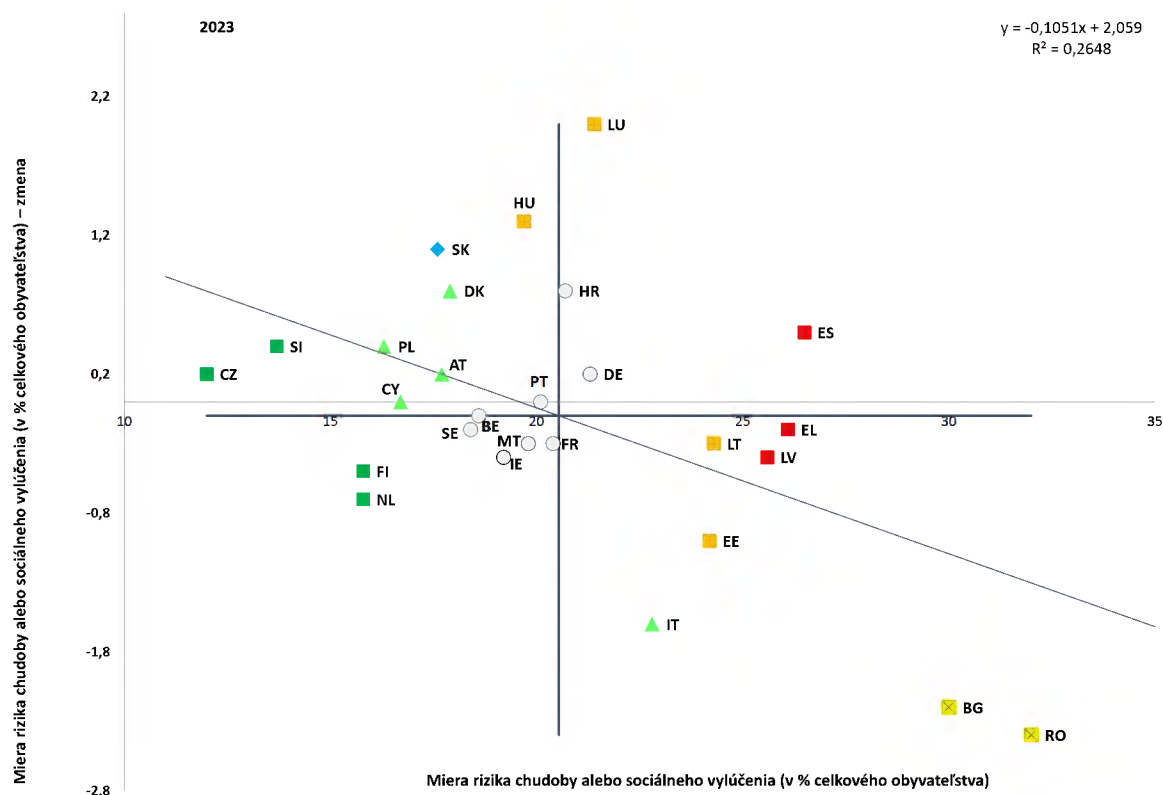
Zdroj: Eurostat [[tepsr_wc310](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&plugin=1)], európske účty podľa odvetvia.

Podiel ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením (AROPE) sa v EÚ v roku 2023 mierne znížil, a to aj vďaka rozhodným politickým opatreniam na zmiernenie negatívnych sociálnych dôsledkov vysokých životných nákladov. Situácia v roku 2023 bola napriek tomu „kritická“ v Španielsku, Grécku a Lotyšsku, v ktorých sa relatívne vysoké úrovne (26,5 %, 26,1 % a 25,6 %) výrazne nezlepšili alebo sa dokonca mierne zvýšili (v Španielsku o 0,5 percentuálneho bodu) – pozri graf 2.4.2. Maďarsko, Luxembursko, Estónsko a Litva boli „krajiny, ktoré treba sledovať“, a to buď z dôvodu relatívne vysokej úrovne (24,3 % v prípade Litvy a 24,2 % v prípade Estónska), alebo výrazného nárastu (+2 a +1,3 percentuálneho bodu v prípade Luxemburska a Maďarska). Rumunsko a Bulharsko zároveň zaznamenali „slabú, ale zlepšujúcu sa“ situáciu, pričom zaznamenali najvyššie úrovne v EÚ (32,0 %, resp. 30,0 %), ale aj najväčší pokles (–2,4 percentuálneho bodu, resp. –2,2 percentuálneho bodu). Na opačnej strane spektra boli „krajiny s najlepšimi výsledkami“ Česko, Slovinsko, Holandsko a Fínsko (s mierami AROPE 12,0 %, 13,7 % a 15,8 % v prípade posledných dvoch krajín). V členských štátoch EÚ boli zjavné určité známky konvergenzie. Rozdiely boli napriek tomu veľké aj medzi regiónmi EÚ, a to aj

v rámci členských štátov, najmä v Taliansku, Francúzsku, Poľsku, Nemecku, Portugalsku, Španielsku a Belgicku (pozri graf 8 v prílohe 5), a to aj v najvzdialenejších regiónoch. V tejto súvislosti je posúdenie distribučného vplyvu reforiem a investícií naďalej mimoriadne dôležité, aby sa zabezpečil ich príspevok k hlavnej cieľovej hodnote EÚ do roku 2030, podľa ktorej sa má vymaniť z chudoby aspoň 15 miliónov ľudí²²².

Graf 2.4.2: Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia sa v roku 2023 v EÚ mierne znížila, pričom sa v členských štátoch zaznamenala určitá konvergencia

Podiel obyvateľov ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením, úrovne v roku 2023 a zmeny v porovnaní s predchádzajúcim rokom (v %, hlavný ukazovateľ sociálneho prehľadu)

Poznámka: Osi sú orientované podľa neváženého priemeru v EÚ. Legenda sa uvádza v prílohe. Zlom v časovom rade v prípade HR.

Zdroj: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], EU-SILC.

Peňažná chudoba a podiel ľudí žijúcich v domácnostiach (takmer) bez zamestnania sa mierne znížili, zatiaľ čo závažná materiálna a sociálna deprivácia zostala stabilná. Napriek vyšším životným nákladom táto celková stabilita odráža zmierňujúce účinky politických opatrení prijatých na úrovni EÚ a členských štátov. V roku 2023 (na základe príjmov v roku 2022) malo najnižšiu mieru rizika chudoby (AROP) Česko (9,8 %), po ktorom nasledovali Dánsko (11,8 %), Írsko (12,0 %), Fínsko (12,2 %) a Belgicko (12,3 %), ktoré zaznamenali pokles – pozri horný panel grafu 2.4.3. Naopak, najvyššie podiely mali Lotyšsko (22,5 %), Estónsko (22,5 %), Rumunsko (21,1 %), Litva (20,6 %), Bulharsko (20,6 %) a Španielsko (20,2 %), a to napriek tomu, že bol zaznamenaný pokles (okrem Lotyšska, ktoré zostalo na rovnakej úrovni). Z rýchlych odhadov Eurostatu týkajúcich sa príjmov v roku 2023 vyplýva, že miera AROP bola v EÚ v priemere a vo väčšine členských

²²²

Pozri oznámenie Komisie o zlepšení posudzovania distribučného vplyvu politík členských štátov, [COM\(2022\) 494 final](#).

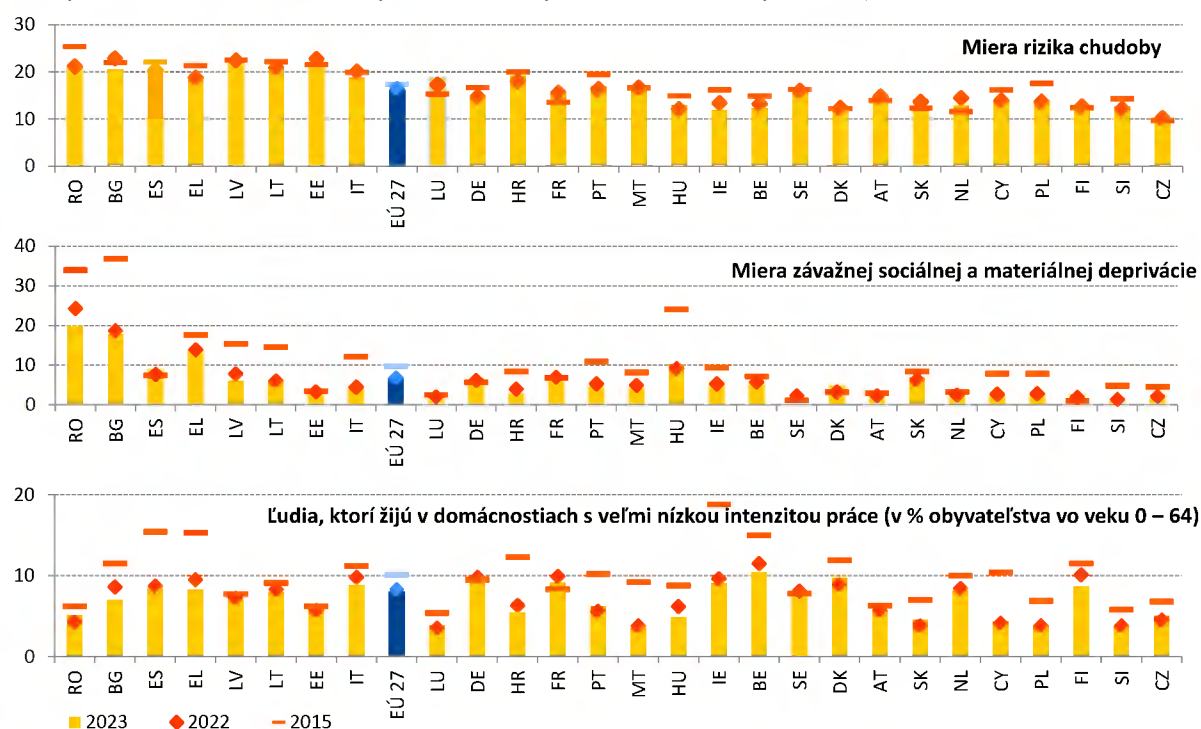
štátov stabilná, pričom v Luxembursku, Grécku, Rakúsku a vo Francúzsku sa zvýšila a v Portugalsku, Španielsku, Nemecku, Fínsku, Estónsku a Holandsku sa znížila²²³. Podiel osôb, ktoré čelili závažnej materiálnej a sociálnej deprivácii, zostal v EÚ v podstate stabilný, ale v jednotlivých členských štátoch sa výrazne líšil a pohyboval sa od úrovne 2 % v Slovinsku po 19,8 % v Rumunsku – pozri stredný panel grafu 2.4.3. V niekoľkých členských štátoch (v Rakúsku, Dánsku, Maďarsku a Španielsku s nárastom nad 1 percentuálny bod) sa však zvýšil, zatiaľ čo v Rumunsku, Lotyšsku, Chorvátsku a Francúzsku sa znížil. V dôsledku pokračujúceho pozitívneho vývoja na trhu práce z dôvodu udržateľného hospodárskeho rastu v roku 2022 sa podiel osôb žijúcich v domácnostiach (takmer) bez zamestnania v roku 2023 znížil (na základe aktivity v roku 2022). Bolo to tak vo väčšine členských štátov, pričom najnižšie úrovne boli na Malte, v Slovinsku, Luxembursku a Poľsku a najvyššie v Belgicku, Nemecku, Dánsku, vo Francúzsku a v Írsku – pozri stredný panel na grafe 2.4.3. Veľký nárast cien v posledných rokoch, najmä potravín a energií, ako aj ich neúmerný vplyv na nižšie príjmy prispeli k zvýšeniu mier AROP pevne stanovených na základe hodnoty z roku 2019²²⁴. V rokoch 2022 až 2023 sa tento podiel v EÚ zvýšil o 1,3 percentuálneho bodu na 15,1 %. Napriek tomuto prvému zvýšeniu po niekoľkých rokoch poklesu zostáva miera pod hodnotou z roku 2019 (16,5 %). Pevne stanovené miery AROP sa zvýšili aj vo veľkej väčšine členských štátov s výnimkou Bulharska, Rakúska, Španielska a Poľska. Najväčší nárast bol zaznamenaný v Estónsku (+6,2 percentuálneho bodu na 20,5 %), po ktorom nasledovali Holandsko a Malta (+3,3 +3,1 percentuálneho bodu na 13 %).

²²³ Pozri [Príjmové nerovnosti a ukazovatele chudoby 2023 – rýchle odhady – experimentálne výsledky](#) na príslušnej [webovej stránke Eurostatu](#).

²²⁴ Osoby ohrozené chudobou podľa miery pevne stanovenej na úrovni z roku 2019 sú osoby s ekvivalentným disponibilným príjmom pod hranicou rizika chudoby vypočítanou v roku 2019, upravenou harmonizovaným cenovým indexom (HICP) v rokoch 2019 až 2023. Údaje sú k dispozícii na [\[ilc_li22\]](#).

Graf 2.4.3: Miera rizika chudoby a podiel ľudí žijúcich v domácnostiach (takmer) bez zamestnania sa znížili, zatiaľ čo závažná materiálna a sociálna deprivácia zostala stabilná

Zložky hlavného ukazovateľa miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (v %, 2015, 2022, 2023)

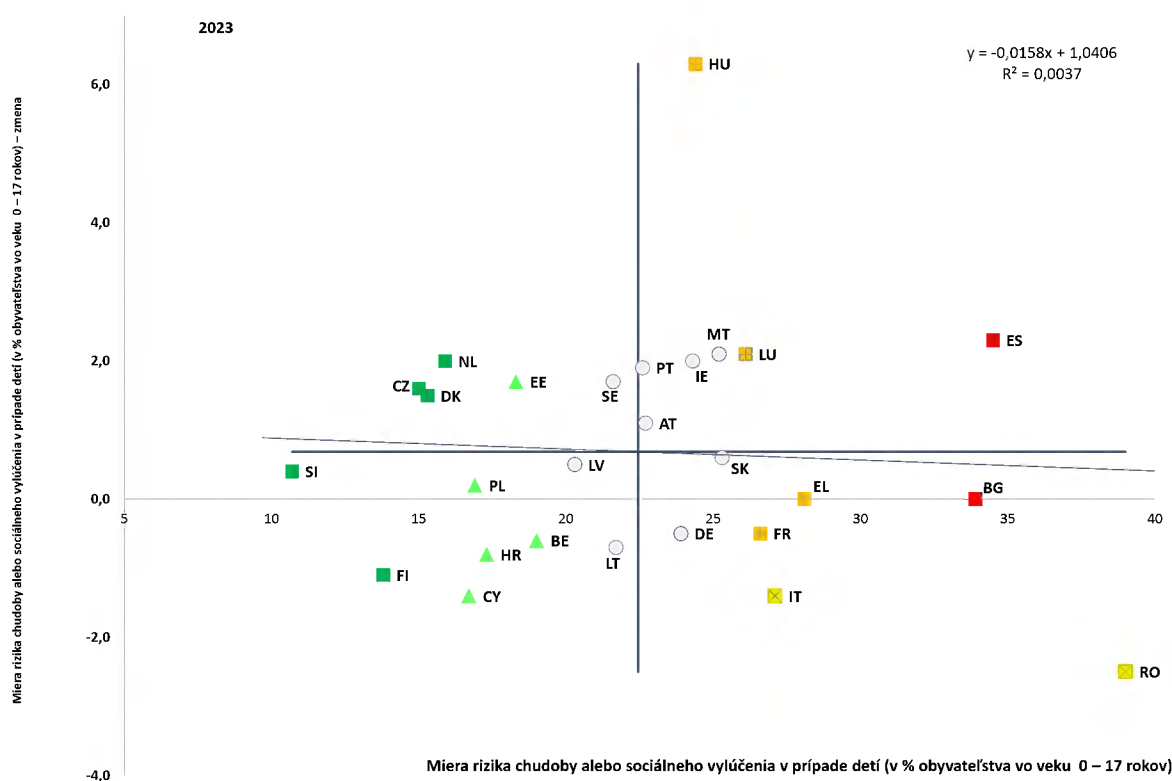
Poznámka: Ukazovatele sú zoradené podľa mier rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia v roku 2023. Zlom v časovom rade pre Chorvátsko v prípade miery rizika chudoby a pre Francúzsko v prípade miery závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie.

Zdroj: Eurostat [[tessi010](#)], [tepsr_lm420], [tepsr_lm430], EU-SILC.

Chudoba detí v EÚ zostala vo všeobecnosti stabilná, aj keď počet detí dotknutých chudobou v roku 2023 mierne klesol. V tomto roku sa po prvýkrát od pandémie COVID-19 počet detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením v EÚ mierne znížil (19,9 milióna oproti približne 20 miliónom v roku 2022). Zníženie počtu detí sa však nepremietlo do nižšej miery z dôvodu poklesu celkového počtu detí. Miera nezamestnanosti bola preto stabilná na úrovni 24,8 % v porovnaní s 24,7 % v roku 2022 a zostala o 3,5 percentuálneho bodu vyššia ako v prípade celkovej populácie. Slovinsko, Fínsko, Česko, Dánsko a Holandsko patrili medzi krajiny s najlepšimi výsledkami, pričom miera detí ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením bola nižšia ako 16 %. Na druhej strane Španielsko a Bulharsko patrili medzi „krajiny s kritickou situáciou“, pričom v prvom prípade došlo k nárastu (o viac ako 2 percentuálne body na 34,5 %) a v druhom prípade dosahovali miery viac než 33 % bez výrazného zlepšenia v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Maďarsko, kde došlo k najväčšiemu nárastu (+6,3 percentuálneho bodu), bolo v roku 2023 „krajinou s výsledkami, ktoré treba sledovať“ spolu s Luxemburskom, Gréckom a Francúzskom, ktoré majú relatívne vysoké miery. Najväčší pokles bol zaznamenaný v Rumunsku a Taliansku (o viac ako 1 percentuálny bod), ktoré sa považujú za „krajiny so slabými, ale zlepšujúcimi sa výsledkami“, pričom Rumunsko zaznamenalo jednu z najvyšších hodnôt (39 %). Celkovo sa počet aj podiel detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením zvýšil v 15 členských štátoch.

Graf 2.4.4: Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia detí zostala vo väčšine členských štátov vo všeobecnosti stabilná, na vyššej úrovni ako u celkovej populácie

Podiel detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením, úrovne v roku 2023 a zmeny oproti predchádzajúcemu roku (% , hlavný ukazovateľ sociálneho prehľadu)

Poznámka: Osi sú orientované podľa neváženého priemeru v EÚ. Legenda sa uvádza v prílohe. Zlom v časovom rade v prípade Chorvátska.

Zdroj: Eurostat [[tepsr_lm412](#)], EU-SILC.

Zložky miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia detí zostali na úrovni EÚ stabilné, ale v niektorých členských štátoch boli zaznamenané výrazné zmeny. Miera rizika chudoby (AROP) zostala v prípade detí v roku 2023 v podstate stabilná na úrovni 19,4 % (z 19,3 % v roku 2022, na základe príjmov v roku 2022, resp. 2021). Najväčší nárast bol zaznamenaný v Maďarsku (+7,1 percentuálneho bodu), zatiaľ čo najväčší pokles v Nemecku (–1 percentuálny bod). Podobne ako v roku 2022 boli miery rizika chudoby najvyššie v Rumunsku, Španielsku a Bulharsku a najnižšie vo Fínsku, v Dánsku a Slovinsku. Z rýchlych odhadov Eurostatu pre príjmy v roku 2023 vyplýva celková stabilita chudoby detí v EÚ ako celku a vo väčšine členských štátov, pričom v Nemecku, Estónsku, Španielsku, Fínsku, Portugalsku, Slovinsku a na Slovensku došlo k poklesu a v Česku, Grécku, Lotyšsku, Poľsku a vo Švédsku k nárastu²²⁵. Výskyt závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie u detí takisto zostal v podstate nezmenený, na úrovni 8,4 % v EÚ v roku 2023, ale s výrazným poklesom v Rumunsku (–8,2 percentuálneho bodu). Napokon, podiel detí žijúcich v domácnostiach (takmer) bez zamestnania zostal v roku 2023 v EÚ a vo väčšine členských štátov stabilný na úrovni 7,5 %. Vymanenie detí z chudoby a zo sociálneho vylúčenia má zásadný význam s cieľom pomôcť im naplno realizovať svoj potenciál a prerušiť cyklus

225

Pozri [Príjmové nerovnosti a ukazovatele chudoby 2023 – rýchle odhady – experimentálne výsledky a tabuľku so všetkými ukazovateľmi](#) na príslušnej [webovej stránke Eurostatu](#).

medzigeneračnej chudoby. Vykonávanie Európskej záruky pre deti vo všetkých členských štátoch má v tejto súvislosti kľúčový význam²²⁶.

Rámček piliera 5: Starostlivosť o deti v krajinách EÚ

Ukázalo sa, že kvalitné vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve (VSRD) má pozitívny vplyv na vyhliadky detí a prostredníctvom nich na hospodársky a spoločenský vývoj. Účasť na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve zlepšuje sociálny a kognitívny rozvoj, najmä u detí zo znevýhodneného prostredia. To prispieva k lepším výsledkom v oblasti vzdelávania a zamestnanosti v neskoršom veku a zmierňuje medzigeneračný prenos chudoby. Okrem toho tým, že umožňuje rodičom zosúladiť rodinný život s pracovnými ambíciami, vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve prispieva k väčšej rodovej rovnosti, silnejšej účasti na trhu práce a hospodárskemu rastu, ako aj k znižovaniu chudoby²²⁷. *Odporúčanie Rady o vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve: barcelonské ciele do roku 2030* zvyšuje cieľ účasti detí do troch rokov na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve na rok 2030 na minimálne 45 % (s výnimkami pre zaostávajúce členské štáty)²²⁸. Členské štáty sa takisto vyzývajú, aby odstránili rozdiely v účasti na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve medzi deťmi ohrozenými chudobou alebo sociálnym vylúčením (AROE) a celkovou populáciou. V súlade s *odporúčaním Rady o Európskej záruke pre deti*²²⁹ by mal byť prístup k vysokokvalitnému vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve pre deti ohrozené chudobou účinný a bezplatný.

V priemere sa v poslednom desaťročí v EÚ zvýšila účasť detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve v porovnaní s ostatnými deťmi oveľa menej. Po štyroch rokoch postupného nárastu miery účasti detí, ktoré v rokoch 2015 – 2018 nezažívali riziko chudoby, a náhleho nárastu v prípade detí, ktoré v roku 2019 zažívali chudobu, bol rozdiel medzi mierou účasti týchto dvoch skupín v roku 2019 približne na úrovni roku 2015, teda okolo 12 percentuálnych bodov. Rozdiel dosiahol najväčšiu úroveň v roku 2021 v dôsledku prudko rastúcej účasti detí, ktoré nezažívali chudobu, a všeobecne stagnujúcej účasti detí, ktoré ju zažívali. V roku 2023 bol rozdiel medzi týmito dvoma skupinami na úrovni 15,8 percentuálneho bodu výrazne väčší ako v roku 2015 (zúčastňovalo sa len 25,2 % detí ohrozených chudobou oproti 41,0 % detí, ktoré neboli ohrozené chudobou).

²²⁶ Odporúčanie Rady (EÚ) 2021/1004 zo 14. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európska záruka pre deti (Ú. v. EÚ L 223, 22.6.2021, s. 14 – 23).

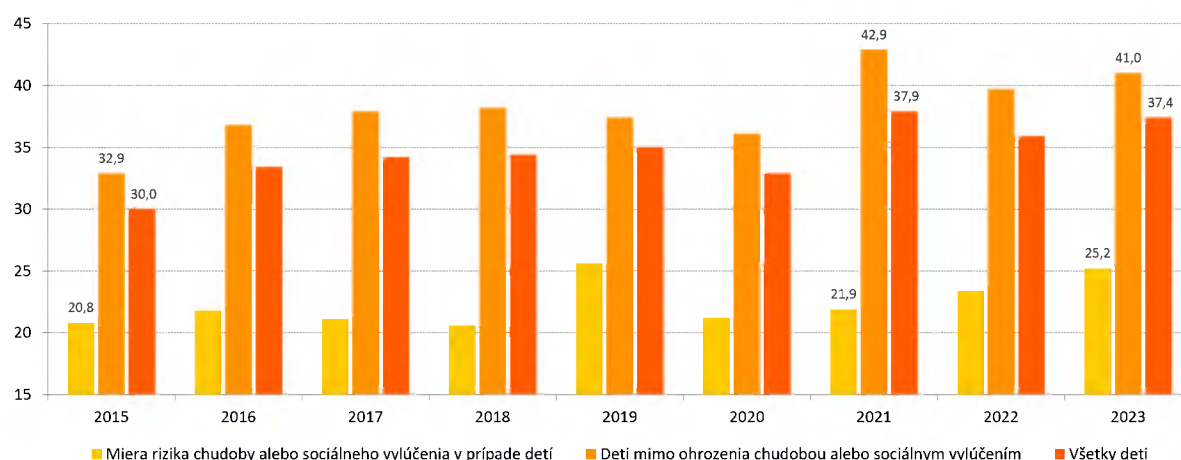
²²⁷ Pozri okrem iného Darvas, Z. M., Welslau, L., & Zettelmeyer, J., *Incorporating the impact of social investments and reforms in the European Union's new fiscal framework* (Začlenenie vplyvu sociálnych investícií a reforiem do nového fiškálneho rámca Európskej únie), pracovný dokument Bruegel, 2024, a Rossin-Slater, M., & Wüst, M., *What is the added value of preschool for poor children? Long-term and intergenerational impacts and interactions with an infant health intervention* (Aká je pridaná hodnota predškolského vzdelávania pre chudobné deti? Dlhodobé a medzigeneračné vplyvy a interakcie s intervenciou v oblasti zdravia dojčiat), American Economic Journal: Applied Economics, 12(3), 2020.

²²⁸ Pozri [2022/C 484/01](#). Výnimky z cieľovej hodnoty „minimálne 45 %“ sú uvedené v odseku 3 písm. a).

²²⁹ Odporúčanie Rady (EÚ) 2021/1004 zo 14. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európska záruka pre deti.

Pokrok v účasti na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve bol u znevýhodnených detí oveľa pomalší

Deti vo vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve podľa rizika chudoby (1 hodina alebo viac týždenne, % detí –3)

Poznámka: pri údajoch za rok 2020 ide o odhady.

Zdroj: Eurostat [[ilc_caindform25b](#)].

Nízka cenová dostupnosť a dostupnosť vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve predstavujú prekážky prístupu, najmä pre deti ohrozené chudobou, ktoré členské štáty riešia vo svojich akčných plánoch Európskej záruky pre deti s podporou finančných prostriedkov EÚ. Zatiaľ čo v niektorých členských štátoch (napr. v **Dánsku a **Slovinsku**) je vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve pre deti z najmenej majetných rodín už bezplatná, **Portugalsko** realizuje reformu, ktorá má zabezpečiť bezplatný prístup k vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve pre všetky deti, a **Poľsko** v rámci svojho plánu obnovy a odolnosti zaviedlo príspevky pre rodičov detí mladších ako 3 roky, ktorým sa poskytuje formálna starostlivosť, na pokrytie alebo zníženie nákladov spojených s poplatkami za služby starostlivosti o deti. V mnohých krajinách trpí sektor vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve aj nedostatkom zariadení a personálu. Zatiaľ čo **Bulharsko** sa zaviazalo rozšíriť sieť služieb vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, **Nemecko** sa v rámci svojho plánu obnovy a odolnosti zaviazalo vytvoriť ďalších 90 tisíc miest starostlivosti o deti vybudovaním nových zariadení v rámci svojho akčného plánu Investície do VSRD, ktoré sú podporované z ESF+. V roku 2022 bolo zvýšenie kapacít starostlivosti o deti súčasťou 22 operačných programov ESF+ v šiestich členských štátoch v celkovej výške 60,7 milióna EUR. Okrem toho väčšina členských štátov EÚ zahrnula do svojich plánov obnovy a odolnosti opatrenia na rozšírenie kapacít, inkluzívnosti a/alebo kvality vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve. Príslušné investície predstavujú viac ako 8 miliárd EUR.**

Hĺbka chudoby celkovej populácie, ako aj detí zostala v EÚ stabilná, ale v niektorých členských štátoch sa výrazne zvýšila. Hĺbka chudoby sa meria ako rozdiel medzi úrovňou príjmu osôb ohrozených chudobou a hranicou chudoby²³⁰. V EÚ sa mierne znížila na 23,0 % v roku 2023 (na základe príjmov v roku 2022) – pozri graf 2.4.5. Najvýraznejšia bola v Rumunsku (37,4 %), po ktorom nasledovalo Slovensko (29,9 %) a Maďarsko (29,5 %) po

²³⁰

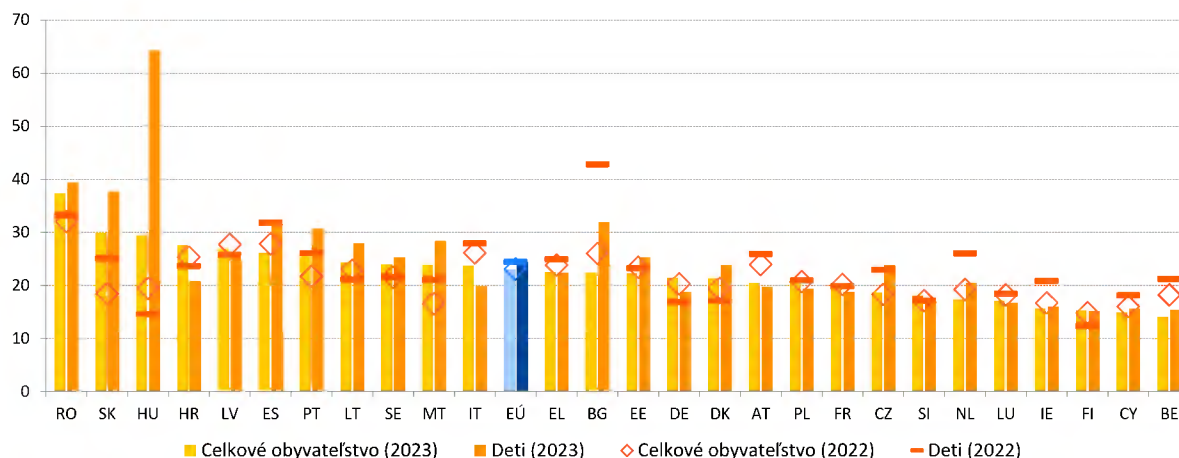
Tento ukazovateľ, známy aj ako [relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby](#), sa počíta ako rozdiel medzi mediánom ekvivalentného disponibilného príjmu osôb pod hranicou rizika chudoby a hranicou rizika chudoby a je vyjadrený ako percentuálny podiel hranice rizika chudoby. Táto hranica je stanovená na 60 % národného mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu všetkých osôb v krajine, a nie za EÚ ako celok.

výraznom náraste (o 5,4, 11,5 a 10,1 percentuálneho bodu). Najvýraznejší pokles bol zaznamenaný v Belgicku (–4,2 percentuálneho bodu), kde sa dosiahla najnižšia úroveň v EÚ (14,0 %). Chudoba sa prehĺbuje medzi osobami žijúcimi v domácnostiach (takmer) bez zamestnania a v roku 2023 dosiahla v EÚ mieru približne 63,0 % (na základe príjmov v roku 2022)²³¹. V prípade detí sa hĺbka chudoby v EÚ v priemere nezmenila a je na vyššej úrovni ako v prípade celej populácie (24,4 %). V tomto ohľade boli miery najvyššie v Maďarsku (64,3 %) po veľmi výraznom náraste (o 49,8 percentuálneho bodu, čo je viac ako trojnásobok oproti jednej z najnižších mier v roku 2022), po ktorom nasledovalo Rumunsko (39,4 %) a Slovensko (37,7 %), kde došlo k nárastu o 6,3, resp. 12,7 percentuálneho bodu. Najvýraznejší pokles bol zaznamenaný v Bulharsku (–10,9 percentuálneho bodu), ktoré však zostalo na vysokej úrovni (31,9 %), a v Taliansku (–8 percentuálnych bodov), ktoré dosiahlo úroveň pod priemerom EÚ (19,9 %). Najnižšie miery zaznamenalo Fínsko (15,4 %) a Belgicko (15,2 %).

²³¹ Eurostat [[ilc_li06](#)].

Graf 2.4.5: Hĺbka chudoby bola v EÚ vo všeobecnosti stabilná, ale často bola väčšia v prípade detí

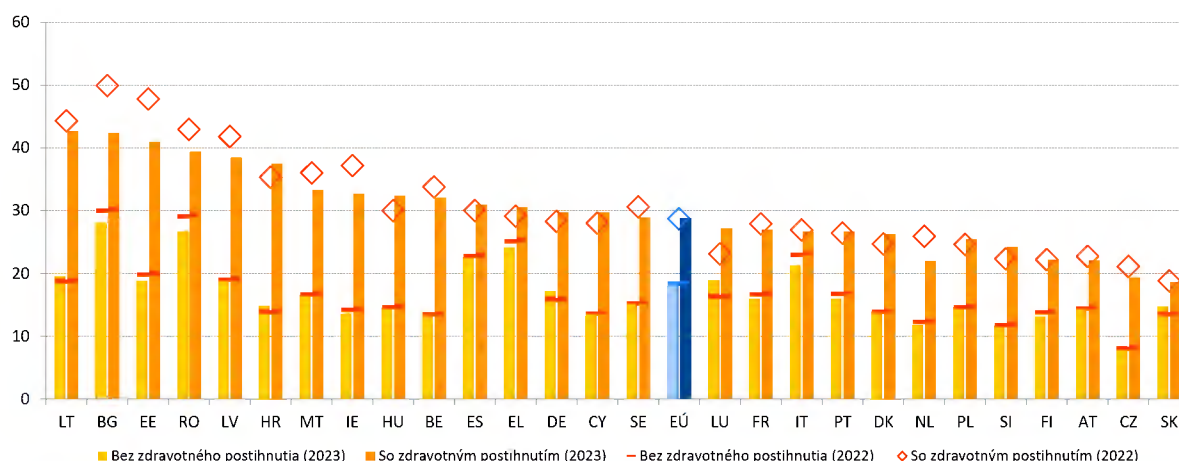
Relatívny rozdiel v riziku chudoby podľa hranice chudoby, celková populácia a deti (0 – 17 rokov, %)

Poznámka: Zlom v časovom rade v prípade Francúzska a Luxemburska v roku 2022 a Chorvátska v roku 2023.
Zdroj: Eurostat [[ilc_li11](#)], EU-SILC.

Graf 2.4.6: Riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia zostáva vyššie pre osoby so zdravotným postihnutím vo všetkých členských štátoch

Podiel osôb so zdravotným postihnutím a bez zdravotného postihnutia ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením (16 rokov a viac, v %)

Poznámka: Zlom v časovom rade v prípade Chorvátska a údaje za Nemecko v roku 2023 sa zakladajú na odhadoch.

Zdroj: Eurostat [[hlth_dpe010](#)], EU-SILC.

Riziká chudoby alebo sociálneho vylúčenia zostávajú zvýšené pre osoby so zdravotným postihnutím. Ich miera chudoby alebo sociálneho vylúčenia bola v roku 2023 v EÚ 28,8 %, čo je o 10 percentuálnych bodov viac ako u zvyšku populácie. Výrazne sa líšila aj v jednotlivých členských štátoch – pozri graf 2.4.6. Napriek miernemu poklesu v porovnaní s minulým rokom boli najvyššie miery zaznamenané v Litve (42,7 %), Bulharsku (42,4 %) a Estónsku (41 %), zatiaľ čo najnižšie na Slovensku (18,6 %). Najvyššiu mieru materiálnej a sociálnej deprivácie mali osoby so zdravotným postihnutím v Rumunsku (28,4 %) a Bulharsku (28,1 %). Celkovo boli chudobou alebo sociálnym vylúčením najviac ohrozené osoby so zdravotným postihnutím v produktívnom veku (33,6 %), po nich nasledovali mladí ľudia so zdravotným postihnutím (33,5 %). Aj ženy so zdravotným postihnutím boli vystavené vyššiemu riziku ako muži so zdravotným postihnutím (29,8 % v porovnaní s 27,6 %).

Riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia u osôb narodených mimo EÚ sa mierne znížilo, ale zostalo oveľa vyššie ako u osôb s pôvodom v EÚ. Miera chudoby alebo sociálneho vylúčenia osôb narodených mimo EÚ bola viac ako dvojnásobná v porovnaní s osobami narodenými v EÚ, a to 39,2 % a 18,4 %. Rozdiel medzi týmito dvoma skupinami bol najväčší v Rakúsku (42,7 % oproti 11,4 %), Belgicku (42,1 % oproti 14,6 %) a Španielsku (46,7 % oproti 21,1 %). V Grécku sa tento rozdiel v roku 2023 pomerne výrazne znížil (o 5,1 percentuálneho bodu na 23 percentuálnych bodov), hoci miera chudoby alebo sociálneho vylúčenia osôb narodených mimo EÚ bola v roku 2023 jedna z najvyšších spomedzi všetkých členských štátov (47,1 %). Rozdiel sa výrazne znížil v Španielsku (– 4,7 percentuálneho bodu) a Bulharsku (–11,9 percentuálneho bodu), zatiaľ čo najviac sa zvýšil na Malte (+8,7 percentuálneho bodu)²³².

Značný počet Rómov v EÚ naďalej čelí riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia. Podľa najnovších údajov z prieskumu bolo v priemere 80 % Rómov v krajinách zapojených do prieskumu ohrozených chudobou (AROP)²³³, pričom v rokoch 2016 až 2021 nebol zaznamenaný žiadny pokrok. V priemere až 83 % rómskych detí (mladších ako 18 rokov) žilo v domácnostiach ohrozených chudobou. V porovnaní so všeobecnou populáciou čelil vyšší podiel Rómov (48 %) aj závažnej materiálnej deprivácii, najmä mladších a starších ročníkov. V strategickom rámci EÚ pre rovnosť, začleňovanie a účasť Rómov na roky 2020 – 2030 sa členské štáty vyzývajú, aby znížili rozdiel v chudobe medzi Rómami a bežnou populáciou, a to aj u detí, aspoň o polovicu a aby zaistili vymanenie väčšiny Rómov z chudoby do roku 2030²³⁴. V odporúčaní Rady o rovnosti, začlenení a účasti Rómov, sa členským štátom uložil záväzok bojovať proti mimoriadne vysokej miere rizika chudoby a materiálnej a sociálnej deprivácie Rómov s cieľom poskytnúť účinnú podporu pre rovnosť, začlenenie a účasť Rómov²³⁵. Z posúdenia revidovaných vnútroštátnych strategických rámcov pre Rómov vyplývajú výzvy, aby sa členské štáty zaoberali identifikovanými oblasťami, ktoré treba zlepšiť, ako aj aby svoje rámce revidovali a zmenili a stanovili si v nich vyššiu úroveň ambícií²³⁶. V záveroch Rady o zabezpečení rovnakého prístupu Rómov k primeranému a nesegregovanému bývaniu a o riešení segregovaných osád²³⁷ sa členské štáty vyzývajú, aby na tento účel určili a využili všetky dostupné finančné prostriedky.

Energetická chudoba sa v EÚ v roku 2023 zvýšila už druhý rok po sebe, čo odráža vplyv vysokých nákladov na energiu, pričom medzi jednotlivými členskými štátmi sú značné rozdiely. Energetická chudoba, meraná podielom osôb, ktoré nedokážu doma udržiavať primerané teplo, sa v EÚ zvýšila o 1,3 percentuálneho bodu a v roku 2023 dosiahla 10,6 %²³⁸. Po neustálom poklese v rokoch 2015 – 2021 (z 9,6 % na 6,9 %) ide o druhý rok nárastu za sebou – pozri graf 2.4.7. To odráža vplyv prudkého nárastu cien energií, ktorý sa začal

²³² Ako vyplýva z ukazovateľa Eurostatu [ilc_peps06n], ktorým sa porovnávajú osoby narodené v krajinách mimo EÚ s osobami narodenými vo vykazujúcej krajine; osoby vo veku 18 rokov alebo viac. Údaje za Rumunsko nie sú k dispozícii.

²³³ [Prieskum Agentúry EÚ pre základné práva \(FRA\) o rómskom obyvateľstve z roku 2021](#). Krajiny, v ktorých sa prieskum uskutočnil, boli: BG, CZ, EL, ES, HR, HU, PT, RO, SK.

²³⁴ Pozri: [Nový strategický rámec EÚ pre rovnosť, začleňovanie a účasť Rómov \(celý balík\)](#).

²³⁵ Pozri: [Ú. v. EÚ C 93, 19.3.2021, s. 1 – 14](#).

²³⁶ Posúdenie nájdete na: [COM/2023/7 final](#) v celom balíku.

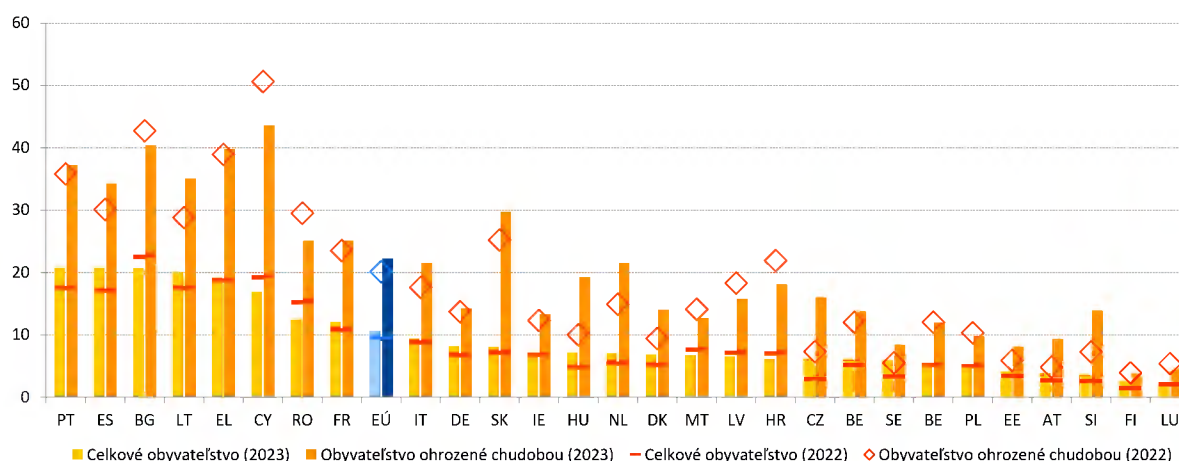
²³⁷ [Závery Rady o opatreniach na zabezpečenie rovnakého prístupu Rómov k primeranému a nesegregovanému bývaniu a na riešenie problematiky segregovaných osád](#).

²³⁸ Jedným z hlavných ukazovateľov používaných na monitorovanie energetickej chudoby v EÚ je podiel osôb, ktoré nedokážu doma udržiavať primerané teplo. Viac informácií o ukazovateľoch energetickej chudoby na úrovni EÚ nájdete v [dokumente Výboru pre sociálnu ochranu – podskupiny pre ukazovatele](#).

v druhej polovici roka 2021 a v roku 2022 sa prudko zvýšil. Skutočnosť, že nárast energetickej chudoby v roku 2023 je nižší ako v roku 2022, zatiaľ čo cenový šok bol v zime 2022 v porovnaní so zimou 2021 výrazne vyšší, naznačuje, že mimoriadne podporné opatrenia, ktoré prijala EÚ a jej členské štáty, účinne zmiernili tento vplyv²³⁹. Energetická chudoba sa v jednotlivých členských štátoch v roku 2023 výrazne líšila, od 2,1 % v Luxembursku po 20,8 % v Španielsku a Portugalsku. Najväčší nárast zaznamenali Dánsko, Holandsko, Španielsko, Litva, Maďarsko, Portugalsko a Švédsko, zatiaľ čo Bulharsko, Chorvátsko, Cyprus, Malta, Lotyšsko a Rumunsko zaznamenali pokles. Nárast bol v roku 2023 výraznejší v prípade osôb ohrozených chudobou ako v prípade celkovej populácie (+2,1 percentuálneho bodu). V prípade tejto skupiny bola energetická chudoba viac ako dvojnásobne vyššia než priemer (22,2 % v roku 2023) a pohybovala sa od 3,8 % vo Fínsku po 43,6 % na Cypre. Najväčší nárast počtu ľudí ohrozených chudobou zaznamenali Dánsko, Španielsko, Taliansko, Litva, Maďarsko, Rakúsko, Poľsko, Slovinsko a Slovensko, zatiaľ čo Bulharsko, Chorvátsko, Cyprus a Lotyšsko zaznamenali pokles energetickej chudoby.

Graf 2.4.7: Energetická chudoba v EÚ narastá, pričom medzi jednotlivými členskými štátmi sú značné rozdiely

Osoby, ktoré nedokážu doma udržať primerané teplo, celkové obyvateľstvo a obyvateľstvo ohrozené chudobou, 2022 a 2023 (v %)

Poznámka: Zlom v časovom rade v prípade LT v roku 2023.

Zdroj: Eurostat [[ilc_mdes01](#)], EU-SILC.

Príjmová nerovnosť v EÚ zostala v roku 2023 pomerne stabilná, pričom sa v členských štátoch zaznamenala určitá konvergencia. Pomer podielu príjmových kvintilov (S80/S20) zostal v roku 2023 zväčša stabilný na úrovni 4,72 (oproti 4,73 v roku 2022, na základe príjmov v roku 2022, resp. 2021)²⁴⁰. Medzi „krajiny s kritickou situáciou“ patrili Litva, Lotyšsko a Rumunsko, kde úroveň príjmovej nerovnosti patrila medzi najvyššie v Únii, a to napriek relatívne malému poklesu v roku 2023 – pozri graf 2.4.8. Vysoké úrovne nerovnosti boli zaznamenané aj v Španielsku, Estónsku a Grécku, ako aj v Portugalsku a na Malte (v posledných dvoch prípadoch po pomerne veľkom náraste). Podobne veľké nárasty viedli k úrovňam okolo priemeru EÚ v Maďarsku, vo Švédsku a v Chorvátsku. Situáciu vo

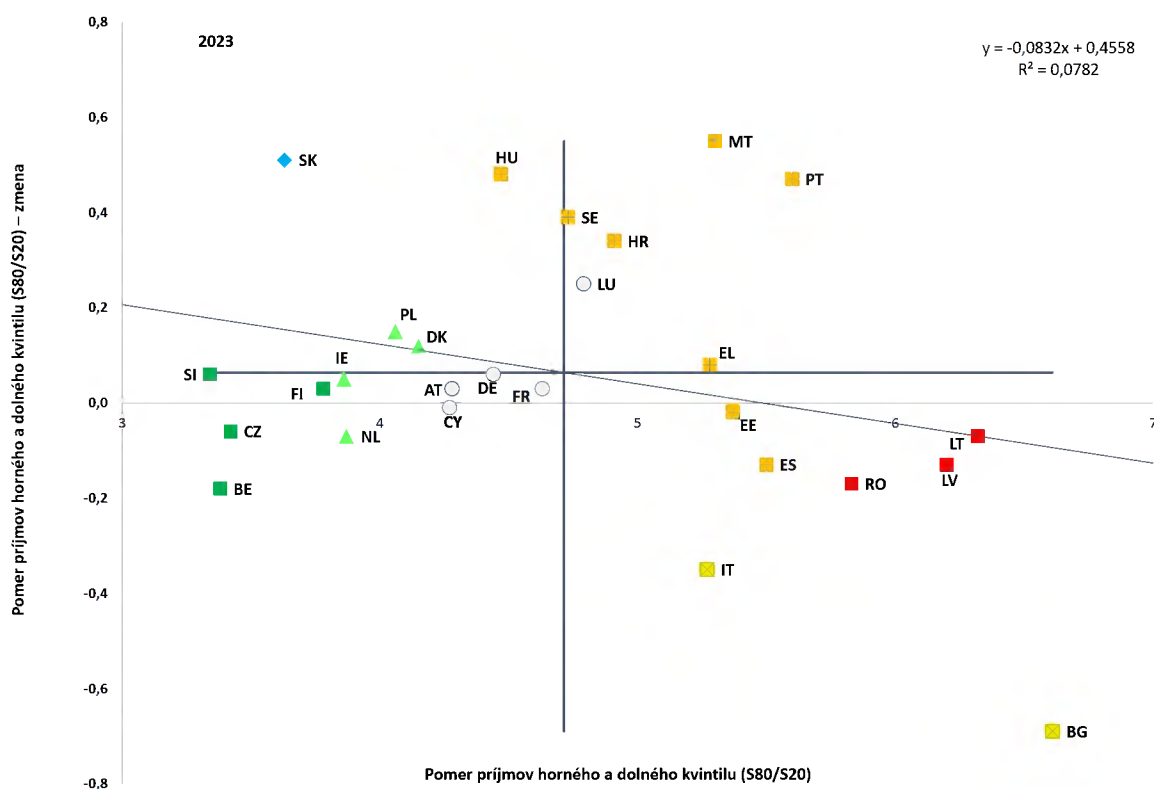
²³⁹ Najnovšie dostupné údaje o energetickej chudobe pochádzajú z EU-SILC 2023. Prieskumy týkajúce sa týchto otázok sa zvyčajne vykonávajú v prvej polovici roka, v období od januára do júna príslušného roka, takže údaje z roku 2023 odrážajú vplyv prudkého nárastu cien energií v zime 2022.

²⁴⁰ Ukazovateľ je vymedzený ako pomer celkového (ekvivalentného disponibilného) príjmu 20 % obyvateľstva s najvyšším príjmom k príjmu 20 % obyvateľstva s najnižším príjmom.

všetkých týchto ôsmich členských štátoch bolo v roku 2023 „treba sledovať“. Na druhej strane bol pokles príjmovej nerovnosti najväčší v Bulharsku (−0,69), ktoré však v roku 2023 stále vykazovalo jednu z najvyšších úrovní (6,61) ako „krajina so slabými, ale zlepšujúcimi sa výsledkami“, podobne ako Taliansko, ktoré vykázalo menší pokles (−0,35), ale z nižšej úrovne, pričom obe krajiny prispeli k vzostupnej konvergencii. Belgicko, Česko, Slovinsko a Fínsko patrili v roku 2023 medzi „krajiny s najlepšimi výsledkami“. V niektorých členských štátoch, napríklad v Nemecku, Maďarsku, Taliansku, Portugalsku a vo Švédsku, sa miera príjmovej nerovnosti výrazne líšila aj v závislosti od regiónu (pozri graf 4 v prílohe 5), a to aj v najvzdialenejších regiónoch. Podľa rýchlych odhadov Eurostatu na rok 2023 bol trend príjmových nerovností meraný podielom príjmových kvintilov pomerne stabilný vo všetkých krajinách s výnimkou Lotyšska, kde sa odhaduje výrazný nárast²⁴¹. Mimoriadne dôležité sú posúdenia distribučného vplyvu reforiem a investícií s cieľom zohľadniť ich vplyv na príjmovú nerovnosť a získať informácie na účely tvorby politik *ex ante*.

Graf 2.4.8: Príjmová nerovnosť v EÚ zostala v roku 2023 pomerne stabilná, pričom sa v členských štátoch zaznamenala určitá konvergencia

Pomer príjmov horného a dolného kvintilu (S80/S20), úrovne v roku 2023 a zmeny v porovnaní s predchádzajúcim rokom (hlavný ukazovateľ sociálneho prehľadu)

Poznámka: Osi sú orientované podľa neváženého priemeru v EÚ. Legenda sa uvádza v prílohe. Zlom v časovom rade v prípade Chorvátska.

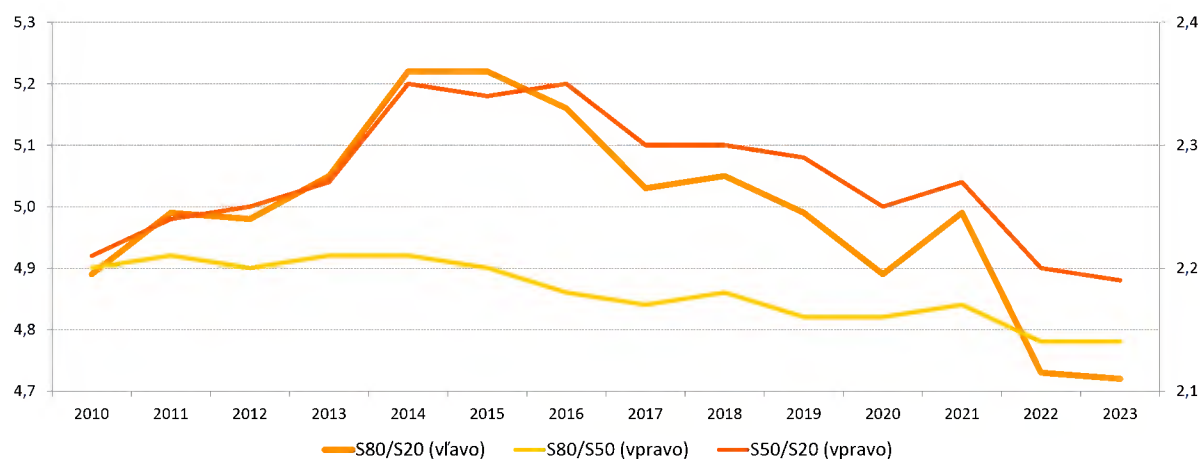
Zdroj: Eurostat [tessi180], EU-SILC.

Z dlhodobšieho hľadiska príjmová nerovnosť po svojom vrchole v rokoch 2014 – 2015 zaznamenala pokles s výkyvmi a určitými rozdielmi medzi členskými štátmi. Príjmové nerovnosti (merané indexom S80/S20) sa počas dvojitej recesie v EÚ27 prudko zvýšili a potom klesli na úroveň známu pred finančnou krízou, pričom v posledných rokoch došlo

k ďalšiemu miernemu poklesu – pozri graf 2.4.9. Príjmová nerovnosť v spodnej časti rozdelenia príjmov (t. j. meraná koeficientom S50/S20) sa do roku 2023 v podstate vrátila na úroveň roku 2010, zatiaľ čo v hornej časti rozdelenia (t. j. S80/S50) mierne klesla. To poukazuje na vplyv rýchlych a účinných politických opatrení v EÚ v posledných rokoch, najmä v súvislosti s krízou COVID-19 a vysokými životnými nákladmi. Zároveň to poukazuje na skutočnosť, že v spodnej časti rozdelenia príjmov nedošlo v priemere k výraznému dlhodobému zlepšeniu. Zatiaľ čo v mnohých členských štátoch sa v rokoch 2007 až 2022 podiely na príjmoch nižších kvintilov zlepšili, v iných členských štátoch (konkrétne v Taliansku, Litve, Luxembursku, Maďarsku, na Malte, v Dánsku a vo Švédsku) došlo k polarizácii²⁴². Celkovo sa podiel druhého, tretieho a štvrtého príjmového kvintilu (ako možných zástupcov strednej triedy) vo viacerých členských štátoch v danom období mierne zvýšil, až na niekoľko významných výnimiek (konkrétne Bulharsko, Cyprus a Fínsko).

Graf 2.4.9: Príjmové nerovnosti v EÚ27 za posledných pätnásť rokov kolísali, pričom v poslednom období klesali

Pomery horného a spodného kvintilu S80/S20, S80/S50 a S50/S20, 2010 – 2022

Poznámka: Zlomy v radoch nájdete v tabuľkách s údajmi.

Zdroj: Eurostat [[tessi180](#)], [[ilc_di11d](#)], [[ilc_di11e](#)], EU-SILC.

Výdavky na dávky sociálnej ochrany sa v roku 2023 v nominálnom vyjadrení zvýšili, ale v reálnom vyjadrení sa znížili, pričom medzi jednotlivými členskými štátmi a odvetviami sú veľké rozdiely²⁴³. Podiel v pomere k HDP bol v EÚ v roku 2023 na úrovni 26,8 % (oproti 26,9 % v roku 2022), čo je o 3,2 percentuálneho bodu menej ako najvyššia hodnota počas krízy COVID-19 v roku 2020 (na úrovni 30 % v dôsledku mimoriadnej politickej reakcie na ňu). Napriek určitej konvergencii v tomto ohľade od roku 2018 (najmä v rokoch 2020 – 2021) zostali rozdiely medzi členskými štátmi veľké, pričom šesť členských štátov malo podiel nad 28 % a ďalších šesť pod 17 %²⁴⁴. Zatiaľ čo v nominálnom vyjadrení sa výdavky na dávky sociálnej ochrany v EÚ v roku 2023 zvýšili o 6,1 %, v reálnom vyjadrení mierne klesli (–0,2 %) ²⁴⁵, čo odráža kontext stále vysokej inflácie. Reálne zmeny sa

²⁴² Založené na údajoch neutralizovaných na základe zlomu. Úplná analýza je k dispozícii v publikácii [Economic inequalities in the EU – key trends and policies](#) (Hospodárske nerovnosti v EÚ – hlavné trendy a politiky).

²⁴³ Eurostat, Sociálna ochrana ([spr_exp_func](#), extrahované dňa 7. 11. 2024). Údaje za rok 2023 sú odhady, ktoré zahŕňajú všetky členské štáty okrem Grécka.

²⁴⁴ Ide o FR, FI, AT, DE, BE a IT, a IE, MT, EE, RO, LT a HU.

²⁴⁵ Zmeny v reálnom vyjadrení sa odhadujú defláciou výdavkov v nominálnom vyjadrení v EUR ([spr_exp_func](#)) harmonizovaným indexom spotrebiteľských cien (HICP) – viac informácií nájdete [tu](#).

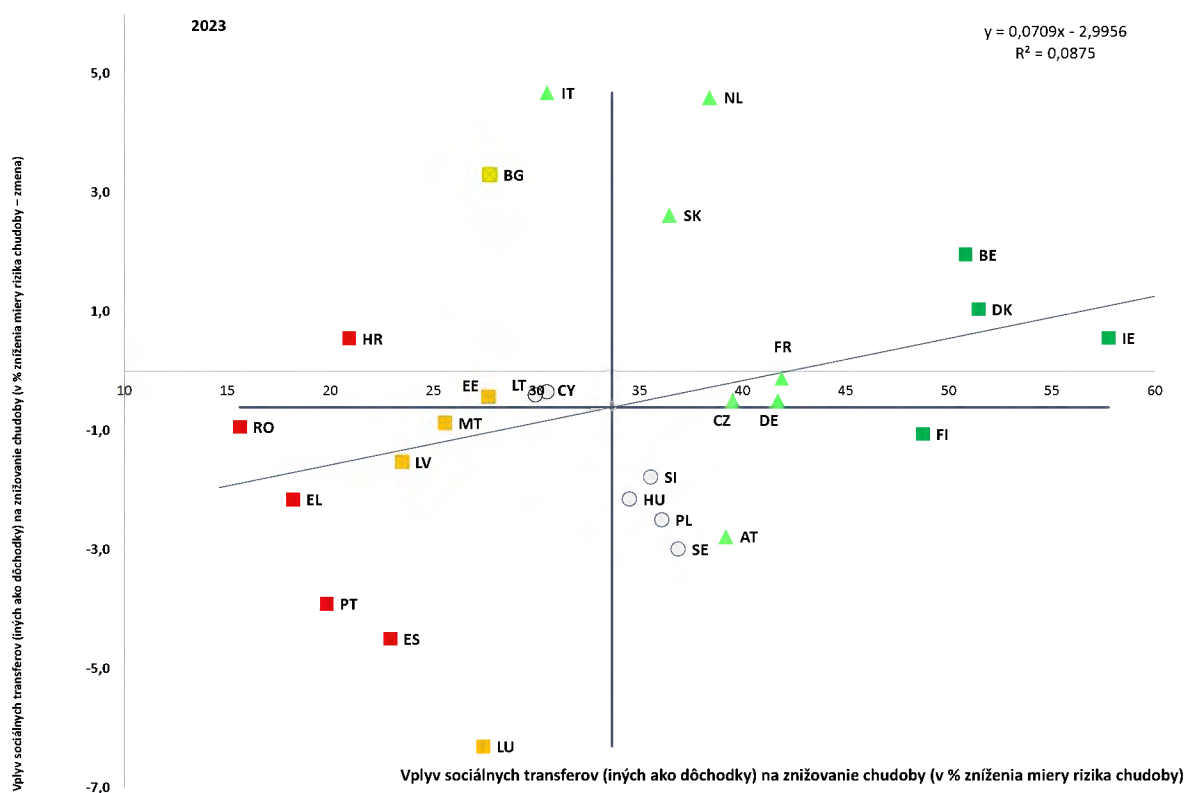
pohybujú od nárastu o viac ako 5 % v siedmich členských štátoch po pokles o viac ako 2 % v ďalších štyroch členských štátoch²⁴⁶. Na úrovni EÚ bol mierny reálny pokles v roku 2023 spôsobený poklesom dávok pre sociálne vylúčené osoby o takmer 8 % a dávok v nezamestnanosti o takmer 5 % a znížením výdavkov na nemocenské dávky a dávky zdravotnej starostlivosti o približne 1 %. Na druhej strane, výdavky na starobné a pozostalostné dávky sa reálne zvýšili o 0,7 %.

Výdavky na starobné a pozostalostné dávky stále tvoria takmer polovicu všetkých výdavkov na dávky sociálnej ochrany v EÚ. V roku 2023 tento podiel predstavoval 46,7 % (oproti 46,2 % v roku 2022). Zdravotné a nemocenské dávky stále predstavovali druhý najväčší podiel (29,9 % oproti 30,2 % v roku 2022), zatiaľ čo rodinné dávky tvorili 8,6 % (rovnako ako v roku 2022) a dávky v invalidite až 7,1 % (oproti 7 % v roku 2022). Podiel dávok v nezamestnanosti naďalej klesal spolu s nezamestnanosťou, a to na 3,9 % v roku 2023 (rekordne nízka hodnota od roku 2008, prvého roku časového radu) v porovnaní so 4,1 % v roku 2022, po poklese z rekordnej hodnoty dosiahnutej v roku 2020 (7,4 %). Zároveň sa podiel výdavkov na dávky pre sociálne vylúčené osoby znížil z 2,6 % v roku 2022 na 2,4 % v roku 2023. Naopak, podiel výdavkov na príspevky na bývanie (1,4 %) sa v porovnaní s rokom 2022 (1,3 %) mierne zvýšil. Podiel starobných a pozostalostných dávok sa medziročne zvýšil vo väčšine členských štátov (16 z 26), zatiaľ čo podiel kategórií, ako je zdravotná starostlivosť a nemocenské dávky, dávky v nezamestnanosti alebo dávky pre sociálne vylúčené osoby, sa vo väčšine z nich znížil.

²⁴⁶ Ide o SK, PL, CY, BE, BG, LU a NL, a EE, LV, IT a LT.

Graf 2.4.10: Vplyv sociálnych transferov (okrem dôchodkov) na znižovanie chudoby sa v roku 2023 mierne znížil, s určitými náznakmi rozdielov

Vplyv sociálnych transferov (okrem dôchodkov) na znižovanie chudoby, úrovne v roku 2023 a zmeny oproti predchádzajúcemu roku (v %, hlavný ukazovateľ sociálneho prehľadu)

Poznámka: Osi sú orientované podľa neváženého priemeru v EÚ. Legenda sa uvádza v prílohe. Zlom v časovom rade v prípade Chorvátska.

Zdroj: Eurostat [tespm050], EU-SILC.

Vplyv sociálnych transferov (okrem dôchodkov) na znižovanie chudoby sa v roku 2023 mierne znížil, pričom v jednotlivých členských štátoch sa prejavujú určité rozdiely. Tento pokles sa týka priemeru EÚ (–0,3 percentuálneho bodu, čo je stále viac ako pred pandémiou COVID-19) aj veľkej väčšiny členských štátov – pozri graf 2.4.10. Rozdiely medzi jednotlivými krajinami však zostali veľké. V roku 2023 (na základe príjmov v roku 2022) boli „krajiny s kritickou situáciou“ Rumunsko, Grécko, Portugalsko, Chorvátsko a Španielsko, ktoré mali veľmi nízky vplyv sociálnych transferov (od 15,6 % do 22,9 %), a všetky okrem Chorvátska zaznamenali pokles. Štyri členské štáty boli „krajiny s výsledkami, ktoré treba sledovať“. Najväčší pokles vplyvu zaznamenalo Luxembursko, menší Estónsko, Malta a Lotyšsko, pričom všetky boli pod priemerom EÚ. Na druhej strane, Írsko, Dánsko, Belgicko a Fínsko patrili medzi „krajiny s najlepšimi výsledkami“ (s hodnotami od 48,7 % do 57,7 %). Vplyv sociálnych transferov na riziko peňažnej chudoby sa v roku 2023 v EÚ v priemere mierne znížil aj v prípade detí (–0,3 percentuálneho bodu²⁴⁷), čo odráža pokles v 20 členských štátoch (–18,6 percentuálneho bodu v Maďarsku, –

²⁴⁷

Vychádza to z [rámcu referenčného porovnávania starostlivosti o deti a podpory detí](#), ktorý vytvorila podskupina pre ukazovatele Výboru pre sociálnu ochranu. Ukazovateľ možno vypočítať z miery rizika chudoby detí po prevodoch a pred prevodmi (bez dôchodkov). V tejto analýze sa nezohľadňujú naturálne sociálne transfery, ktoré okrem iného zahŕňajú bezplatné vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve, vzdelávanie a zdravotnú starostlivosť.

8,8 percentuálneho bodu v Luxembursku a –7,3 percentuálneho bodu vo Švédsku), čo však neprevážil nárast v menšine členských štátov (+8,2 percentuálneho bodu v Taliansku, +3,2 percentuálneho bodu na Slovensku a +2,5 percentuálneho bodu v Chorvátsku). Aj v regiónoch EÚ sa ukázali veľké rozdiely vo vplyve sociálnych transferov na znižovanie chudoby za celkovú populáciu, a to najmä v Belgicku, Nemecku, Taliansku, Maďarsku, Poľsku, Portugalsku a Španielsku (pozri graf 9 v prílohe 5), a to aj v najvzdialenejších regiónoch.

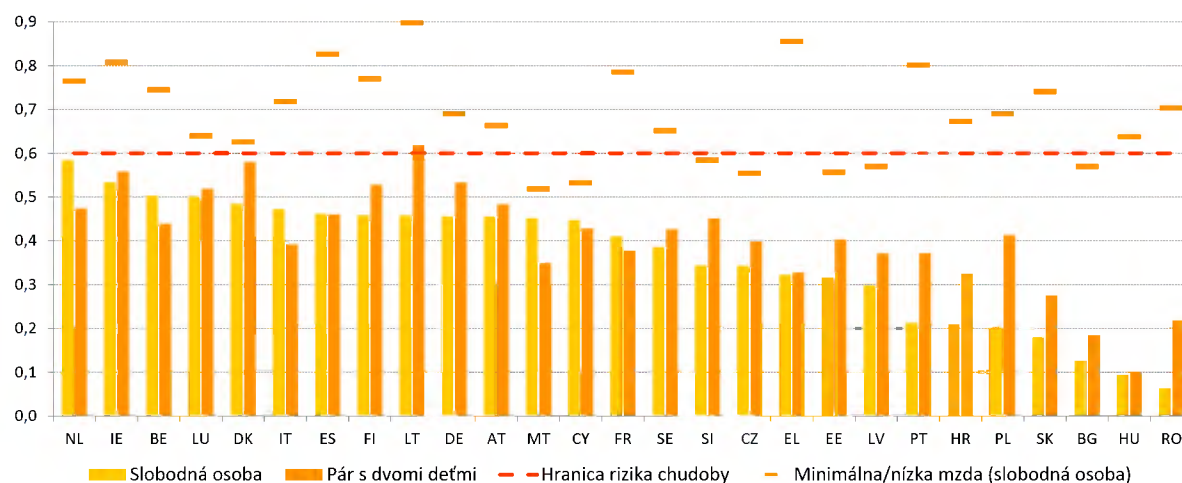
Hoci v posledných rokoch došlo k zlepšeniu, prakticky vo všetkých členských štátoch minimálna podpora príjmu vo všeobecnosti nepostačuje na to, aby sa ľudia vymanili z chudoby. Systémy minimálneho príjmu fungujú ako sociálna záchranná sieť poslednej inštancie²⁴⁸. Primeranosť podpory možno posúdiť porovnaním disponibilného príjmu domácností, ktoré sú odkázané výlučne na minimálny príjem (a nemajú príjem z práce), s hranicou rizika chudoby (AROP) – pozri graf 2.4.11²⁴⁹. V prípade domácnosti s jednou dospelou osobou je výška podpory najštedrejšia v Holandsku, kde takmer dosahuje hranicu rizika chudoby (60 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu), zatiaľ čo v Írsku, Belgicku a Luxembursku je na úrovni 50 % mediánu príjmu alebo nad touto hranicou a vo väčšine ostatných krajín sa pohybuje medzi 30 % a 50 % mediánu príjmu. Podpora je najnižšia v prípade domácnosti s jednou dospelou osobou v Rumunsku, Maďarsku a Bulharsku, kde sa pohybuje okolo 10 % mediánu príjmu alebo menej. V porovnaní s rokom 2022 sa primeranosť podpory zlepšila v Estónsku (+4 percentuálne body), Holandsku a Luxembursku (+3 percentuálne body), Írsku, Belgicku, Španielsku, Litve a Česku (+2 percentuálne body), zatiaľ čo sa znížila v Taliansku, Rakúsku, na Cypre, v Poľsku (–3 percentuálne body), Grécku a Maďarsku (–2 percentuálne body). Ak sa berie do úvahy situácia domácnosti zloženej z dvoch dospelých a dvoch detí, vo väčšine členských štátov je primeranosť podpory podobná alebo vyššia, najmä vďaka zvýšenej úlohe rodinných dávok. Iba v Litve je úroveň podpory pre tento typ domácností dostatočná na to, aby ich vymanila z chudoby. V porovnaní s rokom 2022 bolo v prípade tohto typu domácností zaznamenané výrazné zlepšenie primeranosti (o viac ako +5 percentuálnych bodov) v Estónsku, Španielsku, Česku a na Slovensku, zatiaľ čo v Poľsku bol zaznamenaný výrazný pokles (–6 percentuálnych bodov). Napokon, vo všetkých členských štátoch je čistý príjem osoby pracujúcej na plný pracovný čas za minimálnu mzdu (alebo za zodpovedajúcu nízku mzdu v krajinách, ktoré nemajú zákonnú minimálnu mzdu) systematicky vyšší ako podpora príjmu, ktorú dostáva prostredníctvom sociálnej pomoci, keď nepracuje.

²⁴⁸ [Odporúčanie Rady o primeranom minimálnom príjme zaručujúcom aktívne začleňovanie \(2023/C 41/01\)](#).

²⁴⁹ Okrem dávok vo výške minimálneho príjmu môžu mať domácnosti nárok na dávky na bývanie a rodinné dávky.

Graf 2.4.11: Primeranosť sociálnej pomoci domácnostiam nezamestnaných osôb zostáva relatívne nízka

Čistý ekvivalentný disponibilný príjem domácností (jednotlivec a dvaja dospelí s dvoma deťmi do 14 rokov), ktoré dostávajú sociálnu pomoc, ako percento mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu, 2023 (v %)

Poznámka: Dospelí členovia domácnosti, ktorí nie sú zamestnaní a nepoberajú dávky v nezamestnanosti. Čisté príjmy vrátane sociálnej pomoci, rodinných dávok a príspevkov na bývanie, po zdanení a zaplacení príspevkov na sociálne zabezpečenie. Čistý príjem jednotlivca pracujúceho na plný pracovný čas, ktorý dostáva zákonnú minimálnu mzdu (alebo 45 % priemernej mzdy v krajinách, ktoré nemajú zákonnú minimálnu mzdu: Dánsko, Taliansko, Rakúsko, Fínsko a Švédsko).

Zdroj: Vlastné výpočty na základe výstupov z [modelu OECD na výpočet daní a dávok](#), verzia modelu 2.6.3, a Eurostatu [[ilc_di03](#)], EU-SILC.

Nezamestnanosť zostáva hlavnou príčinou rizika chudoby, zatiaľ čo sociálne dávky sa v priemere nedostanú ku všetkým domácnostiam v núdzi. V EÚ bolo v roku 2023 ohrozených chudobou 60,7 % domácností, v ktorých jednotlivci v produktívnom veku buď nepracovali, alebo pracovali veľmi málo (t. j. pracovali 20 % alebo menej z celkového potenciálneho pracovného času)²⁵⁰ – pozri graf 2.4.12. Tento podiel je v porovnaní s predchádzajúcim rokom stabilný, ale medzi členskými štátmi možno pozorovať významné rozdiely. Miera rizika chudoby domácností (takmer) bez zamestnania (t. j. s veľmi nízkou intenzitou práce) sa pohybovala od 80 % v Rumunsku (–9 percentuálnych bodov oproti roku 2022) po menej ako 40 % v Írsku (–6 percentuálnych bodov). Veľmi výrazný nárast bol zaznamenaný v Rakúsku (+14 percentuálnych bodov), na Cypre (+10 percentuálnych bodov) a v Portugalsku (+9 percentuálnych bodov) – aj keď z oveľa nižších počiatočných úrovní – ako aj v Slovinsku a vo Švédsku (+7 percentuálnych bodov). Výrazný pokles bol zaznamenaný v Maďarsku (–14 percentuálnych bodov), Belgicku (–9 percentuálnych bodov) a Dánsku (–8 percentuálnych bodov). Zároveň podiel ľudí ohrozených chudobou a žijúcich v domácnostiach (takmer) bez zamestnania, ktorí poberajú sociálne dávky, v EÚ v roku 2023 predstavoval 83,5 %, pričom rok predtým to bolo 81,1 % – pozri graf 2.4.13²⁵¹. Medzi jednotlivými členskými štátmi existujú veľké rozdiely, pričom táto miera sa pohybuje od (takmer) 100 % v Dánsku, Rakúsku a vo Francúzsku po menej ako 60 % v Chorvátsku. Pokrytie sa vo väčšine členských štátov v rokoch 2022 až 2023 (príjmové roky 2021 a 2022) buď zvýšilo, alebo zostalo v podstate stabilné (so zmenami menšími ako 2 percentuálne

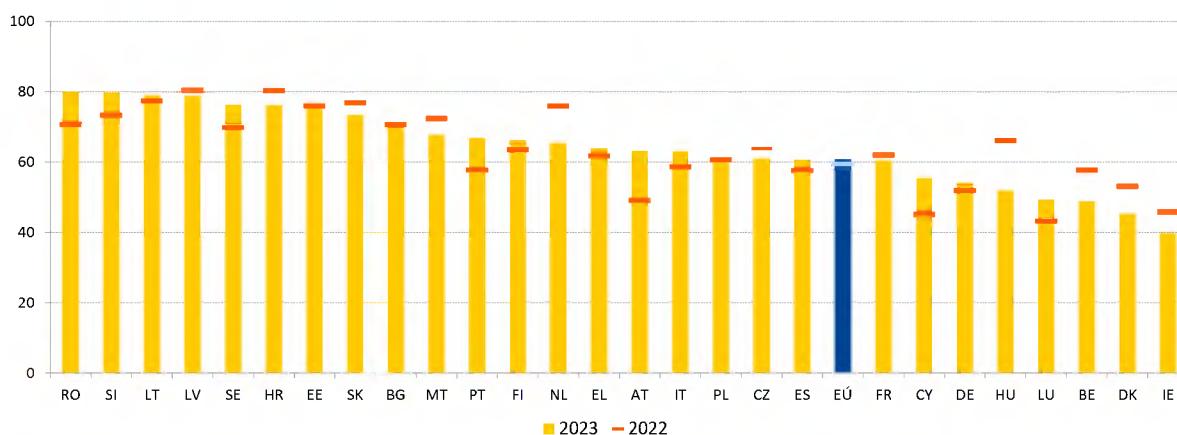
²⁵⁰ V EÚ bola v roku 2023 miera rizika chudoby nezamestnaných v priemere 47,5 %, pričom v ôsmich krajinách presahovala 50 % a v Litve, Holandsku a Rumunsku bola približne 60 % alebo viac. Riziko chudoby medzi nezamestnanými bolo v súčasnosti vyššie ako v období pred pandemiou COVID-19 (na základe príjmov v roku 2019) v 12 členských štátoch.

²⁵¹ Patria sem všetky druhy sociálnych dávok, nielen systémy minimálneho príjmu.

body). Výrazný nárast bol zaznamenaný v Rakúsku (+15,8 percentuálneho bodu), Maďarsku (+12,8 percentuálneho bodu), Taliansku (+12,2 percentuálneho bodu) a Lotyšsku (+8,3 percentuálneho bodu), zatiaľ čo výrazný pokles bol zaznamenaný na Malte (–23,7 percentuálneho bodu). Približne v dvoch tretinách členských štátov možno dávky minimálneho príjmu (aspoň čiastočne) kombinovať s príjmom z práce, čo vytvára pozitívne stimuly pre účasť na trhu práce.

Graf 2.4.12: Miera chudoby v domácnostiach (takmer) bez zamestnania zostáva vysoká

Miera rizika chudoby osôb žijúcich v domácnostiach (takmer) bez zamestnania (v %)

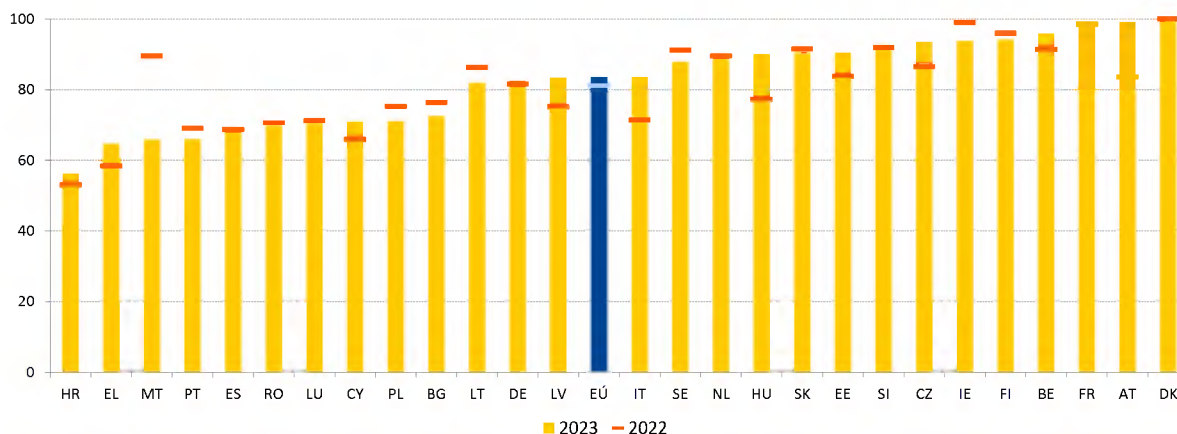

Poznámka: V roku 2023 došlo k zlomu v rade v prípade Chorvátska. Domácnosti (takmer) bez zamestnania [s veľmi nízkou intenzitou práce] sú domácnosti, v ktorých členovia v produktívnom veku odpracovali v predchádzajúcom roku pracovný čas rovný alebo nižší ako 20 % ich celkového potenciálu pracovného času.

Zdroj: Eurostat [[ilc_li06](#)], EU-SILC.

Graf 2.4.13: Podiel osôb ohrozených chudobou, na ktoré sa vzťahujú sociálne dávky, sa v jednotlivých členských štátoch výrazne líši

Miera poberania dávok pre osoby ohrozené chudobou vo veku 18 – 64 rokov žijúce v domácnostiach (takmer) bez zamestnania (v %)

Poznámka: V roku 2023 došlo k zlomu v rade v prípade Francúzska.

Zdroj: Eurostat [[ilc_li70](#)], EU-SILC.

Peňažná chudoba je naďalej vyššia u ľudí v neštandardných formách zamestnania ako u ostatných pracovníkov, hoci dávky sociálnej ochrany zohrávajú relatívne významnejšiu úlohu pri znižovaní ich rizika chudoby. Zatiaľ čo vplyv sociálnych transferov na znižovanie chudoby v roku 2023 (na základe príjmov v roku 2022) v EÚ bol značne väčší v prípade pracovníkov s neštandardnou formou zamestnania, ako sú zamestnanci s dočasnou pracovnou zmluvou (22,2 %), zamestnanci na kratší pracovný čas (24,2 %), ako aj samostatne zárobkovo činné osoby (26,2 %), v porovnaní s priemerným

zamestnancom (12,0 %)²⁵², vo väčšine členských štátov bola medzi týmito skupinami väčšia peňažná chudoba. Na úrovni EÚ bola miera rizika chudoby 12,8 % medzi dočasnými zmluvnými pracovníkmi (v porovnaní s 5,3 % medzi zmluvnými pracovníkmi na neurčitý čas), 14,3 % medzi pracovníkmi na kratší pracovný čas (v porovnaní so 7,1 % medzi pracovníkmi na plný pracovný čas) a 20,7 % medzi samostatne zárobkovo činnými osobami v porovnaní s 6,4 % medzi všetkými zamestnancami v priemere²⁵³. V ôsmich členských štátoch bola peňažná chudoba pracovníkov s dočasnými zmluvami vyššia ako 15 %²⁵⁴ a v troch z nich (Bulharsko, Cyprus a Švédsko) dokonca vyššia ako 20 %. Okrem toho sa v desiatich členských štátoch zvýšila v porovnaní s obdobím pred pandémiou COVID-19 (na základe referenčného roku 2019). Medzi samostatne zárobkovo činnými osobami bola miera chudoby vyššia ako priemer EÚ v ôsmich členských štátoch²⁵⁵, takmer 30 % v Poľsku a Estónsku a až 68 % v Rumunsku. Okrem toho bola vyššia ako v roku 2019 v 16 členských štátoch.

Pokrytie sociálnymi dávkami sa značne líši v závislosti od členského štátu, kategórie pracovníkov, ako aj postavenia v zamestnaní. V priemere sa v roku 2023 (na základe príjmov v roku 2022) v EÚ zaznamenal vyšší podiel ľudí v produktívnom veku (16 – 64 rokov), ktorí sú ohrození chudobou (pred sociálnymi transfermi) a poberajú sociálne dávky²⁵⁶, medzi pracovníkmi s dočasnou pracovnou zmluvou (39,2 %) než medzi pracovníkmi s trvalou pracovnou zmluvou (27,3 %) a vyšší podiel medzi zamestnancami na kratší pracovný čas (33,3 %) než medzi pracovníkmi na plný pracovný čas (25,7 %). V šiestich členských štátoch (Švédsko, Slovinsko, Estónsko, Bulharsko, Dánsko a Cyprus) je však menej pravdepodobné, že dávky poberajú zamestnanci s dočasnou pracovnou zmluvou, než že ich poberajú zamestnanci s trvalou pracovnou zmluvou, a opäť v šiestich členských štátoch (Estónsko, Taliansko, Portugalsko, Lotyšsko, Bulharsko a Slovinsko) je menej pravdepodobné, že dávky poberajú zamestnanci na kratší pracovný čas, než že ich poberajú zamestnanci na plný pracovný čas. Podobne ako v roku 2022, v piatich krajinách (Chorvátsko, Grécko, Luxembursko, Poľsko a Rumunsko) poberalo sociálne dávky v roku 2023 menej ako 10 % zamestnancov ohrozených chudobou (pred sociálnymi transfermi). Najmenšia pravdepodobnosť, pokiaľ ide o poberanie dávok, bola u samostatne zárobkovo činných osôb ohrozených chudobou (pred sociálnymi transfermi), pričom pokrytie v EÚ27 v roku 2023 dosahovalo 12,7 %, čo je bližšie k úrovni pred pandémiou COVID-19 (10,8 % v roku 2019), čo predstavuje pokles v porovnaní s hodnotou 29,0 % za rok 2021. Je to výsledkom postupného ukončenia mimoriadnych podporných opatrení v reakcii na krízu COVID-19. V roku 2023 zostal tento podiel nižší ako 5 % v siedmich členských štátoch (Portugalsko, Slovensko, Luxembursko, Poľsko, Chorvátsko, Grécko a Rumunsko). V roku

²⁵² Špeciálne získané údaje Eurostatu z EU-SILC na základe hlavných rozdelení kľúčového ukazovateľa primeranosti v rámci monitorovania prístupu k sociálnej ochrane. Pozri: [Prístup k sociálnej ochrane pre pracovníkov a samostatne zárobkovo činné osoby. \(Čiastočná\) Aktualizácia monitorovacieho rámca – 2023.](#)

²⁵³ Posudzovanie príjmu samostatne zárobkovo činných osôb je však náročné a ukazovateľ materiálnej a sociálnej deprivácie vykazuje skôr mierne nižšiu úroveň v prípade samostatne zárobkovo činných osôb v porovnaní so zamestnancami (8,0 %, resp. 8,9 % v EÚ za rok 2023).

²⁵⁴ Ide o BG, CY, SE, LU, HU, PT, IT a AT.

²⁵⁵ Ide o FR, SI, LV, PT, ES, PL, EE a RO.

²⁵⁶ Špeciálne získané údaje Eurostatu týkajúce sa ukazovateľa miery príjemcov pre „účinný prístup“ v rámci monitorovania prístupu k sociálnej ochrane: [Prístup k sociálnej ochrane pre pracovníkov a samostatne zárobkovo činné osoby. \(Čiastočná\) Aktualizácia monitorovacieho rámca – 2023.](#) Cieľovou skupinou sú osoby ohrozené chudobou pred sociálnymi transfermi. Sociálne dávky zahrnuté v tomto ukazovateli sú dávky poberané na individuálnej úrovni s výnimkou starobných a pozostalostných dôchodkov.

2023 poberala sociálne dávky v EÚ v priemere len o niečo viac ako polovica (52,4 %) nezamestnaných osôb ohrozených chudobou. V šiestich členských štátoch (Grécko, Rumunsko, Poľsko, Chorvátsko, Slovensko a Holandsko) bol tento podiel oveľa nižší, približne 15 % alebo menej.

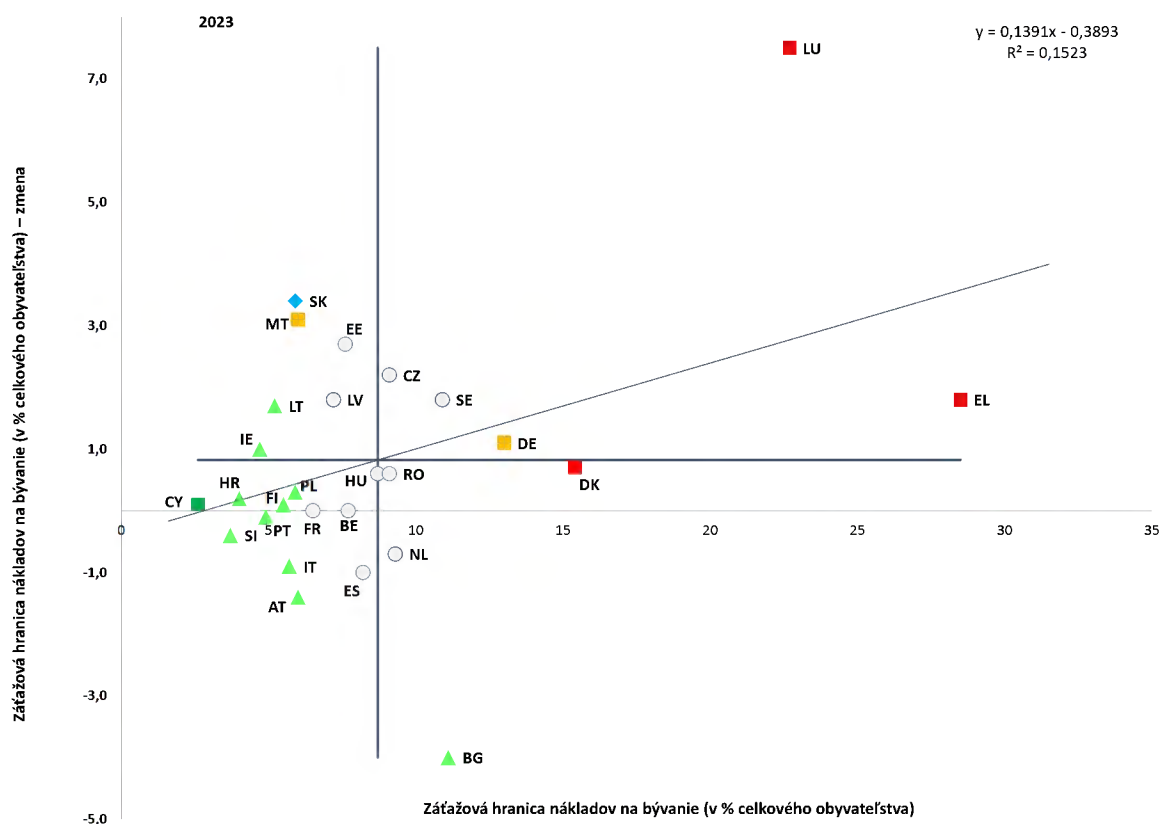
Z celkového hľadiska je prístup k primeranej sociálnej ochrane v rôznych členských štátoch stále rozmanitý aj napriek určitým zlepšeniam za posledných niekoľko rokov²⁵⁷. Pokiaľ ide o formálne pokrytie²⁵⁸, na jar 2023 v 15 členských štátoch pretrvávali rozdiely minimálne v prípade jednej skupiny pracovníkov s neštandardnou formou zamestnania aspoň v jednej oblasti sociálnej ochrany, pričom najčastejšie išlo o dávky v nezamestnanosti, nemocenské dávky a/alebo dávky v materstve. Navyše bol v 13 členských štátoch prístup aspoň k jednej oblasti sociálnej ochrany dobrovoľný minimálne pre jednu skupinu pracovníkov s neštandardnou formou zamestnania, najčastejšie v súvislosti so starobnými dávkami a dávkami v nezamestnanosti, nasledovaných dávkami v invalidite, nemocenskými dávkami a dávkami v materstve. Pokiaľ ide o samostatne zárobkovo činné osoby, tieto sa stretávali s rozdielmi vo formálnom pokrytí aspoň v jednej oblasti sociálnej ochrany v 18 členských štátoch, najčastejšie vo vzťahu k dávkam v nezamestnanosti a dávkam v súvislosti s pracovnými úrazmi a chorobami z povolania. Navyše bolo ich pokrytie v 18 členských štátoch dobrovoľné, najčastejšie v súvislosti s nemocenskými dávkami, starobnými dávkami a dávkami v materstve. Dostupné odhady na vnútroštátnej úrovni poukazujú na nízku mieru využívania väčšiny dobrovoľných systémov samostatne zárobkovo činnými osobami.

²⁵⁷ Pozri správu Komisie o vykonávaní odporúčania Rady o prístupe k sociálnej ochrane pre pracovníkov a samostatne zárobkovo činné osoby, [COM/2023/43_final](#) a [monitorovací rámec](#) schválený v roku 2020, ako aj [aktualizáciu \(2023\)](#) uverejnenú v máji 2024.

²⁵⁸ Formálne pokrytie znamená, že v konkrétnej oblasti sociálnej ochrany (napr. staroba, choroba, nezamestnanosť, materstvo) sa v existujúcich právnych predpisoch alebo kolektívnej zmluve stanovuje, že jednotlivci v danej skupine majú nárok na účasť v systéme sociálnej ochrany, ktorý pokrýva konkrétnu oblasť.

Graf 2.4.14: Zátťažová hranica nákladov na bývanie zostala na úrovni EÚ v podstate stabilná s určitými náznakmi rozdielov medzi členskými štátmi

Podiel osôb žijúcich v domácnostiach, ktoré sú nadmerne zaťažené nákladmi na bývanie, úrovne v roku 2023 a zmeny v porovnaní s predchádzajúcim rokom (v %, hlavný ukazovateľ sociálneho prehľadu)

Poznámka: Osi sú orientované podľa neváženého priemeru v EÚ. Legenda sa uvádza v prílohe. Zlom v časovom rade v prípade Nemecka a Malty.

Zdroj: Eurostat [tespm140], EU-SILC.

Cenová dostupnosť bývania je v EÚ stále väčšou výzvou. V roku 2023 zostal podiel obyvateľov EÚ, ktorí čelia záťažovej hranici nákladov na bývanie, v podstate stabilný (na úrovni 8,8 % oproti 8,7 % v rokoch 2021 – 2022), pričom sa prejavujú známky divergencie – pozri graf 2.4.14. V roku 2023 patrili Grécko a Luxembursko spolu s Dánskom medzi „krajiny s kritickou situáciou“. Najvyššiu mieru spomedzi členských štátov zaznamenalo Grécko (28,5 %) s nárastom o 1,8 percentuálneho bodu, druhú najvyššiu mieru malo Luxembursko (22,7 %) s nárastom o 7,5 percentuálneho bodu. Nasledovalo Dánsko s 15,4 %, pričom v porovnaní s rokom 2022 došlo k nárastu o 0,7 percentuálneho bodu. Nemecko aj Malta boli „krajínami s výsledkami, ktoré treba sledovať“ vzhľadom na pomerne vysokú hodnotu ukazovateľa v prvom prípade (13,0 %) a vysoký nárast v druhom prípade (o 3,1 percentuálneho bodu na 6,0 %). Jedinou „krajínou s najlepšimi výsledkami“ v roku 2023 bol Cyprus (2,6 %). Medzi ľuďmi ohrozenými chudobou bola záťažová hranica nákladov na bývanie výrazne vyššia ako u zvyšku obyvateľstva EÚ, a to 33,5 % v porovnaní so 4,1 %. Najvyššia záťažová hranica nákladov na bývanie pre obyvateľstvo ohrozené chudobou v roku 2023 bola v Grécku (86,3 %, nárast o 1,8 percentuálneho bodu), Dánsku (72,3 %, nárast o 1,6 percentuálneho bodu) a Luxembursku (62,2 %, nárast o 26,5 percentuálneho bodu), zatiaľ čo najnižšia (pod 20 %) bola na Cypre (8,9 %). Rozdiely medzi jednotlivými krajinami môžu byť spôsobené rôznymi úrovňami cien bývania, vnútroštátnymi politikami v oblasti sociálneho bývania a/alebo verejnými dotáciami a dávkami poskytovanými vládami na

bývanie – pozri oddiel 2.4.2. Celkovo v členských štátoch mali nájomníci na súkromnom nájomnom trhu oveľa väčšiu tendenciu byť ovplyvnení záťažovou hranicou nákladov na bývanie (20,3 %) ako nájomníci so zníženou cenou alebo bezplatným nájomným (11,3 %) a vlastníci s nesplatenou hypotékou alebo úverom (5,3 %).

Rámček piliera 6: Prístup k bývaniu a sociálnemu bývaniu v EÚ – výzvy a vývoj

Prístup k sociálnemu bývaniu alebo kvalitnej pomoci v oblasti bývania pre ľudí v núdzi je kľúčovou prioritou EÚ v súlade so zásadou č. 19 Európskeho piliera sociálnych práv. Prístup k bývaniu je základom ochrany jednotlivcov pred rizikami chudoby alebo sociálneho vylúčenia a prispieva k dôstojnej kvalite života. Určuje prístup k vzdelávaniu a pracovným príležitostiam a ovplyvňuje pracovnú mobilitu v rámci členských štátov a na jednotnom trhu EÚ. V tejto súvislosti môže sociálne bývanie slúžiť ako posledná možnosť pre ľudí v núdzi, keď je dostupnosť bývania na trhu problematická. V tejto súvislosti sa vo vyhlásení ministrov z Liège požaduje nová európska dohoda o cenovo dostupnom a sociálnom bývaní²⁵⁹. Vypracovanie vôbec prvého európskeho plánu pre cenovo dostupné bývanie bolo oznámené ako súčasť politických usmernení pre novú Komisiu²⁶⁰.

Náklady na bývanie zatážujú rozpočty domácností v EÚ, najmä tých, ktoré sú už ohrozené chudobou. Podľa najnovších dostupných údajov Eurostatu za rok 2023 považuje 46,2 %, resp. 31,8 % európskych domácností celkové náklady na bývanie za finančnú záťaž a za veľkú finančnú záťaž²⁶¹. V EÚ bude v roku 2023 žiť 8,8 % obyvateľstva v domácnosti, kde celkové náklady na bývanie (bez príspevkov na bývanie) predstavujú viac ako 40 % celkového disponibilného príjmu domácnosti. Táto tzv. záťažová hranica bola až 33,5 % v prípade ľudí, ktorí už boli ohrození chudobou. Celkovo podiel celkových nákladov na bývanie na disponibilnom príjme domácnosti predstavoval v priemere 19,7 %, ale v prípade osôb ohrozených chudobou (AROP) to bolo 38,2 % – pozri graf. Podiel nákladov na bývanie na disponibilnom príjme sa v jednotlivých členských štátoch takisto značne líšil, pričom v Grécku a Dánsku predstavoval viac ako polovicu rozpočtu domácností a v Taliansku, Portugalsku, na Malte a Cypre o niečo menej ako tretinu. Okrem toho na jar 2022 28 % obyvateľov EÚ a 33 % sociálnych nájomníkov očakávalo pravdepodobné ťažkosti s platením účtov za služby, čo môže v konečnom dôsledku viesť k vystaňovaniu. Zvýšenie nájomného a cien nehnuteľností prevyšujúce rast príjmov zhoršilo cenovú dostupnosť bývania, najmä vo veľkých mestách EÚ. Zároveň môžu byť čakacie zoznamy na sociálne bývanie dlhé (viac ako 7 rokov v 25 % obcí v Holandsku a desaťročia v Dánsku)²⁶², pričom počet čakajúcich môže byť veľký (napríklad 136 156 domácností v Poľsku, 61 880 v Írsku a 257 271 v Belgicku). Ľudia na čakacích zoznamoch sú mladší a často sú to migranti z krajín mimo EÚ (37 %). Žiadosti častejšie podávajú jednočlenné domácnosti (50 % – 65 % napríklad vo Fínsku a na Malte).

Podiel sociálneho bývania v EÚ na celkovom bytovom fonde od 90. rokov 20. storočia klesá. Len 12 % celkového bytového fondu v EÚ je v súčasnosti určených na sociálne účely a objem sociálneho nájomného bytového fondu sa v jednotlivých členských štátoch značne

²⁵⁹ Pozri [Liège Declaration: Towards affordable, decent, and sustainable housing for all](#) (Vyhlásenie z Liège: na ceste k cenovo dostupnému, dôstojnému a udržateľnému bývaniu pre všetkých).

²⁶⁰ Pozri: [Europe's Choice: Political Guidelines for the next European Commission](#) (Voľba Európy: politické usmernenia pre budúcu Európsku komisiu).

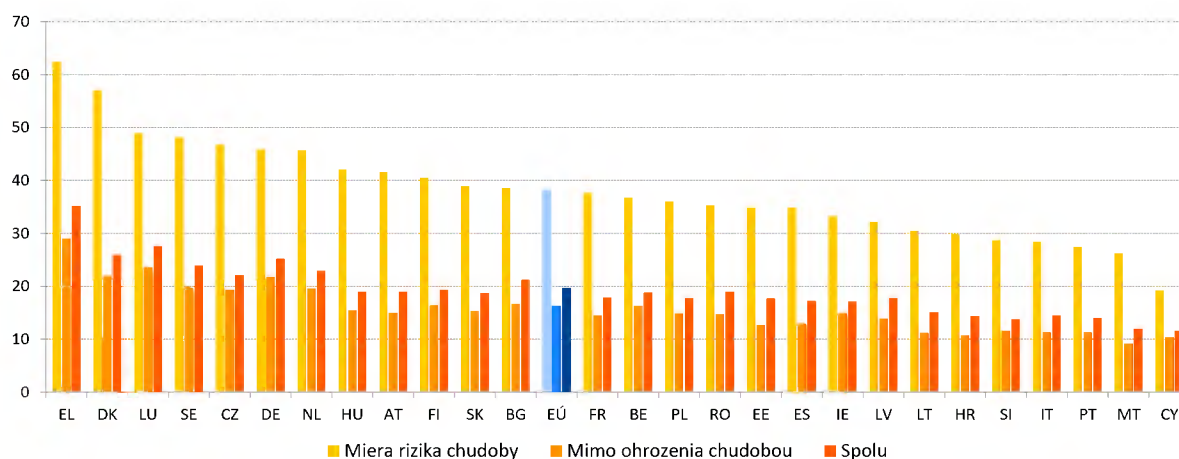
²⁶¹ Pozri Eurostat [\[ilc_mdcd04\]](#).

²⁶² Pozri Eurofund, [Cenovo nedostupné a neprimerané bývanie v Európe](#). Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2023. Údaje týkajúce sa čakacích zoznamov sa ťažko porovnávajú na medzinárodnej úrovni a v priebehu času, preto ich treba interpretovať opatrne.

líši²⁶³. Podiel sociálneho bývania je najväčší v Rakúsku, Dánsku a Holandsku, kde je určený pre domácnosti s nízkymi a so strednými príjmami²⁶⁴. V správe pracovnej skupiny na vysokej úrovni pre investície do sociálnej infraštruktúry v Európe z roku 2018 sa odhaduje, že v období rokov 2018 až 2030 bude v oblasti sociálnej infraštruktúry chýbať celkovo najmenej 1,5 bilióna EUR investícií a 57 miliárd EUR v súvislosti s dostupným a sociálnym bývaním²⁶⁵. Na splnenie cieľov Zelenej dohody do roku 2030 sa považuje za potrebných 275 miliárd EUR na energeticky efektívnu obnovu, z toho väčšina na obnovu obytných budov vrátane sociálneho a cenovo dostupného bývania²⁶⁶. Začlenenie opatrení v oblasti energetickej efektívnosti a udržateľnosti do politík sociálneho bývania môže pomôcť zabezpečiť, aby zraniteľné skupiny mali prospech z možností zelenej transformácie. Najdôležitejšie prekážky investícií do sociálneho bývania sa týkajú: i) celkových prekážok v stavebníctve, ako je dostupnosť kvalifikovanej pracovnej sily; ii) povolovacích postupov a využívania pôdy; iii) rozpočtových obmedzení a prístupu k financiam.

Približne 40 % disponibilného príjmu domácností ohrozených chudobou je určených na výdavky na bývanie, pričom v jednotlivých členských štátoch sú veľké rozdiely

Podiel nákladov na bývanie na disponibilnom príjme domácností (v %, 2023)

Zdroj: Eurostat [[ilc_mded01](#)], EU-SILC.

Členské štáty už zaviedli celý rad regulačných a neregulačných reforiem a investičných programov s cieľom rozšíriť svoj fond sociálneho bývania a podporiť dostupnosť bývania. V Česku vláda v rámci svojho plánu obnovy a odolnosti navrhla novú legislatívu o cenovo dostupnom bývaní, ako aj o programoch dotovaných úverov. Írsko zaviedlo daňovú úľavu na úroky z hypoték a daň z prázdnych domov. Grécky plán obnovy a odolnosti zahŕňa program obnovy sociálneho bývania na podporu najzraniteľnejších skupín, ktorým hrozí bezdomovectvo alebo sú bez domova. V Španielsku bol vytvorený úverový nástroj na podporu výstavby 20 000 nových sociálnych a cenovo dostupných bytov verejnými a súkromnými spoločnosťami. Vo Francúzsku parlament skúma nový právny rámec, ktorý

²⁶³ Housing Europe, *The State of Housing in the EU* (Stav bývania v EÚ), 2020. Housing Europe.

²⁶⁴ OECD, *Social housing: A key part of past and future housing policy*, *Employment (Sociálne bývanie: kľúčová súčasť minulej a budúcej politiky bývania, Zamestnanosť)*, 2020.

²⁶⁵ Fransen, L., del Bufalo, G. a Reviglio, E., *Boosting Investment in Social Infrastructure in Europe – Report of the High-Level Task Force on Investing in Social Infrastructure in Europe* (Podpora investícií do sociálnej infraštruktúry v Európe – Správa pracovnej skupiny na vysokej úrovni pre investície do sociálnej infraštruktúry v Európe), 2018.

²⁶⁶ Pozri [Vlna obnovy pre Európu – ekologizácia našich budov, tvorba pracovných miest, zlepšovanie životných podmienok, COM\(2020\) 662 final](#).

má posilniť úlohu starostov pri pridelovaní sociálneho bývania a zefektívniť nástroje regulácie krátkodobého prenájmu. Bol prijatý nový zákon na zjednodušenie obnovy a ponuky bývania. **Lotyšsko** vypracovalo stratégiu na podporu prístupu k bývaniu pre domácnosti s rôznymi úrovňami príjmov. **Luxembursko** prijalo zákon o cenovo dostupnom bývaní, a to aj pre domácnosti s nízkymi príjmami. Na podporu prístupu k cenovo dostupnému vlastníctvu a prenájomu je k dispozícii súbor fiškálnych a nefiškálnych opatrení. Okrem toho sa v luxemburskom pláne obnovy a odolnosti zaviedla reforma „Pakt o bývaní 2.0“, ktorou sa zavádza nový referenčný rámec pre štátnu podporu obciam na tvorbu nových projektov bývania prostredníctvom výstavby nových budov alebo obnovy existujúceho stavebného fondu. **Portugalsko** vypracovalo súbor opatrení na podporu ponuky cenovo dostupného a sociálneho bývania so zníženou DPH a zjednodušenými postupmi na podporu výstavby a zaviedlo daňové stimuly na bývanie pre mladých ľudí. Fondy EÚ môžu poskytnúť dôležitú podporu pri realizácii týchto reforiem a investícií. Operačný súbor nástrojov na využívanie fondov EÚ na investície do sociálneho bývania a súvisiacich služieb poskytuje informácie o možnostiach financovania a príklady operácií, ktoré možno realizovať prostredníctvom grantov a návratných finančných prostriedkov²⁶⁷.

Zlé vybavenie bytov a preľudnenosť postihujú značnú časť domácností v EÚ. V roku 2023 sa 14,5 % obyvateľov EÚ stretlo s nejakou formou deprivácie v oblasti bývania²⁶⁸, pričom uviedli aspoň jednu depriváciu položku, konkrétne zatekajúcu strechu, chýbajúcu vaňu/sprchu, chýbajúce vnútorné WC alebo príbytok považovaný za príliš tmavý. 16,8 % dokonca žilo v preplnenej domácnosti, ktorá nemala minimálny počet izieb podľa zloženia domácnosti. Deprivácia v oblasti bývania je zvyčajne spojená s typom domácnosti, príjmom a právnym dôvodom užívania obydlija. V roku 2023 čelilo v EÚ deprivácii v oblasti bývania 20,6 % domácností jednotlivcov s jedným závislým dieťaťom a 19 % domácností ohrozených chudobou, pričom 29,6 % z nich žilo v preplnených príbytkoch.

²⁶⁷

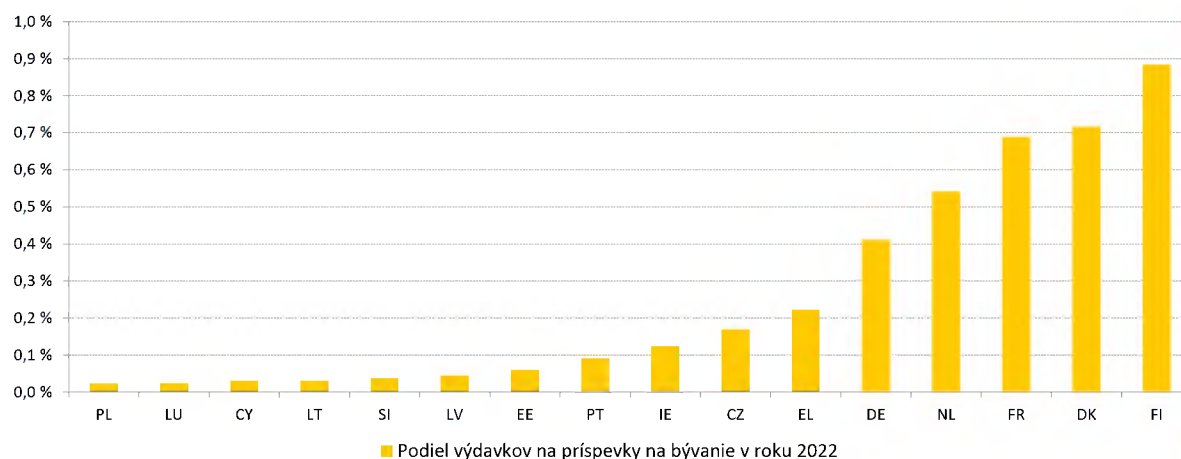
Pozri [Social Housing and Beyond](#) (Sociálne bývanie a súvisiace možnosti).

²⁶⁸

Tento odsek sa opiera o ukazovatele Eurostatu [ilc_mddd04a], [ilc_lvho05a] a [ilc_mddd04a].

Graf 2.4.15: Vo využívaní systémov príspevkov na bývanie na podporu domácností na pokrytie nákladov na bývanie sa v jednotlivých členských štátoch prejavujú veľké rozdiely

Verejné výdavky na príspevky na bývanie vo vybraných členských štátoch EÚ v roku 2022 alebo v poslednom dostupnom roku (v % HDP)

Poznámka: Údaje sa týkajú odpovedí na dotazník OECD o dostupnom a sociálnom bývaní z roku 2023 s výnimkou Cypru, Dánska, Estónska, Francúzska, Lotyšska, Litvy, Poľska, Slovinska

Zdroj: OECD, Databáza cenovo dostupného bývania [PH3.1]

Príspevky na bývanie sa často používajú ako nástroj podpory bývania, pričom ich podoba a výška sa v jednotlivých členských štátoch značne líši. Príspevky na bývanie sú transfery závislé od výšky prostriedkov a/alebo príjmu, ktoré sa spravidla poskytujú domácnostiam s nízkymi príjmami, ktoré spĺňajú príslušné kritériá oprávnenosti, s cieľom pomôcť im dočasne alebo dlhodobo pokryť náklady na nájomné, ako aj iné náklady na bývanie. Podľa údajov zverejnených v Databáze cenovo dostupného bývania OECD sú celkové vládne výdavky na príspevky na bývanie (vyjadrené ako percento HDP) určené nájomníkom aj vlastníkom bytov spomedzi členských štátov EÚ najnižšie v Poľsku a Luxembursku (0,2 %), zatiaľ čo najvyššie vo Fínsku (0,9 %), v Dánsku (0,7 %) a vo Francúzsku (0,7 %) – pozri graf 2.4.15.

Problémy s bývaním a bezdomovecť sa zhoršili v dôsledku vyšších nákladov na bývanie a život. V roku 2023 sa prvýkrát zbierali údaje za EÚ v rámci *ad hoc* modulu EU-SILC týkajúceho sa problémov s bývaním²⁶⁹. Z opýtaných obyvateľov 4,9 % uviedlo, že sa v živote stretli s problémami s bývaním, keď museli bývať u príbuzných alebo priateľov (76,2 %), v núdzovom ubytovaní (13 %), na mieste, ktoré nie je určené na trvalé bývanie (6,6 %), alebo na verejných priestranstvách (4,2 %). Dostupné údaje naznačujú, že hlavné príčiny problémov s bývaním sú rodinného a osobného charakteru (30 %) a súvisia s finančnými zdrojmi (25,9 %). Najvyššiu mieru problémov s bývaním, ktoré v minulosti zažili ľudia, ktorým v súčasnosti hrozí chudoba alebo sociálne vylúčenie, zaznamenali tieto krajiny EÚ: Dánsko (18,4 %), Fínsko (17,5 %) a Francúzsko (17,1 %). Naopak, najnižšie miery boli zaznamenané v Poľsku (1,9 %), Taliansku (2,0 %) a Maďarsku (2,1 %). Tento model sa mení aj s vekom²⁷⁰. Spomedzi ľudí zažívajúcich chudobu alebo sociálne vylúčenie uviedlo problémy s nájomom počas posledných 12 mesiacov 27,7 % osôb vo veku 30 až 54 rokov, 24,0 % vo vekovej skupine 55 až 64 rokov a 22,1 % vo veku 16 až 29 rokov. Vo

²⁶⁹ Tento odsek sa okrem iného opiera o ukazovatele Eurostatu [[ilc_lvhd02](#)] a [[ilc_lvhd01](#)].
²⁷⁰ Eurostat [[ilc_lvhd08](#)].

vekovej skupine nad 65 rokov uviedlo problémy s nájmom len 12,9 % ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením. Kvantifikácia bezdomovectva na úrovni EÚ je zložitá vzhľadom na značné rozdiely v štatistických definíciách a prístupoch k meraniu, ktoré bránia získavaniu spoľahlivých a porovnateľných údajov v jednotlivých členských štátoch. Nedávne odhady v 9. výročnom prehľade o bezdomovectve a vylúčení z prístupu k bývaniu v EÚ, ktorý vypracovali agentúry FEANTSA a FAP, poukazujú na to, že v EÚ spí približne 1,3 milióna ľudí v ťažkých podmienkach, t. j. v nocľahárňach alebo dočasných ubytovniach, z čoho 400 000 tvoria deti²⁷¹. Podľa nedávno zverejnených údajov OECD²⁷² sa celkový počet ľudí bez domova v EÚ odhaduje na približne jeden milión. Od roku 2022, po pandémie COVID-19, sa počet bezdomovcov zvýšil vo viacerých členských štátoch EÚ s dostupnými údajmi, najmä v Írsku a Holandsku²⁷³.

Podiel starších ľudí (vo veku nad 65 rokov) ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením v roku 2023 na úrovni EÚ mierne poklesol. Tento pokles na 19,8 % bol spôsobený zlepšením miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia u žien, hoci táto miera zostala podstatne vyššia ako u mužov v rovnakej vekovej skupine (22,2 % a 16,7 %). Situácia v jednotlivých členských štátoch bola takisto veľmi rozdielna, pričom miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia u starších ľudí sa pohybovala od 11 % v Luxembursku po 47 % v Estónsku. V absolútnom vyjadrení sa však počet starších ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením v súvislosti so starnutím populácie naďalej zvyšoval a dosiahol 18,6 milióna. Zároveň sa v roku 2023 mierne zvýšila príjmová nerovnosť (meraná podielom príjmových kvintilov, S80/S20) vo vekovej skupine nad 65 rokov, ktorá dosiahla hodnotu 4,12, oproti klesajúcemu trendu v populácii v produktívnom veku. Napriek tomu zostala nižšia ako v prípade celkovej populácie (4,72), čo odráža aj prerozdelenie vplyv dôchodkového a daňového systému.

Peňažná chudoba starších ľudí sa v EÚ znížila, zatiaľ čo miera ich závažnej materiálnej alebo sociálnej deprivácie sa nezmenila. Miera rizika chudoby osôb starších ako 65 rokov sa v EÚ v roku 2023 znížila na 16,8 % (na základe príjmov v roku 2022), čo potvrdzuje trend, že relatívne príjmy starších ľudí majú tendenciu dobre obstať v nepriaznivom hospodárskom kontexte. Napriek tomu miera rizika chudoby u starších ľudí zostala o niečo vyššia ako u mladšej populácie v priemere EÚ (16,8 % v prípade osôb starších ako 65 rokov v porovnaní so 16,1 % v prípade osôb vo veku 0 – 65 rokov). V jednotlivých členských štátoch bola situácia rôzna. Zatiaľ čo v niektorých krajinách boli ľudia vo veku 65 rokov a viac menej vystavení peňažnej chudobe ako mladšie ročníky, v iných krajinách bolo riziko chudoby v starobe dokonca trikrát vyššie. Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie starších osôb v EÚ v roku 2023 predstavovala 5,5 %, pričom od roku 2020 po desaťročí zlepšovania stagnovala. Táto miera sa v členských štátoch pohybovala od menej ako 1 % do viac ako 20 %.

Celková miera náhrady dôchodkov zostala na úrovni EÚ stabilná. Tento ukazovateľ, ktorý porovnáva dôchodkové dávky osôb vo veku 65 – 74 rokov s pracovnými príjmami osôb vo veku 50 – 59 rokov, bol v roku 2023 na úrovni 0,58. Pohyboval sa od 0,35 v Chorvátsku

²⁷¹ [9th Overview of Housing Exclusion in Europe](#) (9. prehľad vylúčenia z prístupu k bývaniu v Európe), FAP/FEANTSA, 2024.

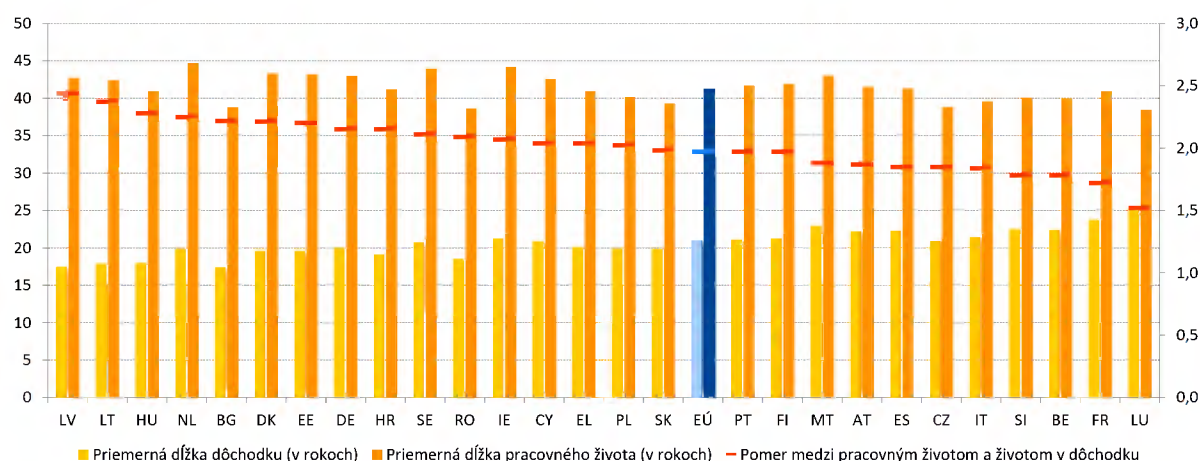
²⁷² V rámci Databázy cenovo dostupného bývania OECD.

²⁷³ Ukazovateľ [HC3.1. Populácia zažívajúca bezdomovectvo](#) v Databáze cenovo dostupného bývania OECD.

po 0,78 v Grécku²⁷⁴. U žien bola táto miera o niečo nižšia ako u mužov, a to 0,57 a 0,60. To znamená, že ženy, ktorých pracovné príjmy sú na začiatku v priemere nižšie, po odchode do dôchodku trpia ďalším zhoršením svojej príjmovej situácie v porovnaní s mužmi (pozri aj oddiel 2.2.1). V priemere môžu ľudia v EÚ očakávať, že na dôchodku stravia 21 rokov svojho života. Zatiaľ čo dĺžka pracovného života je v EÚ v priemere 41,3 roka a dĺžka odchodu do dôchodku 21 rokov, vzťah medzi nimi vykazuje v jednotlivých členských štátoch rozdiely – pozri graf 2.4.16²⁷⁵. Priemerná dĺžka vyplácania dôchodku, ktorá sa môže líšiť od dĺžky odchodu do dôchodku, je takisto približne 21 rokov, pričom v jednotlivých krajinách sa pohybuje od 15 do 25 rokov²⁷⁶.

Graf 2.4.16: Dĺžka dôchodku v porovnaní s dĺžkou pracovného života sa v jednotlivých členských štátoch výrazne líši

Priemerná dĺžka dôchodku a pracovného života, 2022 (v rokoch)

Poznámky: Pracovný život sa počíta od prvého zamestnania a končí sa ukončením posledného zamestnania.
Zdroj: Údaje zo správy o primeranosti dôchodkov za rok 2024.

Rámček piliera 7: Integrovaná politická reakcia na dlhovekosť – zabezpečenie primeranosti a fiškálnej udržateľnosti dôchodkov a dlhodobej starostlivosti

Keďže sa v EÚ zvyšuje dĺžka života, podpora životnej úrovne v starobe má zásadný význam pre blahobyt európskeho obyvateľstva. Očakáva sa, že do roku 2070 sa počet obyvateľov EÚ zníži (o 4 %) a zároveň sa výrazne zvýši podiel starších ročníkov, a to najmenej o 30 % v prípade osôb starších ako 80 rokov²⁷⁷. V starnúcej spoločnosti si zabezpečenie primeranosti a fiškálnej udržateľnosti dôchodkov a dlhodobej starostlivosti vyžaduje široký súbor politik, ktorý zahŕňa investovanie do aktívneho a zdravého starnutia, predĺženie pracovného života a podporu prispôbených a flexibilných foriem organizácie

²⁷⁴ Najvyššiu celkovú mieru náhrady v roku 2022 malo Luxembursko (0,97); hodnota za rok 2023 ešte nie je k dispozícii.

²⁷⁵ Priemerná dĺžka dôchodku od skončenia posledného zamestnania, 2022. Výpočty v [správe o primeranosti dôchodkov v roku 2024](#) na základe predpokladov Eurostatu ([demo_mlexpec](#)) a správy o starnutí obyvateľstva.

²⁷⁶ Stredná dĺžka života v priemernom veku, v ktorom ľudia dostanú svoj prvý starobný dôchodok, 2022. Výpočty v [správe o primeranosti dôchodkov na rok 2024](#) na základe údajov Eurostatu ([demo_mlexpec](#)) a vnútroštátnych údajov o prvom poberaní dôchodku. Dĺžka vyplácania dôchodku a dôchodku sa môže líšiť, pretože niektorí ľudia začnú dostávať dôchodok ešte pred úplným odchodom z trhu práce alebo naopak.

²⁷⁷ Pozri Európska komisia, [2024 Ageing Report – Economic and budgetary projections for the EU Member States \(2022-2070\)](#) (Správa o starnutí za rok 2024 – hospodárske a rozpočtové prognózy členských štátov EÚ na roky 2022 – 2070), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

práce spolu s účinnými a efektívnymi dôchodkovými systémami a systémami dlhodobej starostlivosti. Sociálno-ekonomické nerovnosti, ako aj nárast neštandardných foriem práce, takisto predstavujú rastúce výzvy v súvislosti s nárastom dĺžky života a môžu mať odlišný vplyv na určité demografické skupiny. V tomto kontexte sa v odporúčaní Rady týkajúcom sa prístupu k cenovo dostupnej vysokokvalitnej dlhodobej starostlivosti²⁷⁸ od členských štátov vyžaduje, aby zabezpečili primerané služby dlhodobej starostlivosti, ako aj kvalitné zamestnanie a spravodlivé pracovné podmienky v sektore starostlivosti, riešili potreby zručností pracovníkov a zároveň podporovali neformálnych opatrovateľov. V záveroch Rady z júna 2024 o primeranosti dôchodkov²⁷⁹ sa opätovne potvrdzuje potreba pokračovať v ďalších reformách vrátane zlepšenia účasti na trhu práce, prístupu a príspevkov do systémov sociálnej ochrany pre všetkých a posilnenia prístupu ku kvalitnej a dostupnej zdravotnej a dlhodobej starostlivosti. Európska stratégia starostlivosti²⁸⁰ zahŕňa širokú škálu opatrení na úrovni EÚ na podporu úsilia členských štátov.

Predpokladá sa, že v starnúcej spoločnosti EÚ sa miera náhrady dôchodku v nasledujúcich štyroch desaťročiach zníži, zatiaľ čo potreby v oblasti dlhodobej starostlivosti sú už teraz vysoké a rastú. Zatiaľ čo riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia starších ľudí bolo v posledných rokoch v podstate stabilné²⁸¹, miera náhrady dôchodku²⁸² pri štandardnej 40-ročnej kariére sa má vo väčšine krajín EÚ znížiť, a to tak pre ženy, ako aj pre mužov (v niektorých prípadoch o viac ako 20 percentuálnych bodov). V porovnaní s rokom 2022 sa očakáva, že hodnoty v roku 2062 budú vyššie len v siedmich krajinách – pozri graf. Veľký pokles sa predpokladá v Holandsku a Maďarsku (aj keď z vysokých úrovní), Poľsku, Švédsku, Lotyšsku a v menšej miere v Rumunsku a Bulharsku. Mierny nárast sa predpokladá v Dánsku, Litve, na Malte a v Grécku a výraznejší v Estónsku (ale z nízkej úrovne). Znamená to, že primerané dôchodky budú čoraz viac závisieť od dlhšieho pracovného života²⁸³. Nižšie dôchodky by zároveň sťažili pokrytie nákladov na dlhodobú starostlivosť z vlastného vrečka. Ako je znázornené v grafe, náklady na dlhodobú starostlivosť (domácu starostlivosť) z vlastného vrečka môžu byť veľmi vysoké pre ľudí s vysokým stupňom odkázanosti na starostlivosť a medzi krajinami EÚ existujú veľké rozdiely. Odhaduje sa, že v 11 členských štátoch (Chorvátsko, Česko, Francúzsko, Grécko, Taliansko, Lotyšsko, Litva, Portugalsko, Slovensko, Slovinsko a Španielsko) predstavujú takéto náklady z vlastného vrečka viac ako polovicu mediánu disponibilného príjmu po zohľadnení podpory od štátu. Z údajov ďalej vyplýva, že v desiatich krajinách EÚ by ľudia s nízkym príjmom a strednými potrebami starostlivosti museli vynaložiť viac ako polovicu svojich príjmov na domácu starostlivosť. V prípade osôb s vysokým stupňom odkázanosti by

²⁷⁸ Pozri odporúčanie Rady z 8. decembra 2022 týkajúce sa prístupu k cenovo dostupnej, vysokokvalitnej dlhodobej starostlivosti (2022/C 476/01).

²⁷⁹ Pozri [závery Rady o primeranosti dôchodkov z 20. júna 2024, 10550/24](#).

²⁸⁰ Pozri [európsku stratégiu v oblasti starostlivosti](#), Oznámenie o európskej stratégii v oblasti starostlivosti, SWD(2022) 440 final.

²⁸¹ Pozri kapitolu 1 v PAR 2024, Európska komisia, [The 2024 pension adequacy report – Current and future income adequacy in old age in the EU](#) (Správa o primeranosti dôchodkov za rok 2024 – Súčasná a budúca primeranosť príjmov v starobe v EÚ). [Zväzok I](#), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

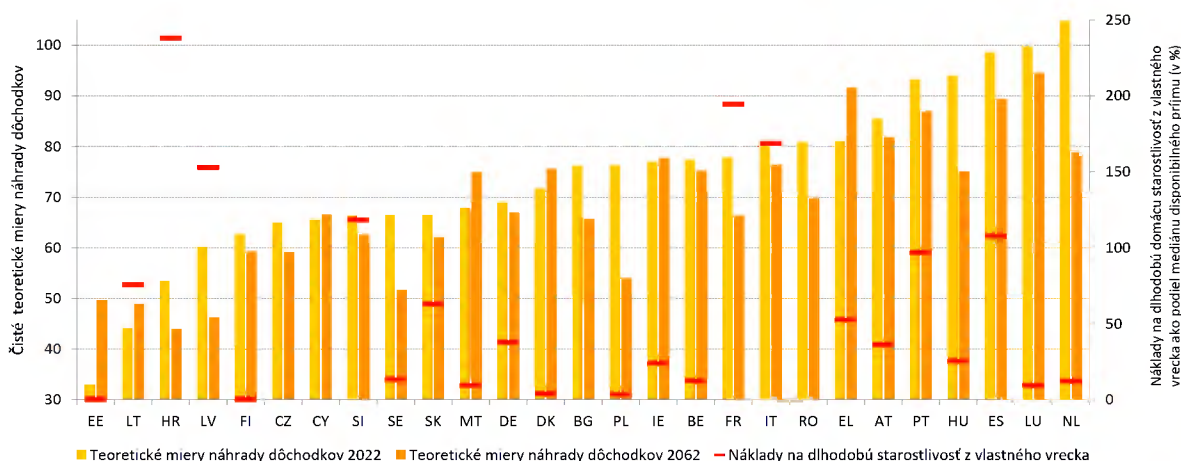
²⁸² Teoretické miery náhrady (simulované) merajú, aký by bol príjem hypotetického dôchodcu v prvom roku po odchode do dôchodku v porovnaní s jeho príjmami bezprostredne pred odchodom do dôchodku.

²⁸³ Pozri Správu o primeranosti dôchodkov za rok 2024, časť 3.1, Teoretické miery náhrady a dôchodky v budúcnosti.

priemerné náklady z vlastného vrečka predstavovali približne 80 % ich disponibilného príjmu²⁸⁴.

Predpokladá sa, že miera náhrady dôchodku sa zníži, zatiaľ čo náklady na dlhodobú starostlivosť predstavujú významný podiel príjmov starších ľudí a očakáva sa, že sa zvýšia

Čistá teoretická miera náhrady dôchodku, 40-ročná kariéra končiaca v dôchodkovom veku, priemerne zarábajúci zamestnanec, 2022 a 2062 (muži, percentuálne body, EÚ27) a náklady na dlhodobú starostlivosť (domáca starostlivosť) z vlastného vrečka v prípade vysokého stupňa odkázanosti ako podiel mediánu disponibilného príjmu po vyplatení podpory od štátu (obe pohlavia, členské štáty EÚ27 a OECD)

Poznámka: Podiel predstavuje priemer za všetkých respondentov. Odhady sa vypočítavajú na základe typických prípadov, ktoré sa porovnávajú s údajmi z prieskumu. Vysoký stupeň odkázanosti zodpovedá približne 41,25 hodinám starostlivosti týždenne. Hodnoty nákladov v ČR z vlastného vrečka sú v porovnaní s ostatnými odhadmi veľmi vysoké (477 %), a preto nie sú uvedené, aby sa uľahčilo porovnanie s ostatnými odhadmi. Nasledujúce údaje sa týkajú konkrétnych regiónov: BE (Flámsko), EE (Tallinn), IT (Južné Tirolsko) a AT (Viedeň). Údaje za BG, CY a RO (nie sú členmi OECD) nie sú k dispozícii.

Zdroj: Vlastné výpočty Komisie založené na údajoch OECD a členských štátov. Správa o primeranosti dôchodkov za rok 2024 a analýza OECD na základe dotazníka OECD zameraného na sociálnu ochranu pri dlhodobej starostlivosti, SHARE (8. kolo prieskumu, 2019, okrem Portugalska, v súvislosti s ktorým sa odkazuje na 6. kolo prieskumu, 2015) a TILDA (3. kolo, 2015).

Členské štáty naďalej prijímajú opatrenia na zabezpečenie primeranosti a fiškálnej udržateľnosti dôchodkov a zároveň prinášajú reformy a investujú do dlhodobej starostlivosti. Česko a Slovensko obmedzili možnosti predčasného odchodu do dôchodku a upravili sadzby dôchodkov tak, aby sa zvýšila motivácia starších ľudí pracovať dlhšie. Írsko zaviedlo stimuly na odklad odchodu do dôchodku. Chorvátsko zvýšilo motiváciu na prihlásenie sa do zamestnaneckých dôchodkov. Na podporu dôchodcov s nízkymi príjmami Španielsko zvýšilo nepríspevkový dôchodok o 6,9 % a Portugalsko zvýšilo solidárny príplatok pre starších ľudí o 23,0 %²⁸⁵. Cieľom estónskej reformy dlhodobej starostlivosti je znížiť platby z vlastného vrečka, zlepšiť podmienky pre opatrovateľský personál a posilniť služby domácej starostlivosti s dodatočnou finančnou podporou pre obce na základe počtu ich starších obyvateľov. Slovinskou reformou dlhodobej starostlivosti sa zaviedla komplexná škála služieb vrátane elektronickej starostlivosti a služieb na zachovanie nezávislosti, aby sa

²⁸⁴ Pozri Správu o primeranosti dôchodkov za rok 2024, časť 1.5 Kvalita života v „štvrtom veku“: úloha dôchodkových a opatrovateľských služieb.

²⁸⁵ EÚ podporuje úsilie jednotlivých štátov o zabezpečenie primeraných dôchodkov a starobných príjmov prostredníctvom vzájomného učenia sa a analytického usmerňovania v trojročných správach Komisie a Výboru pre sociálnu ochranu o primeranosti dôchodkov.

zabezpečila vyvážená kombinácia možností starostlivosti pre starších ľudí. **Grécko** pripravuje stratégiu dlhodobej starostlivosti o zdravie vrátane reforiem, ktoré majú zabezpečiť, aby boli služby cenovo dostupné, udržateľné a prístupné. **Francúzsko** stratégia „Zdravé starnutie“ zahŕňa opatrenia na oddialenie závislosti, prispôsobenie sociálneho bývania starnúcim nájomníkom, podporu pracovníkov domácej starostlivosti a zamestnanie ďalších odborníkov v zariadeniach dlhodobej starostlivosti pre starších ľudí. **Rumunsko** zaviedlo dôchodkové reformy s cieľom zvýšiť fiškálnu udržateľnosť a primeranosť. Novým dôchodkovým zákonom sa zaviedol nový vzorec výpočtu, ktorým sa odstránili deformácie, ako sú korekčné indexy a nerovnaké obdobia prispievania, a zároveň sa podporilo predlžovanie pracovného života stimulovaním dobrovoľného zvyšovania veku odchodu do dôchodku a obmedzením predčasného odchodu do dôchodku.

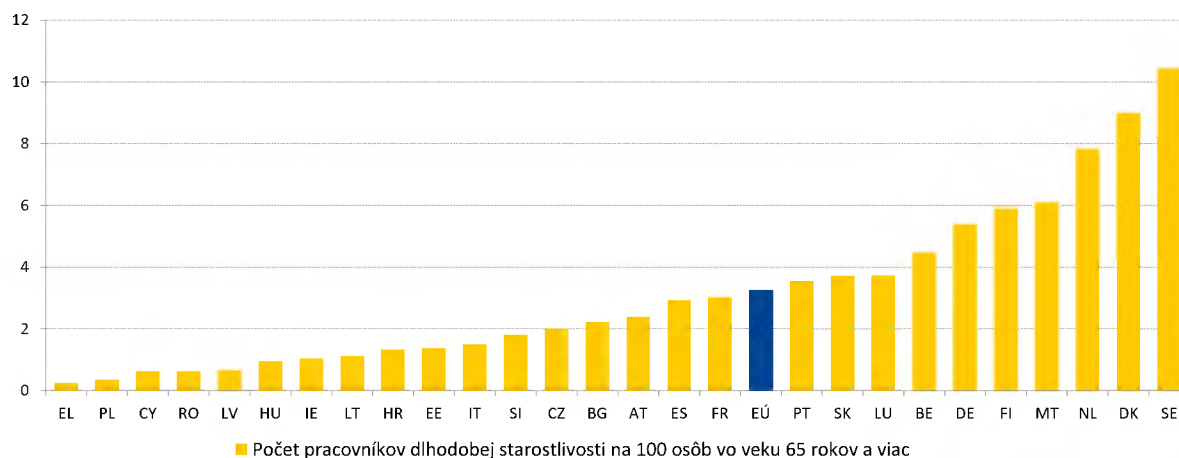
Očakáva sa, že súčasné štrukturálne výzvy týkajúce sa dostupnosti, cenovej dostupnosti a kvality dlhodobej starostlivosti sa budú so starnutím populácie ešte viac prehľbovať. Predpokladá sa, že počet osôb, ktoré v EÚ môžu potrebovať dlhodobú starostlivosť, sa zvýši z 31,2 milióna v roku 2022 na 33,2 milióna v roku 2030 a 37,8 milióna v roku 2050²⁸⁶. Podľa údajov za rok 2019 v EÚ 26,6 % ľudí vo veku 65 rokov alebo viac žijúcich v súkromných domácnostiach potrebovalo dlhodobú starostlivosť, pričom medzi ženami a mužmi sú výrazné rozdiely (32,1 % žien v porovnaní s 19,2 % mužov)²⁸⁷. Osoby, ktoré potrebujú dlhodobú starostlivosť, majú často obmedzený prístup k formálnym službám, čo vedie k neuspokojeným potrebám starostlivosti alebo nadmernému zaťaženiu neformálnych opatrovateľov. V roku 2019 uviedlo 46,6 % osôb v EÚ vo veku nad 65 rokov so závažnými ťažkosťami s osobnou starostlivosťou alebo domácimi prácami, že ich potreba pomoci s takýmito činnosťami nebola uspokojená. Táto bola výraznejšia v prípade ľudí v kvintile s najnižšími príjmami (51,2 %) v porovnaní s osobami v kvintile s najvyššími príjmami (39,9 %).

²⁸⁶ Podľa prognóz základného scenára. Pozri Európska komisia, [2024 Ageing Report – Economic & budgetary projections for the EU Member States \(2022-2070\)](#) (Správa o starnutí za rok 2024 – hospodárske a rozpočtové prognózy členských štátov EÚ na roky 2022 – 2070), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

²⁸⁷ Eurostat [[hlth_chis_tadle](#)], európske zisťovanie o zdraví. Toto opatrenie založené na prieskume zachytáva len osoby v súkromných domácnostiach, ale nie osoby v rezidenčnej starostlivosti.

Graf 2.4.17: V dostupnosti pracovníkov v oblasti dlhodobej starostlivosti sú v jednotlivých členských štátoch veľké rozdiely

Počet pracovníkov v oblasti dlhodobej starostlivosti na 100 osôb vo veku nad 65 rokov, 2023

Poznámka: Pracovníci v oblasti dlhodobej starostlivosti sú vybraní skombinovaním kódov krížového sektora (NACE) 87.1, 87.3, 88.1 a kódov profesií (ISCO) 2221, 2264, 2266, 2634, 2635, 3221, 3255, 5321, 5322.

Zdroj: Eurostat, špeciálne získané údaje z VZPS EÚ.

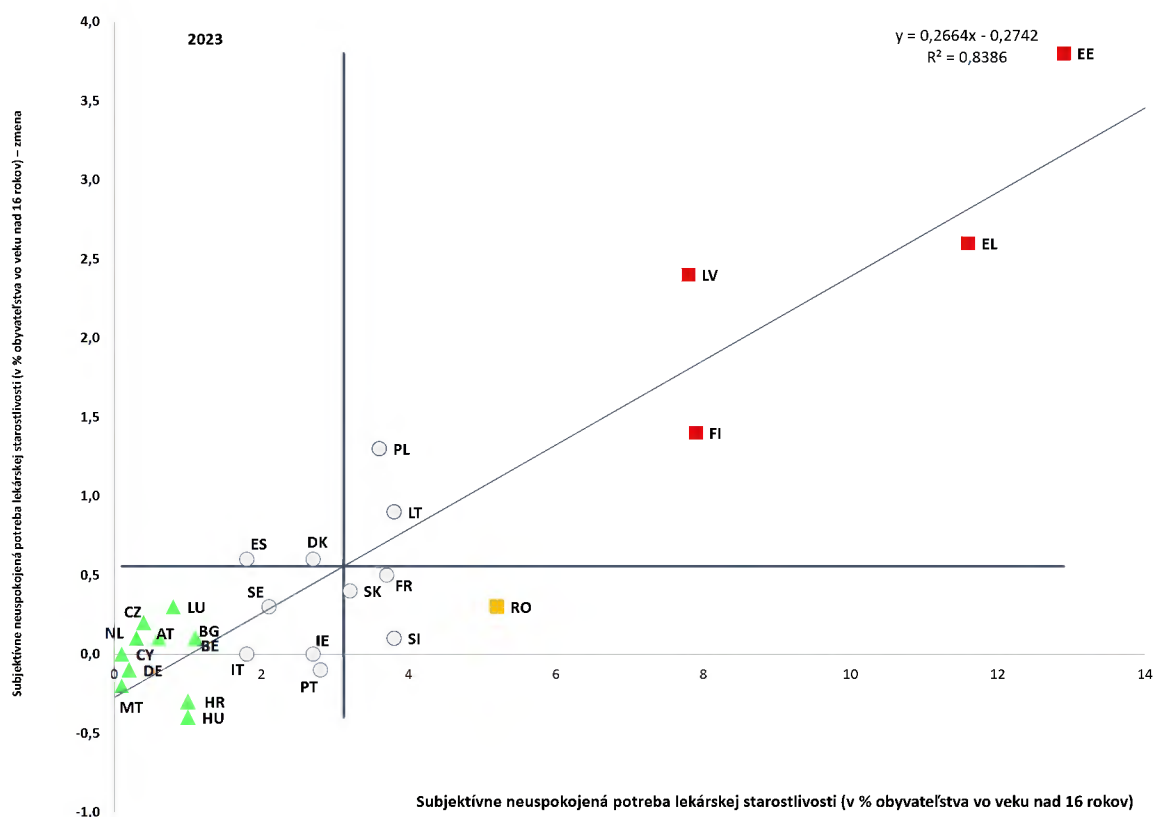
Problémy v prístupe k dlhodobej starostlivosti zhoršuje nedostatok pracovnej sily a kvalifikovaných pracovníkov. V roku 2023 bolo v sektore dlhodobej starostlivosti v EÚ zamestnaných 3,1 milióna pracovníkov, čo predstavuje približne 1,5 % všetkých pracovníkov. Veľkosť sektora dlhodobej starostlivosti môže byť v praxi väčšia, keďže v uvedených počtoch sa v plnej miere nezohľadňujú pracovníci v domácnosti pôsobiaci v oblasti dlhodobej starostlivosti a v tomto sektore takisto prevláda značný výskyt nedeklarovanej práce. Zatiaľ čo počet obyvateľov starších ako 65 rokov sa do roku 2035 zvýši o 23 %, predpokladaný rast zamestnanosti v sektore starostlivosti je len 7 %. Preto možno očakávať výrazný nedostatok zdravotníckych pracovníkov, odborných pracovníkov v zdravotníctve a pracovníkov v oblasti osobnej starostlivosti²⁸⁸. Na základe najnovších údajov z prieskumu trhu práce pripadalo v roku 2023 v EÚ na 100 osôb vo veku 65 rokov a viac v priemere 3,2 pracovníka v oblasti dlhodobej starostlivosti. Medzi členskými štátmi však existovala veľká variabilita, od 0,2 v Grécku po 10,4 vo Švédsku – pozri graf 2.4.17. Tento sektor je málo atraktívny, čo je spôsobené ťažkými pracovnými podmienkami a relatívne nízkymi mzdami, ako aj vyšším podielom zmlúv na určitý čas (16,6 % oproti 13,5 % zo všetkých pracovníkov)²⁸⁹. Vysoká prevalencia nedobrovoľnej práce na kratší pracovný čas takisto prispieva k relatívne nízkej atraktívnosti v niekoľkých členských štátoch, napríklad v Chorvátsku (55,8 % v prípade pracovníkov v oblasti dlhodobej starostlivosti oproti 22,6 % v prípade všetkých pracovníkov) a v Bulharsku (52,4 % v prípade pracovníkov v oblasti dlhodobej starostlivosti oproti 38,0 % zo všetkých). Opatrovatelia v domácnosti a opatrovatelia bývajúci v domácnosti, ktorí sú často mobilnými pracovníkmi z EÚ alebo tretích krajín, môžu čeliť obzvlášť ťažkým pracovným podmienkam a sťaženému prístupu k sociálnej ochrane. Týka sa to najmä tých, ktorí vykonávajú nedeklarovanú opatrovateľskú prácu.

²⁸⁸ Cedefop, [Handling change with care: skills for the EU care sector](#) (Opatrný prístup k zmenám: zručnosti pre sektor starostlivosti v EÚ), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2023.

²⁸⁹ Eurostat, VZPS EÚ 2023.

Graf 2.4.18: Prevalencia neuspokojených potrieb lekárskej starostlivosti sa zvýšila, vo väčšine členských štátov mierne a v niekoľkých členských štátoch zásadne

Subjektívne neuspokojené potreby lekárskej starostlivosti, úrovne v roku 2023 a zmeny v porovnaní s predchádzajúcim rokom (v %, hlavný ukazovateľ sociálneho prehľadu)

Poznámka: Osi sú orientované podľa neváženého priemeru v EÚ. Legenda sa uvádza v prílohe. Zlom v časovom rade v prípade HR. Odhadovaná hodnota pre DE.

Zdroj: Eurostat [[tespm110](#)], EU-SILC.

Podiel osôb, ktoré uvádzajú neuspokojené potreby lekárskej starostlivosti, sa v priemere mierne zvýšil, čo bolo spôsobené najmä výrazným nárastom v niekoľkých členských štátoch. V roku 2023 predstavoval podiel osôb, ktoré uviedli, že nemajú uspokojené potreby lekárskej starostlivosti, v EÚ 2,4 %, čo je o 0,2 percentuálneho bodu viac ako v roku 2022. Zatiaľ čo vo väčšine členských štátov bol zaznamenaný nárast, rozsah celkovej zmeny bol spôsobený niekoľkými členskými štátmi, ktoré zaznamenali najväčšie podiely a výrazný nárast (konkrétne Estónsko, Grécko, Lotyšsko a Fínsko) – pozri graf 2.4.18. Všetky tieto štyri krajiny patrili s nárastom od 1,4 percentuálneho bodu do 3,8 percentuálneho bodu a úrovňou od 7,8 % do 12,9 % medzi „krajiny s kritickou situáciou“ z dôvodu vysokých nákladov v Grécku a dlhých čakacích zoznamov v ostatných troch krajinách. Rumunsko síce zaznamenalo nárast pod priemerom EÚ, ale zároveň zaznamenalo relatívne vysoký podiel 5,2 % (najmä z finančných dôvodov), a to v situácii, ktorú v roku 2023 „bolo treba sledovať“. Najnižšie hodnoty boli zaznamenané na Cypre, Malte, v Nemecku, Holandsku a Česku, všetky pod 0,5 %. Neuspokojené potreby lekárskej starostlivosti boli v niektorých krajinách v rámci najchudobnejšej pätiny populácie dvakrát vyššie ako v prípade celkovej populácie (napr. 23,0 % oproti 11,6 % v Grécku, 13,9 % oproti 7,8 % v Lotyšsku a 9,3 % oproti 5,2 % v Rumunsku). Regionálne rozdiely boli zaznamenané aj v rámci členských štátov, pričom najvýraznejšie boli v Taliansku, Rumunsku a Nemecku (pozri graf 10 v prílohe 5).

2.4.2. Opatrenia prijaté členskými štátmi

Niekoľko členských štátov prijalo opatrenia na zlepšenie primeranosti minimálnej podpory príjmu. Zatiaľ čo vo väčšine krajín sa dávky minimálneho príjmu každoročne aktualizujú, aby odrážali vývoj životných nákladov, v niektorých členských štátoch to tak nie je a ich zvyšovanie je naďalej diskrečné. Napríklad v roku 2024 **Grécko** prvýkrát od zavedenia systému v novembri 2018 zvýšilo úroveň dávky garantovaného minimálneho príjmu (o 8 %). Po rozsiahlej reforme v roku 2023 **Lotyšsko** ďalej zvýši úroveň dávky garantovaného minimálneho príjmu, aby splnilo rozhodnutie Ústavného súdu, ktorý rozhodol, že predchádzajúce sumy nepostačujú na zabezpečenie dôstojného života.

Niektoré členské štáty prijali rozsiahlejšie reformy svojich systémov minimálneho príjmu. **Rumunsko** v rámci svojho plánu obnovy a odolnosti nahradilo v roku 2024 svoju dávku minimálneho príjmu systémom (*Venitul Minim de Incluziune*) s lepšou primeranosťou, pravidelnou indexáciou dávok a zvýšenou podporou pre príjemcov pri (opätovnom) vstupe na trh práce. **Taliansko** od roku 2024 takisto nahradilo svoj už existujúci systém minimálneho príjmu (*Reddito di Cittadinanza*, zavedený v roku 2019) reštriktívnejším systémom (*Assegno di Inclusione*), ktorý vylučuje osoby v produktívnom veku považované za zamestnateľné. Tieto osoby majú teraz prístup k novému samostatnému programu (*Supporto per la Formazione e il Lavoro*), ktorý poskytuje dočasnú podporu príjmu (12 mesiacov, neobnoviteľnú) v kombinácii s podporou v oblasti odbornej prípravy a zamestnania. **Francúzsko** takisto posilnilo stimuly pre opätovnú integráciu do trhu práce, keď v rámci zákona o plnej zamestnanosti stanovilo, že príjemcovia minimálneho príjmu (*Revenu de solidarité active*) budú musieť byť do 1. januára 2025 automaticky zaevidovaní vo verejných službách zamestnanosti (*France Travail*).

Členské štáty pokračovali v úsilí o zlepšenie prístupu k sociálnym službám a ich kvality. V auguste 2024 **Bulharsko** v rámci plánu obnovy a odolnosti prijalo Národnú mapu sociálnych služieb s cieľom identifikovať nedostatky v poskytovaní a určiť investičné potreby. V **Lotyšsku** sa čaká na prijatie zmien zákona o sociálnych službách a sociálnej ochrane s cieľom stanoviť minimálny kôš sociálnych služieb, ktoré sa majú poskytovať na miestnej úrovni. **Rumunsko** prijalo v apríli 2024 nový zákon, ktorým sa reformuje systém sociálnych služieb s cieľom posilniť normy kvality starostlivosti a posilniť úlohu inšpektorov. **Slovensko** zaviedlo dočasné opatrenie platné do 1. decembra 2025 na zvýšenie finančného príspevku na poskytovanie sociálnych služieb s cieľom zlepšiť ich dostupnosť a platové podmienky v sektore.

Členské štáty prijali opatrenia na podporu prístupu k energii a v mnohých prípadoch rozšírili existujúce dočasné opatrenia. Napríklad **Luxembursko** zaviedlo v júli 2023 balík opatrení, ktorých cieľom je okrem iného stabilizovať účty za elektrinu pre súkromné domácnosti pomocou štátnej dotácie na obdobie od januára do decembra 2023, neskôr predĺženej do roku 2024. Ďalšie zákony boli prijaté s cieľom pomôcť znížiť závislosť domácností od fosílnych palív a podporiť ich prechod na obnoviteľné zdroje energie. **Španielsko** predĺžilo v roku 2024 opatrenia, ktorými sa regulujú trhy s energiou a tarify za plyn, ako aj záruky dodávok energie a vody pre zraniteľných alebo sociálne vylúčených spotrebiteľov. **Malta** predĺžila balík opatrení na podporu energetiky a dotácií (prijatý v roku 2022) do roku 2026. **Rumunsko** predĺžilo platnosť energetických poukážok poskytovaných zraniteľným osobám do jari 2024 s cieľom uhradiť ceny energií. Niektoré členské štáty zaviedli aj štrukturálne opatrenia na riešenie energetickej chudoby. **Bulharsko** napríklad v novembri 2023 prijalo právnu definíciu energetickej chudoby a energetickej zraniteľnosti a zaviedlo zákaz prerušenia dodávok elektriny pre energeticky zraniteľné osoby. V januári 2024 **Portugalsko** prijalo národnú dlhodobú stratégiu boja proti energetickej

chudobe na roky 2023 – 2050, ako aj opatrenia na riešenie digitálnej priepasti a územných nerovností v prístupe k digitálnej komunikácii, ako sú plány postupu úplného pokrytia optickými sieťami. **Taliansko** navrhuje finančný nástroj na zlepšenie energetickej účinnosti verejných domov v rámci kapitoly REPowerEU svojho plánu obnovy a odolnosti.

Niektoré členské štáty prijali v rokoch 2023 – 2024 opatrenia zamerané na posilnenie prístupu k sociálnej ochrane, najmä dávky v nezamestnanosti, a to pre konkrétne skupiny, napríklad samostatne zárobkovo činné osoby. **Taliansko** od roku 2024 natrvalo zaviedlo systém na ochranu slobodných povolání pred veľkým poklesom pracovných príjmov ISCRO (*Indennità straordinaria di continuità reddituale e operativa*), ktorý bol dočasne zavedený v rokoch 2021 – 2023. **Poľsko** predĺžilo o 12 mesiacov (od augusta 2023) výnimku z príspevkov na sociálne zabezpečenie pre samostatne zárobkovo činné osoby, ktoré začínajú vykonávať svoju činnosť. To síce znižuje ich finančné zaťaženie, ale zároveň obmedzuje ich budúce nároky na dávky sociálneho zabezpečenia v starobe a v prípade invalidity. V **Grécku** sa dodatočná dávka v materstve rozšírila na samostatne zárobkovo činné ženy, ženy v slobodnom povolaní a poľnohospodárky, ktoré porodili od septembra 2023. Okrem toho sa zvýšila dávka v nezamestnanosti podmienená majetkovými pomermi, ktorá sa poskytuje samostatne zárobkovo činným osobám a osobám v slobodných povolaniach. **Litva** predložila v roku 2023 návrh na zmenu zákona o poistení v nezamestnanosti s cieľom skrátiť dĺžku minimálnych povinných príspevkov (z 12 na 9 mesiacov za posledných 30 mesiacov), ako aj rozšíriť poistenie na všetky skupiny samostatne zárobkovo činných osôb. Na **Cypre** je súčasťou plánu obnovy a odolnosti revidovaný zákon o sociálnom zabezpečení predložený parlamentu, ktorého cieľom je rozšíriť sociálne zabezpečenie na samostatne zárobkovo činné osoby, najmä pokiaľ ide o pracovné úrazy a choroby z povolania a rodičovskú dovolenku. V **Estónsku** bol navrhnutý zákon, ktorým sa má od roku 2026 nahradiť súčasný dvojstupňový systém dávok v nezamestnanosti a poistenia v nezamestnanosti jednotným systémom poistenia v nezamestnanosti a sprístupniť ho pracovníkom s obmedzenou pracovnou históriou. Estónsko takisto plánuje do mája 2025 navrhnuť možnosti rozšírenia poistenia v nezamestnanosti na samostatne zárobkovo činné osoby.

Na osoby s neštandardným zamestnaním boli zamerané aj politické opatrenia na posilnenie ich prístupu k sociálnej ochrane. V **Rumunsku** nadobudol v januári 2024 účinnosť zákon, ktorým sa formalizuje zamestnávanie pracovníkov v domácnosti a umožňuje prístup k dôchodkom a zdravotnému poisteniu, pričom pracovníci v domácnosti dostávajú odmenu vo forme poukážok, platia príspevky na sociálne zabezpečenie a majú zabezpečené zdravotné poistenie (t. j. bezplatný prístup k základnému balíku zdravotných služieb). **Španielsko** v máji 2024 zjednodušilo a zlepšilo podporu v nezamestnanosti, aby bola dostupná aj pre tých, ktorí vyčerpali svoje príspevkové dávky alebo neprispievali dostatočne dlho na to, aby mali na ne nárok, a táto podpora bola rozšírená aj na pracovníkov v poľnohospodárstve. Krajina ďalej posilnila stimuly pre uzatváranie pracovných zmlúv a zlepšila sociálnu ochranu umelcov, a od januára 2024 upravila sociálne zabezpečenie stážistov, a to tak platených, ako aj neplatených stážistov. Španielsko napokon prijalo v marci 2023 opatrenia na zaručenie výšky príspevkov na sociálne zabezpečenie pre vnútroštátnych zamestnancov. V **Slovinsku** sa novelizáciou zákona o zdravotnej starostlivosti a zdravotnom poistení (1992) v roku 2023 v rámci reformy plánu obnovy a odolnosti zrušilo dobrovoľné zdravotné poistenie pre všetky kategórie poistencov a od roku 2024 sa zvýšil povinný príspevok na zdravotné poistenie (a to aj pre samostatne zárobkovo činné osoby). **Česko** upravilo právne predpisy vzťahujúce sa na „dohody o vykonaní práce“ tým, že od júla 2024 vyžaduje ich registráciu a od roku 2025 rozširuje sociálne poistenie na tento typ zmlúv za rovnakých podmienok ako pre štandardných zamestnancov. Na **Cypre** bol

v roku 2023 prijatý zákon na zlepšenie práv zamestnancov vrátane zamestnancov v neštandardných formách zamestnania a pracovníkov na vyžiadanie.

Vo viacerých členských štátoch sa zvýšili prídavky na deti a pre rodiny, najmä pre rodiny s jedným rodičom. V **Bulharsku** sa dávka pre osamelé matky, ktoré vychovávajú deti mladšie ako tri roky, zvýšila o 83 % mesačne. Zároveň sa zvýšili príjmové hranice pre všeobecné prídavky na deti a domácnosti, ktoré ich poberali od decembra 2023 do februára 2024, dostali jednorazovú platbu na pokrytie nákladov na dopravu. V **Portugalsku** sa prídavky na deti zvýšili pre väčšinu príjemcov, ale výraznejšie pre rodiny s jedným rodičom. Od roku 2024 je portugalský rodinný príspevok vo výške 100 EUR mesačne a dodatočná dávka „záruka na dieťa“ určená pre deti v extrémnej chudobe vo výške 122 EUR mesačne. V **Rumunsku** sa výška prídavku na dieťa od 1. januára 2024 zvýšila o mieru inflácie predchádzajúceho roka. Príspevok na výchovu detí pre rodičov dvojčiat, trojčiat a viacčerečiat sa zvýšil o 50 %. Zvýšili sa aj dva vnútroštátne jednorazové príspevky pri narodení dieťaťa. V **Bulharsku** sa rodinné prídavky zvýšili až o 50 %. **Grécko** takisto zvýšilo príspevok v závislosti od počtu detí so spätnou platnosťou od roku 2023.

V niektorých členských štátoch sa zvýšili výdavky na podporu vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve (VSRD) a prijali sa rôzne ďalšie opatrenia na riešenie problému rizika chudoby detí. V **Írsku** sa zvýšil príspevok na odloženie nákladov na starostlivosť o dieťa o 51 % a v **Taliansku** sa zvýšil na 3 600 EUR ročne pre deti narodené 1. januára 2024 alebo neskôr za určitých podmienok. Taliansko v kontexte plánu obnovy a odolnosti zvyšuje aj počet dostupných miest v štruktúrach vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve a očakáva sa, že do polovice roka 2026 vytvorí viac ako 150 000 miest pre deti vo veku od 0 do 6 rokov. Aj v **Bulharsku** sa budú na vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve využívať ďalšie investície (ESF+ a štátny rozpočet) zamerané na zvýšenie inkluzívnosti. **Chorvátsko** prijalo v rámci svojho plánu obnovy a odolnosti nový model financovania zariadení predškolského vzdelávania a starostlivosti s cieľom zvýšiť ich dostupnosť a cenovú dostupnosť. **Španielsko** plánuje v rámci plánu obnovy a odolnosti zriadiť najmenej 1 000 podporných jednotiek pre zraniteľných študentov v školských obvodoch a program na poskytovanie potravín a iných základných produktov rodinám s maloletými deťmi. **Malta** rozšírila program poskytovania bezplatných IT zariadení pre žiakov. **Rumunsko** denne poskytuje stravu približne 650 000 znevýhodneným deťom z 2 200 škôl.

Niektoré krajiny sa zamerali na zlepšenie celkových politík v oblasti zdravotného postihnutia, zatiaľ čo iné posilnili svoje dávky pre zdravotne postihnutých. **Grécko** napríklad aktualizovalo národnú stratégiu v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím so zameraním na roky 2024 – 2030. Krajina ďalej dokončila pilotný program osobnej asistencie a procesu posudzovania zdravotného postihnutia, ktorý sa má zaviesť v roku 2025. **Bulharsko** zlepšilo primeranosť mesačných dávok pre deti so zdravotným postihnutím. **Malta** zvýšila príspevok pre rodičov, ktorí sa starajú o deti s ťažkým zdravotným postihnutím. V **Taliansku** sa v rámci plánu obnovy a odolnosti v roku 2024 v plnej miere zaviedla reforma na podporu samostatnosti osôb so zdravotným postihnutím, ktorá zlepšila posudzovanie a prístup k personalizovaným podporným službám. V súlade s reformou sa investíciou do plánu obnovy a odolnosti podporujú individualizované projekty, ktoré poskytujú osobám so zdravotným postihnutím bývanie a riešenia v oblasti IKT.

Členské štáty zaviedli regulačné a neregulačné opatrenia, ktoré ponúkajú alebo rozširujú podporu nájomného s cieľom posilniť prístup k cenovo dostupnému bývaniu pre domácnosti s nízkymi príjmami a zraniteľné skupiny, ako sú mladí ľudia. V auguste 2023 **Luxembursko** zaviedlo právne zmeny v rámci podpory bývania s cieľom uprednostniť

podporu menej majetných domácností, pričom už v máji 2023 zaviedlo zvýšenie dotácie na nájomné pre domácnosti s deťmi a bonus na nájomné pre mladých zamestnancov. V roku 2024 **Malta** zreformovala svoj systém príspevkov na bývanie v súkromnom vlastníctve tak, aby dosiahol maximálnu výšku 6 000 EUR ročne, a zároveň zaviedla integrovaný plán starostlivosti pre nájomníkov, ktorí majú značné nedoplatky na nájomnom. V máji 2024 **Portugalsko** schválilo balík opatrení v oblasti bývania *Construir Portugal*, ktorý zahŕňa stimuly v oblasti bývania pre mladých ľudí, napríklad rozšírený prístup k dotáciám na nájomné.

V súvislosti s vysokými životnými nákladmi členské štáty nad'alej prijímali opatrenia na podporu životnej úrovne dôchodcov, najmä tých, ktorí poberajú minimálne alebo nízke dôchodky. V **Bulharsku** bolo prijaté rozhodnutie zvýšiť všetky dôchodky vrátane sociálneho dôchodku o 11 % v júli 2024 s cieľom zohľadniť vysokú infláciu. Podobne sa na **Slovensku** rozhodlo o mimoriadnej revalorizácii dôchodkových dávok. V **Portugalsku** sa referenčná hodnota solidárneho príplatku pre starších ľudí zvýšila o 23 % a na **Malte** sa príspevok pre seniorov, ktorí dosiahli vek 80 rokov, zvýšil z 50 EUR na 450 EUR ročne. V **Rumunsku** sa zákonom o dôchodkoch z decembra 2023 zaviedol mechanizmus indexácie sociálnych dávok pre osoby poberajúce nízke starobné dôchodky. Napokon, príspevkové dôchodky sa v **Španielsku** zvýšili o 3,8 % s hornou hranicou 3 175 EUR, zatiaľ čo nepríspevkové dôchodky a minimálne príjmy sa zvýšili o 6,9 %.

S cieľom posilniť primeranosť a fiškálnu udržateľnosť svojich dôchodkových systémov členské štáty nad'alej prijímali opatrenia na zvýšenie účasti starších ľudí na trhu práce a zaviedli aj niektoré parametrické reformy. **Írsko** zaviedlo opatrenia, ktoré umožňujú jednotlivcom rozhodnúť sa, či budú pokračovať v práci až do veku odchodu do dôchodku a po ňom. Na **Slovensku** sa sprísnila podmienka pre odchod do predčasného dôchodku prostredníctvom zmien vo výpočte požadovanej dĺžky odpracovaných rokov a percentuálneho zníženia výšky dôchodku. Aj **Česko** obmedzilo predčasný odchod do dôchodku. Vo **Fínsku** bola v januári 2024 prijatá daňová reforma, ktorá poskytuje vyššie stimuly na prácu pre dôchodcov nad 65 rokov, ktorí sú na dôchodku. Od roku 2024 **Taliansko** zvýšilo vekovú podmienku prístupu k systému predčasného dôchodku (*APE Sociale*) zo 63 rokov na 63 rokov a 5 mesiacov a v prípade systému „Option Women“ zo 60 rokov na 61 rokov. V **Nemecku** sa „dôchodkovým balíkom II“ zaviedla nová zložka financovania zákonného dôchodkového poistenia – tzv. generačný kapitál – pozostávajúca zo zásoby kapitálu vytvorenej prostredníctvom pôžičiek zo spolkového rozpočtu a prevodu vlastných prostriedkov spolkovéj vlády. Súvisiace výnosy sa používajú na stabilizáciu sadzieb príspevkov na dôchodkové poistenie, ktoré by tak mali zostať stabilné na úrovni 18,6 % do roku 2027 a potom sa zvýšiť na 22,3 % do roku 2035. Niektoré krajiny prijali opatrenia na uľahčenie flexibilných spôsobov odchodu do dôchodku. Napríklad **Španielsko** dočasne rozšírilo možnosť čiastočného odchodu do dôchodku pomocou zmluvy o rozdelení práce (*contrato de relevo*) vo výrobnom priemysle, ktorá umožňuje ľuďom získať prístup k časti dôchodku vo veku 61 rokov a skrátiť pracovný čas až o 80 %. V **Česku** sa takisto plánujú komplexné reformy v rámci plánu obnovy a odolnosti s cieľom zachovať primeranosť dôchodkov a fiškálnu udržateľnosť.

Niektoré krajiny prijali opatrenia na zvýšenie využívania doplnkových dôchodkov. **Chorvátsko** zaviedlo nové pravidlá, ktoré poskytujú spoločnostiam spravujúcim povinné a dobrovoľné dôchodkové fondy a dôchodkovým poisťovniam potrebnú flexibilitu na zachovanie skutočnej hodnoty majetku poistenca. Teraz je možné vyplatiť jednorazovú platbu až do výšky 20 % celkových kapitalizovaných prostriedkov v zamestnaneckých dôchodkových fondoch. V **Írsku** bol predložený návrh zákona o systéme automatickej registrácie do dôchodkového sporenia s možnosťou vystúpenia po šiestich mesiacoch.

Členské štáty zaviedli rôzne opatrenia na zlepšenie prístupu k službám zdravotnej starostlivosti a kvality starostlivosti. Írsko rozšírilo nárok na systém preukazov na návštevu všeobecného lekára, ktorý je podmienený finančnými prostriedkami, a v roku 2023 poskytne bezplatnú starostlivosť ďalšiemu pol miliónu ľudí (pričom zostáva jediným členským štátom bez všeobecnej dostupnosti primárnej zdravotnej starostlivosti). **Taliansko** v rámci svojho plánu obnovy a odolnosti investuje do nových zdravotníckych zariadení (ako sú komunitné nemocnice a komunitné zdravotnícke zariadenia) a do telemedicíny s cieľom priblížiť zdravotnícke služby pacientom. Od roku 2023 sa v rámci plánu obnovy a odolnosti podporujú aj lekáre v malých obciach s cieľom posilniť dostupnosť zdravotnej starostlivosti vo vidieckych a v odľahlých oblastiach. Okrem toho Taliansko prijalo zákon č. 107 z júla 2024, ktorým sa zavádza systém monitorovania a kontroly na zníženie počtu čakateľov v národnej zdravotnej službe. Každý región vymenuje regionálneho manažéra zdravotnej pomoci, ktorý bude riešiť zistené problémy. V apríli 2024 prijalo **bulharské** Národné zhromaždenie v rámci svojho plánu obnovy a odolnosti Národnú stratégiu zdravia 2030 ako reformu, ktorá by mala zlepšiť prístup k zdravotným službám v celej krajine.

Boli prijaté aj opatrenia na posilnenie primárnej starostlivosti zameranej na pacienta, integrovanej starostlivosti a digitálnej zdravotnej starostlivosti. Litva napríklad spustila novú pilotnú službu kyvadlovej dopravy pre pacientov, ktorí zo zdravotných, sociálnych alebo z ekonomických dôvodov nemôžu využívať individuálnu alebo verejnú dopravu, s cieľom posilniť zameranie na pacienta a zlepšiť prístup k službám zdravotnej starostlivosti. S cieľom urýchliť digitalizáciu systému zdravotníctva **Nemecko** prijalo „digitálny akt“, ktorý nadobudol účinnosť v marci 2024. Prostredníctvom opatrení v národnom pláne obnovy a odolnosti **Portugalsko** v roku 2023 prijalo aj právne akty, ktorými sa reviduje organizácia a fungovanie služieb primárnej starostlivosti s cieľom posilniť ich úlohu v národnom systéme zdravotníctva. V auguste 2023 **Lotyšsko** schválilo stratégiu digitálneho zdravotníctva, ktorej cieľom je zlepšiť dostupnosť údajov, interoperabilitu a digitálne služby. V **Rakúsku** zahŕňa reforma zdravotníctva na roky 2024 – 2028 opatrenia na posilnenie primárnej starostlivosti a rozšírenie digitálnych zdravotníckych služieb.

Členské štáty takisto prijali opatrenia na riešenie nedostatku pracovníkov v zdravotníctve a na zlepšenie udržania zamestnancov. V júli 2023 vstúpil vo **Švédsku** do platnosti právny predpis upravujúci profesijný titul ošetrovateľov, ktorý je súčasťou plánu obnovy a odolnosti. Od septembra 2023 musia študenti všeobecnej praxe vo **Francúzsku** absolvovať ďalší rok postgraduálnej prípravy v ambulantnej starostlivosti, najlepšie v oblastiach s nedostatočnou starostlivosťou. V decembri 2023 **Estónsko** v rámci svojich plánov obnovy a odolnosti zmenilo právne predpisy s cieľom motivovať zdravotné sestry k práci v odľahlých oblastiach, zatiaľ čo **Litva** zaviedla zmeny právnych predpisov zamerané na zlepšenie kariérneho rastu zdravotníckych pracovníkov. V januári 2024 **Dánsko** prijalo nový zákon o presune niekoľkých špecifických úloh z lekárov na zdravotné sestry. V marci 2024 **Belgicko** schválilo dva zákony, v ktorých sa vymedzuje úloha sestier s pokročilou praxou a špecifikujú sa ich klinické činnosti a podmienky. Nová legislatíva v **Grécku** z mája 2024 umožňuje súkromným lekárom spolupracovať s verejnými nemocnicami, vykonávať lekárske zákroky a zúčastňovať sa na chode polikliník a operácií mimo bežných hodín. V **Taliansku** sa v rokoch 2021 – 2026 z plánu obnovy a odolnosti podporuje udelenie ďalších 2 700 štipendií v oblasti všeobecného lekárstva, ktoré majú prispieť k dostupnosti zdravotníckeho personálu.

Boli prijaté opatrenia na zlepšenie verejného zdravia s dôrazom na prevenciu chorôb a podporu zdravia, najmä v oblasti duševného zdravia. V **Luxembursku** bol v júli 2023 zverejnený nový národný plán duševného zdravia na roky 2024 – 2028. V **Portugalsku** bol prijatý nový zákon o duševnom zdraví, ktorý je súčasťou plánu obnovy a odolnosti

a upravujú sa v ňom práva osôb s duševným ochorením, ako aj povinná hospitalizácia alebo liečba. **Estónsko** pripravuje plán prevencie samovrážd, ktorý sa očakáva do konca roka 2024. V auguste 2023 **Rumunsko** zriadilo Národný onkologický register pod správou Národného inštitútu verejného zdravia. **Rumunsko** v októbri 2023 prijalo aj národnú očkovaciu stratégiu na obdobie 2023 – 2030. V **Španielsku** schválila medziteritoriálna rada v apríli 2024 plán prevencie a kontroly fajčenia na roky 2024 – 2027.

Cieľom viacerých členských štátov bolo posilniť cenovú dostupnosť, dostupnosť a kvalitu služieb dlhodobej starostlivosti a riešiť problémy, ktorým čelia formálni a neformálni opatrovatelia. V decembri 2023 **Slovinsko** prijalo nový zákon o dlhodobej starostlivosti, v ktorom vymedzuje zdroje a spôsoby stabilného verejného financovania dlhodobej starostlivosti vrátane nového povinného príspevku na sociálne poistenie na dlhodobú starostlivosť od 1. januára 2025. V zákone sa ďalej stanovujú podmienky poskytovania kvalitných a bezpečných služieb dlhodobej starostlivosti. V **Estónsku** vstúpila 1. júla 2023 do platnosti reforma starostlivosti, ktorá definuje spôsob financovania služieb dlhodobej starostlivosti, znižuje platby z vlastného vrečka a zabezpečuje, aby sa prijímateľom starostlivosti s nízkym príjmom pomohli pokryť náklady na starostlivosť. Krajina takisto prijala podrobnejšie minimálne požiadavky na kvalitu všeobecnej starostlivosti a domácej starostlivosti a v rámci svojho plánu obnovy a odolnosti vo februári 2024 zmenila svoj akčný plán pre model integrovanej starostlivosti, v ktorom stanovila úlohy a povinnosti zúčastnených subjektov a vymedzila budúce financovanie systému. Od roku 2023 sa vo **Fínsku** na posudzovanie potrieb služieb a funkčnej spôsobilosti starších osôb používa hodnotiaci nástroj RAI (Resident Assessment Instrument). Okrem toho sa vo fínskych zákonoch vyžaduje, aby pracovníci sociálnej starostlivosti okamžite posúdili potreby naliehavej pomoci, a to do siedmich pracovných dní, odkedy sa na nich obráti klient alebo jeho zástupcovia. **Taliansko** v rámci svojho plánu obnovy a odolnosti v plnej miere zaviedlo reformu na zlepšenie životných podmienok nesamostatných starších ľudí zjednodušením prístupu k zdravotným a sociálnym službám, poskytnutím viacrozmerného posúdenia a vymedzením individualizovaných projektov, ktoré podporujú deinštitucionalizáciu. V marci 2024 **Bulharsko** prijalo stratégiu rozvoja ľudských zdrojov v sociálnej oblasti (do roku 2030) s cieľom zlepšiť pracovné podmienky v sociálnom sektore, zručnosti a kompetencie, prilákať viac pracovníkov, lepšie zosúladiť systémy vzdelávania a poskytnúť väčšiu motiváciu a podporu. **Švédsko** zaviedlo chránený profesijný titul pre ošetrovateľov v júli 2023 s cieľom zabezpečiť kvalitu a bezpečnosť starostlivosti a doteraz vydalo 73 196 certifikátov. S účinnosťou od apríla 2024 **Francúzsko** zaviedlo niekoľko opatrení pre pracovníkov profesionálnej domácej starostlivosti vrátane profesijného preukazu, ročného príspevku na podporu mobility a paušálneho príspevku za čas strávený na cestách. **Portugalsko** v roku 2023 zmenilo svoj zákonník práce s cieľom lepšie chrániť pracovníkov v domácnosti a v rokoch 2023 a 2024 zmenilo svoje právne predpisy o neformálnych opatrovateľoch vrátane finančnej pomoci a prepojenia s formálnymi opatrovateľmi, ako aj stanovenia podmienok pre odpočinok opatrovateľov. Od roku 2024 **Malta** rozširuje svoj program opatrovateľskej služby v domácnosti, ktorý poskytuje finančnú podporu starším občanom s nízkou mierou závislosti, ktorí zamestnávajú opatrovateľa s uznanou kvalifikáciou, aby im pomáhal pri každodenných potrebách. **Francúzsko** od roku 2023 realizuje stratégiu „Dôstojné starnutie“, ktorá zahŕňa 50 opatrení na oddialenie závislosti, prispôbenie sociálneho bývania starnúcim nájomníkom, zamestnanie 50 000 odborníkov v zariadeniach starostlivosti o starších ľudí a predchádzanie sociálnej izolácii seniorov pri podpore medzigeneračnej solidarity. **Grécko** vypracúva stratégiu dlhodobej starostlivosti s cieľom zabezpečiť udržateľnosť štruktúr starostlivosti, súdržnejší regulačný rámec a štandardizované prevádzkové procesy.

KAPITOLA 3. ANALÝZA JEDNOTLIVÝCH KRAJÍN V PRVEJ FÁZE

V tejto kapitole sa uvádzajú informácie o krajinách ako súčasť analýzy jednotlivých krajín v prvej fáze založenej na zásadách rámca sociálnej konvergencie (SCF) opísanej v súvisiacich kľúčových posolstvách EMCO a SPC a v podkladovej správe pracovnej skupiny EMCO – SPC²⁹⁰. Obsahuje aj podklady pre kľúčové horizontálne zistenia uvedené v oddiele 1.4 kapitoly 1. Všetky informácie síce vychádzajú z výkladov sociálneho prehľadu a kategorizácie SSZ, ako sa opisuje v rámci v oddiele 1.4 a v prílohe 6, no ich štruktúra závisí od situácie v danej krajine: poradie troch oblastí politiky, na ktoré sa vzťahujú informácie (zamestnanosť; vzdelávanie a zručnosti; sociálna ochrana a začlenenie), sa určuje podľa vývoja v dotknutej krajine, ako vyplýva z tabuliek sociálneho prehľadu v prílohe 9. Podobne sa v grafoch pre jednotlivé krajiny zobrazuje najrelevantnejší problém alebo kľúčový vývoj v danej krajine.

Analýza jednotlivých krajín v prvej fáze vychádza z celého súboru hlavných ukazovateľov sociálneho prehľadu. Každý z ukazovateľov²⁹¹ sa kontroluje na základe metodiky SSZ, ktorou sa určuje relatívne postavenie členských štátov. Toto relatívne postavenie je vyjadrené z hľadiska štandardných odchýlok od priemeru absolútnej úrovne hodnoty ukazovateľa a jej zmeny v porovnaní s predchádzajúcim rokom (viac technických podrobností nájdete v prílohe 6). Výsledky sú zhrnuté do jednej zo siedmich možných kategórií každého ukazovateľa za dotknutú krajinu („krajina s najlepšimi výsledkami“, „krajina s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“, „krajina s dobrými výsledkami, ktoré si však vyžadujú monitorovanie“, „krajina s priemernými výsledkami“, „krajina so slabými, ale zlepšujúcimi sa výsledkami“, „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“ a „krajina s kritickou situáciou“). Toto zodpovedá farebnej škále od zelenej po červenú. Stručný prehľad ukazovateľov a ich rating v prípade každého členského štátu sa uvádza v tabuľkách v prílohe 9.

Každý z hlavných ukazovateľov sociálneho prehľadu sa posudzuje metodikou vysvetlenou vyššie, aby sa zistilo, či je v druhej fáze potrebná ďalšia analýza. Označenie ako „krajina s kritickou situáciou“ sa používa na členský štát, ktorého výsledky v prípade konkrétneho ukazovateľa sú omnoho horšie ako priemer EÚ, pričom v porovnaní s predchádzajúcim rokom sa situácia zhoršuje alebo nezlepšuje dostatočne rýchlo. Označenie ako „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“, sa uplatňuje v dvoch prípadoch: a) keď sú výsledky členského štátu v prípade konkrétneho ukazovateľa horšie ako priemer EÚ, pričom v porovnaní s predchádzajúcim rokom sa situácia zhoršuje alebo nezlepšuje dostatočne rýchlo; a b) keď výsledky v prípade konkrétneho ukazovateľa zodpovedajú priemeru EÚ, v ktorých sa však situácia zhoršuje omnoho rýchlejšie ako v prípade priemeru EÚ alebo sa nezlepšuje (takmer tak rýchlo) ako priemer EÚ.

²⁹⁰ Vytvorila sa špecializovaná spoločná pracovná skupina EMCO – SPC s cieľom rokovať o iniciatíve. Skupina vykonávala činnosť od októbra 2022 do mája 2023. Výstupy sa postúpili Výboru pre zamestnanosť (EMCO) a Výboru pre sociálnu ochranu (SPC), ktoré pripravili ministerskú diskusiu na zasadnutí Rady EPSCO v júni 2023. Práca a jej výsledky sú zdokumentované v [Kľúčové posolstvá výboru pre zamestnanosť a Výboru pre sociálnu ochranu o zavedení rámca sociálnej konvergenzie do európskeho semestra a súvisiacej správe spoločnej pracovnej skupiny EMCO – SPC](#).

²⁹¹ Technické podrobnosti o hlavných ukazovateľoch prehľadu vrátane rozdielu v zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím na základe koncepcie GALI sú uvedené v prílohe 2.

Ďalšia analýza v druhej fáze sa považuje za opodstatnenú v prípade členských štátov, v ktorých je šesť alebo viac hlavných ukazovateľov sociálneho prehľadu označených červenou („krajina s kritickou situáciou“) alebo oranžovou („krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“). Ďalší dôvod domnievať sa, že si situácia vyžaduje ďalšiu analýzu v druhej fáze, je prípad, keď ukazovateľ s červenou alebo oranžovou farbou vykazuje v kategorizácii SSZ zhoršenie dvakrát za sebou. Príkladom je zmena označenia ako „krajina s priemernými výsledkami“ na „krajina so slabými, ale zlepšujúcimi sa výsledkami“ v SSZ na rok 2024, po ktorej nasleduje ďalšie zhoršenie na „krajina s kritickou situáciou“ vo vydaní na rok 2025. Toto by sa považovalo za ďalšiu „značku“ smerom k minimálnej prahovej hodnote celkovo šiestich značiek. Ak má napríklad krajina v danom roku n päť hlavných ukazovateľov sociálneho prehľadu označených červenou alebo oranžovou a jeden z nich vykazuje v rokoch n a $n - 1$ dva po sebe nasledujúce roky zhoršenia, krajina sa považuje za krajinu, ktorá má v danom roku n celkovo šesť značiek (päť červených/oranžových signálov na základe ukazovateľov v danom roku $+ 1$ z nich s dvomi po sebe nasledujúcimi zhoršeniami). Preto by sa v prípade takejto krajiny takisto vyžadovala ďalšia analýza. Pri hodnotení celkového počtu značiek smerom k prahovej hodnote sa zohľadňuje akýkoľvek zlom v časovom rade a problémy v súvislosti s kvalitou a výkladom údajov.

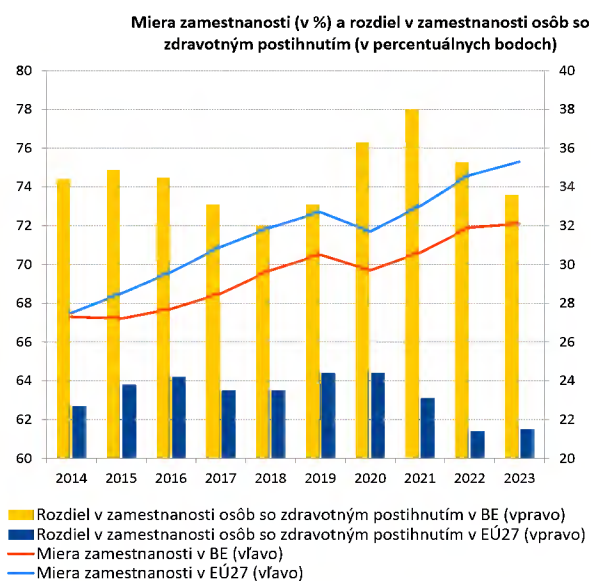
Belgicko

V roku 2023 trh práce podporovaný hospodárskym rastom pokračoval vo svojom rastúcom trende v kontexte značného nedostatku pracovnej sily. Napriek zlepšeniam v poslednom desaťročí miera zamestnanosti na úrovni 72,1 % v roku 2023 stále zaostáva za priemerom EÚ, pričom sa prejavuje „kritická situácia“ s výraznými regionálnymi rozdielmi a zaostávaním niektorých skupín, ako sú nízkokvalifikované osoby, osoby narodené mimo EÚ a starší ľudia. Je to spôsobené najmä tým, že miera aktivity v Belgicku je nižšia ako priemer EÚ. Belgicko je podľa miery nezamestnanosti a dlhodobej nezamestnanosti „krajina s priemernými výsledkami“ na úrovni 5,5 %, resp. 2,2 %, čo platí aj pre rozdiel v zamestnanosti žien a mužov (7,6 percentuálneho bodu). Rozdiel v zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím sa v rokoch 2018 až 2021 neustále

zvyšoval (z 32 na 38 percentuálnych bodov) a napriek tomu, že v roku 2023 klesol na 33,6 percentuálneho bodu, naďalej patrí k najvyšším v EÚ (oproti priemeru EÚ 21,5 percentuálneho bodu) a Belgicko je už tri roky po sebe „krajinou s kritickou situáciou“. Napokon aj napriek nárastu reálnych miezd v roku 2023 rast hrubého disponibilného príjmu domácností na obyvateľa stále nezodpovedal priemeru EÚ, a naďalej ho „treba sledovať“.

Belgicko vykazuje nadpriemerné výsledky v oblasti vzdelávania a zručností. Podiel dospelých, ktorí sa zúčastňujú na vzdelávaní, je „priemerný“, a to 34,9 % (v porovnaní s 39,5 % v EÚ), rovnako ako podiel mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET), a to 9,6 %. S 56,3 % všetkých detí vo veku do 3 rokov navštevujúcich zariadenia formálnej starostlivosti o deti a s podielom 6,2 % detí, ktoré predčasne ukončili školskú dochádzku, dosahuje Belgicko „lepšie výsledky ako priemer EÚ“ (hoci s výraznými regionálnymi rozdielmi). To platí aj pre podiel dospelaj populácie s aspoň základnými digitálnymi zručnosťami (59,4 %), čo môže pomôcť podporiť zelenú a digitálnu transformáciu. Zároveň sa v posledných rokoch znížila úroveň znalostí v čítaní, matematike a prírodných vedách a existujú značné rozdiely podľa sociálno-ekonomického a migrantského prostredia.

Sociálne politiky sú vo všeobecnosti účinné pri prevencii a zmierňovaní rizika chudoby a sociálneho vylúčenia, ako aj príjmovej nerovnosti. Pokiaľ ide o vplyv sociálnych transferov (okrem dôchodkov) na znižovanie chudoby, ktorý je výrazne nad priemerom EÚ (50,8 % oproti 34,7 % v roku 2023), a príjmovej nerovnosti meranej pomerom podielu príjmových kvintilov (3,4 oproti 4,7 na úrovni EÚ), Belgicko patrí medzi „krajiny s najlepšimi výsledkami“. Hoci v roku 2023 je celková miera rizika ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením (18,6 % oproti 21,3 % v EÚ) v Belgicku stále zaznamenaná ako „priemerná“, podiely celkovej populácie a detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením sa od roku 2017 znižujú a v prípade detí sa Belgicko zlepšuje na „krajinu s výsledkami lepšimi ako priemer EÚ“ (19,0 % oproti 24,8 % v EÚ). Pri subjektívne neuspokojených potrebách lekárskej starostlivosti, ktoré v roku 2023 dosiahnu len 1,1 %, je

Poznámka: Zlom v časovom rade v prípade BE v roku 2017.

Zdroj: Eurostat [lfsi_emp_a], VZPS v EÚ a [tepsr_sp200], EU-SILC.

Belgicko „krajinou s výsledkami lepšími ako priemer“, zatiaľ čo pri záťažovej hranici nákladov na bývanie, ktorá sa týka 7,7 % obyvateľstva, je zaznamenané ako „krajina s priemernými výsledkami“ (8,8 % na úrovni EÚ).

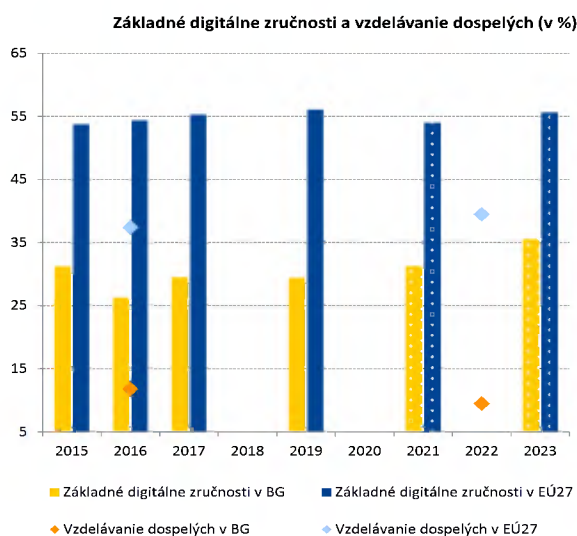
Vzhľadom na zistenia uvedenej analýzy v prvej fáze, predovšetkým na tri ukazovatele s označením „krajina s kritickou situáciou“ alebo „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“, **sa Belgicko nejaví ako krajina, ktorá čelí potenciálnym rizikám pre vzostupnú sociálnu konvergenciu, a preto sa nevyžaduje ďalšia analýza v druhej fáze (pozri rámček v oddiele 1.4).**

Bulharsko

Bulharsko čelí výzvam súvisiacim s vytváraním zručností, ktoré zaťažujú zamestnatel'nosť niektorých skupín a brzdia rast produktivity a konkurencieschopnosti. Účasť dospelých na vzdelávaní sa v rokoch 2016 až 2022 znížila a s 9,5 % v roku 2022 (oproti 39,5 % v EÚ) patrí medzi najnižšie v EÚ, v dôsledku čoho je Bulharsko „krajina s kritickou situáciou“. Riešenie tohto problému si vyžiada ďalšie značné úsilie. Napriek nedávnemu zlepšeniu zostáva podiel dospelaj populácie s aspoň základnými digitálnymi zručnosťami takisto jedným z najnižších v EÚ, a to 35,5 % oproti 55,6 % na úrovni EÚ v roku 2023, čo predstavuje ďalšie označenie ako „krajina s kritickou situáciou“. Na podporu zelenej a digitálnej transformácie je kľúčové posilniť získavanie zručností u dospelých, a to aj v digitálnej oblasti. Podiel detí vo veku do 3 rokov navštevujúcich zariadenia formálnej starostlivosti o deti je stále nízky (17,4 % oproti 37,5 % v EÚ v roku 2023). Túto skutočnosť „treba sledovať“, pretože môže mať vplyv na dlhodobé vyhliadky detí v oblasti vzdelávania. Úroveň základných a digitálnych zručností mladých ľudí je nízka a vo výstupoch vzdelávania existujú veľké nerovnosti.

Bulharsko zaznamenalo zlepšenie v oblasti sociálneho začleňovania a ochrany, ale naďalej pretrvávajú dôležité výzvy. Hoci miera rizika chudoby a sociálneho vylúčenia v roku 2023 klesla o 2,2 percentuálneho bodu popri pozitívnom vývoji na trhu práce, ako aj raste miezd a dôchodkov, stále patrí k najvyšším v EÚ (30,0 % oproti 21,3 %, „slabé, ale zlepšujúce sa výsledky“). Okrem toho bol zaznamenaný výrazný pokles celkového počtu detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením, a to o 34 000 (alebo 8,3 %) v porovnaní s rokom 2022. Ale s 33,9 % v roku 2023 zostáva táto miera jednou z najvyšších v EÚ (24,8 %) a „kritickou“. Napriek zlepšeniu boli zraniteľné skupiny, napríklad Rómovia (81 %), osoby so zdravotným postihnutím (42,4 %) a osoby žijúce vo vidieckych oblastiach (39,3 %), vystavené riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia viac ako ostatné. Celkovo sa vplyv sociálnych transferov (okrem dôchodkov) na znižovanie chudoby aj príjmovej nerovnosti v roku 2023 zlepšil (z 24,4 % na 27,7 % a zo 7,3 % na 6,6 %, pričom v oboch prípadoch je krajina označená ako „krajina so slabými, ale zlepšujúcimi sa výsledkami“).

Bulharský trh práce bol aj naďalej veľmi výkonný v porovnaní s klesajúcim počtom obyvateľov, aj keď s výraznými regionálnymi rozdielmi. Hoci krajina dosiahla historicky vysokú mieru zamestnanosti (76,2 % v roku 2023), je v porovnaní s EÚ (75,3 %) označená za „krajinu s priemernými výsledkami“, pričom rozdiely medzi regiónmi sa pohybujú od 85,5 % v prípade regiónu s najlepšimi výsledkami po 67,2 % v prípade regiónu s najhoršími výsledkami. Značné rozdiely sú aj medzi jednotlivými skupinami obyvateľstva. Rozdiel v zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím bol v roku 2023 stále výrazne nad priemerom EÚ (39,5 oproti 21,5 percentuálneho bodu), pričom v porovnaní s rokom 2022 zaznamenal nárast o 10,0 percentuálnych bodov, a počas dvoch po sebe nasledujúcich rokov sa zhoršoval a Bulharsko sa tak stalo „krajinou s kritickou situáciou“. Navyše sa podiel

Poznámka: Definícia ukazovateľa digitálnych zručností sa od roku 2021 zmenila, ale zahŕňa koncept, ktorý je vo všeobecnosti podobný ako v predchádzajúcich rokoch.

Zdroj: Eurostat [[špeciálne získané údaje z AES](#)], [[tepsr_sp410](#)], [[isoc_sk_dskl_i](#)], prieskum IKT ESS.

mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET), síce v posledných rokoch znižuje, no v roku 2023 predstavoval 13,8 %, čo bolo stále nad priemerom EÚ (11,2 %) a v súčasnosti je Bulharsko „krajinou s výsledkami, ktoré treba sledovať“.

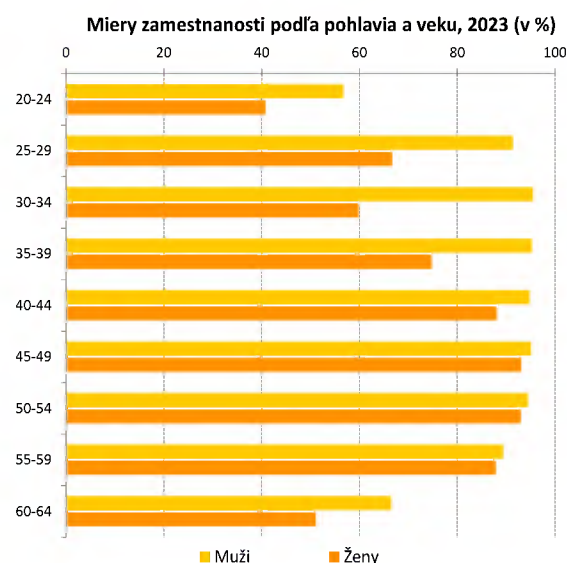
Vzhľadom na zistenia uvedenej analýzy v prvej fáze, predovšetkým na šesť ukazovateľov s označením „krajina s kritickou situáciou“ alebo „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“, **bolo Bulharsko identifikované ako krajina, ktorá čelí potenciálnym rizikám pre vzostupnú sociálnu konvergenciu, a preto sa vyžaduje ďalšia analýza v druhej fáze (pozri rámček v oddiele 1.4).**

Česko

Celkovo pozitívne výsledky na trhu práce sú spojené s nedostatkom pracovnej sily a relatívne ťažšími podmienkami pre určité skupiny obyvateľstva. V roku 2023 patrilo Česko medzi „krajiny s najlepšimi výsledkami“ v EÚ, pokiaľ ide o vysokú mieru zamestnanosti a nízku mieru nezamestnanosti (81,7 %, resp. 2,6 %), a to aj napriek mierne negatívnemu hospodárskemu rastu. Nízka miera dlhodobej nezamestnanosti (0,8 % v roku 2023) bola takisto „dobrá, ale vyžaduje si monitorovanie“, po náraste o 0,2 percentuálneho bodu v porovnaní s rokom 2022. Rozdiel v zamestnanosti žien a mužov však v roku 2023 predstavoval 13,9 percentuálneho bodu, čo je jeden z najväčších rozdielov v EÚ a poukazuje na Česko ako na „krajinu s kritickou situáciou“. Okrem toho miera účasti detí do troch rokov v zariadeniach formálnej starostlivosti o deti (4,5 % v roku 2023) sa v porovnaní s rokom 2022 znížila o 2,3 percentuálneho bodu a stále je výrazne pod priemerom EÚ (37,5 %), v dôsledku čoho je Česko „krajinou s kritickou situáciou“. V kombinácii s problémami v oblasti kvality poskytovania starostlivosti o deti to môže mať vplyv na dlhodobé vyhliadky detí na vzdelávanie a účasť žien na trhu práce. Podiel mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET), klesol o 1,3 percentuálneho bodu na 10,1 % v roku 2023 a podobne ako v prípade rozdielu v zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím (22,2 percentuálneho bodu v roku 2023) je Česko „krajina s priemernými výsledkami“. Posilnenie účasti žien, mladých ľudí a znevýhodnených skupín, ako sú ukrajinskí občania s dočasnou ochranou a Rómovia, na trhu práce by mohlo pomôcť zmierniť nedostatok pracovnej sily.

Výsledky Česka v oblasti zručností sa zlepšujú, ale účasť dospelých na vzdelávaní je problematická. Tento podiel patril medzi najnižšie v členských štátoch (21,2 % v roku 2022 oproti 39,5 % v EÚ), čo svedčí o tom, že Česko je „krajina s kritickou situáciou“. Zároveň sa v rokoch 2021 až 2023 podiel dospelých, ktorí majú aspoň základné digitálne zručnosti, zvýšil z 59,7 % na 69,1 %, v dôsledku čoho sa teraz Česko považuje za „krajinu s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“. Ďalšia podpora vzdelávania dospelých a rozvoja zručností môže pomôcť posilniť inovačnú kapacitu a uľahčiť zelenú a digitálnu transformáciu.

Česko má dobre fungujúci systém sociálnej ochrany, ale čelí výzvam v oblasti sociálneho bývania. Podiel ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením bol v roku 2023 celkovo 12,0 % a 15,0 % medzi deťmi, čím sa Česko zaradilo medzi „krajiny s najlepšimi výsledkami“ (oproti priemerom EÚ 21,3 % a 24,8 %). Oba ukazovatele sa oproti roku 2022 mierne zvýšili v kontexte inflácie nad priemerom EÚ. Reálny hrubý disponibilný príjem domácností na obyvateľa (HDPD) sa znížil z hodnoty 123,9 v roku 2022 na 121,6 v roku 2023, preto je Česko „krajinou s výsledkami, ktoré treba sledovať“. Dostupnosť bývania v českých mestách si vyžaduje dôkladné monitorovanie, keďže v roku 2023 bola zaznamenaná výrazne vyššia (13,2 %) záťažová hranica nákladov na bývanie v porovnaní s vidieckymi oblasťami (6,0 %) (celkovo 9,1 %, „krajina s priemernými výsledkami“). Česko je nakoniec stále „krajina s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“, pokiaľ ide o subjektívne neuspokojené potreby lekárskej starostlivosti.

Zdroj: Eurostat [[lfsa_ergan](#)], VZPS v EÚ.

Vzhľadom na zistenia uvedenej analýzy v prvej fáze, predovšetkým na štyri ukazovatele s označením „krajina s kritickou situáciou“ alebo „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“, **sa Česko nejaví ako krajina, ktorá čelí potenciálnym rizikám pre vzostupnú sociálnu konvergenciu, a preto sa nevyžaduje ďalšia analýza v druhej fáze** (pozri rámček v oddiele 1.4).

Dánsko

Napätie na trhu práce z posledných rokov sa mierne zmiernuje, zatiaľ čo nezamestnanosť sa zvýšila. Po rokoch rekordného rastu zamestnanosti došlo v roku 2023 k miernemu poklesu miery zamestnanosti na 79,8 % (– 0,3 percentuálneho bodu v porovnaní s rokom 2022), čo spôsobilo posun od „krajiny s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“, ku „krajine s dobrými výsledkami, ktoré si však vyžadujú monitorovanie“²⁹². Keďže hospodársky rast bol menej bohatý na pracovné miesta ako v období po pandémii, miera nezamestnanosti sa zvýšila o 0,6 percentuálneho bodu na 5,1 % už v roku 2023, čo viedlo k situácii, ktorú „treba sledovať“. Zatiaľ čo tlak na trhu práce sa zmiernuje²⁹³, krajina naďalej čelí nedostatku pracovnej sily v niektorých odvetviach, najmä

v tých, ktoré súvisia so zelenou a s digitálnou transformáciou. Regionálne rozdiely existujú aj v súvislosti s ťažkosťami pri nábore nových pracovníkov²⁹⁴. Situácia mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní ani nie sú v procese vzdelávania a odbornej prípravy, je stále „lepšia ako priemer“, a to aj napriek nárastu o 0,7 percentuálneho bodu na 8,6 % v roku 2023. Podobne Dánsko je „lepšie ako priemer EÚ“, aj pokiaľ ide o rozdiel v zamestnanosti žien a mužov, ktorý v súčasnosti predstavuje 5,6 percentuálneho bodu v porovnaní s priemerom EÚ, ktorý je 10,2 percentuálneho bodu.

Podiel osôb, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a odbornú prípravu, sa od roku 2020 zvýšil. Ukazovateľ vzrástol z 10,0 % v roku 2022 na 10,4 % v roku 2023 (0,9 percentuálneho bodu nad priemerom EÚ) a „treba ho sledovať“. To si zaslúži pozornosť aj vzhľadom na celkový nedostatok kvalifikovaných pracovníkov, ktorý krajina pociťuje. Miera účasti dospelých na vzdelávaní na úrovni 47,1 % v roku 2022 je „lepšia ako priemer“ (EÚ 39,5 %), a to aj po malom poklese oproti roku 2016, a podiel dospelých, ktorí majú aspoň základné digitálne zručnosti, je takisto „lepší ako priemer“ (69,6 % v roku 2023). Dánsko patrí medzi krajiny s najvyšším podielom detí mladších ako tri roky navštevujúcich zariadenia formálnej starostlivosti o deti (69,9 % v roku 2023, „krajina s dobrými výsledkami, ktoré si však vyžadujú monitorovanie“, po poklese o 4,8 percentuálneho bodu oproti roku 2022).

Systém sociálnej ochrany funguje veľmi dobre, ale zraniteľné skupiny naďalej zatážujú náklady na bývanie. Situácia v súvislosti s rizikom chudoby alebo sociálneho vylúčenia je celkovo „lepšia ako priemer“ a Dánsko je „krajina s najlepšimi výsledkami“ v súvislosti s chudobou detí a vplyvom sociálnych transferov (okrem dôchodkov) na znižovanie chudoby.

Zdroj: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[lune_rt_a](#)], VZPS v EÚ.

²⁹² Za rok 2023 došlo k zlomu v časovom rade pre hodnotu zamestnanosti, nezamestnanosti, dlhodobej nezamestnanosti, miery účasti na trhu práce a miery NEET, ako aj rozdielu v zamestnanosti žien a mužov, čo sa odráža v grafe.

²⁹³ Európska komisia, Európska hospodárska prognóza, jeseň 2024.

²⁹⁴ [Dánska agentúra pre trh práce a nábor \(marec 2024\)](#), *Recruitment Survey Report* (Správa o prieskume náboru).

Podiel domácností nadmerne zaťažených nákladmi na bývanie je však stále vysoký, a to 15,4 %. Už tretí rok po sebe sa situácia považuje za „kritickú“, čo odráža obmedzenú ponuku cenovo dostupného bývania vo väčších mestách.

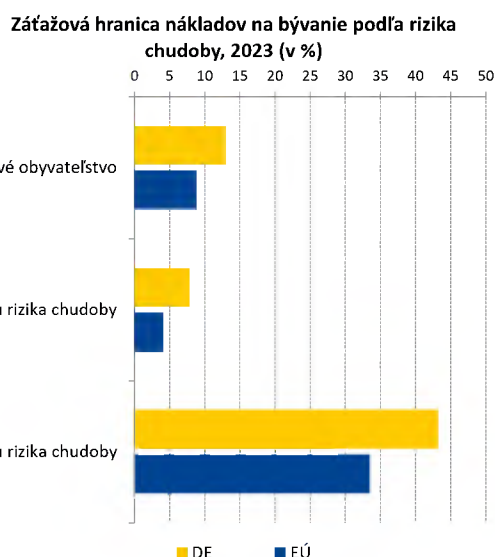
Vzhľadom na zistenia uvedenej analýzy v prvej fáze, predovšetkým na tri ukazovatele s označením „krajina s kritickou situáciou“ alebo „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“, **sa Dánsko nejaví ako krajina, ktorá čelí potenciálnym rizikám pre vzostupnú sociálnu konvergenciu, a preto sa nevyžaduje ďalšia analýza v druhej fáze** (pozri rámček v oddiele 1.4).

Nemecko

V oblasti vzdelávania a zručností je situácia v súvislosti s predčasným ukončením školskej dochádzky náročná, zatiaľ čo Nemecko dosahuje dobré výsledky v oblasti vzdelávania dospelých. Podiel osôb, ktoré predčasne ukončia vzdelávanie a odbornú prípravu, je vysoký a v roku 2023 sa zvýšil na 12,8 % (v porovnaní s 9,5 % v EÚ), čo naznačuje, že Nemecko je „krajina s kritickou situáciou“. Zároveň sa od roku 2012 takmer zdvojnásobil podiel 15-ročných žiakov, ktorí nemajú základné zručnosti v matematike a prírodných vedách (29,5 % a 22,9 % v roku 2022) (PISA, 2022), čo má ďalší zvýšený sociálno-ekonomický vplyv na výstupy vzdelávania. To si vyžaduje pozornosť aj vzhľadom na zručnosti, ktoré potrebuje trh práce, a na zelenú a digitálnu transformáciu. Na druhej strane, podiel dospeléj populácie s aspoň základnými digitálnymi zručnosťami sa zvýšil o 3,3 percentuálneho bodu na 52,2 % v roku 2023 (oproti 55,6 % v EÚ) a v súčasnosti je „priemerný“, zatiaľ čo celková účasť dospelých na vzdelávaní na úrovni 53,7 % v roku 2022 radí Nemecko medzi „krajiny s najlepšimi výsledkami“ v EÚ.

Nemecký trh práce funguje celkovo dobre, ale pretrvávajú nedostatok pracovnej sily a kvalifikovaných pracovníkov a ženy nie sú dostatočne integrované do trhu práce. Napriek spomaleniu hospodárskeho rastu je miera zamestnanosti vysoká a v roku 2023 sa zvýšila na 81,1 % („krajina s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“), zatiaľ čo miera nezamestnanosti a jej dlhodobá zložka zostali na veľmi nízkych úrovniach [3,1 % („krajina s najlepšimi výsledkami“), resp. 1,0 % („krajina s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“)] v kontexte nedostatku pracovnej sily. Na druhej strane rozdiel v zamestnanosti žien a mužov na kratší pracovný čas zostáva naďalej jedným z najväčších v EÚ (predstavuje 36,9 percentuálneho bodu oproti hodnote 20,2 percentuálneho bodu v EÚ), aj keď rozdiel v zamestnanosti žien a mužov zostal v roku 2023 na úrovni 7,7 percentuálnych bodov, takže Nemecko je „krajina s priemernými výsledkami“. Odhaduje sa, že súčasný systém rozdielného zdaňovania manželov udržiava až 185 000 ekvivalentov plného pracovného času mimo trhu práce. Podiel detí mladších ako 3 roky navštevujúcich zariadenia formálnej starostlivosti o deti (23,3 % v roku 2023 oproti 37,5 % v EÚ) „treba sledovať“.

Pokiaľ ide o sociálnu oblasť, dostupnosť bývania naďalej predstavuje značnú výzvu z dôvodu obmedzenej ponuky. Zátťažová hranica nákladov na bývanie sa v Nemecku v porovnaní s EÚ zvýšila výrazne rýchlejším tempom (1,1 percentuálneho bodu oproti 0,1 percentuálneho bodu) a v roku 2023 dosiahla nadpriemerných 13,0 %, a preto je Nemecko označené za „krajinu s výsledkami, ktoré treba sledovať“²⁹⁵. Hoci prebiehajúce a plánované politické iniciatívy sú zamerané na podporu cenovo dostupnejšieho bývania, táto situácia je obzvlášť ťažká pre ľudí ohrozených chudobou, u ktorých táto miera vzrástla na 43,2 % (oproti 33,6 % v EÚ). V kontexte

Zdroj: Eurostat [[tessi163](#)], EU-SILC.

²⁹⁵

V prípade ukazovateľa z roku 2023 došlo k zlomu v časovom rade.

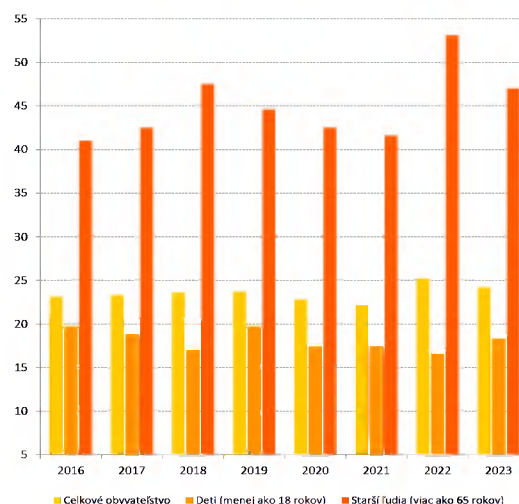
vysokej inflácie v rokoch 2022 a 2023 sa kúpna sila domácností znížila a podiely obyvateľstva a detí ohrozených chudobou (21,3 %) alebo sociálnym vylúčením (23,9 %) v roku 2023 sa od roku 2020 zvýšili (+0,9 percentuálneho bodu, resp. +1,6 percentuálneho bodu), a teda je „krajina s priemernými výsledkami“.

Vzhľadom na zistenia uvedenej analýzy v prvej fáze, predovšetkým na tri ukazovatele s označením „krajina s kritickou situáciou“ alebo „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“, **sa Nemecko nejaví ako krajina, ktorá čelí potenciálnym rizikám pre vzostupnú sociálnu konvergenciu, a preto sa nevyžaduje ďalšia analýza v druhej fáze** (pozri rámček v oddiele 1.4).

Estónsko

Estónsko čelí výzvam v oblasti sociálnej ochrany a začlenenia. Podiel ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením sa znížil o 1,0 percentuálneho bodu na 24,2 %. Stále je však nad priemerom EÚ, ktorý je 21,3 %, a v roku 2023 sa mal „sledovať“. Riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia medzi deťmi je „lepšie ako priemer EÚ“, hoci sa zvýšilo o 1,7 percentuálneho bodu. V prípade starších ľudí a osôb so zdravotným postihnutím tieto riziká naďalej patria medzi najvyššie v EÚ (na úrovni 47 % a 41 % v porovnaní s 19,8 % a 28,8 % v EÚ). V tejto súvislosti je pozoruhodné, že vplyv sociálnych transferov (okrem dôchodkov) na zníženie chudoby sa znížil z 28,1 % v roku 2022 na 27,7 % v roku 2023, čo je stále pod priemerom EÚ, ktorý je 34,7 %, a preto túto situáciu „treba sledovať“. Nerovnosť, ktorá sa meria ako pomer príjmov horného a dolného kvintilu, sa zvýšila z hodnoty 5,0 v roku 2021 na 5,4 v roku 2023 (aj v tejto súvislosti ju „treba sledovať“) v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 4,7 za rok 2023. Estónsko má jednu z najvyšších úrovní subjektívne neuspokojených potrieb lekárskej starostlivosti v EÚ (12,9 % v porovnaní s mierou 2,4 % v roku 2023), čo znamená, že ide o „krajinu s kritickou situáciou“. Prístup k zdravotnej starostlivosti je naďalej výzvou v kontexte rastúceho nedostatku zdravotníckych pracovníkov, vysokých doplatkov a rýchleho starnutia obyvateľstva.

Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (v %)

Zdroj: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], EU-SILC.

Zamestnanosť sa v roku 2023 naďalej zvyšovala, so zlepšením najmä v oblasti zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím. Miera zamestnanosti dosiahla 82,1 % a Estónsko tak patrí medzi „krajiny s najlepšimi výsledkami“ v EÚ, zatiaľ čo v prípade miery dlhodobej nezamestnanosti na úrovni 1,3 % zostalo „krajinou s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“. V kontexte poklesu reálneho HDP v roku 2023 sa však miera nezamestnanosti zvýšila z 5,6 % v roku 2022 na 6,4 % v roku 2023, a preto patrí medzi „krajiny s výsledkami, ktoré treba sledovať“. Regionálne rozdiely v nezamestnanosti sú značné, pričom oveľa vyššie hodnoty sa vyskytujú v severovýchodnej časti Estónska (10,1 % v roku 2023)²⁹⁶, pre ktorú je charakteristická prevaha priemyselného sektora. Estónsko vykazuje jeden z najnižších rozdielov v zamestnanosti žien a mužov v EÚ a v posledných troch rokoch tak patrí medzi „krajiny s najlepšimi výsledkami“. Zároveň sa v porovnaní s rokom 2022 výrazne znížil rozdiel v zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím (o 6,0 percentuálneho bodu) (20,2 % oproti 21,5 % v EÚ), a preto je teraz „krajinou s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“. Hrubý disponibilný príjem domácností klesol druhý rok po sebe (z hodnoty 130,5 v roku 2022 na 125,9 v roku 2023) a Estónsko teraz patrí medzi „krajiny s výsledkami, ktoré treba sledovať“.

V oblasti vzdelávania a zručností zaznamenalo Estónsko pozitívny vývoj. Značný pokrok dosiahlo v oblasti účasti na vzdelávaní dospelých, ktorá sa zvýšila z 33,9 % v roku 2016 na

²⁹⁶

Štatistický úrad Estónska (Statistics Estonia): [Miera nezamestnanosti | Statistikaamet](#).

41,8 % v roku 2022 („krajina s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“ v porovnaní s priemerom EÚ 39,5 % v roku 2022). Okrem toho sa v roku 2023 zlepšil podiel obyvateľstva s aspoň základnými digitálnymi zručnosťami a Estónsko v tejto oblasti teraz tiež patrí medzi „krajiny s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“. Do tejto kategórie patrí aj v súvislosti s podielom osôb, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a odbornú prípravu, a to po jednom z najväčších zlepšení z predchádzajúcej kategórie „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“.

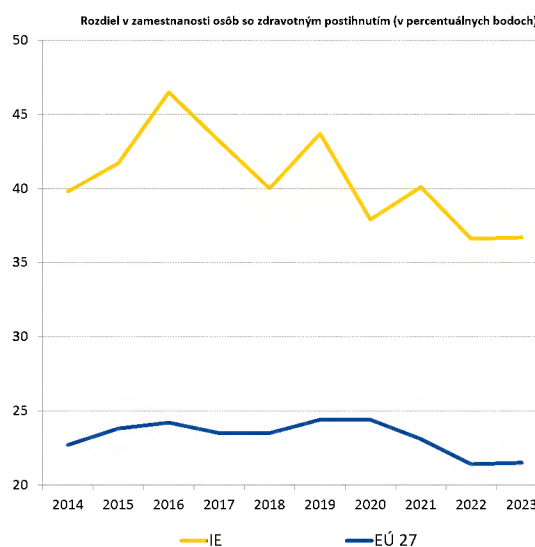
Vzhľadom na zistenia uvedenej analýzy v prvej fáze, predovšetkým na šesť ukazovateľov s označením „krajina s kritickou situáciou“ alebo „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“, **bolo Estónsko identifikované ako krajina, ktorá čelí potenciálnym rizikám pre vzostupnú sociálnu konvergenciu, a preto sa vyžaduje ďalšia analýza v druhej fáze** (pozri rámček v oddiele 1.4).

Írsko

Zamestnanosť v roku 2023 ďalej rástla, hoci znevýhodnené skupiny stále čelia značným prekážkam v prístupe k zamestnaniu. V roku 2023 dosiahla miera zamestnanosti na úrovni 79,1 % napriek silnému spomaleniu hospodárskeho rastu ďalšiu rekordnú úroveň („krajina s priemernými výsledkami“), a to v dôsledku migrácie aj vyššej účasti na trhu práce. Miera nezamestnanosti na historickom minime 4,3 % („krajina s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“) odráža stále napätú situáciu na trhu práce. Rozdiel v zamestnanosti žien a mužov sa výrazne znížil z 11,4 percentuálneho bodu v roku 2022 na 9,9 percentuálneho bodu v roku 2023 a v súčasnosti patrí medzi „krajiny s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“, k čomu prispeli väčšie možnosti flexibilnej práce a zvyšovanie dotácií na starostlivosť o deti. Zároveň napriek miernemu zlepšeniu v posledných rokoch zostáva rozdiel v zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím oveľa väčší ako priemer EÚ, a to 36,7 percentuálneho bodu oproti 21,5 percentuálneho bodu, čo stále poukazuje na „krajinu s kritickou situáciou“. Posilnenie zamestnatelnosti nedostatočne zastúpených a znevýhodnených skupín, ako sú osoby so zdravotným postihnutím, osamelí rodičia, nízkokvalifikované osoby, rómska a kočovná menšina, tak môže pomôcť reagovať na súčasný a budúci nedostatok pracovnej sily a zručností. Cieľom nových opatrení v oblasti pomoci a aktivácie, ktoré sú takisto podporované z ESF+, je znížiť tento rozdiel. Napokon malo Írsko v roku 2023 rast hrubého disponibilného príjmu domácností na obyvateľa v kategórii „krajiny s priemernými výsledkami“.

Írsko má dobré výsledky v oblasti vzdelávania a zručností. Krajina stále patrí medzi „krajiny s najlepšimi výsledkami“, pokiaľ ide o mieru predčasného ukončenia školskej dochádzky, ktorá v roku 2023 dosiahla 4,0 %, a to aj napriek nárastu (z 3,7 % v roku 2022). Dospelí v Írsku sa takisto častejšie zúčastňujú na vzdelávaní ako v priemere v EÚ, a to s podielom 48,3 % oproti 39,5 % v EÚ v roku 2022 („krajina s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“). Okrem toho podiel dospelých, ktorí majú aspoň základné digitálne zručnosti, je jeden z najvyšších v EÚ, a to 72,9 % v roku 2023 oproti 55,6 % v EÚ, čím sa krajina opäť zaradí medzi „krajiny s najlepšimi výsledkami“.

Írsky systém sociálnej ochrany účinne zmierňuje chudobu, hoci niektoré skupiny sú stále vystavené väčšiemu riziku a stále boli zaznamenané aj výzvy v oblasti vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve. Pokiaľ ide o riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia vo všeobecnosti a v prípade detí, Írsko je „krajina s priemernými výsledkami“. Osamelí rodičia, kočovníci a osoby so zdravotným postihnutím sú vystavení podstatne väčšiemu riziku. Pokiaľ ide o vplyv sociálnych transferov (iných ako dôchodky) na znižovanie chudoby, Írsko naďalej patrí medzi „krajiny s najlepšimi výsledkami“ (57,8 % oproti 34,7 % v EÚ). Hoci sa účasť detí mladších ako 3 roky na formálnej starostlivosti o deti zvýšila z 18,3 % v roku 2022 na 22,1 % v roku 2023, Írsko zostáva „krajinou s výsledkami, ktoré treba sledovať“, pretože je stále výrazne pod priemerom EÚ, ktorý je 37,5 %. Napriek zlepšeniam pretrvávajú niektoré finančné a nefinančné prekážky (dostupnosť, zložitosť systému). Zhoršila sa

Poznámka: Zlom v časovom rade v prípade IE v roku 2019.

Zdroj: Eurostat [[tepsr_sp200](#)], EU-SILC.

dostupnosť bývania, s dlhými čakacími zoznamami na sociálne bývanie a rekordne vysokým počtom bezdomovcov, čiastočne v dôsledku slabých práv nájomníkov. Bezdomovectvo sa najvýraznejšie zvýšilo medzi deťmi a rodinami s jedným rodičom.

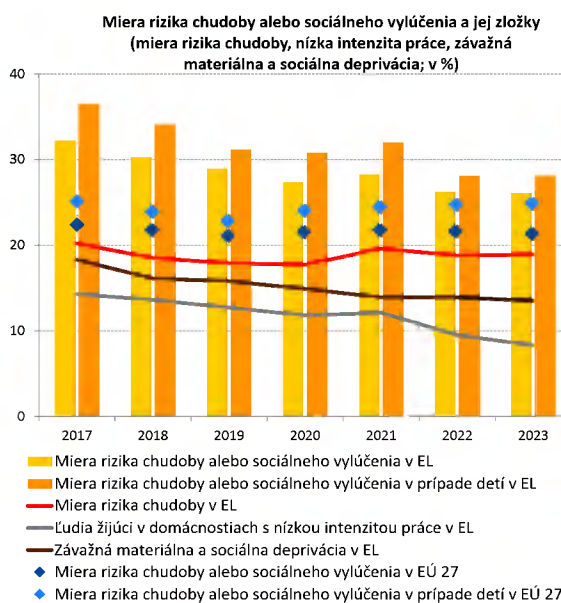
Vzhľadom na zistenia uvedenej analýzy v prvej fáze, predovšetkým na dva ukazovatele s označením „krajina s kritickou situáciou“ alebo „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“, **sa Írsko nejaví ako krajina, ktorá čelí potenciálnym rizikám pre vzostupnú sociálnu konvergenciu, a preto sa nevyžaduje ďalšia analýza v druhej fáze** (pozri rámček v oddiele 1.4).

Grécko

V kontexte vysokej inflácie a znížených sociálnych výdavkov v pomere k HDP čelí Grécko značným výzvam v oblasti sociálnej ochrany a sociálneho začlenenia, pričom väčšina ukazovateľov poukazuje na to, že ide o „krajinu s kritickou situáciou“. Zníženie chudoby prostredníctvom sociálnych transferov (okrem dôchodkov) sa konkrétne znížilo o 2,1 percentuálneho bodu na 18,2 %, čo je o 16,5 percentuálneho bodu menej ako priemer EÚ. Hoci podiel ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením (AROPE) zostal relatívne stabilný na úrovni 26,1 %, po pomalom zlepšovaní v posledných šiestich rokoch je stále výrazne nad priemerom EÚ, ktorý je 21,3 %. Okrem toho podiel domácností nadmerne zaťažených nákladmi na bývanie vzrástol v roku 2023 na 28,5 %, čo je jedna z najvyšších hodnôt v EÚ (v priemere 8,8 %). Zároveň sa ďalej zvýšila subjektívne neuspokojená potreba lekárskej starostlivosti, ktorá dosiahla jednu z najvyšších úrovní (11,6 % v roku 2023 z 9,0 % v roku 2022 oproti 2,4 % v EÚ). Miera detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením zostala stabilná na úrovni 28,1 %, ale naďalej je nad priemerom EÚ, ktorý je 24,8 %, čo naznačuje, že ide o situáciu „krajiny s výsledkami, ktoré treba sledovať“. Nerovnosť meraná pomerom príjmových kvintilov sa mierne zvýšila na 5,3 (v porovnaní s 4,7 v EÚ) a vzhľadom na jej vysokú úroveň ide aj tu o „krajinu s výsledkami, ktoré treba sledovať“.

Grécky trh práce predstavuje významné výzvy, najmä pre ženy a mladých ľudí. V roku 2023 sa miera zamestnanosti zvýšila o 1,1 percentuálneho bodu vďaka stále silnému hospodárskemu rastu. Zamestnaných však bolo len 67,4 % obyvateľstva v produktívnom veku, čo je výrazne pod priemerom EÚ, ktorý je 75,3 %. Grécko je, pokiaľ ide o mieru zamestnanosti, najmä medzi ženami a mladými ľuďmi, „krajinou s kritickou situáciou“. Napriek obmedzenému nárastu o 1,7 percentuálneho bodu na 57,6 % v roku 2023 je miera zamestnanosti žien jednou z najnižších v EÚ a vedie k jednému z najväčších rozdielov v zamestnanosti (19,8 percentuálneho bodu). Podiel mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani sa nie sú v procese vzdelávania ani odbornej prípravy, sa zvýšil o 0,6 percentuálneho bodu na 15,9 % v roku 2023, čo je výrazne viac ako priemer EÚ, ktorý je 11,2 %. Okrem toho hrubý disponibilný príjem domácností na obyvateľa na úrovni 81,6 % v roku 2023 zostáva jedným z najnižších, a to aj napriek nárastu od roku 2022 (oproti priemeru EÚ na úrovni 111,1 %), pričom krajina sa posúva z „krajiny s kritickou situáciou“ na „krajinu so slabými, ale zlepšujúcimi sa výsledkami“. Na druhej strane, pokiaľ ide o rozdiel v zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím, Grécko je „krajina s priemernými výsledkami“.

Rozvoj zručností je pre Grécko prioritou v súvislosti s digitálnou a so zelenou transformáciou a so zvýšeným nedostatkom pracovnej sily v kľúčových odvetviach. Podiel dospelých, ktorí sa počas posledných 12 mesiacov zúčastnili na vzdelávaní, klesol zo 16,0 % v roku 2016 na 15,1 % v roku 2022, čo je jedna z najnižších úrovní v EÚ a Grécko

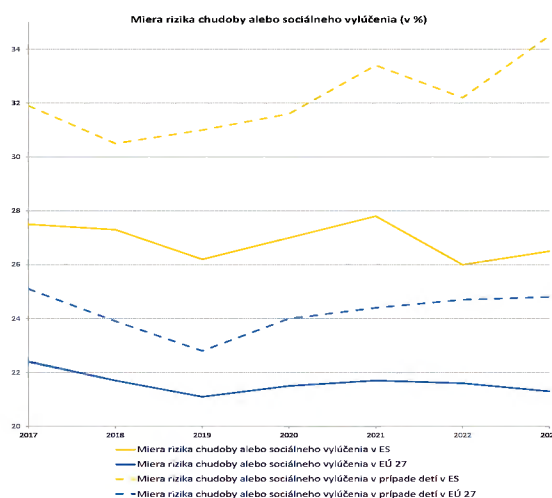
Zdroj: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], [[tepsr_lm430](#)], [[ilc_li02](#)], [[tespm030](#)], EU-SILC.

tak predstavuje „krajinu s kritickou situáciou“. Zároveň v roku 2023 malo 52,4 % dospelých (v porovnaní s 55,6 % v EÚ) aspoň základné digitálne zručnosti, preto je Grécko „krajina s priemernými výsledkami“. Základné zručnosti patria medzi najnižšie v EÚ a zároveň zaznamenali jeden z najvýraznejších poklesov. Na druhej strane, podiel osôb, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a odbornú prípravu, sa od roku 2022 do roku 2023 znížil o 0,4 percentuálneho bodu a zostal výrazne pod priemerom EÚ (3,7 % oproti 9,5 % v EÚ), čím sa Grécko zaradilo medzi „krajiny s najlepšimi výsledkami“.

Vzhľadom na zistenia uvedenej analýzy v prvej fáze, a najmä na deväť ukazovateľov s označením „krajina s kritickou situáciou“ alebo „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“, **bolo Grécko identifikované ako krajina, ktorá čelí potenciálnym rizikám pre vzostupnú sociálnu konvergenciu, a preto sa vyžaduje ďalšia analýza v druhej fáze** (pozri rámček v oddiele 1.4).

Španielsko

Španielsko sa stretáva s výzvami súvisiacimi so sociálnou ochranou a začlenením. V roku 2023 sa podiel obyvateľov ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením celkovo a podiel detí zvýšil na 26,5 %, resp. 34,5 %, čo je výrazne nad priemerom EÚ (21,3 % a 24,8 %) a Španielsko je tak „krajinou s kritickou situáciou“. Čiastočne to možno pripísať problémom s primeranosťou a dostupnosťou v rámci systému sociálnej ochrany, regionálnym rozdielom v prístupe k verejným službám a pretrvávajúcej vysokej chudobe zamestnaných osôb. Napriek určitému zlepšeniu zostane príjmová nerovnosť meraná podielom príjmových kvintilov v roku 2023 vysoká (5,5 oproti 4,7 v EÚ), a teda ide o „krajinu s výsledkami, ktoré treba sledovať“. Vplyv sociálnych transferov (okrem dôchodkov) na znižovanie chudoby sa v roku 2023 znížil na 22,9 % (v porovnaní s 34,7 % v EÚ), pričom sa počas dvoch po sebe nasledujúcich rokov zhoršil a Španielsko sa stalo „krajinou s kritickou situáciou“. Účinnosť sociálnych transferov je pri znižovaní rizika chudoby detí obzvlášť nízka (17,0 % oproti 41,4 % v EÚ). Na druhej strane, pokiaľ ide o podiel detí mladších ako 3 roky navštevujúcich zariadenia formálnej starostlivosti o deti, Španielsko je „krajina s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“.

Zdroj: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], EU-SILC.

Španielsky trh práce sa výrazne zlepšil, ale stále čelí výzvam. Miera zamestnanosti sa výrazne zvýšila na 70,5 % v roku 2023 (oproti 75,3 % v EÚ), čím sa Španielsko posunulo z „krajiny s kritickou situáciou“ na „krajinu so slabými, ale zlepšujúcimi sa výsledkami“²⁹⁷. Prispel k tomu silný hospodársky rast, výrazný nárast zamestnanosti osôb narodených mimo EÚ a zvýšenie zamestnanosti v obchode, technických a vedeckých profesiách a vytváranie pracovných miest vo verejnom sektore. Pokiaľ ide o mieru nezamestnanosti (12,2 %) a jej dlhodobú zložku (4,3 %), Španielsko je takisto „krajina so slabými, ale zlepšujúcimi sa výsledkami“ vzhľadom na stále veľmi vysoké úrovne napriek veľkému poklesu, najmä v prípade starších pracovníkov a na Kanárskych ostrovoch. Zatiaľ čo podiel mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET), sa naďalej znižoval (na 12,3 % v roku 2023), stále zostáva veľký a „treba ho sledovať“. Rozdiel v zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím, ktorý patrí medzi najnižšie v EÚ a znižuje sa, radí Španielsko medzi „krajiny s najlepšimi výsledkami“. Napokon, reálny hrubý disponibilný príjem domácností na obyvateľa bol v roku 2023 „slabý, ale so zlepšujúcimi sa výsledkami“ v dôsledku výrazného nárastu.

Španielsko čelí výzvam súvisiacim s predčasným ukončením vzdelávania a odbornej prípravy, no zároveň má dobré výsledky v oblasti digitálnych zručností. Podiel osôb, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a odbornú prípravu, sa v roku 2023 mierne znížil na 13,7 % (v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 9,5 %), ale zostáva vysoký a Španielsko zostáva „krajinou s kritickou situáciou“. Súvisiace regionálne rozdiely sú stále výrazné

²⁹⁷

Vymedzenie ukazovateľov španielskeho trhu práce sa v rokoch 2022 a 2023 líši od obvyklých ukazovateľov (pozri [metaúdaje Eurostatu](#)).

napriek tomu, že sa v roku 2023 zmenšia, pričom obzvlášť vysoké sú na juhu a východe a zhoršujú sa na juhu a Kanárskych ostrovoch. Celkovo bolo Španielsko, pokiaľ ide o účasť dospelých na vzdelávaní v roku 2022, „krajinou s priemernými výsledkami“ na úrovni 34,1 % (oproti 39,5 % v EÚ), čo predstavuje nárast o 3,7 percentuálneho bodu v porovnaní s rokom 2016. Na druhej strane výkonnosť Španielska ako „krajiny s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“ v oblasti digitálnych zručností dobre podporuje zelenú a digitálnu transformáciu.

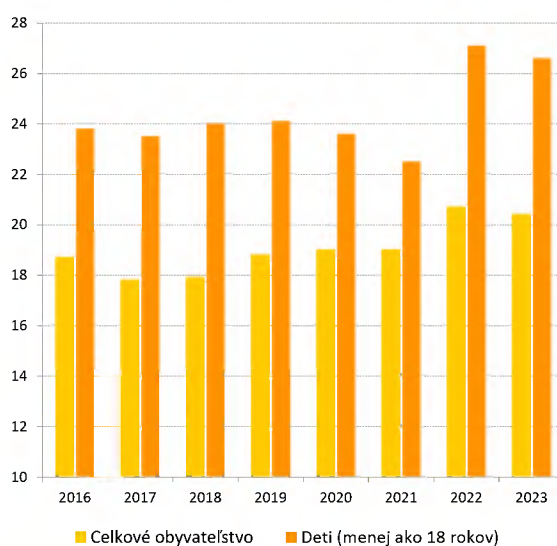
Vzhľadom na zistenia uvedenej analýzy v prvej fáze, predovšetkým na šesť ukazovateľov s označením „krajina s kritickou situáciou“ alebo „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“, **bolo Španielsko identifikované ako krajina, ktorá čelí potenciálnym rizikám pre vzostupnú sociálnu konvergenciu, a preto sa vyžaduje ďalšia analýza v druhej fáze** (pozri rámček v oddiele 1.4).

Francúzsko

Trh práce zostal v roku 2023 dynamický aj napriek spomaleniu ekonomiky v druhej polovici roka a rastúcim problémom s ponukou. V roku 2023 sa miera zamestnanosti zvýšila na 74,4 %, zatiaľ čo miera nezamestnanosti zostala na úrovni 7,3 %, čo je najnižšia úroveň od roku 2008, pričom najvzdialenejšie regióny dosiahli výrazne horšie výsledky. Oba ukazovatele sú pre „krajinu s výsledkami, ktoré treba sledovať“, keďže relatívna výkonnosť sa mierne zhoršila²⁹⁸. Miera nezamestnanosti mladých ľudí sa mierne znížila (–0,1 percentuálneho bodu na 17,2 %), ale podiel mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET), sa zvýšil na 12,3 % a Francúzsko je v súčasnosti „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“. Začleňovanie do trhu práce niektorých zraniteľných skupín naďalej predstavuje výzvu, najmä osôb narodených mimo EÚ a ľudí s nízkym dosiahnutým stupňom vzdelania. Čo sa týka rozdielu v zamestnanosti žien a mužov, Francúzsko sa označuje za „krajinu s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“ (5,5 percentuálneho bodu v roku 2023 v porovnaní s hodnotou 10,2 percentuálneho bodu v EÚ) a tento rozdiel sa ďalej znižuje. Rozdiel v zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím sa od roku 2020 znižuje a v roku 2023 dosiahne 19,9 percentuálneho bodu (oproti 21,5 percentuálneho bodu v EÚ) a aj Francúzsko je v súčasnosti „krajina s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“.

Napriek pomerne vysokým investíciám do sociálnej ochrany sa v posledných rokoch v kontexte rastúcich nerovností zvyšuje riziko chudoby. Francúzsko je celkovo „krajina s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“, pokiaľ ide o vplyv sociálnych transferov (okrem dôchodkov) na znižovanie chudoby (41,9 % v roku 2023 oproti 34,7 % v EÚ). Po výraznom náraste v roku 2022 sa podiel obyvateľstva ohrozeného chudobou alebo sociálnym vylúčením (AROPE) v roku 2023 znížil o 0,3 percentuálneho bodu na 20,4 %, čo je pod priemerom EÚ, ktorý je 21,3 % („krajina s priemernými výsledkami“)²⁹⁹. Miera detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením v roku 2023 takisto klesla (o 0,5 percentuálneho bodu) na 26,6 %, ale zostáva nad priemerom EÚ, ktorý je 24,8 %, a Francúzsko je naďalej „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“. Rast hrubého príjmu domácností na obyvateľa zostal pod priemerom EÚ za rok 2023 a „treba ho sledovať“. Čo sa týka nerovnosti meranej ako pomer príjmov horného a dolného kvintilu, Francúzsko sa označuje za „krajinu s priemernými výsledkami“, hoci od roku 2018 bol zaznamenaný nárast. Najvzdialenejšie regióny vykazujú výrazne horšie výsledky než metropolitné Francúzsko, a to vo všetkých oblastiach sociálneho prehľadu.

Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (v %)

Zdroj: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], EU-SILC.

²⁹⁸ Vymedzenie ukazovateľov francúzskeho trhu práce sa v rokoch 2022 a 2023 líši od obvyklých ukazovateľov (pozri [metaúdaje Eurostatu](#)).

²⁹⁹ Došlo k zlomu v časovom rade v rokoch 2020 a 2022: prieskum FR-SILC v roku 2022 prvýkrát zahŕňal štyri zámorské departementy (Francúzska Guyana, Réunion, Martinik a Guadeloupe).

Pokiaľ ide o ukazovatele týkajúce sa rovnakých príležitostí, Francúzsko vykazuje celkovo dobré výsledky. Na základe podielu dospelých, ktorí majú aspoň základné digitálne zručnosti, a podielu osôb, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a odbornú prípravu, sa Francúzsko považuje za „krajinu s priemernými výsledkami“ (prvý uvedený podiel predstavoval 59,7 % a druhý podiel dosiahol v roku 2023 7,6 %). Francúzsko je „krajinou s najlepšimi výsledkami“ v súvislosti s podielom detí vo veku do troch rokov navštevujúcich zariadenia formálnej starostlivosti o deti. Vzdelávací systém sa však stále vyznačuje výrazným podielom študentov dosahujúcich slabé výsledky a veľkými nerovnosťami, čo sa odráža aj vo výsledkoch prieskumu PISA za rok 2022. Nedostatok kvalifikovaných pracovníkov je jednou z hlavných prekážok náboru a mohol by brzdiť zelenú a digitálnu transformáciu.

Vzhľadom na zistenia uvedenej analýzy v prvej fáze, predovšetkým na päť ukazovateľov s označením „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“, **sa Francúzsko nejaví ako krajina, ktorá čelí potenciálnym rizikám pre vzostupnú sociálnu konvergenciu, a preto sa nevyžaduje ďalšia analýza v druhej fáze** (pozri rámček v oddiele 1.4).

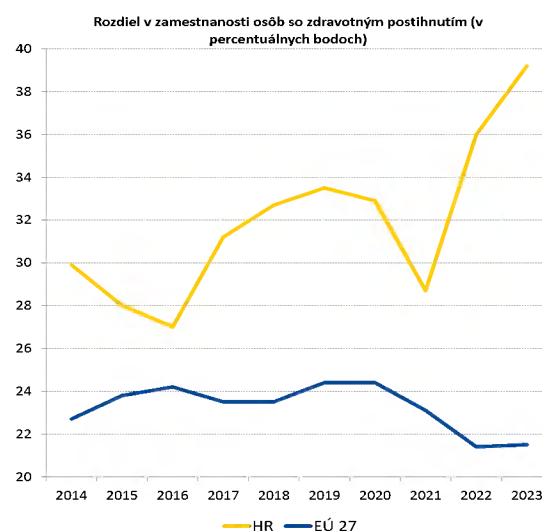
Chorvátsko

Trh práce pokračuje vo svojom vzostupnom trende, ale zraniteľné skupiny čelia značným výzvam. Napriek neustálemu zlepšovaniu od roku 2021 zostáva miera zamestnanosti výrazne nižšia ako priemer EÚ (70,8 % oproti 75,3 % v roku 2023) a Chorvátsko sa tretí rok po sebe stáva „krajinou s kritickou situáciou“. V roku 2023 sa miera nezamestnanosti a miera dlhodobej nezamestnanosti vďaka stále pomerne silnému hospodárskemu rastu znížili a dosiahli 6,1 % a 2,1 % („krajina s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“, resp. „krajina s priemernými výsledkami“). Po výraznom zlepšení bol reálny hrubý disponibilný príjem domácností (HDPD) na obyvateľa „lepší ako priemer EÚ“ na úrovni 130,6 (111,1 v EÚ). Niektoré zraniteľné skupiny, napríklad starší

a nízkokvalifikovaní pracovníci, však majú naďalej problém nájsť si kvalitné pracovné miesta. Rozdiel v zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím naznačuje „krajinu s kritickou situáciou“ v roku 2023 (na úrovni 39,2 percentuálneho bodu oproti 21,5 percentuálneho bodu v EÚ) po tom, ako sa už druhýkrát zvýšil. Na druhej strane, v prípade rozdielu v zamestnanosti žien a mužov bolo Chorvátsko „krajinou s výsledkami lepšími ako priemer“, a to 7,7 percentuálneho bodu (10,2 percentuálneho bodu v EÚ). Podiel mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET), sa v roku 2023 zlepšil a Chorvátsko bolo „krajinou s priemernými výsledkami“ (11,8 % oproti 11,2 % v EÚ), aj keď viac ako polovica z nich je neaktívna.

Chorvátsko čelí určitým výzvam v oblasti celoživotného vzdelávania a získavania zručností. Chorvátsko stále patrí medzi „krajiny s najlepšimi výsledkami“, čo sa týka podielu osôb, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a odbornú prípravu. Tento podiel v roku 2023 predstavoval 2,0 % v porovnaní s priemerom EÚ, ktorý dosiahol 9,5 %. Zároveň sa podiel detí vo veku do 3 rokov navštevujúcich zariadenia formálnej starostlivosti o deti zvýšil na 29,6 % v roku 2023 (z 27,5 % v roku 2022) a v súčasnosti je Chorvátsko „krajina s priemernými výsledkami“, hoci zostáva o 7,9 percentuálneho bodu pod priemerom EÚ. Napriek pretrvávajúcemu nesúladu zručností na trhu práce sa v roku 2022 v predchádzajúcich 12 mesiacoch vzdelávalo len 23,3 % dospelých Chorvátov, zatiaľ čo v EÚ to bolo 39,5 % a po poklese z 26,9 % v roku 2016. To ohrozuje potenciál zvyšovania budúcej konkurencieschopnosti vrátane zelenej a digitálnej transformácie, a preto je Chorvátsko „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“. Zatiaľ čo podiel dospelých, ktorí majú aspoň základné digitálne zručnosti, bol v roku 2023 na úrovni 59,0 % (v EÚ 55,6 %), v súčasnosti je Chorvátsko takisto „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“ z dôvodu výrazného zhoršenia (o 4,4 percentuálneho bodu) od roku 2021.

Chorvátsko sa stretáva s určitými výzvmi v oblasti sociálnej ochrany a sociálneho začlenenia. V miere rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (AROPE) zostáva Chorvátsko „krajinou s priemernými výsledkami“ pre celú populáciu (20,7 % oproti 21,3 % v EÚ) a „krajinou s výsledkami lepšími ako priemer“ v prípade detí (17,3 % oproti 24,8 % v EÚ), ale táto miera je v prípade osôb so zdravotným postihnutím vyššia ako priemer EÚ (37,5 % oproti 28,8 %). Vplyv sociálnych transferov (okrem dôchodkov) na znižovanie

Poznámka: Zlom v časovom rade v prípade HR v roku 2023.

Zdroj: Eurostat [tesp_sp200], EU-SILC.

chudoby bol od roku 2020 „kritický“ a v roku 2023 bol výrazne nižší ako priemer EÚ (20,9 % oproti 34,7 %). To si vyžaduje dôkladné monitorovanie aj v súvislosti s vysokými životnými nákladmi. Okrem toho nerovnosť (meraná podielom príjmových kvintilov) dosiahla v roku 2023 najvyššiu úroveň od roku 2018, a to 4,91 (v porovnaní s 4,7 v EÚ), a teraz je Chorvátsko „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“. Pokiaľ ide o záťažovú hranicu nákladov na bývanie a subjektívne neuspokojené potreby lekárskej starostlivosti, Chorvátsko je „krajina s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“.

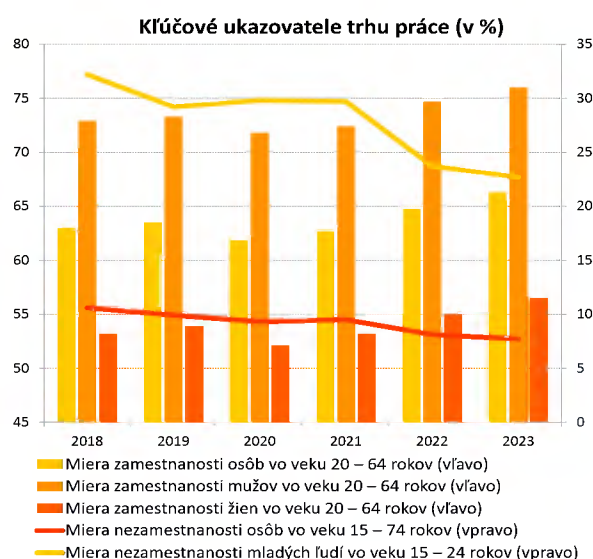
Vzhľadom na zistenia uvedenej analýzy v prvej fáze, predovšetkým na šesť ukazovateľov s označením „krajina s kritickou situáciou“ alebo „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“, **bolo Chorvátsko identifikované ako krajina, ktorá čelí potenciálnym rizikám pre vzostupnú sociálnu konvergenciu, a preto sa vyžaduje ďalšia analýza v druhej fáze** (pozri rámček v oddiele 1.4).

Taliansko

Napriek trvalému zotaveniu v oblasti zamestnanosti Taliansko čelí dôležitým výzvam na trhu práce. Hoci miera zamestnanosti dosiahla v roku 2023 rekordných 66,3 %, napriek spomaleniu hospodárskeho rastu je stále o 9,0 percentuálneho bodu nižšia ako priemer EÚ a Taliansko je tak „krajina so slabými, ale zlepšujúcimi sa výsledkami“. Zaoštvá najmä na juhu (52,5 %) a na ostrovoch (51,5 %). Hoci sa miera nezamestnanosti (7,7 %) a jej dlhodobá zložka (4,2 %) v roku 2023 znížili, naďalej patria k najvyšším v EÚ a Taliansko je „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“, resp. „krajina s kritickou situáciou“. Aj pre rozdiel v zamestnanosti žien a mužov je „krajinou s kritickou situáciou“ a v roku 2023 dosiahne 19,5 percentuálneho bodu, čo je viac ako dvojnásobok priemeru EÚ, a to bez výrazného zlepšenia za posledné desaťročie. Nízka účasť na trhu práce, najmä žien a mladých ľudí, zostáva výzvou vzhľadom na naliehavé demografické problémy. Na druhej strane Taliansko naďalej patrí medzi „krajiny s najlepšimi výsledkami“, pokiaľ ide o rozdiel v zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím. Hrubý disponibilný príjem domácností na obyvateľa sa v Taliansku v roku 2023 v porovnaní s rokom 2008 ďalej znížil na 94,0 % (oproti priemeru EÚ 111,1 %), čo poukazuje na „krajinu s kritickou situáciou“.

Situácia mladých ľudí vykazuje známky zlepšenia, ale Taliansko čelí problémom v oblasti vzdelávania dospelých. Vďaka podielu dospelých, ktorí sa v roku 2022 zúčastnili na vzdelávaní na úrovni 29,0 % (oproti 39,5 % v EÚ a 33,9 % v roku 2016), bolo Taliansko „krajinou s výsledkami, ktoré treba sledovať“³⁰⁰. Okrem toho v roku 2023 bude mať len 45,8 % dospelých Talianov aspoň základné digitálne zručnosti, vďaka čomu bude takisto „krajinou s výsledkami, ktoré treba sledovať“, najmä vzhľadom na zelenú a digitálnu transformáciu. Naopak, situácia osôb, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a odbornú prípravu, a mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET), klesla o 1,0 percentuálneho bodu a 2,9 percentuálneho bodu a Taliansko sa teraz považuje za „krajinu so slabými, ale zlepšujúcimi sa výsledkami“. Predčasné ukončenie školskej dochádzky je však podstatne častejšie medzi občanmi krajín mimo EÚ (29,5 %) ako medzi štátnymi príslušníkmi (9,0 %). Taliansko s úrovňou 16,1 % má stále jednu z najvyšších mier NEET v EÚ (11,2 %) („krajina so slabými, ale zlepšujúcimi sa výsledkami“) a slabé základné zručnosti žiakov sú naďalej problémom.

V sociálnej oblasti bol zaznamenaný pokrok, ale existuje priestor na ďalšie zlepšenia. V roku 2023 sa podiel celkovej populácie aj detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením (AROPE) znížil o 1,6 percentuálneho bodu, resp. 1,4 percentuálneho bodu („krajina s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“ a „krajina so slabými, ale zlepšujúcimi sa

Poznámka: Zlom v časovom rade v roku 2018.
Zdroj: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[unc_rt_a](#)], VZPS v EÚ.

300

V prípade ukazovateľa z roku 2023 došlo k zlomu v časovom rade.

výsledkami“), a to v dôsledku zníženia počtu osôb ohrozených peňažnou chudobou a osôb žijúcich v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce. Obe miery, 22,8 % a 27,1 %, zostávajú nad priemerom EÚ. Sociálne transfery iné ako dôchodky, napríklad univerzálny prídavok na dieťa, znížili peňažnú chudobu o 30,5 % („krajina s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“). Napriek tomu sú regionálne rozdiely veľké a podiel osôb postihnutých závažnou materiálnou a sociálnou depriváciou sa zvýšil v súlade s vysokým a stagnujúcim podielom ľudí žijúcich v absolútnej chudobe, ktorý v roku 2023 dosiahne 9,8 % (úroveň pred pandémie): 7,6 %).

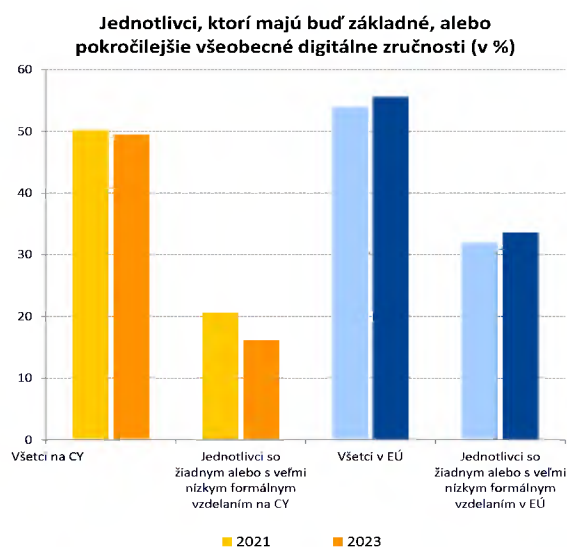
Vzhľadom na zistenia uvedenej analýzy v prvej fáze, predovšetkým na šesť ukazovateľov s označením „krajina s kritickou situáciou“ alebo „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“, **bolo Taliansko identifikované ako krajina, ktorá čelí potenciálnym rizikám pre vzostupnú sociálnu konvergenciu, a preto sa vyžaduje ďalšia analýza v druhej fáze** (pozri rámček v oddiele 1.4).

Cyprus

Rozvoj zručností sa zhoršuje a vznikajú nové výzvy. Podiel osôb, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a odbornú prípravu, sa znížil z hodnoty 8,1 % v roku 2022 na 10,4 % v roku 2023, takže sa teraz Cyprus považuje za „krajinu s výsledkami, ktoré treba sledovať“. Zároveň sa prejavuje výrazný nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami: v roku 2022 bolo 31,8 % zamestnaných ľudí prekvalifikovaných na svoju prácu, t. j. o 9,6 percentuálneho bodu viac ako priemer EÚ. Digitálna gramotnosť sa znížila a je mimoriadne nízka, pričom v roku 2023 bude mať aspoň základné digitálne zručnosti len 49,5 % dospelých (v porovnaní s 55,6 % v EÚ) a Cyprus tak zostáva „krajinou s výsledkami, ktoré treba sledovať“. Okrem toho viac ako polovica všetkých študentov nemá základné zručnosti v matematike (53,2 %) a čítaní (60,6 %), čo je jeden z najvyšších podielov v EÚ. Len 11,2 % všetkých absolventov v roku 2021 boli študenti STEM, čo je jeden z najnižších podielov v EÚ (priemer je 25,4 %), zatiaľ čo dopyt po pracovníkoch v oblasti STEM bude podľa prognóz do roku 2032 o 50 % vyšší ako ponuka v roku 2021. Podiel dospelých, ktorí sa zúčastnili na vzdelávaní v predchádzajúcich 12 mesiacoch, je v roku 2022 nízky, a to 28,3 % (v porovnaní s 39,5 % v EÚ), po veľkom poklese zo 44,8 % v roku 2016, takže Cyprus je „krajinou s výsledkami, ktoré treba sledovať“. Na druhej strane, podiel detí vo veku do 3 rokov navštevujúcich zariadenia formálnej starostlivosti o deti bol v roku 2023 na Cypre 36,9 % (oproti 37,5 % v EÚ), po výraznom náraste oproti predchádzajúcemu roku, a preto sa celkový výsledok považuje za „výsledok lepší ako priemer EÚ“.

Výsledky cyperského trhu práce sú vo všeobecnosti dobré, ale niektoré skupiny obyvateľstva stále čelia výzvam. Vďaka stále pomerne silnému hospodárskemu rastu v roku 2023 sa miera zamestnanosti ďalej zvýšila na 79,5 % v roku 2023 (oproti 75,3 % v EÚ) („krajina s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“) a miera nezamestnanosti a jej dlhodobá zložka klesli na 5,8 % („krajina s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“), resp. 1,8 % („krajina s priemernými výsledkami“). Na základe rozdielov v zamestnanosti žien a mužov je Cyprus „krajinou s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“ a na základe rozdielov v zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím „krajinou s priemernými výsledkami“. Zároveň podiel mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET), zostáva vysoký – 13,9 % oproti 11,2 % v EÚ, a to aj po poklese o 0,8 percentuálneho bodu, v dôsledku čoho je Cyprus „krajina s kritickou situáciou“. Napokon, reálny hrubý disponibilný príjem domácností na obyvateľa zostáva nízky, aj keď nad úrovňou z roku 2008, po miernom zhoršení od roku 2021, čo robí Cyprus „krajinou s priemernými výsledkami“.

Systém sociálnej ochrany sa javí ako účinný pri podpore dobrých sociálnych výstupov na Cypre. Riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia celkovo a v prípade detí bolo v roku 2023 na úrovni 16,7 % (v porovnaní s 21,3 % celkovo a 24,8 % v prípade detí v EÚ), pričom krajina dosiahla v oboch dimenziách výsledok „krajina s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“. To úzko súvisí so stabilnou úrovňou a rozdelením reálnych príjmov v roku 2022, čo

Zdroj: Eurostat [[isoc_dskl_i2l](#)], prieskum IKT ESS.

odráža aj skutočnosť, že rast cien bol v roku 2022 spočiatku tlmený. Okrem iného to odráža aj vplyv sociálnych transferov (okrem dôchodkov) na znižovanie chudoby, v súvislosti s čím je krajina označená ako „krajina s priemernými výsledkami“ (30,5 % v porovnaní s hodnotou 34,7 % v EÚ), a nízku mieru nadmerného zaťaženia nákladmi na bývanie, na základe čoho je Cyprus „krajinou s najlepšimi výsledkami“. Subjektívne neuspokojené potreby lekárskej starostlivosti patria s 0,1 % k najnižším v EÚ a krajina je tak „krajinou s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“.

Vzhľadom na zistenia uvedenej analýzy v prvej fáze, predovšetkým na štyri ukazovatele s označením „krajina s kritickou situáciou“ alebo „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“, **sa Cyprus nejaví ako krajina, ktorá čelí potenciálnym rizikám pre vzostupnú sociálnu konvergenciu, a preto sa nevyžaduje ďalšia analýza v druhej fáze** (pozri rámček v oddiele 1.4).

Lotyšsko

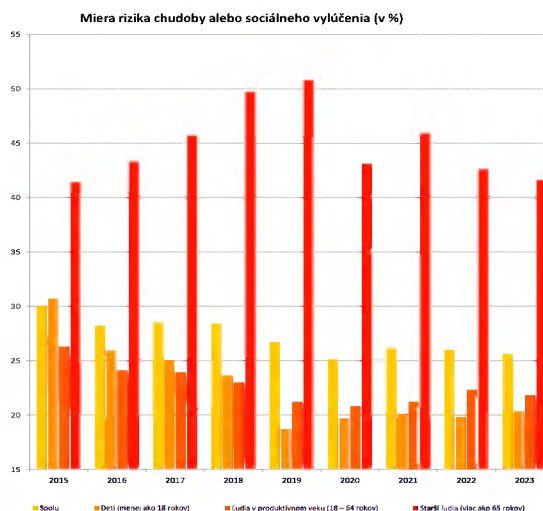
Výzvy v sociálnej oblasti sú významné, najmä pre starších ľudí. V kontexte hospodárstva, ktoré sa zmenšilo, zostal podiel ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením (AROPE) v roku 2023 v Lotyšsku ako „krajine s kritickou situáciou“ na úrovni 25,6 % (v porovnaní s priemerom EÚ 21,3 %), a to napriek poklesu o 0,4 percentuálneho bodu od roku 2022. V prípade detí sa podiel zvýšil na 20,3 % z 19,8 % v roku 2022 a Lotyšsko tak bolo „krajinou s priemernými výsledkami“. Na druhej strane bol obzvlášť vysoký u starších ľudí, a to 41,6 %, čo je viac ako dvojnásobok priemeru EÚ (19,8 %). Zároveň sa vplyv sociálnych transferov (okrem dôchodkov) na znižovanie chudoby znížil z 25,0 % v roku

2022 na 23,5 % v roku 2023 (oproti 34,7 % v EÚ) a Lotyšsko je „krajinou s výsledkami, ktoré treba sledovať“. Okrem toho bola v posledných troch rokoch stále „kritická“ aj príjmová nerovnosť meraná pomerom príjmov horného a dolného kvintilu, pričom dosahovala jednu z najvyšších hodnôt (6,2 v roku 2023 v porovnaní s hodnotou 4,7 v EÚ). Cieľom nedávnej reformy minimálneho príjmu a zvýšenia minimálnej mzdy na 700 EUR v roku 2024 je riešiť problémy spojené s vysokým rizikom chudoby a nerovnosťou, ale výsledky ešte nie sú viditeľné. Napokon, subjektívne neuspokojené potreby lekárskej starostlivosti naďalej naznačujú „kritickú situáciu“ ktorá sa v roku 2023 bude týkať 7,8 % obyvateľstva (v porovnaní s 2,4 % v EÚ) a od roku 2021 sa takmer zdvojnásobila.

Vo výsledkoch v oblasti vzdelávania a zručností zostáva Lotyšsko „krajinou s priemernými výsledkami“, ale so zhoršením. Účasť dospelých na vzdelávaní (za posledných 12 mesiacov) sa v roku 2022 znížila (34,1 % oproti 39,5 % v EÚ), rovnako ako podiel dospelých, ktorí majú aspoň základné digitálne zručnosti, z 50,8 % v roku 2021 na 45,3 % v roku 2023 (oproti 55,6 % v EÚ). Lotyšsko je teraz „krajinou s výsledkami, ktoré treba sledovať“, čo môže mať negatívny vplyv na digitálnu transformáciu v Lotyšsku. Podiel osôb, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a odbornú prípravu, sa v roku 2023 mierne zvýšil na 7,7 % (v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 9,5 %), a to napriek zlepšeniam v predchádzajúcich rokoch. Vplyv nedávnych opatrení zameraných na reformu odborného vzdelávania a prípravy na túto oblasť sa monitoruje.

Trh práce sa pri obnove v období po pandémie stabilizoval. V roku 2023 miera zamestnanosti ďalej vzrástla na 77,5 % (zo 77,0 % v roku 2022) a Lotyšsko druhý rok po sebe dosiahlo výsledok ako „krajina s priemernými výsledkami“. Čo sa týka rozdielu v zamestnanosti žien a mužov, Lotyšsko naďalej patrí medzi „krajiny s najlepšimi výsledkami“ a vzhľadom na mieru NEET medzi mladými ľuďmi je „krajinou s priemernými výsledkami“. V oblasti zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím je Lotyšsko „krajina s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“ po zlepšení na 18,5 percentuálneho bodu v roku 2023 (oproti 21,5 percentuálneho bodu v EÚ) z 20,8 percentuálneho bodu v roku 2022.

Vzhľadom na zistenia uvedenej analýzy v prvej fáze, predovšetkým na päť ukazovateľov s označením „krajina s kritickou situáciou“ alebo „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“, sa Lotyšsko nejaví ako krajina, ktorá čelí potenciálnym rizikám pre

Zdroj: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], EU-SILC.

vzostupnú sociálnu konvergenciu, a preto sa nevyžaduje ďalšia analýza v druhej fáze (pozri rámček v oddiele 1.4).

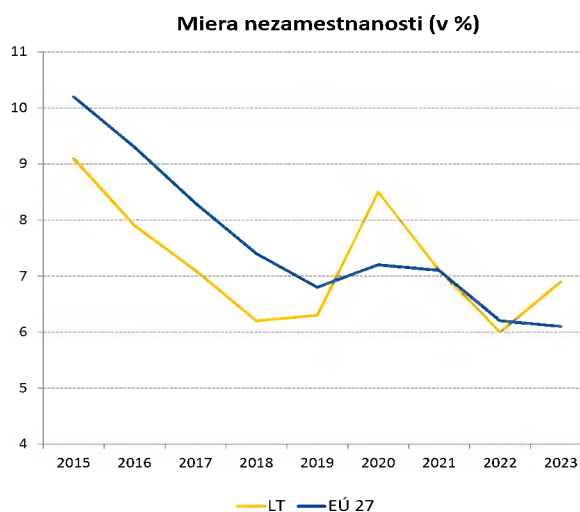
Litva

Situácia na trhu práce v Litve sa v roku 2023 v dôsledku spomalenia hospodárskeho rastu mierne zhoršila.

Miera nezamestnanosti sa v roku 2023 zvýšila o 0,9 percentuálneho bodu na 6,9 % a v súčasnosti je nad priemerom EÚ, ktorý je 6,1 %; to predstavuje zhoršenie relatívnej výkonnosti počas dvoch po sebe nasledujúcich rokov (z „krajiny s výsledkami lepšími ako priemer“ v roku 2021 na „krajinu s priemernými výsledkami“ v roku 2022 a na „krajinu s výsledkami, ktoré treba sledovať“ v roku 2023). Zároveň sa v tomto náraste odráža aj prílev ľudí utekajúcich pred vojnou na Ukrajine, pre ktorých je dynamika zamestnanosti odlišná. To by mohlo dočasne ovplyvniť údaje o trhu práce. Napriek tomu zostala Litva, pokiaľ ide o mieru dlhodobej nezamestnanosti, „krajinou s priemernými výsledkami“. Pokiaľ ide o mieru zamestnanosti, Litva je „krajinou s výsledkami, ktoré treba sledovať“; zatiaľ čo vo väčšine členských štátov EÚ sa táto miera zvýšila, v Litve klesla na 78,5 % v roku 2023 (zo 79,0 % v roku 2022), hoci je stále výrazne nad priemerom EÚ (75,3 % v roku 2023). Okrem toho sa miera mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET), zvýšila o 2,8 percentuálneho bodu na 13,5 % v roku 2023 (v porovnaní s 11,2 % v EÚ), a preto je tiež „krajinou s výsledkami, ktoré treba sledovať“. Situácia v oblasti zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím sa zlepšuje, o čom svedčí zníženie rozdielu z 35,0 percentuálneho bodu v roku 2022 na 32,4 percentuálneho bodu v roku 2023 (oproti 21,5 percentuálneho bodu v EÚ), ale na základe hlavného ukazovateľa sociálneho prehľadu týkajúceho sa rozdielu v zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím zostáva „kritická“ v relatívnom vyjadrení.

Hoci sa rekordne vysoká inflácia z roku 2022 v roku 2023 znížila, Litva naďalej čelí výzvam súvisiacim so sociálnym začlenením a sociálnou ochranou. Hoci pre vplyv sociálnych transferov (okrem dôchodkov) na znižovanie chudoby je Litva „krajina s priemernými výsledkami“, primeranosť a pokrytie sociálnych dávok a dôchodkov zostáva nízke. Podiel ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením sa v roku 2023 znížil iba o 0,3 percentuálneho bodu na hodnotu 24,3 % (prekračuje tak priemer EÚ na úrovni 21,3 %) a Litva sa naďalej považuje za „krajinu s výsledkami, ktoré treba sledovať“. V prípade osôb so zdravotným postihnutím patrí táto miera medzi najvyššie v EÚ, a to 42,7 %. Nerovnosť meraná podielom príjmových kvintilov patrí medzi najvyššie v EÚ (6,3 oproti 4,7), čo už tretí rok po sebe naznačuje, že Litva je naďalej „krajina s kritickou situáciou“. Na druhej strane, v súvislosti so záťažovou hranicou nákladov na bývanie je Litva „krajina s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“ a v súvislosti s podielom detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením je „krajinou s priemernými výsledkami“.

V kontexte rýchlej zelenej a digitálnej transformácie pretrvávajú výzvy v súvislosti s rozvojom zručností. Účasť dospelých na vzdelávaní za posledných 12 mesiacov bola v roku 2022 výrazne pod priemerom EÚ, a to na úrovni 27,4 % oproti 39,5 %, a preto je Litva „krajinou s výsledkami, ktoré treba sledovať“. Na druhej strane sa podiel dospelých, ktorí majú aspoň základné digitálne zručnosti, zvýšil na 52,9 % v roku 2023 (zo 48,8 % v roku 2022) oproti 55,6 % v EÚ (Litva je teraz „krajinou s priemernými výsledkami“).

Zdroj: Eurostat [une_rt_a], VZPS v EÚ.

Podiel detí mladších ako 3 roky navštevujúcich zariadenia formálnej starostlivosti o deti sa v roku 2023 znížil na 19,9 % (z 22,8 % v roku 2022), čím sa prerušil pozitívny trend pozorovaný v rokoch 2021 – 2022 a Litva zostáva „krajinou s výsledkami, ktoré treba sledovať“. Zároveň napriek nárastu o 1,6 percentuálneho bodu bol podiel osôb, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a odbornú prípravu, na úrovni 6,4 % v roku 2023 stále pod priemerom EÚ, ktorý je 9,5 %, a teda Litva je „krajina s dobrými výsledkami, ktoré si však vyžadujú monitorovanie“.

Vzhľadom na zistenia uvedenej analýzy v prvej fáze, predovšetkým na osem ukazovateľov s označením „krajina s kritickou situáciou“ alebo „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“, **bola Litva identifikovaná ako krajina, ktorá čelí potenciálnym rizikám pre vzostupnú sociálnu konvergenciu, a preto sa vyžaduje ďalšia analýza v druhej fáze** (pozri rámček v oddiele 1.4).

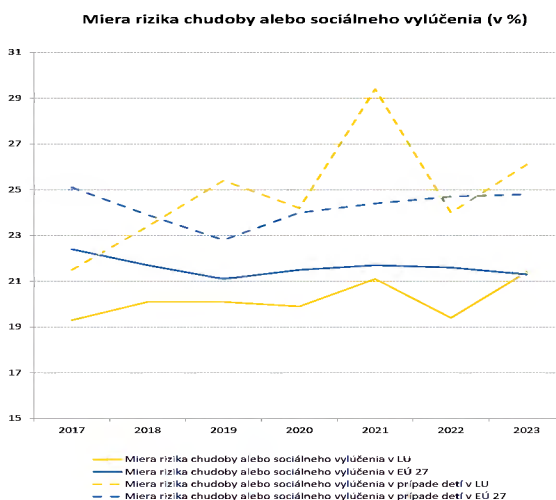
Luxembursko

Sociálna situácia v Luxembursku sa v roku 2023 zhoršila a problémy súvisiace s nákladmi na bývanie pretrvávajú. Podiel osôb ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením (AROE) celkovo (21,4 % oproti 21,3 % v EÚ), a najmä v prípade detí (26,1 % oproti 24,8 % v EÚ) zaznamenal v roku 2023 výrazné zhoršenie v absolútnom aj relatívnom vyjadrení. Možno to pripísať zvýšenej inflácii, ktorá má negatívny vplyv na závažnú materiálnu alebo sociálnu depriváciu, ako aj na pretrvávajúcu vysokú mieru chudoby zamestnaných osôb. Aj vplyv sociálnych transferov (okrem dôchodkov) na znižovanie chudoby sa znížil o viac ako 6 percentuálnych bodov na 27,4 % (v porovnaní s 34,7 % v EÚ).

V prípade všetkých troch ukazovateľov je Luxembursko „krajinou s výsledkami, ktoré treba sledovať“. Náklady na bývanie naďalej zaťažujú rozpočty domácností: vysoký a rastúci podiel tých, ktorí sú nadmerne zaťažení týmito nákladmi, naznačuje „krajinu s kritickou situáciou“ už druhý rok po jednom z najväčších nárastov, a to na úrovni 22,7 % oproti 8,8 % v EÚ. Je to spôsobené najmä rastom počtu obyvateľov pri obmedzenej ponuke bývania a vysokými príjmovými rozdielmi v meste Luxemburg, ktoré majú vplyv na dostupnosť. Na druhej strane, Luxembursko má jeden z najvyšších podielov detí vo veku do 3 rokov navštevujúcich zariadenia formálnej starostlivosti o deti, a to pri náraste z 54,7 % v roku 2022 na 60,0 % v roku 2023 (oproti 37,5 % v EÚ). Okrem toho, pokiaľ ide o subjektívne neuspokojené potreby lekárskej starostlivosti, Luxembursko je „krajina s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“.

Najnovšie trendy poukazujú na spomalenie výkonnosti trhu práce. V roku 2023, v kontexte spomalenia hospodárstva sprevádzaného pretrvávajúcim nedostatkom pracovnej sily, miera zamestnanosti stagnovala na úrovni 74,8 %, čo je mierne pod priemerom EÚ. Miera nezamestnanosti sa zvýšila na 5,2 % a teraz je v kategórii „krajiny s výsledkami, ktoré treba sledovať“, keďže sa v relatívnom vyjadrení zhoršila v priebehu dvoch po sebe nasledujúcich rokov (z „krajiny s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“ a „krajiny s priemernými výsledkami“ v predchádzajúcich dvoch rokoch). Okrem toho dlhodobá nezamestnanosť výrazne vzrástla o 0,4 percentuálneho bodu na 1,7 % v roku 2023 po predchádzajúcom zotavení na nízku úroveň pred pandémiou; je teraz takisto v kategórii „krajiny s výsledkami, ktoré treba sledovať“, rovnako ako rozdiel v zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím (23,7 percentuálneho bodu oproti 21,5 percentuálneho bodu v EÚ) po náraste o 15,2 percentuálneho bodu v roku 2023. Pokiaľ ide o podiel mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET), v roku 2023 sa zvýšil na 8,5 %, a krajina sa dostala na úroveň „krajiny s dobrými výsledkami, ktoré si však vyžadujú monitorovanie“.

Luxembursko dosahuje celkovo dobré výsledky v oblasti vzdelávania a zručností, ale čelí výzvam v oblasti digitálnych zručností, ktoré sú kľúčové pre dvojakú transformáciu. V tejto politickej oblasti sa Luxembursko väčšinou označuje ako „krajina s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“. Predovšetkým podiel osôb, ktoré predčasne ukončili

Poznámka: Zlom v časovom rade v rokoch 2020, 2021 a 2022.

Zdroj: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], EU-SILC.

vzdelávanie a odbornú prípravu, sa v roku 2023 opäť znížil (na 6,8 % oproti priemeru EÚ 9,5 %) a podiel dospelých, ktorí sa zúčastnili na vzdelávaní počas posledných 12 mesiacov, v roku 2022 dosiahol 45,2 % (oproti 39,5 % v EÚ). V roku 2023 sa však podiel dospelých, ktorí majú aspoň základné digitálne zručnosti (60,1 %), výrazne zhoršil, zatiaľ čo väčšina členských štátov EÚ zaznamenala nárast. Preto, aj keď je táto hodnota stále výrazne nad priemerom EÚ, ktorý je 55,6 %, je Luxembursko z dôvodu tohto ukazovateľa teraz „krajinou s výsledkami, ktoré treba sledovať“.

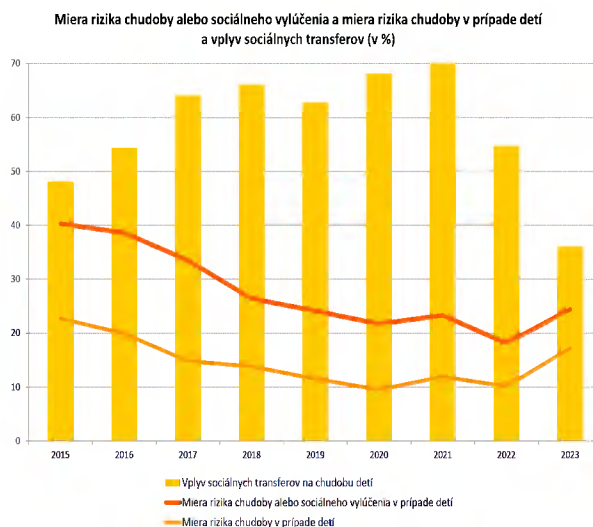
Vzhľadom na zistenia uvedenej analýzy v prvej fáze, predovšetkým na osem ukazovateľov s označením „krajina s kritickou situáciou“ alebo „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“, **bolo Luxembursko identifikované ako krajina, ktorá čelí potenciálnym rizikám pre vzostupnú sociálnu konvergenciu, a preto sa vyžaduje ďalšia analýza v druhej fáze** (pozri rámček v oddiele 1.4).

Maďarsko

Zvýšila sa chudoba a sociálne vylúčenie, najmä u detí. V roku 2023 sa síce obe miery zhoršili (o 1,3 percentuálneho bodu na 19,7 % a o 6,3 percentuálneho bodu na 24,4 %), pričom sa celkovo posunuli z úrovne „krajiny s priemernými výsledkami“ a v prípade detí z úrovne „krajiny s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“ na úroveň „krajiny s výsledkami, ktoré treba sledovať“. Peňažná chudoba detí sa výrazne zvýšila a miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie patrila medzi najvyššie v EÚ (10,4 % celkovo, 15,1 % v prípade detí a 17,9 % v prípade osôb so zdravotným postihnutím v porovnaní so 6,8 %, 8,4 % a 11,0 % v EÚ). Po náraste o 12 % v roku 2023 je aj príjmová nerovnosť v kategórii „krajiny s výsledkami, ktoré treba sledovať“, aj keď je stále mierne pod priemerom EÚ (4,5 oproti 4,7). Vplyv sociálnych transferov (okrem dôchodkov) na znižovanie chudoby sa zlepšil z úrovne „krajiny s výsledkami, ktoré treba sledovať“ na úroveň „krajiny s priemernými výsledkami“ v roku 2023 (34,5 %), čo odráža oveľa nižšiu mieru celkového poklesu, ale s veľkým poklesom v prípade detí. Klesajúca účinnosť sociálnych transferov odráža skutočnosť, že zatiaľ čo ceny a nominálne mzdy v posledných rokoch rýchlo rástli, sociálne dávky, ako je minimálny príjem a rodinné prídavky, zostali nominálne nezmenené.

Maďarsko čelí výzvam vo väčšine sektorov vzdelávania, pričom v oblasti vzdelávania dospelých dosahuje nadpriemerné výsledky. Miera predčasného ukončenia vzdelávania a odbornej prípravy zostala vysoká a v kategórii „krajiny s kritickou situáciou“ napriek poklesu z 12,4 % v roku 2022 na 11,6 % v roku 2023. V prípade Rómov bola táto miera šesťkrát vyššia v dôsledku systémových problémov, čo poukazuje na značné problémy pri poskytovaní prístupu k primeranému vzdelaniu a zručnostiam pre trh práce. Základné zručnosti žiakov sú naďalej nízke, pričom sociálno-ekonomické zázemie má na ne výrazný vplyv. Na druhej strane, v nadväznosti na úsilie z minulých rokov o zvýšenie kapacít starostlivosti o deti sa účasť detí do 3 rokov na formálnej starostlivosti o deti zvýšila z 12,9 % v roku 2022 na 20,3 % v roku 2023 a v súčasnosti je v kategórii „krajiny so slabými, ale zlepšujúcimi sa výsledkami“. Maďarsko dosiahlo v roku 2023 stav „krajiny s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“ v oblasti digitálnych zručností a „krajiny s najlepšimi výsledkami“ v oblasti vzdelávania dospelých (58,9 % a 62,2 % v porovnaní s 55,6 % a 39,5 % v EÚ). Miera nezamestnanosti osôb s nízkou kvalifikáciou, nezamestnaných a osôb starších ako 55 rokov je však nižšia ako v prípade celej populácie.

Maďarský trh práce si celkovo udržiava dobrú výkonnosť; dlhodobá nezamestnanosť sa však zvýšila a výsledky niektorých zraniteľných skupín stále zaostávajú. Miera zamestnanosti a nezamestnanosti bola v roku 2023 naďalej v kategórii „krajiny s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“ a Maďarsko zostáva v kategórii „krajín s najlepšimi výsledkami“ v reálnom hrubom disponibilnom príjme domácností na obyvateľa. Hoci dlhodobá nezamestnanosť zostáva nižšia ako priemer EÚ, v roku 2023 mierne vzrástla oproti klesajúcemu trendu v EÚ, a tak je v kategórii „krajiny s výsledkami, ktoré treba sledovať“.

Poznámka: Vplyv sociálneho transferu na zníženie chudoby detí sa vypočíta pomocou mier AROP pred transferom a po ňom. Zlom v časovom rade v roku 2022.

Zdroj: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], [[ilc_li10](#)], [[ilc_li02](#)], EU-SILC.

Zraniteľné skupiny naďalej čelia významným prekážkam na trhu práce. Rozdiel v zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím sa v roku 2023 znížil o 2,8 percentuálneho bodu a v súčasnosti je v kategórii „krajiny s výsledkami, ktoré treba sledovať“, vzhľadom na jeho pretrvávajúcu vysokú úroveň (29,6 percentuálneho bodu oproti 21,5 percentuálneho bodu v EÚ). Miera zamestnanosti (15 – 64 rokov) osôb s nízkou kvalifikáciou (38,7 %) a Rómov (47,3 %) bola v roku 2022 výrazne pod maďarským priemerom (74,4 %).

Vzhľadom na zistenia uvedenej analýzy v prvej fáze, predovšetkým na šesť ukazovateľov s označením „krajina s kritickou situáciou“ alebo „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“, **bolo Maďarsko identifikované ako krajina, ktorá čelí potenciálnym rizikám pre vzostupnú sociálnu konvergenciu, a preto sa vyžaduje ďalšia analýza v druhej fáze (pozri rámček v oddiele 1.4).**

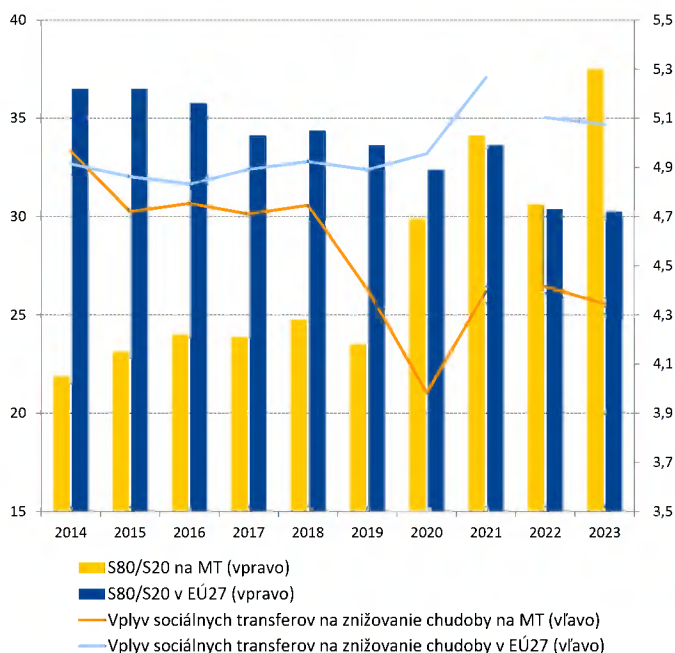
Malta

Sociálna situácia na Malte je čoraz náročnejšia. V kontexte solídneho hospodárskeho rastu je riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia celkovo aj v prípade detí v kategórii „krajiny s priemernými výsledkami“ (19,8 % a 25,2 % v porovnaní s 21,3 % a 24,8 % v EÚ). Napriek tomu sú tri sociálne ukazovatele označené v kategórii „krajiny s výsledkami, ktoré treba sledovať“. Príjmová nerovnosť meraná podielom príjmových kvintilov sa zvýšila zo 4,8 v roku 2022 na 5,3 v roku 2023 (oproti 4,7 v EÚ). Vplyv sociálnych transferov (okrem dôchodkov) na znižovanie chudoby je stále nízky, v roku 2023 na úrovni 25,6 %, čo je výrazne pod priemerom EÚ, ktorý je 34,7 %, a v priebehu rokov sa znižuje. Napokon, záťažová hranica nákladov na bývanie sa výrazne zvýšila z 2,9 % v roku 2022 na 6,0 % v roku 2023, pričom zostala pod priemerom EÚ. Na druhej strane, neuspokojené potreby zdravotnej starostlivosti uviedlo len 0,1 % obyvateľstva (v porovnaní s 2,4 % v EÚ), čo naznačuje úroveň výkonu „krajiny s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“.

Predčasné ukončenie vzdelávania a odbornej prípravy zostáva problémom, zatiaľ čo účasť dospelých na celoživotnom vzdelávaní sa zvýšila. Napriek ďalšiemu miernemu zníženiu zostáva podiel osôb, ktoré predčasne ukončia vzdelávanie a odbornú prípravu, na úrovni 10,2 % v roku 2023 oproti 9,5 % v EÚ, v kategórii „krajiny s výsledkami, ktoré treba sledovať“. Približne tretina maltských študentov nemá základné zručnosti v matematike (32,6 %) a čítaní (36,3 %), čo je výrazne nad priemerom EÚ. Podiel mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET), bol v roku 2023 nízky, a to 7,6 % (11,2 % v EÚ). Podiel detí vo veku do troch rokov, ktoré navštevujú zariadenia formálnej starostlivosti o deti, v roku 2023 predstavoval len 51,0 % (37,5 % v EÚ). Aj účasť dospelých na vzdelávaní za posledných 12 mesiacov sa zvýšila z 32,8 % v roku 2016 na 39,9 % v roku 2022. Vo všetkých týchto troch aspektoch dosahuje Malta úroveň „krajiny s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“. Medzi dospelými malo 63,0 % aspoň základné digitálne zručnosti (v porovnaní s 55,6 % v EÚ, „krajina s priemernými výsledkami“), hoci medzi jednotlivými úrovňami zručností pretrvávajú veľké rozdiely.

Trh práce je celkovo veľmi výkonný, ale v súvislosti s rozdielmi v zamestnanosti žien a mužov pretrvávajú problémy. Miera zamestnanosti na Malte patrila v roku 2023 medzi najvyššie v EÚ, a to na úrovni 81,3 %, a miera nezamestnanosti bola na historicky najnižšej úrovni 3,5 % („krajina s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“, resp. „krajina s najlepšimi výsledkami“). Aj rozdiel v zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím sa znížil z 30,1 percentuálneho bodu v roku 2022 na 25,8 percentuálneho bodu v roku 2023 (oproti 21,5 percentuálneho bodu v EÚ) a v súčasnosti je v kategórii „krajiny s výsledkami lepšími

Vplyv sociálnych transferov na znižovanie chudoby (v %) a pomer príjmov horného a dolného kvintilu (S20/S80)

Poznámka: Zlom v časovom rade pre vplyv sociálnych transferov v roku 2022 (prerušované čiary).

Zdroj: Eurostat [tespm050], [tessi180], EU SILC.

ako priemer EÚ“. Hoci sa miera zamestnanosti mužov aj žien zvýšila, rozdiel v zamestnanosti žien a mužov sa v roku 2023 zvýšil na 14,1 percentuálneho bodu, čo naznačuje úroveň „krajiny s kritickou situáciou“. To výrazne preyšuje priemer EÚ (10,2 percentuálneho bodu) a predstavuje jedno z najväčších zhoršení od roku 2022.

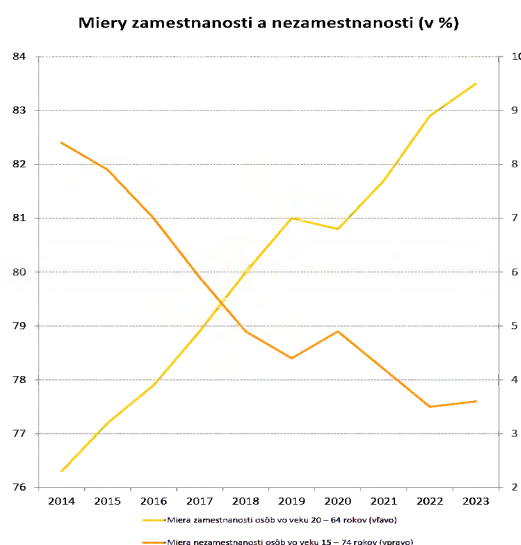
Vzhľadom na zistenia uvedenej analýzy v prvej fáze, predovšetkým na päť ukazovateľov s označením „krajina s kritickou situáciou“ alebo „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“, **sa Malta nejaví ako krajina, ktorá čelí potenciálnym rizikám pre vzostupnú sociálnu konvergenciu, a preto sa nevyžaduje ďalšia analýza v druhej fáze** (pozri rámček v oddiele 1.4).

Holandsko

Holandské hospodárstvo naďalej dosahuje pomerne dobré výsledky s ohľadom na všetky ukazovatele sociálneho prehľadu, ktoré súvisia s trhom práce. Napriek výraznému hospodárskemu spomaleniu v roku 2023 zostal trh práce napätý. Miera zamestnanosti v Holandsku sa v roku 2023 zvýšila na 83,5 % („krajina s najlepšimi výsledkami“), čo je výrazne nad priemerom EÚ (75,3 %), a nezamestnanosť zostáva nízka napriek miernemu nárastu v roku 2023 (na 3,6 %, „krajina s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“). Podiel mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy, stále patrí medzi najnižšie v EÚ, a to aj napriek miernemu zvýšeniu v roku 2023 (o 0,5 percentuálneho bodu na 4,7 %), čo robí z krajiny „krajinu s najlepšimi výsledkami“. Jednou z najväčších štrukturálnych výziev v Holandsku však zostáva riziko vysoko segmentovaného trhu práce. Zatiaľ čo rozdiel v zamestnanosti žien a mužov je v kategórii „krajiny s priemernými výsledkami“ (7,8 percentuálneho bodu oproti 10,2 percentuálneho bodu v EÚ v roku 2023), zamestnanosť na kratší pracovný čas je rozšírená, najmä u žien. To má za následok jeden z najväčších rozdielov v zamestnanosti žien a mužov na kratší pracovný čas v EÚ (41,8 percentuálneho bodu v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 20,2 percentuálneho bodu v roku 2023) a značný rozdiel v dôchodkoch žien a mužov (39,9 % oproti hodnote 25,3 % v EÚ v roku 2023). Napokon rast hrubého disponibilného príjmu domácností na obyvateľa nezodpovedal priemeru EÚ (109,4 a 111,1), a tak je aj v tomto kontexte „krajinou s výsledkami, ktoré treba sledovať“.

Holandsko naďalej vykazuje celkovo dobrú výkonnosť vo vzťahu k vytváraniu zručností. Napriek miernemu nárastu v porovnaní s predchádzajúcim rokom (o 0,6 percentuálneho bodu) je miera predčasného ukončenia vzdelávania a odbornej prípravy stále v kategórii „krajiny s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“ (6,2 % v roku 2023). V roku 2023 malo 82,7 % dospeléj populácie aspoň základné digitálne zručnosti, čo je jeden z najväčších podielov v EÚ („krajiny s najlepšimi výsledkami“). Podľa všeobecných výsledkov projektu PISA 2022 však základné zručnosti žiakov zhoršili, čo predstavuje riziko pre rozvoj zručností a konkurencieschopnosť. Zatiaľ čo v roku 2012 bol podiel žiakov s horšími výsledkami vo všetkých oblastiach výrazne pod priemerom EÚ, v roku 2022 sa takmer zdvojnásobil v matematike a prírodných vedách a v čítaní bol 2,5-krát vyšší. Od roku 2018 sa zvýšil nedostatočný prospech najmä u znevýhodnených žiakov. Stále je však dôležitá účinná osвета týkajúca sa rekvalifikácie a zvyšovania úrovne zručností zameraná na ľudí v nepriaznivej situácii na trhu práce (ako sú osoby s nízkou úrovňou zručností, ľudia s flexibilnými alebo dočasnými pracovnými zmluvami, ľudia s migrantským pôvodom a osoby so zdravotným postihnutím). Konkrétne sa môže stať, že zraniteľné skupiny nezískajú vždy rovnakú alebo primeranú podporu v dôsledku ich decentralizovaného vykonávania.

Podiel ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením je v Holandsku naďalej celkovo stabilný a značne nižší ako priemer EÚ. Výzvy pretrvávajú pre špecifické skupiny,

Zdroj: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[une_rt_a](#)], VZPS v EÚ.

ako sú osoby so zdravotným postihnutím alebo osoby s migrantským pôvodom, najmä deti. Zátťažová hranica nákladov na bývanie sa zvýšila z úrovne 8,3 % v roku 2020 na 9,3 % v roku 2023 (v porovnaní s 8,8 % v EÚ „v priemere“). Osobitne sa to týka ľudí ohrozených chudobou, v prípade ktorých zátťažová hranica nákladov na bývanie predstavuje 34,5 % (v porovnaní s 33,5 % v EÚ).

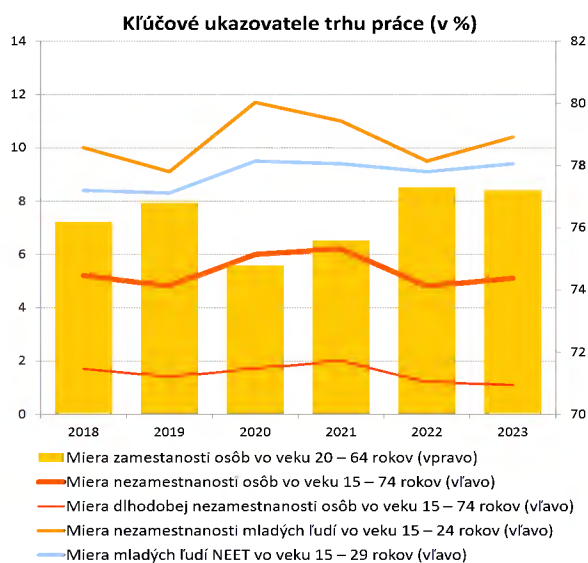
Vzhľadom na zistenia uvedenej analýzy v prvej fáze, predovšetkým na jeden ukazovateľ s označením „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“, **sa Holandsko nejaví ako krajina, ktorá čelí potenciálnym rizikám pre vzostupnú sociálnu konvergenciu, a preto sa nevyžaduje ďalšia analýza v druhej fáze** (pozri rámček v oddiele 1.4).

Rakúsko

V roku 2023 oživenie trhu práce vykazovalo určité známky spomalenia. Po výraznom náraste v predchádzajúcom roku sa miera zamestnanosti v roku 2023 mierne znížila na 77,2 % v kontexte poklesu ekonomiky sprevádzaného rozsiahlym nedostatkom pracovnej sily, ako aj nesúlalom medzi ponukou a dopytom a v súčasnosti je v kategórii „krajiny s výsledkami, ktoré treba sledovať“. Miera nezamestnanosti sa v roku 2023 mierne zvýšila na 5,1 % a dosahuje výsledky v kategórii „krajiny s priemernými výsledkami“ (z „krajiny s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“ v predchádzajúcom roku). Naopak, miera dlhodobej nezamestnanosti sa ďalej znížila a zostáva na úrovni „krajina s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“. A hoci rozdiel v zamestnanosti žien a mužov zostal v kategórii „krajiny s priemernými výsledkami“ (7,8 percentuálneho bodu v roku 2023), Rakúsko zaznamenalo v tomto ohľade jednu z najvyšších mier zamestnanosti žien na kratší pracovný čas (61,4 %) a najväčší rozdiel medzi pohlaviami (38,6 percentuálneho bodu). Pri zohľadnení ekvivalentov plného pracovného času je rozdiel v zamestnanosti žien a mužov podstatne väčší, a to 19 percentuálnych bodov. Podiel detí vo veku menej ako tri roky navštevujúcich zariadenia formálnej starostlivosti o deti sa v roku 2023 zlepšil len mierne o 1,1 percentuálneho bodu za rok, na stále nízku úroveň 24,1 % (v porovnaní s 37,5 % v EÚ), a preto zostáva v kategórii „krajiny s výsledkami, ktoré treba sledovať“. Táto nízka miera a obmedzená ponuka cenovo dostupnej a kvalitnej starostlivosti o deti výrazne prispievajú k vysokej miere práce žien na kratší pracovný čas. Napokon, reálny hrubý disponibilný príjem domácností (GDHI) na obyvateľa sa napriek neustálej obnove od krízy COVID-19 dostal pod úroveň z roku 2008 (98,5 % v roku 2023) a predstavuje kategóriu „krajiny s kritickou situáciou“.

V oblasti zručností dosahuje Rakúsko naďalej dobré výsledky, ale niektoré problémy pretrvávajú. Podiel dospelých, ktorí majú aspoň základné digitálne zručnosti, je vysoký (64,7 % v roku 2023) a bol v kategórii „krajiny s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“. Podiel osôb, ktoré sa zúčastňujú na vzdelávaní, síce od roku 2016 klesol o 3,1 percentuálneho bodu, ale v roku 2022 bol výrazne nad priemerom EÚ (52,2 % oproti 39,5 %, „krajina s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“). Zdá sa, že na podporu zelenej a digitálnej transformácie a riešenie súvisiacich nedostatkov je dôležité posilniť získavanie zručností u dospelých, a to aj v digitálnej a zelenej oblasti. V roku 2023 bol podiel osôb, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a odbornú prípravu, v kategórii „krajiny s priemernými výsledkami“ na úrovni 8,6 %. Zároveň len 30,5 % nezamestnaných (15 – 64 rokov) malo nanajvýš nižšie sekundárne vzdelanie, čo ich robí obzvlášť zraniteľnými. Zlepšením základných zručností pre všetkých sa môže využiť ich potenciál a zlepšiť výsledky v oblasti zamestnanosti.

Rakúsko dosahuje pomerne dobré výsledky v oblasti sociálnej ochrany a začleňovania. Zatiaľ čo podiel ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením je „lepší ako priemer EÚ“, v roku 2023 na úrovni 17,7 %, miera detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením sa zvýšila na 22,7 % („krajina s priemernými výsledkami“). V roku 2023 sa

Poznámka: Zlom v časovom rade v prípade miery NEET v roku 2021.

Zdroj: Eurostat [[fsi_emp_a](#)], [[une_rt_a](#)], [[une_ltu_a](#)], [[edat_lfse_20](#)], VZPS EÚ.

zvýšila najmä závažná materiálna a sociálna deprivácia (o 1,2 percentuálneho bodu), hoci zostala výrazne pod priemerom EÚ. Zátťažová hranica nákladov na bývanie sa naopak znížila a v súčasnosti je v kategórii „krajiny s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“. Takisto výrazný vplyv sociálnych transferov (okrem dôchodkov) na znižovanie chudoby (39,2 % v roku 2023 v porovnaní s 34,7 % v EÚ) a nízka úroveň subjektívne neuspokojenej potreby lekárskej starostlivosti naďalej odrážajú situáciu „s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“.

Vzhľadom na zistenia uvedenej analýzy v prvej fáze, predovšetkým na tri ukazovatele s označením „krajina s kritickou situáciou“ alebo „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“, **sa Rakúsko nejaví ako krajina, ktorá čelí potenciálnym rizikám pre vzostupnú sociálnu konvergenciu, a preto sa nevyžaduje ďalšia analýza v druhej fáze (pozri rámček v oddiele 1.4).**

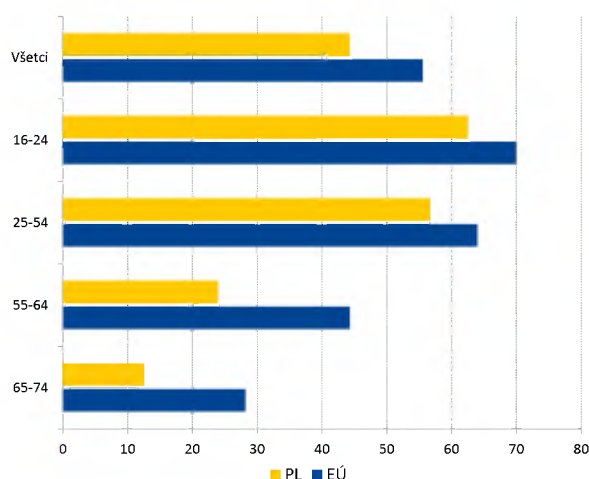
Poľsko

Trh práce je silný, ale ženy a osoby so zdravotným postihnutím nadalej čelia značným problémom. V roku 2023 bola miera zamestnanosti najvyššia za posledné tri desaťročia (77,9 % oproti 75,3 % v EÚ, „krajina s výsledkami lepšimi ako priemer EÚ“). Okrem toho má Poľsko jednu z najnižších mier nezamestnanosti na úrovni 2,8 % a patrí medzi „krajiny s najlepšimi výsledkami“ v EÚ. Nedostatok pracovnej sily však zostáva výrazný, a to aj v dôsledku poklesu počtu obyvateľov v produktívnom veku a nižšej účasti na trhu práce medzi určitými skupinami obyvateľstva. V roku 2023 zaznamenal rozdiel v zamestnanosti žien a mužov nadpriemerný pokles, ale stále ho „treba sledovať“, a to na úrovni 11,8 percentuálneho bodu v porovnaní s 10,2 percentuálneho bodu v EÚ. Miera účasti na trhu práce je relatívne nízka, pretože ženy majú viac povinností v súvislosti so starostlivosťou o deti a osoby, ktoré potrebujú dlhodobú starostlivosť. Podiel detí vo veku do troch rokov zúčastňujúcich sa na formálnej starostlivosti o deti sa v roku 2023 výrazne zhoršil na 12,6 % (z 15,9 % v roku 2022) a zostáva hlboko pod priemerom EÚ (37,5 %), čo predstavuje kategóriu „krajiny s kritickou situáciou“. Táto nízka miera v kombinácii s problémami v oblasti kvality môže mať vplyv na dlhodobé vyhliadky detí na vzdelávanie a účasť žien na trhu práce. S nárastom o 2,6 percentuálneho bodu na 33,9 percentuálneho bodu v roku 2023 patrila rozdiel v zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím medzi najväčšie v EÚ (EÚ 21,5 percentuálneho bodu) a poukazuje na kategóriu „krajiny s kritickou situáciou“³⁰¹.

Poľsko vykazuje určitý dobrý vývoj, pokiaľ ide o mladých ľudí, ale základné zručnosti, úroveň digitálnych zručností a účasť dospelých na vzdelávaní sú stále veľmi nízke. Podiel dospelých, ktorí sa zúčastnili na vzdelávaní (za posledných 12 mesiacov), bol v roku 2022 na úrovni 20,3 %, hlboko pod priemerom EÚ (39,5 %), čo predstavuje kategóriu „krajiny s kritickou situáciou“. Vyplýva to najmä z nízkej účasti na neformálnom vzdelávaní. Okrem toho, napriek nárastu o 1,4 percentuálneho bodu, podiel osôb, ktoré majú aspoň základné digitálne zručnosti (44,3 %), zostal v roku 2023 výrazne pod priemerom EÚ (55,6 %) a takisto predstavuje kategóriu „krajiny s kritickou situáciou“. Posilnenie získavania digitálnych zručností môže podporiť zelenú a digitálnu transformáciu. V prieskume OECD PISA 2022 sa podiel 15-ročných žiakov, ktorí nedosahujú minimálnu úroveň základných zručností, zvýšil na 23 % v matematike, 22,2 % v čítaní a 18,6 % v prírodných vedách, čo je jeden z najvyšších nárastov v EÚ v porovnaní s rokom 2018. Na druhej strane Poľsko patrí medzi „krajiny s najlepšimi výsledkami“ v oblasti predčasného ukončenia vzdelávania a odbornej prípravy (3,7 % oproti 9,5 % v EÚ v roku 2023).

Sociálna situácia je v Poľsku pomerne stabilná. V roku 2023 zostala miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (16,3 % celkovo a 16,9 % v prípade detí) a príjmová nerovnosť (pomer príjmových kvintilov na úrovni 4,1) v kategórii „krajiny s výsledkami lepšimi ako

Jednotlivci, ktorí majú buď základné, alebo pokročilejšie všeobecné digitálne zručnosti, podľa veku, 2023 (v %)

Zdroj: Eurostat [[eq_dskl07](#)], prieskum IKT ESS.

³⁰¹ Nízka spoľahlivosť je označená pre ukazovateľ rozdielu v zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím v roku 2023.

priemer EÚ“ (v porovnaní s 21,3 %, 24,8 % a 4,7 % v EÚ). Najmä podiel detí žijúcich v domácnostiach (takmer) bez zamestnania je výrazne nižší ako priemer EÚ (3,1 % oproti 7,5 %).

Vzhľadom na zistenia uvedenej analýzy v prvej fáze, a najmä na päť ukazovateľov s označením „krajina s kritickou situáciou“ alebo „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“, **sa Poľsko nejaví ako krajina, ktorá čelí potenciálnym rizikám pre vzostupnú sociálnu konvergenciu, a preto sa nevyžaduje ďalšia analýza v druhej fáze** (pozri rámček v oddiele 1.4).

Portugalsko

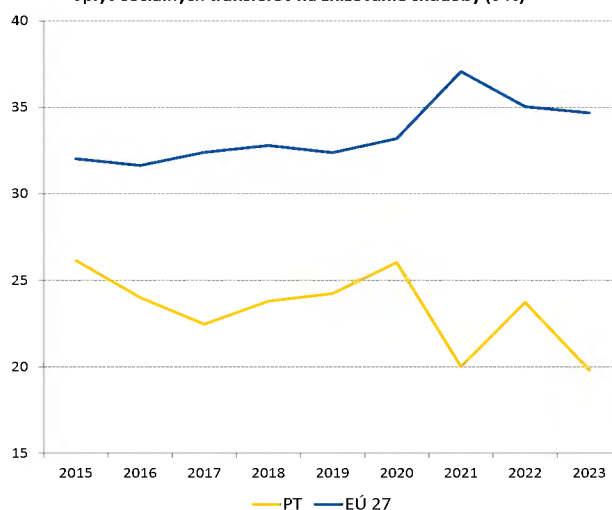
Zvýšila sa účinnosť portugalského systému sociálnej ochrany pri zmierňovaní rizík chudoby a znižovanie príjmových nerovností sa zhoršilo. V roku 2023 sa vplyv sociálnych transferov (okrem dôchodkov) na znižovanie chudoby znížil o 3,9 percentuálneho bodu a na úrovni 19,8 % (oproti 34,7 % v EÚ) patrí do kategórie „krajiny s kritickou situáciou“. Klesajúca účinnosť sociálnych dávok odráža skutočnosť, že zatiaľ čo ceny a nominálne mzdy v posledných rokoch rýchlo rástli, sociálne dávky sa nezvyšovali rovnakým tempom. Okrem toho sa v roku 2023 zhoršila aj nerovnosť meraná podielom príjmových kvintilov, a to na úrovni 5,6 (oproti 4,7 v EÚ, čo „treba sledovať“). Zároveň podiel ľudí

ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením zostal v roku 2023 stabilný na úrovni 20,1 % a je v kategórii „krajiny s priemernými výsledkami“. Miera ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením sa však v prípade detí od roku 2022 zvýšila o 1,9 percentuálneho bodu (na 22,6 %) („krajina s priemernými výsledkami“), čo je jedno z najvýraznejších zhoršení v EÚ. Podiel ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením je obzvlášť vysoký aj v najvzdialenejších regiónoch Azorských ostrovov a Madeiry (31,4 %, resp. 28,1 %). Hodnoty ukazovateľov sa zhoršili v metropolitnej oblasti Lisabonu (o 3,8 percentuálneho bodu) a na Azorských ostrovoch (o 1,1 percentuálneho bodu), čo poukazuje na pretrvávajúce problémy v oblasti regionálnej súdržnosti.

Hoci Portugalsko dosahuje priemerné výsledky v oblasti zručností, nárast počtu osôb, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a odbornú prípravu, predstavuje problém. Podiel osôb, ktoré predčasne ukončili školskú dochádzku, sa zvýšil zo 6,3 % v roku 2022 na 8,1 % v roku 2023 a v súčasnosti je v kategórii „krajiny s výsledkami, ktoré treba sledovať“ po tom, ako sa v predchádzajúcich dvoch rokoch zhoršil z kategórie „krajiny s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“ a zvrátili sa tak minulé zlepšenia. Okrem toho existujú výrazné regionálne rozdiely s oveľa vyššími mierami, napríklad v regióne Algarve (16 %), a najmä v autonómnom regióne Azory (21,7 %). Základné zručnosti žiakov sa od roku 2018 výrazne zhoršili. Pokiaľ ide o podiel dospelých, ktorí majú aspoň základné digitálne zručnosti, a podiel dospelých, ktorí sa zúčastňujú na vzdelávaní (v predchádzajúcich 12 mesiacoch), Portugalsko patrí do kategórie „krajiny s priemernými výsledkami“. Ten však klesol z 38,0 % v roku 2016 na 33,4 % v roku 2022, a to aj napriek potrebe rekvalifikácie a zvyšovania úrovne zručností, a to aj vzhľadom na digitálnu a zelenú transformáciu.

Portugalský trh práce je naďalej odolný. V kontexte hospodárskeho rastu nad priemerom EÚ sa miera zamestnanosti vďaka čistej migrácii zlepšila zo 77,1 % v roku 2022 na 78,0 % v roku 2023 a Portugalsko zostáva v kategórii „krajiny s priemernými výsledkami“. Naopak, miera nezamestnanosti sa v roku 2023 zvýšila o 0,3 percentuálneho bodu na 6,5 % („krajina s priemernými výsledkami“). Od roku 2021 sa miera dlhodobej nezamestnanosti zlepšuje, hoci v roku 2023 je stále nad priemerom EÚ (2,5 % oproti 2,1 %). Portugalsko aj naďalej dosahuje výsledky v kategórii „krajina s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“ v oblasti podielu mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo

Vplyv sociálnych transferov na znižovanie chudoby (v %)

Poznámka: Zlom v časovom rade v roku 2022.

Zdroj: Eurostat [[tespm050](#)], EU-SILC.

odbornej prípravy (NEET), s výnimkou Azorských ostrovov, a v oblasti rozdielu v zamestnanosti žien a mužov a patrí medzi „krajiny s najlepšimi výsledkami“ v oblasti rozdielu v zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím. Na druhej strane pretrváva segmentácia trhu práce, ktorá sa prejavuje vysokým podielom mladých ľudí so zmluvami na určitý čas (42,9 % oproti 34,3 % v EÚ v roku 2023).

Vzhľadom na zistenia uvedenej analýzy v prvej fáze, predovšetkým na tri ukazovatele s označením „krajina s kritickou situáciou“ alebo „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“, **sa Portugalsko nejaví ako krajina, ktorá čelí potenciálnym rizikám pre vzostupnú sociálnu konvergenciu, a preto sa nevyžaduje ďalšia analýza v druhej fáze** (pozri rámček v oddiele 1.4).

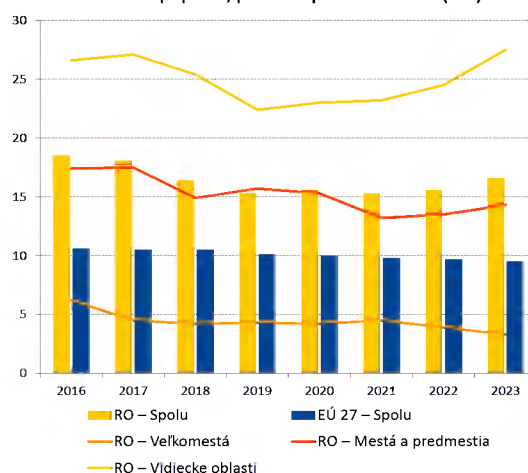
Rumunsko

Napriek istému pokroku je riziko chudoby v Rumunsku naďalej vysoké, najmä pre zraniteľné skupiny a vo vidieckych oblastiach. Podiel ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením od roku 2016 neustále klesal, a to zo 46,0 % na 34,4 % v roku 2022 a 32,0 % v roku 2023 (oproti 21,3 % v EÚ), čo je znakom „dobiehania“, napriek tomu, že inflácia zostala v posledných rokoch vysoká. Miera detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením na úrovni 39,0 % sa v roku 2023 takisto znížila (zo 41,5 % v roku 2022), pričom zostáva jednou z najvyšších (24,8 % v EÚ). To poukazuje na situáciu „krajiny so slabými, ale zlepšujúcimi sa výsledkami“ v oboch ukazovateľoch v tomto roku v porovnaní s kategóriou „krajiny s kritickou situáciou“ v minulom roku. Systém sociálnej ochrany naďalej vykazuje nízku účinnosť pri znižovaní chudoby, keďže sociálne transfery (okrem dôchodkov) ju znižujú len o 15,6 % (v porovnaní s 34,7 % v EÚ), čo je „kritické“. Hoci sa príjmová nerovnosť (meraná pomerom podielov príjmových kvintilov) v roku 2023 mierne znížila (zo 6,0 na 5,8), naďalej patrí k najvyšším v EÚ a takisto predstavuje kategóriu „krajiny s kritickou situáciou“. Subjektívne neuspokojené potreby lekárskej starostlivosti sa zvýšili (5,2 % v roku 2023 oproti 4,9 % v roku 2022) v súlade s trendom pozorovaným v EÚ a zostávajú v kategórii „krajiny s výsledkami, ktoré treba sledovať“. Zraniteľné skupiny, osoby žijúce vo vidieckych oblastiach a marginalizované komunity, ako sú Rómovia, čelia väčším ťažkostiam pri prístupe k základným a sociálnym službám.

Situácia na trhu práce sa zlepšuje, ale stále čelí značným výzvam.

V roku 2023 bola miera zamestnanosti stále výrazne pod priemerom EÚ (68,7 % oproti 75,3 %) a od roku 2022 sa zlepšila len mierne (68,5 %), a to napriek hospodárskemu rastu nad priemerom EÚ. Ide o „krajinu s kritickou situáciou“, ktorá čiastočne odráža nedostatočné zastúpenie niektorých skupín obyvateľstva vrátane žien a Rómov. Dlhodobá miera nezamestnanosti bola stabilná („krajina s priemernými výsledkami“ 2,2 %), pričom trend v EÚ sa zlepšoval. Rozdiel v zamestnanosti žien a mužov sa zároveň zvýšil o 0,5 percentuálneho bodu na 19,1 percentuálneho bodu v roku 2023, čo je jeden z najväčších rozdielov v EÚ, ktorý je takisto v kategórii „krajiny s kritickou situáciou“. To sa týkalo aj podielu mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET), ktorý sa znížil o 0,5 percentuálneho bodu na 19,3 % v roku 2023, ale stále patrí k najvyšším v EÚ. Hoci sa rozdiel v zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím v roku 2023 znížil o 2,8 percentuálneho bodu, stále je veľký a Rumunsko tak patrí medzi „krajiny s výsledkami, ktoré treba sledovať“.

Osoby, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a odbornú prípravu, podľa stupňa urbanizácie (v %)

Poznámka: Zlom v časovom rade RO v roku 2021.

Zdroj: Eurostat [edat_lfse_30], VZPS v EÚ.

Pretrvávajúce problémy v oblasti vzdelávania a rozvoja zručností ohrozujú udržateľnú sociálno-ekonomickú konvergenciu. Účasť dospelých na vzdelávaní je v kategórii „krajina so slabými, ale zlepšujúcimi sa výsledkami“ (19,1 % oproti 39,5 % v EÚ v roku 2022). V iných oblastiach rozvoja zručností je však stále v kategórii „krajiny s kritickou situáciou“. To platí aj pre podiel dospelých, ktorí majú aspoň základné digitálne zručnosti (27,7 % v roku 2023 oproti 55,6 % v EÚ). Okrem toho podiel osôb, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a odbornú prípravu, je takisto jeden z najvyšších (16,6 % v porovnaní s 9,5 % v EÚ v roku 2023), pričom sa oproti klesajúcemu trendu v EÚ ďalej zhoršil, a preto sa nachádza

v kategórii „krajiny s kritickou situáciou“, rovnako ako podiel detí mladších ako tri roky navštevujúcich zariadenia formálnej starostlivosti o deti, ktorý je naďalej veľmi nízky (12,3 % v porovnaní s 37,5 % v EÚ). Tieto trendy spolu s nízkou úrovňou základných zručností podľa výsledkov PISA z roku 2022 zdôrazňujú, že existuje priestor na posilnenie vzdelávania a odbornej prípravy z hľadiska kvality, dostupnosti a relevantnosti pre trh práce.

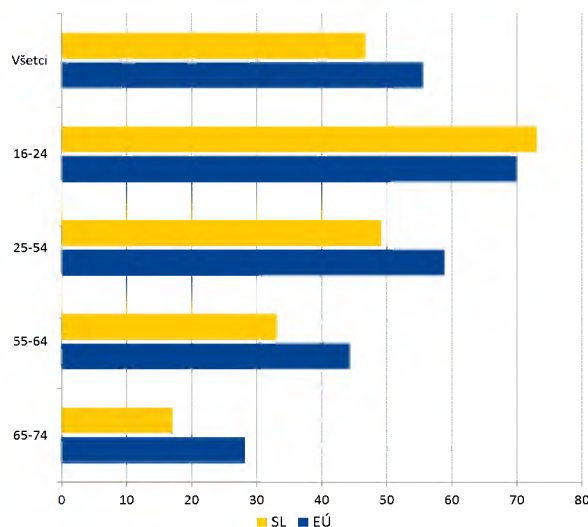
Vzhľadom na zistenia uvedenej analýzy v prvej fáze, predovšetkým na desať ukazovateľov s označením „krajina s kritickou situáciou“ alebo „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“, **bolo Rumunsko identifikované, ako krajina, ktorá čelí potenciálnym rizikám pre vzostupnú sociálnu konvergenciu, a preto sa vyžaduje ďalšia analýza v druhej fáze (pozri rámček v oddiele 1.4).**

Slovinsko

Slovinsko čelí výzvam súvisiacim so systémom vzdelávania a odbornej prípravy.

V roku 2022 sa na vzdelávaní a odbornej príprave zúčastnilo len 26,5 % všetkých dospelých. To je výrazne pod priemerom EÚ, ktorý je 39,5 %, a v porovnaní s rokom 2016 to predstavuje pokles o 13,8 percentuálneho bodu, a preto ide o „krajinu s výsledkami, ktoré treba sledovať“. Okrem toho len 46,7 % dospelých malo v roku 2023 aspoň základné digitálne zručnosti, čo je výrazne pod priemerom EÚ (55,6 %) a odráža to pokles o 3,0 percentuálneho bodu v porovnaní s rokom 2021. Túto situáciu „treba sledovať“, najmä v súvislosti s prechodom na zelenú a digitálnu transformáciu. Podiel osôb, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a odbornú prípravu, sa ďalej zvýšil o 1,4 percentuálneho bodu na 5,4 % v roku 2023 a krajina tak zostáva „krajinou s dobrými výsledkami, ktoré si však vyžadujú monitorovanie“, hoci Slovinsko má stále jeden z najnižších podielov v EÚ³⁰². Podiel mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET), sa v roku 2023 znížil o 0,6 % na 7,8 %. Slovinsko je v tejto súvislosti „krajinou s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“.

Jednotlivci, ktorí majú buď základné, alebo pokročilejšie všeobecné digitálne zručnosti, podľa veku, 2023 (v %)

Zdroj: Eurostat [[isoc_sk_dskl_i21](#)], prieskum IKT ESS.

Slovinský trh práce sa v kontexte pokračujúceho hospodárskeho rastu vyvíja celkovo dobre, hoci miera zamestnanosti v roku 2023 klesla. Miera nezamestnanosti a dlhodobej nezamestnanosti pokračovala v roku 2023 v klesajúcom trende a dosiahla 3,7 % („krajina s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“), resp. 1,4 % („krajina s priemernými výsledkami“). Miera zamestnanosti na úrovni 77,5 % je nad priemerom EÚ, ktorý je 75,3 %, ale zaznamenala mierny pokles (0,4 percentuálneho bodu) napriek tomu, že celková zamestnanosť sa v rovnakom čase zvýšila o 1,6 %. V kontexte zvyšovania miery zamestnanosti vo väčšine členských štátov to naznačuje situáciu „krajiny s výsledkami, ktoré treba sledovať“. Štrukturálne faktory, ako je rýchle starnutie obyvateľstva a nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami, však môžu zhoršiť už existujúci nedostatok pracovnej sily.

Slovinsko má celkovo dobre fungujúci systém sociálnej ochrany. Podobne ako v predchádzajúcich rokoch, aj v roku 2023 boli podiely obyvateľstva, a najmä detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením, jedny z najnižších, a to 13,7 %, resp. 10,7 % (v oboch prípadoch išlo o „krajinu s najlepšimi výsledkami“), a to aj vzhľadom na dobre ciele podporné opatrenia, ktoré pomáhajú zraniteľným domácnostiam zmierniť dôsledky inflácie cien energií. Niektoré zraniteľné skupiny vrátane žien s nízkou úrovňou vzdelania, nezamestnaných a starších žien však stále čelia oveľa vyššiemu riziku chudoby, čo si vyžaduje ďalšie politické úsilie zamerané na tieto skupiny. Vplyv sociálnych transferov (okrem dôchodkov) na znižovanie chudoby je v súčasnosti v kategórii „krajina s priemernými

³⁰²

V roku 2023 došlo k zlomu v časovom rade ukazovateľa predčasného ukončenia vzdelávania a odbornej prípravy.

výsledkami“ na úrovni 35,5 %, ale v prípade starších ľudí (veková skupina nad 65 rokov) je stále menej účinný. Príjmová nerovnosť na úrovni 3,3, meraná pomerom podielov príjmových kvintilov, zostala v roku 2023 jednou z najnižších v EÚ („krajina s najlepšimi výsledkami“).

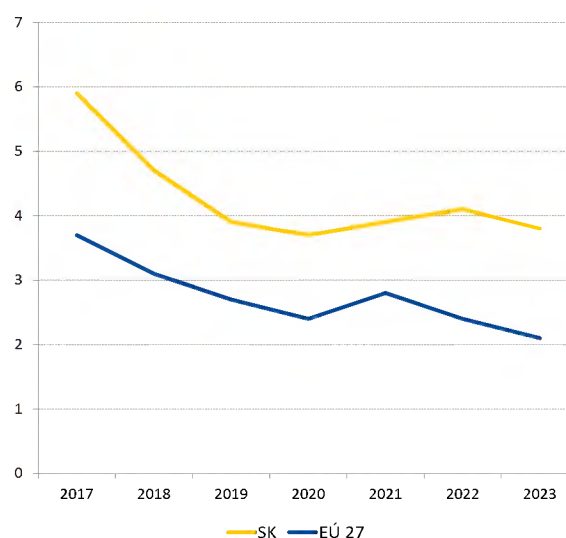
Vzhľadom na zistenia uvedenej analýzy v prvej fáze, predovšetkým na tri ukazovatele s označením „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“, **sa Slovinsko nejaví ako krajina, ktorá čelí potenciálnym rizikám pre vzostupnú sociálnu konvergenciu, a preto sa nevyžaduje ďalšia analýza v druhej fáze** (pozri rámček v oddiele 1.4).

Slovensko

Účasť na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve je veľmi nízka a zhoršenie možno pozorovať v oblasti digitálnych zručností, zatiaľ čo v oblasti vzdelávania dospelých dosahuje krajina celkovo dobré výsledky. V roku 2023 malo Slovensko jednu z najnižších mier účasti detí mladších ako tri roky na formálnej starostlivosti o deti (s 1,0 % a rozdielom oproti miere účasti v EÚ 37,5 %), a preto zostáva v kategórii „krajiny s kritickou situáciou“. Účasť na vzdelávaní v ranom detstve a starostlivosti o deti staršie ako tri roky je takisto naďalej jednou z najnižších (78,6 % v porovnaní s 93,1 % v EÚ v roku 2022), s podielom iba 33 % medzi rómskymi deťmi v roku 2021 (hoci sa zlepšila z 27 % v roku 2016). Tretina 15-ročných žiakov takisto nemá základné zručnosti v matematike a čítaní. Podiel dospelých, ktorí majú aspoň základné digitálne zručnosti, klesol z 55,2 % v roku 2021 na 51,3 % v roku 2023 a Slovensko je tak v kategórii „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“. Predčasné ukončenie vzdelávania a odbornej prípravy a účasť na vzdelávaní dospelých (za posledných 12 mesiacov) sú však na Slovensku v kategórii „krajina s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“.

Trh práce na Slovensku dosahuje vo všeobecnosti dobré výsledky, no dlhodobá nezamestnanosť predstavuje pretrvávajúci problém. V roku 2023 dosiahla miera zamestnanosti rekordne vysokú úroveň 77,5 % a miera nezamestnanosti bola rekordne nízka na úrovni 5,8 % (priemer EÚ je 75,3 % a 6,1 %). Ďalej sa zlepšil aj podiel mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET), ktorý klesol z 12,3 % v roku 2022 na 11,2 % v roku 2023 („v priemere“). Napriek tomu je miera dlhodobej nezamestnanosti stále v kategórii „krajiny s kritickou situáciou“, keďže v roku 2023 došlo len k malému zlepšeniu na 3,8 % zo 4,1 % v roku 2022 a naďalej patrí k najvyšším v EÚ. Veľké sú aj regionálne rozdiely. Hrubý disponibilný príjem domácností sa znížil z hodnoty 126,4 v roku 2022 na 123,2 v roku 2023, preto je Slovensko „krajinou s výsledkami, ktoré treba sledovať“.

Miera dlhodobej nezamestnanosti (v %)

Zdroj: Eurostat [[unc_ltu_a](#)], VZPS EÚ.

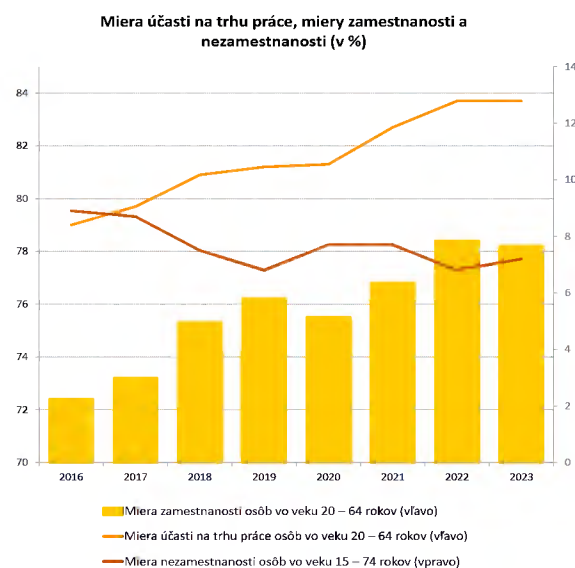
Celkové riziko chudoby je na Slovensku nízke, ale niektoré regióny a skupiny obyvateľstva stále čelia výzvam. Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia je v kategórii „krajina s dobrými výsledkami, ktoré si však vyžadujú monitorovanie“, na úrovni 17,6 % (v porovnaní s 21,3 % v EÚ), po tom, ako sa v roku 2023 zvýšila o 1,1 percentuálneho bodu, zatiaľ čo v mnohých iných členských štátoch sa znížila. Príjmová nerovnosť meraná podielom príjmových kvintilov je takisto v kategórii „krajina s dobrými výsledkami, ktoré si však vyžadujú monitorovanie“. Miera ohrozenia detí chudobou alebo sociálnym vylúčením sa v roku 2023 zvýšila na 25,3 % (z 24,7 % v roku 2022), čo predstavuje kategóriu „krajina s priemernými výsledkami“. Zároveň sa výrazne zlepšil vplyv sociálnych transferov (okrem dôchodkov) na znižovanie chudoby, a to z 33,8 % v roku 2022 na 36,4 % v roku 2023, a v súčasnosti je Slovensko „krajina s výsledkami lepšími ako priemer EÚ“. Slovensko však čelí veľkým regionálnym rozdielom, pričom východná časť krajiny zažíva výraznejšiu úroveň chudoby a sociálneho vylúčenia. Krajina má takisto jednu

z najväčších rómskych populácií v EÚ, pričom tisíce ľudí žijú v izolovaných oblastiach bez prístupu k základným službám. Po výraznom náraste z 2,5 % na 5,9 % v roku 2023 je podiel domácností nadmerne zaťažených nákladmi na bývanie v súčasnosti v kategórii „krajina s dobrými výsledkami, ktoré si však vyžadujú monitorovanie“.

Vzhľadom na zistenia uvedenej analýzy v prvej fáze, predovšetkým na štyri ukazovatele s označením „krajina s kritickou situáciou“ alebo „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“, **sa Slovensko nejaví ako krajina, ktorá čelí potenciálnym rizikám pre vzostupnú sociálnu konvergenciu, a preto sa nevyžaduje ďalšia analýza v druhej fáze (pozri rámček v oddiele 1.4).**

Fínsko

Fínsky trh práce celkovo funguje dobre, hoci v roku 2023 bolo zaznamenané určité zhoršenie. Miera zamestnanosti v roku 2023 mierne klesla, pričom zostala výrazne nad priemerom EÚ (78,2 % oproti 75,3 %). V porovnaní so zlepšujúcimi sa trendmi zaznamenanými v iných členských štátoch a v kontexte hospodárskej recesie a pretrvávajúceho nedostatku pracovnej sily je Fínsko v kategórii „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“. Aj mieru nezamestnanosti „treba sledovať“, keďže sa zhoršila zo 6,8 % na 7,2 %, čo je nad priemerom EÚ 6,1 %. Rast hrubého disponibilného príjmu domácností na obyvateľa treba takisto „sledovať“, a to na úrovni 107,9 v roku 2023, čo je pod priemerom EÚ 111,1. Na druhej strane, mieru dlhodobej nezamestnanosti a situácia mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET), robia z Fínska „krajinu s priemernými výsledkami“. Pokiaľ ide o rozdiel v zamestnanosti žien a mužov, Fínsko je v roku 2023 stále „krajinou s najlepšimi výsledkami“, po ďalšom zlepšení z 1,2 percentuálneho bodu na iba 0,2 percentuálneho bodu v roku 2023 (oproti priemeru EÚ 10,2 percentuálneho bodu). Je to spôsobené napríklad tým, že odvetvia, v ktorých dominujú ženy, sú menej ovplyvnené hospodárskymi cyklami. Ženy však častejšie majú dočasné zamestnanie alebo pracujú na kratší pracovný čas, čo sa neodráža v ich celkovej miere zamestnanosti.

Zdroj: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[une_rt_a](#)], VZPS v EÚ.

Fínsko dosahuje naďalej dobré výsledky v oblasti zručností, hoci podiel osôb, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a odbornú prípravu, sa zvýšil. V roku 2023 malo 82,0 % dospeléj populácie aspoň základné digitálne zručnosti, čo Fínsko radí medzi „krajiny s najlepšimi výsledkami“. Aj vďaka podielu účasti dospelých na vzdelávaní za posledných 12 mesiacov bolo Fínsko v roku 2022 „krajinou s výsledkami lepšimi ako priemer EÚ“, a to 51,8 %. Podiel žiakov, ktorí predčasne ukončili vzdelávanie a odbornú prípravu, sa však v roku 2023 výrazne zvýšil (o 1,2 percentuálneho bodu) na 9,6 % (v porovnaní s 9,5 % v EÚ), a preto ho v súčasnosti „treba sledovať“, zatiaľ čo podiel žiakov, ktorí nedosahujú dostatočné výsledky v základných zručnostiach, sa v poslednom desaťročí neustále zvyšoval. Predchádzanie predčasnému ukončeniu školskej dochádzky a podpora získavania zručností najmä mladých ľudí môžu pomôcť riešiť problémy spojené so starnutím obyvateľstva a s nedostatkom kvalifikovanej pracovnej sily.

Fínsko má celkovo účinný a inkluzívny systém sociálnej ochrany, ktorý poskytuje primerané pokrytie, ale čelí aj niektorým výzvam. Najmä subjektívne neuspokojené potreby lekárskej starostlivosti sú naďalej „kritické“, pričom podiel ľudí, ktorí ich uvádzajú, sa ďalej zvýšil (o 1,4 percentuálneho bodu) na 7,9 % v roku 2023. V súčasnosti je to viac ako trojnásobok priemeru EÚ (2,4 %) a vzhľadom na ohlásené dodatočné úsporné opatrenia sa môže ešte zvýšiť. Dlhé čakacie lehoty na primárnu a špecializovanú starostlivosť sú hlásené z dôvodu nedostatku starostlivosti a zdravotníckeho personálu. Na druhej strane, podiel ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením (AROPE) sa v roku 2023 znížil na 15,8 % a medzi deťmi na 13,8 % a je výrazne nižší ako príslušné priemery EÚ (21,4 % a 24,8 %), čo

z krajiny v oboch prípadoch robí „krajinu s najlepšimi výsledkami“. To platí aj pre vplyv sociálnych transferov (okrem dôchodkov) na znižovanie chudoby, ktorý je naďalej vysoký (48,7 % oproti 34,7 % v EÚ).

Vzhľadom na zistenia uvedenej analýzy v prvej fáze, predovšetkým na päť ukazovateľov s označením „krajina s kritickou situáciou“ alebo „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“, **sa Fínsko nejaví ako krajina, ktorá čelí potenciálnym rizikám pre vzostupnú sociálnu konvergenciu, a preto sa nevyžaduje ďalšia analýza v druhej fáze** (pozri rámček v oddiele 1.4).

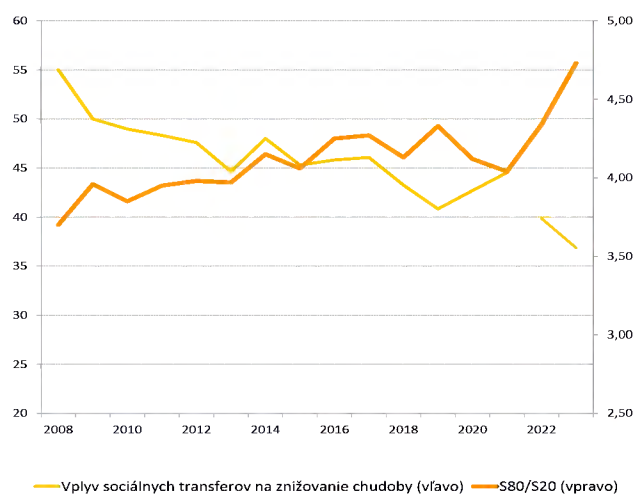
Švédsko

Očakáva sa, že pracovná sila v kontexte oživenia v rokoch 2025 a 2026 získa na sile, a to napriek pretrvávajúcemu nedostatku a niektorým skupinám, ktoré stále čelia prekážkam pri integrácii do trhu práce. Švédsko patrí medzi „krajiny s najlepšimi výsledkami“ v miere zamestnanosti, ktorá v roku 2023 dosiahla nový rekord 82,6 %, a v podiele mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET), ktorý zostal stabilný na úrovni 5,7 %. Ženy sú do trhu práce dobre integrované: rozdiel v zamestnanosti žien a mužov bol v roku 2023 „lepší ako priemer EÚ“ (4,7 percentuálneho bodu), a to aj vďaka vysokému podielu detí mladších ako tri roky navštevujúcich zariadenia formálnej starostlivosti o deti (56,9 % oproti 37,5 % v EÚ, „krajina s najlepšimi výsledkami“). Miera nezamestnanosti na úrovni 7,7 % v roku 2023 (v porovnaní so 6,1 % v EÚ) však zostáva medzi „výsledkami, ktoré treba sledovať“, a je možné pozorovať veľké rozdiely medzi skupinami obyvateľstva v závislosti od krajiny narodenia. Zatiaľ čo miera nezamestnanosti osôb narodených vo Švédsku bola 5,1 %, u osôb narodených mimo EÚ bola 17,8 %, pričom rozdiel v zamestnanosti žien a mužov bol 13,8 percentuálneho bodu (oproti celkovým 4,7 percentuálneho bodu). Hrubý disponibilný príjem domácností na obyvateľa klesol z hodnoty 121,2 v roku 2022 na 119,5 v roku 2023, preto ho „treba sledovať“.

Väčšina sociálnych ukazovateľov dosahuje „priemerné výsledky“, hoci došlo k určitému zhoršeniu. V roku 2023 zaznamenala príjmová nerovnosť jeden z najväčších medziročných nárastov spomedzi členských štátov (o 0,4 na 4,7) a v súčasnosti ju „treba sledovať“. V roku 2023 sa výskyt závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie zvýšil o 0,2 percentuálneho bodu, čo odráža výrazný pokles reálnych miezd. 20 % populácie s najvyššími príjmami zarobilo 4,7-krát viac ako 20 % populácie s najnižšími príjmami (nárast zo 4,0 v roku 2021 a najvyššia úroveň od roku 2008). Okrem toho sociálne transfery (iné ako dôchodky) v súčasnosti znižujú riziko chudoby o 36,9 %, čo je menej ako 39,9 % v roku 2022, a teraz krajina dosahuje „priemerné výsledky“ oproti „výsledkom lepším ako priemer EÚ“ v minulom roku. Ostatné sociálne ukazovatele takisto vykazujú určitý negatívny vývoj, pričom majú „priemerné výsledky“. Predovšetkým miera detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením (AROPE) sa zvýšila na 21,6 % (stále pod priemerom EÚ 24,8 %), zatiaľ čo miera ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením v prípade osôb narodených mimo EÚ sa zvýšila na 38,3 % (v porovnaní s 12,8 % osôb narodených vo Švédsku). Záťažová hranica nákladov na bývanie sa zvýšila na 10,9 % (v porovnaní s 8,8 % v EÚ) a subjektívne neuspokojené potreby lekárskej starostlivosti na 2,1 % (v porovnaní s 2,4 % v EÚ).

Švédsko dosahuje dobré výsledky v oblasti zručností, ale nerovnosti v systéme vzdelávania pretrvávajú. Táto krajina je „krajinou s najlepšimi výsledkami“ v oblasti účasti dospelých na vzdelávaní, ktorá sa v rokoch 2016 až 2022 výrazne zvýšila z 58,8 % na 66,5 %. V oblasti podielu dospelých, ktorí majú aspoň základné digitálne zručnosti, je Švédsko neustále „krajinou s výsledkami lepšími ako priemer“, čo podporuje zelenú

Vplyv sociálnych transferov na znižovanie chudoby (v %) a pomer príjmov horného a dolného kvintilu (S20/S80)

Poznámka: Zlom v časovom rade v prípade ukazovateľa vplyvu sociálnych transferov v roku 2022.
Zdroj: Eurostat [[tespm050](#)] a [[tessi180](#)], EU-SILC.

a digitálnu transformáciu. Aj podiel osôb, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a odbornú prípravu, sa v roku 2023 výrazne znížil na 7,4 % (takisto „krajina s výsledkami lepšími ako priemer“). Napriek tomu je tento podiel takmer dvakrát vyšší (12,2 %) medzi ľuďmi narodenými mimo EÚ v porovnaní s ľuďmi narodenými vo Švédsku (6,4 %) a krajina zaznamenala jeden z najväčších poklesov základných zručností 15-ročných žiakov.

Vzhľadom na zistenia uvedenej analýzy v prvej fáze, predovšetkým na tri ukazovatele s označením „krajina s výsledkami, ktoré treba sledovať“, **sa Švédsko nejaví ako krajina, ktorá čelí potenciálnym rizikám pre vzostupnú sociálnu konvergenciu, a preto sa nevyžaduje ďalšia analýza v druhej fáze** (pozri rámček v oddiele 1.4).